ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՕԳՈՍՏՈՍ
1
JEUDI
1er AOUT
1985

LE NUMERO : 3,00 F

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE - FONDE EN 1925
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Directrice: Arpik Missakian

Tél.: 770.86.60 — Telex: HARATCH 280 868 F
C.C.P. Paris 15069-82 E — 51027317 A R.C. Paris

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար· 500 Ֆ· - Վեցամսեայ : 260 Ֆ·
Արտասահման : Տար· 550 Ֆ· - Հատը : 3,00 Ֆ·

60րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 16.019 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 60e ANNÉE — No 16.019

«ՅԱՌԱՋ» 60

—×—

1925 Օգոստոս 1-ին, ասկէ ճիշդ 60 տարի առաջ լոյս կը տեսնէր «*Յառաջ*»ի առաջին թիւը: Այս առթիւ, մեր վաղուան թիւը ամբողջութեամբ նուիրուած է այդ վաթսունամեակին: Այսօր, կը հրատարակենք Շ·ի այդ օրուան խմբագրականը:

×

երկու խօսք

Այս գործին ձեռնարկած ենք երկար վարանումներէ եւ տրտմութիւններէ յետոյ:

Ինչ խօսք որ օրաթերթի մը պահանջը՝ անժխտելի է Ֆրանսայի եւ հարեւան երկիրներու հայ գաղութներուն համար: Մօտաւորապէս յիսուն հազար հայրենակիցներ կը համրուին մեր յիշած սահմաններուն մէջ: Իւրաքանչիւր հայկական հարմարում ունի իր թերթը երբեմն մէկէ աւելին: Ամերիկա, Եգիպտոս, Սուրիա, Լիբանան, Յունաստան չատոնց պոհացում տուած են այս անհրաժեշտութեան: Հոս կը մնար միայն Ֆրանսան, կեդրոնական հատուածներով: Ամէնէն նոր գաղութն է այս չրջանը, բայց կեանքը կը ձեւաւորուի հետզհետէ, իսկ այդ ձեւաւորման հիմնական ազդակներէն մէկը պիտի ըլլայ մամուլը: Մենք տաչեղներ ենք այն զարհուրելի յորձանքին մէջ, որ ներսպական քաղաքակրթութիւն կը կոչուի, որուն ալիքները կը քշեն կը տանին, կը տարրալուծեն ամէն բան:

Երկի՝ ֆիզիքական գոյութեան պայքարը ունէինք, ուրիշ երկրի մը մէջ· այսօր նոյնքան ծանր է մղձաւանջը, այս ախախտիչ եւ լպրծուն պողոտաներուն վրայ, որոնք բանուկ ճամբաներ են օտարացման եւ այլասերման համար:

Մեր ուժերը թոյլ չեն տար, առ այժմ, առանձնելու օրաթերթի մը հրատարակութեան ծանր բեռը: Բայց մեր պարտքը պիտի ըլլայ, նոյնիսկ այս համեստ սահմանին մէջ, լրացնել այն բոլոր անհրաժեշտութիւնները որ կան մեր առջեւ:

Ամէն բանէ առաջ, մեր գործը պիտի ըլլայ պաշտպանել այն բոլոր սրբութիւնները, որոնք չունչ կուտան ժողովուրդներու եւ վառ կը պահեն անոր հաւատքը՝ լաւագոյն օրերու համար: Գաղութները հանգրուաններ են, ուր նեռտած ենք ակամայ, դէպքերու բռնադատման տակ, մինչեւ որ կարենանք հասնիլ մեր հայրենիքը: Մեր ձեռքն է նուազագոյնին վերածել այս անխուսափելի չարիքը, կազդուրուելով ֆիզիքապէս եւ նիւթապէս, եւ ներշնչուելով սեփական հայրենիքի գաղափարէն: Այս հիւրընկալ այլ համայնակուլ ափերուն վրայ, մեր հայրենակիցները պիտի չանան զարգացնել իրենց ազգային գիտակցութիւնը, պահել լեզուն որ միակ թանկագին աւանդն է, ուժ տալ մայրենի դաստիարակութեան, գրականութեան եւ արուեստին, մտածել չատ մը ասիական ունակութիւններ եւ նորոգուիլ այս նոր կեանքի բարիքներով:

Ամէն գաղթ, իր չատ մը չարիքներու հետ, ունի բարիքներ ալ, կը բաւէ որ արթուն ըլլանք, չտարուինք խարուսիկ երեւոյթներէ, եւ ամուր պահենք մեր ազգային անհատականութիւնը:

«Յառաջ»ը պատկերը պիտի ըլլայ իր չրջանի կեանքին, բայց միաժամանակ կանոնաւոր արձագանգը՝ այն բոլոր անցուդարձերուն որ տեղի կ'ունենան այս չրջանին դուրս, Հայաստանի մէջ եւ գաղութ գաղութ: Բոլորովին տեղական թերթի մը հանդամանքը չի գոհացներ մեզ: Ձիշդ այդ նկատումով ալ, լայն տեղ պիտի տանք այն երկիրներուն որ կապ ունին հայկական կեանքին հետ, առանձնապէս Թուրքիոյ եւ Խորհրդային Միութեան, առօրեայ լուրերու կարգին վերլուծելով նաեւ երեւոյթները: Իսկ միջազգային քաղաքական, ընկերային տեսակէտով, ընթերցողները պիտի ունենան այն բոլոր տեղեկութիւնները որ անհրաժեշտ են ընդհանուր զարգացման համար: Այո՛, մեր հայրենակիցները պիտի դիտնան թէ «ի՛նչ կ'անցնի կը դառնայ» աշխարհի մէջ· բայց ոչ այն ուղղութեամբ որ սրճարանի դիւանագէտներու սերունդ մը հասցուց Պոլսոյ մէջ, խառնիխուռն եւ երկարապատում թարգմանութիւններով:

Ֆրանսայի մէջ, եւ ինչպէս այլուր, առուաւր մեծամասնութեամբ աշխատաւորներ եւ արհեստաւորներ են մեր հայրենակիցները, ցրուած երկրին տարածութեան վրայ· անոնք լայն տեղ պիտի ունենան «Յառաջ»ի մէջ, իրենց տրտունջներուն եւ բաղձանքներուն, իրենց ոգեներուն եւ բաղձանքներուն համար: Աշխատաւորութեան եւ տագնապներուն համար: Աշխատաւորութեան եւ տագնապներուն համար: Աշխատաւորութեան եւ տագնապ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՄՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱՎՈՐՈՒԹՅԱՆ ԿՈՄԿՈՒՍԱՎՈՐ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՄՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱՎՈՐՈՒԹՅԱՆ ԿՈՄԿՈՒՍԱՎՈՐ

Սիրելի «ՅԱՌԱՋ»

«Յառաջ»ի արժանավայել վաթսունամեակին առթիւ ղրութիւն մը կը յանձնեմ փոստին, ձեր հասցէին: Հոն կը ծըրարեմ կարդ մը վերյիշումներ, վերիվայրումներ ու բարմապիսի առաւելութիւններ, որոնք ի վերջոյ չնորհեցին երկարաեւ կեանք թերթին, Եւրոպայի լըրջծուն պողոտաներուն վրայ:

Սիրելի «Յառաջ», որքեր էինք, մանկութիւն չտեսնող ցամաք հանուած. տեւ համատարած ենթակայ չափահաս խըլեակներ. երբ ճանչցանք «Յառաջ»ը, եղանք խանդավառ Սաներ:

Տեսանք նոր աշխարհ, նոր կեանք. նոր արեւ ու լոյս, մեզի համար կատարեալ երանոյս: Ըմբռչխնեցինք հեզհեզիկ, զրթծանքի կապզուրիչ պահեր. ապրեցանք տաք ու պաղ օրեր, զգալով հանդերձ ազատութեան ազնուամիտ դաղափարը որ մեզ զերկ ու զարբնեց իր ուզածին պէս, քաջեցինք անյողդողդ եւ անսայթաք, ունկընդրելով հանդերձ բարոյական անվիճելի իմաստութիւնը որ արդարեւ մեզ զարբնեց՝ չնորհիւ մեծահամբաւ խըմբագրապետին որ այս ուշնական օրերուն մեզմէ չատ հեռու է: Բարմիցս աւա՛ղ:

Որպէս վերապրող տեսակ «Յառաջ»ի ըոցամաւ ծնունդը. կարդացի առաջին թիւը, համով հոտով բուվանդակութիւնը չափահասի խանդավառութեամբ: Արդարեւ մեզի լոյսի ճամբուն վրայ, որբացած զգացումներուս թեւ թիկունք տալու եւ ապրանի գանելու միտումով: Ունեցայ, ունեցանք երազ - իրականութիւն. եռախոզէտի զոհունակութիւն որ մեզի կը տածէր հայրական գուրգուրանք, մեր յուէտ անմոռանալի խմբագրապետն՝ Շ. Միաքեան:

Վաթսունամեակի երկարատեւ կեանքի յաղողութիւնը թող ըլլայ հաւատքի նըշանակ ապագայ սերունդներուն: Իսկ վերապրողներէն երկարաչունչ մաղթանքներ, նոր կեանքի լծուելու համար Մայր Հայաստանի մէջ:

Սրտաբուխ մաղթանքներով, Ձերդ՝

Մ. Խ. ԹՈՇՃԵԱՆ

- Կ. ՄԽԻԹԱՐ -

Մարսէյլ, Յուլիս 8, 1985

ԿԱՐԴԱՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը ՏԱՐԱԾՔԵՑԷՔ

ՄԱՆՈՒՇԵԱՆԻ ԼՈՒՍԱՆՑՔԻՆ

—×—

Գերմանական գրաւման մռայլ շրջանն էր: Զորրորդ տարին: Մարսէյլի ոչ արեւն էր պայծառ, ոչ էլ քունը խաղաղ: Ժողովուրդը աքսոր էր մնունդի պակասից եւ անորոշութիւնից: Մայսէյլացին կորցրել էր զուարթ տրամադրութիւնը, հանրածանօթ իր սրամտութիւնը:

Այսուհանդերձ փասքիսի ժամին կամ փեթաճքի խաղերի պահին, շրջում էին յուսադրիչ չշուխներ: Ստալինգրադում սովետական բանակը կոտրել էր ամբարտաւան պօշ քիթը եւ ամերիկեան ու հիտան օդանաւերը ռումբերով ողողում էին գերմանական քաղաքները: Իսկ գրաւած Ֆրանսայում, «տուրերի մարտիկները» (վարթիզանները) զօրացնում էին պայքարը, օրից օր մեծ վնասներ հասցնելով հիթլերեան ուժերին: Երբեմն գաղանօրէն լսում էինք նաեւ Տը Կօլի «Պատիւ եւ Հայրենիք» ռատիօ - կայանը, որի խօսնակը հաւատաիացնում էր թէ չուտով պիտի ծագի արշալոյսը...

Յոստացուած արշալոյսը դեռ չծագած, մի օր էլ Մարսէյլի պատերը ողողուեցին վառ կարմիր աֆիշներով, հեղնող ու ամբարտաւան մի կարգախօսի տակ - «Ա-զատութիւնը՝ ոճրագործների բանակով»: Զարմանքի պահից յետոյ հաւանաբար անտարբեր անցնէի, եթէ չլինէր աֆիշի կեդրոնում խոժոռ դիմագծով մի Հայի պատկերը, լուսանկարի ներքեւ յիշուած նրա ոճրային սխրագործութիւնները:

Առաջին անգամն էր որ լսում էի Մանուչեանի անունը: Նա լինճ բոլորովին անծանօթ էր, բայց Հայ էր: Եւ մի Հայ տեսնել որպէս ոճրագործների խմբապետ, դա անհանդուրժելի էր: Պարզապէս ես լինճ մեզաակից էի համարում նրա վատ սխրագործութիւններին: Մանաւանդ որ այդ շրջանին, դպրոցի ընկերներս առիթ չէին փախցնում լինճ անհանգստացնել հեղնող կատակներով: Նոյնիսկ չարամիտ լուրեր տարածողներ եղան, ասելով որ Մանուչեանը զարմիկս է: Չէ՞ որ նա էլ էր «եան»...

Ուստի այս «կարմիր աֆիշ»ը փուչի նման միտքս խայթում էր: Չէի կարող անտարբեր մնալ: Պէտք էի մի բան անել: Բայց ի՞նչ: Անշուշտ ո՛չ մահափորձի դիմեցի, ոչ էլ սապոթաժի: Մի քանի դիշեր, օգտուելով փողոցների մթութիւնից, դաղտնօրէն անից դուրս էի գալիս ու փոքրիկ դանակով պարզապէս «հեռացնում» էի Մանուչեանի դլուխը պատերից: Տղայական մի անմիտ խաղ, որ կարող էր ինճ չատ սուղի նստել, եթէ յանկարծ ... ի՞նչ զիժութիւններով հարուստ է յահելութիւնը ...

×

Տարիներ անցան: Յահելութիւնը հեռացաւ: Երեւի բնութեան օրէնք է, որ պոկուած օրերի որոչ դէպքեր վերադառնան մարդուս յիշողութեան, ինչպէս իւղի կաթիլները բարձրանում են ջրի երեսը: Հէնց այդ պատճառով է որ ուզեցի ամէն գնով ձեռք բերել այդ «կարմիր աֆիշ»ից մի օրինակ, չահել օրերի իմ այդ վկայարին: Երկար փընտրտուքներից յետոյ, մի հատ գտայ, դեղնած - յոդնած վիճակում: Մի շրջանակ անցրի, բայց իմ գրասենեակի պատից կախել յարմար չգտայ: Նախընտրեցի որ վայելողը լինի Իզհակը, 25 տարիների հրեայ օդնականս: Իսկ Իզհակը, այդ աֆիշը տեսնելիս սարսափեց: Արդէն բնաւորութեամբ նա ընդունակ է մի բան ժակի մէջ խեղդուելու:

- Այդ ի՞նչ է, հարցրեց, չմորած աչքերով:

- Մի վախենայ, այ մարդ: Երէկուայ այս տասը ոճրագործները հերոսներ են այսօր, որոնցից եօթը քո ազդիցն են, Հրեաներ:

Իզհակ համոզուելու պէս ենթարկուեց: «Կարմիր աֆիշ»ը կախեցի իր գրասեղակի պատից ու դուրս գալուց առաջ պարտք համարեցի ճշդել.

- Իզհակ, նկատի առ նաեւ որ 7 հայրենակիցներիդ արած բոլոր գործերը նուազ են, քան Մանուչեանի միայնակ կատարածը ...

×

Ճիշդ է որ պատերազմից յետոյ «կարմիր աֆիշ»ը եւ Մանուչեանը վերջին նամակը ուղղուած իր կնոջ՝ Մելինէին, ներշնչեց անուանի բանաստեղծներ, Արագոնը եւ Էլիւարը, բայց տասնեակ տարիներ նա մնաց լռութեան ծոցը, կափարիչի տակ: Եւ մռայտութեան փոսից նրան ազատողը եղաւ Ֆրանսական ներկայ կառավարութիւնը, երբ անցեալ տարի Մոռն Վալերիէնի նահատակների յուշադամբարանում, վարչապետ Ֆապիուսը նշեց այդ «ոճրագործների» դնդակահարման 40-րդ տարեդարձը: Պետական այդ ոդեկոչումով նրանք դարձան իսկական հերոսներ: Այդ յուզիչ հանդիսութեան պահին, միտքս մրճահարում էր Գուրգէն Մահարին:

«Նրանք ընկան ազատութեան ճանապարհին եւ իրենց արիւնով եւայլն, եւայլն, եւայլն...: Ազատութեան ճանապարհը չի փակուել, բա՞ց է ազատութեան ճանապարհը, նա նոր զոհեր է պահանջում: Ի՞նչ զարմանալի, ի՞նչ սարսափելի բան: Մեռնել եւ չիմանալ, թէ ինչպէս վերջացաւ այն գործը, որին դուռուիր քո ... կեանքը: Մեռնել եւ դառնալ յօդուածի վերնագիր, դառնալ նըկար՝ կախուել սենեակների պատերից: Լաւ հեռանկար է, խօսք չկայ»:

Իրողութիւնը այն է, որ Ֆրանսական Պետութիւնը վայելչօրէն յարգեց - պատուեց Մանուչեանը, առանց ազգային կամ դաղափարական խորականութեան: Ցաւալի է ասել որ մենք Հայերս էինք ցոյց տուող այդ խորականութեան մեծ մտայնութիւնը: Այդ պետական արարողութեան չատ ողորմելի թիւով ներկայ եղան Հայեր: Մոքումս են դեռ հարեւանիս յայտրդ օրուայ խօսքերը.

- Երէկ քեզ չտեսայ Մոռն Վալերիէնի արարողութեան, հարցրի նրան, ինչո՞ւ չեկար:

- Գործ չունեմ կարմիրների հետ, պատասխանեց ինճ կորուկ:

Ահա այսպիսի բո՛ւթ գլուխների հանդիպելիս է, որ պահանջ եմ զգում պաշտել առիւծները: Այն առիւծները, որ հռոմէական կրկէսներում յօշոտում էին քրիստոնեաները...:

Կ. ՋՐԲԱՇԵԱՆ

22 - 7 - 1985

ՀՈԳԻՎԻՏՏԻՔ

ՄԱՐԻ ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

—×—

Կապոյտ Ծաչի Կրճնոպլի մասնաճիւղը դժբախտութիւնն ունեցաւ կորնցնելու իր վեթերան անդամուհիներէն մին, յանձին Մարի Միքայէլեանի (ծնեալ՝ Յովակիմեան), 81 տարեկանին:

Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ Յուլիս 2-ին, Կրճնոպլի Սէն Պրիւնօ եկեղեցին: Կապոյտ Ծաչի կողմէ ընկերուհի Շաքէ Մարաչեան դամբանականով մը ոդեկոչելով ողբացեալը՝ ըսաւ. «Այսօր, մեր մասնաճիւղը կ'ողբայ իր վեթերան ընկերուհիին մահը: 1928-ին, անձնուէր քանի մը հայ կանայք հիմը կը դնէին Կապոյտ Ծաչի Կրճնոպլի մասնաճիւղին: Տիկին Մարի Միքայէլեան՝ տարիներ չարունակ, մեծ զոհողութիւններով աչխատած է եւ հաստատ հիմերու վրայ դրած զայն: Տարիներ նուիրուեցաւ հայ մանուկին դաստիարակութեան գործին, միակ մտահոգութիւն ունենալով կապոյտ Ծաչի չարաթօրեայ դպրոցի կանգուն պահպանումը: Այսօր, չափահասներ, ընտանիքի տէր հայրեր ու մայրեր երախտագիտութեամբ կը յիչեն, թէ ողբացեալին կը պարտին իրենց դիտցած հայերէնը:

«Տիկին Մարի Միքայէլեան ծնած էր 1904-ին՝ Զմիւռնիա, Խոտմիչի մէջ: Ցաճախած է տեղւոյն վարժարանը: Տակաւին 16 տարեկան, պաչտօնավարած է իբրեւ ուսուցչուհի: Իզմիրի ազէտին անցած է Յունաստան եւ պաչտօնավարած Փիրէյսի ազգային վարժարանին մէջ, երեք տարի: 1926-ին եկած է Ֆրանսա, նախ՝ Արուէշ նահանգը, ապա՝ երկու տարի ետք, վերջնապէս հաստատուած Կրճնոպլ: Իր կեանքը, նուիրումի իր ոդին օրինակ պիտի դառնայ մեր բոլորի համար: Ցարդանք իր յիչատակին»,

ԱՐՏԵՄԻՍ ՍԱՊՈՒՆՃԵԱՆ

ԽԱՉԱԳՈՂԻ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԸ

ՄԱՆՆ ԵՐՐՈՐԴ

ԵՐԿՐՈՐԴ ԳԻՇԵՐ

Աւազակապետը ամբողջ օրը լուռ էր, նրա քաջմտնական դէմքը պատած էր մի խորհրդական մռայլով: Ես անհամբերութեամբ սպասում էի գիչերին, որ լըռութեամբ պատմութեան չարունակութիւնը:

Բայց ինճ աւելի զարմացնում էր նրա անձնաւորութիւնը. այդ անունը «աւազակապետ» ամենեւին սազ չէր գալիս նըրան: Նրա մէջ կային չատ պեղեցիկ յատկութիւններ. նա ուժեղ էր, որպէս մի ազնիւ հերոս: Նա ոչ միայն ունէր մի առանձին սէր դէպի ինճ, այլ թշուառականների ամբողջ հասարակութեան վրայ նայում էր խորին ցաւակցութեամբ: Այդ պատճառով բոլորը յարգում էին նրան:

Աւազակապետը անկիրթ եւս չէր. նրա բաւական մշակուած լեզուն եւ առողջ դատողութիւնները ցոյց էին տալիս թէ ինքը զրաղէտ ոմն էր: Ո՞րտեղից պէտք է ուսած լինէր, երբ նրա ժամանակ Ղարաբաղում չկար ոչ մի դպրոց: Այդ հարցին պատասխանեց նա թէ իւր պատանեկութեան ժամանակ հայրը ուղարկեց նրան Տաթեւի վանքը, ուր մնաց նա ամբողջ վեց տարի: Այդ վանքում մեծ հռչակ էր ստացել մի վարդապետ որպէս քաջ հայկաբան, ճարտասան եւ աստուածաբան: Նրա մօտ ուղարկում էին զարաբաղցիք իրանց զաւակներին: Նրա աշակերտների թուում ուսանում էր եւ ինքը:

Այն օր աչխատութիւնից արձակեցին մեզ սովորականից խիստ վաղ, որովհետեւ հետեւեալ օրը ոճն էր: Մենք խումբով անցնում էինք մեծ փողոցի միջով, որի երկու կողմերում միմեանց, մօտ երկու կողմերում միմեանց, մօտ երկու կողմերում միմեանց, մօտ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Փարիզահայ Տիկնանց Մխիթեան որբերու օգն. մարմինը չնորհակալութեամբ առացած է 500 Ֆ. Տէր եւ Տիկին Փիէր Պիւրթէյ Տիկին Մարիէթ Օհանեանի կսկծալի մահուան առթիւ։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Մարսէյլի բոլոր կազմակերպութիւններէն կը խնդրուի նկատի առնել ՑՈՒՆՈՒԱՐ 25-ի թուականը՝ գրաւուած օր Կապոյտ Ծովի քաղաքի մասնաճիւղի կողմէ։

×

Ֆրանսահայ Կապոյտ Ծովի Մարսէյլ քաղաքի վարչութեան ճաշը տեղի կ'ունենայ Հոկտեմբեր 6-ին, կիրակի, ցերեկ։

Ս. ՄԵՍՐՈՊ ԿՐԹԱՐԱՆԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ

ՃԱՇ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՇԱԲԱԹ, ՆՈՅԵՄԲԵՐ 16

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

ԳՐԱԽԱՆՈՒԹԸ
ՏՐԱՄԱԴՐԵԼԻ ԵՆ

Եկեղեցւոյս գրախանութը ստացած է Հայկական Սովետական Հանրապետութեան 10-րդ հատորը։ Կան նաեւ 4-րդ, 9-րդ հատորները, ինչպէս նաեւ մանկական հանրապետարանի Ա. հատորը։ Ստանալու համար դիմել՝
Eglise Arménienne
339, ave. du Prado — 13008 Marseille
Tél. : (91) 77 - 84 - 70

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Թաղուատ-ի

Ուխտագնացութիւնը

Կիրակի, Սեպտեմբեր 8-ին։

Հ. Բ. Ը. Մ.

ՓԱՐԻԶ

Ցարդոյ հասարակութենէն կը խնդրուի նկատի ունենալ որ ամառնային արձակուրդներու առիթով Հ. Բ. Ը. Մ. Փարիզի Գրասենեակն ու Ալեք Մանուկեան Մշակութային կեդրոնը փակ կը մնան ամբողջ Օգոստոս ամիսը։

×

ՉՈՒԻՑԵՐԱԿԱՆ ԻՐԱՒԱՎԻՃԱԿ՝ ԼՕԶԱՆ

Կը խնդրուի յարգոյ հասարակութենէն ու պատկան մարմիններէն նկատի ունենալ որ ամառնային արձակուրդի բերմամբ, Հ. Բ. Ը. Մ. Մխիթեան Ջուիցերական Իրաւաւիճակով Ընկերակցութեան Գրասենեակը՝ Լօզան, փակ պիտի մնայ Հինգշաբթի, Օգոստոս 1-էն մինչեւ Սեպտեմբեր 2, Երկուշաբթի։

ԴԻՒԱՆ
ՎԱՐԻՉ ՄԱՐՄՆՈՑ

ՍԱՄՈՒԷԼ-ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ
ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Բացուած են արձանագրութիւնները 1985 - 1986 տարեշրջանին համար։ Հայեցի եւ լաւագոյն կրթութեան մը համար, դիմեցէք։ -

Collège Arménien Samuel Moorat
26, rue Troyon — 92310 Sèvres
Հեռաձայն։ - 534 - 68 - 28

Կ'ընդունուին միայն ուսումի յարմարութիւն ունեցող բարեկիրթ պատանիներ մինչեւ 13 տարեկան։

Տարեթոշակի դիւրութիւններ, ուսումի մէջ յառաջադէմ թեկնածուներու։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Սրբոց Թարգմանչաց Մայր Եկեղեցւոյ վարչութիւնը ստացած է հետեւեալ նուէրները։ -

Սահակ - Մեսրոպ Մայր Եկեղեցւոյ պաղոցին։ - Տօքթ. Տէր եւ Տիկին Գաբրիէլեան 750, Տէր եւ Տիկին Ահարոնեան 100, Մանուէլ Նազարեան 500, Արթիւր Մուրատչալեան 200, Պ. Յակոբ Վարժապետեան 500, Տիկին Սարինէ Գաբրիէլեան 500, Տէր եւ Տիկին Ժ. Վեզեան 200, Փափազեան եղբարք 1000 Ֆ.։

Եկեղեցւոյ պայծառութեան։ - Մազէի հոգեհանդիստին առթիւ։ - Տէր եւ Տիկին Մարզար Մարզարեան 100 Ֆ.։

Եղիբեանի մահուան առթիւ։ - Տէր եւ Տիկին Ժորժ Օհոյեան 100, Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Աչապաչեան 100, Տէր եւ Տիկին Ժան Թաշճեան 100, Տէր եւ Տիկին Րաֆֆի Մակարեան 150, Հայար Պօղոս - եան 200 Ֆրանք, Տէր եւ Տիկին Աւետուր Մխալեան 100 Ֆ., Տէր եւ Տիկին Ժագ Ազատեան 100, Տիկին Սիմոն Փափազեան եւ զաւակները՝ 100 Ֆ., 100 Համազգայինի դպրոցին, Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Քէօսէեան 100, Ժան Կարիպեան 100, Տէր եւ Տիկին Վարուժան Անտոնեան 100 եկ. դպրոցին, Համբարձում Ներսէսեան 100 Ֆ., 50 Ֆ. Ազքատախնամին։

Փիլիպոսեանի մահուան առթիւ։ - Տիկին Սիւզան Խնկոյեան 200, Տիկին Վեհանոյշ Ժանէյն Խնկոյեան (Վալանսէն) 200, Տէր եւ Տիկին Րոպէր Խնկոյեան (Կարէն) 200, Պէաթրիս Գարաճեան 100, Անարէ Հասպանեան ընտանիք 200, Սիմա Հասպանեան 100 Ֆ. «Յառաջ»ին, Սեդրակ Սամուէլեան 200 Ֆ., 200 Ֆ. Համազգայինի դպրոցին, 100 Ֆ. «Յառաջ»ին, Տէր եւ Տիկին Նոարեան, Հայրապետեան 150, Տէր եւ Տիկին Ժագ Սամուէլեան 200 Ֆ., 200 Համազգայինի դպրոցին։

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ՄԵԿՆՈՂ ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Արձակուրդի մեկնող մեր բաժանորդներէն կը խնդրուի - նախընտրաբար - հասցէի առժամեայ փոփոխութիւնը կատարել իրենց թաղին թղթատարի գրասենեակին միջոցաւ, չծանրաբեռնելու համար «Յառաջ»ի վարչութեան աշխատանքը։

Անկարելիութեան պարագային, կարելի է, անշուշտ, դիմել թերթիս վարչութեան, մեկնումի թուականէն 5 - 6 օր առաջ, տալով *երկու* հասցէները (ընթացիկ եւ նոր) եւ կցել 20 Ֆ.ի դրոշմաթուղթ Ֆրանսայի համար եւ կամ՝ 25 Ֆ. արտասահմանի, բացի՝ Իտալիայէն, ուր թղթատարական անկանոնութեանց եւ յապաղումներու պատճառաւ, կը ստիպուինք հասցէի առժամեայ փոփոխութիւններ չընդունելի։

Շնորհակալութեամբ
ՎԱՐՉՈՒԹԻԻՆ «ՅԱՌԱՋ»Ի

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՈՐԲԵՐՈՒ ՕԳՆ. ՄԱՐՄՆԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 8-ԻՆ

Ի ՆՊԱՍՏ ՀԱՅ ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐՈՒՆ

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հ. Բ. Ը. Մխիթեան Փարիզի մասնաճիւղի՝

ՏԱՐԵԿԱՆ ՃԱՇ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Շաբաթ, Հոկտեմբեր 19-ին՝ էնթէրֆոնթինենթալ պանդոկի սրահին մէջ։

×

Հ. Բ. Ը. Մ. եւ Էսաեան Բարեկամական Մխիթեանը կ'ոգեկոչեն՝
ՎԱՀԱՆ ՏԻՐԵՄԱՆԻ
ծննդեան 100-ամեակը, կիրակի, Հոկտեմբեր 6-ին։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տունը կը պատրաստէ՝

«ՀԱՅ ԳՐՔԻ»

ցուցադրութիւն մը, 1985, Հոկտեմբերին համար, որ տեղի պիտի ունենայ՝
Palais de la Bourse «Musée de la Marine»
La Canebière. Marseille

×

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ պարահանդէսը՝ Նոյեմբեր 9, Շաբաթ դիշեր։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ
ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՏՈՒՆ

ՓԱԿ Է

ՕԳՈՍՏՈՍ 1ԷՆ 31

ARMENIE 1985

Départ PARIS/PARIS

du 18 août au 31 août	6 890 F
du 06 septembre au 19 septembre	6 770 F
du 20 septembre au 03 octobre	6 710 F
du 04 octobre au 18 octobre	5 760 F
du 27 décembre au 07 janvier 86	5 390 F

Départ MARSEILLE/MARSEILLE

du 17 août au 06 septembre
du 07 septembre au 20 septembre
du 14 septembre au 27 septembre
du 05 octobre au 18 octobre
du 02 novembre au 15 novembre
du 23 novembre au 06 décembre
du 28 décembre au 10 janvier 86

Les prix mentionnés sont calculés au départ de PARIS avec un minimum de 20 participants

Consultez nous pour nos prix au départ de LYON et MARSEILLE ainsi que pour vos voyages individuels.

CIRCUITS

du 06 juillet au 19 juillet :
Moscou - Erévan - Tbilissi - Sotchi - Moscou.

du 10 août au 23 août :
Moscou - Erévan - Tbilissi - Leningrad.

Nos prix comprennent :
— Transport aérien sur vols réguliers AIR FRANCE Paris/Moscou/Paris — Les vols intérieurs Moscou/Erévan/Moscou — Les hôtels en 1ère catégorie : Cosmos et Arménia ou similaires — Sur base en chambre à deux lits, avec salle de bain et WC privé — Séjour en pension complète — Les transferts aéroport/hôtel/aéroport — Les excursions quotidiennes guidées avec assistance d'un accompagnateur de Paris à Paris.

Lic. A. 1037

Levon BAGDASSARIAN
SABERATOURS
31, rue d'Argenteuil
75001 PARIS
Tél. (1) 261 - 51 - 13

Varoujan SARKISSIAN
SEVAN VOYAGES
48, Cours de la Liberté
69003 LYON
Tél. (7) 860 - 13 - 66

Jacques CHELELEKIAN
LES COURRIERS DU MONDE
63, Allée Léon Gambetta
13001 MARSEILLE
Tél. (91) 84 - 54 - 54
(91) 50 - 75 - 49

AIR FRANCE · Intourist · AEROFLOT · AVE · APS

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ
ԵՐԿՍԵՌ ՎԱՐԺԱՐԱՆ
1985 - 1986 ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ

Դպրոցասէր Տիկնանց Երկսեռ վարժարանի 1985 - 1986 տարեշրջանի արձանագրութիւնները սկսած են։ Վարժարանը ունի մանկապարտէզ, նախակրթարան եւ երկրորդականի 6-րդ, 5-րդ եւ 4-րդ դասարանները։

Ինքնաշարժներու սպասարկութիւնը կը կատարուի հետեւեալ շրջաններու մէջ։ -

Առնուվիլ, Վիլիէ լը Պել, Կուսէնվիլ, Օլնէ սու Պուա, Սեվրան, Լիվրի - Կարկան, Մօնֆէռմէյ, Վիլիէնթ, Տրանսի, Ռոմէնվիլ, Կանեըի, Փարիզ 20-րդ։

Վարժարանը կը պահէ դիշերօթիկ բաժինը։

Դիմել անօրէնութեան։ - 1, Պուլվարտ տիւ Նոռ, 93340 լը Ռէնսի, Երկուշաբթիէն՝ Ուրբաթ, առաւօտեան ժամը 10-էն մինչեւ կէսօրէ ետք ժամը՝ 17։ Հեռաձայն։ - 381 - 01 - 72։

4.000 m² de mobiliers présentés en ambiance

Meubles Ghazarian
Z.I. Vitrolles
à 20km de Marseille.
tél. (42) 89.27.47

"Բացառիկ զեղչ «Յառաջ»ի թաժանորդներուն"

Imprimé sur les Presses du Journal «Haratch»
83, rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

ՈՒՐԲԱԹ
ՕԳՈՍՏՈՍ
2
VENDREDI
2 AOUT
1985

LE NUMERO : 3,00 F

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE - FONDE EN 1925
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Directrice: Arpik Missakian

Tél.: 770.86.60 — Telex: HARATCH 280 868 F
C.C.P. Paris 15069-82 E — 51027317 A R.C. Paris

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 500 Ֆ. - Վեցամսեայ : 260 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 550 Ֆ. - Հատը : 3,00 Ֆ.

61րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 16.020 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 61e ANNÉE — No 16.020

ՄԱՄՈՒԼ ԵՒ ԼԵԶՈՒ

Գրագրութիւնը ամէնէն բանուկ անդամանն է, մշակելու, ճոխացնելու, ծաղկեցնելու համար արդի աշխարհաբարը:

Միեւնոյն ատեն կրնայ խամրեցնել զայն:

Ուրիշ խօսքով, տեսակ մը երկսայրի սուր է:

Կրնայ ե՛ւ բարիք ե՛ւ չարիք պատճառել, ինչպէս կը տեսնենք ամէն օր: Եւ ամէն ուր որ հայերէն թերթ կը հրատարակուի:

Վարպետ եւ բարեխիղճ մշակ մը կըրնայ ծաղկաստանի վերածել այգին: Զորցած ոստերը յօտելով, խոտերը եւ խիճերը ժողվելով, որոմը եւ ցորենը զատելով:

Իսկ եթէ մշակողը անհոգ է կամ անճաշակ, անդաստանը կը դառնայ լպրծուն գետին մը, ուր առատօրէն կ'աճին եղիճներ, փուշեր եւ այլազան խոտեր: Թէ՛ իբրեւ բովանդակութիւն եւ թէ՛ իբրեւ ոճ:

Մինչեւ 80 - 100 տարի առաջ, երբ հեռուէտէ կը ծաղկէր օրագրութիւնը, Պոլսոյ մէջ, հասարակ լրաբերն անգամ գոնէ տարրական հայերէն գիտէր: Իսկ թարգմանիչը դասընթացք մը բոլորած կ'ըլլար, եթէ լրաճաղէն անցներ թերթօնի մը թարգմանութեան:

Եւ խմբագրապետներ կային որոնք լեզուն կը ճոխացնէին թերթօններ թարգմանելով:

Այսօր նրագով պիտի փնտռէինք գրոց - գրոց մը որ բարեհաճէր «Թշուառներ»ը, «Դաղտնիք Հաւատաբճնութեան», «Թագուհիին Հրեայ» կամ «Կրացիէլլա» թարգմանել:

Ամբողջ մատենադարան մը կազմուեցաւ ոչ միայն սովորական թերթօններու, այլեւ հատընտիր երկերու թարգմանութեամբ, շնորհիւ Կ. Իւթիւճեանի, Գ. Չիլինկիրեանի, Մ. Մամուրեանի, Եր. Օտեանի, Եր. Տէր - Անդրէասեանի եւ ուրիշներու:

Եւ եթէ այսօր, բարեհաճիք մասնաւոր ուշադրութեամբ կարդալ այդ գիրքերը, մեր առջեւ պիտի պարզուի լեզուին զարգացման ընթացքը: Պիտի գտնէք բառեր եւ բացատրութիւններ որոնք երբեմն նոյն կուտան մեր միտքին:

Այն ատեն լրագրութիւնը ոչ ժամանց էր, ոչ ալ անուէր այգի, այլ ասպարէզ մը որ կարգ մը յատկութիւններ կը պահանջէր:

Ամէն պարագայի մէջ, անոնք որ կոչում ունէին, կարելին կը փորձէին, «թէճնիք»ը եւ լեզուն զարգացնելու համար:

Մեծ յաւակնութիւններ չունէին այն ատեն, ոչ ալ սաւառնաթռեւ նախրանիճներ կամ հաղաքական «դիրքաւորում»:

Համեստ էին, եւ վարուցան կը կատարէին, անդաստանը հերկելով համբերութեամբ, յարատեւութեամբ եւ հաւատով:

Այսօրուան լրագրութիւնը կը ճալէ անոնց թացած ակօսներուն վրայ:

Բայց, ճանի՞ հոգի կը յիշեն այդ սեւ աշխատաւորներուն անունները:

Իսկական մշակներ էին անոնք եւ կանգ չէին առներ որեւէ դժուարութեան առջեւ, բան մը աւելի սորվելու կամ սորվեցնելու համար:

Անոնց ամէնէն տագանդաւորներուն մըշակած լրագրական լեզուն է որ հետզհետէ ճոխացաւ, յղկուեցաւ 1900-էն մինչեւ 1908, եւ նոր թռիչք ստացաւ վերջին արտագաղթէն ասդին, դառնալով աւելի ճկուն, եւ հոսուն: Միշտ ընդունակ՝ աւելի զարգանալու:

Շարժումը կանգ առած պիտի բլլար, եթէ եղածով գոհանայինք:

Այս խորհրդածութիւնները գրի կ'առնեմ հայերէն առաջին թերթին՝ «Ազդարար»ի հրատարակութեան 160-ամեակին առթիւ, որ կը լրանայ այս տարի:

Միշտ օգտակար է յետադարձ ակնարկ մը ճետել, որպէսզի կարենանք դատել յառա՛ջ կ'երթանք թէ ետ:

1954, Մարտ 21

Շ.

«ԲԱՅց աւելի լաւ է թողուլ որ գործը իմ խօսի»: *Այսպէս կը վերջացնէր Շ. «Ցառաջ»ի առաջին խմբագրականը, ասկէ հինգ վաթսուն տարի առաջ, պարզելէ ետք թերթին առաջադրանքները:*

Քանի մը տարի ետք, երբ ընկերներ ու աշխատակիցները, անակնկալը կ'ընէին խրեն տօնելով թերթին 1000րդ թիւը, ինք է կրկին որ խմբագրականը կը վերջացնէր սապէս. «Մեծ բան չէ, ընկերներ եւ բաղաքացիներ, թերթի մը հազարթուեակը: Տասը «Ցառաջ» եւ տասը հազար թիւ՝ բան մը պիտի չարժեն, կամ պիտի արժեն իբրեւ պարզ լրագրական ձեռնարկ, որ չի խանդավառեր ո՛չ մեզ, ոչ ալ «Ցառաջ»ի շուրջ համախմբուած բազմութիւնը: Ի՞նչ է գաղտնիքը այն խանդավառութեան, որ շունչ եւ ուժ կուտայ «Ցառաջ»ին, այն ալ՝ միջազգային բաղաքակրթութեան եւ «եօքներորդ մեծ պետութեան» բոցավառ հնոցին մէջ: Լոյս - բաղաքի լուսացնցուղ պողոտաներուն վրայ: Ոգին: Եւ գիծը: Երկուքն ալ աւանդը սերունդի մը որ սերմ ու արիւն թափեց: Որ արհամարհեց պողոտաները, ճառագայթելու համար դաշտերուն վրայ: Որ զարհուրելի, շնչակտուր երկունքի բոնութեցաւ, երիտասարդացնելու համար այս ալեւոր եւ բրնճաքաքախ ժողովուրդը: Որ երգեց, թնդաց, զարկաւ ու զարնուեցաւ, վերջապէս, ճամբայ բանալու համար դէպի ազատութիւն եւ հայրենիք:

«Ցառաջ» իրաւունք ունի, ուրեմն, ապրելու, որքան ատեն որ կը պահէ այդ ոգին ու գիծը»:

Տասնամեակ, քսանամեակ, հուսկ՝ երեսնամեակին էր, որ երբ յաջողած էինք դինքը պարտադիր արձակուրդի ղրկել եւ բացառիկ թիւ մը հրատարակել, Օվէրնեբի սրահէն, «հրատարակութեան խընդրանօք» մեզի կը ղրկէր սա կարճ երկտողը.. «եթէ ինծի ալ խօսք տրուած ըլլար պիտի ըսէի.. ամբողջ ցաւս այն է որ չընկերցայ աւելին կատարել»:

Ոչ իսկ երկու տարի պիտի ապրէր, այդ երեսնամեակէն ետք, բայց, այն տարիները, զորս անցուցած էինք իր չունչին տակ, պիտի բաւէին որ հաւատարիմ մընանք այն դիծին ու ոգիին, որոնք իրաւունք կուտան «Ցառաջ»ին, ապրելու, տեւելու, տոկալու:

Իմ կարծիքով, «Ցառաջ» տարուէ տարի քիչ մը աւելի պիտի որբանար՝ Նարդունիի, Հրանտ - Սամուէլ, այսինքն՝ հրետանին, բայց նաեւ ամբողջ փաղանգ մը աշխատակիցներու՝ Սարաֆեանէն Շահնուր:

«Ցառաջ» սակայն, չարունակեց: Նոր երիտասարդներ եկան դրաւելու պարպուած սիւնակները: 1976ի վերջ, ամսօրեայ «Միտք եւ Արուեստ»ը, որ այս Դեկտեմբերին կը հասնի իր 100րդ թիւին, որակաւոր ամբողջ սերունդի մը լեմը դարձաւ, ինչպէս այս թերթը եղած էր սկիզբէն, ապաքրէզ տալով Ֆրանսահայ դրական սերունդին, ապա, պատրաստելով «Ցառաջ»ի սանները:

Ինքնագոհութի՞ւն: Երբեք: Մեր խմբագրէն (ինք՝ երբեք խմբագրապետ բառը չէ գործածած իրեն համար) մեղի աւանդ մնացած են ինքնաքննադատութեան եւ դժուարահաճութեան հիմնական գիծերը, որոնք միայն կրնան թոյլ տալ որ միշտ փորձենք լաւագոյնին ձգտիլ: Բայց, եթէ ոգեղ ինքնագոհութեան պատմուճանով չենք ներկայանար մեր ընթերցողներուն, կեղծ համեստութիւնն ալ չունինք չհաւատալու համար որ կարեւոր հանդրուան մը կը թեւակոխենք: Ով որ քիչ շատ զգացած ունի մամուլի պարմանները, ան ա՛լ հայ մամուլի պարմաններուն մասին, չի կրնար չդիտակցիլ թէ տոկալու համար՝ հարկ է ճկիլ, անշահախնդրութիւն, չըլհաւատիլ եւ մանաւա՛նդ հաւատք: Մենք ըրինք՝ ինչ որ կրցանք, բայց ըրինք ա՛յդ ոգիով:

Եւ եթէ «Ցառաջ» տոկաց, հակառակ իր ճամբուն վրայ գտած բոլոր խոչընդոտներուն, այդ կը պարտի առաւելաբար Ֆրանսահայ գաղութին, որ ահա տասնամեակներէ ի վեր զօրավիգ կեցաւ իր թերթին, ուժ եւ կորով ներչնչեց խմբագրութեան իր հաւատարմութեամբ եւ դուրդուրանքով:

Այդ իսկ պատճառաւ, «Ցառաջ», այսօր չնորհակալութեան խօսք ունի իր բազմահազար ընթերցողներուն, որոնց նոր խոստումներ պիտի չընէ, վստահ որ իր երէկը, իր այսօրը, լաւագոյն գրաւականներն են՝ վաղուան:

«ՑԱՌԱՋ»

ՀԵԼՍԻՆԿԻ

ՀԱԼԵՖՕՂԼՈՒ ԿԸ ԳԱՆԳԱՏԻ ՏԻՄԱ ՍԻՐՏԸ Կ'ԱՌՆԷ

Ըստ թուրք մամուլին («Թէրճիւման», Օգոստոս 1) Հելսինքիի մէջ, Ֆրանքեւ Թրքական յարաբերութիւնները կը բարելաւուին: Հալէֆօղլու դանգատած է Տիւմայի Ֆրանսական հեռատեսիլի հայանպաստ յայտարերուն դէմ, Տիւմա ըսեր է որ հեռատեսիլը անկախ է Ֆրանսայի մէջ, բայց աւելցուցած կ'ըլլայ՝ բան մը կ'ընենք...: Այլ խօսքով՝ Ֆրանքեւթըրքական սիրաբանութիւն մը ծայր տուեր է...:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀԵՌԱՏԵՍԻԼԻ երկու ազգային նոր կայաններ պիտի հաստատուին, բայց ան - հատական ձեռնարկներ պիտի ըլլան, մինչ ընդհանրային 40-50 կայաններ ալ արտօնութիւն կը ստանան հաստատուելու: Այս վերջնական որոշումին յանգեցաւ Նախարարաց Խորհուրդին տուած որոշումները, այս առընչութեամբ, կը վերաբերին երեք ընդհանրներու, 27 նահանգներու եւ 42 բարձրաստիճան պաշտօնատարներու: Նահանգապետները, որոնց նոր անունն է՝ Հանրապետութեան կուսակալ, ընդհանրապէս ոչ ալ, ոչ ձախ պէտք է ըլլան, այլ պարզապէս ընդհատեալ եւ խոր զարգացումի տէր (այսինքն՝ էնսառֆ) անձեր: Ասիկա, միշտ չի համապատասխաներ իրականութեան: Ընդհ. այս տեղափոխութեանց մէջ, ուշադրութիւն կը դրաւէ Փիէր Լամպէրթէնի պարագան: Արդարեւ, Ալփ - Մաւրիթիմի նահանգապետը այն բացառիկ նահանգապետն է, որ 13 տարի է նստած է Նիսի նահանգապետարանը, ինչ որ մրցանիշ է, քանի նահանգապետներու երկարակեցութիւնը 2 - 3 տարին չանցնիր: Լամպէրթէնի մեկնումը այլեւս բնական ալ բնոյթ ունի, քանի որ 64 տարեկան է եւ ժամը հասած է հանգստեան կոչուելու: Լամպէրթէնի ձախի հանելէն ետք մնալը մանաւանդ, բաւական զարմացուց (միանգն էր), բայց կը բացատրուէր իր անձնական բարեկամութիւններով (այն օրերու Ներքին նախարար՝ Տըֆէռի կնոջ եւ մինչեւ իսկ Միթերանի հետ):

ՄԱՆՏԼԻԻՕ-ի (Ալփ - Մաւրիթիմ), ամբողջ ընտանիքը յայտնութեան տեսարան մը պարզած է Զորեքշաբթի օր, իբրեւ հետեւանք մերձաւոր քանի մը հրդեհներու, որոնք աւեր գործած են: Բնակիչները կը վկայեն թէ անհանգստութեամբ էր պարզուած տեսարանը, ամբողջ քաղաքը օր - ցերեկով մութին եւ ծուխին մէջ, վախն ալ վրայէն: 5 մեռեալ եւ 6 ծանր վիրաւոր կար Հինգշաբթի օր, մինչ քաղաքապետը կը կասկածէր, որ հրդեհները արկածալի չեն, այլ՝ ոճրային արարքներ: Պէտք է ըսել որ մխաքրալն ալ չէ օգնած, ընդհակառակն: Հինգշաբթի առաւօտ բոլոր հրդեհները չէին մարած, մինչ 60 բանակողմներ ամէն ինչ կործանցուցած են:

ԱՐԱՐԱՏ բարձրացող 7 լեռնագնացներ (ճափոն եւ գերմանի) կողոպտուեր են «անձատողական ֆիւրտերու» կողմէ եւ 4 ժամ վար դրուեր, անցեալ շաբաթ օր:

ՌԱՋ 60 ՅԱՌԱՋ 60 ՅԱՌԱՋ 60 ՅԱՌԱՋ 60 ՅԱՌԱՋ 60 ՅԱ

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՅ ՕՐԱԹԵՐԹ «ՅԱՌԱՋ»Ի ՎԱԹՍՈՒՆԱՄԵԱԿԸ ԻՐ ԼՈՒՍԱՑՆՈՂ ՀԵՏՔԵՐՈՎ

Խորհուրդներու սրբազան խորհ՛ն. խոբան ամենեցուն, քրիստոնէական արդարաշունչ քաղաքակրթութեան նախատոնակ Մայր Սիբելի Երուսաղէմ. ու աւերակ փառակոթող Աչի աստուածահամճ քաղաք հազար եկեղեցիներով՝ ձեր վառապակ ջահերու մթագնած արահետէն՝ յար խարխափելով ու խաչակնքելով կ՛անցնիմ որպէս հաւատաւոր: Տառապանքի ու անանուն զրկանքներու ականատես ու ապրող աչքեր. Ձեզ տեսնելու կուգան, լոյսին կուգան ձեզ համբուրելու, նոր կեանք, նոր լոյս հայցելու ու ձեր յաւիտենական արժէքները պանծացնելու:

Այո՛, ձեր դարաւոր անյեղլի փառքի ոգեկոչման փառատօն առիթն է այսօր. վանդի դարերու հարուստ երկունքէն ցայտող չատրուանները կը պատրաստուէին ոռոգել Հայոց անյաղթ բարձրաւանդակը, որ ներշնչեց փառապակ իրականութիւն ու նոր աւիւն:

Ահա՛ թէ ինչպէս, հեզահամբոյր ընթերցող: Չէ որ այսօր, հէնց այսօր, այս պահուն, մեր աչքերը յառած՝ դէպի այն խորհրդաւոր լոյսին որուն կարօտը մեզ պարուրած ու պատրաստած է սրբանուէր հաւատքով:

Մենք, այո՛, մենք Ապրիլեան «Մնացորդաց» սերունդի ներկայացուցիչներ, կը դիտենք, ու կը նշմարենք սրտաբուխ խանդավառութեամբ այս վայրկեանին երկնաթիռ արծիւները Վասպուրականի, որոնք Հայոց աշխարհէն թեւածելով կ՛անկօսեն եթերի անսահմանութիւնը իրենց հոլանի թեւերով. ճամբայ բանալու համար մոգերուն եւ ուղի ցուցնելու Հայոց վառակոթող Մշակոյթին:

Արդարեւ այսօր մեծ մշակ «Յառաջ»ի վաթսունամեակի տօնն է: Տօն խնդութեան եւ խանդաղատանքի ու ցնծութեան Սփիւռքի հայութեան: Ու ի՞նչ գեղանուշ պատեհութիւն բոլորին, մեծի, պզտիկի, լոյսի կարօտով տառապողի, աչքի ու ճախի, հրէի կամ հեթանոսի, մաքրակրօնի կղերականի, անհաւատի կամ ազատ մտածողի: Ահա՛ ցնծութեան արեգակի ճառագայթազօծ չեզքերն են որ կը մօտենան մեզի ու կը զօտեպնդեն մեզ որոշ հաւատքով ու անսխալական չունչով:

Այդ լուսաշող առաւօտեան արեգը կը բաժնուի, կը տրուի բոլորին անխտիր, չէ որ բոլորս ալ վարդաշող արեգով կը կազդուրուինք կամ հաւատար աւիւն ըստանալով վաթսունամեակ՝ միշտ բոցածոր «Յառաջ»էն:

Օգոստափառ արեգակը կը խայտար այդ առաւօտ յղի անակնկալներով. ամբողջ օրուան ընթացքին ծնունդեան օրը թերթին, Հայոց լուսածոր օրը հայրենիքէն հեռու Եւրոպայի այլազան պողոտաներուն վրայ:

Մենք բոլորս ալ նոր հաւատքի ու նոր կեանքի սեմին՝ կատարուած իրողութեան մը առջեւ, սկսած էինք ցնծերգել, խանդավառ մթնոլորտ ստեղծել: Մենք վերապրողներս մեզմէ դուրս ելած էինք, լաւագոյնս ըմբռնելու ու լաւ ճանչնալու նոր լոյսի ծննդեան վեհութիւնը:

Այս կարգի լրջախոհ ու չինիչ յաւակնութիւններէ չտոյ Օգոստոսեան այդը իր լուսաճաճանչ չեզքերով վար իջաւ մոգերէն առաջ ու աւետեց բոլորիս ծրնունդը Եւրոպայի առաջին հայ թերթ՝ «Յառաջ»ի: Եւ եղեւ լո՛յս...

Վարդապետական կամ փիլիսոփայական տողերով չէ որ պիտի գովենք ու ցնծանք այս օտար ափերուն վրայ բեղուն աշխատանքի լծուող ափիւռքահայ օրաթերթ՝ «Յառաջ»ի վաթսունամեակը. հապա պիտի փորձենք մօտենալ ու մտնել անոր կատարած աշխատանքներուն այլազանութեան ու ազգօգուտ համապազօրեայի տքնային աշխատանքի փուլերուն, վերելքին. տեսնելու ու չատագովելու մտօք ու հրամցնելու ընթերցասէր համայնքին. անշուշտ միշտ նկատի առնելով ոչ այնքան դիւրահաղորդ պայմանները որոնցմով չարունակեց գոյատեւել մասամբ իր անակնկալ յաջողութիւնը. խոպան դաշտերու վարուցանը, հանելով արդարեւ յոյժ բազմալի եւ ծափելի վաթսունամեակին:

Այս երկար ներածականէն անմիջապէս յետոյ մտնենք «Յառաջ»ի բոցավառ տաղերուն նուագարան - խմաստին ու ըսենք կարգ մը բաներ որոնք տօնական օրերու պատշաճութիւնը ունին:

×

Վաթսուն տարիներ առաջ, նահատակ - ուղ հայութեան «Մնացորդաց»ը տեղահանութեան ցուլը ձեռին՝ մայր հողէն դուրս կը նետուէր հարեւանի քաղաքականութիւն խաղցող թշնամանքով: Վերապրող հայը կը հեռանար մայրենի հողէն ու կ՛ապաստանէր օտար երկիրներ, պլխաւորաբար Ֆրանսայի մէջ, ուր ապետական ժողովուրդը իր Փուանքարէներով, Ժան Ժորէսներով ու Քլէմանսոներով ապաստանարան կը շնորհէր հալածական հայ խլեակներուն, քրիստոնէական քաղաքակրթութեան ջահակիր ժողովուրդի տարաբախտ «Մնացորդաց»ին:

Ազատութեան եւ մարդասիրական ոգին չուտով մեղմացուց ու փայփայեց վիրակապ բժիշկի մը հանգոյն, եղեռնէն մազապուրծ վերապրողները: Այս ազնուական մթնոլորտը պատճառեց որոշ գոհունակութիւն ու յանձնեց զարթօնքի չափոր մը, ուրկէ դուրս ելաւ կազդուրուած. հաւատքով ընդունեց այն ճամբան, ուրկէ պիտի քաշէր անխոնջ ու անվարան վաթսուն տարի չարունակ յանուն հայ ժողովուրդի յառաջխաղացման ու կեանքի բարօրութեան:

Այս չինիչ ու տպաւորիչ մտաբեւեռումէն մեկնելով «Յառաջ» կարճ ժամանակի ընթացքին կարողացաւ հող - գետին չահիլ. կանգուն մնալ ու ապրիլ այն սերունդին հետ, որն արդարեւ ծարաւ էր հայ լեզուին, հայ բարբառին. վանդի մոռցած էր ամէն ինչ, անապատներու տըխրահունչ կեանքի անտովոր ընթացքին: Արդ այս անակնկալ պահանջները հետզհետէ մեզմացան չնորհիւ յաւէտ խնկելի ու անմոռանալի հիմնադիրը խմբագրապետ Շաւարշ Միսաքեանի, որ հօր մը նման կը մօտենար որբերուն ու կը զուրգուրար միշտ նկատի առնելով անոնց տխուր որբութիւնը եւ ապագայ սերունդը:

Այս տողերը գրած պահուս, վայրկեան մը կը հեռանամ մտովին, ուր աչքիս առջեւ կը ներկայանան կարգ մը սիրելի բարեկամներ, որոնք նոյն խանդով ու խանդաղատանքով պիտի ցնծերգէին ու ծափէին իրենց սիրելի «Յառաջ»ի վաթսունամեակը:

Բարոյական պարտականութիւն եւ խղճի հարց կը նկատեմ յիշել ու նշել մեզմէ հեռացող ընկեր - բարեկամներու անուանացանկը մասամբ մեղմացնելու մտօք հոգեխռով վիճակս. -

Հեզահամբոյր Տիգրան Թադոյեան (երուսաղէմի Ժառանգաւորացէն), Արմաղանեան, Խաչիկ Մխիթարեան, Գ. Փիլիկեան, Ճառայեան Եղբարք, Տիրան Խալիկեան, Պապիկեան, Կ. Ճանիկեան, Ց. Նիկողոսեան, Պարսամ Ցակոբեան, Ց. Ազայեան, Միսաք Խրալեան, Կիւրեղ Խրայեան (Ծոփաց աշխարհէն), Կիւրեղ Խաչիկ եւ Լեւոն Տէր - Մանուէլեան եւ - այլք:

Վերջին պահուն, այլ տխուր ահազանգ մը հայ բեմի ոսկեբերան հեռաւոր, հայ դատի քաջարի պաշտպան ու բոլորին սիրելի՝ Վ. Իշխանեան, Դէտ. Կ. Մեհեան, կը նկատէին «Յառաջ»ը որպէս մտաւոր անունդ եւ նկանակ բոլորին: Այսօր բացակայ են անոնք:

×

«Յառաջ» ընդդիմակաց բեղնաւոր աշխատանքի ուղին: Ան, տարագիր ու գաղթական Հայուն անբաժանելի ու անմոռանալի վէրքը վերածեց երգի ու այդ երգով «Մնացորդաց»ը նոր հաւատքով եւ կենսունակութեամբ վարեցաւ ազգապահպանման հարցին: Կապել ու տեղեակ պահել արտասահմանի հայ գանգուածները ի մասնաւորի Եւրոպայի հայ համայնքը մայր Հայաստանի սփոփարար եւ յարատեւ ելեւէջներով, տալով հանդերձ ամէն օր «Արմէն - Փրէս»էն չհնչող ու խանգավառող խապրիկներ ու այլ տեղեկութիւններ գրական, գիտական, գեղարուեստական ու մարզական ճակատներու գնահատելի յաջողութիւնները:

Անմոռանալի հիմնադիր եւ անզուգական խմբագրապետ՝ Շաւարշ Միսաքեանի «Յառաջ»ը կը տօնէ այսօր իր բարգաւաճ վաթսունամեակը առանց իր մեծանուն եւ յաւէտ յիշատակելի հիմնադիրին ներկայութեան: Սակայն այս վայրկեանին իսկ՝ մեր մէջ կը ներկայանան Անոր վառապակ յաջողութիւնները որպէս հմուտ հրապարակագիրը ու այլազան ճակատներու որակաւոր մտաւորական եւ հեզահամբոյր ու խոտապահանջ խմբագրապետ: Այս տեսանկիւնէն մեկնելով անոր նուիրական գործունէութիւնը եղաւ միշտ ծանրելի սփիւռքահայութեան բանիմաց մասնայէն: Այս ծիրին մէջ կ՛իյնայ իր սաներու խումբը զոր ի մէջ այլոց երախտագիտական զգացումներով կը խոնարհի մեծատաղանդ վարպետին յիշատակին. էջ որ նոյն սաները վաթսուն տարիներ առաջ դեղեւկոտ քայլերով ճամբայ կ՛ելլէին, հապա միշտ լաւագոյն զգացումներով ուխտաւորի մը հանգոյն ծափելու կը գիտակցէին իրենց միշտ սիրելի թերթին լաւագոյն եւ ազգօգուտ գործունէութիւնը:

Տօնական օր է այսօր յարգելի ընթերցող բոլոր անոնց որոնք կը սիրեն հայ գրութիւնը, մշակոյթը, հայ մտքի անբասիր հարստութիւնը, մայրենի հարուստ բարբառը եւ Հայ Առաքելական Եկեղեցին, որ անյաղթ պատնէշներն են դարերէ ի վեր մեր տեւական գոյութեան եւ գոյամարտի խորհրդանիշ եղան անսակարկ ու կը մնան միշտ պատրաստ պայքարի ճամբուն վրայ:

Այժմ խորհուրդ խորին ցնծութեամբ ոգի ելլենք ու ողջագուրուինք խնկելով բոլոր անոնք որոնք մեզի ժառանգ կամեցան յարատեւ անգնահատելի հարստութիւնը, անկորնչելի փառքերը որոնցմով հպարտ ենք այսօր այս նուիրական անեղծանելի գանձին համար:

×

Արի արանց օգոստափառ բարի ու յղի առաւօտ մըն է, ամէն կողմ լուսածոր առիթ կը ներկայանայ, տօնական մթնոլորտ ու տօն օրերու բոլորովին անտովոր վիճակ:

Միջերկրականի ափին նստող քաղաքի եւ արուարձաններու մէջ բնակութիւն հաստատող հայորդիներ կը հանին խումբ առ խումբ ուխտաւորներու ցուցական հաւատարմութեամբ, կայարանի մօտ գտնուող Տօմինիքէն փողոցը: Կը հանին անոնք սեւ աչքերով ու սեւ մազերով չափահաս որբեր «Մնացորդաց»էն, այո՛, այն սերունդէն որ մանկութիւն չտեսաւ. հապա եղաւ սերունդը զարհուրանքի ու զրկանք ապրող՝ թուրք եաթաղանին:

Անոնք եկան խուռներամ «Առաւօտ Լուսոյ, արեգակն արդար, առ իս լոյս ծագեա»ի տակ, անխառն հրճուանքով՝ «Ներածագ լոյսի բոցավառ դիրերը համբուրելու, անոր (Թերթին) ծնունդը փառաբանելու, վանդի գիտէին թէ ան պիտի ըլլայ լուրջ թեւ ու թիկունք վերապրող սերունդի յարատեւ ափին նեբարկուղը վասն ազգային միաբանականութեան:

Տօնական նուիրական պահ է այսօր: Տօմինիքէնի յարակից փողոցներուն մէջ իսկ կայ ծափ ու ծնծղայ. բոցագանձութիւններ ու զուարթախոհ վերոյթներ. կատարեալ ցուցահանդէս: Տե՛ս, ահա հարիւրամեայ ծերունի Վարդան, հեզահամբոյր հայ եղբայր, օգոստոսեան ծնունդ «Յառաջ» մեր փրկութեան հնոցն ու զարթնոցն է, բարոյագիտական կըրթական լաւագոյն պատնէշն է որ պիտի փոխակերպէ անսասրակոյս մեր սառած ապրելակերպը, պիտի փորձէ ու նկրտի խորախորհուրդ պատկերներ ներկայացընել բոլոր անոնց որոնք իր ծննդեան առթիւ, առաջին օրէն սկսեալ լուսափառ մթնոլորտի մէջ ցնծերգեցին, մաղթելով հանդերձ երկարատեւ կեանք ու հաւատարմութիւն իր ազգանուէր աշխարհահայեացքին, պատրաստելու համար վաղուան Հայը, գաղափարական Հայը այս մարդակուլ ու լպրծուն պողոտաներուն վրայ:

Ահա՛ հարիւրամեայ պլթլթացի, այս անակնկալ ճշմարտութեան առջեւ քեզ նըմանները որպէս խորհրդանշան՝ կարելի է նկատել մեր բոլորի հոգեկան ապրումներուն ու երկարակեցութեան ու գոյատեւման: Ինչպէս նաեւ զուք, Տէրեան մեծ եղբայր Մշոյ աշխարհէն, Սարդարապատի անագորոյն կռիւներուն մասնակցող անձնուէրը զինուոր, նորածագ լոյսը ձեզի եւ ձեզ նմաններուն համար է: Իսկ դուն պոլսահայ կազմարար, յուսոյ լաւ նուագածու Հրանդ, այսօր բոլորիս, նոր աւետիս, ծնունդ է «Յառաջ» թերթի:

Մշակոյթի վառարաններ կան երփնեղանդ ջահերով ամէնուրեք, օտար պողոտաներու վրայ, որոնց պլիսաւոր պարտականութիւնն է երկարաձգել ու տեւականացնել հայութեան գոյութիւնը: Փառք ու պատիւ հայ մամուլին որ հանապազօրեայ աշխատանքը կը նուիրէ թէ հայ դատին եւ հայութեան գոյատեւման: Երրորդահայ թերթ «Յառաջ»ը կը պատկանի այս վսեմագանկին որուն նուիրական գործունէութիւնը միշտ եղած է ի նպաստ այժմէական հարցերու նպաստաւոր լուծումը: Արդարեւ Ան յաճախ կ՛ոգեւորէ եւ կը զօտեպնդէ հայրենասիրական ելոյթներով: Այսպէս էր ան մօտիկ անցեալին ու այսօր ալ անտարակոյս պիտի չարունակէ ի լրումն իր սահմանած առաքելութեան որ պահել ու պահպանել է հայութեան ամբողջականութիւնը վաղուան համար:

Տօմինիքէն փողոցը լեփ - լեցուն է ուխտաւորներով. հայ խլեակներով. «Մնացորդաց»ով: Կը փորձեն հաւաքուիլ «Յառաջ» դրատան առջեւ, ուր խանգավառութիւնը կ՛ալեկոծէ անընդհատ, իրաքանչիւր որը, կ՛ուզէ բան մը ըսել ու հասկնալ ու ահա սրտաբուխ արտայայտութիւններ անխառն հաճոյքով, ինչպէս նաեւ բարձրագոռ բացագանչութիւններ... Հեզահամբոյր դրավաճառը՝ Բարի Սամարացին կրպակէն դուրս՝ կը յայտարարէ օգոստափառ ծնունդը թերթին ու անոր անհրաժեշտութիւնը: Նախկին ուսուցիչ, Գեղամ Մերիկեան մեծ հաճոյքով կը բաժնէ բոլորին նոր թերթ բոցավառ «Յառաջ»ը: Բարի Սամարացին ըրած սրտառուչ մաղթանքները խրախուսեցին մեզ բոլորս ալ այդ օրերուն, կատարեալ ու ազգասիրական լաւագոյն հասկացողութեամբ:

Սիրելի ընթերցո՛ղ, վաթսուն տարի առաջ տեղի կ՛ունենար այսքան խանգավառ խրախճանք, ցնծերգութիւն եւ սրտաբուխ մաղթանքներ վաթսուն տարի պոյատեւող Եւրոպայի առաջին հայ թերթ «Յառաջ»ին:

Դուք բոլորդ ալ չատ լաւ գիտէք որ վերոյիշեալ թերթին իրենց աշխատակցութիւնը ընծայեցին բարձրորակ մտաւորականներ, Ա. Ահարոնեան, Ս. Վրացեան, Զամալեան, Վ. Շուչանեան, Շաւարշ Նարդունի բժշկական նշանակով, Շահան Շահնուր, Մ. Պարամեան, Վ. Իշխանեան, Հրանդ Սամուէլ, Եման. Տարագ, Փայլակ Սանասարեան եւ չատ չատեր...:

Անմոռանալի խմբագրապե՛տ, թող մնայ մեր մէջ միայն փշրանքները իմացական աշխարհիդ, որովհետեւ անոնք հունտեր են որոնցմով ներկայ սերունդները անխորտիր պիտի կրնան անանձել ու մնացնել միաք - աշխարհը սերունդներուն:

Այս գերադրական ափիւնն ու ազգային կամեցողութիւնն է որ կուգայ այսօր իսկ անդենական կեանքին:

Հաւատաւորիդ անկուն կամքով պիտի չարունակէ յաջորդ սերունդը մղել այն գերզգայուն պայքարը մեր լեզուի ճկունութեան ու անաղարտ պահպանման, որուն ահռելիքան եղաք ու կը մնաք յարուն ահաւիրան եղաք ու կը մնաք յարուն ահաւիրան: Վկա՛յ, ցամաք եղող բազմաթիւ որբերուն, վերապրող հայորդիներուն հանդէպ ձեր գուրգուրանքը: Հապա՛ այն սրտաբուխ վկայութիւնը վէնետիկեան միաբաններու կողմէ, սիրուած ու ազնիւ գնահատանք «Յառաջ»ի բոցավառ հայերէնի ու բարբառի նկատմամբ:

Գաղթաշխարհի հայ համայնքը եփրատի ափերէն սկսեալ (ուր այցելեցիք մահէն առաջ) մինչեւ Եւրոպա կամ այլուր, խորախորհուրդ եւ փառապակ երկուն. քով զինուած՝ կը խոնարհի միշտ ու մըզքով զինուած՝ կը խոնարհի միշտ ու մըզմանորդ մշակոյթիդ տապանին առջեւ, անզենական կենագիրդ ոլորտներուն մէջ. միայն խաղաղութիւն հայցելու համար բոլոր անոնց որ սատար հանդիսացան հայ մշակոյթի գեղեցկութեան:

Թող Նազովրեցիի խաչին լոյսը կաթկթի յար, յաւիտենական ու մաքրակրօն չերիմիդ ու բոլոր չերիմներուն:

ԿԱՐՕ ՄԽԻԹԱՐ

ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

ՎՃՌՎՈՒՔ

(ՓՈՆԴԻ ՀԱՄԱՐ)

Մարտի 6-ին Հայկական ՍՍՀ Գերագույն Սովետի նախագահությունը որոշում է ընդունել Հայկական ՍՍՀ Գերագույն Սովետի պատգամավորների ընտրությունների մասին Հայկական ՍՍՀ օրենքի 3-րդ հոդվածի համաձայն՝

Նշանակել Հայկական ՍՍՀ Գերագույն Սովետի պատգամավորների ընտրությունները հունիսի 6-ին։

Հայկական ՍՍՀ Գերագույն Սովետի նախագահության անունից՝

նախագահ Ա. ՍՈՒՐԱՆՅԱՆ

Հայկական ՍՍՀ Գերագույն Սովետի նախագահության քարտուղար Ա. ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Երևան, մարտի 6, 1946 թ.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԳԵՐԱԳՈՒՅՆ ՍՈՎԵՏԻ ՊԱՏԳԱՄԱՎՈՐՆԵՐԻ ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՕՐԵՆՔ

Հայկական ՍՍՀ Գերագույն Սովետի նախագահությունը հրամայում է հրապարակել Հայկական ՍՍՀ Գերագույն Սովետի պատգամավորների ընտրությունների մասին Հայկական ՍՍՀ օրենքը, որ ընդունվել է Հայկական ՍՍՀ Գերագույն Սովետի նստաշրջանում 1938 թվականի դեկտեմբերի 5-ին։

Հայկական ՍՍՀ Գերագույն Սովետի նախագահության անունից՝

նախագահ Ա. ՍՈՒՐԱՆՅԱՆ

Հայկական ՍՍՀ Գերագույն Սովետի նախագահության քարտուղար Ա. ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Երևան, մարտի 6, 1946 թ.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳԵՐԱԳՈՒՅՆ ՍՈՎԵՏԻ ՊԱՏԳԱՄԱՎՈՐՆԵՐԻ ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՕՐԵՆՔ

Հոդված 1. Հայկական ՍՍՀ Գերագույն Սովետի պատգամավորները ընտրվում են ընդհանուր, հավասար և ուղղակի ընտրական իրավունքի հիման վրա՝ գաղտնի քվեարկությամբ։

Հոդված 2. Հայկական ՍՍՀ Գերագույն Սովետի պատգամավորներ ընտրելու իրավունք ունեն Հայկական ՍՍՀ բոլոր քաղաքացիները, որոնք տասնութ տարեկան են լրացրել ընտրությունների օրը, անկախ ազգությունից, ռասայից, դավանանքից, կրթության աստիճանից, բնակության տևողությունից, սոցիալական ծագումից, գույքային դրությունից և նախկին գործունեությունից։

Ընտրելու իրավունք չունեն խելագարները։ Դատարանի որոշմամբ խելագար ճանաչված անձինք ընտրություններին չեն մասնակցում։

Հոդված 3. Հայկական ՍՍՀ Գերագույն Սովետի պատգամավորներ ընտրելու իրավունք ունեն Հայկական ՍՍՀ քաղաքացիները, որոնք քսանհինգ տարեկան են լրացրել ընտրությունների օրը, անկախ ազգությունից, ռասայից, դավանանքից, կրթության աստիճանից, բնակության տևողությունից, սոցիալական ծագումից, գույքային դրությունից և նախկին գործունեությունից։

Հոդված 4. Հայկական ՍՍՀ Գերագույն Սովետի պատգամավորներ չեն կարող ընտրվել դատարանի որոշմամբ խելագար ճանաչված անձինք։

Հոդված 5. Հայկական ՍՍՀ Գերագույն Սովետի պատգամավորներ չեն կարող ընտրվել նաև դատարանի դատավճռով ազատազրկման դատապարտված անձինք, եթե նրանց դատվածությունը հանված կամ մարված չէ օրենքով սահմանված կարգով։

Հոդված 6. Հայկական ՍՍՀ Գերագույն Սովետի պատգամավորների ընտրությունները նշանակում է Հայկական ՍՍՀ Գերագույն Սովետի նախագահությունը ոչ ուշ, քան ընտրությունների օրվանից երկու ամիս առաջ։

Հոդված 7. Հայկական ՍՍՀ Գերագույն Սովետի պատգամավորների ընտրությունները կատարվում են ընտրական տեղամասերում։

Հոդված 8. Ընտրական տեղամասերը կազմվում են այնպես, որ յուրաքանչյուրում լինի ոչ պակաս քան 150 և ոչ ավելի քան 2000 ընտրող։

Հոդված 9. Ընտրական տեղամասերի սահմանները և նրանց համարները հաստատում են շրջանային, քաղաքային, շրջանային (քաղաքներում) գործադիր կոմիտեների նախագահները ընտրությունների օրվանից ոչ ուշ, քան 15 օր առաջ։

Հոդված 10. Ընտրական տեղամասերի կազմի մասին ընտրողների ծանուցումը կատարվում է ընտրությունների օրվանից ոչ ուշ, քան 10 օր առաջ։

Հոդված 11. Ընտրական տեղամասերում ընտրությունների կազմակերպման համար ընտրությունների օրվանից ոչ ուշ, քան 20 օր առաջ շրջանային, քաղաքային, շրջանային (քաղաքներում) գործադիր կոմիտեները կազմում են ընտրական հանձնաժողովներ։

Հոդված 12. Ընտրական հանձնաժողովը կազմվում է նախագահից, նրա տեղակալից, քարտուղարից և ընտրողների ընդհանուր ժողովի կողմից ընտրված անդամներից։

Ընտրական հանձնաժողովի կազմում չեն կարող մտնել թեկնածուները, նրանց ընտանիքի անդամները, ինչպես նաև ֆինանսական, դատական, նոտարական և ընտրությունների կազմակերպման հետ կապված այլ հաստատությունների ղեկավար աշխատողները։

Հոդված 13. Ընտրական հանձնաժողովի նախագահը, նրա տեղակալը և քարտուղարը ընտրվում են ընտրական հանձնաժողովի առաջին նիստում։

Հոդված 14. Ընտրական հանձնաժողովը կազմակերպում է ընտրությունները, ղեկավարում է ընտրական տեղամասերի գործունեությունը, ապահովում է ընտրությունների ընթացքում ընտրողների իրավունքների իրականացումը, ընտրությունների արդյունքները ամփոփում և հրապարակում։

Հոդված 15. Ընտրական հանձնաժողովը ընտրությունների օրվանից ոչ ուշ, քան 5 օր առաջ ընտրողներին ծանուցում է ընտրությունների օրը, ժամը և ընտրական տեղամասը, որտեղ նրանք ընտրություններին մասնակցելու իրավունք ունեն։

Հոդված 16. Ընտրական հանձնաժողովը ընտրությունների օրվանից ոչ ուշ, քան 10 օր առաջ հրապարակում է ընտրական տեղամասերում ընտրողների ցուցակները։

Հոդված 17. Ընտրողների ցուցակները կազմվում են ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեների կողմից՝ ընտրողների ընդհանուր ժողովների հետ միասին։

Ընտրողների ցուցակները կազմվում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակների հիման վրա, որոնք կազմվում են գյուղական խորհուրդների գործադիր կոմիտեների, քաղաքային, շրջանային (քաղաքներում) գործադիր կոմիտեների կողմից՝ ընտրությունների օրվանից ոչ ուշ, քան 45 օր առաջ։

Հոդված 18. Ընտրողների ցուցակները կազմելու համար ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ընտրությունների օրվանից ոչ ուշ, քան 45 օր առաջ ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղում են տվյալներ ընտրողների մասին, որոնք ընտրական տեղամասի տարածքում են բնակվում։

Հոդված 19. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 20. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 21. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 22. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 23. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 24. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 25. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 26. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 27. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 28. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 29. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 30. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 31. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 32. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 33. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 34. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 35. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 36. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 37. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 38. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 39. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 40. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 41. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 42. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 43. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 44. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 45. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 46. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 47. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 48. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 49. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 50. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 51. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 52. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 53. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 54. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 55. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 56. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 57. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 58. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 59. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 60. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 61. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 62. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 63. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 64. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 65. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 66. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 67. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 68. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 69. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 70. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 71. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 72. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 73. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 74. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 75. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 76. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 77. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 78. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 79. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 80. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 81. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 82. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 83. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 84. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 85. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 86. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 87. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 88. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 89. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 90. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 91. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 92. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 93. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 94. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 95. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 96. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 97. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 98. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 99. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

Հոդված 100. Ընտրողների ցուցակները կազմելիս ընտրական տեղամասերի գործադիր կոմիտեները ստուգում են ընտրողների ընդհանուր ցուցակներից քաղված տվյալների ճշտությունը։

ՄԱՍ ՀՕ ՅՈՒՆԱՑ ՀՕ ՅՈՒՆԱՑ ՀՕ ՅՈՒՆԱՑ

ՇԱԲԱԹ - ԿԻՐԱԿԻ
ՕԳՈՍՏՈՍ
3-4
SAMEDI-DIMANCHE
3-4 AOUT
1985

LE NUMERO : 3,00 F

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE - FONDE EN 1925
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Directrice: Arpik Missakian

Tél.: 770.86.60 — Telex: HARATCH 280 868 F
C.C.P. Paris 15069-82 E — 51027317 A R.C. Paris

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար· 500 Ֆ· - Վեցամսեայ : 260 Ֆ·
Արտասահման : Տար· 550 Ֆ· - Հատը : 3,00 Ֆ·

61ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 16.021 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 61e ANNÉE — No 16.021

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՊԱՐՍԿԱՀԱՅ ԼՈՒՐԵՐ

ԳԼՈՒԽ ԾԱԾԿԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ
«ՄԱՂՆԱԽ»Ն Ա.Յ.Ը.ԵՒ ՊԱՐՏԱԴԻՐ Չ.Ի ՀԱՅ ԱՂՋԻԿՆԵՐՈՒՆ

———×———

ՀԵԼՍԻՆՔԻ

ՀԱԼԵՖՕՂԼՈՒ ԺՈՂՈՎԸ ԿԸ ՁԳԷ Կ'ԵՐԹԱՑ

———×———

Թուրքիոյ Արտաքին նախարարը դժգոհ է: Հելսինքիի մէջ, նոյն անունը կրող համաձայնագրերու տասնամեակի ժողովին մէջ, Հալեֆօղլու նկատը ձգեր զգեր է, երբ զործին չհկած խօսքեր լսուեր են հոն: Ատորեա, Օգոստոս 2-ի Թուրք թերթերուն արձագանդները.-

×

«Թուրք պատուիրակութիւնը, զլխաւորութեամբ Արտաքին Նախարար Հալեֆօղլուի, Հելսինքիի ժողովասրահը թողլով հեռացած է, երբ խօսք արուած է Կիպրոսի յունական բաժնի Արտաքին Նախարարին: Հաւաքոյթին ընթացքին խօսած է նաեւ Ցունաստանի Արտաքին Նախարարը Փափուլիաս որ Հելսինքիի համաձայնութիւնը ոտնակոխ ընելու յանգամով ամրաստանած է Թուրքիան. ան ըսած է. Կիպրոսի 38%-ին Թուրքիոյ կողմէ գրաւումը բացայայտօրէն ոտնակոխումն է միջազգային կանոններու: Մեր մէջ կը գտնուի երկիր մը, որ չի յարգեր իր իսկ ստորագրած այս համաձայնութիւնը: Ցոյն Արտաքին Նախարարին խօսած միջոցին Հալեֆօղլու բացակայած է սրահէն»:

×

Այլ կերպով ալ, յոյն - Թրքական յարաբերութիւնները լաւ ճամբու մէջ չեն: Աթինքի նորակազմ կառավարութիւնը (Ցուլիս 25) եգէական ծովու նախարարութիւն մը ստեղծած է, որու կեդրոնն ալ Միտիլլի որոշուած է: Այս կարգադրութիւնը եղած է որովհետեւ Ցունաստան կ'ուզէ առաջքն առնել Թրքական յարձակումներու, մինչեւ իսկ զրաւումի վտանգի եգէականի յունական 2 - 3 կղզիներուն: Այլ պարագայ մը եւս, կառավարութիւնը 40 միլիառ դնած է, որոնք պիտի յանձնուին մինչեւ երեք տարի:

Հիմնական տարակարծութեան այլ նիւթ մըն ալ կայ, որ կը վերաբերի Անգարայի Լուսաւորութեան նախարարութեան որոշումին, քաղաքական եւ աշխարհագրական քարտէսներու վերատպութեան մասին, այսինքն Ցունաստան անունի ընդումին եգէականի վրայ հայլն, հայլն.:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԺԻՒԼ ՄՈՔ, Գ. եւ Դ. հանրապետութեանց կարկառուն դէմքերէն մէկը, ծանօթ իբրեւ ամէնէն հակահամայնավար ընկերվարականը, մեռաւ հարուստին Տրանսալ փոքրիկ գիւղի մը մէջ՝ 92 տարեկանին: Իր անունը կը յիշուի մանաւանդ, որպէս Ներքին այն նախարարը, որ չվարանեցաւ ապահովութեան ուժերը զրկել հանքագործներուն դէմ, 1948ին, վերջ տալու համար գործադուլներուն: Այդ իսկ պատճառաւ՝ համայնավարները գինք կը յիշէին վերջերս, ժողքր բաղդատելով իրեն հետ, Իվրիի ԷՍ - ԿԱ. - ԷՖ գործատան միջադէպերուն առեն: Ամէն Ծանօթ է, որ Իրանի հայկ. դպրոցներու աշակերտուհիները դժուարութիւններու մատնուած էին վերջերս, պարտաւոր ըլլալով իրենց գլուխը ծածկել մաղնաէով: Այս առընչութեամբ առաջնորդ՝ Արտակ Աբգ.ի եւ այլ դիմումներ արդիւնք տուած են, ինչպէս կը հաղորդէ «Ալիֆ», Ցուլիս 17-ի իր թիւով.-

×

«Երկիր, Ցուլիս 16-ին, ուսումնադաստիարակչութեան նախարարութեան իրաւական եւ խորհրդարանական օգնական դոկտ. Ասադի Լարին Պ. Վարդան Վարդանեանին յայտնեց, որ ընդառաջելով Թեհրանի Հայոց Թեմի Առաջնորդ՝ Արտակ Աբգ. Մանուկեանի դիմումին եւ հիւանդային ու հարաւային Իրանահայութեան խալամական խորհրդարանի պատգամաւորներ՝ Պ. Պ. Վարդան Վարդանեանի եւ Արտաւազդ Բաղումեանի միասնական դրութիւններին ու բանաւոր դիմումներին, ուսումնադաստիարակչութեան նախարարութիւնը վերանայման ենթարկելով աղջիկներուն դպրոցներում դլխի ծածկոցի՝ մաղնաէի գործածութեան որոշումը՝ համաձայնուել է, որ «Հայոց դպրոցներ յաճախող աշակերտուհիները իրենց գլուխը ծածկեն նախորդ տարիների ձեւով:

«Դոկտ. Ասադի Լարին յատկապէս չեշտել է մեծ ուշադրութիւն դարձնել պատշաճ կերպով հաղուելուն եւ Պ. Վարդանեանից խնդրել է այս առընչութեամբ տեղեակ պահել Սրբազան Հօրը՝ հարկ եղած կարգադրութիւնը կատարելու համար:

«Այսպիսով վերանում է մեր համայնքի մէջ դպրոցներում մաղնաէի գործածութեան կապակցութեամբ առաջացած մտահոգութիւնը:

———

պարագայի մէջ, ժիւլ Մոք մեծ դէմք մըն էր, որ կարեւոր դեր խաղացած է Ֆրանսական քաղաքականութեան մէջ: Պատրաստութեամբ փաստաբան եւ ճարտարապետ, փոլիթեխնիսէն, ծառայած է Ա. աշխարհամարտին որպէս սպայ: 1927-ին է որ մտած է քաղաքական ասպարէզ, եւ ընկերվարական շարքերը: Կուսակցութենէն հեռացած է 1974-ին, համաձայն չըլլալով համայնավարներու հետ դինակցութեան: Սէ - էֆ - էս-ները քիչ մը որբ կը զգան, քանի որ ինք է որ զարկ տուած է անոնց ծաւալման եւ զօրացման:

Աղիքներէն հաք, Ռեկընի քիթն է որ ամերիկեան մեհեաններու մատհոգութիւնը զարթած է: Ընդարեւ, վիրաբուժական գործողութենէն հաք, բոլոր լուսանկարիչներն ու հեռատեսիլի խամերամանները մանրապնին կը քննեն Նախագահը, ամէն անգամ որ հրապարակային ելոյթ ունենայ: Արդ, առջի օր ոչ մէկ բան նըշմարուեր է, բայց յետագային, նկատած է, որ Նախագահը նոյն բազկաթոռին վրայ չէր նստած եւ երբ, երկու օր հաք, նոյն աթոռին վրայ նստեր է, քիթին մէկ կողմը սկրթուք մը տեսնուեր է եւ Սպիտակ Տան բանբերը, այլեւս ստիպուեր է յայտնել որ միսի կտոր մը հանուեր է, Երեքշաբթի օր, եւ այդ կտորը կը քննուի (խլիրդի համար): Աս այժմ կը յայտնարարուի որ չատ աննշան բան մըն էր եւ

(Շար.ը Դ. էջ)

ՅԱՌԱՋ 60

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐԱԿԱՆ ԳԻՐԵՐ

ՏԻԿԻՆ ԱՐՓԻԿ

«Յառաջ»ի վաթսունամեակին առթիւ, կուզանք ի սրտէ շնորհաւորելու ձեզ եւ մաղթելու երկար ու առողջ տարիներ: Բարգաւաճ չարունակութիւն «Յառաջ»ին: Յաջողութեան լուսադոյն ցանկութիւններով:

ՆՈՐՎԱՆ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ
ԼԻՈՆ

×

ՄԱՐՍԷՅԼ.-

Սէն - Ժէռոմի Ս. Սահակ - Ս. Մեսրոպ եկեղեցւոյ թաղականութիւնը կը շնորհաւորէ «Յառաջ» օրաթերթի 60-ամեակը, մաղթելով բարգաւաճում, երկար կեանք, որպէսզի միշտ տեղեակ պահէ մեզ համազգային լուրերէ:

Այս առթիւ թաղականութիւնը դիտակցելով որ «Ամենայն Հայոց Խմբագրապետ» Շաւարշ Միսաքեանի գործը կիսատ չմընաց, շնորհիւ իր աղջկան՝ Տիկին Արփիկ Միսաքեանին անոր կը մաղթէ ուժ եւ կարողութիւն:

ՍԷՆ - ԺԷՌՕՄԻ
Ս. ՍԱՀԱԿ - Ս. ՄԵՍՐՈՊ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ
ԹԱՂԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

×

ՄԱՐՍԷՅԼ.-

Յարգելի Տիկին Արփիկ Միսաքեան,

Սէն - Լուի Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ հոգեւոր հովիւը՝ Շահան Խչկր. քահանայ Տէտէեան եւ թաղականութիւնը իրենց ամենայն չնորհաւորութիւնները կը ներկայացնեն: Հայ մամուլի նահապետ՝ Շաւարշ Միսաքեանէն մինչեւ այսօր «Յառաջ» կը տակայ չնորհիւ ձեր անձնուրացութեան, անսահման նուիրումին եւ ազգային սուր դիտակցութեան: Եթէ «Յառաջ» երէկ անուցանեց երէց սերունդը այսօր եւ վաղը իր դերը անփոխարինելի է երիտասարդ սերունդներուն դաստիարակութեան համար: Կը հայցենք համբերութիւն, ուժ, առողջութիւն ձեր առաքելութիւնը չարունակելու համար երկար ու երկար տարիներ:

ՇԱՀԱՆ ԽՉԿՐ. ՔՀՆԳ. ՏԷՏԷԵԱՆ
ԵՒ
Ս. ԳԷՈՐԳ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ
ԹԱՂԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

×

ՄԱՐՍԷՅԼ.-

Մուրատ - Ռափայէլեան Նախկին Աշակերտաց Միութիւնը կը շնորհաւորէ «Յառաջ»ի 60-ամեակը եւ ջերմապէս կը դնահատէ իր յոյժ կարեւոր դերն ու առաքելութիւնը ի սպաս հայ լեզուին, հայ մշակոյթին, հայ դատին եւ կը մաղթէ երկար կեանք:

Նախագահ՝
ՆՈՒՊԱՐ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.-

Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տան վարչութիւնը կ'ողջունէ «Յառաջ»ի 60-ամեայ հանդրուանը:

«Յառաջ»՝ փարոս եւ վահան հայ լեզուին, մշակոյթին, «Յառաջ» դաստիարակ եւ պաշտպան հայ զանգուածներուն կը նոյնանայ ֆրանսահայ դաղութին հետ եւ կ'արժանանայ անոր անվերապահ դնահատանքին եւ զուրգուրանքին:

ՎԱՐԶՈՒԹԻՒՆ

×

«LE PROVENÇAL»

Մարսէյլի Փրովանսալը (Կաթոն Տըֆէռի թերթը) Հինգշաբթի, Օգոստոս 1-ին արձագանգ կը հանդիսանար «Յառաջ»ի վաթսունեամեակին (զոր 50-ի իջեցուցած էր, կցելով ուղղագրական սխալ մըն ալ թերթին անունին):

×

PAPIER D'ARMENIE

LES 50 ANS D'HARATCH

«En avant» ! Haratch souffle aujourd'hui ses cinquante bougies. Le bel âge pour un journal, lu par quelque 20.000 personnes en France.

S'il est tiré à 3.000 exemplaires, Haratch est diffusé essentiellement par abonnements. A Marseille, plus de 5.000 Arméniens, quotidiennement, se plongent dans les textes serrés des quatre pages où se mêlent les informations internationales, les nouvelles de la diaspora et les éditoriaux.

Garo Hovsepian, sur les bords du Lacydon, est depuis quinze ans le correspondant d'Haratch. Quand on sait que la communauté arménienne compte plus de 80.000 âmes, on imagine l'ampleur de sa tâche. Chaque matin, une promenade à Beaumont, avenue du 24 Avril, ou à St. Jérôme, lui permettrait de vérifier si sa prose a été publiée par Mme Arpik Missakian, fille du fondateur du journal, Chavarch Missakian, car Haratch est en vente dans les kiosques de ces deux quartiers.

Comme gâteau d'anniversaire, Haratch publiera un numéro spécial, dans lequel on évoquera, sans doute, le rôle unificateur joué par ce «papier d'Arménie» auprès des arrivants de la première génération. Une mission qui ne s'émousse pas avec le temps. Au fil des ans, le nombre d'abonnés ne diminue pas. Ce qui prouve, s'il en était besoin, que le combat du fondateur d'Haratch reste d'actualité.

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄՆԵՐ

ԱՄԷՆ ՏԵՂ ԳԱՂԹԱԿԱՆ

Արեւմտեան Եւրոպայի երկիրները մեծ թիվ փոքր այսօրուան լրենց անտեսական, քաղաքական եւ ընկերային հոգերէն զատ, ունին այլ հոգ մըն ալ՝ տարիներէ ի վեր ստեղծուած զաղթը զէպի լրենց երկիրները, գործաւորներ եւ աշխատաւորներ որոնք կ'ապրին այդ երկիրներուն մէջ օրինական արտօնութիւններով, կամ իբր փախստական, ըլլայ քաղաքական եւ կամ արտաքսուածներ, կան նաեւ անպործներ եւ «ընդդիմադիրներ եւ պայքարողներ ազատութեան համար...»: Շատեր արեւելեան Եւրոպայէն կամ այլ երկիրներէ վերջնականապէս ձգած են լրենց հայրենիքը եւ յաղոզած ընդունուիլ արեւմտեան Եւրոպա, իբրեւ նացնելով լրենց մեծագոյն երազը:

Բայց զիրենք ընդունող երկիրները, հակառակ լրենց բարեացակամութեան առանց չատ խորունկը քննելու կ'ընդունին զանոնք, քանի որ երկրին բնակիչները մասնաւոր հակառակութիւն մը չեն յայտներ որոշապէս, հակառակ լրենց ալ տնտեսական դժուարութիւններուն եւ քաղաքական անորոշ վիճակին, եւ կը չանան որոշ չէզոքութիւն մը պահել նոյնիսկ ծայրայեղ աջակողմեանները, զգուշանալով «ֆաշիստ» կամ «ռասիսթ» անուանակոչութիւններէն. ուրիշներ ալ «անկողմնակալ» արտայայտութիւններով կը յայտնեն լրենց զժգոհութիւնը:

Մեծապէս նկատելի է արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ, մանաւանդ մեծ կեդրոնները օտար աշխատաւորներու մեծ թիւը: Միւնիխ եւ Շթութկարտ նկատեցինք օտարներու ստուար թիւը, չատերը ընտանիքի տէր եւ այլեւս վարժուած լրենց նոր կեանքին:

Պաւարիոյ կառավարութիւնը այս աշխատաւորներէն զատ ընդունած է եւ տեղաւորած Բ. աշխարհամարտէն ետք «վերման քաղաքացի»ներու, զրաւուած երկիրներէն. հարազատ զաղթականներ որոնք կը վերազառնային լրենց երկիրը:

Մեր պատմութիւններուն ընթացքին կը ծանօթանանք Պաւարիոյ մայրաքաղաքին, Միւնիխի, մէկ միլիոն 300 հազար բնակիչ, 6% անգործով ճարտարարուեստի քաղաք մը. Ք. զարուն հիմնուած եւ միջին զարուն զարձած կեդրոնական Եւրոպայի հզօր լուսաւորութեան մը մայրաքաղաքը: 1939 - 1945-ի պատերազմին, քաղաքը մեծ մասամբ վերածուած էր փլատակներու եւ աւերակի. կանգուն մնացած էին միայն քանի մը եկեղեցիներ ու պատմական չէնքեր: Տարիներու ընթացքին վերաշինուեցան չէնքերը եւ ճամբաները, պարտէզներն ու պողոտաները եւ այսօր Միւնիխ զարձեալ զարձած է զեղեցիկ քաղաք մը լայն պողոտաներով, լուսաւոր, զուարթ, որուն բնակիչները ծանօթ են որպէս պարեզուրի մասնագէտներ: Ամիչք մը որ տարածուած է բնակիչներու բոլոր խաւերուն մէջ:

Քաղաքին մէջ նկատելի է կառքերու մեծ թիւը. չրջագայութիւնը դժուար է բայց կարելի: Քանի մը պողոտաներ եւ հրապարակներ կան ուր միայն հետիոտն կարելի է մուտք գործել. պատանիներու եւ երիտասարդներու ժամադրավայրը զարձած են այս չրջանները: Ամէն երեկոյ, երիտասարդ նուագածուներ, երգիչներ եւ զերասաններ նորահաս սերունդին մեծ բազմութեան կը ներկայացնեն լրենց յայտագիրը:

Գաղթողներու չատերը արդէն մաս կը կազմեն հին սերունդին եւ լրենց գաղթականութիւնը մոռցուած է. բոլոր այս համայնքները գոհ կ'երեւին լրենց վիճակէն. պանդոկներու, ճաչարաններու, արձարաններու պաշտօնեաներուն մէջ կան չատ մը նախկին գաղթածներ, որոնք վարժուած են եւ գոհ՝ լրենց ներկայ վիճակէն: Կան նաեւ խանութպաններ, փոքր վաճառականներ, Արեւելքէն, Ափրիկէէն: Պաւարիոյ ժողովուրդը վարժուած է, ինչպէս միւս երկիրները, այս նոր կացութեան եւ տարիներու ընթացքին չատ բան մոռցուած է: Հանդիպումները միչտ անապատելի են եւ սակայն տպաւորիչ, երբեմն ալ անհատաւորելի:

Միւնիխի սկաուտական համաժողովին ընթացքին հիւրընկալուեցանք պաւարիացի ընտանիքի մը կողմէ: Ամուսինը՝ ծննդած Ք. զարու սկիզբը Պօհէմիա, Աբսբուրիոյ կայսրութեան հպատակ, «Սուդէթներու» երկրամասին մէջ որ 1919-ին կ'անցնի նոր կազմուած չեխ Հանրապետութեան, Վէրսայլի դաչնագրով: 1938-ին Հիթլէր այդ ժողովուրդը զուտ գերմանացի կը յայտարարէ եւ Միւնիխի սիրահուչակ պաչնագրով Ֆրանսա եւ Անգլիա կը լքեն Չեխոսլովաքիան եւ այդ հիւսիսային մասը կը յանձնեն Գերմանիոյ. քանի մը ամիս ետք այլեւս Հիթլէր կը զրաւէ ամբողջ Չեխոսլովաքիան: Համաչխարհային երկրորդ պատերազմէն եւ 1945-ին Գերմանիոյ պարտութենէն ետք, Պաւարիոյ սահմանակից այդ Սուդէթներու երկիրը կը վերադարձուի Չեխոսլովաքիոյ, որուն կառավարութիւնը հակառակ իր արդար եւ անկեղծ ազատամիտ դիրքին կ'ամբաստանուի իբր անարդար եւ բռնակալ: Եւ մեր բարեկամը կը սկսի իր չրջանը. կ'ըլլայ Աբսբուրիոյ հպատակ (Պօհէմիա) 1919-ին Չեխոսլովաքիա, 1938-ին Գերմանիա եւ 1945-էն զարձեալ Չեխոսլովաքիա, մանաւանդ որ Խորհրդային Միութեան բարեկամութիւնը կը պաչտպանէ ամէն քննադատութենէ կամ ձեռնարկէ:

Մեր բարեկամը կ'ապրի այսպէս ինչպէս զաղթական մը, զաղթական՝ ամէն տեղ եւ 1946-ին վերջապէս կը զառնայ Պաւարիա, ինչպէս Չեխոսլովաքիայէն վտարուած միւս Սուդէթները:

Այս հարցերուն մասին կարծիքը չէ փոխած. երկար տարիներ անդամ է Պաւարիոյ երեսփոխանական ժողովին. մեծ անձնաւորութիւն մը, զրագէտ, հրապարակագիր որ ինքզինքը կը նկատէ իր հզօր ազգաւոր հայրենակիցներուն հետ «զարմատախիլ զերման զաղթական մը, կորսընցուցած իր նախկին երկիրը»:

Ի հարկէ կարելի չէր երկար վիճաբանութիւններ սկսիլ, բացատրելու համար թէ կը սխալէր իր համոզումներուն մէջ. մենք հիւր էինք, քաղաքավարութեամբ մտիկ ըրինք, մնացեալը կարեւորութիւն չունէր: Ընթրիքը տիկինը պատրաստած էր. երկուքն ալ Ֆրանսերէն չէին զիտեր. խօսակցութիւնը եղաւ անդլերէն, անցանք հայկական խնդիրներուն: Յայտնի էր թէ ուսումնասիրած էր մեր հարցը, կարդացած Ֆ. Վէրֆէլի «Մուսայ լերան 40 օրերը», կը հիանար զոհերուն, որոնց թիւը կը չփոթէր ցեղասպանութեան զոհերուն հետ, կը խօսի հայութեան ներկայ վիճակին մասին:

Չոն նկատեցինք նաեւ խառն ամուսնութիւններու կարեւոր թիւը: Ամէն ցեղէ եւ չատ մը ազգերէ աշխատաւորներ եկած են Արեւմտեան Գերմանիոյ բոլոր կողմերը. ժողովուրդը վարժուած է օտարականներուն եւ մանաւոր հակառակութիւն մը ցոյց չի տար հակառակ իր համոզումներուն:

Նկատեցինք նաեւ որ ժողովուրդը միչտ հեռու կը պահէր ինքզինքը զինուորական չրջանակներէն, եւ կը զգուշանար «համազգեստաւոր» խումբերէ, նոյնիսկ ըսկաուտական չարժման զերման ղեկավարները չատ զգոյշ են եւ իրենց կիրարկած մանկավարժութիւնը արժանի է գովեստի:

Հակառակ իրենց հպարտութեան որ կուգայ հին իշխանութեան մը անցեալէն որ հաւաքեց կեդրոնական Եւրոպայի փոքրը ժողովուրդները, կազմելով կայսրութիւն մը, Պաւարիացիները չեն փափաքիր նոր փառքեր:

Իրարու յաջորդող սերունդները կը չարունակեն խաղալ զբօսապարտէզները եւ կանանչազարդ Միւնիխ կը մնայ արուեստներու կեդրոն մը իր թանգարաններով, իր արուեստագէտներով, զուարթ բնակիչներով զործունեայ եւ լաւատես, որ կ'ապրի իր զեղեցիկ լեռներուն եւ լիճերուն հետ:

×

Մեր համաժողովին չատ ընդարձակ յայտագիրը առիթ չտուաւ որ աւելի չրջէինք ու աւելի մօտէն տեսնէինք քաղաքը. նոյնպէս առիթը չունեցանք հանդիպելու մեր հայ հայրենակիցներուն, բայց ուրախութեամբ տեղեկացանք մեր զերման բարեկամներէն անոնց զոհացուցիչ վիճակին մասին:

×

Պատանիներն ու երիտասարդները համակրելի են, հետաքրքիր: Սկաուտական չարժումը համատ եւ նուիրեալ վարիչներու ղեկավարութեան ներքեւ է. վարիչներ, որոնք տարիներու ընթացքին յաջողեցան վերականգնել չարժումը եւ ստեղծել համակրանք եւ վստահութիւն ընկառուցութեան հանդէպ:

×

Ի՞նչ պիտի ըլլայ արդեօք հոս կամ այլուր հաստատուած օտարականներուն ապագան: Այս հարցը բոլոր երկիրներուն մէջ հաստատուած աշխատաւորներուն մասին է:

Բոլորն ալ համակերպած են իրենց ներկայ կեանքին. բայց մտահոգ են ապագային համար: Շատերը կը փափաքին վերջնականապէս հաստատուիլ եւ մնալ իրենց ընտրած նոր հայրենիքը. բայց կը վախնան օր մը ճամբու դրուելէ. ինչպէս կը պատահի այսօր չատ մը երկիրներու մէջ: Իսկ մեծամասնութեան փափաքն է օր մը վերադառնալ իրենց երկիրը:

Աշխատաւորներու այս մեծ զանգուածը ցրուած տնտեսապէս հարուստ երկիրներու մէջ, կամաւորներ են, որոնք ընտրած են ապրիլ եւ աշխատիլ ազատ երկիրներու մէջ, զոհ են առժամաբար: Բայց ինչպէս կը տեսնենք չարժանկարի ժապաւէններու մէջ, 40 տարիէ ի վեր անոնք կը քալեն ու կը քալեն լուռ եւ երազկոտ, խումբով կամ առանձին, կամաւոր կամ փախստական, հանելու համար զբախտային երկիրներ, ուր կարելի է աշխատանք մը զտնել, ապրիլ եւ ապրեցնել իր ընտանիքը:

Տեսակ մը ողբերգութիւն, ուր մարդասիրութենէն եւ հայրենասիրութենէն առաջ կարեւորը զիմանալն է եւ անօթի չմնալը, վերապրելու համար: Պիտի հանդիպինք անոնց ամէն տեղ «զաղթական» են. հարուստ կամ աղքատ երկիրներու մէջ, ամանք երջանիկ, ամանք զժբախտ. չատերը առանձին, ուրիշներ ընտանիք կազմած, եւ չահախ համախմբուած՝ չկորսուելու համար: Պաւարիոյ հանդիպումները յատկանչական են. անցեալը մոռցուած է, հակառակ որ մենք կը յիչենք եւ կը զարմանանք. բայց ներկայիս Պաւարիոյ ժողովուրդը կ'ընդունի ներկան եւ իր հին, 1945-ի հարազատ «պաղթականն»ներէն ետք ինչպէս մեզ հիւրասիրող զերման բարեկամը, հաւանաբար չատ մը աշխատաւորներ իրենց ընտանիքով պիտի մնան եւ տարիներու ընթացքին զառնան պատմական համայնքներ:

Գովելի զտանք Պաւարիոյ մանուկներուն եւ պատանիներուն ապրեցակերպը եւ կրթութիւնը: Իսկ մայրաքաղաքը զեղեցիկ Միւնիխը իր մշակոյթով, միջազգային համաժողովներով, արուեստագիտական ցուցադրութիւններով եւ հաւաքոյթներով կը մնայ միչտ զրաւիչ եւ սիրուած մշակոյթի կեդրոն մը. կը հակէ եւ կ'ապրեցնէ համաչխարհային տագնապներու եւ յեղաչրջութեանց զոհերը, համեստ եւ կորսուած հերոսները:

ԳՈՒՐԳԻՆ ՄԵՍԱՏՈՒՐԵԱՆ

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԾՆՈՒՆԴԻ ԵՒ ՄԱՀՈՒԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

—×—

Բ.

Քանի մը օր առաջ, արտասահմանէն ժամանած հիւրի մը հետ միասին, այցելութիւն մը տուինք մեր երկու զերեզմանատուներուն, Սկիւտարի եւ Շիշլիի մանատուներուն, Սկիւտարի եւ Շիշլիի մէջ հանգչող մեր երեւելիներուն: Իր մըտիկ ի վեր սլացող սպիտակ մարմարին վրայ ով զիտէ քանիերորդ անգամ ըլլալով կարդացի «Տրտունջք»ի հեղինակին անունը: Դող մը ունեցայ:

Մեր հիւրը կախարդուած կը թուէր: Կը խորհէր որ ուրեմն այստեղ է որ թաղուած պէտք է ըլլայ մեր անմահաչունչ բանաստեղծը, որուն տաղերը այսօր կը կարդացուին մինչեւ այնքան հեռուները, օրքան մարդու մը համբաւը կրնայ երթալ անջատուելով անոր խեղճ ու տոկ պառնալու կոչուած մարմնէն: Միտքին կը կրկնէր քանի մը տողեր անոր բանաստեղծութիւններէն եւ աչքերուն առջեւ կը պատկերացնէր Ճաղարեանի չինած պլուխը՝ Պետրոս Դուրեանի: Ցուզուած էր, ինչպէս յուզուած էի ես: Կը տեսայ. ակինք խորհուրդներու եւ առեղծուածներու մէջեւ: Ցետոյ հեռացանք հոնկէ: Գացինք Շիշլի: Անձրեւը կը չարունակէր:

Կէս ժամ վերջ պիտի փակուէր Շիշլիի զերեզմանատան հսկայ երկաթեայ դուռը եւ ներսինները դիշեր մը եւս պիտի լքուէին իրենց առանձնութեան եւ անխորտակելի լռութեան: Բայց հիմա ալ ամայի էր արդէն. - հոս ու հոն աչխատող պարտիզպան մը կամ զամբարանի քարակոփ մը, այդքան: Անոնք ալ կ'ուճապարէին, խոյս տալու համար թեթեւ անձրեւէն, որ կաթիլ - կաթիլ կ'ինկնէր մարմարներուն եւ զետին թափած տերեւներուն վրայ:

Հոն ննջեցեր են անոնք որ Պաւրիարքներ եղած էին Պոլսոյ պատկառազդու Աթոռին. Օրմանեանը, Նարոյեանը, Աչաուրեանը: Հոն ննջեցեր են եպիսկոպոսներ, Ծայրագոյն Վարդապետներ, զաւառի Առաջնորդներ: Քիչ անդին ննջեցեր են Քահանաներ, ամանք մեզի ծանօթ, ժամանակակից, ուրիշներ մեզի նախորդող: Բոլորն ալ զաղրեր են տարբեր ժամանակներու պատկանելէ, միայեր են անչարժացած զլխապիր ժամանակին մէջ: Ամբողջ չրջանի մը վրայ իրենց զրոշները դնելէ վերջ, եկեր են ամփոփուելու Աչէքարի մը տակ, որուն վրայ չի մա անձրեւի պաղ կաթիլ մը կը տեսնէ կ'երթայ արցունքի տաք կաթիլի մը նման:

Բայց պէտք է չարունակել ու քալել մտաւորականներու թաղամասին մէջ: Էհ, ես մշակոյթի սիրոյս ու պատմունքիս զաւաճանած կ'ըլլամ, եթէ տարին զոնէ անգամ մը այսպէս չպտրտիմ այս զամբարաններուն միջեւ, եթէ չանցնիմ Ցակոբ Մնձուրիին, Ցակոբ Մարթաեանին, Օննիկ Ֆէրճեանին, Հայկազոյն Մառքին, Թորոս Ազատեանին, Զոհրապին, Եդուարդ Սիմքէչեանին, Բագարատ Թէւեանին զամբարաններուն առջեւէն, եթէ պահ մը զոնէ չյիչեմ այն ինչ որ ստեղծած ենք իրենց հետ եւ այն ինչ որ մնացած է անոնցմէ: Նորը՝ եթէ անգամ մը սրտի ճմլումով չնայիմ Մնակեանին, Մատաթեանին, Սրապեանին, Զիլէճճեանին զամբարաններուն եւ եթէ հետզհետէ չթաղուիմ մեր մշակոյթի ու արուեստի կեանքի վերջին երեսուն, - քսան տարիները կազմաւորող բազմաթիւ անուններու ղրացնութեան մէջ: Մի առ մի կարդալ անոնց անունները, անոնց մասին բացատրութիւններ տալ քեզի ընկերացողին, եւ յետոյ զարմանալ որ չրջանի մը զոյն տուած այսքան չատ մարդիկ ի վերջոյ եկած ու պրաած ըլլան այսքան քիչ հողամաս:

Կը պտրտիմ զամբարաններուն միջեւ եւ ես ինծի հարց կուտամ. քանի՞ մեթր եւ ես ինծի հարց կուտամ. քանի՞ մեթր քառակուսի, սա թաղամասը: Սա մտաւորականներու թաղամասը կոչուած հողի չերտը: Քանի՞ մեթր քառակուսի:

Հողը քիչ ըլլալուն համա՞ր է արդեօք որ անոնք սեղմուեր են միկտմիկու, կարծես ուր որ է իրարու պիտի դպչին: Թէ ոչ անոնք զոնէ մահուան մէջ ուղեր են մոռնալ ամէն ինչ եւ բռնել ձեռք - ձեռքի, միասնաբար աղաղակելու համար մեզի. դուք ալ մօտեցէք իրարու, դուք ալ բռնեցէք իրարու ձեռքը:

Բ. Հ.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՀՈՂԱՅԻՆ ՕՐԵՆՍԳԻՐՔԸ

ՀՈԴՎԱԾՔԻ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ

Հայաստանի Հանրապետության Գերագույն խորհրդի նախագահության 1991 թվականի հոկտեմբերի 9-ի նիստում ընդունվել է Հայաստանի Հանրապետության հողային օրենսգիրքը:

Հայաստանի Հանրապետության հողային օրենսգրքի նպատակն է ապահովել հողի նկատմամբ սեփականության իրավունքի իրականացումը, հողի ռացիոնալ օգտագործումը և պահպանությունը, հողի պաշտպանությունը բոլոր ձևերի ոչնչացումից, վատթարացումից, աղտոտումից, հողի բերրիության բարձրացումը, ինչպես նաև հողի հետ կապված այլ հարաբերությունները:

Հողային օրենսգրքի հիմնական դրույթները հետևյալն են:

Հողը Հայաստանի Հանրապետության ազգային հարստությունն է, որը գտնվում է հանրապետության տարածքում, անկախ նրանից, թե ում սեփականությունն է հանդիսանում հողը:

Հողը Հայաստանի Հանրապետության ժողովրդի հիմնական սեփականությունն է: Հողը կարող է լինել պետական, համայնքային, մասնավոր, ինչպես նաև այլ ձևերի սեփականություն:

Հողը կարող է օտարվել սեփականության մի ձևից մյուսին, ինչպես նաև վարձակալության կամ մշտական օգտագործման տրվել:

Հողի սեփականատերերը և հողօգտագործողները հողի նկատմամբ ունեն հետևյալ իրավունքները՝ տիրապետել, օգտագործել, տնօրինել հողը, ինչպես նաև հողի հետ կապված գույքը, ինչպես նաև հողի հետ կապված այլ իրավունքներ:

Հողի սեփականատերերը և հողօգտագործողները պարտավոր են պահպանել հողի պահպանության, հողի բերրիության բարձրացման, հողի աղտոտման, վատթարացման, հողի ոչնչացման կանխարգելման, հողի պաշտպանության, հողի ռացիոնալ օգտագործման և հողի պահպանության այլ պահանջները:

Հողի սեփականատերերը և հողօգտագործողները հողի նկատմամբ ունեն նաև այլ իրավունքներ և պարտականություններ, որոնք նախատեսված են Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ:

Հողային օրենսգրքի նորմերի խախտման համար սահմանվում է քրեական, վարչական, նյութական պատասխանատվություն:

Հողային օրենսգրքի նորմերի խախտման համար քրեական պատասխանատվության ենթարկելու հարցը լուծվում է դատական կարգով:

Հողային օրենսգրքի նորմերի խախտման համար վարչական պատասխանատվության ենթարկելու հարցը լուծվում է գործադիր իշխանության մարմինների կողմից:

Հողային օրենսգրքի նորմերի խախտման համար նյութական պատասխանատվության ենթարկելու հարցը լուծվում է դատական կարգով:

Հողային օրենսգրքի նորմերի խախտման համար նյութ

(Շար. Ա էջէն)

բորբոքումը հետեւանք էր այն բոլոր խոզովակներուն, որոնք քիթէն դրուած էին, վերջին զործողութեան ընթացքին:

ՄԱՆՏԼԻԼՕի հրդեհը, կարելի եղած է զսպել ի վերջոյ, բայց չորս հազար հեկտար է որ հրոյ - ճարակ եղած է: Նիւ - Թաման հսկայ վնասներէն զատ, 5 մեռելալ եւ 16 վիրաւոր կար, նաեւ՝ կատա - զութիւն, որովհետեւ այն համոզումը կը տիրէ որ նախզգուշական միջոցները չէին առնուած: Այս առընչութեամբ, քնա - կան ագէնտներու նախարարը՝ Հարուն Թազիէֆ, Մարտին իսկ, յայտներ է նախա - րարապետին՝ սպառնացող վտանգը, չեչտելով որ սառած միմոզաները եւ չոր ճիւղերը չհաւաքելը կրնայ ագէտ պատճառել:

ՊԻՑՐՈՒԹի մէջ, ուր ինչ որ ալ պատահի, այլեւս չի կրնար զարմացնել, վերջին նորութիւնն այն է, որ քրիստոնեաները իրարու հետ հաշտութիւն կնքած են: Այլ խօսքով հիւսիս - Լիբանանի «ազան»՝ Ֆրէնճիէ, Սուրիոյ «մարդը» հաշտուած է լիբանանեան ուժերու քրիստոնեայ քաղաքագօրքին հետ: 1978-ին, ատոնք սպանած էին իր զաւակը: Ըստ Բաղրատունիի, առաջին քայլ մըն է, դէպի ամրողջական միութիւնը քրիստոնեաներու:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՓՍԱԿԻ

Տէր եւ Տիկին Հրաչ Քրմըզեան 500 Ֆ. կը նուիրեն Ս. Մեսրոպ կրթարանին (ըստանալ «Ցառաջ»էն) Տիկին Հայկանոյշ Փափազեանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի եւ 500 Ֆ. «Ցառաջ»ին փոխան ծաղկեպսակի՝ Թիրայր Զամչիֆեանի մահուան առթիւ:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տունը կը պատրաստէ՝

«ՀԱՑ ԳՐՔԻ»

ցուցադրութիւն մը, 1985, Հոկտեմբերին համար, որ տեղի պիտի ունենայ՝

Palais de la Bourse «Musée de la Marine»
La Canebière. Marseille

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ ՎԱԹՍՈՒՆԱՄԵԱԿԻ ԱՌԹԻՒ

ՄԱՐՍԷՅԼ. -

Նուագար եւ Ֆիլիփ Փափազեան եղբայրները կը նուիրեն 500 Ֆ.:

×

Սէն - Լուի Ս. Գէորգ Եկեղեցին կը նուիրէ 500 Ֆ.:

×

ՄԱՐՍԷՅԼ. -

Սէն - Ժէռոմ Ս. Սահակ - Ս. Մեսրոպ Եկեղեցւոյ Թաղականութիւնը 1000 Ֆ. կը նուիրէ:

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ՄԵԿՆՈՂ ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Արձակուրդի մեկնող մեր բաժանորդներէն կը խնդրուի - նախընտրաբար - հասցէի առժամեայ փոփոխութիւնը կատարել իրենց թաղին թղթատարի գրասենեակին միջոցաւ, չծանրաբեռնելու համար «Ցառաջ»ի վարչութեան աշխատանքը:

Անկարելիութեան պարագային, կարելի է, անշուշտ, դիմել թերթիս վարչութեան, մեկնումի թուականէն 5 - 6 օր առաջ, տալով *երկու* հասցէները (ընթացիկ եւ նոր) եւ կցել 20 Ֆ.ի դրոշմաթուղթ Ֆրանսայի համար եւ կամ՝ 25 Ֆ. արտասահմանի, բացի՝ Իտալիայէն, ուր թղթատարական անկանոնութեանց եւ յապաղումներու պատճառաւ, կը ստիպուինք հասցէի առժամեայ փոփոխութիւններ չընդունիլ:

Շնորհակալութեամբ
ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ «ՑԱՌԱՋ»Ի

Imprimé sur les Presses
du Journal «Haratch»
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire: N° 55935

FETE CHAMPETRE
du Home Arménien
de St. Raphaël
107, avenue Maréchal Lyautey
LE JEUDI 15 AOUT
à 10h Messe célébrée par le R. P. Daron DJEREDJIAN
suivie de la bénédiction du raisin
Fête animée par *l'ensemble V A N*
REPAS — TOMBOLA

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Սրբոց Թարգմանչաց Մայր Եկեղեցւոյ վարչութիւնը ստացած է հետեւեալ նուէրները. -

Դաւիթեանի Թաղման առթիւ. - Սեդրակ Սամուէլեան 200 Ֆ., 200 Ֆ. Համազգայինի դպրոցին, Տէր եւ Տիկին Նուպար Քիւրքճեան 50 Ֆ. Մշակութային Միութեան:

Մարգարեանի հոգեհանգիստին առթիւ՝ Այրի Տիկին Տէր - Մարգարեան 50 Ֆ. Սահակ - Մեսրոպ երգչախումբին:

Տէր եւ Տիկին Գուրգէն Սահակեան 100 Ֆ., Վարուժան Պոզաճեան 700 Ֆ., Արշամ Պապայեան 700 Ֆրանք, Դաւիթ Պանտիկեան 500, Նուպար եւ Ֆիլիփ Փափազեան 600 Ֆ., Տիկին Անդինէ Սարեան 100 Ֆ.:

Եղեռնի Յուշարձանի Շինութեան. - (Մոնփըլիէ) Հայկազ Պօղոսեան 200 Ֆ.:

Փափազեանի մկրտութեան առթիւ. - Գրիգոր Փափազեան 100 Ֆ.:

Եավէրի հոգեհանգիստին առթիւ. Յակիկ Նէյիմիք 150 Ֆ. Պոլսոյ Հայր. Միութեան, Տէր եւ Տիկին Հրաչ Էսէն 100 Ֆ. Սահակ - Մեսրոպ Երգչախումբին, Սարպիսեան ընտանիք 200 Ֆ., Ա. Ագարեան 100 Ֆ. Հայկ. Մերանոցին Սէն - Թաֆլէլ, Տէր եւ Տիկին Լեւոն Էքէր 200 Ֆ., Օր. Մարթին Եավէր 500 Համազգայինի դպրոցին եւ 500 Ֆ. «Ցառաջ»ին:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ ՍԱԿԱԳԻՆԸ

Մահազդ	300	(355,80)
Հոգեհանգիստ	200	(237,20)
Շնորհակալիք	200	(237,20)
Հարսնիք, նշանուխ	200	(237,20)
Ծնունդ	200	(237,20)

Բոլոր ազդերու սակերուն վրայ, հարկ է աւելցնել 18,60% Թ.Է.Վ.Ա. (տե՛ս փակագծի մէջ ընդհ. գումարը):

Այս գիները կը վերաբերին մէկ անգամ հրատարակելի ազդերու, մինչեւ մէկ քառորդ սիւնակ (25 տող) մահազդներու պարագային եւ 1/8րդ (12-13 տող) մնացեալին:

Առեւտրական եւ այլ ծանուցումներու համար, դիմել Թերթին Վարչութեան:

ԳՐԱԽԱՆՈՒԹԸ
ՏՐԱՄԱԴՐԵԼԻ ԵՆ

Եկեղեցւոյս գրախանութը ստացած է Հայկական Սովետական Հանրապետութեան 10-րդ հատորը: Կան նաեւ 4-րդ, 9-րդ հատորները, ինչպէս նաեւ մանկական Հանրապետարանի Ա. հատորը: Ստանալու համար դիմել՝

Eglise Arménienne
339, ave. du Prado — 13008 Marseille
Tél. : (91) 77 - 84 - 70

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ
ՀԱՑ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՏՈՒՆ

ՓԱԿ Է
ՕԳՈՍՏՈՍ 1ԷՆ 31

OPTIMA Tours
ARMENIE
-- 1985 - 1986 --

— Du 17 au 31 Aout ..... 6.780 F
— Du 31 Aout au 14 Septembre ..... 6.780 F
— Du 14 au 28 Septembre ..... 6.780 F
(tous ces voyages avec aller et retour par KIEV).
— Du 17 au 31 Aout ..... 7.050 F
(2 nuits à MOSCOU dont une à aller et une au retour).
— Du 5 au 19 Octobre (via Kiev) ..... 5.750 F
— Du 18 au 27 Octobre (via Moscou) ..... 4.750 F
(Possibilité semaine supplémentaire en ARMENIE du 27 Octobre au 2 Novembre en pension complète à 1.450 F)
— Du 25 Octobre au 3 Novembre (via Moscou) ..... 4.550 F
(Possibilité semaine supplémentaire en ARMENIE Du 3 au 9 Novembre en pension complète à 1.130 F)

VOYAGE SPECIAL
Sous la conduite de Réverand Père A. KESSEGIAN
du 17 au 31 Août à 6. 780 Frs.
KIEV / EREVAN / TBILISSI / KIEV

Spécial Réveillon & Noël arménien en Arménie
— Du 28 Décembre 1985 au 11 Janvier 1986 (via Moscou) .... 5.580 F

Pâques en Arménie
— Du 29 Mars au 12 Avril (via Kiev) ..... 6.050 F

Spécial Cérémonie du 24 Avril en Arménie
— Du 19 Avril au 3 Mai
(Prix et conditions de ce voyage nous consulter).
(Nos prix comprennent — le transoprt aérien, tous les transferts, la pension complète, le logement dans des hôtels de 1ère classe A en chambre double / bain, les excursions et visites mentionnées dans notre programme, l'ASSURANCE).
(Nos prix ne comprennent pas — la chambre individuelle, les boissons et les frais de nature personnelle, frais de visa 100 F.)
(Groupe minimum 20 inscriptions accompagnateur assuré par notre agence).
Renseignements et Inscriptions:
PARIS
Madame COUMRYANTZ Sonia
OPTIMA TOURS
12, rue Vignon — 75009 PARIS
Tél : 742 - 10 - 35
LIC A 130

ՍԵՒԱՆ
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ
SEVAN
RESTAURANT
SPECIALITES ORIENTALES
ՀԱՑԿԱԿԱՆ եւ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՀԱՒԱՃԵԼԻ ՄԹՆՈԼՈՐՏ
AMBIANCE ARMENIENNE
avec le chanteur et organiste PIERRE
ET
BEDIK
à partir du 1er août
Frank ROUSSEL
chanteur international
après 23 heures
MUSIQUE et DANSES ORIENTALES
Dans une ambiance de Mille et Une Nuits
CADRE AGREABLE — SALLE CLIMATISEE
OUVERT TOUT LE MOIS D'AOÛT
1, BOULEVARD CARNOT, 94140 ALFORTVILLE
TEL. : 376 - 32 - 19

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՕԳՈՍՏՈՍ
6
MARDI
6 AOUT
1985

LE NUMERO : 3,00 F

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱԻՍՐԵ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE - FONDE EN 1925
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

TÉL.: 770.86.60 — TELEX: HARATCH 280 868 F
C.C.P. PARIS 15069-82 E — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 500 Ֆ. - Վեցամսեայ : 260 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 550 Ֆ. - Հատը : 3,00 Ֆ.

61րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 16.022 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 61e ANNÉE — No 16.022

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻԻ ԾԱՆՐ ԱՐԿԱԾ ՄԸ՝ 35 ՄԵՌԵԱԼ, 48 ՎԻՐԱՒՈՐ

—×—

ՄԱՐԴԿԱՑԻՆ ԹԵՐԱՑՈՒՄԻ ՄԸ ՀԵՏԵՒԱՆՔՈՎ՝
ԵՐԿՈՒ ԿԱՌԱՒՈՒՄԲԵՐՈՒ ԲԱՒՈՒՄ

Կայարանապետի մը թերացումը, ուեւ ի վիճի՝ անընդունելի սխալը պատճառեցաւ, Շաբաթ օր, որ երկու կառախումբեր ծանր բախում մը ունենան, զրեթէ մէկը միւսին մէջ մանելով եւ որու հետեւանքով 35 մեռեալ կար եւ 48 վիրաւոր, որոնց մէջ տասը՝ ծանր վիճակի մէջ էին։ Ինչ պատահած էր։ Պարզապէս, Ասիէյի կայարանապետը «մոռցած էր» երկու կառախմբերէն մէկը՝ Քորայը։ Աշրգարեւ, թերեւսան մօտ է, որ Օսթերլից կայարանէն կը մեկնէր Փարիզ - Քափդընաք ճեպընթացը։ Դիմացէն ճամբայ կ'ելլէ Ռուէդ - Պոիվ միչըլինը։ Այս վերջինը Ասիէյի կայարանը կը հասնի ժամը 15·43-ին եւ հոն պէտք է սպասէ, որպէսզի Փարիզէն մեկնած Քորայը անցնի, քանի որ երկուքը նոյն գիծէն կ'երթան եւ այս կայարանն է, որ թոյլ կուտայ իրենց այդ կարելիութիւնը, իր զոյգ գիծերով։ Միչըլինը կը հասնի, կը կենայ, կը սպասէ։ Բայց կայարանապետը կը «մոռնայ» Փարիզի Քորայը, որ, ի դէպ, քառորդ ժամ յապաղում ալ ունի եւ արուօնութիւն կուտայ միչըլինին, որ մեկնի։ Երբ, Վանդրագառնայ ըրած սխալին, ուշ է, արեւ միջոց չունի լուր տալու Քորային ուղեվարին, անցած է արդէն Կրամայի կայարանը, ուր կրնայ միայն հեռաձայնել եւ անխուսափելին կը պատահի, Ֆլօժաքի ժօտ է, որ միչըլինը ուղղակի կը մտնէ Քորային վայրաշարժին մէջ եւ ահաւոր պատկեր մըն է որ կը պարզուի։ Օգնութիւնը որքան ալ արագ հասնի, աղէտը մեծ է, հոս հոն մարմիններու կտորներ եւ բանաձուած վիրաւորներ։

Հաշուեկշիռն եառ՝ հաշուեյարդարն է։ Ո՞վ է պատասխանատուն, ի՞նչպէս կրնայ պատահիլ նման արկած։ Եթէ անխուսափելի է մարդկային սխալը, ի՞նչպէս ընել որ առաջքն առնուի։ Նախ խնդրոյ առարկայ է մէկ գիծի դրութիւնը, թէեւ Ֆրանսական երկաթուղիի ընդհանուր կառարկէ թէ, ցարդ վտանգաւոր չէ համարուած։ Ապա, կայ ինքնաշխատ ապահովութեան դրութեան մը հաստատումը, որ միայն 1987-ին համար նախատեսուած էր։ Ասկից, ինքնաբերաբար կը կեցնէ կառախումբը, երբ գիծը ազատ չէ։

Նման աղէտ մը եառք, անպակաս են նաեւ մարդկային այլ անըմբռնելի վարմունքներ։ Հազիւ փրկուած կին մը, որ անմիջապէս դէմքը չպարելով կը զբաղի կամ սա միւսը, որ դիակներու եւ վիրաւորներու մէջ իր կայծհանը կը փնտռէ, մինչ անդին գործ - բան ձգած հարիւրաւոր հետաքրքիրներ, աւելորդ խճողումներ կը ստեղծեն, որովհետեւ կ'ուզեն դալ նայիլ...։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂԱՎ

ՏԱՒՈՍԻ օդակայանն ալ անբնական արկած մը պատահած է, որու պատճառը փոթորիկին կը վերագրուի։ Տելթա ընկերութեան ձեմպօ - ՃԷթ մըն է, որ ճզդուած է, որովհետեւ օդաչուն չէ լսած

(Շար.ը Դ. էջ)

ՏԽՐՈՒՆԻ

ՏԻԿ. ԱՐՇԱԼՈՅՍ ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆ

Ցաւով կ'իմանանք որ, Օգս. 1-ին, Հինգշաբթի օր, իր բնակարանին մէջ, մահկանացուն կնքած է Տիկին Արշալոյս Ղազարոսեան, այրին՝ Կարօ Ղազարոսեան - Մեհեանի։

Ողբացեալը, 80ը անց, տարիներէ ի վեր քայքայուած առողջութեամբ մը կ'ապրէր։ Շրջան մը, վերջերս փոխադրուած էր Սէն - Ռաֆայէլի հանդըստեան Տունը, բայց քիչ առեն ետք, նախընտրած էր տուն վերադառնալ։

Տիկին Արշալոյս Ղազարոսեան, քահանայի աղջիկ, ծնած էր Թիֆլիզ եւ Պուլկարիոյ մէջ ալ ամուսնացած Կարօ Ղազարոսեանի հետ, որու լաւ թէ դէշ օրերը պիտի բաժնէր, աւելի քան կէս դար, մնաւանդ այն սեւ տարիներուն, երբ իր ամուսինը պիտի ձերբակալուէր եւ փոխադրուէր խորհրդային արգելակայաններ։ Անոր ազատագրումէն չուրջ տարի մը ետք է, որ ինք ալ պիտի յաջողէր Փարիզ գալ ու միանալ ամուսնոյն։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս Շորեքշաբթի, Օգս. 7, ժամը 10·30ին Փարիզի Ս. Յովհ. - Մկրտիչ եկեղեցին։

ԱՆԳԱՐԱ ՇԱՏ ԴԺԳՈՀ Է ՈՒԱՇԻՆԿԹՐՆԷՆ...

—×—

Անգարա ուղած դրամը չէ կրցած ձեռք ձգել Ամերիկայէն ու շատ դժգոհ է, ի տես այդքան «ապերախտութեան»։ Այս մասին Հիւրրիյէթ հետեւեալը կը գրէր Օգս. 3-ի իր թիւին մէջ։-

Ա.Մ.Ն-ու Քոնկրէսը վաւերացուցած է 1986-ի պիւտճէին, ուր Թուրքիոյ որպէս օժանդակութիւն նախատեսուած դումարը 714 միլիոն տոլար է, փոխանակ ակնկալուած 1,2 միլիառ տոլարին։ Թուրք մամուլը «Նպա՞տ թէ օժանդակութիւն», «Ի՞նչ տեսակ բարեկամութիւն է այս» կը խորագրէ այս մասին արուած լուրերը։ Թուրք պատասխանատու մը ըսած է. «Հարցը Թրքական դինեալ ուժերու արդիականացումն է. Ա.Մ.Ն միշտ նուազագոյն չափերու վրայ կը պահէ օժանդակութեան դումարը. մինչդեռ իրենք իսկ 1·2 միլիառ դումարը. մինչդեռ իրենք իսկ 1·2 միլիառ պնդահատած էին մեր կարիքը։ Մենք ըրինք ամէն բան զոր պարտ էինք ընել. հիմա մէկոց մը կը փնտռենք, որպէսզի Ամերիկա եւս ընկ ինչ որ իրեն կը վիճակի։ Այս մասին մեր դիմումներուն իրենց տուած պատասխանը հետեւեալը կ'ըլլայ. «Հարցը Քոնկրէսին մէ՛ ներկայացնէք. յատկական, հայկական լոպինները ազդեցութիւն կը բանեցնեն»։ Այս մէկը չենք կըրնար ընդունիլ։ Ամերիկեան եւ Թուրք յարաբերութիւնները գերի՞ն պիտի զառնան այս լոպիներուն։ Ա՞յս ընթացքով է որ պիտի զարդանան մեր յարաբերութիւնները։ Ա՞յս ընթացքով է որ այս լոպիներուն։ Ա՞յս ընթացքով է որ պիտի զարդանան մեր յարաբերութիւնները։ Թուրք ժողովուրդը կ'ուզէ գիտնալ թէ ի՛նչեր են Ա.Մ.Ն-ու բուն նպատակները։ Սակայն Թուրքիոյ նպատակը ոչ կըրը։ Սակայն Թուրքիոյ նպատակը ոչ կըրը պերը խզել, ոչ ալ վերջնագիր մը տալ է Ա.Մ.Ն-ու»։

Թուրք պատասխանատուներ Ա.Մ.Ն-ու հարց տուած են թէ այս կացութիւնը հարթելու համար ի՛նչ պէտք է ընել, սակայն մինչեւ այսօր փոխանակ չինիչ մերձեցումի մը, միշտ ստացած են հետեւեալ պատասխանը. «Մենք դոհ ենք կացութիւնէն, փոփոխութիւն մի՛ պահանջէք»։

Իսկ այն հարցումին թէ, եթէ Ամերիկա ըսէ. «Ներկայ կացութիւնը շարունակելէ ուրիչ ոչինչ կրնանք ընել, յօժա՞ր էք այդքանին» ի՞նչ կը պատասխի, նոյն անձը հետեւեալ կերպով կը պատասխանէ. «Մենք չենք կրնար ընդունիլ։ Ամերիկեան եւ Թուրք յարաբերութիւնները գերի՞ն պիտի զառնան այս լոպիներուն։ Ա՞յս ընթացքով է որ պիտի զարդանան մեր յարաբերութիւնները։ Թուրք ժողովուրդը կ'ուզէ գիտնալ թէ ի՛նչեր են Ա.Մ.Ն-ու բուն նպատակները։ Սակայն Թուրքիոյ նպատակը ոչ կըրը պերը խզել, ոչ ալ վերջնագիր մը տալ է Ա.Մ.Ն-ու»։

Թուրք պատասխանատուներ Ա.Մ.Ն-ու հարց տուած են թէ այս կացութիւնը հարթելու համար ի՛նչ պէտք է ընել, սակայն մինչեւ այսօր փոխանակ չինիչ մերձեցումի մը, միշտ ստացած են հետեւեալ պատասխանը. «Մենք դոհ ենք կացութիւնէն, փոփոխութիւն մի՛ պահանջէք»։

Իսկ այն հարցումին թէ, եթէ Ամերիկա ըսէ. «Ներկայ կացութիւնը շարունակելէ ուրիչ ոչինչ կրնանք ընել, յօժա՞ր էք այդքանին» ի՞նչ կը պատասխի, նոյն անձը հետեւեալ կերպով կը պատասխանէ. «Մենք չենք կրնար ընդունիլ։ Ամերիկեան եւ Թուրք յարաբերութիւնները գերի՞ն պիտի զառնան այս լոպիներուն։ Ա՞յս ընթացքով է որ պիտի զարդանան մեր յարաբերութիւնները։ Թուրք ժողովուրդը կ'ուզէ գիտնալ թէ ի՛նչեր են Ա.Մ.Ն-ու բուն նպատակները։ Սակայն Թուրքիոյ նպատակը ոչ կըրը պերը խզել, ոչ ալ վերջնագիր մը տալ է Ա.Մ.Ն-ու»։

Թուրք պատասխանատուներ Ա.Մ.Ն-ու հարց տուած են թէ այս կացութիւնը հարթելու համար ի՛նչ պէտք է ընել, սակայն մինչեւ այսօր փոխանակ չինիչ մերձեցումի մը, միշտ ստացած են հետեւեալ պատասխանը. «Մենք դոհ ենք կացութիւնէն, փոփոխութիւն մի՛ պահանջէք»։

Իսկ այն հարցումին թէ, եթէ Ամերիկա ըսէ. «Ներկայ կացութիւնը շարունակելէ ուրիչ ոչինչ կրնանք ընել, յօժա՞ր էք այդքանին» ի՞նչ կը պատասխի, նոյն անձը հետեւեալ կերպով կը պատասխանէ. «Մենք չենք կրնար ընդունիլ։ Ամերիկեան եւ Թուրք յարաբերութիւնները գերի՞ն պիտի զառնան այս լոպիներուն։ Ա՞յս ընթացքով է որ պիտի զարդանան մեր յարաբերութիւնները։ Թուրք ժողովուրդը կ'ուզէ գիտնալ թէ ի՛նչեր են Ա.Մ.Ն-ու բուն նպատակները։ Սակայն Թուրքիոյ նպատակը ոչ կըրը պերը խզել, ոչ ալ վերջնագիր մը տալ է Ա.Մ.Ն-ու»։

Թուրք պատասխանատուներ Ա.Մ.Ն-ու հարց տուած են թէ այս կացութիւնը հարթելու համար ի՛նչ պէտք է ընել, սակայն մինչեւ այսօր փոխանակ չինիչ մերձեցումի մը, միշտ ստացած են հետեւեալ պատասխանը. «Մենք դոհ ենք կացութիւնէն, փոփոխութիւն մի՛ պահանջէք»։

Իսկ այն հարցումին թէ, եթէ Ամերիկա ըսէ. «Ներկայ կացութիւնը շարունակելէ ուրիչ ոչինչ կրնանք ընել, յօժա՞ր էք այդքանին» ի՞նչ կը պատասխի, նոյն անձը հետեւեալ կերպով կը պատասխանէ. «Մենք չենք կրնար ընդունիլ։ Ամերիկեան եւ Թուրք յարաբերութիւնները գերի՞ն պիտի զառնան այս լոպիներուն։ Ա՞յս ընթացքով է որ պիտի զարդանան մեր յարաբերութիւնները։ Թուրք ժողովուրդը կ'ուզէ գիտնալ թէ ի՛նչեր են Ա.Մ.Ն-ու բուն նպատակները։ Սակայն Թուրքիոյ նպատակը ոչ կըրը պերը խզել, ոչ ալ վերջնագիր մը տալ է Ա.Մ.Ն-ու»։

Թուրք պատասխանատուներ Ա.Մ.Ն-ու հարց տուած են թէ այս կացութիւնը հարթելու համար ի՛նչ պէտք է ընել, սակայն մինչեւ այսօր փոխանակ չինիչ մերձեցումի մը, միշտ ստացած են հետեւեալ պատասխանը. «Մենք դոհ ենք կացութիւնէն, փոփոխութիւն մի՛ պահանջէք»։

Իսկ այն հարցումին թէ, եթէ Ամերիկա ըսէ. «Ներկայ կացութիւնը շարունակելէ ուրիչ ոչինչ կրնանք ընել, յօժա՞ր էք այդքանին» ի՞նչ կը պատասխի, նոյն անձը հետեւեալ կերպով կը պատասխանէ. «Մենք չենք կրնար ընդունիլ։ Ամերիկեան եւ Թուրք յարաբերութիւնները գերի՞ն պիտի զառնան այս լոպիներուն։ Ա՞յս ընթացքով է որ պիտի զարդանան մեր յարաբերութիւնները։ Թուրք ժողովուրդը կ'ուզէ գիտնալ թէ ի՛նչեր են Ա.Մ.Ն-ու բուն նպատակները։ Սակայն Թուրքիոյ նպատակը ոչ կըրը պերը խզել, ոչ ալ վերջնագիր մը տալ է Ա.Մ.Ն-ու»։

Թուրք պատասխանատուներ Ա.Մ.Ն-ու հարց տուած են թէ այս կացութիւնը հարթելու համար ի՛նչ պէտք է ընել, սակայն մինչեւ այսօր փոխանակ չինիչ մերձեցումի մը, միշտ ստացած են հետեւեալ պատասխանը. «Մենք դոհ ենք կացութիւնէն, փոփոխութիւն մի՛ պահանջէք»։

Իսկ այն հարցումին թէ, եթէ Ամերիկա ըսէ. «Ներկայ կացութիւնը շարունակելէ ուրիչ ոչինչ կրնանք ընել, յօժա՞ր էք այդքանին» ի՞նչ կը պատասխի, նոյն անձը հետեւեալ կերպով կը պատասխանէ. «Մենք չենք կրնար ընդունիլ։ Ամերիկեան եւ Թուրք յարաբերութիւնները գերի՞ն պիտի զառնան այս լոպիներուն։ Ա՞յս ընթացքով է որ պիտի զարդանան մեր յարաբերութիւնները։ Թուրք ժողովուրդը կ'ուզէ գիտնալ թէ ի՛նչեր են Ա.Մ.Ն-ու բուն նպատակները։ Սակայն Թուրքիոյ նպատակը ոչ կըրը պերը խզել, ոչ ալ վերջնագիր մը տալ է Ա.Մ.Ն-ու»։

ՅԱՌԱՋ 60

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐԱԿԱՆ ԳԻՐԵՐ

Սիրելի «ՅԱՌԱՋ»,

Կը ներէք, Սիրելի Արփիկ, որ այսպէս, առանց պաշտօնական տիտղոսներու եւ դասականացած եւ կամ բրածոյ դարձած բացատրութիւններու կը սկսիմ նամակս, ըսելու համար որ «Յառաջ» օրաթերթի 60ամեայ յոբելեանին առիթով, ոտն է նաեւ մեր ալ յարկէն ներս։

Ասոնք վաթսունամեայ վաստակաւոր «Յառաջ» օրաթերթին ուղղած ատեն, համոզուած եմ որ միաժամանակ Ձեզի ալ ուղղած կ'ըլլամ, քանի Ձեր ալ կեանքը տարբեր չէ «Յառաջ»ի կեանքէն եւ կրնամ ըսել թէ սերտօրէն կապուած է անոր առօրեայ ելեւէջներուն հետ...։

Այսօր, աւելի քան յիսնամեակ մըն է, որ Սամուէլ Մուրատեան Վարժարանի տեսչական Հայրերը, ամէն առաւօտ անհամբեր կը սպասեն, հարազատ ու սիրելի բաբեկամի այցին պէս, «Յառաջ»ի ժամանումին, որպէսզի հետաքրքրութեամբ եւ դոհունակութեամբ թերթատեն զայն ու տեղեակ ըլլան մեր ազգային հիմնական հարցերուն եւ մանաւանդ Ֆրանսահայ գաղութը յուզող անցուդարձերուն։

Թերթ մը այնքան հարազատ է որքան անիկա դիտէ թարգմանը ըլլալ ժողովուրդի մը եւ կամ հաւաքականութեան մը ապրումներուն, յոյզերուն եւ անցուդարձերուն իրենց ուրախ ու տխուր երեւոյթներով։ Թերթ մը սահմանուած է ըլլալ հաղորդիչ թելը, մերձեցնող ու իրար կապող ուժը, զօրը, հայ հասարակութիւնը կազմող անդամներուն մէջեւ...։

«Յառաջ» իր հիմնադրումէն ի վեր այս դերն է ստանձնած հարազատօրէն, ու դիտցած է անշեղ մնալ իր կոչումին մէջ երկար տարիներու ընթացքին, հակառակ արտաքին թէ ներքին ճնշումներու եւ կամ դժուարութիւններու։

Գիտեմ, գործի մը յաջողութեան գրաւականը՝ զոհաբերումի ոգին է։ Եթէ այսօր «Յառաջ» գիտցած է ապրիլ ու գոյատեւել ու չարունակել իր նուիրական առաքելութիւնը՝ ի գին նիւթական թէ բարոյական զոհողութիւններու, հաւատարիմ մնալով իր ստանձնած դիմադիծին ու գործելակերպին, ասիկա կը պարտի, Սիրելի Արփիկ, Ձեզի պէս նուիրեալ ու զոհաբերուող անձի մը պատրաստակամութեան՝ իբրեւ սպասարկու հայ գիրին ու մշակոյթին...։

Ամէն հայ թերթ, հայ մամուլ, դարբնոց մըն է եւ դպրոց հայ գիրին, հայ մշակոյթին. օճախ է լոյսի ու յոյսի որ գիտէ ճառագայթել ամէն հայ տունէ ներս նոր չունչ, նոր աւիւն։ Հայ մամուլին դերը միայն հաղորդել չէ, լրատու մարմին ըլլալ չէ, այլ ոգեւորել ու զաստիարակել սերունդներ, քիչ մը աւելի հայկականութիւն փոխանցել եւ պատուար կանգնել այլասերումի սպառնալիքներուն դէմ։ Որքան ատեն կանգուն է ու գործօն հայ մամուլը, հայ դպրոցը, այնքան ատեն կանգուն է ու կ'ապրի մեր գաղութային կեանքը։

«Յառաջ»ի 60ամեայ գործունէութիւնը չնորհաւորած ատեն, կը մաղթեմ Ձեզի, սիրելի Արփիկ, իմ՝ վարժարանիս հայրերուն, ուսուցչական կազմին, ծնողքներուս ու բոլոր համակիր բարեկամներու անունով, անսպառ կորով, նորանոր ներշնչումներ, որպէսզի կարենաք տակաւին երկար տարիներ չարունակել Ձեր այս նուիրական գործունէութիւնը եւ բերել Ձեր նպաստը որպէսզի Ֆրանսահայ գաղութը չարունակէ ապրիլ իբրեւ գաղութ եւ իբրեւ ՀԱԲ։

Մեծաւաս դարով դու «Յառաջ»։

Անվերապահ գնահատանքով եւ չնորհաւորական զգացումներով։

Ս. ՎԱՐԴԱՆ ՎՐԴ. ՔԼՇԻՇԵԱՆ
Տեսուչ Սամուէլ Մուրատեան
Վարժարանի

*Պատուարժան Խմբագրութիւն
«ՅԱՌԱՋ» Թերթի,
Փարիզ*

Ներկայիս եկեղեցւոյս վարչութեան անունով կուզանք չնորհաւորել թերթիդ հիմնադրութեան 60ամեայ յոբելեանը։

Կէս դար առաւել տասը տարիներ «Յառաջ»ը հաւատարիմ իր առաքելքրանքներուն մնաց ու ծառայեց հայ ժողովուրդին, ըլլալով նոյն ժողովուրդին «փարոս»ն ու «վահան»ը, Լիբերասիոն թերթի բառերով եւ այսօր իր առաքելութեան մէջ զրեթէ մինակ է ի մանաւորի եւրոպաբնակ հայ գաղութներու մէջ, մուտք գործելով ամէն հայախօս տունէ ներս առանց վերապահութեան։

Կը մաղթենք ազգօգուտ թերթիդ երկար տարիներու տոկունութիւն եւ անոր ապնիւ արտօնատիրոջ ու անօրէնուհիին համբերութիւն եւ քաջութիւն։

Մնամք յարգանօք՝

Ի դիմաց
Մարսէյլի Սրբոց Թարգմանչաց
Մայր Եկեղեցւոյ Վարչութեան
ատենապետ՝
ԱՐՇԱՄ ՊԱՊԱՑԵԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԱՐՎԵՍՏԻ ԵՎ ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ

ՀՈՒՇԱՐՁԱՆԱՑ ԱՆՀԱՅՏ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻՆ

Ես ոչ մի անգամ չեմ տեսել քո դեմքը, ոչ էլ լսել քո ձայնը, ոչ էլ գիտեմ, թե ինչ գույնի են քո աչքերը, ինչ գույնի է քո մազերը, ինչ հասակ ունես դու, ինչ տարիքի ես դու, ինչ ազգի ես դու, ինչ կրոնի ես դու, ինչ կուսակցության ես դու պատկանում, ինչ հագուստ ես դու հագնում, ինչ ոտնամաններ ես դու կրում, ինչ ես դու ուտում, ինչ ես դու խմում, ինչ ես դու կարդում, ինչ ես դու գրում, ինչ ես դու սիրում, ինչ ես դու ատում, ինչ ես դու հավատում, ինչ ես դու ուզում, ինչ ես դու ակնկալում, ինչ ես դու երազում, ինչ ես դու մտածում, ինչ ես դու զգում, ինչ ես դու ապրում, ինչ ես դու շնչում, ինչ ես դու ինձ համար, ինչ ես դու քեզ համար, ինչ ես դու մեզ համար, ինչ ես դու ամենքի համար, ինչ ես դու ոչ ոքի համար, ինչ ես դու ոչ մի բանի համար, ինչ ես դու ոչ մի տեղի համար, ինչ ես դու ոչ մի ժամանակի համար, ինչ ես դու ոչ մի ժամանակ, ինչ ես դու ոչ մի տեղ, ինչ ես դու ոչ մի բան, ինչ ես դու ոչ ոք, ինչ ես դու ոչ, ինչ ես դու, ինչ ես դու, ինչ ես դու

ՀԱՅՏՈՒՆԻ ԹՂԹԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

Ալեքսանդր Ղազարյանի անվան գրադարանի կողմից

Գրադարանը հայտնում է, որ Ալեքսանդր Ղազարյանի անվան գրադարանի ընթերցասրահում ամեն կիրակի կազմակերպվում է գրական ընթերցումներ։ Ընթերցումների ժամանակ կարդացվում են հայ գրողների ստեղծագործություններ։ Ներկայացնում ենք ընթերցումների ամսական ծրագիրը։

Հունվարի 7 - Ավետիք Իսահակյան, «Ամպրոպ»։
Հունվարի 14 - Ավետիք Իսահակյան, «Ամպրոպ»։
Հունվարի 21 - Ավետիք Իսահակյան, «Ամպրոպ»։
Հունվարի 28 - Ավետիք Իսահակյան, «Ամպրոպ»։

Ընթերցումների մուտքը ազատ է։

Ալեքսանդր Ղազարյանի անվան գրադարանի կողմից

Գրադարանը հայտնում է, որ Ալեքսանդր Ղազարյանի անվան գրադարանի ընթերցասրահում ամեն կիրակի կազմակերպվում է գրական ընթերցումներ։ Ընթերցումների ժամանակ կարդացվում են հայ գրողների ստեղծագործություններ։ Ներկայացնում ենք ընթերցումների ամսական ծրագիրը։

Հունվարի 7 - Ավետիք Իսահակյան, «Ամպրոպ»։
Հունվարի 14 - Ավետիք Իսահակյան, «Ամպրոպ»։
Հունվարի 21 - Ավետիք Իսահակյան, «Ամպրոպ»։
Հունվարի 28 - Ավետիք Իսահակյան, «Ամպրոպ»։

Ընթերցումների մուտքը ազատ է։

ԱՅՍՏԵՂ ԳՆՈՒՄ ԵՆ

Հայկական գրքեր

ՀԱՍՏԱՏԱԿ ՑՈՒՑԱԿ

(Շար. Ա էջէն)

օդակայանին հակիչը, որ կ'արգիլէր էջը: 131 մեռեալ կայ, բայց 27 հոգի ազատած են:

ՊԼՅՐՈՒԹի մէջ, կացութիւնը մեծ բարելաւում չէ արձանագրած: Ծրէնճիէ միշտ ձեմայէլի հրաժարումը կը պահանջէ, արեւմտեան - արեւելեան Պէյրութի «սահմանապիծին» վրայ, կացութիւնը վտանգաւոր է, արեւմտեան Պէյրութի որոշ թաղեր՝ Համրա, եւլն չուրէ զրկուած են եւ միակ «մխիթարութիւնն» այն է, որ Յուլիսին մեռեալներուն թիւը՝ 260 էր, այսինքն նախորդ ամսուան բաղդատմամբ՝ նուազ՝ 40···:

ՄԱՆՈՒՇԵԱՆ (Շարունակելի եւ··· անվերջանալի) հարցը միշտ մեզի կը հոսեցնէ եւ այս անգամ Քոթիտիէն տը Փարիի մէջ է, որ Շառլ Թիյոն կը պատասխանէ հակաճառողներուն: Թերթին երկու ներթ եւ առաջին էջի կէսը կրկին նուիրուած են Մանուշեանի: Թիյոնի հետ հարցազրոյց մը հրատարակուած է, որու մէջ Թիյոն կը չեշտէ թէ կը խանգարէ, որովհետեւ՝ ճշմարտութիւնը կը փնտռէ:

ՊԼՅՐՈՒԹի օդակայանը գացած աւեներն է, որ առեւանգուած է ամերիկեան էյ - Պի - Սի հեռատեսիլի կայանին մէկ լիբանանցի պաշտօնեան:

ՄՈՍԿՈՒԱՅի մէջ հակալքոլական պայքարը այնպիսի բնոյթ մը առած է, որ վերջին զոհը ուրիշ մէկը չէ, եթէ ոչ՝ Վեսաի···Արդարև, դրաքնութիւնը վերցնել տուած է Թրավիաթայի այն տեսարանը, որ ինչոյք մը կը ներկայացնէ եւ ուր առաս - առաս կը խմեն····:

ԱՆԳԱՐԱՅԷՆ հասած լուրերու համաձայն, Սզերդի կոմմերը, Քիւրտերը թուրք հինգ զինուոր եւ մէկ սպայ սպանած են:

ԿԱՐԻՆ ԽԱՉԱՏՐԵԱՆ, 22 տարեկան, հայ հօրմէ եւ հրեայ մօրմէ, կամաւոր ծառի գիմած է Յուլիս 22-էն Օգս· 4 իր ծնողքին հետ, որովհետեւ վտարուած էր համալսարանէն: Իրեն դէմ եղած մեղադրանքն այն է, Ռորհ· իշխանութեանց կողմէ, որ գաղտնաբար հրէական մշակոյթի դասընթացքներու հետեւած է եւ Իսրայէլ գաղթելու դիմում ըրած:

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵԹԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ
(ԱՐՄԷՆՓԷՍ ՅՈՒԼԻՍ 30 - ՕԳՍ· 1)

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԱԽՈՅԵՆՈՒԹԵԱՆ Ա· ԴԱՍԱԿԱՐԳԻ ԽԱՂԵՐՈՒՆ «ԿՈՏԱՅՔ» ՅԱՂԹԱԿԱՆ

Խորհրդային ախոյենութեան Ա· դասակարգի մրցաշարքին մասնակցող 12 զօրաւոր խումբերու խաղերը սկսած են: Ծանօթ է, որ առաջին երկու տեղերը զրաւող խումբերը կարելիութիւն կ'ունենան դասակարգ բարձրանալու: Աբովեանի «Կոտայք»ը իր դաշտին վրայ ընդունած է Պաթումի «Դինամօ»ն: Խաղին սկիզբէն իսկ Աբովեանցիները դիմած են համարձակ եւ վճռական գործողութիւններու, բայց դինամօյականները ոչ միայն կըրցած են դիւրութեամբ կասեցնել սպառնալիքները, այլեւ օգտուելով Աբովեանցիներու դանդաղաշարժութենէն եւ սխալներէն, տասը վայրկեանի ընթացքին երկու կոլ նշանակած են: Այնուհետեւ «Կոտայք»ի տղաքը զօրացնելով ճնշումը սիրապետած են խաղին: Սուր գրոհներն ու վտանգաւոր հարուածները յաջորդած են իրարու: Երեք անգամ Դինամօյականները փրկուած են ստոյգ կոլէ, շնորհիւ բերդի ձողին: Կիսախաղին «Կոտայք» յաջողած է կոլ մը նշանակել, շնորհիւ եարյուկեանի (փենալթիով): Երկրորդ կիսախաղին, հազիւ երեք վայրկեան անցած, Բալարեկեան, գլուխի հարուածով մը հաւասարեցուցած է հաշիւը: Շուրջ քսան վայրկեան եռք դարձեալ Բալարեկեան նշանակած է կոլ մը եւ խաղը վերջ գտած է «Կոտայք»ի յաղթանակով (3 - 2):

×

ՌՈԲԵՐ ԷՄՄԻԵԱՆի ՆՈՐ ՄՐՑԱՆԻՇԸ՝ 8,38 ՄԵԹՐ

Օլոյի «Պիշչէթ» մարզադաշտին մէջ տեղի ունեցած մարմնամարզութեան մրցաշարքին՝ Հիւսիսային երկիրներու միացեալ խումբին եւ Ռորհ· Միութեան խումբին միջեւ, Ռոբեր Էմմիեան նոր մրցանիշ մը հաստատած է: Լենինականցի մարզիկը 8,38 մեթր ցատքելով 8 սմ· բարելաւած է իրեն իսկ պատկանող մրցանիշը· իսկ փորձերէն մէկուն ընթացքին ան 8,50 մ· ցատքած է:

Տէր եւ Տիկին Կրէկուար Սիմոնեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ռեմոն Սիմոնեան եւ զաւակները եւ ընտանեկան բոլոր պարագաները ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօրեղբօր՝

ԹԱԹՈՒԼ ԵՐԱՄԵԱՆի

մահը, որ պատահեցաւ Օգս· 2-ին, 83 տարեկանին:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս Շորեքշաբթի, Օգս· 7, ժամը 14·15ին Անթիլիի եկեղեցին (Հանգստեան Տան մօտ) ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Անթէմի նոր գերեզմանատունը:

Մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իրրեւ այդ նկատել:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱԻԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ ՎԱԹՍՈՒՆԱՄԵԱԿԻ ԱՌԹԻԻ

ՄԱՐՍԷՅԼ· - *Տէր եւ Տիկին Կարօ Յովսէփեան 300 Ֆ·:*

×

Օր· Սոնիա Յովսէփեան իր չնորհաւորութիւններով՝ 300 Ֆ·:

×

ՊՈՍՆ· - *Տիկին Արշալոյս Փեհլիվանեան 100 Ֆ·:*

×

ՄԱՐՍԷՅԼ· - *Կարապետ Տէրտէրեան 150 Ֆ·:*

×

ՔՈՒՐՊՎՈՒԱ· - *Տիկին Նուարդ Սուապեան 1000 Ֆ·:*

×

ՓԱՐԻԶ· - *Համակիր մը, ջերմօրէն չնորհաւորելով 60-ամեակը 2000 Ֆ·:*

×

ԱՆԻՒՌ·- *Տիկին Շահան Պիւրթէչ, անկեղծ չնորհաւորութիւններով եւ յաջողութեան մաղթանքներով՝ 1000 Ֆ·:*

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Իր տարաբախտ զաւկին՝ Վռամ Գուլումճեանի մահուան եօթներորդ տարելիցին ի յիշատակ Տիկին Աղաւնի Գուլումճեան 300 Ֆ· կը նուիրէ «Յառաջ»ի բարգաւաճման:

×

ՆԻՒ - ԵՈՐՔԷՆ· - *Յովհ· Տէօքմէճեան իր չատ սիրելի կուսակցական ընկերոջ՝ Վարդան Խրիմեանի յիշատակին 20 տոլար կը նուիրէ «Յառաջ»ին:*

×

ԼԻՈՆԷՆ· - *Տէր եւ Տիկին Թօփալեան իրենց սիրելի քրոջ՝ Այրի Տիկին Սիրաւոյշ Տիւլկէրեանի մահուան առաջին տարելիցին առթիւ 200 Ֆ· կը նուիրեն «Յառաջ»ին որ հանգուցեալին սիրած թերթն էր:*

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

ՄԱՐՍԷՅԼ· - *Մ իհրան Նազարեան եւ Տէր եւ Տիկին Մկրտիչ Նազարեան եւ զաւակները իրենց կնոջ, մօր եւ մեծ - մօր՝ Հայկանոյշ Նազարեանի մահուան առթիւ կը նուիրեն փոխան ծաղկեպսակի 500 Ֆ· Կապոյտ Խաչի կայանին (ստանալ «Յառաջ»էն):*

×

Տիկին Արաքսի Հայրապետեանի մահուան առթիւ որ Յունաստան (Քանթի) մահացած է· փոխան ծաղկեպսակի Տիկին Թագուհի Եաղճեան եւ զաւակները, Քիւչիւքեան եւ Ոսկերիչեան ընտանիքները 300 Ֆ· կը նուիրեն Կապոյտ Խաչին լիբանահայ մանուկներու ճամբու ծախքին ի նպաստ (ստանալ «Յառաջ»էն):

FETE CHAMPETRE
du Home Arménien
de St. Raphaël

107, avenue Maréchal Lyautey

LE JEUDI 15 AOUT

à 10h Messe célébrée par le R. P. Daron DJEREDJIAN
suivie de la bénédiction du raisin
Fête animée par *l'ensemble VAN*

REPAS — TOMBOLA

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

ՓԱԿ Է
ՕԳՈՍՏՈՍ 1ԷՆ 31

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տունը կը պատրաստէ՝

«ՀԱՅ ԳՐՔԻ»

ցուցադրութիւն մը, 1985, Հոկտեմբերին համար, որ տեղի պիտի ունենայ՝
Palais de la Bourse «Musée de la Marine»
La Canebière. Marseille

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

ԳՐԱԽԱՆՈՒԹԸ
ՏՐԱՄԱԴՐԵԼԻ ԵՆ

Եկեղեցւոյս գրախանութը ստացած է Հայկական Սովետական Հանրապետութեան 10-րդ հատորը: Կան նաեւ 4-րդ, 9-րդ հատորները, ինչպէս նաեւ մանկական Հանրագիտարանի Ա· հատորը: Ստանալու համար դիմել՝
Eglise Arménienne
339, ave. du Prado — 13008 Marseille
Tél. : (91) 77 - 84 - 70

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԱՐՈՒ ՍԱԿԱԳԻՆԸ

Մահագդ	300	(355,80)
Հոգեհանգիստ	200	(237,20)
Շնորհակալիք	200	(237,20)
Հարսնիք, նշանտուք	200	(237,20)
Ծնունդ	200	(237,20)

Բոլոր ազդերու սակերուն վրայ, հարկ է աւելցնել 18,60% Թ·Վ·Ա· (տե՛ս փակագծի մէջ ընդհ· գումարը):

Այս գիները կը վերաբերին մէկ անգամ հրատարակելի ազդերու, մինչեւ մէկ քառորդ սիւնակ (25 տող) մահազդներու պարագային եւ 1/8րդ (12-13 տող) մնացեալին:

Առեւտրական եւ այլ ծանուցումներու համար, դիմել Թերթին վարչութեան:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Մարսէյլի բոլոր կազմակերպութիւնները կը խնդրուի նկատի առնել ՅՈՒՆՈՒԱՐ 25-ի Թուականը՝ գրաւած օր Կապոյտ Խաչի քաղաքի մասնաճիւղի կողմէ:

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH» — 83, Rue d'Hauteville - 75010 Paris
Commission Paritaire: N° 55935

ՇԱՀԱՆ ԱՆԱՀԱՆԴԸ ԱՌԱՆՑ ԵՐԳԻ

ՆԱՀԱՆԴԸ ԱՌԱՆՑ ԵՐԳԻ	ԳԻՆ՝	70 Ֆր.
ԲԱՑ ՏԱՄԱՐԸ	,,	60 Ֆր.
ԿՐԱԿԸ ԿՈՂՔԻՍ	,,	60 Ֆր.
et PARAGES D'EXIL	,,	75 Ֆր.

ARMEN LUBIN

LES LOGIS PROVISOIRES

Prix : 48 Frs.

Դիմել՝ «ՅԱՌԱՋ»
Թղթատարի ծախք՝ 9 Ֆր· 50

ՀԱՅՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՕԳՈՍՏՈՍ
7
MERCREDI
7 AOUT
1985

LE NUMERO : 3,00 F

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE - FONDE EN 1925
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

TÉL.: 770.86.60 — TELEX: HARATCH 280 868 F
C.C.P. PARIS 15069-82 E — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար· 500 Ֆ· - Վեցամսեայ : 260 Ֆ·
Արտասահման : Տար· 550 Ֆ· - Հատը : 3,00 Ֆ·

61րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 16.023 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 61e ANNÉE — No 16.023

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՀԻՐՈՇԻՄԱ

Little Boyի ՔԱՌԱՕՆԱՄԵԱԿԸ

ՌՈՒՄԲ ՄԸ ՈՐ ԴԵՌ ԿԸ ՍՊԱՆՆԷ

1945, Օգս· 6, ժամը 8·16: Աշխարհ, հանգամանքար այդ պահուն միտս հիւլէական գար: Քանի մը վայրկեաններու մէջ, 70էն 80 հազար մեռեալ, քանի մը օր ետք, թիւը կը հասնի 140 հազարի եւ 40 տարիէ, դեռ մեռնողներ կայ:

Հիրոշիմա, անունն մը որ պատմութեան մէջ մուտք գործեց որպէս խորհրդանիշ: Հսաւոր խորհրդանիշ մը: Ան կը ներկայացնէ մարդուն կատարած յառաջդիմութիւնը դէպի մահ: Այսօր, քառասուն տարի ետք, չդիակոչուելիք այս տարեդարձին առթիւ, խորհրդածութիւններ կը ծլնան թերթերու էջերը եւ եթէ դատապարտողները մեծամասնութիւն կը կազմեն կան նաեւ՝ արդարացնողներ: Այդ առումին պատասխանատուն էր նախագահ Թրուման, որ երեք օր ետք, կը յայտնէր իր ժողովուրդին թէ այդ ռումբը նետուած էր (նոյն օրը՝ երկրորդ մը կը նետուէր Նակազաքիի վրայ) որպէսզի ճգմուի ճապոնը, ապա թէ ոչ մէկ միլիոն Ամերիկացի հարկ պիտի ըլլար զոհել:

Եթէ ընդհանուր նշանաբանն է.- Հիրոշիմա՝ այլեւս երբեք, արդարացնողները ալ կը գտնեն պատճառաբանութիւններ: Գլխաւորն այն է, որ Ճափոն անձնատուր եղաւ եւ պատերազմը վերջացաւ: Ռումբը գոյութիւն ունէր, օր մը չէ օր մը, մէկը պիտի նետէր: Եւ վերջապէս, թերեւս ամէնէն տրամաբանական արդարացումը՝ հարկ էր որ անդամ մը նետուի, որպէսզի այլեւս երբեք չնետուի: Այսինքն, հարկ էր տեսնել ահաւորութիւնը, որպէսզի անոր պատճառած սարսափը՝ միշտ... սարսափեցնէ:

Ամբողջ քաղաք մը, քանի մը վայրկեանէն կը ջնջուէր աշխարհի քարտէզէն, ով որ «բախտ» ունէր, անմիջապէս կը մեռնէր, իսկ անբախտներ կային, որոնք ապրելու, տարի կրնային դնել մեռնելու համար, կամ բնաւ չմեռնիլ եւ մնալ՝ միշտ զոհը չղարձակումին, դանազան հիւանդութիւններով:

Ռումբը, որքան ալ զարմանալի թուի, որոշ «ծառայութիւն» մը բերաւ Ճափոնցիներուն, որոնք դարձան գլխաւոր զոհերը Բ. Աշխարհամարտին, մոռցնել տալով իրենց վայրագութիւնը եւ պատասխանատուութիւնը: Ամերիկան ալ, միշտ կը պահէ այդ արարը իր ճակտին:

Աչքն պարագայի մէջ, եզրակացութիւնը չի փոխուիր՝ Հիրոշիմա, այլեւս երբեք:

ՔԱՆԻ՞ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Ռեկընի քիթին վրայէն հանուած մսի կտորն ալ խլերդէ վարակուած էր, ինչպէս ինք իսկ հաստատեց մամուլի փոքրիկ ասուլիսի մը ընթացքին: Կ'աւելցուի սակայն թէ բնաւ վտանգաւոր չէ: Ամերիկացիք (եւ աշխարհ...) այլեւս լայն զարգացումի տէր են աղիքէն եւ մորթի խլերդներու մասին, քանի որ հիմա ալ մեհեանները նիւթն է մորթային խլերդը:

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՀԱՐԱՒԸ, Սէնթ - Մաոի մը լա Մեր, գլխաւորաբար, անակնկալ ծովախորձանքի մը զոհ գնաց երկուշաբթի պիչեր եւ քարուքանդ եղան նաեւ շուրջ հարիւր վրաններ: Նիւթական վնասները չատ մեծ են, երեքշաբթի առաւ մէկ կնոջ ալ դիակը գտնուած էր, մինչ կնոջ ալ դիակը գտնուած էր, մինչ կնոջ եւ 27ը՝ գործադրուած:

ԱՆԳԼԱՑԻՆ, Մոնաի թղթակիցը Սբթուն Ունսալ, կ'անդրադառնայ ներման օրինագիծին, զոր կառավարութիւնը կը քննէ ներկայիս եւ որ կրնայ հռչակուիլ Հոկտեմբերին: 74 հազար (պահօնական թիւն է) դատապարտուած կամ ամբաստանեալներու վրայ, շուրջ 40 հազար չեն կրնար ներման արժանանալ: Ընդհանրապէս ներումէ դուրս կը մնան պէնքի, թմրեցուցիչի առուծախը, բռնաբարումը, դրամաշորթութիւնը եւ դեռ 1982ի Սահմանադրութիւնը թիւ 14 յօդուած մը ունի, որ կը թուէ այն բոլոր արարքները, որոնք չեն կրնար ներումէ նպաստաւորուիլ եւ ասոնց մէջ, բաւական անորոշ բաներ ալ կան, այսինքն չատ մեկնաբանութեանց տուն տուող յօդուածներ: Ցիչենք, վնասել՝ Պետութեան, ազգին կամ հա-

ԹՈՒՐՔ ՄԱՄՈՒԼ

ԱՐԱՐԱՏԸ՝ ՔԻՒՐՏԵՐՈՒ ԱՊԱՍՏԱՂՆ

—×—

Առջի օր (Օգս· 2), քանի մը տողով արձագանգած էինք լուրի մը, ըստ որուն եօթը զրօսաշրջիկներ կողոպտուած էին, երբ Արարատ կը բարձրանային քիւրտ անջատողականներու կողմէ: Արարատի վրայ, Քիւրտերու գործունէութեան մասին, թուրք թերթերը այլ տեղեկութիւններ ալ կուտան: Ստորեւ, Օգս· 5-ի Միլլիյէթի տուած մանրամասնութիւնները: Պարզ է, որ, ազբիւրը միայն թրքական ըլլալով, վերապահութիւնը անհրաժեշտ է:

×

Քիւրտ անջատողականներէ բաղկացած հրոսախումբին կողմէ ապահովութեան հինգ պաշտօնեաներու սպանութենէն ետք Արարատի վրայ դիշեր ցերեկ կը չարունակուի հետախուզութիւնը: Կարգ մը հասատատումներու համաձայն Քիւրտերը թաքնուած են լերան երեք հազար մեթր բարձրութեան վրայ: Ըստ տրուած տեղեկութիւններու, յելուզակները որոնք «Արծրկանները» կը կոչուին, Յուլիսի սկիզբին կարսի գիւղերէն մէկը խուժելով նախապէս ճշդուած հինգ գիւղացիներ տարած են ու դատած իրենց կազմած «ժողովրդական դատարան»ին մէջ:

Ահաբեկիչները գիւղացիները ամբաստանած են «հրոսախումբերու անդամները մատնելու եւ իրենց օժանդակած չըլլալու» յանցանքով: Անոնք մահուան դատապարտած են այդ հինգ գիւղացիները: Աւելի յետոյ գիւղական հիւրանոցին մէջ ուր տեղի ունեցած էր դատաստանը, գործադրած են տրուած մահապատիժը, գնդակահարելով սակայն հինգ գիւղացիներէն միայն մէկը:

Ըսուած է թէ վեց հոգիէ բաղկացած հրոսախումբին մէկ անդամը ճանչցած է այդ գիւղացին, գիւղացին ալ զինքը: Ահաբեկիչները ազատ արձակած են մրնացեալ չորսը, իրենց մասին քարոզչութեան նպատակով: Ու մինչ ազատ ձգակուած գիւղացիները դարձած են իրենց գիւղերը հրոսախումբին անդամները ուղղուած են Արարատի լանջերուն իրենց թաքստոցը:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՊԱՐՏ ՈՒ ՊԱՀԱՆՋԻ ՀԱՇԻՒ ՄԸ

—×—

Թուրքիա գոհ չէ իր մեծ դաշնակից բարեկամին՝ ԱՄՆ-ու 1986ի պիւտճէով իրեն յատկացուցած օժանդակութենէն: Թուրք բանակին արդիականացումին համար պէտք ունին եղեր աւելի քան մէկ միլիառ տոլարի, մինչ կը ստանան 700 միլիոն տոլար միայն: Ու գայրացկոտ հարց կուտան թուրք պատասխանատուները· «ամէն բան ըրինք, գինուորական կայան, այլ պահանջներ, բոլորը կատարած ենք, ի՞նչու այս գեղչը»: Պարտ ու պահանջի այս հաշիւը յստակ է ըստ Թուրքիոյ տեսակէտին ուր ան առնելիք ունի տակաւին:

Սակայն արդեօ՞ք Ամերիկա յանուն երկկողմանի յարաբերութիւններու, անոնց անվթար պահպանման, պիտի չյիշեցնէ արեւելքի իր բարեկամին թէ միայն նիւթական գումարներէ կամ այլ յատկացումներէ չի բաղկանար ստացուածներու բաժինը, ուր Թուրքիա պէտք է աւելցնէ այլ կարեւոր «յատկացումներ» ալ: Յատկացումներ՝ զորս ստացած է արդէն ինչպէս՝ 38 % գրաւեալ հողերով Կիպրոսի հարցին աւելի քան տասը տարիէ ի վեր ձգձգումը· մերժումը՝ Ապրիլ 24ը «Մարդուն դէմ մարդուն վայրագութեան ու Հայերու ցեղասպանութեան օր» նշող բանաձեւին ու առհասարակ այն բոլոր ձեռնարկներուն ուր փորձ կ'ըլլայ ոգեկոչելու 1915ի հայ զոհերը:

Եւ այս բոլորը այն երկրին մէջ ուր իբրեւ թէ հայկական եւ յունական ազդեցիկ լոպիներ կան եւ տակաւին մեծագոյն նահանգներէն մէկուն ալ կառավարիչը Հայ մըն է:

ԱՐՓԻ

ԵՐԵՒԱՆ <=> ՓԱՐԻԶ ՀԵԹԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ
(ԱՐՄԷՆՓՐԷՍ ՅՈՒԼԻՍ 30 - ՕԳՍ· 1)

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԱԽՈՑԵՆՈՒԹԵԱՆ
Բ· ԴԱՍԱԿԱՐԳԻ ՄՐՑԱՇԱՐԻՆ
ԵՐԹԻ ԽԱՂԵՐՈՒ ԴԱՍԱԽՈՐՄԱՆ ԳԼՈՒԽԸ
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԵԱՆԻ «ՍՊԱՐՏԱԿ»

Մարզային ախոյենութեան Բ· դասակարգի մրցաշարքի 9րդ ենթախումբի երթի խաղերը վերջ գտած են: Ծանօթ է, որ այս ենթախումբին մաս կը կազմեն Հայաստանէն երեք խումբեր՝ Հոկտեմբերեանի «Սպարտակ»ը, Լենինականի «Շիրակ»ը եւ Աշտարակի «Օլիմպիա»ն, որոնցմէ ամէնէն յաջող արդիւնքը ձեռք ձգած է «Սպարտակ» (գլխաւոր մարզիչ՝ Արկադի Անդրէասեան): Հոկտեմբերեանցիները թէեւ մրցաշարքը սկսան անվրտահութեամբ, սակայն հետզհետէ գտնելով իրենց ոճը, յաղթանակէ յաղթանակ անցնելով յաջողեցան նոյնիսկ գլխաւորել ենթախումբի դասաւորումը: «Սպարտակ» միակ խումբն է, որ 11 յաղթանակ արձանագրած է: Երեք խաղերու վերջին իր հանդիպումը ունեցած է Արտաշատի «Օլիմպիա»ի հետ, որու յաղթած է 6 - 1 արդիւնքով:

×

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ «ԱՐԱՐԱՏ»Ի ՏՂՈՑ ՀԵՏ

«Արարատ», ինչպէս բարձրագոյն լիկայի բոլոր խումբերը, ներկայիս զբաղած է մարզումներով, նկատի առած այն՝ որ երթի մրցաշարքի մնացեալ խաղերը կը վերսկսին Օգս· 21-ին: Խումբը մարզումներու համար գացած է Օդեսա, ուր բարեկամական երկու հանդիպումներ ալ կ'ունենայ «Չերնոմորեց»ի հետ:

Մեկնելէ առաջ, Երեւանի «Սպարտակ» մարզաւանին մէջ տեղի ունեցած է հանդիպում մը «Արարատ»ի տղոց եւ խումբի համակիրներուն միջեւ: Հարցումներու պատասխանած են խումբին պետը՝ Մ· Գալոյեան, գլխաւոր մարզիչը՝ Լ· Զախարով, մարզիչ Լ· Իշտոյեան, մարզիկներ Համլետ Մխիթարեան, Ա· Սարգսեան, Մ· Մարգարեան, Ռ· Քոչարեան եւ Ս· Սուքիասեան: Բոլոր մարզիկները ցուցաբերած են պատասխանատուութեան ըզգացում մը, իրենց մարզական վիճակը բարելաւելու ձգտում մը, ներկաներուն հաւաստիացնելով, որ ամէն կարելիութիւն ի գործ պիտի դնեն «Արարատ»ի դիրքը բարձրացնելու համար դասաւորման մէջ:

×

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ԴԱՍԱԽՕՍՆԵՐ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Երեք օր Հայաստան գտնուեցան ԱՄՆ-ու «Փիլիփս» ակադեմիայի 98 դասախօսները: Անոնք ծանօթացան Հայաստանի կեանքին ու ընկերա - տնտեսական նուաճումներուն, եղան երախաներու դեպագիտական դաստիարակութեան կեդրոնին մէջ, Երեւանի մարզական բարձրագոյն դպրոցը, դիտեցին մայրաքաղաքի նորակառոյցները: Անոնցմէ 30-էն աւելին որոնք կը զբաղէին տիեզերքի խնդիրնե-

(Շար·ը Դ· էջ)

ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

«ՅՈՒՍԱԲԵՐ», - ՀԱՅԱՇԽԱՐՀԻ ԽՂՃԻ ՁԱՅՆԸ

Գրեց՝ ՎԱՐՈՒԺԱՆ ՄԻՆԱՍԵԱՆ

«...(Դաշնակցութիւնը) ուրիշ բան չէ, բայց եթէ զինել հոգիները հաւատովով, լեցնել հոգիները իշխանական հպարտութեամբ· կը նշանակէ պայքար համակերպութեան դէմ, կը նշանակէ պայքար այն բոլոր փորձերուն դէմ՝ որոնք նպատակ ունին հոգեպէս պարպել մեր ժողովուրդը, ու վերջապէս պայքար՝ հայութիւնը գրաստային զանգուածի վերածելու տրուօրինութեանց դէմ:

ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(Տե՛ս Վահան Նաւասարդեանի յիշատակին նուիրուած «ՅՈՒՍԱԲԵՐ»ի բացառիկը, 1957):

×

Գրել «Յուսաբեր»ի 70-ամեակին առթիւ՝ կը նկատեմ մեծ պատիւ ու նուիրական ծանր պարտաւորութիւն· մի՛ւժամանակ՝ տարեգարձային այս հանդրուանը կ'ողջունեմ հոգեկան մեծ խռովքով, ակնածանքով, այլեւ հաւատացեալի մը խոնարհութեան զգացումով, որովհետեւ կը դիտակցիմ թէ այդ կը նշանակէ անդրադառնալ Դաշնակցութեան մօտ կէս դարու պատմութեան...

Բայց իմ ըսելիքս չա՞տ չատ կ'ըլլայ քանի մը սրտի ու զորովի խօսք՝ երախտապարտ աշակերտի մը կողմէ, իր ուսուցիչներու յիշատակին:

70 տարինե՞ր ... Ամէն մէկ բոլորակ ու նշանակալից թիւ է, երբ նկատի ունենանք այն քարքարոտ եւ տատանոտ ճամբան՝ զոր կտրեր է յատկապէս սիւնքահայ մամուլը· ամէնօրեայ մաշում ու հեւք՝ մէկ օրուան կեանք ունեցող թերթի մը ծնունդ տալու համար:

Արտաքսարհի մեր թերթերը հայատառման վառ կանթեղներ են, ոմանք՝ թերեւս պղպջացող ճրագներ միայն, բայց երբեմն, հազուադէպօրէն (ինչպէս «Յուսաբեր»ի պարագային), ճառագայթող փարոսներ մեր կեանքին մէջ:

Կը խորհիմ որ բնաւ տարբերնահատուածը երբեք չենք ըլլար մեր միւս թերթերուն, երբ նշելէ ետք «Հայրենիք»ի, «Յառաջ»ի ու յետագային «Ազդակ»ի, «Ալիք»ի եւ «Արմենիա»յի կատարած մեծ եւ երախտաւոր գործը իրենց զաղութներուն մէջ՝ հոս ընդգծենք այն բացառիկ դերը ,զոր կատարեց «Յուսաբեր» իր փառքի օրերուն, ամբողջ քառասնամեակ մը:

«Յուսաբեր»ը բախտաւորուեցաւ Վահան Նաւասարդեանի, Գուրգէն Մխիթարեանի, Լիպարիտ Նազարեանցի, Գաբրիէլ Լազեանի եւ Բենիամին Թաշեանի նման խմբագիրներով՝ որոնք որեւէ լուրջ օտար մամուլի գարդը կրնային ըլլալ: Պէտք է ասոնց վրայ աւելցնել նաեւ տասնեակներով աշխատակիցներ, լուրջ ու վաւերական գրիչներ՝ որոնք իրենց բաժինը բերին «Յուսաբեր»ին: Եւ բնաւ զարմանալի չէ, որ նոսրացած Եգիպտահայ գաղութին մէջ, եթէ ոչ նոյն փայլով՝ բայց նո՛յն ոգիով, նո՛յն հաւատքով ու նուիրումով պատուաւոր կերպով իր հանրօգուտ եւ հայրենանպաստ գերը կը շարունակէ կատարել «Յուսաբեր»: Արդարեւ, ներկայ սերունդը՝ որոնցմէ չատեր մեր մեծերը մօտէն ճանչնալու բարերախտութիւնը չունեցան, իրենց անունդը ստացած էին «Յուսաբեր»էն, որ գիրենք կազապարեց Հ· Ց· Դաշնակցութեան վսեմ գաղափարականով· դաստիարակութիւն մը՝ որ գպրոցական դրասեանները, ուսուցիչներէն ու համալսարաններէն ալ անդին կ'անցնի, քանզի խօսքէն եւ գրչէն զատ կար նաեւ «անունց» մաքրակրօն ծառայութեան եւ անսակարկ նուիրումի կենդանի օրինակը:

Ամէնուն տրուած չէ չնորհքը հին եւ խեղճ ու կրակ նկուղի մը մէջ (որ մեր առաջին խմբագրատունն ու տպարանն էր միաժամանակ) բազմիլ հնամաչ, փսխաթէ աթոռի մը վրայ՝ իբր խշխան· պահել իր ինքնութիւնը անաղարտ, խնկարկու չդառնալ ունեւորին եւ յարդանք պարտադրել բոլորին: Ասիկա ներքին ուժ մըն է, որ կ'արտացոլայ վճիռ գաղափարականութեամբ, խտակրօն բարոյական հասկացողութիւններու տէր անհատներու վրայ միայն:

«Յուսաբեր»ը հայելին էր Դաշնակցութեան ոգիին· անոր «խմբագրապետ»ը ու խմբագիրները՝ համեստ բայց լուսադէմ սպասարկուները անոր խոհականներուն: Թէպէտ ժլատ իրենց գրութիւններով՝ հոն ներկայ էին Համօն, իր պարթեւ կերպարանքով, բոլորին ակնածանք պարտադրող բարոյական կշիռով եւ հեղինակութեամբ, Ռուբէնը՝ հայդուկ, զրադէտի խառնուածքով, նաե՛ւ համեստ զինուրագրեալները՝ Սահակեանը, Արմենակը եւ Օնիկը, ինչպէս նաեւ բովանդակ գաղթաշխարհի մեր մատուռականութիւնը՝ որ օրը օրին կը հետեւէր «Յուսաբեր»ի:

«Յուսաբեր» պահակ մըն էր Դաշնակցութեան աւանդութիւններուն եւ անոր տեսլականին· իր շուրջ հաւաքուած ծանօթ ազգային դէմքեր կամ հաւատաւոր ժողովուրդը՝ աչք մըն էին իր կողքին: Արդարեւ, «Յուսաբեր» եղաւ այն մտրակը, որ տեւապէս հարուածեց եւ խարանեց քաղքենիական տրամադրութիւնները, որոնք բոյն էին զրած «փաշայական» իր աւանդութիւններով յայտնի գաղութին մէջ: Պերճաշուք հարսանիքներու եւ հաւաքոյթներու լորձնաչո՛ւրթն նկարագրականները, ... քծնոտ եւ անպատշաճ պնաշատանքի խօսքեր՝ ունեւորին եւ նուիրատուներուն...

Այս մտայնութեան կը հակադրուէին ուրիշ տեսակի մարդիկ: Կ'արժէ յիշատակել զրուագ մը՝ զոր ինծի պատմած է ականատես մը.-

Եգիպտոսի կեդր. Կոմիտէն կ'որոշէ բարձրացնել «Յուսաբեր»ի խմբագիր - ներուն աւելի քան համեստ, իրենց ապրուստին համար խիստ անբաւարար նշանակուած թոշակները, ի շարս որոնց՝ Լիպարիտինը: Օր մըն ալ, յուզուած ու խժռուած զէմքով «խմբագրապետ»ին աենեակը կը մտնէ մեր սիրելի ընկերը· «Վահա՛ն, կ'ըսէ ան, միթէ դուն զիս օր մը տեսա՞ր ազտոտ ու պատռուած շապիկով՝ որ ինծի կուսակցութեան սուղ դրամներէն յաւելումներ կը կատարէէ՞...»: Ու ըսե՛լ որ այդ դիտուն եւ բազմահմուտ մարդը Գերմանիոյ ազդեցիկ թերթերէն փնտռուած եւ գնահատուած թղթակիցներէն մին եղած էր եւ լայնօրէն վարձատրուած:

Ահա այս տիպարով մարդոց կողմէ է որ կը բարձրանար ձայնը ուժեղ եւ աստղ մեր «Յուսաբեր»ին:

Ու տեւական պայքար՝ բոլոր ճակատներու վրայ: Պայքար՝ մեր դարաւոր ոսոխին, Թուրքի՛ն դէմ, որ մեզ ֆիզիքապէս փորձեց բնաջնջել, պապենական մեր օճախներուն տէր դարձաւ, պատմական մեր սքանչելի ստեղծագործութիւնները քանդեց կամ իւրացուց, ու վերջապէս մեզ վերածեց զաղթական ու վտարանդի ժողովուրդի...

Պայքար՝ Սովետ բռնակալին դէմ, որ նենգօրէն դաշնակցեցաւ Թուրքին, դիջլո՛վ մեր հողերը, - Նախիջեւանը, Ղարաբաղն ու Ախալքալաքը, յօշոտելով զանոնք իրենց մայր ամբողջութենէն եւ օտարին նուիրելով· եւ, ինչ որ հիմնականն է՝ մեզ ազգովին պատակելով, հոգեպէս այլասիրելով եւ իր անհարազատ վարդապետութիւնը պարտադրելով մեր ժողովուրդին:

Պայքա՛ր՝ վերջապէս, աշխարհաքաղաքական հաշիւներու դէմ, որ կը սպառնար փոշիացնել մեզ՝ միջազգային հալոցին մէջ: Պայքա՛ր՝ ներքին ճակատի վրայ, ցնցելու եւ սթափեցնելու համար սարկամիտներու, համակերպողներու եւ դիւրին ու

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՏԱՐԻՆ

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ՍՊԱՆԻՈՅ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱԿՈՒՄԻՆ

Յուլիս 19-ի երեկոյեան սկաուտական համաշխարհային ժողովը վերջացաւ եւ մասնակցող ութսուն ազգեր 500 պատուիրակներ եւ 300 դէտեր քուէարկելէ ետք բանաձեւերը, որոնք տրուած նոր որոշումները կը յայտնէին, վերջացուցին այս յաջող հաւաքոյթը, միասնաբար իրենց մայրենի լեզուով արտասանելով սկաուտական խոստումը:

Յառաջիկայ համաժողովը (31-րդը) տեղի պիտի ունենայ 1987 Յունուարին Աւստրալիա, Ճէմպօրիէն ետք: Հաղիւ համաժողովը աւարտած բոլոր պատերը մեկնեցան իրենց երկիրները, եւ սկան արդէն միջազգային սկաուտական տարիին նուիրուած բանակումները:

Սպանիոյ վերածնած սկաուտական շարժումը որ վերջապէս ճանչցուեցաւ միջազգային կոմիտէէն ասկէ տասնեակ մը տարիներ առաջ, առաջին անգամ ըլլալով կազմակերպած է Գաթալոնիոյ Պարսելոն քաղաքը Յուլիս 26 - Օգոստոս 6, որուն հրաւիրած է Եւրոպայի սկաուտական միութիւնները եւ 20 ազգեր պիտի մասնակցին· բանակումին յայտագրին մէջ կան բանակումի գործունէութիւնէն զատ սէմինարներ, պտոյտներ, մշակութային հաւաքոյթներ եւ բանակումի կրակներ ուր քանի մը ազգեր պիտի ունենան նուագի եւ ազգային պարերու յայտագիր մը:

Հայերն ալ մասնաւորապէս հրաւիրուած ըլլալով ներկայացնելու նաեւ հայկական պարեր, պատրաստած են լաւագոյն յայտագիրը, այս առթիւ: Հայկ· պատուիրակութիւնը ինչպէս սպանական կազմակերպիչները որոշած էին, կը բաղկանայ 4 տղայ խումբերէ, Արիներ, Արենոյներ, պետեր Փարիզի չրջաններէն եւ Լիոնէն: Ընդամէնը 28 մասնակցողներ Յուլիս 24-ին մեկնեցան եւ հանդիսաւոր ճամբորդութենէ մը ետք հասան Պարսելոն ուր պատրաստաք ընդունելութիւն մը:

Բանակումը հովանաւորուած է համաշխարհային սկաուտական շարժման երրորդական չրջանի կոմիտէի կողմէ, օժանդակութեամբ միջազգային պիւրոյին եւ կոմիտէին:

Հայկ· դրօշակը կը ծածանի մասնակցող 20 երկիրներու դրօշակներու կարգին, Յուլիս 25էն ի վեր: Նկատի առնելով բանակումին կարեւորութիւնը Հայ Արիներու Միութիւնը մեծ չանքեր ըրած է որպէսզի մեր բանակումի պետերը եւ պատուիրակութեան պետը լաւագոյն մըպատրաստութիւնը, ձգտին ու տղաքը լաւ ճանչնան սպանական սկաուտական շարժումը, նոր բարեկամներ գտնեն եւ մանաւանդ չատ մեծ տպաւորութիւն մը ձգեն Պարսելոն մեր չրջանային պետերը պատրաստուած եւ հմուտ պատուիրակութիւն մը ուներին: Հայ Արիներու վարկը չատ բարձր է ամէն տեղ եւ կը յուսանք որ այս անգամ ալ կը ստեղծեն մեծ համակրանք եւ կը թողուն լաւ տպաւորութիւն:

Սկաուտական չարժումը Միացեալ Ազգերու կազմակերպութեան այս տարուան երիտասարդական տարիին յաղողութեան համար մեծապէս կը վստահի համաշխարհային սկաուտական չարժումին եւ կը յուսայ որ ստեղծուի եղբայրական մթնոլորտ մը բոլոր կազմակերպուած հաւաքոյթներուն մէջ, ինչպէս նաեւ բոլոր ծրագրուած յայտագիրներուն յաջող գործադրութիւնը: Բանակումը չատ խանդավառութեամբ սկսաւ, Սպանիոյ գեղեցիկ երկինքը եւ ամառը կը նպաստեն մեծապէս նաեւ Պարսելոնի եւ չրջակայքի բնակչութեան համակրանքը:

Մասնակցող Հայ Արիները բախտաւոր են մասնակցելով եւրոպական այս ճամբորդին: Առաջինն է Սպանիոյ մէջ, ազատ Սպանիոյ մէջ ուր սկաուտութիւնը նախկին վարչաձեւին չնչումէն տարիներ ետք կրնայ մաս դարձեալ միջազգային եղբայրութեան կազմակերպութեան մէջ: Նոր սերունդ մը որ երկար գժուարութիւններէ յետոյ ունեցաւ իր վերածնունդը· գործունէութիւնը, մեծ հպարտութիւն մըն է եւ մեծ քաջալերանք, թէ՛ Սպանիոյ եւ թէ՛ Եւրոպայի սկաուտութեան:

Հայ Արիներու Միութիւնն ալ որ 1984-85 չրջանին չատ կենսունակ եւ յաղող գործունէութիւն մը ունեցաւ իր արչաւներով, բանակումներով, հանդիսներով ու նորեկ անդամներով, վստահ ենք որ այս հաւաքոյթին ալ մեծ յաղողութիւն պիտի ունենայ, Հայ Արիներն ու Արենոյները այս բանակումին մէջ աւելի պիտի սիրուին եւ աւելի պիտի բարձրացնեն Հայ Արիներու Միութեան եւ հայ երիտասարդութեան վարկը:

ԳՈՒՐԳԷՆ ՄԵՍՍՏՈՐԵԱՆ

LIVRES REÇUS

LE PROBLEME ARMENIEN
du négativisme turc à l'activisme arménien
OU EST LA SOLUTION ?
par : Kévork K. BAGHDJIAN
docteur en sociologie juridique
Montréal, 1985

ԱՇԽԱՏՈՂԻ ՁԱՅՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՄՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱՎՈՐՄԱՆ ԿԵՆՏՐԱԿԱՆ ՕՐԳԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳԵՐԱԳՈՅՆ ԽՈՐՀՐԴԻ ԵՎ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳԵՐԱԳՈՅՆ ԽՈՐՀՐԴԻ ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹՅԱՆ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԱՇԽԱՏԱՎՈՐՆԵՐԻ ՊԱՏԳԱՄԱՎՈՐ ԿՈՄԻՏԵՏԻ ԵՎ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԱՇԽԱՏԱՎՈՐՆԵՐԻ ՊԱՏԳԱՄԱՎՈՐ ԿՈՄԻՏԵՏԻ ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹՅԱՆ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ

(Շար. Ա էջէն)

բով, հիւրընկալուեցան Բիւրականի աստղադիտարանի գիտնականներուն մօտ:

«Քաղաքացիներու փոխանակման խորհուրդ» ընկերութեան նախագահ Մ. Պրէյնէրտ եւ պատուիրակութեան գեկավար Ռ. Հովել ըսին որ ներկայիս գլխաւոր խնդիրն է ամրապնդել ու ընդլայնել ամերիկացի եւ խորհրդային մասնակիցներու կապերն ու շփումները, որպէսզի ամրապընդուի համերաշխութիւնը, ի նպաստ խաղաղութեան եւ պատերազմի սպառնալիքի վերացման:

×

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆԻ ՅՈՒԲԵԼԵԱՆԸ

Արամաչոտ Պապայեանի «Աչխարհն, այո, շուռ է եկել» թատերգութեան ներկայացումով իր երեսնամեակը նշեց Հայաստանի թատերական ծանօթ սիրող խումբերէն մէկը՝ համամիութենական փառաւոր տիտղոսիկիր՝ Էջմիածնի ժողովրդական Թատրոնը:

Խումբը ներկայացումներ տուած է բազմաթիւ քաղաքներու եւ Պուլկարիոյ մէջ:

×

ՀԱՅԻ ԹԱՆԳԱՐԱՆ

Հայաստանի հարաւ արեւելքին, Սիսեանի մէջ կառուցուած է հայի տուն, որ կը ներկայացնէ երկրին մէջ ցորենի մշակումի հազարամեայ զարգացումը: Հոս կարելի է տեսնել Հայաստանի մէջ պատրաստուող հացի բոլոր տեսակները: Հազուագէպ ցուցանմոյշներէն մէկն է հացի քարացած այն կտորը որ Թանգարանին նուէր ղրկուած է Լենինկրատէն: Ուշագրաւ են այն նիւթերը, որոնք կը պատմեն թէ Հայաստան մէկն է եղած ցորենի նախահայրենիքներէն: Թանգարանին կից պիտի գործէ փուռ մը ուր թխուած աւանդական լաւաշը պիտի ճաշակեն այցելուները:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ֆրանսահայ կապոյտ Խաչի Մարսէյլ քաղաքի վարչութեան ճաշը տեղի կ'ունենայ Հոկտեմբեր 6-ին, կիրակի, ցերեկ:

×

Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս - Պետրոս Եկեղեցւոյ Մատաղօրհնութիւնը, կիրակի, Հոկտեմբեր 13-ին:

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՀԱՑ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՏՈՒՆ

ՓԱԿ Է

ՕԳՈՍՏՈՍ 1Է՝Ն 31

Անթիլիի Հանգստեան Տունէն կը գուժեն

ՏԻԿԻՆ ԲԵՐՈՒՋ ԳԱՐԱՄԱՆԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Օգս. 3-ին, Մոնմորանսիի հիւանդանոցը:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Հինգշաբթի, Օգս. 8, ժամը 10·30-ին, Անթիլիի եկեղեցին, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի տեղւոյն գերեզմանատունը:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապոյտ Խաչի Շրջ. վարչութիւնը խորին ցաւակցութիւններ կը յայտնէ Կրքնոպլի Հրջանի վաստակաւոր ընկերուհի Տիկին Մառի Միքայէլեանի մահուան առթիւ, իր ընտանեկան բոլոր պարագաներուն: Խորին ցաւակցութիւններ կը յայտնէ նաեւ Տիկին Ա. Հաքիմեանի եւ զաւակներուն, Տէր եւ Տիկին Բ. Հաքիմեանի, Տէր եւ Տիկին Տ. Պօղոսեանի իրենց ամուսնոյն, հօր եւ եղբօր մահուան առթիւ եւ Տիկին Կարօ Մեհեանի մահուան առթիւ Տիկին Թահմիզեանի եւ զաւակներուն ինչպէս նաեւ բոլոր ընտանեկան պարագաներուն:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տէսինի Ս. Մարիամ Աստուածածին եկեղեցւոյ վարչութիւնը շնորհակալութեամբ առացած է.. Ախա Պայընտրեանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղիկի Տէր եւ Տիկին Ճեպրայիլ Պահատուրեանէ 500 Ֆ., Այրի Տիկին Ամկմեանէ 100 Ֆ.:

Եկեղեցւոյ պայծառութեան՝ Այրի Տիկին Թանիա Պայընտրեան եւ զաւակները 300 Ֆ., Պ. Մեսրոպ Պայընտրեան 300 Ֆ, բարեպաշտ մըն 200 Ֆ., Պ. Մինաս Պարտաքճեան 500 Ֆ., Այրի Տիկին Զարուհի Գարագէօզեան 200 Ֆ., ամն (Նէօյի) 1000 Ֆ.:

Տէսինի դպրոցին.. Պ. Մեսրոպ Պայընտրեան 200 Ֆ., ամն՝ (Նէօյի) 1000 Ֆ.:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ ՍԱԿԱԳԻՆԸ

Մահազդ	300	(355,80)
Հոգեհանգիստ	200	(237,20)
Շնորհակալիք	200	(237,20)
Հարսնիք, նշանտուք	200	(237,20)
Ծնունդ	200	(237,20)

Բոլոր ազդերու սակերուն վրայ, հարկ է աւելցնել 18,60% Թ.Է.Վ.Ա. (տե՛ս փակագծի մէջ ընդհ. գումարը):

Այս գիները կը վերաբերին մէկ անգամ հրատարակելի ազդերու, մինչեւ մէկ քառորդ սիւնակ (25 տող) մահազդներու պարագային եւ 1/8րդ (12-13 տող) մնացեալին:

Առեւտրական եւ այլ ծանուցումներու համար, դիմել Թերթին Վարչութեան:

FETE CHAMPETRE
du Home Arménien de St. Raphaël

107, avenue Maréchal Lyautey

LE JEUDI 15 AOUT

à 10h Messe célébrée par le R. P. Daron DJEREDJIAN
suivie de la bénédiction du raisin
Fête animée par *l'ensemble VAN*

REPAS — TOMBOLA

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ 55ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅԹԸ

Կիրակի, Մարտ 2-ին
կէսօրէ վերջ ժամը 2·30-ին
Salle de la Chimie
28 bis, rue St. Dominique
Paris 7e — Métro: Invalides

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տունը կը պատրաստէ՝

«ՀԱՅ ԳՐՔԻ»

ցուցափրութիւն մը, 1985, Հոկտեմբերին համար, որ տեղի պիտի ունենայ՝
Palais de la Bourse «Musée de la Marine»
La Canebière. Marseille

Imprimé sur les Presses du Journal «Haratch»
83, rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

—— L'UNION CULTURELLE DES ARMENIENS DE FRANCE ——
vous propose plusieurs voyages en

Arménie
TRANSTOURS

——— 25, rue d'Argenteuil - 75001 PARIS — Tél:261-58-28 ———

LIC. 132

PARIS

DU 07 SEPT. AU 21 SEPT.
15 jours
dont 4 à Kiev et 11 à Erevan

07 Septembre	Paris/Kiev
08 Septembre	Kiev
09 Septembre	Kiev/Erevan
09 au 20 Septembre	Erevan
20 Septembre	Erevan/Kiev
21 Septembre	Kiev/Paris

6500 F.

DU 5 OCT. AU 20 OCT.
16 jours dont 14 à Erevan

05 Octobre	Paris/Moscou
06 Octobre	Moscou/Erevan
07 au 19 Octobre	Erevan
19 Octobre	Erevan/Moscou
20 Octobre	Moscou/Paris

6000 F.

MARSEILLE

DU 17 AOUT AU 30 AOUT
14 jours dont 12 à Erevan

17 Août	Marseille/Moscou
18 Août	Moscou/Erevan
18 au 29 Août	Erevan
29 Août	Erevan/Moscou
30 Août	Moscou/Marseille

7100 F.

DU 07 SEPT. AU 20 SEPT.
14 jours dont 12 à Erevan

07 Sept.	Marseille/Moscou
08 Sept.	Moscou/Erevan
09 au 19 Sept.	Erevan
19 Sept.	Erevan/Moscou
20 Sept.	Moscou/Marseille

7100 F.

Մանրամասնութեանց համար դիմել՝ Զ. Ալեքսանեանի
11, rue du Bassin - 13012 Marseille — Tél:(91) 93-04-90 ou (42) 83-31-55

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԵՐ

- ՀԱՏԸՆՏԻՐ ՀԱՑ ԴԱՏԻ ՎԵՐԱԲԵՐՈՂ ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ՀԱՑԵՐԸ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՄԷՋ ՍԿԻԶԲԷՆ Ի ՎԵՐ -

ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ «ՅԱՌԱՋ»

Գին 80 Ֆր. Թղթատարի Ծախքով 88Ֆր. 50

Դիմել՝

ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ
51, rue Monsieur Le Prince 75006 PARIS
կամ՝
«ՅԱՌԱՋ»

ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ՁԵՐ ԳՈՐԾԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՐՍԱՆԵԿԱՆ ՀՐԱՒԷՐ, ԹՈՒՒԹԻԿ, ՏՈՄՍ ԿԱՄ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՁԱՆԱԶԱՆ ԹՈՒՂԹԵՐ (ՀԱՇՈՒԵՏՈՅՑ, ՆԱՄԱԿԻ ԹՈՒՂԹ, ՊԱՇԱՐԱՆ, ԵԻԱՅԼՆ)

FAIRE-PART DE MARIAGE, BILLETS, PROSPECTUS, DIVERS TRAVAUX DE VILLE (TÊTE-DE-LETTRE, FACTURES, ENVELOPPES, ETC.)

«ՅԱՌԱՋ — HARATCH»
83, RUE D'HAUTEVILLE - 75010 PARIS

LES APRES-MIDI,
DE 14 à 18 h. 30
SAUF SAMEDI ET DIMANCHE

ԴԻՄԵԼ ԱՄԷՆ ՕՐ,
ԺԱՄԸ 14.00 - 18.30
ԲԱՑԻ ՇԱԲԱԹ ԵՒ ԿԻՐԱԿԻ

Խնամուած աշխատանք — Travail soigné

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՕԳՈՍՏՈՍ
8
JEUDI
8 AOUT
1985

LE NUMERO : 3,00 F

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE - FONDE EN 1925
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Directrice: Arpik Missakian

Tél.: 770.86.60 — Telex: HARATCH 280 868 F
C.C.P. Paris 15069-82 E — 51027317 A R.C. Paris

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 500 Ֆ. - Վեցամսեայ : 260 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 550 Ֆ. - Հատը : 3,00 Ֆ.

61րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 16.024 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 61e ANNÉE — No 16.024

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԼԻԲԱՆԱՆ

ԷՇ ՆԱՀԱՏԱԿ...

—×—

Լիբանանի մէջ է, որ ամէն տեսակ բան տեսնուած ըլլալով, կը կարծուի որ այլեւս նոր ոչինչ կրնայ պատահիլ եւ սա ճշմարիտ չէ...: Նոր ոճրափորձ մը եղած է Հարաւային Լիբանան, անձնասպան - ոճրափորձ մը, բայց մինչ ցարդ կառքով կամ բեռնակառքով կը կատարուէին նման արարքներ, այս մէկը չիի-մահմետական մը. էշով փորձած է ահաբեկչական իր արարքը: Մարդը իշուն կապած տոպրակներուն մէջ է, որ 400 քիլօ պայթուցիկ դրած է եւ հետը միասին ինքզինքը նետած է իսրայէլացի զինուորական կառավարչին կեդրոնատեղիին դէմ, Հասպայայէ ՀԷ, Պէյրութէն 114 քիլոմեթր հարաւ - արեւելք: Պայթումէն չէնքը քանդուած է: Ահաբեկիչին մէկ նկարը եւ հրաժեշտի նամակ մը իր հարազատներուն հրապարակուած են լիբանանեան ազգ. Դիմադրութեան ճակատին կողմէ, որ կը ըսանձնէ արարքին պատասխանատուութիւնը: Իսրայէլեան աղբիւրներու համաձայն Լիբանանցի մը մեռած է, երբ իշուն հետ կը փորձէր իսրայէլեան բանակի մէկ զինքեղեն վրայ յարձակիլ: Այսպէս է որ էշն ալ զարձեր է նահատակ..:

×

Պէքհայլ մէջ է, որ Վալիտ Ճումպլաթ եւ Նպիհ Պէրըի Լիբանանի քաղաքական վարչակարգին ջնջումը հռչակած են: Հակա-ձեմայէլ այս ճակատը, կազմըւած Սուրիոյ դրդումով, կը միտի քաղաքական ուժ մը տալ մահմետականներուն, նման անոր՝ զոր կը վայելեն քրիստոնեաները: Կ'ուզեն նաեւ վերջ տալ ներքին պատերազմին եւ զարկ տալ Իսրայէլի դէմ պատերազմին:

×

Պէքհայլի իր ամարանոցին մէջ է, ուր ընդունելութիւն մը կուտայ ի պատիւ երաժիշտներու, դրագէտներու, մտաւորականներու եւ արուեստագէտներու, նախագահ Ամին Ճեմայէլ ճառ մը խօսած է, նշելով թէ Լիբանան չի մեռնիր ցորչափ Լիբանանցի ժողովուրդը կը մերժէ ամէն տեսակի խորականութիւն եւ բաժանում: Նախագահը չէ մոռցած նաեւ խորին շնորհակալութիւններ յայտնելու Սուրիոյ նախագահին՝ Ասատի, անոր բերած օժանդակութեան համար:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀԱՐԱՒԱՑԻՆ ՖՐԱՆՍԱՑԻ մէջ կրկին հրդեհներ ծագեցան Երեքշաբթի գիշեր, մանաւանդ Վառի նահանգը, Սէնթ Մաքսիմի շուրջ: Բազմահարիւր բանակողներ գիշերով տեղափոխուած են, փրկելով ինչ որ կրնային: Միթքալը կրկին կը փչէ եւ վտանգը կը մեծցնէ:

Զիլիի մէջ, որոշած են չարշարանքը թժիկական հակողութեան տակ կատարել, որպէսզի նաեւ կարենան «խնայել» բանտարկեալին կեանքին եւ մարդը չմեռցնել:

(Շար.ը Դ. էջ)

ՏԵՐՈՒՆԻ

ԵՂԻՇԷ Ա. ՔՀՆՅ. ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ

Ֆրէզնոյի մէջ, Յուլիս 20-ին, վախճանած է Եղիշէ Ա. քհնյ. Մխիթարեան: Ծնած էր 1900ին՝ Խնուս: 1910 - 1915 յաճախած է Մշոյ Ս. Կարապետ վանքի միջնակարգ վարժարանը: Եղեռնէն հրաշքով ազատած, 1918ին անցած է Խարբերդ եւ մինչեւ 1922 մնացած ամերիկեան որբանոցը, ուր չարունակած է իր ուսումը: Տարի մը պաշտօնավարելէ ետք որբանոցին մէջ, անցած է Երուսաղէմ եւ 1927-ին աւարտած Ս. Յակոբեանց վանքի դասընթացքը: 1928-ին Մարսէյլի մէջ քահանայ ձեռնադրուած է Գրիգոր Եպիսկ. Պալաճեանի կողմէ: Տարիներ ծառայած է Հարաւային Ֆրանսայի թեմին մէջ իբրեւ առաջնորդական փոխանորդ: Պատերազմի օրերուն չատ մը երիտասարդներ ու ընտանիքներ փրկած է Գերմանացիներու հալածանքներէն: 1946-ին վերադրուած է Ամերիկա եւ նշանակուած Ֆիլատելֆիոյ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ հովիւ: 1951-1960 եղած է հովիւ Ֆրեզնոյի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոյ, իսկ 1960 - 1962 Լինճնոյի Ս. Նահատակաց եկեղեցւոյ: 1962ին հանդստեան կոչուելով հաստատուած է Ֆրեզնօ: Վերջին օծումը կատրուած է Յուլիս 23-ին, նախապահուեամբ թեմին առաջնորդ Տաճեւ Արք. Սարգիսեանի:

Թէեւ տարիներէ ի վեր հեռացած էր Ֆրանսայէն, բայց եւ այնպէս եղիշէ քհնյ. ծանօթ ու սիրելի դէմք մըն էր գաղութին մէջ եւ բազմաթիւ են զինքը յիշողները:

ԱՐԺԱՆԹԻՆԻ ՓՈԽ-ՆԱԽԱԳԱՀԸ

ԸՆԴՈՒՆԱՆ Է
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

—×—

Արժանթինի փոխ - նախագահը՝ տոքթ. Վիքթոր Մարթինէս, Յուլիս 31-ին ընդունած է հայկական պատուիրակութիւն մը, որուն մաս կազմած են Հայ Կեդրոնի Վարչութեան կողմէ Յովհաննէս Ռափուպեան, Հ. Յ. Դ. Հայ Դատի Յանձնախումբի կողմէ Յովսէփ Օզուլեան, Արմենիա Մըշակ. Ընկերակցութեան կողմէ Ստեփան Ասլանեան եւ Ազեժանեատայի թաղապետական խորհուրդի անդամ Իսահակ Նիկողոսեան: Տոքթ. Մարթինէս անդրադարձած է հայ համայնքի հետ իր ունեցած վաղեմի բարեկամութեան եւ Հայ Դատի մասին ծանօթութիւններուն, նշելով որ հարկ է հաւատացնել հայութեան դէմ գործուած անարդարութիւնը: Յովսէփ Օզուլեան նըշած է, թէ «պատուիրակութեան նպատակներէն մէկն է յայտնել Հայութեան երախտագիտութիւնը այն բարեկամութեան համար, որ կը վերաբերուի վըճռական պահու մը, երբ Հայերը կը ջանան հայկ. Ցեղասպանութեան միջազգային ճանաչումը ապահովել»: Անդրադարձած է նաեւ խորհրդարանի զոյգ մարմիններու նպաստաւոր որոշումներուն՝ ծանօթ բանաձեւերու առընչութեամբ, նոյն ատեն յիշելով Մերակոյտի մէջ տեղի ունեցած կարճ բանավէճը:

Տոքթ. Մարթինէս յայտնած է, թէ «հետեւելով սահմանադրական իր յատուկ իրաւասութիւններուն, Մերակոյտը ազատօրէն քննարկեց հարցը, նկատելով զայն արդարութեան հարց մը: Իր պարտականութիւնը կատարեց առանց ճնշումի ենթարկուելու, առաջնորդուելով Արժանթինի համար անզիջելի սկզբունքներով, առաջին առթիւ՝ մարդկային իրաւանց պաշտպանութեան մէջ»:

ՅԱՌԱՋ 60

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐԱԿԱՆ ԳԻՐԵՐ

Յարգելի Տիկին Միսաքեան,

Սէն թԱնթուանի Ս. Թադէոս եկեղեցւոյ հոգեւոր Հովիւը եւ թաղականութիւնը ներկայիս կուգանք մեր սրտագին շնորհաւորութիւնները եւ խնդակցութիւնները յայտնել Զեզի եւ Ձեր խմբագրական կազմին բոլոր անդամներուն «Յառաջ»ի 60ամեակին առթիւ:

Արդէն «Յառաջ» իր 60ամեակը թեւակոխած է: Եւ այս «Յառաջ» օրաթերթն է որ եղաւ ի մասնաւորի մեզի՝ Ֆրանսահայերուս համար այն միակ թերթը, որ գըրեթէ ամէն գաղափարփի մարդոց պատկանելու մենաշնորհն ունեցաւ: Այսպէս, անոնք ըլլան մտաւորականներ, գաղափարական մարդիկ, ազգասէրներ, եկեղեցասէրներ, եւ Հայու ոդի ունեցող պարզ ընթերցողներ: Մանաւանդ տարագրութեան սկզբնական շրջանին, երբ մեր գաղութը նոր կը կազմակերպուէր, այն ատեն, «Յառաջ»ը փարոսի դերը կատարեց տարագրուած, տառապած, այս օտար քաղաքները ցիրուցան եղած մեր սիրելի հայրերուն: Ասոր համար, անոնք ալ երախտապիտական զգացումով պահեցին զայն իրենց սրտին մէջ: Ապագայ՝ տակաւին մեր ականջին մէջ կը հնչէ այն տարաբախտ տիկնոջ կտակի պէս սա խօսքը. - «Երբ մեռնիմ՝ սրտիս վրայ «Յառաջ» թերթը դնելու չմոռնաք...»:

Այս առթիւ, մեր երախտագիտական զգացումները կ'ներթան յաւէտ յիշատակութեան արժանի իր հիմնադրին եւ մեծ խմբագրապետին՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆԻՆ, որուն արժանաւոր ժառանգորդը ըլլալու պատիւն ու բախտաւորութիւնը ունիք:

Արդ՝ դարձեալ ընդունեցէք մեր լաւագոյն բարեմաղթութիւնները նորանոր յաջողութեանց ի պատիւ մեր Հայ լեզուի տարածման եւ մեր Հայ մշակոյթի պանծացման:

Մնանք յարգանօք՝
ԹԱՂԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

×

Յարգելի Տիկին Արփիկ,

Հ. Բ. Ը. Մ.ի Վալանսի մասնաճիւղը կը շնորհաւորէ «Յառաջ»ի 60ամեակը, եւ մանաւանդ Զեզ, որ քաջարար կը չարունակէք հրատարակել «Յառաջ»ը, հաւատարակչուած հայկական ոգիով եւ անշահախնդիր կեցուածքով, լաւագոյնս օգտակար դառնալով հայկականութեան:

Մեր առաջարկն ու մաղթանքն է որ՝ մայրաքաղաքիդ չրջանակները, երախտապարտ եւ պատշաճ հանդիսութեամբ՝ նշեն ու գնահատեն սիրելաքահայ «անհատաւոտալի բայց իրաւ» այս անխոնջ 60ամեակը...:

Համեցէք ընդունիլ յարգոդութեանց եւ նորանոր տառնամեակներու մեր լաւագոյն մաղթանքները:

Հ. Բ. Ը. Մ.Ի ՎԱԼԱՆՍԻ
ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

×

Սիրելի «Յառաջ»,

ՄԱՐՍԷՅԼ. - Վասպուրականի Հայր. Միութեան Կեդրոնական վարչութիւնը կը շնորհաւորէ «Յառաջ»ի հիմնադրութեան 60ամեակը: Մենք կը գիտակցինք որ այդ երկար ժամանակաշրջանը միշտ վարդապոյն չեղաւ, «Յառաջ» ունեցաւ իր առօրեայ տագնապները, բայց կարեւորը մեզի համար տակաւին եւ յարատեւելն է, ինչ որ մենք կը տեսնենք՝ «Յառաջ» միշտ պատնէշի վրայ:

Կը մաղթենք բազում 60ամեակներ «Յառաջ»ին, որուն գաղութս դեռ երկար պէտք ունի:

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԱՅՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

×

Յարգելի Տիկին Արփիկ,

«Յառաջ»ի վաթսունամեակին առթիւ, Մարսէյլի Տարօն - Տուրուբերանի Հայր. Միութեան վարչութիւնը եւ իր բոլոր անդամները կուգան սրտանց մաղթելու ձեզ առողջութիւն եւ համբերութիւն, որպէսզի չարունակէք պատիւաբակել եւ սնուցանել մեզ Մեսրոպեան գողտրիկ լեզուով, ինչպէս ձեր հայրը, տառնեակ տարիներ չարունակ ըրաւ եւ տուաւ մեր ծրնողքներուն:

Վստահ եղէք որ Տարօնցին եւ բոլոր Տարօնի Հայր. միութիւնները երբեք չեն մոռնար ձեր հօր ըրած գնահատանքները, գովասանքները, անկեղծ դուրգուրանքն եւ քաջալերանքը, թէ բեմբէն եւ թէ «Յառաջ»ի միջոցաւ, յիշելու եւ պանծացնելու անոնց քաջութիւնները եւ զոհողութիւնները:

Միշտ յիշենք «մեր Շաւարշը», կեցցէ՛ Արփիկը եւ իր շուրջ գտնուող աշխատակիցները:

Շատ երկար ապրի «մեր Յառաջ»ը:

Ի դիմաց՝
ՏԱՐՕՆ ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆԻ
ՀԱՅՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

ՀԻՐՈՇԻՄԱ 40 ԵԻ ԹԵՐԱՐ ՇԱԼԵԱՆ

Հիրոշիմայի քառասնամեակին առթիւ, մամուլը էջեր կը նուիրէ հիւլէական այդ առաջին պայթումին, բացատրութիւններ, վերլուծումներ, եզրակացութիւններ ներկայացնելով: Յորեքշաբթի օր, Մաքէն խիտ չահեկան հարցազրոյց մը հրատարակած է (նկարով մը) Թերար Շալեանի հետ: Թարգմանութիւնը կու տանք յետագային:

ԽՈՉԸՆԴՈՂ ԽՈՍՔԵՐ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՇԽԱՏԱՎՈՐ ԺՈՂՈՎՐԴԻ

ՓՈՔՐԱՄԱՐԴՈՒ ՄԵԾ ՍԻՐՏԸ

ՀԱՅՐԱՊԱՏՈՒՄ

Ա. ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Ա. Մարտիրոսյանի «Հայրապատում» վիպակը նվիրված է Փոքրամարդու մեծ սիրտը հայրապատում է նրա համար, որ ամբողջ կյանքում ապրել է ուրիշների համար, ուրիշների ցավերով ու հոգսերով։ Նրա սիրտը հայրապատում է նրա համար, որ ամբողջ կյանքում ապրել է ուրիշների համար, ուրիշների ցավերով ու հոգսերով։ Նրա սիրտը հայրապատում է նրա համար, որ ամբողջ կյանքում ապրել է ուրիշների համար, ուրիշների ցավերով ու հոգսերով։

Վիպակի հերոսը Փոքրամարդու մեծ

ԱՇԽԱՏՈՂԻ ՀԱՅԱՑՔԸ

ՀԱՖՖՈՅ

ՅԱՋՎԱԾ ՆՅՈՒԹԱԿԱՆ

ՆՅՈՒԹԱԿԱՆ ԴՈՒՌ

— Դուռը բացվեց «ատաղձի արհեստանոցի» դիմաց, մարդիկ դուրս թափվեցին, ձեռքերին վիմագրված ձեռնափայտեր էին կրում, ոմանք էլ՝ ատաղձագործական գործիքներ։ Ամենից առաջ դուրս եկավ Ավետիսը, ապա՝ Ներսեսը, Գրիգորը, Մարտիրոսը, Ղուկասը, Հակոբը, Մանուկը, Ստեփանը, Գևորգը, Մկրտիչը, Սարգիսը, Ալեքսանը, Մինասը, Ռուբենը, Ասատուրը, Գաբրիելը, Ռաֆայելը, Ղազարը, Ներսեսը, Ալեքսանդր

(Շար· Ա էջէն)

նի: Այս վկայութիւնը բերած են չարչարանքի նախկին զոհեր Մարզկային Իրաւանց ամերիկեան Մարմնի մը պատասխանատուներուն: Բժիշկները կը խրատեն չարչարողները, ա՛յս ընել կամ ա՛յն ընել, նաեւ կը տեղեկացնեն չարչարուողին հանգուրժողութեան սահմանները···:

ԹՈՒՐՔ ՄԱՄՈՒԼ

«ԱՅԴ ԴԵՂԱՀԱՏԸ ՊԻՏԻ ՉԿԼԼԵՆՔ...»

ԿԸՍԷ ԷՐԿՈՒՆ ԿԷՕԶԷ

Թէրճիմանի Օգս· 6-ի թիւին մէջ է, որ էրկուն կէօզէ կը նկարագրէ այդ ամէն ինչը որ կը սպառնայ Թուրքիոյ: Համաշխարհային դաւի պէս բան մըն է, որ կը պարտադրուի եղեր, տարիներէ ի վեր, բայց Թուրքիա վճռած է այդ դեղահատը չկլլել···

×

ԿՐ ՉԱՆԱՆ ԲԱԺԱՆ ԲԱԺԱՆ ԸՆԵԼ ԹՈՒՐՔԻԱՆ

Ա՛յս··· տարիներէ ի վեր այս է եղածը, յայտնուածը, ա՛յս է որ կ'ուզեն մոռցնել եւ որ սակայն տարիներէ ի վեր տարբեր հանդամանքներով ու աւելի ամբարտաւանութեամբ կը չարունակուի: Ա՛յս է բացատրութիւնը բոլոր անհասկնալի պարագաներուն: Ինչպէս նաեւ ներքին անիշխանութեան ու արտաքին դրդումներու· բոլորի՛ն պատճառը:

Կը չանան բաժան բաժան ընել Թուրքիան:

Ասոր համար կ'աշխատին ստեղծել «Նոր Սեւր մը»: Մարդ նախ կ'ուզէ ուսը թօթուել ու անցնիլ, կարեւորութիւն չտալ: Սակայն, Թուրք առաջին դիւանագէտին ապանութեան ալ առանձին, անջատ դէպք մըն է բսելով կարեւորութիւն տալ չուզողներ գտնուած էին, սակայն անկէ ետք եղած էր ըլլալիքը:

Թուրք դիւանագէտներու ապանութիւնը···:

ԱՄՆ-ու մէջ հայկական համագումարը···:

Ֆրանսա՝ որ ակներեւ կերպով ու պաշտօնապէս զօրավիգ է հայկ· հարցին:

Հրեայ կամ յունական լոպիներուն կողմէ հայկ· հարցին ԱՄՆ-ու մէջ, մինչեւ Քոնկրէս մագլցումը:

Յունաստանի անպիծող յամառութիւնը Կիպրոսի հարցին մէջ:

Եգիպտոսի նախարարութիւն մը հիմնելը: Իր պնդումները թէ իբրեւ ապառնացող վտանգին աղբիւրը միմիայն Թուրքիան է:

Պուլկարիոյ ընթացքը Թուրք փոքրամասնութեան դէմ, զոր ոչ թէ մարդ ապրածը, այլեւ նոյնիսկ կենդանիներու աշխարհը կ'այպանէ:

Ա՛յս ընթացքէն եաք իրմէ հաշիւ պահանջողներու Պուլկարիոյ տուած պատասխանը՝ ուր կ'ըսուի թէ Թուրքիոյ մէջ «քրտական հարց» մը գոյութիւն ունի, եւ թէ նախապէս 1,5 միլիոն Հայ ջարդուած է Թուրքերու կողմէ:

Հարաւ - արեւելեան շրջաններու մէջ նախկին հայրենակիցներու կողմէ գործուած ոճիրները· անոնց՝ որոնք գրգռած ու պայմանաւորուած ամէն օր մեր սահմաններէն ներս կը ղրկուին մեր ղրացի երկիրներէն մէկուն կողմէ: Ու սկսեալ սկսած երկիրներէն մինչեւ միջին Եւրոպայի ու Ռուսիոյ արբանեակ երկիրներու կողմէ այս արարքներուն վայելած համակրանքը:

Բոլոր այս պարագաները որոնք հետզհետէ աւելի բացայայտ ու գրեթէ կանոնաւորապէս կը յայտնուին, կը պարզեն մէկ բան· թէ չանք կը թափուի բաժան բաժան ընել Թուրքիան: Նման «կեղծ» միջոցներով թակարդ լարելու այս ճարը պտնուած է երբ կարելի չէ եղած առաջքը առնել Թուրքիոյ բնակչութեան աճին, երբ կարելի չէ եղած ամբողջովին չյաւել հարստարարութեան զարգացումը, արդելք ըլլալ իսլամական աշխարհին մէջ անոր գրաւած դիրքին զօրանալուն:

Այս թակարդը ունի նաեւ իր «Տրովադայի ձին» զոր գրկած է մեր սահմաններէն ներս, ու նաեւ այս ձիուն մէջ բռատրագոյն ձիաւորներ որոնք իրենց գաղափարական նեաեբը կը մխեն մեր կուրծքին: Հոգ չէ թէ այսօր մեզմ ձայնով կը խօսին:

Նոյնիսկ յայտնի դարձած է որ քրտական, հայկական, արաբական, յունական եւլն· բոլոր այս հարցերը երկար ժամանակի ընթացքին· - բռնի պատրաստուած «զեղտաա»եր են, որոնք կը միտին անդամ մըն ալ ինքն իր մէջ կոտորակել Թուրքիան, որ կղզիացած է Թուրք այլ հաւաքականութիւններէ:

Սակայն մենք պիտի չկլլենք այդ դեղահատը· ու ասոր համար պէտք է աչքի առջեւ ունենանք սա իրականութիւնը· մեր հայրենիքը, ժողովուրդը, պետութիւնը պիտի չթողունք որ կոտորակեն: Ու այդ առեն իրենք պիտի ըլլան փճացողը: Ուշ կամ կանուխ···:

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ ՎԱԹՍՈՒՆԱՄԵԱԿԻ ԱՌԹԻԻ

ՏՕՎԻԼ· - Տէր եւ Տիկին Շահան Վահանեան Շաւարշէն եւ Տիրուհիէն անցեալի գառն ու անոյշ օրերու յիշատակով, եւ անկեղծ մաղթանքներով ու գնահատանքով՝ 5000 Ֆ·:

×

ՄԱՐՍԷՅԼ· - Վաճպուրականի Հայը· Մխիթարեանը «Ցառաջ»ի հիմնադիր - խմբագիրներ՝ Շաւարշ Միհրաքեանի, Շաւարշ Նարդունիի, Հրանդ-Սամուէլի, Տիկին Տիրուհի Միհրաքեանի յիշատակին կը նուիրէ 500 Ֆ·:

×

ԿԱՓ·- Պ· Թագուոր Թագուորեան 600 Ֆ·:

×

ՊՈՒՆ·- Տէր եւ Տիկին Կարապետ Ցովակիմեան 500 Ֆ·:

×

ՊԱՆԵԷՕ· - Տէր եւ Տիկին Կ· Սելիմեան 100 Ֆ·:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Մայրաքաղաքի Գործուեւեանի կակծալի մահուան առթիւ Տօքթ· եւ Տիկին Է· Ադամեան 500 Ֆ· կը նուիրեն ՀԲԸ Միութեան անճեռնմխելի հիմնադրամին:

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉ

ԼԻԲԱՆԱՀԱՑ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՃԱՄԲՈՒ ԾԱԽՔԻՆ Ի ՆՊԱՍՏ

Լա Սխոթալի գաշտահանդէսին· - Ա· Ցարթեեան 100 Ֆ·, Մ· Թէրզեան 200, Լ· Օմէրեան 300, Ս· Գարաքեան 300, Ս· Հէպոյեան 300, Գասապաեան (Լիոն) 50, Արշալոյս 60, Հայկ· Փուռ 300, Տիկին Արուս 50 Ֆ·:

×

Շ· Փափազեան 100, Հ· Էթիքեան 200, Տիգրան Տէվէճեան 500, Շիրինեան 500, Իւլիւպէեան 500, Ալֆորվիլէն՝ Ասատուր 200, Տիկին Նշանեան 200, Ոմն՝ 100, Տօքթ· Հ· Մինասեան (Իտալիա) 250, Տիկին Լբռուա 1000 Ֆ·:

(Շար·)

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ս· Ժեռամի Ս· Սահակ - Մեսրոպ եկեղեցւոյ թաղականութիւնը չնորհակալութեամբ առացած է փոխան ծաղկեպսակի հետեւեալ նուիրատուութիւնները, ղրացեալ Համազասպ Արամեանի մահուան առթիւ·· Տէր եւ Տիկին Երուանդ Տօրմեան, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Գէորգեան 200ական՝ եկեղեցւոյ պայծառութեան, Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Կիրակոսեան, Այրի Տիկին Բերուզ Կիրակոսեան, Տէր եւ Տիկին Ռոպէր Ժամկոչեան, Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Դաւիթեան, Տէր եւ Տիկին Սահակեան 100ական, Տէր եւ Տիկին Թադէոս Քէօլէեան 100 եւ 100 դպրոցին, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Խաչիկեան 100 եւ 100 «Ցառաջ»ի բարգաւաճման, Տէր եւ Տիկին Գէորգ - Կարապետ Մինասեան 100 դպրոցին:

FETE CHAMPETRE

du Home Arménien de St. Raphaël

107, avenue Maréchal Lyautey

LE JEUDI 15 AOUT

à 10h Messe célébrée par le R. P. Daron DJEREDJIAN
suivie de la bénédiction du raisin
Fête animée par *l'ensemble V A N*

R E P A S — T O M B O L A

ԲԱՑԱՌԻԿ ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ԴԷՊԻ ՎԵՐԱԾՆԱԾ ՀԱՅՐԵՆԻՔ

Հ Ա Յ Ա Ս Տ Ա Ն

Բ· ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՐՏԻ ՅԱՂԹԱՆԱԿԻ 40ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ
Նախաձեռնութեամբ՝
ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՑ ՆԱՒԱԿԻՆ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐՈՒ ԵՒ ԴԻՄԱԴՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ

Հոկտեմբեր 3-ին

ԱՅԺՄԷՆ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԻԼ՝

Մ Ա Ր Մ Ա Ն Դ Ի Լ
ԱԼԹՈՒՆԵԱՆ Ս· (91) 87· 15· 73
ՄԻՍԻՐԵԱՆ Հ· (91) 44· 69· 72
ՖՈՓՕ ԵՆՕ (91) 62· 44· 97

Կ Ր Ճ Ն Ո Պ Ի Լ
ՄԱՐԱՆՃԵԱՆ Կ· (76) 54· 49· 38 (ժամը 12 - 14 եւ 19·30էն յետոյ):

LIC. A 1037

4.000 m² de mobiliers présentés en ambiance

Meubles Ghazarian
Z.I. Vitrolles à 20km de Marseille.
tél. (42) 89.27.47

"Բացառիկ զեղչ «Ցառաջ»ի բաժանորդներուն"

Imprimé sur les Presses du Journal «Haratch»
83, rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55235

ՈՒՐԲԱԹ
ՕԳՈՍՏՈՍ
9
VENDREDI
9 AOUT
1985

LE NUMERO : 3,00 F

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE - FONDE EN 1925
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Directrice: Arpik Missakian

Tél.: 770.86.60 — Telex: HARATCH 280 868 F
C.C.P. Paris 15069-82 E — 51027317 A R.C. Paris

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար· 500 Ֆ· - Վեցամսեայ : 260 Ֆ·
Արտասահման : Տար· 550 Ֆ· - Հատը : 3,00 Ֆ·

61ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 16.025 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 61e ANNÉE — No 16.025

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԳԱԻԱՌԱԲԱՐԲԱՌՆԵՐԸ Ի ՊԱՏՈՒԻ

ՆԱԵԻ՝ ՓՈՓՐԱՄԱՍՆՈՒԹԵԱՆ ԼԵԶՈՒԻՆ

ՀԱՅԵՐԷՆ ԽՈՐԱԳԻՐ ՄԸ ԼԻՊԵՐԱՍԻՈՆԻ ՎՐԱՅ...

Մշակոյթի նախարարը՝ ժաք Լանկ նախարարաց խորհուրդին ներկայացուց ծրագիր մը, որու նպատակն է զարկ տալ գաւառական եւ ի հարկին համայնքներու լեզուներուն: Գալ տարի իսկ կը հաստատուի պրըթոնի ՔԱՓԷՍ մը, բայց գըլխաւոր նորութիւնն է «Ֆրանսայի չրջանային մշակոյթներու եւ լեզուներու ազգ· նորհուրդ»ի մը ստեղծումը: Նախարարին համար, նման կարգադրութեան մը առաջին նպատակն է՝ «ճանչնալ եւ քաջալերել չրջանի մը կամ մեր հողամասին վրայ հաստատուած գաղութի մը յատուկ՝ մշակոյթներու եւ լեզուներու ինքնութիւնը: Պրըթոններուն ի նպաստ է որ կ'առնուի առաջին քայլը, ՔԱՓԷՍին հաստատումով: (ՔԱՓԷՍ-ը հանրային ուսման դասատու դառնալու վկայականն է):

Նման որոշում մը, որ համապատասխան է ձախ վարչակարգի մը ոգիին իսկ, չէր կրնար սակայն չթախիծ որոշ ընդդիմութեան... ընդդիմութեան մօտ: Ամէնէն բուն բողոք բարձրացնողն է Միշել Տըրօ, որ ծանր վտանգ մը կը տեսնէ ազգային միասնականութեան դէմ, մինչ նախարարը կը պատասխանէ թէ ընդհակառակն՝ հարստացում է:

Այս առընչութեամբ, Հինգշաբթի առաւօտեան մամուլին մէջ, ամէնէն լայն տեղ տուողն էր Լիպերասիոն, որու առաջին էջը ամբողջ լեզուներով կ'արտայայտէր Ֆրանսայի ղարոցականներու (երբ անդլերէն սորվիլ կը սկսին) ամէնէն հանրածանօթ նախադասութիւնը՝

My tailor is rich

Եւ այս պատճառով է, որ թերթին առաջին էջը, ի դին զարմացնելու ուժէ Հայ, ընթերցողը չէմած պիտի հանդիպի սա հայերէն տողին..

ԴԵՐՋԱԿՍ ՀԱՐՈՒՍՏ Է...

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂԱՎ

Վանի Քամալիա գիւղին յարձակման տեղն, տասը Թուրքեր սպանուած են Քիւրտերու կողմէ, Երկուշաբթի իրիկուն:

Թէհրանի համաձայն պարսկական ուժերը յարձակման անցած են, ձեռնարկելով «Քոռս 5» գործողութեան: Քանի մը տասնեակ իրաքցի զինուորներ սպաննուած են:

Հոլմի մէջ կը չարունակուի Պապին դէմ մահափորձին մեղսակիցներու դատավարութիւնը, որու ընթացքին Ալի Ազճա (գիտենաս դատապարտուած) ամէն օր հակասական յայտարարութիւններով կամ ինքզինքը ցիտուս հոչակելով ուշադրութիւն կը գրաւէ: Այն Թուրքը, ձախ, որու համար Ազճա ըսած էր թէ իրեն հետ էր Ս. Պետրոս Հրապարակը, բոլորովին կ'ուրանայ, ըսելով թէ վերջին անգամ 1979-ին է, որ Ազճային հանդիպած է, Թուրքիոյ մէջ:

ԿՈՐԲԱՋՈՎի մէկ «մարդն»է կրկին որ պատասխանատու պաշտօնի մը նշանակուած է: Ալեքսանդր Եակովլեւ, որ 1973-էն 1983 Գանատայի դեսպան էր, կը դառնայ կուսակցութեան քարոզչութեան ճիւղին պետը:

ՔԻԻՐՏԵՐԸ ԳՐԱԻԵՐ ԵՆ... ԱՐԱՐԱՏԸ

Առջի օր, արձականգած էինք այն փորձանքներուն, որոնց դոհ կ'երթան, վերջերս, այն օտար զբօսաշրջիկները, որոնք փորձութիւնը կ'ունենան լեռնագնացութեան պատյաներու ձեռնարկելու Արարատի վրայ...: Մեծ խումբ կը կազմակերպուին Քիւրտերու կողմէ, որոնք ըստ երեւոյթին տուն - տեղ եղած են մեր լերան վրայ: Ֆրանսական Թերթերէն (Ֆոքիտիէն, Օգս· 8) աւելի մանրամասնութիւններ կուտային Թուրք Թերթերը: Նոյն օրուան Հիւրրիյէթն է որ հետեւեալ տեղեկութիւնները կուտայ·-

Անջատողական զինեալ հրոսակներ 11 օրուան մէջ Ամերիկացիներէ, Գերմանացիներէ, Ֆրանսայիներէ ու Ճափոնցիներէ բազկացած երեք խումբերու բանակավայրերը խուժած, զիրենք ժամերով պատանդ առած ու դրաւած են անոնց բոլոր արժէքաւոր իրերը: Առաջին դէպքը պատահած է Յուլիս 26-ին եւ յարձակումի ենթարկուած է հինգ Ճափոնցի, երկու Գերմանացի եւ 7 Թուրքէ բազկացած լեռնագնացներու խմբակ մը: Այս Թուականէն եռք կատարուած են երկու այլ կողոպուտներ եւս:

Տրուած տեղեկութիւններու համաձայն չորս օր առաջ Թուրք առաջնորդներու ընկերակցութեամբ երկու Ամերիկացիներ Արարատ մագլցած են փնտռելու Նոյեան Տապանը: Անոնք 3500 մ· բարձրութեան վրայ բանակած են: Օգս· 4-ին ինքնաչխատ զէնքերով զինուած երեք հոգի անջատողական լոզունգներով խուժած են բանակատեղին, ստիպած են լեռնագնացները որ երեսի վրայ երկրնդրնան դեպինը ու այնպէս պահած են զիրենք ամբողջ երկու ժամ: Անջատողականները դրաւած են Թուրքերու անձնաթուղթերը եւ Ամերիկացիներու լեռնագնացութեան գործիքներն ու առարկաները· յետոյ մահուան սպառնալիքով ազդարարած են անոնց անգամ մըն ալ ոտք չդնել լերան վրայ, ուր ոչ ոք կ'ուզեն տեսնել:

Իսկ երրորդ կողոպուտը պատահած է երկու օր եռք· հինգ Ամերիկացիներէ եւ հինգ Ֆրանսացիներէ բազկացած երկու անջատ խմբակներ 4 հազար մեթր բարձրութեան վրայ երբ կը պատրաստուէին մագլցիլ նուաճելու համար գագաթը, զինեալ ութ անձեր ազդարարներով յարձակեցան բանակատեղին· անոնք գրաւելէ եռք լուսանկարչական ու այլ գործիքները, մնացեալ առարկաները կրակի տըւին, ու առնելէ եռք երեք Թուրքերու անձնաթուղթերը նոյն ազդարարութիւնը ուղղեցին օտարականներուն· «Անգամ մըն ալ ոչ ոք կ'ուզենք տեսնել Արարատի վրայ, եկողը պիտի սպաննենք...»:

×

Ինչպէս կը տեսնուի մեր տարաբախտ լեռը նոր «տէր» մը գտած է որ կ'ազդարարէ՝ «Ոչ ոք կ'ուզենք տեսնել Արարատի վրայ»: Գալով մեզի, ի՞նչ ըսել այս նոր «տանտէրին» եթէ ոչ··

Հերքը հիմա ֆռնճ է մի պահ,
դու էլ նայիր սէգ ճակատին
ու անցի՛ր...

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

—×—

Ազգային հաստատութիւններու վարչական կամ պաշտօնէութեան ժողովներուն համար պէտք կայ երկլեզու թարգմանիչներու: Այս պահանջը ծագած է այն երեւոյթէն, որ նման հաւաքոյթներու մէջ ֆով ֆովի կը բերէ հայախօս ու ֆրանսախօս Հայեր, որոնք յաճախ դըժուարութիւն կ'ունենան զիրար հասկնալու:

Թեկնածուները ուրեմն պէտք է լաւ գիտնան այս երկու լեզուները ալ· այս հիմնական պայմանը լրացողներէն նախընտրութիւնը պիտի տրուի անոնց որոնք հետեւած են ժիւտօ, բարաթէի նման մարզաճիւներու, եւ կարող են - ի պահանջեալ հարկին - լեզուականէն անդին իրենց ֆիզիքական ուժն ալ գործածելու, որպէսզի դիւրացնեն տարակարծիք ժողովականներու իրարու ըսածը հասկնալու դժուարին, սակայն նուիրական պարտականութիւնը:

ԱՐՓԻ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՓՈՒԹՊՈԼ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԱԽՈՅԵՆՈՒԹԵԱՆ Ա· ԴԱՍԱԿԱՐԳԻ ԽԱՂԵՐ
«ԿՈՏԱՅՔ» ԴԱՐՁԵԱԼ ՅԱՂԹԱԿԱՆ

Խորհրդային ախոյենութեան Ա· դասակարգի մրցաշարքի երկրորդ հանդրուանին, որուն մասնակցող 12 զօրաւոր խումբերու կարգին է Ազովեանի «Կոտայք»ը, հայ մարզիկները յաղթանակ մը եւս արձանագրելով ամրապնդած են իրենց դիրքը՝ մրցանակներու համար պայքարողներու շարքին: Այսպէս, Օգս· 1-ին, Ազովեանի մէջ տեղի ունեցած է «Կոտայք»ի եւ Սաւարտպոլի «Դինամօ»ի հանդիպումը: Բուռն պայքարէ մը եռք «Կոտայք» յաղթական հանդիսացած է 2 - 0 արդիւնքով: Կոլերը նշանակած են Ա· Փարսադանեան եւ Ս· Զաքարեան:

×

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԽՈՒՄԲԸ ՊՐՈՆԶԷ ՄԵՏԱԼԱԿԻՐ

Ֆութպոլի համամիութենական պատանեկան մրցաշարքին Հայաստանի խումբը չհաց է պրոնզէ մետալը: Եզրափակիչ խաղերը տեղի ունեցած են Սիմֆերոպոլ: Ուկրանիա եւ Վրաստան խաղացած են առաջին եւ երկրորդ տեղերու համար, իսկ Հայաստան եւ Լենինկրադ՝ երրորդ եւ չորրորդ տեղերու համար: Ուկրանիա 1-ի դէմ 2 կէտով յաղթելով Վրաստանի, նըւաճած է ոսկէ մետալը: Հայաստան - Լենինկրադ խաղը վերջ գտած է 4 - 4 արդիւնքով եւ որոշուած են հինգ ազատ հարուածներ, որոնցմէ յաղթական ելած են (5 - 4) հայ մարզիկները եւ խումբը հանդիսացած է երրորդ, նուաճելով պըրոնզէ մետալը:

×

ԾԱՆՐԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

Մինակ տեղի ունեցած Խորհ· Միութեան մարզական պատանեկան մրցումներու ծանրաբարձութեան ճիւղին մէջ Հայաստան չորրորդ տեղը գրաւած է խմբային դասաւորման մէջ (205 կէտով): Առաջին հանդիսացած է Բելոռուսիա (256 կէտով): Անհատական արդիւնքներով փայլուն եղած են կարգ մը մարզիկներ: Այսպէս, 52 քիլօ ծանրութեան դասակարգէն հանդէս եկող Յովհան Աչուղաթոյեան արձաթէ եւ Ալիկ Քափանակեան պրոնզէ մետալի արժանացած են: Լեւոն Բաղդասարեան (56 քիլօ) 237,5 քիլօ ընդհանուր արդիւնքով ախոյեան հանդիսացած է, իսկ նոյն դասակարգէն Սաշիկ Յակոբեան՝ 3րդ: 60 քիլօ դասակարգին մէջ կարէն Յարութիւնեան արծաթէ մետալ մը ապահոված է իր խումբին: Իսրայէլ Մելիտոսեան (67,5 քիլօ), անցեալ տարուան բաժակակիրը, այս անգամ արժանացած է արծաթէ մետալի: 75,5 քիլօ ծանրութեան դասակարգին մէջ Սամուէլ Ղահրամանեան 8րդ տեղը գրաւած է (300 քիլօ բարձրացուցած), իսկ 100 քիլօյէն վեր դասակարգին մէջ Գագիկ Սարոյեան 320 քիլօ բարձրացնելով 5րդ հանդիսացած է: Հայաստան 82,5 եւ 100 քիլօ դասակարգին մարզիկ չէ ներկայացուցած:

ՄԱԿ-Ի

ՄԱՐԴԿԱՑԻՆ ԻՐԱՒԱՆՑ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԸ ԵՒ ՀԱՅԵՐՈՒ ՅԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

ԺՐՆԵՒԻ ՆՍՏԱՇՐՋԱՆԻՆ ՕՐԱԿԱՐԳԻ ՎՐԱՑ

—×—

Հաւանաբար, երեքշաբթի օր է, Օգս· 13-ին, որ ՄԱԿ-ի Մարդկային Իրաւանց Յանձնախումբի՝ «Փոքրամասնութեանց պաշտպանութեան եւ խտրականութեան դէմ պայքարի կանխարգիլման» ենթայանձնախումբի օրակարգին նիւթ ըլլայ Հայերու ցեղասպանութեան վերաբերող հանրածանօթ պարբերութիւնը, ծանօթ՝ «30րդ յօդուած» անուան տակ:

Այս յօդուածին պատմութիւնը չատ երկար է եւ բազմիցս օրակարգի վրայ եկած-պացած է առանց վերջնական - եւ դրական - որոշումի մը յանգելու:

Նոր տեղեկատուն է՝ Պէնճէմին Ուայթէքըր, որ Օգս· 5-ին յանձնած է իր տեղեկագիրը ենթայանձնախումբին, որու նստաշրջանը տեղի կ'ունենայ Ժընեւ եւ կը տեւէ մինչեւ Օգոստոսի վերջ:

Տեղեկագրին մէջ, հետեւեալ ձեւով կը յիշատակուի Հայերու ցեղասպանութիւնը·-

11·- Նացի մոլորումը (անգլիական բընագրին բուն բառն է՝ ապէքսիոն) դըժբախտաբար ցեղասպանութեան միակ պարագան չէ 20րդ դարուն: Նոյն որակումին արժանի միւս օրինակները որոնք կրնան նշուիլ Հերերոսի գերմանական ջարդերն են 1904-ին: 12·- Օսմանեան ջարդը Հայերու 1915 - 1916: 13·- Ուկրանական պոկրոմը Հրեաներու 1919: 14·- Պուրունտուի Հուտու ջարդը 1965ին եւ 1972ին: 15·- Փարակուայեան ջարդը:

Ուայթէքըր այս եզրակացութեան յանգելու համար, իբրեւ աղբիւր կը յիշատակէ գերման դեսպան՝ Վանկընհայմի վկայութիւնը, Թոյնպիի եւ Պրայսի դիրքը, 1984 Ապրիլի Փարիզի Ժողովուրդներու Մնայուն դատարանի «լռութեան ոճիր մը», փրոֆ· Ռ· Յովհաննէսեանի « Հայաստան անկախութեան ճամբուն վրայ», Կիւրիւնի հայկ· թղթածրարը եւ զանազան այլ աղբիւրներ:

Ժընեւէն ստացած մեր տեղեկութիւններուն համաձայն, արդէն հայ ներկայացուցիչներ ժամանած են Միացեալ - Նահանգներէն, Արժանթինէն, Լիբանանէն, եւ Ֆրանսայէն: Թուրք պատուիրակութիւն մը կը ժամանէ այս օրերս: Ենթայանձնախումբի 26 անդամներուն մէջ, ոչ մէկ Թուրք կայ, Թուրքերը կը մասնակցին միայն իբրեւ դէտ:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ՄԱՄՈՒԼ

ԽԱՉԻԿ ԴԱՇՏԵՆՑ

ԱՆԱՀԻՏ ԴԱՇՏԵՆՑ

(Բ. եւ վերջ)

Իր նօթատետրերուն մէջ գրած է. «Էլի գրուցում եմ Ուիլիամներիի հետ»: Կը նշանակէր՝ արդէն կը թարգմանէր Ու. Սարոյեանի գործերը: Գրեց «Պայքարը եւ Հայերը» աշխատութիւնը, որ հայ - անգլիական գրական կապերուն նուիրուած առաջին գիտական ուսումնասիրութիւններէն մէկն էր, եւ որուն համար իրեն շնորհուեցաւ բանասիրական գիտութիւններու թեկնածուի աստիճան: Տարիներ շարունակ անդլերէն լեզու եւ գրականութիւն դասաւանդեց Երեւանի բուհերուն մէջ:

Եւ բանաստեղծական ժողովածուներէն մինչեւ թարգմանութիւն, մինչեւ մեծ արձակ, հոգւոյն մէջ եւ աչքերուն յամառօրէն պահեց իր կարօտի ուղեգիծը.

Տարիներս, տարիներս գնում են,
Մէկը կարծես կրկնութիւնն է միւսի.
Աչքս անվերջ նոյն լոյսին է,
նոյն յոյսին՝
Գնալ հասնել,
Գնալ հասնել
Տաւրոսին:

*Այդ եղաւ իր ամէնէն երկար ճանապարհորդութիւնը ժամանակի եւ տարածութեան մէջ, ճանապարհորդութիւն՝ որուն մասին գրեց երկու վէպ՝ «Ոդեդան»ը եւ «Ռանչպարների կանչը»: Գրեց որպէս յուշագրութիւն, օրագիր, արկած ու հէքեաթ: Որպէս հաւաքական յիշողութիւն, որպէս երգ ու առասպել: Գրեց այնպէս, կարծես ինքնիրեն գրուած է: Գրեց Թելօ Մեսրոպի ու Ծագիկ Համբարձումի բերնով, Անդրանիկի ու Զաւուշի ձիերուն խրխինջով, Բզէի յիշատակարանի գաժան փաստագրութեամբ, հայրենի լեռներու եւ կիրճերու արձագանգով: Եւ նայեցաւ իր հասուն տարիքի բարձրութեանէն, եւ իր յետադարձ հայեացքը եղաւ յստակ, շմշուկեցաւ, չզարձաւ լակոնական վերյուշ ու կարծրացած հոգեբանութիւն. չփորձեց զգայացունց գրուագներով քօքօլել իր եւ ուրիշներու վէրքերը: Գրեց պատմագրի անաչառութեամբ, ազգագրագէտի հրճուանքով, աշխարհագրագիտի ճշդրտութեամբ, ըսոզի պարզութեամբ, ողբասացի գառնութեամբ, արձակագրի վարպետութեամբ եւ պայծառատես արուեստագէտի համարձակութեամբ: Իր անհատական ու ազգային կենսարանական պահանջը զարձաւ կենսահաստատման իրաւունքը՝ վերակենդանացնել ամայացած աշխարհ մը, ծխացընել հանգած օճախները, տեսնել պայծառ Այրիւրի հրեղէն նժոյգներու առասպելական վազքը... հէնց այս կենսաբանական պահանջը նկատի ունենալով, Դաշտենցի կրտսեր գրչընկերներէն մէկը անգամ մը զայն համեմատեց Ալիշանի հետ: Գանի՛ անգամ մտածեր եմ այդ զուգահեռին մասին, համեմատելով անոնց կեանքը, եւ միշտ յիշելով Դաշտենցի հիացումը հանդէպ այդ մեծ մարդուն: Պաշտամունքի հասնող այդ ակնածանքը անոր մօտ կ'երկարէր հնօրեայ պատմիչներէն ու գրիչներէն, քարզործ վարպետներէն ու մանրանկարիչներէն մինչեւ իր ժամանակի նիւթի եւ հոգւոյ մշակները, ըլլար թարգմանիչ, բանահաւաք թէ չինարար: Կը խոնարհէր անխոնջ ու հաւատաւոր, համեստ ու հայեցի վաստակի առաջ: Աշխատանքի այս կերպը զարձուց իրեն ուղենիչ եւ վազ առաւօտէն աշխատասէր չինականի ջանասիրութեամբ ու սիրով ելաւ մշակելու իր հերկը, էպիկական իմաստնութեամբ, անտրտունջ, առանց բնազանցական տուայտանքի: Իր տուայտանքները այլ ծագում ունէին: «Ռանչպարների կանչը» վիպաշքի ջրաուքվար Ծադէի նման բարը ձեռքին բացաւ իր առուին հունը, աշխարհ ջրով Ծադէի համբերութեամբ ցանեց իր չաղգամի սերմը ու թիակին ուսին անցաւ իր ժամանակի միջով, հաւատալով սերմին զօրութեան...:

Նախանձելի կ'աշխատէր՝ ամբողջովին իր աշխարհին հետ, վերացած, բարձրաձայն խօսելով իր հերոսներուն հետ: Եթէ թախիծ կար ճակտին, դիտէիր հարցիդ պատասխանը՝ չէր կրնար աշխատիլ: Իսկ աշխատանքը գոյաձեւ էր, օդ ու անուռ: Եթէ թախիծ կար աչքերուն մէջ, ուրեմն օտարոտի ձայն մը կը խանգարէր իր զբոյցը:

Կենսասէր էր: Եւ այդ կայ իր գիրքերուն մէջ: Տխուր կամ ուրախ կենսասիրութիւնը՝ հայ ժողովուրդի դարերէն եկած կենսասիրութեան կենդանի ելեւէջներով: Աշխարհը կ'ընկարէր զգայարանքներով, ու կը հաւատար որ անոնք գինքը չեն խաբեր: Ունէր աշխարհը ընկալելու իր չափանիշները, եւ եթէ փորձէիր կատակելով ըսել թէ Անդրանիկի ձայնը չէր կրնար մէկ սարէն միւսը հասնիլ, թէ այդ հակառակ է ֆիզիքի օրէնքներուն, անկեղծօրէն կը զարմանար որ ֆիզիքին անծանօթ են իր սարերու օրէնքները: Կատակասէր էր, ունէր իմաստուն ինքնատիպ ըզգացողութիւն, եւ այդ այնքան բնաւորը էր, որ այսօր ալ չատեր զուարճալի մանրապատումներ կը պատմեն իր բոլոր ծանօթներէն ու կեանքէն:

Իր կեանքի լրական ուղեծիրը՝ Դաշտադէմէն Երեւան, եւ իր օրերուն հանդիպած մարդիկը եղան իր գրական կենսագրութեան նիւթը: Իր պապերէն անդին չանցաւ: Իրեն բաժին եկած հանդրուաններուն ու չիրամներուն փնտռեց վաւերական գրական հումքը՝ վերացական խօսք չսիրեց: Ինչ որ տեսաւ, լմնցաւ ու լսեց, վերապատմեց սեփական ապրումի հաւատարմութեամբ, նիւթի մէջէն: Իր գրական խօսքը միշտ ալ եղաւ նաեւ երախտապիտական խօսք՝ կեանքին ու մարդոց: Այդպէս էին «Ոդեդան»ն ու «Ռանչպարների կանչը», այդպէս էր «Ծայտոն Ալեքը», որ սքանչելի պոէմ ըլլալէ զատ, յուշարձան մըն ալ է սասունցի Խաչիկին կոտմէ՝ իրեն ապաստան տուած Կիւմրիին եւ անոր զարմանահրաշ մարդոց...: Այդպիսի մեծ ու վսեմ յուշարձաններ կանգնեցուց իր հոգւոյն, յուշերուն, իր տպագրուած ու անտիպ բանաստեղծութիւններուն մէջ, իրեն համար արժէքաւոր ու օրինակելի մարդոց՝ Զարենց, Խաչատուր Աբովեան, Բակունց, Մահարի, Վարդան Աճէմեան, Սարոյեան, Կարօ Մելիք - Օհանջանեան, Աբրուն Տայան, Արամ Ինճիկեան, Սողոմոն Տարօնցի, Վազարշակ Նորենց, Յովհաննէս Շիրազ եւ շատ ուրիշներ...:

Իր մեծ մատենադրութիւններէն մէկը ըստիւաքի հայութեան ու Հայոց լեզուի ճակատագիրը եղաւ: Ապրեցաւ համայն հայութեան յոյզերով: Դատապիրքեր կազմեց հայ մանուկներուն համար ու պատգամեց.

Եկ վառենք
Ու վառուենք
Հայերէն:

Իր ամենակարճ համբորդութիւնը՝ տուն նէն մինչեւ կեդրոնական հրապարակը եղաւ, ուր իրեն կը սպասէին «տղերք»ը, ծաղկավաճառ Կարաբալան՝ իր անհատնում վարդերով, վանեցի կօշիկ մաքրող Սարգիսը, Հայաստան այցի եկած կոփեցի Լեւոնը... ուր իրենց կը սպասէր ամէն օր վերսկսող մեծ ուղեւորութիւնը հին ու նոր օրերու ճամբաներով:

Կ'ըսեն՝ զարմանալի մարդ էր: Եւ ամէն մէկը բան մը կը յիշէ՝ զարմանալի էր իր անմիջականութեամբ, իր բարութեամբ, իր կատակներով, իր մեծ մարմոքով, իր փոքրիկ աչքերուն խորամանկ կամ թախծոտ ժպիտով, իր արագաքայլ ընթացքով, իր լռութեամբ, լռութեան յաջորդող մաքի երկա՛ր - երկա՛ր ճամբայ կտրած մէն - մի խօսքով: Բայց ամէնէն զարմանալին՝ իր մեծ զարմանքն էր այս աշխարհին վրայ...:

Իր մեծ մատենադրութիւններէն մէկը ըստիւաքի հայութեան ու Հայոց լեզուի ճակատագիրը եղաւ: Ապրեցաւ համայն հայութեան յոյզերով: Դատապիրքեր կազմեց հայ մանուկներուն համար ու պատգամեց.

Եկ վառենք
Ու վառուենք
Հայերէն:

Իր ամենակարճ ճամբորդութիւնը՝ տունէն մինչեւ կեդրոնական հրապարակը եղաւ, ուր իրեն կը սպասէին «տղերք»ը, ծաղկավաճառ Կարաբալան՝ իր անհատնում վարդերով, վանեցի կօշիկ մաքրող Սարգիսը, Հայաստան այցի եկած կոփեցի Լեւոնը... ուր իրենց կը սպասէր ամէն օր վերսկսող մեծ ուղեւորութիւնը հին ու նոր օրերու ճամբաներով:

Կ'ըսեն՝ զարմանալի մարդ էր: Եւ ամէն մէկը բան մը կը յիշէ՝ զարմանալի էր իր անմիջականութեամբ, իր բարութեամբ, իր կատակներով, իր մեծ մարմոքով, իր փոքրիկ աչքերուն խորամանկ կամ թախծոտ ժպիտով, իր արագաքայլ ընթացքով, իր լռութեամբ, լռութեան յաջորդող մաքի երկա՛ր - երկա՛ր ճամբայ կտրած մէն - մի խօսքով: Բայց ամէնէն զարմանալին՝ իր մեծ զարմանքն էր այս աշխարհին վրայ...:

ՄԱՌԷՇԱԼ ՓԷԹԷՆԻ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԽՄԲ. - Գառասուն տարի առաջ, Ֆըբրանսա կը դատէր իր մառեշալը: Վճիռը ծանօթ է, մանրամասնութիւնները՝ մոռցուած: *Լը Մոնթի մէջ, ժան Փլանշէ* հակիրճ կերպով, կ'ոգեկոչէ դատավարութիւնը, որ սակայն դեռ կը տեւէ, ինչպէս կ'եզրակացնէ յօդուածագիրը իսկ:

×

Տաք օր մըն էր 1945 Յուլիս 23-ի այն օրը երբ Փարիզի վերաքննիչ առեանին առջեւ կը սկսէր Փէթէնի դատավարութիւնը: Հոն էին երեք դատաւորներ, 24 հոգինոց դատակազմը, անթիւ լրագրողներ, լուսանկարիչներ:

Արեւմուտքի մէջ պատերազմը աւարտած է երկու ու կէս ամիսէ ի վեր: Աւարտելէն առաջ իսկ ան կամովին վերադարձած է Գերմանիայէն ուր կալանաւոր կը նկատուէր Զիկմարինկըմի դղեակին մէջ: Իմանալով որ առժամեայ կառավարութիւնը որոշած է դատել զինքը, Ապրիլ 5-ին կը զրկէր Հիթլէրի. «Մխիթար Ֆըբրանսայի մէջ է որ կրնամ ըրածներուս հաշիւը տալ»: Ամսոյն 20-ին դաշնակից զօրքերու յառաջացումին դէմ ռումբերու տարափին տակ Գերմանացիները զինքը առաջնորդած էին զուիցերական սահմանը, զոր կ'անցնի Ապրիլ 24-ին, իր 89րդ տարեդարձին օրը:

Զուիցերացիները զինքը ընդունած էին ծաղիկներով ու չոքոլայով: Ամսոյն 26-ին վալորպի մէջ զօր. Քէօնիկ որ զրկուած է Տը Կոլի կողմէ, զինքը կը ձերբակալէ, նաեւ իր կինն ու հետեւորդները: Ապահովութեան մեծ միջոցառումներու տակ չորեկառք մը զիրենք կ'առաջնորդէ Փարիզի չրջկայքը, Մոնրուժ ամրոցը:

Այս ժամանակ զոհունակութիւն չի պատճառեր զօր. Տը Կոլի: Փէթէնի դատավարութիւնը տաղտկացուցիչ է. իր տարիքը համակրանք կ'արթնցնէ արտասահմանի մէջ: Մամուլը չղթայազերծուած է «Փէթէն - Պադէն»ի դէմ եւ դիմադրական թերթերու մեծ մասը մահ կը պահանջեն բարձրադոչ, «դատաճան»ին համար: Իշխանութիւնը մտահոգ է. տակաւին փափուկ է իր կացութիւնը. արդեօ՞ք անոր ներկայութիւնը չի նպաստ իրեն չարժումի մը ծագում պիտի չտայ, կենդանացնելով չախջախուած վիշիականները:

Պէտք էր արագ չարժիլ: Ուշացումին նախապատճառութեամբ, որ Ա. Աշխարհամարտին դատաճանութեան ծանօթ դատերը վարած է, կը սկսի արտօրին դատավարութիւն մը: Քանի մը չաբթուան ընթացքին դատաւորները կը հարկադրուին մխրճուիլ ստուար թղթածրարներու մէջ, դատաւորուած կամ ոչ:

Փէթէն որպէս փաստաբան ընտրած է քաղաքագիտական հարցերու մասնագէտ մը՝ փաստաբանապետ՝ Փայէն, որ իրեն օգնական կ'առնէ ժաք Իզորնին (պաշտպանը՝ դրպէտ Պրազիյաքի):

Եւ ահաւասիկ ան կը յառաջանայ սրահին մէջ, ուր կը զրէ, ժ. Քէսէլ «գժուար կը զանազանուին իրարմէ փաստաբան ու վկայ, վկայ ու ոստիկան, ոստիկան ու ժողովուրդ...» Հո՛ն է ան մարմարի պոյն դէմքով ու կապոյտ աչքերով: Համազգեստաւոր է եւ եօթը աստղերով:

Նոյն Փէթէնն է որ անցեալ Օգոստոսին կ'իյնէր տակաւին, առանց կառավարելու, լքուած յամբարար Վիչիի կողմէ: Նոյն անձն է որ 1940-ի աշնան եւ 1942էն ետք կը մեծարուէր բազմութիւններու կողմէ, հերոսը, սուրբը, հայրը՝ որուն նկարը տեղ գրաւած էր բոլոր ցուցափեղկերուն մէջ եւ բոլոր գրասենեակներուն վրայ. ան՝ զոր կ'երգէին տղաքը ամէն գպրոցի մէջ: Ֆրանսայի ամէնէն աւելի պաշտելի անձը, զոր Փարիզցիները 1944 Ապրիլ 26-ին եկեր էին խանդավառութեամբ դիմաւորելու Օթէլ տը Վիլի հրապարակին վրայ, որովհետեւ դէշ կամ լաւ ան իրենց համար գիշերուան մէջ բացուած պատուհան մըն էր:

Մորհրդանիշի մը նման սիրուած ու ատուած: Մորհրդանիշը՝ ընդունուած ճախորդութեան, հակահրեայ համագործակցութեան մը՝ որուն առաջին քայլը իւ առած է, առանց նոյնիսկ մղուած ըլլալու նացիներու կողմէ:

Հո՛ն է ան անհողդողդ, ուղիղ կանգնած. զարմանք կը պատճառէ իր դիմացներկարներուն հետ իր նմանութիւնը: Իր կեանքը վտանգուած չի նկատեր. վտանգուած է: Գիտէ՞ արդեօք:

Մոնրուժ պայքարը ծայր տուած է իր փաստաբաններուն միջեւ. մէկը կ'ուզէ 1914 - 18ի իր ծառայութիւնները յիշեցնել ու մտային կարողութեան տկարացումին մասին խօսիլ: Ուրիչ մը համար յղուած է. Փէթէն Վիչիի իր գործը պէտք է ամբողջացնէ. ան Հիթլէրին դէմ Ֆրանսացիներու վահանն է ու պէտք է բացատրէն յայտնել այս կէտը:

«Ամբաստանեա՛լ, կը հաճի՞ք ոտքի ելլել. ի՞նչ է ձեր անունը, մականունը, տարիքը եւ պաշտօնը:

- Ֆելիքս Փէթէն, Ֆրանսայի մաեւչալ...»:

Պաղը սկսած է: Փէթէն յստակ ձայնով մը կը կարդայ յայտարարութիւն մը. «Ֆրանսացիներո՛ւն է որ եկած է հաչիւ տալու» եւ ոչ թէ բարձրագոյն Առեանի տալու: Զորս տարի որ զայն չի ներկայացներ: «Զորս տարի ուան ընթացքին իմ գործունէութեամբս պաշտպանեցի Ֆրանսան: Միակ մտահոգութիւնս էր Ֆրանսացիներու միութիւնն ու համերաշխութիւնը: Մինչ զօրավար Տը Կոլ արտաքին ճակատներու վրայ պայքար կը մղէր, ես կը հարթէի Ազատագրքար կը մղէր, ես կը հարթէի Ազատագրութեան ճամբաները, պահպանելով Ֆրանսա մը յաւատանջ, սակայն կենդանի»:

Թ. Ա. Թ.

(Մնացեալը յաջորդով)

ՃԱՏՐԱԿ

ՌԱՖԱՅԷԼ ՎԱՀԱՆԵԱՆԻ ՓԱՅԼՈՒՆ ՑԱՂԹԱՆԱԿԸ

—×—

Երէց եւ միջին սերունդի ճատրակի սիրահարները մինչեւ հիմա, թէեւ անցած են 23 տարիներ, լաւ կը յիշեն, թէ ինչ յուզումով ու անհամբերութեամբ կը սպասէին Քիւրաչաօ կղզին (Անթիլ) տեսի ունեցած աշխարհի ախոյեանութեան կռիւի յաւակնորդներու մրցաշարքին եկող յուրերուն: Հիացումի ինչ պահեր պարգեւեց յաղթողը՝ Տիգրան Պետրոսեան, որ իրաւունք ունեցաւ ձեռնոց նետելու Միխայիլ Բոտվիննիկի:

Այնուհետեւ յաւակնորդներու մրցաշարքերը վտխարինուեցան մինամարտով: Եւ ահա, մօտ 25 տարի հոգ, ճատրակի միջազգային Դաշնակցութիւնը դարձեալ յուզումներու եւ անքուն գիշերներու առիթներ պիտի ունենան: Հոկտեմբեր - Նոյեմբեր ամիսներուն Մոնփելիէ (Ֆրանսա) տեղի ունենալիք յաւակնորդներու մրցաշարքի մասնակցողներէն եւ ամէնէն նպաստաւոր դիրքի մէջ գտնուողներէն մէկն է Երեւանցի տաղանդաւոր կրոսմայստէր Ռաֆայէլ Վահանեան:

Զուիցերիա տեղի ունեցած մրցաշարքին, ուր պիտի որոշուէին չորս յաւակնորդները, Ռաֆայէլ Վահանեան տարաւ համոզիչ եւ տպաւորիչ յաղթանակ մը: Ան բոլոր գուցանիշներով գերազանցեց մրցակիցները: Արձանագրեց 8 յաղթանակ, ո՛չ մէկ պարտութիւն կրեց եւ ամէնէն բարձր արդիւնքը ցոյց տուաւ թէ՛ ձերբակալներով, թէ՛ սեւերով: Առաջին հանգրուանէն մինչեւ վերջինը ընթանալով առջեւէն, Ռաֆայէլ Վահանեան ցոյց տուաւ գերազանց արդիւնք՝ 17 կարեւորութենէն 12,5 կէտ, եւ մէկ կէտի տարբերութիւն՝ երկրորդ տեղը գրաւողէն:

Մրցաշարքը մեկնարանող բոլոր մասնագէտները կը չեշտեն, որ Վահանեան կը խաղար իրեն յատուկ վստահութեամբ, թեթեւութեամբ, որպէս կանոն՝ սահմանուածէն նկատելի կերպով աւելի քիչ ժամանակ վատնելով խաղերու վրայ, կիրարկելով թարմ ու նուրբ յղացքներ, իրականացնելով դեղեցիկ զոհաբերութիւններ:

Դիպուածով չէ, որ այս մեկնաբանութեան սկիզբը յիշատակեցինք Տիգրան Պետրոսեանի անունը: Զուիցերիա Վահանեանի ունեցած ելոյթին մէջ կը զգացուէին յարաբերաբար նոր երանգներ, որոնք կը յիշեցնէին աշխարհի 9րդ ախոյեանի թաֆթիէը: Ինչպէս «երկաթեայ Տիգրան»ը, Ռաֆայէլ Վահանեան կը խաղայ նաեւ. զարմանք կը պատճառէ իր դիմացներկարներուն հետ իր նմանութիւնը: Իր կեանքը վտանգուած չի նկատեր. վտանգուած է: Գիտէ՞ արդեօք:

Մոնրուժ պայքարը ծայր տուած է իր փաստաբաններուն միջեւ. մէկը կ'ուզէ 1914 - 18ի իր ծառայութիւնները յիշեցնել ու մտային կարողութեան տկարացումին մասին խօսիլ: Ուրիչ մը համար յղուած է. Փէթէն Վիչիի իր գործը պէտք է ամբողջացնէ. ան Հիթլէրին դէմ Ֆրանսացիներու վահանն է ու պէտք է բացատրէն յայտնել այս կէտը:

«Ամբաստանեա՛լ, կը հաճի՞ք ոտքի ելլել. ի՞նչ է ձեր անունը, մականունը, տարիքը եւ պաշտօնը:

- Ֆելիքս Փէթէն, Ֆրանսայի մաեւչալ...»:

Պաղը սկսած է: Փէթէն յստակ ձայնով մը կը կարդայ յայտարարութիւն մը. «Ֆրանսացիներո՛ւն է որ եկած է հաչիւ տալու» եւ ոչ թէ բարձրագոյն Առեանի տալու: Զորս տարի որ զայն չի ներկայացներ: «Զորս տարի ուան ընթացքին իմ գործունէութեամբս պաշտպանեցի Ֆրանսան: Միակ մտահոգութիւնս էր Ֆրանսացիներու միութիւնն ու համերաշխութիւնը: Մինչ զօրավար Տը Կոլ արտաքին ճակատներու վրայ պայքար կը մղէր, ես կը հարթէի Ազատագրութեան ճամբաները, պահպանելով Ֆրանսա մը յաւատանջ, սակայն կենդանի»:

Թ. Ա. Թ.

(Մնացեալը յաջորդով)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՇԽԱՏԱՎՈՐ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԿԱԶՄԻ ՈՐՈՇՈՒՄ

Հայաստանի Հանրապետության աշխատավոր ժողովրդի վարչական կազմի մասին Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 10-րդ հոդվածի համաձայն Հայաստանի Հանրապետության աշխատավոր ժողովրդի վարչական կազմը հաստատել հետևյալ կազմով.

ՀՀ աշխատավոր ժողովրդի վարչական կազմի նախագահ՝ Ա. Ա. Ղազարյան

ՀՀ աշխատավոր ժողովրդի վարչական կազմի նախագահի տեղակալներ՝ Ա. Ա. Ավետիսյան, Ա. Ա. Ալեքսանյան, Ա. Ա. Ասլանյան, Ա. Ա. Գրիգորյան, Ա. Ա. Գրիգորյան, Ա. Ա. Գրիգոր

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Քնեապետեան եւ Պետրոսեան ընտանիքը կը նուիրէ 300 Ֆ. Կապոյտ Խաչի, Լիբանահայ մանուկներու ճամբու ծախքին (ըստանալ «Յառաջ»էն) Տիկին Արշօ Ղազարոսեանի մահուան առթիւ եւ 300 Ֆ. «Յառաջ»ին:

×

Տիկին Արշալոյս Ղազարոսեանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղիկի, Տիկին Արմենուհի Գեւոնեան 100 Ֆ. կը նուիրէ «Յառաջ»ին:

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Տիկին Էլիզա Մկրտիչեան, իր ամուսնոյն՝ Հրանդ Մկրտիչեանի մահուան 15-րդ տարելիցին առթիւ, կ'ընէ հետեւեալ նուիրատուութիւնները, Փարիզի Ս. Յովհաննէս - Մկրտիչ եկեղեցւոյ միջոցաւ. - 200 ական ֆրանք՝ կարմիր Խաչին, Կապոյտ Խաչին, Հայ Աղքատախնամ Ընկերակցութեան, Անթիլիաս Վերանոցին, Մոնմորանսիի Վերանոցին, Սէն Ռաֆայէլի Վերանոցին, Ռատիօ Ազգին, Դպրոցասէր Վարժարանին եւ Ս. Յովհ.-Մկրտիչ եկեղեցւոյ եւ 500 Ֆ. «Յառաջ»ին (60ամեակի առթիւ):

Տիկին Հայկանոյշ Փափազեանի մահուան առթիւ, Պրն. Լեւոն Տէր Սարգիսեան (Վալանս) Մայր եկեղեցւոյ կը նուիրէ 200 Ֆ.:

Տիկին Մարիէթ Օհանեանի մահուան առթիւ, Տէր եւ Տիկին Հրանդ Մարզարեան Մայր եկեղեցւոյ կը նուիրեն 500 Ֆ., նոյն առթիւ Տիկին Մարկրիթ Ուզունեան կը նուիրէ նոյն նպատակին 200 Ֆ.:

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉ

ԼԻԲԱՆԱՀԱՅ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ
ՃԱՄԲՈՒ ԾԱԽՍԻՆ Ի ՆՊԱՍՏ

Անիէռի դաշտահանդէսին հաւաքուած.. Տիկին Քէօլէեան, Մարինէթ Աբթին 50ական Ֆ., Նատին Գարթլեան, Տիկին Գարթլեան, Զիլինկիրեան 200ական Ֆ., Պ. Հիսայեան 1000, Տէր եւ Տիկին Գ. Թորոսեան, Տէր եւ Տիկին Ծառուկեան 500ական:

Միհէյլ Ղազարեան 300, Տէր - Անդրէասեան 100, Ումն՝ 500, Ճարութիւնեան 500, Գալայճեան 300, Տէսինէն՝ Զերչեան 500, Տիկին Վ. Մուսայեան 500 Ֆ.:

Ի ՑԻՇԱՏԱԿ

ՄՈՆԱՔՕ. - Տիկին Անահիտ Զօտեան - Լամփէլ 1000 Ֆ. կը նուիրէ «Յառաջ»ին իր հօր՝ Շահան Զօտեանի մահուան 18րդ տարելիցին ի յիշատակ:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
55ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅԹԸ

կիրակի, Մարտ 2-ին
կէսօրէ վերջ ժամը 2·30-ին
Salle de la Chimie
28 bis, rue St. Dominique
Paris 7e — Métro: Invalides

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հ. Բ. Ը. Միութեան Փարիզի մասնաճիւղի՝

ՏԱՐԵԿԱՆ ՃԱՇ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ Շաբաթ, Հոկտեմբեր 19-ին՝ էնթէրֆօնթինեպալ պանդոկի սրահին մէջ:

×

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ պարահանդէսը՝ Նոյեմբեր 9, Շաբաթ գիշեր:

×

Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի Մարսէյլ քաղաքի վարչութեան ճաշը տեղի կ'ունենայ Հոկտեմբեր 6-ին, կիրակի, ցերեկ:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ԵՐԿՍԵՌ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

1985 - 1986 ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ

Դպրոցասէր Տիկնանց Երկսեռ վարժարանի 1985 - 1986 տարեշրջանի արձանագրութիւնները սկսած են: Վարժարանը ունի մանկապարտէզ, նախակըրթարան եւ երկրորդականի 6-րդ, 5-րդ եւ 4-րդ դասարանները:

Ինքնաշարժներու սպասարկութիւնը կը կատարուի հետեւեալ շրջաններու մէջ. -

Առնուվիլ, Վիլիէ լը Պել, Կուրքնվիլ, Օլնէ սու Պուա, Սեվրան, Լիվրի - Կարկան, Մոնֆէրմէյ, Վիլփէնթ, Տրանսի, Ռոմֆնվիլ, Կանեըի, Փարիզ 20-րդ:

Վարժարանը կը պահէ գիշերօթիկ բաժինը:

Դիմել տնօրէնութեան. - 1, Պուլվարտ տիւ Նոռ, 93340 լը Ռէնսի, երկուշաբթիէն՝ Ուրբաթ, առաւօտեան ժամը 10-էն մինչեւ կէսօրէ ետք ժամը՝ 17: Հեռաձայն.- 381 - 01 - 72:

FETE CHAMPETRE
du Home Arménien de St. Raphaël

107, avenue Maréchal Lyautey

LE JEUDI 15 AOUT

à 10h Messe célébrée par le R. P. Daron DJEREDJIAN
suivie de la bénédiction du raisin
Fête animée par *l'ensemble V A N*
R E P A S — T O M B O L A

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

ՓԱԿ Է
ՕԳՈՍՏՈՍ 1ԷՆ 31

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տունը կը պատրաստէ՝

«ՀԱՅ ԳՐՔԻ»
ցուցադրութիւն մը, 1985, Հոկտեմբերին համար, որ տեղի պիտի ունենայ՝
Palais de la Bourse «Musée de la Marine»
La Canebière. Marseille

ՇԱՀԱՆ

ՆԱՀԱՆՋԸ ԱՌԱՆՑ ԵՐԳԻ — ԳԻՆ՝ 70 ՖՐ.
ԲԱՑ ՏՈՄԱՐԸ — 60 ՖՐ.
ԿՐԱԿԸ ԿՈՂՔԻՍ — 60 ՖՐ.
et PARAGES D'EXIL — 75 ՖՐ.

ARMEN LUBIN

LES LOGIS PROVISOIRES

Prix : 48 Frs.

Դիմել՝ «ՅԱՌԱՋ»
Թղթատարի ծախք՝ 9 Ֆր. 50

ՇԵՒԱՆ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ
ՃԱՇԱՐԱՆ

SEVAN

RESTAURANT
SPECIALITES ORIENTALES

ՀԱՅԿԱԿԱՆ եւ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ
ՀԱՃԵԼԻ ՄԹՆՈԼՈՐՏ
AMBIANCE ARMENIENNE
avec le chanteur et organiste **PIERRE**
ET
B E D I K
à partir du 1er août
Frank ROUSSEL
chanteur international
après 23 heures
MUSIQUE et DANSES ORIENTALES
Dans une ambiance de Mille et Une Nuits
CADRE AGREABLE — SALLE CLIMATISEE

OUVERT TOUT LE MOIS D'AOÛT

1, BOULEVARD CARNOT, 94140 ALFORTVILLE
TEL. : 376 - 32 - 19

ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ՁԵՐ ԳՈՐԾԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՐՍԱՆԵԿԱՆ ՀՐԱՒԷՐ, ԹՌՈՒՑԻԿ, ՏՈՄՍ ԿԱՄ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՁԱՆԱԶԱՆ ԹՈՒՂԹԵՐ (ՀԱՇՈՒԵՑՈՅՑ, ՆԱՄԱԿԻ ԹՈՒՂԹ, ՊԱՇԱՐԱՆ, ԵՒԱՅԼՆ)

FAIRE-PART DE MARIAGE, BILLETS, PROSPECTUS, DIVERS TRAVAUX DE VILLE (TÊTE-DE-LETTRE, FACTURES, ENVELOPPES, ETC.)

«ՅԱՌԱՋ — HARATCH»
83, RUE D'HAUTEVILLE - 75010 PARIS

LES APRES-MIDI,
DE 14 à 18 h. 30
SAUF SAMEDI ET DIMANCHE

ԴԻՄԵԼ ԱՄԷՆ ՕՐ,
ԺԱՄԸ 14.00 - 18.30
ԲԱՑԻ ՇԱԲԱԹ ԵՒ ԿԻՐԱԿԻ

Խնամուած աշխատանք — Travail soigné

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH» — 83, Rue d'Hauteville - 75010 Paris
Commission Paritaire: N° 55935

ՇԱԲԱԹ - ԿԻՐԱԿԻ
ՕԳՈՍՏՈՍ
10-11
SAMEDI-DIMANCHE
10-11 AOUT
1985

LE NUMERO : 3,00 F

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE - FONDE EN 1925
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Directrice: Arpik Missakian

Tél.: 770.86.60 — Telex: HARATCH 280 868 F
C.C.P. Paris 15069-82 E — 51027317 A R.C. Paris

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 500 Ֆ. - Վեցամսեայ : 260 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 550 Ֆ. - Հատը : 3,00 Ֆ.

61րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 16.026 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 61e ANNÉE — No 16.026

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՊԱՐՏԱՄՈՒՐՀԱԿԸ

. ՍԵՒՐԻ 65ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ -

—×—

Ան քաղաքական է բնականաբար : 1920ի այլ օրերուն՝ անճիտուած հայութիւնը իր գոյաբեւումին կամքն էր արտայայտած արդէն 1918-ին, Մայիսեան երբեակ յաղթանակներով, զարաւոր թշնամիին՝ Թուրքիոյ վրայ եւ կերտած էր իր ազատ - անկախ հայրենիքը՝ պետական կազմով : Եւ այս, հակառակ Թուրքերու գործադրած - կանխամտածած - ծրագրերուն՝ ի. զարու առաջին տեղասպանութեան : (Հայ հողը իր բնիկ տարրէն պարպելու ակնյայտնի մտադրութեամբ, վերջնական հաշուեյարդարով, սեւ միտքով) :

1919-ին, Միացեալ Հայաստանի բանաձեւը արդէն հրապարակ էր գրուած, արեւմտահայ եւ արեւելահայ զոյգ հատուածներով, իբրեւ ընդհանուր հայութեան ձգտում, ազգային հանդանակ :

Մէկ եւ ամբողջական հայրենիք :

Համատեղ հայութեամբ :

Միջազգային քաղաքական աշխարհը ընդունեցաւ ժողովուրդի մը կամքը : Թուրքը հարկադրուեցաւ, իր կարգին եւ առարտրեց Սեւրի դաշնագիրը՝ ճանչնալով իր բնիկ տարրէն պարպուած Հայ Ազգին իրաւունքը :

Քաղաքական պարտամուրհակ :

Նոյն միջազգային աշխարհը, բան իր առաքելութեան, նենգ, չահադէտ եւ չահագէտ, նոր վերիվայրումներուն ընդառաջ, կարճ տարիներ ետք, այս անգամ Լոզանի մէջ, ծունկի եկաւ ամբարտաւան Թուրքին առջեւ : Ուրացաւ իր իսկ առորագրութիւնը :

Բայց եղելութիւնը՝ Սեւրը կը մնայ փաստ պատմական, քաղաքական :

Քանի աշխարհ եւ յաւերժապէս Թուրքիա կը ճանչնան, - ընդունեցան - մե՛ր իրաւունքները, մե՛ր հողերուն վրայ, Ուխտընեան սահմանագծումով :

Մեր ներկայ հանգանակը նոյնը կը մնայ, երկունան նման :

Այսօրուան մասնատուած հայրենիքը մեզի համար պարզ կորիզ մը կը պարզէ : Մեր այն հաստատ մտածումով եւ մտադրութեամբ, թէ վաղը կամ միւս օր, յոյս կամ քիչ հեռաւոր ժամանակներուն, անիկա կը դառնայ, կ'ըլլայ ամբողջական Հայաստանը, ամբողջական հայութեամբ :

Թուրքիա կ'ըմբռնէ այս ճշմարտութիւնը եւ հետեւաբար կը սարսափի այս հեռանկարէն :

Ձիշդ ասոր համար է, որ կ'ուրանայ պատմական - աշխարհագրական իրողութիւնները՝ Թուականները, անունները եւ փաստերը :

Այս բոլորը ապատինելով, ինչպէս միշտ, իր ռազմապիտական նպատակներէն :

Բայց, երբ ժողովուրդ մը կը պայքարի, յարատեւ կամքով, երբ կը լարէ իր բոլոր ջիղերն եւ կուրծք կուտայ բոլոր խոչընդոտներուն, անպայման կը յաղթանակէ : Ուշ կամ կանուխ :

Յաղկող Հայաստանը խոց մըն է մեր յաւերժական թշնամիին համար :

Արտասահմանը՝ նոյնպէս :

Որովհետեւ երկար տասնամեակներէ ի վեր մեր անչիջիմ նահատակները կը լուսաւորեն մեր ճամբան, ի հեճուկս երէկուան Պոլիսին եւ այսօրուան Անգարային :

Թուրքը հարկադրաբար իր դրօշը պիտի նայէ :

Եւ մերն է, որ անպայման պիտի ծածանի հատուածով ամբողջականը :

Այս է մեր կամքը :

Ժ. Մ.

ԹՈՒՐՔ ՄԱՄՈՒԼ

ԵՐԲ ՔԻՒՐՏԵՐԸ ԽԱՂԻ ԿԸ ԲԵՐԵՆ ԹՈՒՐՔԵՐԸ

ԿԱՄ՝
ՄԻՒՆԻԽԻ ՓԱՌԱՏՕՆԻՆ
«ԹՐՔԱԿԱՆ» ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

———×———

Միւնիխի միջազգային փառատօնին հրաւիրուած Թրքական 2 խումբեր չեն կըրցած երթալ, Թրքական իսկ սեղմումներու հետեւանքով : Ուրեմն, Նիւրընպէրկէն ներկայացեր է ուրիչ «Թրքական» խումբ մը բացը գոցելով... : Ու բեմին վրայ պարզուեր է քրտական դրօշակը : Այս համով միջազգէն է զոր կը պատմէ «Միլլիյէթ» (Օգս. 8) :

Միջազգային Ֆոլքլորի Ա. փառատօնին, որ տեղի կ'ունենար Միւնիխի մէջ, որպէս «Թուրքիա» ներկայացած է խումբակ մը որ կը կրէր «Քիւրտիստան» արձանագրուած ցուցատախտակ մը ու քրտական դրօշակը :

Փառատօնին մասնակցող 35 երկիրներու 100 խումբերու կարգին հրաւէր ուղղուած էր նաեւ երկու Թրքական խումբ. սակայն երբ անոնք չեն կրցած վճարել արտասահման մեկնումի տուրքը, Նիւրընպէրկէն ժամանած խումբ մը առիթը օգտագործելով ներկայացած է որպէս Թուրք, ապա Քիւրտիստանի դրօշակով ու անունով մասնակցած փառատօնին :

Սրահին լուսաւոր պատառին վրայ դրուած է «Թուրքիա» ու խօսնակը հետեւեալ խօսքերով ներկայացուցած է մասնակցող խումբը. «Թուրքիա... այո՛, քիւրտ ժողովուրդին երեք հազարամեայ ուանդութեամբը, ահա՛ քրտական խումբին պարզուներն ու նուագածուները» :

Պատահարէն ետք փառատօնի յանձնախումբին Հ. Լորենց բսած է «Միլլիյէթ»ի ներկայացուցիչին «Ի՞նչ ընենք երբ Թրքական խումբերը չեկան հարց տուինք այս խումբին Թէ ինչ կը ներկայացնեն. անոնք ալ պատասխանեցին «Թուրքիան», սակայն արդելք չկրցանք ըլլալ այս կերպով երեսնց սրահ մուտքին : Կը ցաւինք» :

Իսկ գերմանացի այլ պատասխանատու մը յանցանքը վերագրելով Թուրք պաշտօնական շրջանակներու որոնք չեն կրցած եռնց խումբերուն մասնակցութիւնը ապահովել, բսած է. «մենք քաղաքական ոչ մէկ նպատակ ունինք. չէինք կրնար արդելք ըլլալ մասնակցիլ վախցող խումբերու» :

Միւնիխի աւագ-հիւպատոսարանը պատահարէն ետք խիստ գրութիւն մը ղրկելով կազմակերպիչ յանձնախումբին, բողոք յայտնած է :

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂԱՎ

ԿՐԻՆՓԻՍ չարժուածին պատկանող նաւը, որ Յուլիս 10-ին, ընկղմած էր Օքլէնտի նաւահանգիստը (Նոր-Զելանտա) կրնայ դոհ գացած ըլլալ Ֆրանսական գաղտնի սպասարկութեանց ոճրափորձի մը : Ռումբի պէս պայթեցաւ նաեւ ա՛յս լուրը, Հինգշաբթի օր, երբ հազորդուեցաւ Թէ նախագահ Միթերան ուզած է որ Ֆռափիւա, անմիջապէս, խիստ քննութեան մը ձեռնարկէ : Այս վերջինն ալ գործը յանձնած է կօլիսաի մը, Պերնար Թրիքօ, նախկին ընդհ. քարտուղար Էլիզէի (որ Կօլի օրով) : Կրինփիս խաղաղապահ - կանոնչ մկրտուած - չարժուած մըն է, այնպէս որ ոճրափորձին նպատակը չատ յստակ չի Թուիր, եթէ զանազան ենթադրութիւններ, այսինքն քաղաքական ծուռ հաշիւներ չինուածուին : Վչ - էս - Տէ չարաթաթերթն է, որ լուրը հրապարակեց եւ հարցը, անմիջապէս, քաղաքական ծանր բնոյթ առաւ : Թրիքօյի կատարելիք քննութիւնը չատ փափուկ է եւ որքան ալ պահանջուած ըլլայ որ՝ ամէն բան լուսարանուի, չանտեսուիր որ Թրիքօ Պետութեան մարդ է եւ եթէ ինչ որ գտնէ չատ «մաքուր» չըլլայ, հաւանաբար կարճ կապէ...:

ՀԱԿԱՄԵՐԻԿԵԱՆ նոր ոճրափորձ մը գործուած է Ֆրանքֆուրթի Ռայն - Մայն ամերիկեան զինուորական օդանաւային կայանին դէմ, որու հետեւանքով 2 մեռեալ կայ եւ 11 վիրաւոր : Ուրբաթ, դեռ ոչ ոք ձեր եզած էր, նախորդ օրուան այս ահաբեկչական արարքին : Ամերիկեան թակարդ - կառք մըն է որ պայթած է,

(Շար.ը Դ. էջ)

ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ԴԵՍՊԱՆԻՆ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ԳԱՐԵԳԻՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ

———×———

ԱՆԹԻԼԻԱՍ («Յառաջ», թելեֆս) . -

Հինգշաբթի, Օգս. 8, ժամը 11-ին Գարեգին Բ. կաթողիկոսը ընդունեցաւ Լիբանանի Ֆրանսացի դեսպանին՝ Քրիսթիան Կրայէֆի այցելութիւնը : Վեհարանի հիւրասենեակին մէջ տեղի ունեցած խօսակցութեան ներկայ եղան նաեւ կաթողիկոսական ընդհ. փոխանորդ՝ Արտաւազդ արք. Թրթռեան եւ կաթողիկոսարանի հիւրընկալ՝ Վարդան եպիսկ. Դէմիրճեան :

Կաթողիկոսարան տուած այս այցելութիւնը դեսպանին առաջին այցելութիւնն է, որուն ընթացքին ան մօտէն ծանօթացաւ հայ ժողովուրդի մասին թէ Լիբանանի մէջ եւ թէ ընդհանրապէս Սփիւռքի մէջ :

Վեհափառը բացատրեց իրեն թէ հայ ժողովուրդը Լիբանանի մէջ վճռակամօրէն կը չարունակէ իր մասնակցութիւնը բերել Լիբանանի տագնապի լուծման համար միութիւնը եւ ազգային հաշտացողութիւնը հիմ նկատելով : Ան հաստատմամբ, կը չարունակէ Լիբանանի տագնապի ակիզքէն իսկ որդեգրած հիմնական քաղաքականութիւնը, որուն համաձայն Լիբանան կրնայ փրկուիլ միայն իր բոլոր զաւակներուն փոխադարձ հաշտացողութեամբ :

Խօսակցութեանց ընթացքին, դեսպան կրայէֆ յայտնեց Վեհափառին իր հիացումը հայ ժողովուրդի ձեռներեցութեան եւստեղծագործութեան մասին, զոր ան դարերու ընթացքին պերճախօս կերպով արտայայտած է եւ կը չարունակէ արտայայտել այսօր, Թէ այստեղ, Լիբանանի մէջ եւ Թէ Ֆրանսայի մէջ :

Խօսակցութեանց երկրորդ բաժնին մէջ, Գարեգին Բ. կաթողիկոս չեշտեց կարեւորութիւնը Ֆրանսական եւ Լիբանանեան, ինչպէս նաեւ Ֆրանսական եւ հայկական մշակոյթներուն յարաբերութեան զարգացման : Ան բսաւ որ. - Թեքնոլոժիք մշակոյթի տիրապետութիւնը պէտք չէ տանի զմեզ հոգեկան, իմացական, գեղարուեստական, մարդկային արժէքները եւ Թէ Թիւով փոքր ազգերու, ինչպէս հայ ժողովուրդի, մշակոյթները պէտք է որ լայն արձագանգ գտնեն Ֆրանսերէն լեզուով եւ Ֆրանսախօս հասարակութեանց մէջ :

Յարգելի դեսպանը չատ մեծ ուշադրութեամբ նկատի ունեցաւ այս պարագան եւ խոստացաւ յետագային յարմար առիթով մը, առանձինն խօսակցութեան եւ քննարկման առարկայ դարձնել այս կարեւոր պարագան :

Խօսակցութիւնը, որ տեւեց չուրջ մէկ ժամ, վերջ գտաւ բարեկամական ջերմ մթնոլորտի մէջ եւ նախաքայլ մը նկատուեցաւ յետագայի աւելի չօշափելի գործակցութեան :

ԴԻՒԱՆ
ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԵԱՆ
ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՑ

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՍԻԱՄԱՆԹՈՅԷՆ, ՎԱՐՈՒԺԱՆԷՆ... ԴԵՐՁԱԿՍ ՀԱՐՈՒՍՏ Է

———×———

Այս միջոցին յաւնախակի երեւոյթ մը դարձած է խմբագրատան մէջ այցելութիւնը ընդունիլ փրանսական մամուլէն աշխատակիցներու : Անոնք կուգան տեսակցութիւն կատարելու թերթիս 60ամեակին առթիւ, կամ տեղեկութիւններ խնդրելու Հայերու, Հայ Դատին, փրանսահայութեան, հայկ. Սփիւռքին եւ ինչ մը հայկական ամէն բանի մասին :

Անոնցմէ վերջինը եղաւ երիտասարդուհի մը որ հեռաձայնով խնդրուած ժամադրութեամբ մը եկաւ հարցումներ ուղղելու հայ լեզուին մասին : Ըսաւ թէ «Լիպերասիոն»ը թերթէն է ինք, ուր կրթական նախարարին փոբրամասնութեանց մշակոյթն ու լեզուն պահպանելու նոր ծրագրին առթիւ էջ մը պիտի յատկացուի : Ու սկսաւ իր հարցումները. ի՞նչ էր գրաբարը, ինչպէս յառաջ եկած էին արեւելահայերէնն ու արեւմտահայերէնը, Ֆրանսայի մէջ հայկական ի՛նչ հաստատութիւններ կային եւլն : Գոհունակ մեկնեցաւ :

Յաջորդ իրիկունը բաւական յառաջացած ժամու մը հեռաձայնեց, հարցնելով թէ եթէ հանդիպէր հինգ վայրկեանէն, արդեօք կարելի՞ էր հայերէն տող մը շարել, որուն հաւանօրէն պէտք պիտի ունենային ձեւաւորելու համար յաջորդ օրուան իրենց թերթին առաջին էջը :

Սկսաւ կարծիքներու խանդավառ փոխանակում մը մեր միջեւ. որմէ՞, ո՞ր տողը ընտրելու էր, պէտք էր հայ լեզուին նուիրուած տող մը ըլլար : Մուշեղ Իշխան, Վ. Թէֆէեան, Սիպիլ առաջին յիշուածները եղան. սակայն համաձայնութիւն չէր գոյանար, աւելի՛ արտայայտիչ, աւելի՛ խորիմաստ պէտք էր ըլլար այդ միակ տողը : Իւրաքանչիւրս մտքով կը թերթատէինք Վարուժանի, Սիամանթոյի էջերը, անոնցմէ՝ հայ բերդուածքեան այդ ամէնէն մեծ ու սիրուած անուններէն տող մը գտնելու ցիգով : Այս խուճապին մէջ էինք երբ ներս մտաւ «Լիպերասիոն»ի աշխատակցուհին. ան ուշացած պահու մը մեզի յաւելեալ աշխատանք տուած ըլլալու անձկութեան մէջ էր, իսկ մենք մեր փնտուածը գտած չըլլալու : Ցոյց տալով մեր բացած հատորները երբ ըսինք թէ յարմարագոյն տողի մը ընտրութեան կը ջանայինք, ան ամօթխած ժպիտով մը ըսաւ.

- «Շատ կը ցաւիմ որ անհարկի տաղտուկ պատճառած եմ ձեզի. մոռցայ ըսելու որ նախադասութիւնը ընտրուած է, ի՛ուզէի որ թարգմանէի, շարել տամ միայն...» : Ու թուղթի կտորի մը վրայ ան երկարեց օտար լեզուի ուսուցման առաջին դասին առաջին նախադասութիւնը.

«My tailor is rich»,

այսինքն՝ «Դերձակս հարուստ է» :

ԱՐՓԻ

ԵՐԵՔ ՀԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ, ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

գրեց՝ ԳԷՈՐԳ ՊԱԳԸՐՃԵԱՆ

Վերջերս պատեհութիւնը ունեցայ կատարելու երեք ճամբորդութիւնները, որոնք զիս տարին տարբեր ցամաքամասերու վրայ դանուող քաղաքներ, ուր ներկայ դանուեցայ հանդիսութիւններու ոդեկոչում, յորելեան:

Ուաշինկթընն, Երեւան, Պուէնոս Այրէս էին այս երազ տուող քաղաքները, որոնց անունը կը բաւէ երեւակայութիւններ հրբարձելու:

Կոչ մը կար «Յառաջ» օրաթերթին մէջ, ուղղուած եղեռնէն վերապրողներու. հրաւէր մըն էր մասնակցելու Ուաշինկթընի ոդեկոչման հանդիսութիւններուն: Վերապրող մըն ալ ինքս, երեսուն այլ հրաւիրեալներու հետ Ապրիլ 22-ին մեկնեցանք Միացեալ Նահանգներու մայրաքաղաքը: Ժամանակին ընդարձակ կերպով դրուած ըլլալով այս մասին, զանց կ'առնեմ հոս մանրամասնութիւնները:

Ցեղով մեկնեցայ մայր հայրենիք, պատասխանելով հայրենի կառավարութեան հրաւէրին, մասնակցելու յոպիլեանի 40-րդ տարեդարձին տօնախմբութիւններուն:

Դլխաւոր հաւաքոյթը կազմակերպուած էր Ցաղթանակի Ա.յտին, ուր հարիւրաւոր ծաղկեպսակներ դրուած էին հայրենիքի համար զոհուածներու հիերխներուն: Շատ յուզիչ կը հնչէր զաւակ կորսնցուցած մայրիկի մը ներկայութիւնը, ծաղկեփունջ մը սեղմած կուրծքին:

Նոյնակաղմ համալիրին մէջ ալ տեղի ունեցաւ հաւաքոյթ մը, ուր Կ. Դէմիրճեան ճառ մը խօսեցաւ ու կատարուեցաւ դեկլարեւտական բաժին մը, մասնակցութեամբ 250 հոգիի: Կազմակերպուած էր նոյնպէս յաղթանակի պանծացման հանդէս մը, Սփիւռքահայութեան հետ կապի Կոմիտէին կողմէ: Նախագահ Վ. Համազասպեան ըրաւ պատմականը. հոն էր նաեւ Վ.Հաճժաար:

Հոս կ'ուզեմ փակագիծ մը բանալ ու խօսիլ շատ կարեւոր նուիրատուութեան մը մասին: Ինծի պարտականութիւն տրուած էր տեղւոյն վրայ հետաքրքրուելու բարերարի մը Հայաստանի կատարած Սեաճէրի զործիքին խնդրով: Պէտք է աւուղէի թէ ինչ պատրաստութիւններ տեսնուած էին որպէսզի հայրենիքը տիրանար բժշկական այս նորագոյն զործիքին: Արդարեւ Մոսկուայէն եկաք առաջին արդիական Սեաճէրը Հայաստան պիտի ունենար, ութ հարիւր հազար տոլարի արժողութեամբ որուն վեց հարիւր հազարը արդէն հայրենի կառավարութեան տրամադրութեան տակ էր, իսկ մնացեալ դումարը պիտի փոխանցուէր չուտով: Ուրեմն ինծի պարտականութիւն յանձնուած էր կապ մը ըլլալ նուիրատուին ու հայրենի կառավարութեան միջեւ: Կրնամ բսել որ այս առաքելութիւնը յաջողութեամբ պսակուեցաւ. ամէն ինչ կարգին էր: Հայաստան պատրաստ էր ընդունելու այս թանկարժէք ու հրաշք մեքենան, զոր կը նուիրէր առանձինն անհատ մը: Ցաղթանակի տօնին առթիւ կարելի՞ է երեւակայել աւելի զեղեցիկ նուէր:

Վերադարձ Փարիզ ու Յունիս 11-ին մեկնում դէպի Հարաւ. Ամերիկա: Հրաւիրուած ըլլալով Ուրուկուէյի Ռատիօ Արմէնիայի ոսկեայ յոբելեանին, հասանք Մոնթէվիտէօ: Տնօրէնին հետ ծանօթացած էինք 1965-ին Մոնթէվիտէօ առաջին այցելութեանս ընթացքին: Ռատիօ Արմենիա յիսուն տարուան անցեալ մը ունի. օրական երկու ժամ հայերէն հաղորդում կը կատարուի. հոն կը հնչէ վերածրնած հայրենիքին ձայնը, հայկական նգանակներ, երգեր, կը տրուին լուրեր Հայաստանէն ու Սփիւռքի զանազան զաղութներէն:

Յիսնամեակի տօնակատարութեան առթիւ կազմակերպուած էր դեղեցիկ հանդիսութիւն մը, Յունիս 16-ին, ուր հաւաքուած էր աւելի քան 500 հոգի: Եղան ճառախօսութիւններ, զործադրուեցաւ բարձրարակ դեղարուեստական յայտագիր մը: Հոս կ'արժէ յիշել որ 1981-ին հայ զաղութին կողմէ մայրաքաղաքի լաւագոյն պողոտաներէն մէկուն վրայ կառուցուած է յուշարձան մը ու հրապարակին տրուած «Փլազա Արմէնիա» անունը. նախաձեռնողը եղած է Պ. Ռուբէնեան:

Պաշտօնական մարզահամար չկայ, սակայն զաղութը կը դնահատուի 12 հազար հոգի: Նոյն բակին մէջ են եկեղեցին եւ երկու ամէնօրեայ զպրոց, մօտ չորս հարիւր աշակերտով: Օգտուելով առիթէն այցելութիւն մըն ալ տուի Մարաչկինեբու ակումբին. ունին ընդարձակ սրահ մը, բոլոր յարմարութիւններով:

Մոնթէվիտէօյէն Պուէնոս Այրէս օդանաւով 40 վայրկ. է: Շատ ընդարձակ քաղաք է, ունի լայն պողոտաներ. կեդրոնը կան երկնաբաց չէնքեր. Ռիօ դեային եզերքի ճաշարանները միշտ խճողուած են ու կարելի չէ որոշ ժամերու ազատ սեղան գտնել. ուտելու եւ քէֆ ընելու համար ստեղծուած ժողովուրդ մը կ'ապրի հոն: Քաղաքին մեթրոն հինգ դիծ ունի եւ կայարանները իրարմէ բաւական հեռու են, իսկ ժողովուրդը իր տրամադրութեան տակ ունի հանրակառքերու խիտ ցանց մը. ուշադրաւ է ժողովուրդին կարդապահութիւնը:

Յունիս 23-ին ներկայ եղայ Ս. պատարագին, այցելեցի Մարաչկիներու ակումբը, նոյնպէս Այնթափցիներունը, քանի մը թաղ անդին է եղեր Հաճընցիներունը: Իսկ եկեղեցւոյ հանդիպակաց մայթին վրայ երկու հսկայ ակումբներ. մէկը Բարեգործականի պատկանող, միւսը Դաշնակցութեան: Այս երկու ակումբները քոմ քոմի են, երեք յարկի վրայ, կը ծառայեն որպէս զպրոց, կեդրոն մարմնամարզի, պասքէթի, վոլէյպոլի եւլն.: Հոն կը կատարուին նաեւ պարահանդէսներ, հարսնիքներ: Ունին արդիական բոլոր սարքաւորումները. նոյնիսկ լողաւազան:

Երբ կը բաղդատենք այս ամէնը Փարիզի կամ Ֆրանսայի հայ զաղութին հետ, պարզապէս ամօթ կը զգանք: Մեր միութիւնները հազիւ տարին անդամ մը պարահանդէս կը սարքեն ու զոյացած դուռմարին հազիւ հարիւրին քանիը կը մըննայ որպէս չահ, մինչ մնացածը կը մրսանի սրահի տէրերուն եւ նուագողներուն դրպանը: Արդեօք Արժանթինցիները մեզմէ աւելի հարո՞ւստ են: Պատասխանը դուք տուէք:Գործաւոր մը ամիսը հարիւր տոլար կը չահի, իսկ ապրուստը աժան չէ: Մէկ բան յստակ է. մենք է որ անճարակ ենք եւ նոյնիսկ անտարբեր: Հոն կան ամէնօրեայ եօթը զպրոցներ, երեքը երկրորդական բաժինով եւ 2700 աշակերտներով: Դպրոցները վճարովի են: Աշակերտներու հաւաքը կը կատարուի օթօքառերով, անոնք կը ճաշեն զպրոցը ու տուն կը դառնան երեկոյեան: Հայ տիկիններ կուգան զպրոց ու կը հսկեն տղոց ճաշին:

Այս մասնակի եւ ոչ ամբողջական տեղեկութիւնները կրցայ քաղել Բարեգործականի վարժարանին տնօրէն՝ Պ. Մարաչլեանէն ու Բարեգործականի մասնաճիւղին առեղնապետ Պ. Եուսուֆեանէ: Օրը Կիրակի ըլլալով, պատասրզէն եռք ճաշ պատրաստուած էր ակումբին մէջ տիկիններու կողմէ: Պ. Եուսուֆեան բսաւ թէ այդ ճաշերուն եկամուտը կը դործածուէր ամէն տարի 20 - 22 աշակերտի դէպի Հայաստան ճամբորդութեան ծախքերը հոգալու: Ներկայ էին աւելի քան երկու հարիւր անձեր, կը սպասարկէին զպրոցի աշակերտները:

Այս զաղութը ունի օրաթերթ մը՝ Արմէնիան, երեք չարաթաթերթ՝ Մարտարապատ, Սեւան եւ Շարժուած, որոնք սպաներէն բաժին ալ ունին: Լաւագոյն պողոտաններէն մէկուն վրայ բարերար Պ. Միւրաքեանի կողմէ չինուած է յուշարձան մը նուիրուած Արժանթինի ժողովուրդին որպէս երախտագիտութեան նշան, Հայերու կողմէ:

Պուէնոս Այրէսի վճռաբեկ տեսանին դատախազն է այնթափցի տոքթ. Գարլոս Արսլանեան որ պիտի դատէ ձերբակալուած նախկին բարձրաստիճան զինուորականները: Անոնց պաշտպան փաստաբաններէն է Անարէզ Մարութեան:

Քանի տարի առաջ առաջին այցելութեանս, համոզուած էի որ միջին Արեւելքի դաղութներէն եռք Արժանթինի դաղութն է որ առաւելագոյն պիտի դիմանայ ճուլման վտանգներուն, չնորհիւ իր դպրոցներուն:

Փարիզ ունինք երկու դպրոց. բոլորս ալ ծանօթ ենք անոնց դժուարութիւններուն: Ի՞նչ կ'ընենք անոնց համար: Ի՞նչպէս կը պատասխանենք անոնց ի նպաստ եղած կոչերուն, եթէ կը պատասխանենք:

Կ'ողբամ դժեզ Փարիզի դաղութ:

Եթէ չըլլային Կիւլպէնկեան ու Բարեգործականը ուրեմն մէկ օրէն միւսը պիտի փակուէին անոնք ալ:

Կը յիշեմ, օր մը դիմեցի մեծահարուստի մը, նպաստ մը խնդրելու համար Լիբանանի ազէտեալներուն: Ու մարդը տուաւ. տուաւ, որովհետեւ բարեկամ էինք ու որովհետեւ ես էի դիմողը. տուաւ հարիւր Ֆրանք: Գաղութիս դիտակից ազդայիները, որոնք մտահոդուած են մեր ազգին ճակատագիրով, կրնան հազարաւոր նման պատմութիւններ պատմել: Անչուչա անպակաս են տուողները, բայց անբաւարար է անոնց տուածը ու ոմանք իրենց աչքերը կը դարձնեն դէպի Ֆրանսայի սահմաններէն դուրս, դէպի ԱՄՆ ու վրկութեան կը սպասեն: Կը վայելէ՞ մեր զաղութին նման կեցուածք: Պիտի չըկարենա՞նք մեր վարժարանները ապրեցնել տեղւոյս վրայ կատարուած ճիգով: Հաճելի՞ է սեփական զաւկին համար նըպաստաբնակալի դիրքին մասնատիլ, երբ մեր զաղութին մէջ անպակաս են ունեւորներ ու կարողութիւն ունեցողներ:

Առանց դպրոցի չկայ փրկութիւն: Կան երիտասարդներ, որոնք կը խորհին թէ չըկայ փրկութիւն առանց զէնքի: Ամէն ոք իր համոզումը ունի: Բոլորս ալ վրէժի հարց մը ունինք. մէկը կը խորհի թէ վրէժը կը լուծուի վերապրումով, զպրոցներու ցանցին ամրապնդումով, անոնց յարատեւութեան համար միջոցներու ապահովումով: Շատ ժամանակ չանցաւ այն օրէն երբ վաղչէն վ.Հաճիան խօսեցաւ Սփիւռքի մասին, ըսաւ թէ մեր կացութիւնը մնայուն բան մըն է այլեւս, մնայուն երեւոյթ մը ու մենք պարտաւոր ենք աշխատիլ այդ ուղղութեամբ, մեր կառոյցները առաւել զօրացնելու ճամբով:

Վրէժ լուծելու ձեւ մըն է տալը, մեր դիմագիծը պահպանող հաստատութիւններու զօրավիգ կանդնիլը: Բոլոր դպրոցները հաշուեհատ են, մրցակից, ու մենք որպէս Ֆրանսահայ զաղութ պէտք է միտս պարտաւոր ըլլանք բաղդատութեան ու կարողութիւնը ունենանք դիմանալու այդ բաղդատութեան, եւ ոչ թէ մեր փրկութիւնը տպատենք ուրիշ զաղութներէ:

Նպաստընկալը իր ճակատագրին անօրինութեամբ չունենար ձեռքը, իսկ այն որ իր ճակատագրին տէրը չէ, դատապարտուած է կորստեան:

Մեր ճակատագիրը առաջին հերթին կապուած է դպրոցին: Առանց դպրոցի փրկութիւն կարելի չէ երեւակայել. իսկ այդ փրկութեան համար պէտք է պատրաստ ըլլանք առանձնելու մեր պատասխանատուութիւնները:

Առնելը հաճոյք է, բայց տալը երանութիւն՝ երբ հարցը կը դրուի տղոյին մակարդակի վրայ: Տալը այս պարագային վարուցան է. ինչպէ՞ս կ'ուզէք որ արար ցորեն տայ, երբ այդ արտը չենք հերկեր ու անոր ակօսներուն մէկ չենք նետեր հացահատիկները:

ՄԱՌԷՇԱԼ ՓԷթԷՆԻ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Ան կը խնդրէ որ եթէ պատապարտուի վերջինը ըլլայ իրը եւ խնայուի անոնց որոնք ծառայած են իրեն: Սակայն անմեղ է ինք ու «Ֆրանսացի մառէշալ մը ոչ ոքէ չնորհ կը խնդրէ» ինքզինքը կը յանձնէ «Աստուծոյ եւ ապագայ սերունդներու դատաստանին». կը վերջացնէ ըսելով. «ուրիշ ըսելիք չունիմ, ոչ մէկ հարցումի կը պատասխանեմ»:

Սառեցնող լռութեան մէջ կը լսէ ինք եւս: Ընկերվարական վեց երեսփոխաններ, 2 արմատական, համայնավար մը, երեք ծերակուտական եւ ժիւռիի 12 «ոչխարհրդարանական» անդամները չեն կըրնար չդնահատել նման ելոյթ մը որ կը սրբէ այնքան սխալներ, նոյնիսկ ոճիրներ՝ մեծամասնութեան կարծիքով:

Ներկայ հանրութիւնը սկիզբէն իսկ ցոյց կուտայ թէ միմիայն նոր իշխանութեան կողմնակիցներէն չի բաղկանար: Ընդհ. դատախազը, դիւանի կերպարանքով Մորնէ, դատավարութեան ամբողջ տեւողութեան կ'արտայայտէ յանախ ժըխտական կեցուածք մը. այս ծերունին որ կը չարչըրկէ ուրիշ ծերունի մը, բաւական անախորժ տեսարան մը կը պարզէ: Ատեանին նախագահը քանի նիստերու ընթացքին զանազան անդամներ լռութեան կը հրաւիրէ ամբաստանեալին բարեկամները, ինչպէս կը պարտաւորուի մեղմել զայրոյթը ժիւռիի կարգ մը վրէժխնդիր անդամներուն:

Կը սկսի վկաներու տողանցքը: Նախ փօլ Ռէյնօ, յետոյ Գ. Հանրապետութեան վերջին ակնառու մեծերը. է. Հէրիօ, Ա. Լըպրէօն, Լէոն Պլում: Ցետոյ դատավարութիւնը կը չարունակուի զիկ զակնեդրոյ: Ամբաստանող, «չէզոք» կարծըւած եւ պաշտպան վկաներ իրարու կը յաջորդեն զարմանալի անկանոնութեան մը մէջ: Զօրավարներ կուգան պաշտպանողական ընելու իրենց նախկին զեկավարին: Ան սթափելով յանկարծ իր ակնոցները թըմրութենէն եւ իր կամաւոր լռութենէն, կ'ընդհատէ անոնցմէ մին. «կը բաւէ՛ այսքան ռազմավարութիւն»:

Ցետոյ կարգը կուգայ Վիշիի սեւ հրեշտակին. անոր՝ որուն կը վերագրուի ամէն չարիք, ամբաստանութիւն եւ յանկարծ պաշտպանութեան գլխաւոր վկաներուն կողմէ. Փիէռ Լաւալին: Դալկահար, նիհարցած կուգայ, սակայն չուտով կը հաւաքէ ինքզինքը ու մտիկ կ'ընէ հարցումները, զոր իրեն կ'ուղղէ մասնաւորաբար Փ. Պրոք: Ան ամբաստանութիւններ չի թափեր փէթէնի վրայ սակայն նկատել կուտայ թէ Մոնթուռ զացած է Հիթլէրի հետ նախաքայլերը հաստատելու համագործակցութեան մը:

Ցետոյ կուգայ զօր. Ա. Լաֆարկ՝ դիմագրական եւ միջա դործօն, որ կը պաշտպանէ մառէշալը: Նախկին նախարարներ, բարձր պաշտօնատարները վիչիի, հաւատարիմներ իրարու կը յաջորդեն: Երկու ծանօթ աչեր՝ Ֆ. ոը Պրինոն որ չորքած էր ազատրի մէջ համագործակցական կառավարութիւն մը հիմնել, եւ Ժ. Տարնան որ հաւատարմութիւն ուխտած էր փէթէնի ու ապա Հիթլէրի: Երկըմի արտայայտութիւններ կ'ունենան, սակայն պաշտպանութիւնը չի պնդեր: Ցետոյ դարձեալ ամէն բան կը մխրճուի չանուածապատ թղթածրարի մը էջերուն մէջ, որուն ոչ ոք կը տիրապետէ: Դատավարութիւնը՝ զոր նախագահ Մոնժիպօ կոչած էր «պատմութեան ամէնէն մեծ դատավարութիւններէն մին» ափ յափով կազմակերպուած ըլլալ կը թուէր կարդ չանոնի ու թեր ու դէմ կարծիքներու փոխանակութեան որոշ կարգապահութեան մը պակասին հետեւանքով:

Օգոստոս 11-ին, Մորնէ կարճ ամբաստանագիր մը կը ներկայացնէ, ուր կը խոստովանի թէ կարելի չէ ըսել որ փէթէնն պատերազմէն առաջ իսկ հակահանրապետական կեցուածք ունեցած է: Սակայն 1940-էն ի վեր դատած է հանրապետութեան, ընդունած եւ ընդունիլ տուած է պարտութիւնը, նկուն դիրքի մատնած է Ֆրանսան, ուզած է անպատուել իր երկիրը ոտնակոխ ընելով իր դաշնակիցներու հանդէպ ստանձնած պարտաւորութիւնները:

Ցետոյ պաշտպանողականը. Փայէն կրկին կը ժայթքէ երկու երկար ելոյթով. լրմէռ ամփոփ ու վճռական կը խօսի. իրողութիւնները կ'եզրակացնէ. «Բարձրադոյն Ատեանի դատաւորնե՛ր, ձեր ձեռքերուն մէջ է Ֆրանսայի ճակատագիրը»:

Ամբաստանեալը, որուն քսան օրինի վերջին խօսքի մը իրաւունքը կը տրուի, կը յայտարարէ. «Ուզեցի մնալ Ֆրանսական հողին վրայ պահպանելու համար ժողովուրդը եւ մեղմացնելու համար անոր տառապանքը: Կեանքս ու ապառնիս ձեր ձեռքն են: Սակայն պատիւս միայն հայրենիքիս կը վստահիմ...»:

Ո՛չ յարդանքի արտայայտութիւն մը, ոչ ալ անչուշտ զղջումի խօսք մը զոհերուն, ռազմիկներուն, դիմադրականներուն, չարչարուածներուն, աքսորուած կամ դնդակահարուածներուն մասին...:

Օգոստոս 14, ժամը 21-ն է, տեսակը կը քաչուի խորհրդակցութեան: Սէնթ Շափէլի Արդարութեան Պալատին լոյսերը կը վառին. սպասումը կը տեւէ մինչեւ առաւուան ժամը 4:

Վճիռին ընթերցումը բոլորովին ան-

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ
ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ ԵՒ ԱՐԴԻՒՆԱԲԵՐԱԿԱՆ
ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՆԱԽԱՐԱՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ
ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ ԵՒ ԱՐԴԻՒՆԱԲԵՐԱԿԱՆ
ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՆԱԽԱՐԱՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ
ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ ԵՒ ԱՐԴԻՒՆԱԲԵՐԱԿԱՆ
ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՆԱԽԱՐԱՐ

(Շար. Ա էջէն)

կայանին մուտքին: Զինուորական մը եւ կին մը մեռած են: Կասկածները կարմիր բանակ խմբակին վրայ կը կեդրոնանան:

ՁՈՒՄՊԼԱՔ, ամէն օր, քիչ մը աւելի կը բարձրացնէ ձայնը: Երկիրը վարող (եթէ կարելի է ըսել...) վարչակարգին դէմ: Յայտարարելէ ետք թէ որոշած է արդիւնաբերական փառերգն ու դրօշակը Շոփֆ եւ Ալէյի լեռներուն մէջ, աւելցուցած է.- «Պիտի պատռենք եւ այրենք լիբանանեան դրօշակները եւ պիտի չընդունինք այլեւս այս անիծեալ փառերգը, որ աշխարհակալութեան մէկ առեղծուածութիւնն է»: Կռուիլը պիտի չդադրի, կ'ըսէ Վալիտ Ճումպլաթ, մինչեւ որ Լիբանանի ամէն կողմերը չծածանի ընկերվարութեան դրօշակը:

ՅՈՎՀ.- ՊՕՂՈՍ «Ափրիկեկեն», ինչպէս մկրտուած է 48 ժամէ, ափրիկեան 12 օրուան չրջապտոյտը սկսաւ Թոկոյէն: Ըստ սովորութեան հողը համբուրեց, երբ իջաւ Լոմէի օդակայանը, ուր թամ-թամով կը դիմաւորուէր: Պապը 40 ճառ թէ քարոզ պիտի արտասանէ այս 12 օրերու ընթացքին: Պիտի չանայ «խելքի բերել» ափրիկեցի կաթողիկէները, մանաւանդ կղերին մէջ, որոնք բաւական հեռացած են քահանայական կանոններէն:

ԱԼԻ ԱՂՃԱՑԻ բուն նկարագիրը միշտ հարցականի տակ կը մնայ: Դատաւորներէն մինչեւ լրագրողները չեն կրնար ճըշդել թէ խորամա՞նկ է թէ սֆիգմֆրէն: Ան այժմ, Հռոմի դատավարութիւնը յետաձգուած է Սեպտեմբերին, արձակուրդի հետեւանքով, բայց դատաւորներ Հոլանտա եւ Գերմանիա պիտի երթան հարցապնդելու համար, մէկ կողմէ՝ Սամէթ Ալան անուն երիտասարդ մը, որ ձերբակալուած է Պապին Հոլանտա այցելութեան առեն, միւս կողմէ, Իօզպէյ անուն մէկը, որ զէնքի եւ թմրեցուցիչի առուծախով կը զբաղի:

ԱՐԱԲԱՏԻ վրայ լեռնաղնացութիւնը բոլորովին արդիլուած է զբօսաշրջիկներուն, վերջին մի քանի ամիսներէն ետք: 15 հոգի ձերբակալուած են Թուրք իշխանութեանց կողմէ:

ՆԻՔՍԸՆ ալ խլիրդ ունի, ինչ որ առիթ տուած էր «սրամիտ» (քիչ մը՝ սեւ իւմուռ թէեւ) խորհրդիր մը ներշնչելու Ֆրանսացի լրագրողի մը, որ Սպիտակ Տունը կը մկրտէր՝ Լը փավիյօն տէ ֆաուբուրկ: Մի քանի նահանգներու նախկին նախադահին խլիրդը ձախ ականջին տակ է: Գործողութիւնը կատարուած է անցեալ շաբթու եւ «խոշոր ուռ մը» հանուած է (2 ուկէս սանթիմեթր): Նման ռեկորնի քիթին վրայէն հանուած միսին, այս խլիրդները վտանգաւոր չեն եւ չեն տարածուիր:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

Տիկին Անահիտ Ջամճիքեան, Տէր եւ Տիկին Ժորժ Ռօ եւ զաւակները չնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք ծաղկեպատկով, փոխան ծաղկեպատկի նուէրներով, անձամբ թէ դրաւոր, ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց ամուսնոյն, հօր եւ մեծ-հօր՝

ԺԻՐԱՅՐ ՋԱՄՃԻՔԵԱՆԻ

մահուան առթիւ:

Այս տխուր առթիւ, Տիկին Ջամճիքեան իր ողբացեալ ամուսնոյն յիշատակին նուէրներ կ'ընէ Որբերու Օգն. Մարմնին, Սամուէլ - Մուրատեան վրժ.ին, Կարմիր Խաչին, Դպրոցասէր Տիկնանց վրժ.ին եւ Մարի-Նուպար Ուսանողական Տան Բարեկամներու Միութեան (առանձ «Յառաջ»էն):

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տունը կը պատրաստէ՝

«ՀԱՑ ԳՐՔԻ»

ցուցադրութիւն մը, 1985, Հոկտեմբերին համար, որ տեղի պիտի ունենայ՝

Palais de la Bourse «Musée de la Marine»
La Canebière. Marseille

×

Մարսէյլի բոլոր կազմակերպութիւններէն կը խնդրուի նկատի առնել ՅՈՒՆՈՒԱՐ 25-ի Թուականը՝ դրաւուած օր Կապոյտ Խաչի քաղաքի մասնաճիւղի կողմէ:

×

Հ. Բ. Ը. Մ. եւ Էսաեան Բարեկամական Միութիւնը կ'ողեկոչէն՝

ՎԱՀԱՆ ՏԻՐԵԱՆԻ

ծննդեան 100-ամեակը, Կիրակի, Հոկտեմբեր 6-ին:

×

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ պարահանդէսը՝ Նոյեմբեր 9, Շաբաթ դիշեր:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ ՍԱԿԱԳԻՆԸ

Մահազդ	300	(355,80)
Հոգեհանգիստ	200	(237,20)
Շնորհակալիք	200	(237,20)
Հարսնիք, նշանտուք	200	(237,20)
Ծնունդ	200	(237,20)

Բոլոր ազդերու սակերուն վրայ, հարկ է աւելցնել 18,60% Թ.Վ.Ա. (տե՛ս փակագծի մէջ ընդհ. գումարը):

Այս գիները կը վերաբերին մէկ անգամ հրատարակելի ազդերու, մինչեւ մէկ քառորդ սիւնակ (25 տող) մահազդներու պարագային եւ 1/8րդ (12-13 տող) մնացեալին:

Առեւտրական եւ այլ ծանուցումներու համար, դիմել Թերթին Վարչութեան:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս - Պետրոս Եկեղեցւոյ Մատաղօրհնութիւնը, Կիրակի, Հոկտեմբեր 13-ին:

×

Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի Մարսէյլ քաղաքի վարչութեան ճաշը տեղի կ'ունենայ Հոկտեմբեր 6-ին, Կիրակի, ցերեկ:

— ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ —

ԿԻՐԱԿԻ, ՕԳՈՍՏՈՍ 18

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՍՐՔՈՑ ԹԱՐԳՄԱՆՉԱՑ ՄԱՑՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝
ՅԱԿՈԲ ԵՊԻՍԿ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ
Առաջնորդ հարաւային Ֆրանսայի վիճակին

Ըստ աւանդութեան կը կատարուի նաեւ Խաղողօրհնութիւն: Իսկ խաղող նուիրել փափաքող հաւատացեալները կրնան դիմել եկեղեցւոյ քարտուղարութեան:

Պատարագի երգեցողութիւնները կը կատարուին Սահակ - Մեսրոպ երգչախումբի կողմէ քառաձայն եղանակով, առաջնորդութեամբ դեկավար Խաչիկ Երզմազեանի:

Սկիզբ ժամերգութեան	*ժամը՝ 8*
Պատարագ	*ժամը՝ 10*
Քարոզ	*ժամը՝ 11·15*
Խաղողօրհնէք	*ժամը՝ 11·45*

ՍԷՆԹ՝ ԱՆԹՈՒԱՆ Ս. ԹԱԴԷՈՍ

Պատարագ կը մատուցանէ եւ կը քարոզէ եկեղեցւոյ հոգեւոր Հովիւը՝
ՎԱՉԷ Ծ. ՎԱՐԴ. ԻԳՆԱՏԻՈՍԵԱՆ

Ցաւարտ պատարագի կը կատարուի աւանդական խաղողօրհնէքի արարողութիւնը:

Սկիզբ ժամերգութեան ժամը՝ 8·30, պատարագ՝ 10, քարոզ՝ 11, խաղողօրհնէք՝ 11·45:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ 55ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹԸ

Կիրակի, Մարտ 2-ին
կէսօրէ վերջ ժամը 2·30-ին

Salle de la Chimie
28 bis, rue St. Dominique
Paris 7e — Métro: Invalides

ՊՕՄՈՆԻ Ս. ԳՐ. ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ եկեղեցւոյ հոգեւոր Հովիւ՝
ԳՐԻԳՈՐԻՍ ՔՀՆԱ. ՔԷՇԻՇԵԱՆ

Սկիզբ ժամերգութեան ժամը՝ 9-ին:
Պատարագ՝ 10·15-ին:

Ցաւարտ պատարագի կը կատարուի աւանդական խաղողօրհնէքի արարողութիւնը:

ՍԷՆ-ԼՈՒ — Ս. ԳԷՈՐԳ

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝
ՇԱՀԱՆ ԽԶԿՐ. ՔՀՆԱ. ՏԷՏԷՃԵԱՆ

Ցաւարտ պատարագի կը կատարուի աւանդական խաղողօրհնէքի արարողութիւնը:

Ս. ՅԱԿՈԲ — ԼԻՈՆ

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝
ՆՈՐՎԱՆ ԵՊԻՍԿ. ՉԱՔԱՐԵԱՆ

Ցաւարտ պատարագի կը կատարուի աւանդական խաղողօրհնէքի արարողութիւնը:

Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ — ՏԷՍԻՆ

Տէսինի եկեղեցւոյ վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ եկեղեցւոյ անուանակոչման՝ Սուրբ Աստուածածնայ տօնին առթիւ, Կիրակի, Օգս. 18, առաւօտեան կը մատուցուի հանդիսաւոր պատարագ եւ կը կատարուի աւանդական մատաղ եւ խաղողօրհնէք:

Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ ՇԱՒԻԼ

Պատարագ կը մատուցուի ժամը 10·30-ին:

Սկիզբ ժամերգութեան ժամը՝ 9·30-ին:
Ցաւարտ պատարագի խաղողօրհնէք:

OPTIMA Tours

ARMENIE

-- 1985 - 1986 --

— **Du 17 au 31 Aout** ..... **6.780 F**
— **Du 31 Aout au 14 Septembre** ..... **6.780 F**
— **Du 14 au 28 Septembre** ..... **6.780 F**
(tous ces voyages avec aller et retour par KIEV).
— **Du 17 au 31 Aout** ..... **7.050 F**
(2 nuits à MOSCOU dont une à aller et une au retour).
— **Du 5 au 19 Octobre** (via Kiev) ..... **5.750 F**
— **Du 18 au 27 Octobre** (via Moscou) ..... **4.750 F**
(Possibilité semaine supplémentaire en ARMENIE du **27 Octobre au 2 Novembre** en pension complète à **1.450 F**)
— **Du 25 Octobre au 3 Novembre** (via Moscou) ..... **4.550 F**
(Possibilité semaine supplémentaire en ARMENIE **Du 3 au 9 Novembre** en pension complète à **1.130 F**)

VOYAGE SPECIAL

Sous la conduite de Réverand Père A. KESSEGIAN
du 17 au 31 Août à 6. 780 Frs.
KIEV / EREVAN / TBILISSI / KIEV

Spécial Réveillon & Noël arménien en Arménie
— **Du 28 Décembre 1985 au 11 Janvier 1986** (via Moscou) .... **5.580 F**

Pâques en Arménie
— **Du 29 Mars au 12 Avril** (via Kiev) ..... **6.050 F**

Spécial Cérémonie du 24 Avril en Arménie
— **Du 19 Avril au 3 Mai**
(Prix et conditions de ce voyage nous consulter).

(Nos prix comprennent — le transoprt aérien, tous les transferts, la pension complète, le logement dans des hôtels de 1ère classe A en chambre double / bain, les excursions et visites mentionnées dans notre programme, l'ASSURANCE).

(Nos prix ne comprennent pas — la chambre individuelle, les boissons et les frais de nature personnelle, frais de visa 100 F.)

(Groupe minimum 20 inscriptions accompagnateur assuré par notre agence).

Renseignements et Inscriptions:

PARIS

Madame COUMRYANTZ Sonia
OPTIMA TOURS
12, rue Vignon — 75009 PARIS
Tél : 742 - 10 - 35

LIC A 130

FETE CHAMPETRE

du Home Arménien de St. Raphaël

107, avenue Maréchal Lyautey

LE JEUDI 15 AOUT

à 10h Messe célébrée par le R. P. Daron DJEREDJIAN
suivie de la bénédiction du raisin
Fête animée par *l'ensemble V A N*
REPAS — TOMBOLA

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH» — 83, Rue d'Hauteville - 75010 Paris
Commission Paritaire: N° 55935

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՕԳՈՍՏՈՍ
13
MARDI
13 AOUT
1985

LE NUMERO : 3,00 F

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE - FONDE EN 1925
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

TÉL.: 770.86.60 — TELEX: HARATCH 280 868 F
C.C.P. PARIS 15069-82 E — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 500 Ֆ. - Վեցամսեայ : 260 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 550 Ֆ. - Հատը : 3,00 Ֆ.

61ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 16.027
Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
61e ANNÉE — No 16.027

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՊԷՅՐՈՒԹ

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ՀԱՒԱՆԱԿԱՆ ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐ ԲԱԽՈՒՄՆԵՐ

—×—

Ութերորդ հանդիպումէն ետք, նախագահ Ասատի հետ, ճեմայէլ, Պէյրութ վերադարձին յայտարարած է թէ կոդմնակից է սահմանադրական բարեփոխումի, ինչ որ, կը չեշտէ, վիջում չի նշանակեր, այլ զաղափարն իսկ կը մերժուի, բայց ան կ՚ակնարկէ համաձայնութեան մը գալ որքան կարելի բոլոր Լիբանանցիներու հաւատարմութիւնը ապահովուի: Կը թուի որ ճեմայէլ երբեմն երբեմն Դամասկոսի ճամբան բռնելով, կ՚ուզէ փաստել քրիստոնեայ իր հակառակորդներուն, որ Սուրիոյ կառավարութիւնը կը վայելէ միշտ: Ամէն պարագայի մէջ, եթէ տակաւին կասկածներ կային այդ մասին, այլեւս բացարձակապէս յստակ է, որ Լիբանանի ճակատագիրը Դամասկոս կ՚որոշուի:

×

Հակառակ այս քիչ-շատ խրախուսիչ ելոյթներուն, բախումները չեն պակսած Պէյրութ, նոյնիսկ նոր տեսակի առեւանգում մըն ալ կատարուած է: 65 քրիստոնեայ Լիբանանցիներ երեքուկէս ժամ պատանդ բռնուած են Մխոյը - Խոթ - Խալլնդի հանրակառքի մը մէջ, որ կը փորձէր օդակայան երթալ: Շիիներ են, որոնք վար առած են ճամբորդները եւ անորոշ վայր մը տարած: Զանազան միջամտութիւններէ ետք, ազատ արձակուած են: Առեւանդողներու պահանջածն էր իրենց մէկ ընկերոջ ազատ արձակումը քրիստոնեաներու կողմէ:

Ակռ զատ, Տիւրզիներն ալ քարուքանդ րած են քրիստոնեայ նախկին գիւղ մը, որ արդէն աւերակ էր: Ժիյէհի մէջ, պատերազմէն առաջ 6000 քրիստոնեայ եւ 300 շիի կ՚ապրէին: Շաբաթ գիշեր, ճումլաթի քաղաքագործքերը խուժած են գիւղ եւ տեղական ընտելով հոն ապաստանած պաղեստինցի գաղթականները, պիկափներով մաքրած են մնացած աւերակները:

X Տրիպոլիսի մէջ ալ ծանր հաշուեյարդարներ տեղի ունեցած են: «Հոկտ. 24 Շարժում»ն է, որ ամբաստանած է «իսլամական միացման Շարժում»ը որ սպանած է իր երկու անդամները:

X Իսրայէլեան ուժերը «իշահամար»ի ձեռնարկած են «ապահովութեան գօտի»ին արեւելեան մասը, իրրեւ հետեւանք առջի օրուան ռճրափորձին, երբ համայնավար երիտասարդ Լիբանանցի մը, էշու մը հեծած, անձնասպան - ռճրափորձ մը կատարեց իսրայէլեան զինուորական կեդրոնատեղի մը վրայ: Բարձրախօսներով, կը հաղորդուի զինուորական կառավարիչին հրամանը, որ կ՚արգիլէ գիւղացիներուն իշու վրայ հեծած դաշտ երթալ, առանց նախապէս արտօնութիւն առնելու: Էշերուն դէմ, իսկական հաւանգէ մըն է, որու դիմած են իշխանութիւնները եւ ամէն մէկ բնակիչ պէտք է յայտարարէ իր էշը եւ տեղեկացնէ եթէ ասոր էշ մը ժամանէ...:

ՅԱՌԱՋ 60

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐԱԿԱՆ ԳԻՐԵՐ

ՎԵՆԵՏԻԿ.- (հեռագիր)

Խմբագրութիւն
«ՅԱՌԱՋ»ի

Հայ մամուլի նահապետ «Բազմավէպ»ի խմբագրութիւնը սրտանց կը խնդակցի եւ կը շնորհաւորէ «Յառաջ»ի վաթսունամեայ բեղուն գործունէութիւնը: Ջերմ մաղթանքներ նորանոր ազգօգուտ նուաճումներու:

Հ. ԼԵՒՈՆ ՋԷՔԻԵԱՆ
Խմբագրապետ

×

ՄԻԼԱՆՕ.- (հեռագիր)

Սիրելի Արփիկ,

Յառաջ անսասան, յառաջ անվեհեր ծանօթ քայլերդին այս բնաբանով, Իտալահայ Մշակութային Միութիւնը, ակամայ յապաղումով, կուգայ շնորհաւորել «Յառաջ»ի վաթսունամեակը ձեզի մաղթելով առողջութիւն, կարողութիւն, որպէսզի յառաջընթաց կամքով չարունակէք վառ պահել ջահը, զոր մեծ Շ.ն արծարծեց սփիւռքահայ հրապարակագրութեան հորիզոնին վրայ:

Ի դիմաց վարչութեան
ՀՐԱՆԴ ԲԱՄՊԱԿԵԱՆ

×

Ագնուափայլ Տիկին Արփիկ,

«Յառաջ»ի վաթսունամեայ տարեդարձին կը ձայնակցիմ բոլոր սրտով, համոզուած թէ անոր առաքելութիւնը աւելի քան նուիրական՝ անհրաժեշտ ներկայութիւն մըն է Ֆրանսայի մեր գաղութին ազգային դրօշին պահպանումին համար:

Կը մաղթեմ որ ոչ մէկ խոչընդոտ ու դժուարութիւն կասեցնէ ձեր եռանդն ու նուիրումը այլ ընդհակառակն բազմապատկէ ձեր ուժերը, որպէսզի հայ գիրն ու մշակոյթը չդադրին մուտք գործելէ բազմաթիւ հայ օճախներէ ներս, խթանելով մանաւանդ նոր սերունդը սէր ու պատրաստութիւն տածելու մեր հայրերէն թողուած ամէնէն թանկագին հարստութեան հանդէպ:

Բազմաթիւ տասնամեակներու մաղթանքիս կը միացնեմ ազօթքս որ Աստուած պահէ ձեզ առողջ ու կայտառ, մարմնով ու մտքով, եւ մնաք անվհատ միշտ՝ պատնէշի վրայ:

ՄԱՆՈՒԷԼ Ծ. Վ. ՊԱԹԱԳԵԱՆ
Ժողովրդապետ
Փարիզի Հայ Կաթողիկէ Հայոց

×

Սիրելի «Յառաջ»

Պօմոնի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ Թաղականութիւնը լաւագոյն մաղթանքներով կը շնորհաւորէ վաթսունամեայ յոբելեանդ:

Խոնարհելով քո հիմնադիր մեծ Հայուն՝ անմոռանալի Շ.ի յիշատակին առջեւ՝ կ՚ըսենք յարգանք քո հին եւ նոր բոլոր աշխատակիցներիդ, փառք անոնց ազդօգուտ անհուն վաստակին:

Կը ցանկանանք մեծ յաջողութիւններ ապագայիդ համար, անպառ կորով մեր բոլորի յարգանքին արժանի Արփիկին ու բոլոր աշխատակիցներիդ:

Ի դիմաց թաղական խորհուրդի՝
նախագահ
ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ԲԱԲԱՑԵԱՆ

×

«Յառաջ», ով վաթսունամեայ պատանի:

Բոցավառ տաւերով մեզի լոյս սփռող, լոյս ներարկող եւ գաղութէ-գաղութ «իսպրիկ» փոխադրող ով դուն կռունկ անուանի:

Փարիզի Մարի-Նուպար Հայ Ուսանողական Տան երախտաշատ սաներն ու տրնօրէնութիւնը քեզի կը մաղթեն երկա՛ր, շատ երկա՛ր կեանք, ով Լուսաւորիչի կանթեղին փարիզեան ձագուկը:

«Հապօ՛ն, արի արանց մանկունք...»:

Վ. ԳՕԶՈՒՆԵԱՆ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻՆ որոշումը Նոր - Քալետոնիոյ օդէնքին վերաբերեալ, պատճառ եղաւ որ Խորհրդարանը արտակարգ նիստի հրաւիրուի երկուշաբթի օր եւ երեսփոխանները ու ծերակուտականները իրենց արձակուրդը կէս ձգելով, օդանաւ նետուին Փալէ Պուրպոն հասնելու համար: Արդարեւ, սահմանադրական Խորհուրդին համար, Սահմանադրութեան համապատասխան չէ, Յունիս 26-ին քուէարկուած օդէնքին այն մասին միայն: Առարկութիւնն այն է, որ նախատեսուած խորհրդականներու թիւը թերագնահատուած է ընտրողներու թիւին համեմատութեամբ: Օրինակ՝ հարաւի համար (գլխաւորաբար Նումէա) 18 ընտրեալ կ՚որոշէ օդէնքը, 80098 բնակիչի, 45523 ընտրողի համար եւ հարկ է՝ 20 ընտրեալ:

ՌՈՒՏՈԼՖ ՊՈՎԱՐՆԻՑԻՆ անուն խորհրդային քաղաքացի մըն է, որ կոտրած է բարձրութիւն ցատքելու մրցանիշը, 2 մեթր 40 ցատքելով, մինչ ցարդ մրցանիշը կը պատկանէր Զինացիի մը՝ 2 մեթր 39-ով:

ԱՆԳԱՐԱՑԻ զինուորական դատախազը մահապատիժ պահանջած է Պէչիր Զելէնկի համար, Թրքական մաֆիային «փառէն»ը, որ ըստ Ալի Ազճայի պապին մահափորձը ապպզրողն ու վճարողն էր: Անդարայի մէջ, գինքի եւ թմրեցուցիչի առուծախի համար կը դատուի:

ԹՄՐԵՑՈՒՑԻՉԻ մեծաքանակ պահեստի

(Շար.ը Դ. էջ)

ԵՐԵՒԱՆԷՆ՝
ՄԵԾ Է ՏԵՍԱՐԱՆԸ
(ԲԱՑՁ ՀԱՋՈՒԱԴԷՊ)

—×—

Օգս. 10-ի Ինքէրնէշընըլ Հերըլտ Թրիպիւնի մէջ, լոյս տեսած է կարճ ծաղկաթութիւն մը, զոր Երեւանէն Լոս-Անճելըս Թայմին ղրկած է Ուիլիըմ Իթըն:

Ամերիկացի լրագրողը սապէս կը սկսի իր ծաղկաթութիւնը. - «Երեւանի հին քաղաքը, Խորհ. Հայաստանի մայրաքաղաք, օրհնուած է հրաշալի տեսարանով աստուածաշնչային Արարատ լերան, բայց, երբեմն դժուար է լեռը տեսնել, ծուխին պատճառաւ: Համայնավար իշխանութիւնները կարծ մը միջոցներ ձեռք առած են նուազեցնելու համար ապականութիւնը, բայց, նման արեւմուտքի իրենց պաշտօնակիցներուն, կը բախին օրէ օր աւելցող անհատական կառքերուն, որոնք ծանրակշիռ կը դարձնեն կացութիւնը»:

Վարորդը կ՚ըսէ լրագրողին թէ իրական բողոք մը կը բարձրանայ, եթէ գործ ունենան անհատ չարժաւարներուն հետ: Ցետոյ, գործատուներէն բարձրացող սեւ մուխը, կ՚աւելնայ մշուշի հաստ խաւին, որ կը գրկէ առաստղեալեան լերան զոյգ գագաթները: Արարատ, կը չարունակէ Իթըն, ուր կ՚ըսեն թէ հանդչած է Նոյի տապանը, կ՚երկարի Թուրքիոյ սահմանին վրայ: Բայց Հայերը զայն կը նկատեն խորհրդանիշը կորսուած հայրենիքի մը, ուրկէ վտխած են կամ քշուած 1915-ին, Թուրքերու կատարած ջարդերէն:

Ապա, ծաղկաւիցը տեղեկութիւններ կուտայ Երեւանի մասին, 2767 տարեկան, հնագոյն քաղաքը Խորհ. Միութեան: Մօտ մէկ միլիոն 200 հազար բնակիչ ունի, կը գրէ, Հայաստանի փոքրագոյն Հանրապետութիւնը Խորհ. Միութեան - բնակչութեան մէկ երրորդը:

Երեւանի Հայերը, անճ գլուխ աւելի շատ անհատական կառք ունին, քան Խորհ. Միութեան որեւէ քաղաք, ներառեալ՝ Մոսկուա: 60 հազար անհատական կառք կայ հոս, մէկ կառք 20 անձի համար, մինչ Խորհ. Միութեան միջինն է՝ մէկ կառք 47 անձի համար:

Հանրային փոխադրութիւնները, առաւելաբար հանրակառքեր են, թէեւ քաղաքը, նոր, 6 կայարաններով փապուղի ունի, որ կ՚օգնէ նուազեցնելու խճողումը:

Ապականութեան դէմ, իշխանութիւնները որոշած են քաղաքէն հեռացնել տասը կամ աւելի գործատուներ: Սպարտակ Աչատրեան, քաղաքային խորհուրդի նախագահը, կ՚ըսէ որ ծուխը աւելի պէչ է ձմեռը:

Մասնաւոր ուշադրութիւն կը թափուի ծառ տնկելու, վերջին տասը տարիներու ընթացքին կանաչ տարածութիւնները աւելցած են մայրաքաղաքին մէջ: Ուրիշ աշխատանք մըն ալ կը տարուի, որպէսզի Երեւանի բնակիչները չաւելնան: Բնակութեան արտօնութիւնները սահմանափակ են եւ սահմանումներ կան նաեւ նոր աշխատանքներ ստեղծելու մարզին մէջ: Օրինակ, Երեւանի 14 հիմնարկներէն եւ համալսարաններէն չորքանաւարաններէն, Երեւան կրնան մնալ միայն անոնք, որոնք հոն կը բնակէին, արձանագրուելէ առաջ:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

ՊԱՐՈՅՐ ՍԵՒԱԿԻ ՄԱՆԿԱԿԱՆ ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՉԱԿԱՆ ԱՐԺԷՔԸ

Լ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ

… եթէ մեռնիլ…
Թող սպանուե՛մ,
Թող կոթծանուե՛մ,
Այսպէս ապրած եւ բան արած,
Որ նորածին մանուկների տեսքով նորից
վերածնուեմ՝
Իմ անունով կնքեն նրանց…

Այս բանաստեղծութիւնը Պարոյր Սեւակ արտասանեց մանկական գրադարանին մէջ, ուր հանդիպում կազմակերպուած էր պատանի ընթերցողներու հետ: Իսկ ինչպիսի՛ յուզումով ան արտասանեց նաեւ «Մօր Ձեռքերը»: Կարծես բանաստեղծը մանուկներու շրջապատին մէջ ինքզինք ալ մանկացեր էր, կարծես ինքը մտիկ ընող ու ջերմօրէն ծափահարող երախաները վերստին կ'ուզէր հաղորդակից դարձնել մայրական վսեմ կերպարը փառաբանող անկրկնելի տողերուն.

Այս ձեռքերը՝ մօ՛ր ձեռքերը,
Հինաւուրց ու նո՛ր ձեռքերը…
Ինչե՛ր ասես, որ չեն արել այս
ձեռքերը…
…Եկէք այսօր մենք համբուրենք
որդիաբար
Մեզ աշխարհում ծնած, սնած,
Մեզ աշխարհում շահած, պահած,
Մեզնից երբեք չկշտացած,
Փոշի սրբող, լուացք անող,
Անվերջ դատող, անվերջ բանող
Այս ձեռքերը,
Թող որ ճաքած ու կոշտացած,
Բայց մեզ համար մետաքսի պէս
խաս ձեռքերը:

Ոչ միայն «Մօր ձեռքերը», «Անլռելի դանդակատուն», «Հայաստան», «Մարդը ափի մէջ», «Եղիցի լոյս», «Առաջադրանք համայն աշխարհի ճշդրիտ սարքերին ու հաշուիչ մեքենաներին», նաեւ զարգացման դաստիարակչական մէջ տեղ գտած իր միւս ստեղծագործութիւններուն մէջ Պարոյր Սեւակ արուեստի կախարդական ուժով իմաստուն դասեր կուտայ մեր երախաներուն՝ մարդկայնութեան, հայրենասիրութեան, ճշմարտասիրութեան, բարութեան իմաստուն ու լուսաւոր դասեր: «Իմ քաղցրանուն, իմ բարձրանուն, իմ տառապած, իմ փառապանծ», որպիսական այսպիսի ջերմութեամբ ու անսահման սիրով ան կը դիմէ հողին եւ նոյն ոգիով կը տոգորէ պատանի ընթերցողը: «Ապրիլ, ապրել, այնպէս ապրիլ, որ սուրբ հողդ երբեք չզգայ քո աւելորդ ծանրութիւնը», կը հնչէ բանաստեղծին պատգամը հիմնը մարդուն: «Պարզապէս սիրող - ապրող մարդ լինել», մարդու կոչումը կ'ընդգրկէ բանաստեղծը: «Ճշմարտութիւնը ապրում է լոկ», կրկին ու կրկին կը պատգամէ ան: Ու այսպէս կը շարունակուին բանաստեղծին ազնիւ դասերը:

Այդ անմոռանալի հանդիպումին ընթացքին ընթերցողներէն մէկը հարցուց.

- Իսկ մանկական ոտանաւոր չէ՞ք գրեր…:

- Մանկական ոտանաւո՞ր,-Սեւակը պահ մը լռեց, ապա ժպտելով չոյեց փոքրիկին մազերը, - դա շատ դժուար գործ է…. դուցէ օր մը համարձակուեմ ոտք դնել այդ զարմանալի աշխարհը:

Բայց ան արդէն «ոտք դրեր էր» այդ զարմանալի աշխարհը՝ թարգմանելով Ճոտարիի բանաստեղծութիւնները ժողովածուն: «Մեծ հոգսերի» բեռան տակ՝ բանաստեղծը լրջօրէն կը մտածէր երախաներու համար ստեղծագործելու մասին: Այդ հանդիպումէն հինգ տարի ետք՝ 1971-ին, երբ բանաստեղծը այլեւս չկար, լոյս տեսաւ Պարոյր Սեւակի «Ձեր ծանօթները» գրքոյկը:

«Ձեր ծանօթները» Սեւակի, դժբախտաբար, առաջին եւ վերջին մանկական գրքոյկն էր: Եւ, այնուամենայնիւ, «Ձեր ծանօթները» սովորական դիրք չէր մեր մանկական բանաստեղծութեան մէջ: Իսկապէս, գրքոյկը ստեղծուած էր բարձր արուեստի չափանիշներով, եւ մանկական բանաստեղծութեան մէջ նոյնպէս բանաստեղծը կ'ըսէր իր՝ սեւակեան ինքնատիպ խօսքը:

Մեծ բանաստեղծը որ մարդուն կատարելութեան երազանքը կը փայփայէր, չէր կրնար իր հայեացքը չուղղել անոր արմատներուն, հոն ուրկէ կը սկսէր մարդու ճանապարհը: Ան երախաներու հիանալի բարեկամն էր եւ հազուադէպ հանդիպումներու ժամանակ ու բաց նամակներով հաւատքով կը դիմէր անոնց, «անլռելի զանգակատուն» կը հնչեցնէր, որ «իր պատանի բարեկամները» (ինչպէս կը սիրէր ըսել) ճիշդ հասկնան ու գնահատեն հարազատ ժողովուրդին ստեղծած հոգեւոր արժէքները, անոր հրաշալի ժառանգորդները դառնան, իր քաղցրանուն ու բարձրանուն Հայաստան աշխարհի կառոյց ու դալար ծիլերը ըլլան: Սեւակ պատանեկութեան հայեացքը կը սեւեռէր մեր հոգեւոր արմատներուն՝ անոնցմով իմաստաւորուելու, ապրելու եւ յարատեւելու դասեր քաղելու համար: «Իմ պատանի բարեկամներ, - կոմիտասի ծննդեան 100ամեակի առթիւ «Պիոներ - Կանչ» թերթի ընթերցողներուն ուղղուած խօսքին մէջ կ'ըսէ ան, - ես չեմ կասկածում, որ դուք բոլորդ էլ գիտէք Մեսրոպ Մաշտոցին, որն ստեղծել է մեր այբուբենը: Իսկ դուք գիտէ՞ք, որ համարեա նոյնպիսի գործ է արել նաեւ Կոմիտասը…: Ինչպէս Մեսրոպ Մաշտոցը դուռ մեր լեզուի այբուբենը, այնպէս էլ Կոմիտասը դուռ մեր երգի այբուբենը, որ նոյնպէս պէտք է անդիր իմանաք»: Սեւակ երախաներուն խորհուրդ կուտայ «լաւ սովորել մեր մայրենի լեզուն…, մեր ժողովուրդի պատմութիւնը, նրա գրականութեան, նրա մշակոյթի ողջ պատմութիւնը», արժանիօրէն չարունակել Մաշտոցի, Կոմիտասի, մեր ժողովուրդի միւս մեծերուն աւանդոյթները:

Այնուչա, «Ձեր ծանօթները» գրքոյկին մէջ ընդգրկուած բանաստեղծութիւններէն ու առակներէն իւրաքանչիւրը բարի հետք մը կը ձգէ մանկան հոգիին մէջ: «Բանաստեղծը իր հոգու վերջին լոյսը, իր մտքերի իմաստութիւնն ու խորհուրդներն ասես տարիներով փայփայել, հաւաքել է, որպէսզի որպէս աւանդ յանձնի մանուկներին» կը գրէ Սուրէն Մուրադեան: «Պարոյր Սեւակ» մենագրութեան մէջ Ալբեր Աբրահամեան անդրադառնալով «Ձեր ծանօթները»ի, կը նշէ. «Տասներկու բանաստեղծութիւններից իւրաքանչիւրի հիմքում ընկած է մի «աւանդապատում», որ բանաստեղծն ինքն է ստեղծել եւ ստեղծել է այնպէս, որ թւում է, թէ վաղուց ի վեր ծանօթ է քեզ»:

Եւ, այսպէս, ի՞նչ գոյներ կան «Ձեր ծանօթներ»ուն մէջ, եւ մեծ բանաստեղծը ինչի՞ մասին կը խօսակցի փոքրիկ բարեկամներու հետ: Առաջին նայուածքէն կը թուի թէ, ամէն ինչ ծանօթ է քեզ՝ թէ առակային - աւանդապատումային երանգներն ու բանահիւսական նիւթերը, թէ՛ գրքոյկի բնակիչ - կենդանիները՝ իրենց բնաւորութեամբ ու վարքով: Եւ գրքոյկին վերնագիրն ալ՝ «Ձեր ծանօթները», թերեւս այդ կը խորհրդանշէ: Սեւակի նպատակադրումը խորապէս իմաստաւորուած է ու հեռահաս: Այո՛, այս ամէնը ծանօթ է ձեզի, կ'ըսէ բանաստեղծը, բայց սպասեցէք…: Չէ՞ որ այդ միայն մակերեսն է, երեւութականը…: «Ձեր ծանօթներ»ուն աւելի խոր ծանօթութիւնը կը բանայ նոր դռներ, ինքնատիպ ու թարմ մեկնաբանութիւններ, փիլիսոփայական - խոհական մտորումներ, բարոյական արժէքներու դաս - ընդհանրացումներ՝ դաստիարակչական խոր պարունակութեամբ: «Դեռատիայ Լիտերատուրա» ամսագրին մէջ (1972, թիւ՝ 7) ռուս քննադատ Վլադիմիր Կոնկին Սեւակին մասին կ'ըսէ. «Քերթողը, օգտագործելով առակի աւանդական ձեւը, կը հարըստացնէ զայն, նկարին կու տայ քնարական թովանդակութիւն…: Իրականութիւնը կարծես թէ կը լուսաւորուի բարի ու անսպասելի լոյսով: Քերթողը կ'արտայայտէ իր հայեացքը աշխարհի մասին ոչ թէ միջնորդաւորուած ձեւով, այլ ուղղակի՝ ինքն իրմէ: Սեւակի համար այս նորոյթը անսովոր է…: Ան կ'ընդհատուի մերթ մտքի դադարով, մերթ ռիթմի աննկատ փոփոխութեամբ…: Քերթողը չի տարբերուիծուիր իր իսկ արտացոլած պատկերին մէջ, չենթարկուիր իր իսկ ստեղծած հնչիւններու կամքին, ան կը կառավարէ այն տարերքը, որ ստեղծուած է ճիշդ այդ րոպէին…: Քննադատը միանգամայն ճշմարտացի կերպով կ'ընդգծէ որ սեւակեան մանկական ստեղծագործութեան մթնոլորտին մէջ իշխող քնարական տարրերը նոյնպէս օրինաչափ են՝ թելադրուած ժամանակի պահանջէն: Քննարական տարրերը կը թափանցեն հէքեաթի, առակի եւ այլ սեռերու մէջ: Հարկաւոր է հասկնալ թռչուններու լեզուն եւ ծառերու խորհրդաւոր շշունչը, արժանի ըլլալ այն վստահութեան որուն կենդանի բնութիւնը արժանացուցած է մարդկութիւնը անոր արշալոյսին: Այս է Սեւակի նաեւ մանկական բանաստեղծութեան բարձր հիւմանիզմը, անոր այժմէականութիւնը. դիմակերպելով հոգեկան կալուին՝ պատմութեան հետ, մենք լիովին պատասխանատուութիւն կը ղրկենք նաեւ ապագային հանդէպ, այն ժամանակին, երբ մարդը եւ բնութիւնը բարի համաձայնութեամբ կը միաձուլուին:

Իսկ հիմա աւելի դանդաղ անցնինք Սեւակի «մանկական աշխարհ»ի արահետներէն, փորձենք զգալ այլաբանական պատկերներով վերստին մարդկայինի, բարիի ու գեղեցիկի զգացումներով ընթերցողը տոգորող ստեղծագործութիւններու բազմազան գոյները:

Զարմանք կը պատճառէ այն հանդամանքը, թէ որքան պարզ, անպաճոյճ, հոգեհարազատ ու զուարթ է Սեւակի մանկական ստեղծագործութիւններուն մթնոլորտը: Ի՞նչպէս բանաստեղծը յաղթած է իրեն յատուկ խոհափիլիսոփայական մտածողութեան բարդ համակարգէն «իջնել» մանկական պարզութեան աստիճանին, յուզիչ խոհերով պարուրել պատանի ընթերցողի հոգին:

Ահա «Իշի առակը», որով կը բացուի «Ձեր ծանօթները» գրքոյկը: Կը կարդաս, եւ անոր զուարթ հիւմորի տարերքին մէջ ուսուցողական - ճանաչողական նիւթը «կը մարսուի» աննկատելիօրէն, ծանօթ բանահիւսական նիւթը կը ստանայ բոլորովին նոր երանգներ: Ընդհանրապէս Սեւակ քալ գիտէ, որ զուարթութիւնը, հիւմորն ու ժպիտը մանկական ստեղծագործութեան անբաժան տարրերն են: Այդ սկզբունքով ալ գրուած են իր մանկական գործերը: Պարզ, խաղացկուն, խայտացող բառերէ կը հիւսուի պատմութիւնը՝ զուարճալի երանգներով.

Ո՞վ ստեղծեց գազաններին,
Թռչուններին, վագրերին,
Ամէն մէկին առուն դրեց,
Անուն դրեց ու խնդրեց՝
Չմոռանալ անունն իրենց:
Եւ գրուեցին ու հեռացան
Անունն իրենց չմոռացան:

Ցաջորդ պատկերին մէջ նորէն նոյն «հանդստութեամբ» գործողութեան մէջ յանկարծակի լարուածութիւն կը ստեղծուի, եւ ընթերցողի հետաքրքրութիւնը մէկէն կը բորբոքի: Ստեղծողին մօտ կը յայտնուի կենդանիներէն մէկը եւ իր անունը կը հարցնէ կրկին: Ստեղծողը հանդիստ մտիկ կ'ընէ ինք եւ կը բացատրէ.

Քո անունը էշ է, իշուկ,
Երկու տառ է, ոնց չես յիշում:

Բայց ամէն անգամ էշը կը մոռնայ իր անունը եւ կրկին կը վերադառնայ ստեղծողին մօտ: Վերջինս միշտ համբերութեամբ կը պատասխանէ. բայց ահա վերջապէս կը բարկանայ եւ կը քաշէ էշուն ականջէն.

Քաշեց, ասաց «Անունդ էշ է»,
«Անունդ էշ է», - ասաց, քաշեց:

(Շար. 1)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ

—×—

Հեղինակաւոր ու շատ յարգուած գրող մը անցեալ օր իր ամէնօրեայ սիւնակին մէջ արձագանգ կը հանդիսանար իր ստացած այն նամակներուն, որոնց մէջերը մերկացումներ կ'ընէին տափնապալից խնդիրներու մասին եւ թախանձագին կը խնդրէին որ գրէր այդ տափնապներուն մասին:

- Թերեւս հարիւր անգամ գրած եմ այդ նիւթերուն մասին, կը չարունակէր մեր գրողը, թերեւս քանի անգամ պահակացոյց առաջնորդուած եմ ատոնց պատմառուռ, չորս հինգ անգամ ալ դատարան պատած, բանտ մտած եմ ճիշդ այդ գրածներուս հետեւանքով: Բայց նորէն ալ բնաւորդները կ'ուզեն որ գրեմ ու հարց կուտան թէ ինչո՞ւ չեմ գրեր:

Գրողին պատասխանատուութիւնն է արդիւք: Ինք իր ողջ դլուխը աւետարանին տակ պլտի դնէ, ուրիշներուն դլուխը փրկելու համար: Եթէ այդ ուրիշներուն ըսէ որ «եկէք, քիչ մըն ալ դուք ձեր դլուխը գրէք աս աւետարանին տակ, կամ գոնէ լինջի չափ բաժնեցէք գրելիքիս պատասխանատուութիւնը», նամակագիրներուն մեծ մասը կ'անհետանայ մէկդի:

×

Քանի տարուան խմբագիրի կեանքիս մէջ անհամար ընթերցողներ - բայց չեմ դիտեր թէ իրաւ ընթերցո՞ղ կամ ընթերցասէր էին անոնք - լինձմէ պահանջած են որ ռասիկանապետի, կամ գատաւորի, կամ ռազմաճակատ գացող զինուորի պարտականութիւն կատարեմ իրենց մէկ պահին համար: Այս կամ այն հաստատութեան կողմէ անիրաւուած մարդիկ, եւ կամ մարդիկ՝ որոնք կը կարծեն թէ անիրաւուած են այս կամ այն հաստատութեան կողմէ, մարդիկ՝ որոնք իրենց հանրային մէկ ծառայութեան փոխարէն ապերախտութեան լուծին են դատուած, կամ մարդիկ՝ որոնք գեղծում մը, դողութիւն մը, ապօրէն արարք մը տեսած են այս կամ այն ազգային հաստատութիւններու, հեռաձայն բացած են առանց իրենց անունը տալու կամ նամակ մը ղրկած են անստորագիր, եւ պահանջած են որ քննութիւն կատարեմ, մերկացումներ ընեմ, պայքարիմ գեղծարարներուն ու անօրէններուն դէմ, պատժեմ զանոնք:

Վատահ եմ որ անոնց մէջ աներեւակայելիօրէն բարձր էր թիւը այն նամակագիրներուն, կամ հեռաձայնով խօսողներուն, որոնք իրենց կեանքին մէկ անգամ իսկ մեր թերթը ձեռք չեն առած, կամ ինձմէ մէկ տող իսկ չեն կարդացած: Բայց մէկը ըսած է իրենց.

- Գրէ այսինչ թերթին, գրէ այսինչ անձին: Ան անհրաժեշտը կ'ընէ:

Որովհետեւ մամուլի մարդուն վսեմ ու միաժամանակ նողկալի մէկ առաքելութիւնն է ազիկա. ռազմաճակատ իջնել՝ ուրիշին ծառայելու համար: Վսեմ առաքելութիւն, քանի որ այդ ծառայութիւնը արբազան է, քանի որ այդ առաքելութեան նպատակն է ազնիւ արարքներու քարոզչութիւն, վատ արարքներու դատապարտութիւն: Բայց միաժամանակ նողկալի առաքելութիւն՝ քանի որ քեզմէ պայքար պահանջողները պարկեշտ մարդիկ չեն անպայման, թերեւս կը խեղաթիւրեն իրականութիւնները, թերեւս դատանի հաշիւներ ունին հրենց լրատուութեան մէջ, իսկ ինչ որ ամէնէն ընդվզեցուցիչն ու զարշելին է, այն է թէ մինչ դեցուցիչն ու զարշելին է, այն է թէ մինչ իրենց դատին պաշտպանութեան համար դուն քու գլուխդ փորձանքի պլտի փաթթես, անոնք թերեւս պլտի հաշուին իրենց մատնանչած «թշնամի»ին հետ, պլտի մոռնան իրենց դանդատները, եւ քեզ պլտի ձգեն քու ըրածիդ հետ գլուխ գլխի:

×

Բայց գրողը միայն ռազմիկի մը նման դեղծարարներու, անօրէններու, չարերու կամ ախրող քաղաքական իշխանութիւններու եւ բանաւիրութիւններու դէմ նիրհակ ճօճելով չէ որ առանձնած կ'ըլլայ գրողի պատասխանատուութիւն: Ամէնէն հանդարտ, խաղաղասէր, շրջահայեաց, դեղապաշտ գրողն անգամ, գրել սկսելով,

(Շար. 1)

«Մի՞թե ամեն ինչ վերջացած է, ես չեմ էլ կարող ոչ մի բան անել, որ ինձ հետ ապրի իմ սիրելի Ռոզան, որ ես նրան ամբողջ կյանքում այդքան շատ եմ սիրել, որ նրա համար ես ամեն ինչ պատրաստ եմ զոհել, որ նրա համար ես ամեն ինչ կարող եմ անել, որ նրա համար ես ամեն ինչ կարող եմ տանել, որ նրա համար ես ամեն ինչ կարող եմ տանել, որ նրա համար ես ամեն ինչ կարող եմ տան

(Շար. Ա էջէն)

մը վրայ ձեռք դրած է, առջի օր, Ֆրանսական ռատիկանութիւնը Սէն - է - Մառնի համեստ փավիյոնի մը մէջ: Տասը քիլօ հեռոյին չոր - վարտիքներու մեծ տուփերու մէջ կը ծառայէին Թամուլներու (Սբի - Լանքայէն փախած գաղթականները, որոնք դիւրաւ ալ քաղաքական պատասխանեալի կանոնագիրը առացած են) մեծածաւալ թրաֆիքին: 60 հոգի ձերբակալուած է, բայց լուրը միայն վար դրբուած են:

«ՖԻԿԱՌՕ» Օգս. 12-ին յօդուածաշարքի մը հրատարակութիւնը սկսած է, նուիրուած Թուրքիոյ: Այս առաջինը, խորագրուած՝ «Հարաւ - Արեւելքը, հակոդութեան տակ չըջան մը», կը վերաբերի գըլխաւորաբար Մարտինի, քրտական կեռիլլաներուն, Տիարպէքիր եւ Պիթլիս, Վանայ լճին մօտ:

ՊԻՒԼԻՆԹ էճեվիթ կը գտնէ որ ժողովըրդավարութեան մտայնութիւնը հոզ կը չահի Թուրքիոյ մէջ: Թէև, կ'աւելցնէ նախկին Հալըի նախկին պետը, զինուորական միջամտութենէն առաջ, չատ մը հարցերու մէջ, ժողովրդավարութեան եւ ազատութեան համար սահմանադրական աւելի չատ երաշխաւորութիւններ կային: Ներկայիս արմատացած ժողովրդավարութեան մը պակասը կը տեսնէ Էճեվիթ:

ՏԱՍԸՀԱՋԱՐ հոգի մասնակցած են սեւ փաստաբանութիւնը յուզարկաւորութեան: Անցեալ չաբթու սպաննուած հակա - ափըբթհէյտ այս կնոջ թաղումը կրկին ծանր միջադէպերու տեղի տուած է եւ կատած ամբոխին ալ սեւ ոսիկան մը ողջ - ողջ այրած է: Կառավարութիւնը թէև նոր միջոցներ կ'ուզէ ձեռք առնել, ի նպաստ ցեղային խորականութեան թեթեւացման: Քամբրունի մէջ, ուր հաստատ առջի օր, Պասը ծանրօրէն դատապարտեց Փրէթորիայի ցեղային խորականութիւնը, զայն անընդունելի որակելով:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ալֆորվիլի Ս .Պօղոս - Պետրոս եկեղեցւոյ Մատաղօրհնութիւնը, Կիրակի, Հոկտեմբեր 13-ին:

×

Ֆրանսահայ կապոյտ Խաչի Մարսէյլ քաղաքի վարչութեան ճաշը տեղի կ'ունենայ Հոկտեմբեր 6-ին, Կիրակի, ցերեկ:

×

Հ. Բ. Ը. Մ. եւ Էսաեան Բարեկամական Միութիւնը կ'ողեկոչէն՝

ՎԱՀԱՆ ՏԻՐԵԱՆԻ

ծննդեան 100-ամեակը, Կիրակի, Հոկտեմբեր 6-ին:

×

Հ. Բ. Ը. Միութեան Փարիզի մասնաճիւղի՝

ՏԱՐԵԿԱՆ ՃԱՇ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Շաբաթ, Հոկտեմբեր 19-ին՝ էնթէրֆօնիթինանթալ պանդոկի սրահին մէջ:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ
ՀԱՑ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

ՓԱԿ Է

ՕԳՈՍՏՈՍ 1ԷՆ 31

Տէր եւ Տիկին Կարապետ Սահակեան, զաւակներն ու թոռները, Այրի Տիկին Օննիկ Զաքարեան, զաւակներն ու թոռները, ինչպէս նաեւ ընտանեկան բոլոր պարագները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր, մեծ-մօր, նահնին եւ ազգականին՝

ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ՍՐԲՈՒՀԻ ԶԱՔԱՐԵԱՆԻ
(ծնեալ՝ ՍԵՄԷրճեան, Կիւրլեցի)

մահը, որ պատահեցաւ Օգս. 9-ին, 88 տարեկանին:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Չորեքչաբթի, Օգս. 14, ժամը 14·15-ին, Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս - Պետրոս եկեղեցին, 4, Կոմիտաս փողոց:

Որեւէ մահագդ զրկուած չըլլալով, կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ
ՎԱՀԱՆՆԻ
Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

եկեղեցւոյ մէջ:

Ի յիշատակ Բ. պատերազմի, Օգս. 15, 1945-ի ամրակոծութեան զոհերուն եւ ի միխիթարութիւն անոնց սիրելիներուն եւ ընտանեկան պարագաներուն:

Հինգշաբթի, Օգոստոս 15, առաւօտեան ժամը 10-ին կը մատուցուի պատարագ եւ հոգեհանդիսա:

ՍԷՆ-Թ'ԷԹԻԷՆ Ս. ՆՇԱՆ

Օգոստոս 15, ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, վերափոխումն Ս. Աստուածածնի *տօնի առիթով, առաւօտեան ժամը 10·30-ին, կը մատուցուի պատարագ:*

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝

ՋԱՏԻԿ ԱԲԵՂԱՑ ԱԻԵՏԻՔԵԱՆ

Ցաւարտ պատարագի կը կատարուի խաղողօրհնէքի աւանդական արարողութիւն:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Լիոնի Ս. Յակոբ Մայր եկեղեցւոյ Ազգ. Միութեան վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ գումարները Ռոան քաղաքէն, ի նպաստ եկեղեցւոյ պայծառութեան. - Տիկին Մարինէ Մինասեան 2000 Ֆ., Պրն. Պարգեւ Սարգիսեան, Պրն. Ժերար Սարգիսեան 1000-ական Ֆ., Տէր եւ Տիկին Թորոսեան, Տէր եւ Տիկին Ռէմոն Մինասեան եւ Պրն. Մեսրոպ Թորոսեան 600-ական Ֆ., Տէր եւ Տիկին Էտուար Մինասեան, Տէր եւ Տիկին Թորոսեան, Պրն. Էրնէստ Պապաճանեան, եւ Տէր եւ Տիկին Առաքել Թէմէճեան 500-ական Ֆ., Տէր եւ Տիկին Շամասեան 300, Տիկին Լինֆիճեան, Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Շամասեան, Պրն. Յովսէփ Գէօչկէրեան, Զալիմեան ընտանիք, Տէր եւ Տիկին Ժիլպէր Թէմէճեան, Տէր եւ Տիկին Վարդերեսեան 200ական Ֆ., Տիկին Պահամեան 100 Ֆ.:

Նէօվիլլէն Տէր եւ Տիկին Մարգարեան 2000 Ֆ., Տիկին Ոսկերիչեան 700, Տիկին Արշալոյս Տիքիճեան 500, Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Ալանեան իր հօր ապաքինման առթիւ 500: Տիկին Վերոնիկ Պասմաճեանի մահուան առթիւ փոխանչ Ծաղկեպսակի Խժտարհարեան ընտանիք 400 Ֆ., Տէր եւ Տիկին Ճէպրայէլ Պահատուրեան 250 Ֆ., Տէր եւ Տիկին Ժորժ Մամաս 200 Ֆ.:

— ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ —

ԿԻՐԱԿԻ, ՕԳՈՍՏՈՍ 18

Ս· ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻՋ

Փարիզի Ս. Յովհ. - Մկրտիչ Մայր եկեղեցւոյ մէջ կը մատուցուի հանդիսաւոր պատարագ:

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝

ԳԻՒՏ ԵՊԻՍԿ. ՆԱԳԱՇԵԱՆ

Առաջնորդ Հայոց Փարիզի

Պատարագի աւարտին՝ Խաղողօրհնէք կը կատարուի:

Սկիզբ ժամերգութեանց՝ ժամը՝ 9, Պատարագ ժամը՝ 10·30:

Երկուշաբթի, Օգս. 19, յիշատակ է Մեռելոց:

Նոյն եկեղեցւոյ մէջ առաւօտեան ժամը 10-ին պատարագ կը մատուցուի, որու աւարտին՝ հոգեհանդիսա կը կատարուի վասն հանգուցեալ Ռաֆայէլ Ալճեանի:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՍՐԲՈՑ ԹԱՐԳՄԱՆՉԱՑ ՄԱՑՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝

ՅԱԿՈԲ ԵՊԻՍԿ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

Առաջնորդ հարաւային Ֆրանսայի վիճակին

Ըստ աւանդութեան կը կատարուի նաեւ Խաղողօրհնութիւն: Իսկ խաղող նուիրել փափաքող հաւատացեալները կրնան դիմել եկեղեցւոյ քարտուղարութեան:

Պատարագի երդեցողութիւնները կը կատարուին Սահակ - Մեսրոպ երգչախումբի կողմէ քառաձայն եղանակով, առաջնորդութեամբ վեկավար Խաչիկ Ելմազեանի:

Սկիզբ ժամերգութեան ժամը՝ 8
Պատարագ ժամը՝ 10
Քարոզ ժամը՝ 11·15
Խաղողօրհնէք ժամը՝ 11·45

ՍԷՆԹ' ԱՆԹՈՒԱՆ Ս· ԹԱԴԷՈՍ

Պատարագ կը մատուցանէ եւ կը քարոզէ եկեղեցւոյս հոգեւոր Հովիւը՝

Վ.Աշ Ծ. Վրդ. ԻԳՆԱՏԻՈՍԵԱՆ

Ցաւարտ պատարագի կը կատարուի աւանդական խաղողօրհնէքի արարողութիւնը:

Սկիզբ ժամերգութեան ժամը՝ 8·30, պատարագ՝ 10, քարոզ՝ 11, խաղողօրհնէք՝ 11·45:

ՊՕՄՈՆԻ Ս· ԳՐ· ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ եկեղեցւոյս հոգեւոր Հովիւ՝

ԳՐԻԳՈՐԻՍ ՔՀՆԾ. ՔԷՇԻՇԵԱՆ

Սկիզբ ժամերգութեան ժամը՝ 9-ին:

Պատարագ՝ 10·15-ին:

Ցաւարտ պատարագի կը կատարուի աւանդական խաղողօրհնէքի արարողութիւնը:

ՍԷՆ–ԼՈՒ — Ս· ԳԷՈՐԳ

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝

ՇԱՀԱՆ ԽՋԿՐ. ՔՀՆԾ. ՏԷՏԷԼԵԱՆ

Ցաւարտ պատարագի կը կատարուի աւանդական խաղողօրհնէքի արարողութիւնը:

Ս· ՅԱԿՈԲ — ԼԻՈՆ

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝

ՆՈՐՎԱՆ ԵՊԻՍԿ. ՋԱՔԱՐԵԱՆ

Ցաւարտ պատարագի կը կատարուի աւանդական խաղողօրհնէքի արարողութիւնը:

Ս· ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ — ՏԷՍԻՆ

Տէսինի եկեղեցւոյ վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ եկեղեցւոյ անուանակոչման՝ Սուրբ Աստուածածնայ տօնին առթիւ, Կիրակի, Օգս. 18, առաւօտեան կը մատուցուի հանդիսաւոր պատարագ եւ կը կատարուի աւանդական մատաղ եւ խաղողօրհնէք:

ՎԱՀԱՆՆ Ս· ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Առաւօտեան ժամը 10-ին պատարագ եւ աւանդական խաղողօրհնութիւն:

Ս· ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ ՇԱՒԻՒ

Պատարագ կը մատուցուի ժամը 10·30-ին:

Սկիզբ ժամերգութեան ժամը՝ 9·30-ին:

Ցաւարտ պատարագի խաղողօրհնէք:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տունը կը պատրաստէ՝

«ՀԱՑ ԳՐՔԻ»

յուշագրութիւն մը, 1985, Հոկտեմբերին համար, որ տեղի պիտի ունենայ՝

Palais de la Bourse «Musée de la Marine»
La Canebière. Marseille

Մարսէյլի բոլոր կազմակերպութիւնները կը խնդրուի նկատի առնել ՅՈՒՆՈՒԱՐ 25-ի թուականը՝ գրաւուած օր Կապոյտ Խաչի քաղաքի մասնաճիւղի կողմէ:

×

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ պարահանդէսը՝ Նոյեմբեր 9, Շաբաթ դիշեր:

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ
ԽՕՍՔԵՐ

- ՀԱՏՈՒԿ ՀԱՑ ԴԱՏԻ ՎԵՐԱԲԵՐՈՂ ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ՀԱՑԵՐԸ ՓՐԱՆՍԱՑԻ ՄԷՋ ՍԿԻԶԲԷՆ Ի ՎԵՐ -

ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ «ՅԱՌԱՋ»

Գին 80 Ֆր. Թղթատարի Ծախքով 88Ֆր. 50

ԴԻՄԵԼ ՝-

ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ
51, rue Monsieur Le Prince 75006 PARIS

կամ՝

«ՅԱՌԱՋ»

FETE CHAMPETRE
du Home Arménien
de St. Raphaël

107, avenue Maréchal Lyautey

LE JEUDI 15 AOUT

à 10h Messe célébrée par le R. P. Daron DJEREDJIAN
suivie de la bénédiction du raisin
Fête animée par *l'ensemble V A N*

REPAS — TOMBOLA

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅ ՄԱՄՈՒԼ

ՊԱՐՈՅՐ ՍԵՒԱԿԻ ՄԱՆԿԱԿԱՆ ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՉԱԿԱՆ ԱՐԺԷՔԸ

Լ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ

Բ.

Սեւակի առակներուն մէջ ընդհանրապէս չեն գտներ մերկապարանոց բարոյախօսութիւն: Կենդանիներն ու երեւոյթները կը ներկայացուին բնորոշ, ծանօթ յատկանիշներով, երբեմն նաեւ բանաստեղծին նուրբ դիտողականութեամբ նրբատուած յարաբերութիւններով, որոնց տակ, անշուշտ թաքնուած են դիմաւոր երակները՝ ընթերցողը դրդել մտորելու մարդկային փոխյարաբերութիւններու ու յատկանիշներու շուրջ, դրսեւորելով դործօն վերաբերմունք, կատարելու համապատասխան եզրայանգումներ: Եւ այդ ամէնը կը մատուցուի թարմ ու հետաքրքրքիր, առանց խրատաբանութեան, առավ իսկ՝ դաստիարակչական նպատակասլացութեան ուժեղ տարրերէ ներթափանցուած: Այդպիսի տարերքով հիւսուած են նաեւ «Շունն ու դայլը», «Նորից շունն ու դայլը», «Ուղտն ու ծիտը», «Կապիկը» եւ այլ առակներ: Անոնցմէ իւրաքանչիւրին մէջ Սեւակ ընթերցողի ուշադրութիւնը կը սեւեռէ շատ կարեւոր եւ էական խնդիրներու վրայ, զայն կը մղէ մարդկային յարաբերութիւններու, մարդու բնաւորութեան գիծերու ոլորտները՝ դասեր քաղելու: «Շունն ու դայլը» առակին մէջ ստեղծողը սկիզբէն իսկ գայլերուն հոտառութիւն պարգեւած է, իսկ շուներուն՝ ուժ, զօրութիւն: Եւ գայլը ալ ու ձախ սարսափ կը տարածէ, կը կոտորէ ոչխարները, բայց ահա կ'ինչայ հսկայ դոմէչին առջեւ, որ կոտոշներով կը հարուածէ գինքը: Գիշատիչը ստեղծողն կը պահանջէ.

Հոտառութեան մէջ ի՞նչ կայ որ,
Ուժ տուր, ուժ է ինձ հարկաւոր:

Ստեղծողը ուժը կուտայ գայլերուն, հոտառութիւնը՝ շուներուն: Բայց գայլն այդպէս ալ կը մնայ գայլ. ուժը միշտ չէ որ կը ստեղծէ ապահով կեանք: Բայց ահա շունը «ոչ թէ ուժով ու բռնութեամբ, այլ նուրբ ու սուր հոտառութեամբ բաստեղծած է ապահով կեանք»: Հոս եւս չէք գտներ խրատաբանութիւն ու բարոյախօսութիւն: Բայց տողերու միջեւ կայ կարեւոր մտորում. ոչ թէ ուժով ու բռնութեամբ, այլ խելքով ու իմաստութեամբ կեանքը կը յարատեւէ»: «Նորից շունն ու դայլը» առակին մէջ Սեւակ նոր գոյներ կ'աւելցնէ այս մտորումներուն: Եղեր է ժամանակ, երբ գայլերը ապրեր են շուներու, այս վերջիններն ալ՝ գայլերու բոյներուն մէջ: Բայց ահա շուները միշտ կը խնդրեն «գայլ եղբայրներուն»՝ փոխել տեղերը.

Գայլ եղբայրները ևրանց խղճացին,
Իսկ յետոյ իրենք... հազար գոչացին:

Շուները հոտած բոյներու մէջ կ'ապրէին եւ կը թուէր թէ ամէն ինչ լաւ է: Բայց ահա նոր վայրին մէջ ալ վրին չղխայ մը կը յայտնուի, որ կը խանգարէ «կատարեալ» ուրախութիւնը.

Աւելի լաւ չէ՞ վգների շղթան,
Քան սոված - ծարաւ դէս ու դէն
վազ տալ:
Դողդողան գրտից, փղշտան, հազալ,
Ինչ է թէ կոչեն անշղթայ գազան
Եւ ազատ կոչեն,
Չէ՛, յիմար հօ չե՛ն...:

Բայց խելամիտ ընթերցողը կը հասկընայ սեւակեան խոհը, առակի «հադարձ» ըսելիքը որ արտայայտուած է վերջին տողերուն մէջ: Ազատութեան ու բռնութեան, չղխայուր ապահով կեանքի ու անշղթայ գազանի փոխյարաբերութիւնները, ոճի պարզ ու իմաստալից անցումները, ռիթմի աննկատելի տեղաշարժերը սեւակեան առակին կուտան իսկապէս ինքնատիպ գոյներ:

Ընթերցողի տարողութեամբ ու նպատակասլացութեամբ ուշագրաւ է «Ձղջիկը» առակը: Ինչպէս միշտ, Սեւակ չեշտը կը դնէ նաեւ երեւոյթին ճանաչողական կողմին վրայ, կը ներկայացնէ կենդանիներու եւ թռչուններու վարքը, անոնց իւրայատուկ բնաւորութիւնն ու «կենցաղը». այդ ամէնը նոյնպէս շատ կարեւոր է մանուկ ընթերցողին համար: Ամէնէն էականը դաղափարական դասերն են որոնք կը տրուին իմաստուն խօսքով, խորութեամբ ու բովանդակալից: Առակի մը մէջ կը ծանօթանանք չղջիկին ողբերգական կեանքին. եղեր է ժամանակ, երբ այդ դըժբախտ թռչունը ծիծեռնակի նման թռեր է ազատ եւ երգեր գուարթ: Բայց ահա թռչուններու թագաւորը կը հրամայէ որ իրեն պատկանող երկնքին տակ ով որ կը թռչի հարկ տայ: Իսկ չղջիկը ինչպէ՞ս կատարէ հրամանը. չէ՞ որ ան թռչունի թեւեր ունի, բայց կտուց չունի եւ մուկի պէս գիտէ կրծել: Ճանաչողական այս դասին կը յաջորդէ բռնութեան եւ ճշմարտութեան ու արդարութեան բախումի պատկերը: Կ'ընդվզի չղջիկը, ի հարկէ, հարկ ուզելը դիւրին է, եթէ արքայ ես ու զօրեղ, բայց՝

Հա՞րկ ես ուզում, խնդրե՛մ, դէ՛ տուր,
Նաեւ ինձ կտո՛ւց, նաեւ փետո՛ւր...

Եւ չղջիկը ճակատագրական սխալ կը գործէ. որպէսզի ապացուցանէ որ ինքը թռչուն չէ, թագաւորին ցոյց կուտայ առամները: «Արքայական դատարանի կաշառակեր անդամները» կը կշկշան, քծնարար կը պահանջեն՝ պատժել յանդուգն չղջիկը: Այս պատկեր - դասը նոյնպէս խոր տարողութիւն ունի եւ ուղղուած է մարդկային յարաբերութիւններուն մէջ տեղ գտած արատաւոր բարքերու՝ ստորաքարշութեան, քծնանքի, կեղծաւորութեան, կաշառակերութեան դէմ: Կը հետեւի յաջորդ պատկերը. թռչուններու թագաւորը մուկերու արքային նամակ կը գրէ եւ կը յայտնէ որ՝

Այսպէս, այսպէս մի մուկ կայ որ
Քեզ կարծեմ թէ հարկ չի տալիս...:

Եւ փախչելով երկու դաժան արքաներէն խեղճ չղջիկը կ'ապաւինի քարանձաւին մէջ, վերադասելով ապրիլ մութին մէջ, քան զոհել թանկագին ճշմարտութիւնն ու ազատութիւնը: Եւ ապրելով մութ քարանձաւին մէջ՝ կը կուրանայ.

Կուրանում է, բայց չի կռանում
Արքաների ուժի առջեւ:
Կուրանում է, բայց չի մոռանում,
Որ աւելի լաւ է կառչել
Քարանձաւի խոնաւ պատին,
Քան թէ ամէն տեսակ պետի
Առաջ սողալ
Ու դողդողալ...

Առակներու այլ խումբի մը մէջ բանաստեղծը լուրջ խոհերու «բեռը» կարծես կը թեթեւցնէ, նիւթը կը մշակէ զուարթ, սրամիտ հիւմուրի հետաքրքրքրաշարժ, ուսանելի չեշտերով: Անոնց մէջ նոյնպէս պահպանուած է սեւակեան նուրբ ոճաւորումը, ուսուցանող խոհը: Ահա «Զթչթան»ը: Ստեղծողը կը յայտնէ թռչուններուն, թէ ով որ չուտ գայ, ան կը գառնայ թռչուններու թագաւոր: Արծիւի թեւին կը տեղաւորուի փոքրիկ թռչուն, եւ երբ արծիւը կը յողնի ճամբան ու կ'որոշէ հանգստանալ, թռչնակը առաջ կ'անցնի, բոլորէն չուտ կը ներկայանայ ստեղծողին եւ չթչթալով կը պահանջէ որ զինքը թռչուններու թագաւոր կարգէ: Ստեղծողը կը ժպտի ու յիմար թռչնակին կը յանձնարարէ գտնել ու բերել ճիպոտ մը որ ոչ ուղիղ, ոչ ծուռ ըլլայ, ոչ մեծ եւ ոչ ալ փոքր: Թռչնակը մինչեւ այսօր ալ կը փնտռէ ամէն տեղ այդ ճիպոտը, բայց չի գտներ: Ու երբ որեւէ ճիպոտ կը տեսնէ, կ'ըսէ. «Չէ, չէ, դա չէ, դա չէ, դա չէ»: Այդ օրուընէ ի վեր ան կը կոչուի Զթչթան:

«Վագրն ու կատուն» առակէն երախան կը գիտնայ որ իր լաւ ընկեր կատուն «վագրի քիթէն ինկած է»: Օր մը վագրը մսեր է, փռչտացեր.

Եւ ևրա բթից մի բան է կաթում:
Որ տեղն ու տեղը դառնում է... կատու.
Դրա համար էլ ևման են այդքան
Մեր ընկեր փիսոն ու վագր արքան...

(Շար. 2)

«ՄԱԹԷՆ»Ի ՀԱՐՑԱԶՐՈՅՑԸ ԺԵՐԱՐ ՇԱԼԵԱՆԻ ՀԵՏ

ԽՄԲ.- Ինչպէս հաղորդած էինք ևոյն օրը (Ա. Էջ) *Մաթէն* շահեկան հարցազրոյց մը ունեցած էր ժերար Շալեանի հետ: Պատրուակն ըլլալով հանդերձ, Հիրոշիմայի ռումբին 40ամեակը, ընդհանուր բաղաքականութեան հարցերու շուրջ է, որ կ'արտայայտուի ժ. Շալեան:

×

ԼԸ ՄԱԹԷՆ.- Ինչո՞ւ ԱՄՆ ռումբ մը արձակեց Հիրոշիմայի վրայ. արդեօք խորհրդային Միութեան ազդարարութիւն մը ուղղելու փափաքը կա՞ր այս արարքին մէջ:

ժ. ՇԱԼԵԱՆ.- Հաւանաբար ոչ, ջլամարտը աւելի եւոք պիտի յայտնուէր: Ամերիկացիներու համար ամէն բանէ առաջ պատերազմին վախճանը փութացընելու եւ կորուստները նուազեցնելու մտահոգութիւնն էր: Ճափոնի դէմ է որ Միացեալ Նահանգները ունեցան մարդկային մեծադոյն կորուստը, ուրեմն պէտք էր հարուածել հակառակորդը զայն ահաբեկելու համար, հոս է հիւլէական ուժին չօչափելի տարհամոզումը: Իսկ յետին մտքով մը, ճիշդ է, կարելի է ըսել թէ նպատակն էր Խորհ. Միութիւնը եւրոպայի իր ատենդական ազդեցութեան գօտիին մէջ սահմանափակել:

Միւս կողմէ, ըստ իս շատ անհաւանական վ որ Ամերիկացիները յանդգնէին ատոմական ռումբ մը արձակել սպիտակամորթներու վրայ: Ինչ որ ըրին Ճափոնցիներու եւ Քորէացիներու չեն ըներ Գերմանացիներու: Թէեւ Տրէստի ռմբակոծումը Հիրոշիմայէն աւելի մեծ թիւով զոհ պատճառած է:

Մ.- Ի՞նչ եղած էր երրորդ աշխարհի հակազդեցութիւնը:

ժ. Շ.- Այդ չրջանին երրորդ աշխարհը կեդրոնական Ասիան էր միայն: Ափրիկէն կը նոյնէ ու հարաւային Ամերիկան ինքզինքը սպիտակամորթ կը նկատէ: Մինչդեռ Ասիոյ մէջ Ճափոնցիները ատելի էին բառին բովանդակ առումով: Զինաստանի, Վիէթնամի, Պիրմանիոյ կամ Ինտոնէզիոյ մէջ չատ վայրագ եղան: Սպիտակամորթ դաղթատէրերը անոնց քով, ծիծաղելի էին: Կարծուեցաւ որ Ճափոն պիտի թօթափէր սպիտակամորթներու լուծը, սակայն իրենցը աւելի՛ եւս կեղեքիչ գերիշխանութիւն էր:

Մ.- Ռումբը ապահով պաշտպանութեան մը համար պարտադիր միջո՞ց մը դարձած է:

ժ. Շ.- Այո՛, Խորհ. Միութիւնը հանդիսա չէրաւ, մինչեւ որ չունենայ ռումբը: Հոդեբանական պատերազմին գլխաւոր մէկն է ան եւ կատարեալ հաւանական: Անհեթեթ բան է սպառազինութիւն մը կատեցնելու դաղափարը. կարելի է չատ չատ չանալ նուազեցնել անոր թիւը: Այս է մեր ժամանակի տրամաբանութիւնը եւ չատ ալ տեղին է: Երկու մեծերէն զատ, մուտք գործել հիւլէական ակումբը, կարելի է միայն ճարտարարուեստական երկիրներու: Ինչպէս՝ յաղթական երկիրներէ Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ համար, որպէսզի ունենան քաղաքական նուազագոյն ինքնիշխանութիւն մը:

Չինաստանի գետնի վրայ աշխարհը երկբեւեռ է, իսկ քաղաքական մարդին մէջ չատ աւելի բարդ է կացութիւնը, ինչ նիշխան երկու դերակատարներով. արեւելքի մէջ Թիթօ՝ 1948-ին եւ արեւմուտքի մէջ ը Կոլ՝ 1960-ին: Չինացիները ռումբը ունեցան 1964-ին, իրենք միրենք պարտադրելով թէ՛ ԱՄՆու, եւ թէ Խորհ. Միութեան: Այսօր ամէն բան կ'ընեն հակադրուելով արշաւին, պարզապէս այն պատճառով որ այլեւս անկարող են անոր մասնակցելու: Հնդկաստան, չրջանի մեծ պետութիւնը որ բախումի մէջ էր Չինաստանի հետ չատկապէս 1959 - 1962 տարիներուն, կը ջանայ տեղ գրաւել այդ արշաւին մէջ, ինչպէս Փաքիստանը որ սեղմուած է Հնդկաստանի - որ կը հարուածէ զայն անընդհատ ու խորհ. ուժերու կողմէ գրաւուած Աֆղանիստանի մէկիկ: Քեռոյ ռումբը վաճառուեցաւ որպէս խրտմական ապրանք, ինչ որ երաչխաւորութիւն մըն է արաբական աշխարհին համար:

Մ.- «Աստղերու պատերազմը» ամէն բան կրկին խնդրոյ առարկա՞յ կ'ընէ:

ժ. Շ.- Աստղերու պատերազմը վաղը պատահելիք բան չէ. ոչինչ պիտի փոխէ 1990 - 2000ական թուականներէն առաջ: Ռումբը կը մնայ նոյնքան տարհամոզիչ, որքան որ էր, տասը տարի առաջ: Սակայն պէտք է լուրջ ըլլալ: ոչ ոք պիտի գործածէ զայն, ռումբը: 1945 - 1985-ի միջեւ ինչ փոփոխութիւն որ կատարուեցաւ աշխարհի քարտէսին վրայ, կատարուեցաւ ռումբին հովանիին տակ: Չինեալ բախումներու անընդմէջ շարք մը ապրեցաւ աշխարհը. որովհետեւ դիւանագիտութիւնը աւելի կարեւոր դարձած է, քան պինեալ ուժը: Ալժերիոյ մէջ, ինչպէս Վիէթնամի, ազատագրական չարժումները հոդ կորնցուցին տեղւոյն վրայ, սակայն անոնք պատճառ դարձան որ հանրային կարծիքը ճնշում բանեցնէր յաղթականներուն վրայ:

Վերջին այս քառասուն տարուան ընթացքին 15 - 20 միլիոն մարդիկ մեռան պատերազմներու մէջ. ռումբը հոս ոչ մէկ դեր ունեցաւ: Հնդեւրոպական պատերազմները ամէնէն աւելի մահ պատճառեցին (մօտ՝ 900.000 մեռեալ), յետոյ Իրան - Իրաք պատերազմը. ասոնք բոլորն ալ «դասական պատերազմներ» են, ինչպէս Իսրայէլ - արաբ կամ Միացուխիներու պատերազմները:

Ճշմարտութիւնը այն է որ մեծ փոփոխութիւնները տեղի կ'ունենան անուղղակի ձեւերու ռումբերով, ժամանակի ոգիին փոփոխութեամբը, որ պատճառ կ'ըլլայ հոդեբանական պատերազմին, կէտիլայինն եւ ահաբեկչութեան:

Մ.- Աշխարհակալ մտայնութեան վախճա՞նն է այս:

ժ. Շ.- Ամէն պարադայի մէջ դաղթատիրական դաղափարները այլեւս չեն խորշ չունին: Քառասունական թուականներուն Եւրոպա կը տիրէր աշխարհի, ու այս բնական կը թուէր: Քեռոյ այս դաղափարը չանցանք նկատեցաւ չատկապէս չրջան մը, զոր կարելի է գետ-

ՎԱՂԱՄԻ ՊԱՀԱԿԸ

ՀԱՅԿԱԶՈՒՆՔ ՎԱՂԱՄԻ ՊԱՀԱԿԻ ՎԱՐԱԳՈՅԹԻ ՄԱՍԻՆ

ՀԱՅԿԱԶՈՒՆ ԱՂՋԻԿՆԵՐԸ

Ա. - Ինչպե՞ս ծնվեց Վաղամի պահակի Վարագույթի մասին լեգենդը:

Ա. - Վաղամի պահակի Վարագույթի մասին լեգենդը ծնվել է հայ ժողովրդի հոգևոր կյանքի խորքերում: Ինչպես հայ ժողովրդի մյուս լեգենդները, այնպես էլ այս լեգենդը ստեղծվել է ժողովրդի կողմից: Ժողովուրդը ստեղծել է լեգենդը, որպեսզի ավանդի իր սերունդներին իր պատմության մի էջը, որպեսզի նրանք չմոռանան իրենց նախնիների սխրանքները, որպեսզի նրանք հպարտանան իրենց հայրենիքով, որպեսզի նրանք սիրեն իրենց հայրենիքը:

Ա. - Ինչպե՞ս է ստեղծվել լեգենդը Վաղամի պահակի Վարագույթի մասին:

Ա. - Լեգենդը ստեղծվել է ժողովրդի կողմից, ժողովրդի հոգևոր կյանքի խորքերում: Ժողովուրդը ստեղծել է լեգենդը, որպեսզի ավանդի իր սերունդներին իր պատմության մի էջը, որպեսզի նրանք չմոռանան իրենց նախնիների սխրանքները, որպեսզի նրանք հպարտանան իրենց հայրենիքով, որպեսզի նրանք սիրեն իրենց հայրենիքը: Լեգենդը ստեղծվել է ժողովրդի կողմից, ժողովրդի հոգևոր կյանքի խորքերում: Ժողովուրդը ստեղծել է լեգենդը, որպեսզի ավանդի իր սերունդներին իր պատմության մի էջը, որպեսզի նրանք չմոռանան իրենց նախնիների սխրանքները, որպեսզի նրանք հպարտանան իրենց հայրենիքով, որպեսզի նրանք սիրեն իրենց հայրենիքը: Լեգենդը ստեղծվել է ժողովրդի կողմից, ժողովրդի հոգևոր կյանքի խորքերում: Ժողովուրդը ստեղծել է լեգենդը, որպեսզի ավանդի իր սերունդներին իր պատմության մի էջը, որպեսզի նրանք չմոռանան իրենց նախնիների սխրանքները, որպեսզի նրանք հպարտանան իրենց հայրենիքով, որպեսզի նրանք սիրեն իրենց հայրենիքը:

Ա. - Ինչպե՞ս է ստեղծվել լեգենդը Վաղամի պահակի Վարագույթի մասին

(Շար. Ա էջէն)

յաւ, բարձրանալէն 20 վայրկեան ետք, լերան մը բախելով, երբ ահիպոզական էջք մը կը փորձէր կատարել: Օդաչուն կը հաղորդէր որ եռեւի մէկ դուռը քանդըւած է եւ պէտք է իջնէ, բայց երբ կը չանար ամերիկեան զինուորական օդակայանը իջնել, արդէն հակակշիռը կորսընցուցած էր, «բէք, ո՞ւր ենք» կ'ազազակէր օդաչուն, նախքան բախիլը լերան: 524 հոգի կար (509՝ ճամբորդ): Երեքշաբթի առաւօ ութ վերապրողները գըտնուած էին:

ՊԻՑՐՈՒԻթի մէջ նոր կռիւներու եւ ռմբակոծութիւններու հետեւանքով, 16 մեռեալ եւ 32 վիրաւոր կար: Միւս կողմէ, երեքշաբթի կը հաղորդուէր որ Իսրայէլացիք 101 չիի բանտարկեալ ևս ազատ արձակած են:

ՓԱՐԻԶի մեծ մզկիթը խուժած է, երկուշաբթի օր, մահին խանգարումէ տառապող անձ մը, որ ծանրօրէն վիրաւորած է պաշտօնեայ մը եւ պատանդ բըռնած: Ժամեր եռք մինչ կարելի եղաւ հանդարտութիւնը վերահաստատել, բայց խելագարը մեռաւ ծանրօրէն վիրաւորուելէ եռք, ոստիկաններու կողմէ:

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵՔԱՑԻՔ

ԵՐԵՒԱՆ (ԱՐՄԷՆՓՐԷՍ ՕԳՍ· 6 - 8)

«ԱՐԱՐԱՏ» - «ԶԵՐՆՈՄՈՐԵՑ» ՀԱԻԱՍԱՐ ԲԱՐԵԿԱՄԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄԻՆ

«Արարատ»ի տղաքը, որ Օդեսա գացած էին մարզական վարժութիւններու համար, բարեկամական հանդիպում մը ունեցած են «Զերնոմորեց»ի հետ: Առաջին կիսախաղին ոչ մէկ կոլ նշանակուած է: Երկրորդ կիսախաղին Օդեսացիները յաջողած են նշանակել կոլ մը, որմէ եռք երեւանցիները անցած են գրոհի եւ կարճ ժամանակ եռք կրցած են հաւասարեցնել հաշիւը, շնորհիւ Խաչատրեանի գլուխի հարուածին:

×

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԲՆԱԿՉՈՒԹԵԱՆ ԹԻՒԸ՝ 3·342·500

Հայաստանի կեդրոնական վիճակագրական վարչութեան հաղորդագրութեան համաձայն, Յուլիս 1-ին, Հայաստանի բըռնակչութեան թիւը եղած է 3·342·500:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՈՐԲԵՐՈՒ ՕԳՆ. ՄԱՐՄՆԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԳԷՄԸ

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 8-ԻՆ

Ի ՆՊԱՍՏ ՀԱՅ ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐՈՒՆ

Radio ASK

98.5 mHz F. M.

BOITE POSTALE No 425
75424 PARIS CEDEX 09
Tél. : 878 - 22 - 00

La Radio Arménienne de Paris et de sa région

LUNDI au VENDREDI
de 08h00 à 15h30
SAMEDI et DIMANCHE
de 10h00 à 16h00

3 nuits par semaine :
du DIMANCHE au LUNDI
du LUNDI au MARDI
du MARDI au MERCREDI
de 01h00 à 06h00

«ԾԱՒԱԶ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ ՎԱՃՈՒՌԱՄԵԱԿԻ ԱՌԹԻՒ

ՄԱՐՍԷՅԼ· - Պ· Վ· Քիւրէղեան 300 Ֆ·:

ՔՈՒՊՎՈՒԱ·- Տիկին Մարկըթ Ինճէեան 300 Ֆ·:

ՓԱՐԻԶ· - Վահան Գօչունեան 200 Ֆ·:

ՊԱՆԵՒՕ· - Տիկին Տիրուհի Մուսայեան 200 Ֆ·:

ՔՈԼՈՄՊ· - Ի յիշատակ Լըր հօր՝ Գրիգոր Կիւլեսեանի չատ սիրելի թերթին՝ Շաքէ Կիւլեսեան - Քարլէն 500 Ֆ·:

ՌԻՒԼՅ· - Ալէն Յովհաննեան 100 Ֆ·:

ՓԱՐԻԶ· - Տիկին Լիւսի Աչճեան 200 Ֆ·:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ՎԱՆԱՆՍԻ Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՄԷՋ

Ի յիշատակ Բ· պատերազմի, Օգս· 15, 1945-ի ռմբակոծութեան զոհերուն եւ ի մխիթարութիւն անոնց սիրելիներուն եւ ընտանեկան պարագաներուն:

Հինգշաբթի, Օգոստոս 15, առաւօտեան ժամը 10-ին կը մատուցուի պատարագ եւ հոգեհանդիստ:

Ս. ԽԱՉ ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ԱԹՈՌԱՆԻՍՏ ԵԿԵՂԵՑԻ

13, Rue de Perche — 75003 Paris

ՎԵՐԱՓՈԽՄԱՆ ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՒ ԽԱՂՈՂՕՐՀՆԷՔ

Ատուածածնի Վերափոխման տօնին առիթով, Կիրակի Օգոստոս 18 առաւօտեան ժամը 11-ին, Հայրապետական պատարագ կը մատուցանէ եւ կը քարոզէ Ֆրանսայի Կաթողիկէ Հայոց Առաջնորդ՝

ԳՐԻԳՈՐ ԵՊԻՍԿ· ԿԱՊՐՈՑԵԱՆ

Ցաւարտ պատարագի կը կատարուի Խաղողօրհնէքի արարողութիւն:

Բազմաձայն երգեցողութիւնը կը կատարէ Աթոռանիստ եկեղեցւոյ երգչախումբը:

Ս· ՑՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻԶ

Փարիզի Ս· Յովհ· - Մկրտիչ Մայր եկեղեցւոյ մէջ կը մատուցուի հանդիսաւոր պատարագ:

կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝

ԳԻՒՏ ԵՊԻՍԿ· ՆԱԳԱՇԵԱՆ

Առաջնորդ Հայոց Փարիզի

Պատարագի աւարտին՝ Խաղողօրհնէք կը կատրուի:

Սկիզբ ժամերգութեանց՝ ժամը՝ 9,
Պատարագ ժամը՝ 10·30:

Երկուշաբթի, Օգս· 19, յիշատակ է Մեռելոց:

Նոյն եկեղեցւոյ մէջ առաւօտեան ժամը 10-ին պատարագ կը մատուցուի, որու աւարտին՝ հոգեհանդիստ կը կատարուի վասն համօրէն ննջեցելոց:

Ս· ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ ՇԱՒԻՒ

Պատարագ կը մատուցուի ժամը 10·30-ին:

Սկիզբ ժամերգութեան ժամը՝ 9·30-ին:

Ցաւարտ պատարագի խաղողօրհնէք:

Ս· ՓՕՂՈՍ-ՊԵՏՐՈՍ ԱԼՖՈՐՎԻԼ

Կը մատուցուի հանդիսաւոր պատարագ:

Պատարագի աւարտին կը կատարուի խաղողի օրհնութիւն:

Սկիզբ ժամերգութեան ժամը՝ 9
Պատարագ ժամը՝ 10
Խաղողի օրհնութիւն ժամը՝ 11·30:

Ս. ՄԵՍՐՈՊ ԿՐԹԱՐԱՆ

Ս· Մեսրոպ Կրթարանի մանկապարտէզի վերամուտը՝ Երկուշաբթի, Սեպտեմբեր 9: Տեղեկութիւններու եւ արձանագրութեանց համար կը խնդրուի դիմել վարժարան:

Հեռաձայն՝ 378 - 92 - 91

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՍՐԲՈՑ ԹԱՐԳՄԱՆՉԱՑ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝

ՅԱԿՈԲ ԵՊԻՍԿ· ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

Առաջնորդ հարաւային Ֆրանսայի վիճակին

Ըստ աւանդութեան կը կատարուի նաեւ Խաղողօրհնութիւն: Իսկ խաղող նուիրել փափաքող հաւատացեալները կրնան պիտի եկեղեցւոյ քարտուղարութեան:

Պատարագի երգեցողութիւնները կը կատարուին Սահակ - Մեսրոպ երգչախումբի կողմէ քառաձայն եղանակով, աւանձնորդութեամբ ղեկավար Խաչիկ Երզմազեանի:

Սկիզբ ժամերգութեան ժամը՝ 8
Պատարագ ժամը՝ 10
Քարոզ ժամը՝ 11·15
Խաղողօրհնէք ժամը՝ 11·45

ՍԷՆԹ՝ ԱՆԹՈՒԱՆ Ս· ԹԱԴԷՈՍ

Պատարագ կը մատուցանէ եւ կը քարոզէ եկեղեցւոյս հոգեւոր Հովիւը՝

ՎԱՉԷ Ծ· ՎՐԴ· ԻՊՆԱՏԻՈՍԵԱՆ

Ցաւարտ պատարագի կը կատարուի աւանդական խաղողօրհնէքի արարողութիւնը:

Սկիզբ ժամերգութեան ժամը՝ 8·30, պատարագ՝ 10, քարոզ՝ 11, խաղողօրհնէք՝ 11·45:

ՊՕՄՈՆԻ Ս· ԳՐ· ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ եկեղեցւոյս հոգեւոր Հովիւ՝

ԳՐԻԳՈՐԻՍ ՔՀՆԾ· ՔՇԻՇԵԱՆ

Սկիզբ ժամերգութեան ժամը՝ 9-ին:

Պատարագ՝ 10·15-ին:

Ցաւարտ պատարագի կը կատարուի աւանդական խաղողօրհնէքի արարողութիւնը:

ՍԷՆ-ԼՈՒԻ — Ս· ԳԷՈՐԳ

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝

ՇԱՀԱՆ ԽԶԿՐ· ՔՀՆԾ· ՏԻՏԻԵԱՆ

Ցաւարտ պատարագի կը կատարուի աւանդական խաղողօրհնէքի արարողութիւնը:

Ս· ՅԱԿՈԲ — ԼԻՈՆ

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝

ՆՈՐՎԱՆ ԵՊԻՍԿ· ՋԱՔԱՐԵԱՆ

Ցաւարտ պատարագի կը կատարուի աւանդական խաղողօրհնէքի արարողութիւնը:

Ս· ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ — ՏԷՍԻՆ

Տէսինի եկեղեցւոյ վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ եկեղեցւոյ անուանակոչման՝ Սուրբ Աստուածածնայ տօնին առթիւ, Կիրակի, Օգս· 18, առաւօտեան կը մատուցուի հանդիսաւոր պատարագ եւ կը կատարուի աւանդական մատաղ եւ խաղողօրհնէք:

ՎԱՆԱՆ Ս· ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Առաւօտեան ժամը 10-ին պատարագ եւ աւանդական խաղողօրհնութիւն:

ՇԱՐՎԻԷՕ — Ս. ՆՇԱՆ

Ժամը 10·ին կը մատուցուի պատարագ:

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝

ՎՐԹԱՆԷՍ ԱՒԱԳ· ՔՀՆԾ· ՏԻՐՏԻՐԵԱՆ

Պատարագի երգեցողութիւնը կը կատարէ եկեղեցւոյս երգչախումբը, ղեկավարութեամբ Պրն· Յակոբ Աբրահամեանի:

Պատարագի աւարտին՝ խաղողի օրհնութիւն կը կատարուի:

ARMENIE 1985

Départ PARIS/PARIS		Départ MARSEILLE/MARSEILLE	
du 06 septembre au 19 septembre	6 770 F	du 07 septembre au 20 septembre	
du 20 septembre au 03 octobre	6 710 F	du 14 septembre au 27 septembre	
du 04 octobre au 18 octobre	5 760 F	du 05 octobre au 18 octobre	
du 27 décembre au 07 janvier 86	5 390 F	du 02 novembre au 15 novembre	
		du 23 novembre au 06 décembre	
		du 28 décembre au 10 janvier 86	

Les prix mentionnés sont calculés au départ de PARIS avec un minimum de 20 participants

Consultez nous pour nos prix au départ de LYON et MARSEILLE ainsi que pour vos voyages individuels.

Nos prix comprennent :
— Transport aérien sur vols réguliers AIR FRANCE Paris/Moscou/Paris — Les vols intérieurs Moscou/Erévan/Moscou — Les hôtels en 1ère catégorie : Cosmos et Arménia ou similaires — Sur base en chambre à deux lits, avec salle de bain et WC privé — Séjour en pension complète — Les transferts aéroport/hôtel/aéroport — Les excursions quotidiennes guidées avec assistance d'un accompagnateur de Paris à Paris.

Lic. A. 1037

Levon BAGDASSARIAN
SABERATOURS
31, rue d'Argenteuil
75001 PARIS
Tél. (1) 261 - 51 - 13

Varoujan SARKISSIAN
SEVAN VOYAGES
48, Cours de la Liberté
69003 LYON
Tél. (7) 860 - 13 - 66

Jacques CHELELEKIAN
LES COURRIERS DU MONDE
63, Allée Léon Gambetta
13001 MARSEILLE
Tél. (91) 84 - 54 - 54
(91) 50 - 75 - 49

AIR FRANCE · Intourist · AEROFLOT

— ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ —

ԿԻՐԱԿԻ, ՕԳՈՍՏՈՍ 18

Imprimé sur les Presses du Journal «Haratch»
83, rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55835

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՕԳՈՍՏՈՍ
15

JEUDI
15 AOUT
1985

LE NUMERO : 3,00 F

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE - FONDE EN 1925
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

TÉL.: 770.86.60 — TELEX: HARATCH 280 868 F
C.C.P. PARIS 15069-82 E — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար· 500 Ֆ· - Վեցամսեայ : 260 Ֆ·
Արտասահման : Տար· 550 Ֆ· - Հատը : 3,00 Ֆ·

61ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 16.029 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 61e ANNÉE — No 16.029

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԿՐԻՆՓԻՄԻ նաւուն դէմ գործուած ոճրափորձին պատմութիւնը օրէ օր, նոր ցոյցադրումներ կ'արձանագրէ: Քանաս - Անճելէ եւվէ - էս - Տէ նոր յայտնութիւններ կ'ընեն, խնդրոյ առարկայ ընտրովղղակի էլիզէն իսկ, որ յայտարարեց թէ դատական բողոքի պիտի դիմէ: Վէ - էս - Տէ կը գրէ թէ էլիզէի ընդհ· քարտուղարը հանդիպում մը ունեցած է Շիրաքի խորհրդատուին հետ, որպէսզի Նոմէպի մէջ (Շիրաքի կուսակիցներու հակակշռի տակ է) քրանգիք ընող խմբակին գործունէութիւնը չխափանուի: Գալով Քանաին կը գրէ թէ Ֆրանսայի գաղտնի երկու գործակալներու (զուիցերական անցագրով ճամբորդող զոյգը) բուն անունները տարբեր են, այսինքն՝ իրենց մականունը՝ Թիւրէնժ չէ, այլ Ալէն Թուան եւ Ֆրանսուազ Վերլոն ինչ որ նոր մը չի լուսաբաներ:

ՄԱՏԼԻՆ ԺԱՔՈՊ, Ֆրանսական լրագրութեան ծանօթ դէմքերէն մէկը, մեռաւ աղի օր, 89 տարեկանին: Ասպարէզը սկսած էր Վոկի մէջ, ապա դատական աշխատակից դարձած էր բազմաթիւ թերթերու, ինչպէս՝ Լիպերասիոն եւ Ֆրանս - Սուար, հուսկ՝ Իւմանիթէ: Մինչեւ վերջը, ներկայ կ'ըլլար դատավարութեանց: Լիպերասիոն Զորեքշաբթի օր, քանի մը տպաւորութիւններ հրատարակած էր իրմէ: Մատլէն Ժաքոպ հետեւած էր Նիւրէնպէրկի Փէթէնի, Լաւալի դատավարութեանց: Վերջերս, սակայն, յաւով կը նկատէր թէ մէջակ են փաստաբանները եւ կ'ըսէր «Ո՞ւր են անցեալի մեծ թեւոնները»:

ՁԱՓՈՆԱԿԱՆ ՊՕՑԻՆԿԻՆ վերապրողները միայն 4 էին եւ ոչ ուժ, ինչպէս կարծուած էր սկիզբը: Քննութիւնները կը շարունակուին, այս ահաւոր արկածին բուն պատճառը գտնելու համար:

ՖՐԱՆՍԱՑԻ մէջ, գիները միայն 0,4 % յառնում կրած են Յուլիսին, ինչ որ լաւ համեմատութիւն մըն է, ներքին ճակատի վրայ, բայց բաղդատմամբ Գերմանիոյ փայլուն չէ: Հոն, գիները 0,2 % նուազած են, նոյն ամսուն:

ՄՈՐՀՐԴԱՑԻՆ ԵՐԿՈՒ ՔԱՂԱՔԱՑԻՆԵՐ մէկրաս կարիմով եւ Օլէկ Էմիլիանով քաղաքական ապաստան ուզած են Թուրքիայէն: Սամսոնի նաւահանգիստը հասած են Աճափայէն, հինգ օր նաւարկելէ ետք:

ՄԱՐԴԿԱՑԻՆ ԻՐԱԻԱՆՑ միջազգային Դաշնակցութեան նախագահը՝ Պլում Պէյրութ գացած է զանազան հանդիպումներ ունենալու համար, պատանդներուն ազատութեամբ: Գրաւոր թէ բերանացի յանձուը մեծ չարժումի մը ձեռնարկած են, գլխաւորաբար, Ժ. Փ. Քաուֆմանի ի նպաստ: Ամէն առաւ, Ֆրանս - Ինթէռ կայանէն զրագէտի մը բնագիրը կը կարդացուի, ի նպաստ Քաուֆմանի:

ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՆԱՉ տօնին առթիւ «Յառաջ» օրս չի տեսնիր Հինգշաբթի օր (Օգս· 16-ի թիւ): Մեր յաջորդ թիւը՝ Շաբաթ - կիրակի, Օգս· 17 / 18:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՎԱՐՈՒԵՆԻԿ ԵՍԱՅԵԱՆԻ ՄԱՀԸ

«Գրական Թերթ»ի Օգս· 2-ի թիւէն կ'իմանանք, թէ Երեւանի մէջ իր մահկանացուն կնքած է վաստակաւոր ուսուցչուհի եւ թարգմանիչ Վարսենիկ Եսայեան: Ծնած էր 1909-ին՝ Թաւրիզ: 1926-ին Թեմական կեդրոնական վարժարանը աւարտելէ ետք անցած է Հայաստան եւ իր ուսումը շարունակած Երեւանի համալսարանի պատմութեան լսարանին մէջ, նոյն ատեն ուսուցչական պաշտօն վարելով զանազան դպրոցներու մէջ: Համալսարանը աւարտելէ վերջ աշխատած է «Աւանդարդ» եւ «Խորհրդային Հայաստան» թերթերու խմբագրութեան մէջ, ապա՝ 1941-1977, հայերէն եւ գրականութիւն դասաւանդած Երեւանի Մ. Գորկի մանկավարժական վարժարանին մէջ: 1969-ին դարձած է Խորհ· Մխութեան Գրողներու Մխութեան անդամուհի: Վարսենիկ Եսայեան՝ Թ. Զուհարեանի հետ կազմած է «Հայերէնի Գրականութիւն» դասագիրքը Ը· դասարանի համար, իսկ Ա· Ղազինեանի եւ Վ· Նորենցի հետ՝ «Գրականութիւն» դասագիրքը, Է· դասարանի համար: Անդամ էր տերմինարանական եւ պետական մրցանակներու կոմիտէներու: Թարգմանած է գործեր Օստրովսկիէ, Զեխովէ, Ճէք Լոնտոնէ, Այթմատովէ, Բոնդարեւէ եւ այլ գրողներէ:

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵՌԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (ԱՐՄԷՆՓՐԷՍ ՕԳՍ· 8 - 12)

«Ի՞ՆՉ Է, Ո՞Վ Է»

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱԳԻՏԱՐԱՆԻ

Բ· ՀԱՏՈՐԸ ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԾ

Լոյս տեսած է «Ի՞նչ է, Ո՞վ է» մանկական հանրագիտարանի Բ· հատորը, որ կը պարունակէ Ե - Կ տառերով 247 յօդուածներ: Ինչպէս առաջին, երկրորդ հատորն ալ հայկական հարուստ նիւթ կը պարունակէ: Առանձին յօդուածներով ներկայացուած են հայ յեղափոխական, կուսակցական եւ պետական դէմքեր՝ Ի· Լալայեանց, Լ· Լեւինեան, Բ· Կնունեանց, Կամօ, Ս· Կասեան, Ա· Յանկեան, հայ զօրավարներ Ց· Իսակով, Ս· Մուշեղեանով, զրադէտներ՝ Գ· Զօհրապ, Սմ· Զօրեան, Ց· Թումանեան, Ա· Իսահակեան, Մնկո Ապէր եւ այլն: Ներկայացուած են նաեւ կոմիտաս եւ Ա· Խաչատրեան, ճարտարապետներ Թ· Թորամանեան, Ա· Թամանեան, Ռ· Իսրայէլեան, մանրանկարիչ Թորոս Ռոսլին, նկարիչ Ց· Կոջոյեան, հայ ազգային - ազատագրական չարժման գործիչ Իսրայէլ Օրի: Գիրքը մանուկներուն կը պատմէ երեւանի, Լենինականի, Կիրովականի, Էջմիածնի, Մազկաձորի պատմական անցեալի եւ ներկայի ծագկուն կեանքի, Զուարթնոցի, Լազարեան ճեմարանի, ինչպէս նաեւ Թարգմանչաց տօնի եւ խաչբարի մասին:

ԹՈՒՐՔ ՄԱՄՈՒԼ

ՄԵՐ ՎԱՆՔԵՐԸ ԵՐՈՒՍԱՂԵՄԷՆ Ս. ՂԱԶԱՐ ԳՈՐԾ - ԲԱՆ ՉԳԱԾ ԱՀԱԲԵԿԻՉ Կ'ԱՐՏԱԴՐԵՆ

ԹՈՒՐՔ ԼՐԱԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ՎԱՌ ԵՐԵՒԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Ըստ երեւոյթին, ոչ մէկ լրագրող այնքան վառ երեւակայութեամբ օժտուած է, որքան թուրք լրագրողները: Փոլառի հեղինակ կրնան ըլլալ եւ շարժարուեստի բեմադիրներուն զգայացունց նիւթեր հայթայթել: 1982 Փետրուարին էր, որ Հիւրրիյէթի աշխատակիցը՝ Մէթին Տօղանալփ ահաբեկչութեան կեդրոն մը գտած էր··· Վենետիկ, ոչ ուրիշ տեղ քան Ս· Ղազարի Մխիթարեան վանքը, ուր 500 (երանի թէ՛) վանական գտեր էր, որոնք հայ ահաբեկիչներ կը պատրաստեն: Առջի օր, Ճանքըի թղթակիցն էր, որ ահաբեկչական ուրիշ կեդրոն մը գտած էր՝ Երուսաղէմի Ս· Յակոբայ դպրեվանքը: Բայց, Հիւրրիյէթ չէ հրաժարած իր մտասեւեռումէն եւ Օգս· 13ին ալ կ'անդրադառնայ կրկին Ս· Ղազարի: Ամփոփ կու տանք, այդ մասը, մնացեալը թայմի թարգմանութիւնն ըլլալով:

×

«Խեղդամահ՝ իրենց իսկ ոխին մէջ» այս խորագրով Հիրրիյէթ կ'անդրադառնայ ամերիկեան «Թայմ» թերթին Ս· Ղազարի յատկացուած էջին· կզզին՝ ըստ «Հիւրրիյէթ»ի, «ինչպէս ծանօթ է մէկ բոլոն է հայկ· ահաբեկչութեան, ու մինչ հոն աշխատանք կը տարուէր հայ երիտասարդներ «թրքական թշնամութեամբ» տոգորելու, սնանկութեան մատնուած է»: Թերթը կ'աւելցնէ տակաւին որ Ս·Ղազարի պարտքերը՝ իտալական դրամատուներու, Վատիկանի եւ այլն, կը հասնին 20 միլիոն տոլարի, ինչ որ պատճառ դարձած է որ վրաւ տակ առնուին Թիէփոլոյի նկարներուն անզուգական մէկ հաւաքածոն ու 3500 տարուան եգիպտական մոմիան:

×

ԱՑԻ ԼՈՒՐԵՐ

«Հիւրրիյէթ»ի նոյն թիւին մէջ կան սա երկու լուրերը, զոյս կուտանք եղածին պէս, բայց, պարզ է, վերապահութեամբ: Իսկ երրորդ լուրը, յաջորդ օրուան (Օգս· 14) «Հիւրրիյէթ»էն:

×

«Անջատողական քիւրտ հրոսակները ձերբակալելու գործողութիւնը կը կատարուի նաեւ վոքր Մասիսի վրայ: Ապահովութեան ուժեր ճշդած են թէ այս անիշխանականները որոնք կողոպտած ու սպանոտցած էին լեռնագնաց օտարականներու, Թուրքիա մտած են Իրանէն: Փակուած է այս երկրէն մուտք ապահովոզ ապօրինի անցքը ու վոքր Մասիսի չատ մը շրջանները խուզարկուած: Այս խուզարկութիւններու ընթացքին երեք հազար մեթր բարձրութեան վրայ գտնուած են մեծ քանակութեամբ արգիլեալ հրազատրակութիւն եւ կազմակերպութեան վերաբերեալ փաստաթուղթեր: Կը կարծուի թէ Իրանէն Թուրքիա մուտք գործած խմբակը կը բազկանար 20 - 22 հոգիէ, որոնցմէ 10 - 12ը չկարենալով տակաւ լեռնային պայմաններուն, վերադարձած են Իրան»:

×

«Արեւելեան շրջաններու մէջ ձերբակալուած անիշխանականներու հարցաքննութեան ընթացքին թուրք ապահովութեան ուժերը տեղեկացած են թէ անոնք ծրագրած էին օդը հանել Հապուրի կամուրջը: Իրենց նպատակն էր լեցնի դարձընել այն պայքարը զոր կը մղեն թուրք իշխանութեանց դէմ:

Այս կամուրջը որ կառուցուած է 1969-ին Թուրքիոյ եւ Իրաքի մէջեւ, ներկայիս Իրան - Իրաք պատերազմին պատճառով Պասրայի ծոցը փակուած ըլլալով, կենսական կարեւորութիւն կը ներկայացնէր Իրաքի ու արաբական թերակղզիին բոլոր երկիրներուն համար»:

×

Երեք հրոսակներ ձերբակալուած են Արարատի վրայ: Ինչպէս յայտնի է ապահովութեան ուժեր խիստ հետապնդումի ձեռնարկած էին վերջին դէպքերէն ետք: Ձերբակալուած անձերու ինքնութիւնը գաղտնի կը պահուի· հարցաքննութեան ընթացքին անոնք խոստովանած են թէ օժանդակած են ահաբեկիչներուն, անոնց թաքստոց ու պարէն հայթայթած:

Մինչ կը շարունակուի անոնց հարցաքննութիւնը, ապահովութեան ուժեր անգամ մը եւս յիշեցուցած են շրջանի բնակչութեան թէ Արարատի վրայ 2 հազար մեթրէն վեր բարձրացողը պիտի դնդակահարուի:

Կը կարծուի թէ 3 հազար մեթրէն վեր ամրացած ահաբեկիչներու բմպելի ջուրի մթերքը սպառած է:

Օգս· 11-ին, ահաբեկիչները զարճեալ կրակ բացած են ապահովութեան ուժերու վրայ, որոնք անձնատուր ըլլալ կ'ազդարարէին իրենց:

«ՅԱՌԱՋ» 60

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐԱԿԱՆ ԳԻՐԵՐ

Ազնուափայլ
Տիկին Մխաքեան,

Հայ Ազգաժախնամ Ընկերակցութիւնը անկեղծ գնահատանքով եւ ուրախութեամբ դիմաւորեց «Յառաջ»ի հրատարակութեան 60ամեակը:

«Յառաջ» դժուարին պայմաններու մէջ ծնաւ: Բայց իր հիմնադիր՝ հանգուցեալ պրն· Շաւարշ Մխաքեանի եւ անոր յաջորդին՝ Ձեր աննկուն կամքին եւ ջանքերուն չնորհիւ անհամար դժուարութիւններու կուրծք տալով, անսայթաք եւ օրինակելի կարգապահութեամբ 60 տարիներէ ի վեր իր գործունէութիւնը կը չարունակէ: Կը ցանկանք եւ կը մաղթենք որ դեռ երկար տարիներ ալ «Յառաջ» իր ազգօգուտ գործունէութիւնը պիտի չարունակէ:

«Յառաջ» չեզաւ հասարակ թերթ մը որ կը բաւականանար միմիայն առօրեայ լուրեր հաղորդելով: Ան եղեռնէն յետոյ եւրոպա գաղթող եւ հաստատուող տարագիր Հայ գաղութին մէջ մչակութային, կրթական ու հասարակական գործունէութեան ուղեցոյցի դեր մը ստանձնեց եւ զայն կատարեց լիուլի: «Յառաջ» 60 տարիներէ ի վեր համայնքին մտահոգութիւնները եւ ուրախութիւնը բաժնեց: Այս պատճառաւ ալ, ան ունեցաւ միշտ ժողովուրդը իր կողքին եւ արժանացաւ անոր յարատեւ քաջալերանքին ու գուրգուրանքին:

Ցանուն Հայ Ազգաժախնամ Ընկերակցութեան վարչութեան գործակից ընկերներուս եւ իմ անունովս Ձեզի կը ներկայացնեմ մեր ամենաջերմ չնորհաւորութիւնները:

Ցարգանօք՝

Ի դիմաց
Հայ Ազգաժախնամ Ընկերակցութեան
Նախագահ՝
ԺԱՔ ԳԱԼՃԵԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

ՊԱՐՈՅՐ ՍԵՒԱԿԻ ՄԱՆԿԱԿԱՆ ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՉԱԿԱՆ ԱՐԺԷՔԸ

Լ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ

(Գ. եւ վերջ)

Հետաքրքրական է նաեւ «Կապիկը»: Կապիկը ժամանակ մը եղեր է մարդ եւ զրաղեր է ներկարարութեամբ, բայց այդ անփոյթը աւելի շատ ներկեր է ոչ թէ յատակ ու պատ, այլ՝ իր պոչն ու մատները: Եւ մարդիկ օր մը ժողով են դումարեր ու որոշեր զայն կապիկ դարձնել: Բանատեղծը տուած է կապիկին ստեղծումին դուարթ տարբերակը· ընթերցողը կը հաւատացնէ իր իրաւացիութեան, փոքրիկ ընթերցողին տեղ ձգելով նաեւ վիճելու, դուցէ նաեւ չհամաձայնելու:

Ձէ՞ֆ հաւատում՝ գազանանոց գնացէք
Ու կը տեսնէք, որ կապիկի պոչի տակ
Մինչեւ հիմա դեռ կարմիրն է մնացել,
Իսկ մատների եղունգի տակ անփոյթը
Մինչեւ հիմա չի լուացել կապոյտը...

Առակներու այլ խումբի մը մէջ մարդկային յարաբերութիւններու մէջ տեղ գըտած խորթ բարքերու ու արատներու մասին հեղինակը կ'արտայայտուի, այսպէս կոչուած, քնարական տարբերքով:

«Կաքաւը» առակին մէջ մարդու եւ բնութեան ներդաշնակութեան երազանքը կը խաթարուի բռնութեամբ, չոր ու անզգայ վերաբերմունքով, նախանձի թոյնով: Կ'ներգեն կաքաւները եւ բնութիւնը կը լեցուի կախարդական հնչիւններով, սիրով ու բարութեամբ կը շրջի: Բայց «երգ չսիրող եւ խռպաճայն» հաւքերը կը բողոքեն արծիւին, ու կրկին կը հնչէ բռնութիւնը խորհրդանշող հրամանը, որ այլեւս «չերգեն անոնք»: «Գըլուխներս ճիշդ որ տարաք» տողը, ինչպէս սեւակեան ամէն մէկ տող, կ'ոճաւորէ, հոս այնպէս խոր կը բացայայտէ «երգ չսիրող, խռպաճայն» խորհրդանիշի փութիւնը: Ցաջորդ պատկերն է՝ առանց կաքաւներու երգին, բնութիւնը թախծոտ ու տխուր դոյներ կը հագուի: Նոյնիսկ բամբասանքին ու նախանձին տեղի տըւած արծիւը կը կեայ յօնքերը: Ձէ՞ որ ամպոտ երկնքին մէջ հնարաւոր չէ որս ընել: Եւ ան նոր հրաման կ'արձակէ՝ թող կաքաւները երգեն: Բայց բնութեան ներդաշնակութեան վրայ արդէն բնութիւնը իր դաժան կնիքը դրած է: Կաքաւները կ'երգեն, բայց բնութեան այլեւս չեն վերադառնար նախկին դոյները, եւ երկինքն ալ չազատիր ամպերէն, «կաղ - կաղան» կը հնչէ դեղդեղող թռչուններու քնքուշ երգերու փոխարէն: Ահա այսպէս չերտ-չերտ, դոյն-դոյն առակին մէջ կը ներթափանցեն քնարական չունչն ու խոհերը, նաեւ՝ աւանդապատումի տարրերը: Եւ մենք կը մտնենք «Մանուշակ»ի դոյնզդոյն տարերքի մէջ, ուր սքանչելի պարզութեամբ, քնարական քնքշալից չերտերով, ինքնատիպ հնարքներով ժողովրդական լեզուամտածողութեան տարրերով բանաստեղծը կը հիւսէ տխուր պատմութիւն մը «քնքուշ ու անոյշ» ծաղկին մասին:

Մանուշակը մի ժամանակ,
Ինչֆա՞ն առաջ, ինչ իմանաք,
Եղել է մի շատ գեղեցիկ,
Մի շատ քնքուշ
Անոյշ աղջիկ:

Ցաջորդ պատկերը ճանաչողական նոր երանգ կը բերէ, եւ մենք կ'իմանանք թէ մանուշակը «եղել է շատ բացերան, սրա խօսքը տուել է նրան, նրա խօսքը բերել սրան, ինչքան գաղտնիք են վստահել, ոչ մի գաղտնիք նա չի պահել»: Մանուշակին մայրը կը յորդորէ եւ կ'ուղղէ, բայց՝ ապարդիւն: Կը յաջորդէ մայրական անոսպասելի, դաժան թուղ անէծքը: «Դաշտերն ընկած ապրես ծնկած, հէնց զօրանաս, չուտ չորանաս...»:

Դրա համար
Մինչեւ հիմա

Մանուշակը ցօղուն տալիս
Դեռ նոր ցցուած՝
Կեռանում է,
Դեռ նոր բացուած՝
Թառամում է:

Բայց հէքեաթին մէջ կայ մտորում մը, որուն մօտէն ընթերցողը չի կրնար անտարբեր անցնիլ· մի՛թէ՞ բարութեան, նեղոզամտութեան եւ սիրոյ խորհրդանիշ մայրը կրնայ այդքան անհանդուրժող, անզուխ ըլլալ· ինչո՞ւ բանաստեղծը խըստացուցած է գոյները: Անշուշտ, բնբանբացութիւնը մարդկային արատ է, բայց հարկ կա՞ր մօր անազարտ խորհըրդանիշը ատով ստուերելու: Թերեւս այստեղ նոյնպէս գործ ունինք սեւակեան անսպասելի գիւտին հետ· արատը՝ արատ, չարիքը չարիք կը ծնի:

Աւելի անմեղ տարերք ունի «Արագիլը»: Առակին մէջ հիմնականը ճանաչողական տարրն է, քնարական խոհը: Կը թուի թէ բանաստեղծը պահ մը ընթերցողը «ազատ կը թողու», չի խտացներ պոյները, պարզապէս կը խորհրդածէ արագիլ աքանչելի թռչունին բնաւորութեան ու կենսագրութեան շուրջ: Բայց նոյնիսկ այդ անմեղ թռչունի «կերպար»ին մէջ մեզմ ու պարզ շերտերով կը բացուին նոր գոյներ, եւ «Արագիլն եմ, արագիլն եմ» կրկներգը ամէն անգամ նոր խորհրդանիշ կը դառնայ: Անգամ մը՝ «զարունի օրագիրն եմ», «սպիտակ - սպիտակ եմ, բայց գարունի մեւագիրն եմ», ուրիշ անգամ մը՝ «ձեր փրկութեան հեռագիրն եմ», երրորդ դէպքին՝ «իմ աշխարհի տարեգիրքն եմ», ապա·

Ով չգիտի,
Թող իմանայ նա,
Լաւ իմանայ·
Ես կանգնում եմ միշտ մի ոտի,
Որ դրանով թեթեւանայ
Ձեր աշխարհի ծանր բեռը...

Ահա թէ ինչ «անսպասելի» յայտնութիւն կ'ընէ Սեւակ իւրաքանչիւր պատկերի մէջ: Բարութեան, աշխարհին ու մարդուն նուիրուածութեան ինչպիսի՜ նուրբ դաս, որ սեւակեան պարզ ու իմաստուն խօսքով կը մատուցուի ընթերցողին:

Ճիշդ է, Սեւակի իւրաքանչիւր մանկական առեղծագործութիւն, որքան ալ ճոխ-ուած է մեր բանահիւսութեան հին արմատներուն, այսուհանդերձ կը խօսի այսօրուան երախային հետ, այսօրուան բարձունքէն; համահնչիւն է մեր ժամանակին: «Հայոց լեռներում» եւս այդ ամէնը արտայայտած է իսկապէս անթերի, խորիմաստ, «անսպասելի» դեղարուեստական պատկերի տարողունակ պարունակութեամբ: Այստեղ ամէն ինչ կայ՝ թէ՛ ժողովրդական լեզուամտածողութեան տարրեր, թէ՛ պատկերներու զարմանալի դունագեղութիւն, թէ՛ սքանչելի, հիւթեղ պարզութիւն թէ՛ հայրենասիրութեան թանկ ու նուիրական կըրակ, թէ՛ համերաշխութեան ու եղբայրութեան, բարոյական այլ վեհ արժէքներու խորիմաստ փառաբանութեան: Կը սկսի հէքեաթը սեւակեան թափանցիկ ու խօսուն պարզութեամբ· ժամանակ մը մեր լեռները հսկայ եղրայրներ եղեր են, չուտ արթնցեր են, վազ առաւօտ ոտքի ելեր, ծախ կապեր իրենց գօտին, լուացուեր պաղ ամպերով եւ յետոյ միայն ջերմութեամբ ու սիրով ողջուներ իրար՝ բարի՛ լոյս···: Բայց ահա այս «խարուսիկ» նախադրութեան կը յաջորդէ սեւակեան նոյն ոճական պարզ բայց բուռն պարունակութեամբ անցուդարձը·

Անց է կեցում շատ ժամանակ,
Ինչքան, արդեօ՞ք ի՞նչ իմանանք,

ՕՐՈՒԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

ՉԻՆԵԻ ԼԱՏԻՆ-ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

—×—

Չին փոխ-վարչապետ Ֆանկ Շեէնի պաշտօնական այցը Սանթիակօ վերջերս եւ անոր հանդիպումն ու խօսակցութիւնները զօր· Փինոչէի հետ, «չատ սերտալիր» որակուեցաւ Փէքինի Թիւ 3 անձնաւորութեան կողմէ:

Փէքինի արտաքին նախարար Ուի Թէդիէնի տարի մը առաջ կատարած չրջագայութենէն ետք Մեքսիքա, Վենեզուելա, Արժանթին եւ Պրազիլ, Չինաստանի փոխվարչապետին այցը ցոյց տուաւ Չինաստանի չահագրգռութիւնը Լատին Ամերիկայի նկատմամբ, քաղաքական եւ տընտեսական, անշուշտ:

Միաժամանակ ի յայտ բերաւ ազդեցութիւններու պայքարին չրջանակը, տարողութիւնը երկու Չինաստաններուն միջեւ այս ցամաքամասին վրայ:

Իրողութիւն է, որ եթէ 70ական թուականներուն սկիզբները ցամաքամասին մեծ պետութիւններուն մեծամասնութիւնը պաշտօնապէս ճանչցաւ Փէքինը, միւս կողմէ, սակայն, Ազգայնական Չինաստան ցայսօր մնաց չօշափելի ներկայութիւն մը, յատկապէս Չին գաղութներուն, հաւաքականութիւններուն համբով:

Ներկայիս, Լատին ամերիկեան քանի պետութիւններէն երկվեցեակ մը երկիրներ դեռ յարաբերութիւններ կը մշակեն Թօրմոզի հետ, քանի այս վերջինը նկատելի եւ դնահատելի համագործակցութիւն մը կ'ապահովէ ատոնց թէքնիք-մասնագիտական, նոյնիսկ ռազմագիտական մարզերու ուղղութեամբ: Այս երկիրներէն են Փանամա, Կեդրոնական Ամերիկայի հինգ երկիրները, Հայիթի, Դոմինիկեան Հանրապետութիւնը, Փարակուէյ եւ Ուրուկուէյ:

Փէքին, որ կանոնաւոր կերպով իր դիրքը ամրապնդեց Մեքսիքայի նախագահ Լ· Էչեվերիայի 1973-ի Փէքին այցելութենէն եւ Պրազիլի հետ իր դիւանագիտական յարաբերութիւններու հաստատումէն ետք, (Լ· Էչեվերիայի Չինաստան այցէն տարի մը ետք) չուզեր ձեռքերը ծալած նստիլ եւ ընդունել զոյավիճակը, նոյնիսկ երբ ընդդիմութիւններու կը հանդիպի:

Օրինակ: Պոլիվիոյ ընտրութիւններուն (Յուլիս 14) նախօրէին, տեղւոյն զինուորականները պահանջեցին արտաքին նախարարին պաշտօնազրկումը այն պատճառաբանութեամբ, որ ան խզելով դիւանագիտական կապերը Թօրմոզի հետ, կը փորձէր ճանչնալ Փէքինի իշխանութիւնը: (Զինուորականները զոհացում կը ստանան):

Ի դէպ ներկայս, վերջնական որոշումը կը վերապահուի նորընտիր նախագահին:

Ցամաքամասին մէկ այլ երկիրը՝ Ուրուկուէյ, կը մտածէ, իր կարգին, Չինաստանի հետ մերձենալ, չքելով Թօրմոզը: Արդէն առեւտրական առաքելութիւն մը Փէքինէն Մոնթէվիտէօ այցելեց: Այսհանդերձ, Ուրուկուէյի դիւանագիտական ազդիւրներու համաձայն, քայլերը արագացնելու հարց չկայ, հանգրուանները «այրելու», ինչպէս կ'ըսուի դիւանագիտական լեզուով:

Լատին Ամերիկայի մէջ գաղափարախօսութիւնը, վարդապետութիւնը պարտադիր սկզբունքներ չեն մնար դիւանագիտական խզումներու եւ կապերու հաստատումի մարզերուն մէջ, զոյդ Չինաստաններու կապակցութեամբ:

Ձէ՞ որ զօր· Փինոչէի Չիլին լաւագոյն յարաբերութիւնները կը պահպանէ համայնավար Փէքինի հետ:

Անդին, Սանտինեական Նիքարակուան, նոյնպէս կը մերժէ ճանչնալ պաշտօնապէս համայնավար Չինաստանը, միշտ բռնելով Թօրմոզը: Այս վերջինը նկատելի չափով կ'օժանդակէ ատոր: Մանաւանդ, Նիքարակուայի մայրաքաղաքը, առ այժմ, ա՛չ մէկ չահ կը տեսնէ խզումին մէջ, Թօրմոզի հետ:

Այլամերժ դիրքեր:

Քանի մը խօսք մեր կողմէ՝ պետութիւնները միշտ իրենց չահերով կ'առաջնորդուին:

Գաղափարախօսութիւն, վարդապետութիւն՝ խօսքեր կը մնան:

Եղբայրները ծերանում են
Ու մի օր էլ շատ են քնում...:

Եւ այդ անմեղ թուղ մոռացկոտութիւնը տխուր հետեւանքներ կ'ունենայ: Եղբայրները կ'արթննան ուշացումով, առանց գօտի կապելու ոտքի կ'ելլեն, իրարու բարի լոյս կ'ըսեն, բայց իրարու ձայները այլեւս չեն լսեր: Եւ եղբայրները կը քարանան, կը դառնան լեռներ:

Նրանց աչքի արցունքները՝ հազար
աղբիւր,
Նրանց մէջքի գօտիները դաշտ
ծաղկաբոյր...

Հայրենի բնաշխարհի այս թովիչ, դուռնագեղ պատկերով չատարիր հէքեաթը: Սեւակ, ինչպէս միշտ, դեռ «անսպասելի» ըսելիք ունի ընթերցողին: Բանահիւսական նիւթի ինքնատիպ մշակումը անոր բանաստեղծութեան մէջ միշտ ալ թարմ ու ինքնատիպ ամփոփում ունի· ընդերքին մէջ կը պահէ ժամանակի հետ խօսող, ընթերցողը նպատակամղող խոհ ու խրատ՝ այնքա՜ն հարազատ մանկան մտածողութեան ու հոգեբանութեան: Այո՛, ով որ կ'ուզէ չքարանալ մեր լեռներուն պէս, պէտք չէ մոռնալ հէքեաթին դլխաւոր դասը·

Պիտի որ նա չմոռանայ
Զարթնել շատ շուտ,
Ելնել ոտի,
Մէջքին կապել ամուր գօտի,
Այսինքն՝ միշտ գօտեպնդուել
Ու եղբօրը գօտեպնդել:

«Ձեր ծանօթները» ժողովածուն, հասցէագրուած ըլլալով մանուկներուն, նաեւ ամէն տարիքի ընթերցողներուն սեփականութիւնն է: Այս փոքրիկ դրքոյկը Սեւակի Թանկագին չիշատակն է ներկայ ու գալիք սերունդներուն: Մեծ բանաստեղծը գնաց «այնպէս ապրած ու բան արած», որ, այս, նորածին մանուկներու տեսքով կրկին կը վերածնի ամէն սերունդի հետ եւ կ'ապրի, կը յարատեւէ, քանի որ «նա լոյս էր վառ ու լոյս է արդ ու կը մնայ միշտ լոյս զուարթ»:

U. M. A. F.

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ
ԲԺՇԿԱԿԱՆ Բ· ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐ

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Բժշկական Ազգային Բ· Համագումար կազմակերպուած Ֆրանսայի Հայ Բժշկական Միութեան (ԻՒՄԱՖ) կողմէ, իր տասնամեակին առթիւ, Սեպ· 13, 14 եւ 15-ին, Նիքօ պանդոկը, Փարիզ:

Այս համագումարը կը վայելէ Պ· Խոմէյնի Էրվէի, Առողջապահութեան Նախարար, բարձր հովանաւորութիւնը եւ պատուոյ նախագահութիւնը վերոֆէյօրներ՝ Անդրէասեանի, Աստուրեանի, Ժիւտէի, Գասապարեանի, Գրգեաշարեանի, Մարիոնի, Նըվէօյի եւ Սէփէճեանի:

Զանազան ճիւղերու զեկուցումները թոյլ պիտի տան անդրադառնալու եւ ճշդելու վիճակը այժմէական բազմաթիւ նիւթերու· ասոնց կարգին՝ ուսի փրոթէզը, երիկամունքի փոխարկումները, ցաւը, եւլն·, եւլն·:

Սեպ· 14-ի առաւօտը նուիրուած է ըստիւդքեան վիճաբանութեան մը, բայց բոլորին առջեւ եւ որու նիւթն է· - «Հայը Արեւմուտքի մէջ՝ մարդը, իր յեղաշրջումը»:

Մեծ կոչունք մը, որ պիտի համախմբէ պատգամաւորներն եւ ոչ-պատգամաւորները, տեղի կ'ունենայ իրիկունը Նիքօյի հիւրասրահներուն մէջ:

Սեպ· 15-ին, հոգեհանգստեան պաշտօն մը կը կատարուի Փարիզի Ս· Յովհ·- Մկրտիչ եկեղեցին ԻՒՄԱՖ-ի ողբացեալ անդամներուն յիշատակին: Ճաշ մը, ցեղակին, պաթօ - մուշով վերջակէտը կը դնէ այս հաւաքոյթներուն, որոնք պիտի պարզեն Ֆրանսայի հայ բժշկական Միութեան կենսունակութիւնը:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տէր եւ Տիկին Սաեփան Ալակէօզեան, զաւակներն ու թոռները, Տէր եւ Տիկին Հրանդ Ալակէօզեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Արթին Մովսէսեան, Պ. Հայկազ Մովսէսեան, Պ. Ազատ Անանեան զաւակներն ու թոռները երբեմն խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք, անձամբ, ծաղիկով, փոխան ծաղիկի նուէրներով մասնակից եղան իրենց սուգին՝

ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ ՍԻՐԱՐՓԻ ԱԼԱԿԷՕԶԵԱՆԻ
(ծնեալ՝ Մովսէսեան)

մահուան առթիւ։

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տան վարչութիւնը իր սրտագին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Անարէ Պաղտասարեանին եւ զաւակներուն, քոյր Մելինէ Մոմճեանին եւ համայն ընտանեկան պարագաներուն՝ Հոխփսիմէ Պաղտասարեանի մահուան առթիւ։

×

Տիկին Կիւլէնիա - Ժիւլիէթ Զպուքճեան Տիկին Արշալոյս Ղազարոսեանի մահուան առթիւ 100 Ֆ. կը նուիրէ Ռատիօ - Ազդին (ատանալ «Ցառաջ»էն) եւ իր սիրելի Մատլէն Պարոնեանի (ծնեալ Զպուքճեան) մահուան քառասունքին առթիւ 100 Ֆ. կը նուիրէ «Ցառաջ»ին։

Ս. ՄԵՍՐՈՊ ԿՐԹԱՐԱՆ

Ս. Մեսրոպ Կրթարանի մանկապարտէզի վերամուտը՝ երկուշաբթի, Սեպտեմբեր 9։ Տեղեկութիւններու եւ արձանագրութեանց համար կը խնդրուի դիմել վարժարան։

Հեռաձայն՝ 378 - 92 - 91

IIe congrès médical national

13 - 14 - 15 Septembre

Hôtel Nikko - Paris

TARIFS

FORFAIT CONGRES (comprenant inscription au congrès, séances scientifiques et communautaires, déjeuner du Vendredi et Samedi) : 800 Francs

INSCRIPTIONS AU CONGRES (seulement séances scientifiques et communautaire) : 500 Francs

Renseignements et inscriptions :

U.M.A.F.
7, rue Delaunay — 78000 Versailles
Tél. : (6) 446. 12. 67

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ ՎԱՐՊՈՒՆԱՄԵԱԿԻ ԱՌԹԻԻ

ՆԻՕՎԻԳ. - Պ. Խաչատուր Օհաննէսեան՝ ապրելեան սերունդի հին յիշատակներով եւ ջերմ մաղթանքներով՝ 1000 Ֆ.։

ՍԻՆ - ՌԱՖԱԷԼ. - Հանգստեան տուներէն, Անիճա Զորլուեան որ հեւ ի հեւ կը սպասէ «Ցառաջ»ի լուրերուն, երկար, չա՛տ երկար սեւեռելու մաղթանքներով՝ 100 Ֆ.։

ՔՈԼՄՊ. - Տէր եւ Տիկին Գեղամ Թորոսեան, չնորհաւորութիւններով՝ 500 Ֆ։

ՄԱՐՍԷՅ. - Շալճեան ընտանիք 500 Ֆ։

Ս. ԽԱՉ ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ԱԹՈՌԱՆԻՍ ԵԿԵՂԵՑԻ

13, Rue de Perche — 75003 Paris

ՎԵՐԱՓՈԽՄԱՆ ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՒ ԽԱՂՈՂՕՐՀՆԷՔ

Ամառուածածնի Վերափոխման տօնին առիթով, Կիրակի Օգոստոս 18 առաւօտեան ժամը 11-ին, Հայրապետական պատարագ կը մատուցանէ եւ կը քարոզէ Թրանսալ Կաթողիկէ Հայոց Առաջնորդ՝

ԳՐԻԳՈՐ ԵՊԻՍԿ. ԿԱՊՐՈՑԵԱՆ

Ցաւարտ պատարագի կը կատարուի Խաղողօրհնէքի արարողութիւն։

Բազմաձայն երգեցողութիւնը կը կատարէ Աթոռանիստ եկեղեցւոյ երգչախումբը։

ՊԱՏԱՐԱԳ

ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻԻ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ ՄԱՏՈՒՌԻՆ ՄԷՋ

Մոնմորանսիի Հանգստեան Տան մատուռին մէջ Ս. Ամառուածածնի տօնի առթիւ պատարագ կը մատուցուի յառաջիկայ Շաբաթ, ժամը 10·45-ին եւ խաղողի օրհնութիւն։

Կը պատարագէ՝

ՄԵՍՐՈՊ ԲՀՆԳ. ԺԱՄԿՈՉԵԱՆ

Կը հրաւիրուին Հանգստեան Տան բնակիչներուն ընտանեկան պարագաներն ու բարեպաշտ հաւատացեալները։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՈՐԲԵՐՈՒ ՕԳՆ. ՄԱՐՄՆԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԳԷՍԸ

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 8-ԻՆ

Ի ՆՊԱՍՏ ՀԱՅ ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐՈՒՆ

— ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ —

ԿԻՐԱԿԻ, ՕԳՈՍՏՈՍ 18

Ս· ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻԶ

Փարիզի Ս. Յովհ. - Մկրտիչ Մայր եկեղեցւոյ մէջ կը մատուցուի հանդիսաւոր պատարագ։

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝

ԳԻՒՏ ԵՊԻՍԿ. ՆԱԳԱՇԵԱՆ

Առաջնորդ Հայոց Փարիզի

Պատարագի աւարտին՝ Խաղողօրհնէք կը կատարուի։

Սկիզբ Ժամերգութեանց՝ ժամը՝ 9,
Պատարագ ժամը՝ 10·30։

Երկուշաբթի, Օգս. 19, յիշատակ է Մեռելոց։

Նոյն եկեղեցւոյ մէջ առաւօտեան ժամը 10-ին պատարագ կը մատուցուի, որու աւարտին՝ հոգեհանգիստ կը կատարուի վասն հանգուցեալ։

Radio ASK

98.5 mHz F. M.

BOITE POSTALE No 425
75424 PARIS CEDEX 09
Tél. : 878 - 22 - 00

La Radio Arménienne de Paris et de sa région

LUNDI au VENDREDI
de 08h00 à 15h30
SAMEDI et DIMANCHE
de 10h00 à 16h00

3 nuits par semaine :
du DIMANCHE au LUNDI
du LUNDI au MARDI
du MARDI au MERCREDI
de 01h00 à 06h00

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս - Պետրոս Եկեղեցւոյ Մատաղօրհնութիւնը, Կիրակի, Հոկտեմբեր 13-ին։

×

Ֆրանսահայ կապոյտ Խաչի Մարսէյլ քաղաքի վարչութեան ճաշը տեղի կ'ունենայ Հոկտեմբեր 6-ին, Կիրակի, ցերեկ։

Imprimé sur les Presses du Journal «Haratch»
83, rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

Ս· ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ ՇԱՒԻԼ

Պատարագ կը մատուցուի ժամը 10·30-ին։

Սկիզբ Ժամերգութեան ժամը՝ 9·30-ին։
Ցաւարտ պատարագի խաղողօրհնէք։

Ս· ՄԱՐԻԱՄ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ ԻՍԻ

Ժամերգութիւն ժամը 9·30-ին եւ հանդիսաւոր պատարագ ժամը 10·30ին։ Ժամը 11·30-ին քարոզ յատուկ պատշաճի, եւ յաւարտ պատարագին աւանդական խաղողի օրհնութեան կարգ։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՍՐԲՈՑ ԹԱՐԳՄԱՆՉԱՑ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝

ՑԱԿՈԲ ԵՊԻՍԿ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

Ըստ աւանդութեան կը կատարուի նաեւ Խաղողօրհնութիւն։ Իսկ խաղող նուիրել փափաքող հաւատացեալները կրնան պիտի եկեղեցւոյ քարտուղարութեան։

Պատարագի երգեցողութիւնները կը կատարուին Սահակ - Մեսրոպ երգչախումբի կողմէ քառաձայն եղանակով, առաջնորդութեամբ դեկավար Խաչիկ Եղիազեանի։

Սկիզբ Ժամերգութեան ժամը՝ 8
Պատարագ ժամը՝ 10
Քարոզ ժամը՝ 11·15
Խաղողօրհնէք ժամը՝ 11·45

Ս· ՊՕՂՈՍ-ՊԵՏՐՈՍ ԱԼՖՈՐՎԻԼ

Կը մատուցուի հանդիսաւոր պատարագ։ Պատարագի աւարտին կը կատարուի խաղողի օրհնութիւն։

Սկիզբ Ժամերգութեան ժամը՝ 9
Պատարագ ժամը՝ 10
Խաղողի օրհնութիւն ժամը՝ 11·30։

ՇԱՐՎԻԷՕ — Ս. ՆՇԱՆ

Ժամը 10·ին կը մատուցուի պատարագ։ Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝

ՎՐԹԱՆԷՍ ԱՒԱԳ ԲՀՆԳ. ՏԷՐՏԷՐԵԱՆ

Պատարագի երգեցողութիւնը կը կատարէ եկեղեցւոյս երգչախումբը, ղեկավարութեամբ Պրն. Ցակոբ Աբրահամեանի։

Պատարագի աւարտին՝ խաղողի օրհնութիւն կը կատարուի։

4.000 m² de mobiliers présentés en ambiance

Meubles Ghazarian

Z.I. Vitrolles
à 20km de Marseille

tél. (42) 89.27.47

"Բացառիկ զեղչ «Ցառաջ»ի բաժանորդներուն"

ՍԵՒԱՆ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ

SEVAN

RESTAURANT
SPECIALITES ORIENTALES

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԵՒ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՀԱՃԵԼԻ ՄԹՆՈԼՈՐՏ

AMBIANCE ARMENIENNE

avec le chanteur et organiste **PIERRE**

ET

BEDIK

à partir du 1er août

Frank ROUSSEL
chanteur international

après 23 heures

MUSIQUE et DANSES ORIENTALES
Dans une ambiance de Mille et Une Nuits

CADRE AGREABLE — SALLE CLIMATISEE

OUVERT TOUT LE MOIS D'AOÛT

1, BOULEVARD CARNOT, 94140 ALFORTVILLE
TEL. : 376 - 32 - 19

ՇԱԲԱԹ - ԿԻՐԱԿԻ
ՕԳՈՍՏՈՍ
17-18
SAMEDI-DIMANCHE
17-18 AOUT
1985

LE NUMERO : 3,00 F

ՀԱՅՐԱՆԴԻ

HARATCH

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE - FONDE EN 1925
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Directrice: Arpik Missakian

Tél.: 770.86.60 — Telex: HARATCH 280 868 F
C.C.P. Paris 15069-82 E — 51027317 A R.C. Paris

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 500 Ֆ. - Վեցամսեայ : 260 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 550 Ֆ. - Հատը : 3,00 Ֆ.

61ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 16.030 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 61e ANNÉE — No 16.030

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵԹԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (ԱՐՄԷՆՓՐԷՍ ՕԳՍ. 8 - 12)

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՔՍԱՆ ԵՐԵՔ ՄԻԼԻՈՆ ԻՐԱՆՑԻՆԵՐ այսօր կը քուէարկեն՝ ընտրելու համար Իսլամական Հանրապետութեան նոր նախագահը, որ, վստահաբար պիտի լրացնէ նոյնինքն նախկինը՝ Ալի Խամէնէի: Հակառակ ներկայացած 50 թեկնածուներուն, Սահմանադրական Խորհուրդը վերացուցած է միայն երեք հոգի, երեքն ալ, նախկին նախագահին պէս, Իսլամական Հանրապետութեան կուսակցութեան անդամներ են: Մերժուած թեկնածուներուն մէջ էր նաեւ Իսլամական Հանրապետութեան առաջին առաջնորդ պետ Մեհտի Պազարկան: Պատճառը՝ Իրանի մէջ օրինաւոր միակ ընդդիմադիր կուսակցութեան, Մեհտի Պազարկան որոշած էր իր թեկնածութիւնը ներկայացնել այն հաւատիքով, թէ «ընտրութիւնները բացարձակապէս ազատ պիտի ըլլային եւ թէ ներկայացող թեկնածուներէն ոչ ոք պիտի մերժուէր»:

ՀԱՐԱԻԱՅԻՆ ԱՓՐԻԿԷԻ ափըրք-հէյտի քաղաքականութեան մէջ ոչ մէկ էական փոփոխութիւն: Երէկ իրիկուն արտասանած այնքա՛ն սպասուած իր ճառին մէջ նախագահ Փիթըր Պոթա յուսախաբ ըրաւ բոլոր անոնք, որոնք կը սպասէին Ափրիկէի մէջ ի զօրու ցեղային խտրականութեան փոփոխութեան մը: Նախագահ Պոթա բացարձակապէս մերժեց քուէարկելու իրաւունք տալ սեւամորթներուն. մերժեց, նմանապէս, ազատ արձակել արգելափակուած ազգայնական պարագլուխը՝ Նելսոն Մանտելա: Պոթա համաձայն է միայն չնչին փոփոխութիւններու, որոնք անբաւարար կը նկատեն եւ քանիցս մերժած են արդէն ընդդիմադիրները, ինչպէս օրինակ Թութու եպիսկոպոսը:

ԻՐԱՔԵԱՆ սպայակոյտի հաղորդագրութեան մը համաձայն Իրաքի օդուժը «քանդած» է Խարկ կղզիի իրանեան նաւթային կեդրոնները: Ըստ նոյն հաղորդագրութեան, իրաքեան օդուժի այս գործը «կործեց թշնամիին չնչերակն ու միտքը՝ որ թոյլ կուտայ իրեն հինգ տարիներէ ի վեր շարունակելու Իրաքի դէմ իր պատերազմը»:

ԱՄԱՆՈՒԱԾ ԿԱՌՔ մը կը պայթէր առիւ օր Պէյրութի քրիստոնեայ շրջանին մէջ՝ սպաննելով 11 հոգի եւ վիրաւորելով 75 ուրիշներ: Մեռնողներուն մէջ կան երեք մանուկներ: Ոչ ոք տէր եղաւ մահափորձին: Կառքը պայթած է Գաուրիէ թաղին մէջ: Նշենք թէ Պէյրութի քրիստոնեայ թաղամասին մէջ Մայիս 22-ին եւս կատարուած էր ականուած կառքի մահափորձ մը՝ պատճառելով 55 զոհեր:

ԿՐԻՆՓԻՍԻ նաւուն դէմ գործուած ոճրափորձին հարցը երթալով կը բարդնայ: Մինչ էնթէրփոլ ձերբակալման հրամանագիր տուած է Ֆրանսական գաղտնի գործակալութեան չորս անդամներու համար, Պրիս Լալոնտ, Ֆրանսական նախագահական ընտրութիւններու նախկին էֆոլոժիատ թեկնածուն, Պաշտպանութեան նախարար Շարլ Խոնիւի հրաժարումը կը պահանջէ:

ՀՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ որոշած են չուրջ 25 առ հարիւր զեղչել պատուղի հիւթերու գիները, քայլերելու համար ժողովուրդը որպէսզի ոգեւորի իշխելիներէն հրաժարին: Մոսկուայի մէջ, նոյն նպատակով, քաղաքապետութիւնը սկսած է փողոցներուն մէջ պատուղի հիւթ հայթայթող մեքենաներ դնել:

ՏԱՂ ՍՈՒՐԲ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾՆԻՆ Ի ԳՐԻԳՈՐԻՍ ԿԱՊՈՂԻԿՈՍԷ
ԱՂԹԱՄԱՐՏՈՑ ԱՍՏԱՑԵԱԼ

Արբայիւն փակեալ պարտէզ,
Մորենի վառեալ անկէզ,
Գեղմն իմանալի եւ սէզ,
Տաճար լուսոյ մայր սուրբ կոյս:

Բարձող արարչին էից
Նըմանեալ եղեր երկնից,
Պարծանիք ամենայն կուսից,
Տաճար լուսոյ մայր սուրբ կոյս:

Գարնան առաւօտ եղեալ,
Արեգական ի բեզ ծագեալ,
Շող եւ ճառագայթ իջեալ,
Տաճար լուսոյ մայր սուրբ կոյս:

Դու լուսին յարեւ մերձեալ,
Լոյսն արեգականէն առեալ,
Ջխաւար գիշերին մերժեալ,
Տաճար լուսոյ մայր սուրբ կոյս:

Երեւեալ ծագիկ գարնան,
Վարդ եւ մանուշակ, շուշան,
Նարդոս ւ ի բըրբուռ ընդման,
Տաճար լուսոյ մայր սուրբ կոյս:

Ջըրկեալն ի յանճառ լուսոյն
Վասն օձապատիր պըղտոյն,
Կեանք տըւաւ ի էն նախնոյն,
Տաճար լուսոյ մայր սուրբ կոյս:

Երգ նոր օրհնութեան հընչեն,
Հոյլ հոգեղինացն երգեն,
Հրեշտեալ բերկրանօք պարեն,
Տաճար լուսոյ մայր սուրբ կոյս:

Ընդ անմարմնական զօրաց
Յընծան դասք տեսանողաց,
Չի կատարեցաւ առածն,
Տաճար լուսոյ մայր սուրբ կոյս:

Թէպէտ կամ ի նիհչ ւ ի բուն,
Բայց ունիմ ըզսիրտս արքուն:
Վառեալ կամ ի բո սիրուն,
Տաճար լուսոյ մայր սուրբ կոյս:

Ժամ է փեսային գալոյ,
Երգեցէ՛ք զերգըս սիրոյ
Վասն ցնծութեան մերոյ,
Տաճար լուսոյ մայր սուրբ կոյս:

Իջեալ փեսան առ ճոսին,
Տեսեալ եւ ուրախ լինին
Օրիորդք հարսնարանին,
Տաճար լուսոյ մայր սուրբ կոյս:

Լուսափայլ ամպ ես թեթեւ,
Հեղեր ի յերկիր անձրեւ,
Ետ մեզ զանազան պարգեւ,
Տաճար լուսոյ մայր սուրբ կոյս:

Խորան կազմեցար լուսոյ,
Դու ոսկի բուրվառ խընկոյ,
Քիմք ես հաւատոյ մերոյ,
Տաճար լուսոյ մայր սուրբ կոյս:

Ծառ արմաւենի ծաղկեալ,
Ի տանն աստուծոյ տընկեալ,
Պըտուղ բաղցրահամ բերեալ,
Տաճար լուսոյ մայր սուրբ կոյս:

Կընդրուկ եւ զըմուռ հալուէ,
Անճառ հոտ ի էն բուրէ,
Նիւթ ես ի կենաց ծառէ,
Տաճար լուսոյ մայր սուրբ կոյս:

Հոտ ես զանազան ծաղկանց,
Գուն առեալ յարեգականց,
Չիս արա՛ լուսաթափանց,
Տաճար լուսոյ մայր սուրբ կոյս:

Ձայն տուր ինձ, ո՛վ տարփալի,
Մարմինս իմ նուաղեալ մաշի,
Սիրով ծարաւիմ յոգի,
Տաճար լուսոյ մայր սուրբ կոյս:

Ղամբար վառեալ լուսաւոր,
Խորհուրդ ծընընդեան ես խոր,
Սխանչելի չըքնաղ եւ նոր,
Տաճար լուսոյ մայր սուրբ կոյս:

Ձոխ եւ ճառագայթ բազմիս,
Ընդ դասս անմարմնոց հրճուիս,
Փրկեա՛ ի հըրոյն գհոգիս,
Տաճար լուսոյ մայր սուրբ կոյս:

Մաճուր աղաւնի, տատրակ,
Սիրամարգ ոսկէտեսակ,
Գարնան աւետեաց գուշակ,
Տաճար լուսոյ մայր սուրբ կոյս:

Ցակինք, դահանակ գունով,
Սարդիոն, յասպիս լուսով,
Շահիւղայ, զըմրուխտ գեղով,
Տաճար լուսոյ մայր սուրբ կոյս:

Նըռնենեաց ծաղիկ պայծառ
Պըտղոյն անմահին դու ծառ,
Ծընաւար զմիածինն անճառ,
Տաճար լուսոյ մայր սուրբ կոյս:

Շնորհօք սուրբ հոգւոյն ամբիծ
Դու տախտակ աստուածագիծ,
Գուշակեալ մարգարէից,
Տաճար լուսոյ մայր սուրբ կոյս:

Ուրախ լիցուք մեք ի բեզ,
Ուղղութիւն սիրեաց ըզբեզ,
Կենաց հոտ բուրեալ առ մեզ,
Տաճար լուսոյ մայր սուրբ կոյս:

Զբճնաղ վայելուչ մարմնով,
Լըցեալ մեծագին իւղով
Չիս հաստատեսցես յուսով,
Տաճար լուսոյ մայր սուրբ կոյս:

Պապակիմ առ բեզ յոգի,
Հոտ իւղոց ի էն բուրի,
Հոգիս իմ խանդաղատի,
Տաճար լուսոյ մայր սուրբ կոյս:

Ջրհոր կենդանի ջըրոյ,
Զպասբեալ ծարաւիս արբո՛,
Զթըմրեալս ի մեղաց զարթո՛,
Տաճար լուսոյ մայր սուրբ կոյս:

Ռահին լուսեղէն բացող,
Ցառագաստ երկնից բազմող,
Մեզ ողորմութեան տըւող,
Տաճար լուսոյ մայր սուրբ կոյս:

Սիրալիր պըտուղըն Ցիսուս
Ի էն կթեցաւ, սուրբ կոյս,
Մեզ միշտ բարեխօս եւ յոյս,
Տաճար լուսոյ մայր սուրբ կոյս:

Վարդ ես, տիրուհի, ծաղկեալ,
Պըտուղ ի ժամու տըւեալ,
Չհացն որ ի յերկնից իջեալ,
Տաճար լուսոյ մայր սուրբ կոյս:

Տունկ յանմահական դրախտէն
Բուսեալ ծաղկեցաւ ի էն,
Զմայլեալ աբրեցոյց զամէն,
Տաճար լուսոյ մայր սուրբ կոյս:

Բամեալ հոտ ծաղկանց բուրեալ
Յանթառամ ծաղկէդ առեալ
Դու ի յարփենից վառեալ,
Տաճար լուսոյ մայր սուրբ կոյս:

Ցընծա՛ բերկրալի շըքեղ,
Լուսին ընդ ոտիւք տըգեղ,
Զգեցար զարեգակն անեղ,
Տաճար լուսոյ մայր սուրբ կոյս:

Իւծեալ բնութենէս քափուր
Միայն ընտրեցար մաճուր,
Ընկա՛լ զաղաչանս եւ լո՛ւր,
Տաճար լուսոյ մայր սուրբ կոյս:

Փառօք զարդարեալ պըճնիւն
Օրիորդք հարսնարանին,
Զերդ ըզբուրաստան ծաղկին,
Տաճար լուսոյ մայր սուրբ կոյս:

Քրնար հաղցրալսօս հընչեն,
Ցերգս եւ ի խրճնոյս պարեն,
Օրհնութիւնս կուսին երգեն,
Տաճար լուսոյ մայր սուրբ կոյս:

«ՏՈՆՔԻՇՈԹ»Ի ՆԿԱՐԱՀԱՆՈՒՄՆԵՐԸ ՍԿՍԱԾ ԵՆ

Թիֆլիսի «Վրացֆիլմ» արուեստանոցի տաղաւարներուն մէջ սկսած են Սերվանթէսի «Տոն Քիշոթ» վէպի հիման վրայ Սպանիոյ հեռատեսիլին համար 9 չարքերէ բաղկացած ժապաւէնի նկարահանումները, խորհրդային - սպանական արտադրութեամբ: Շարժանկարի պլխաւոր դերերը պիտի մարմնաւորեն խորհրդային դերասանները: Տոն Քիշոթի դերը յանձնուած է Թիֆլիսի դրամատիկ թատրոնի դերասան Կախի Կաւսաձէի: Սանչօ Փանսայի դերը(*) կը մարմնաւորէ նոյն թատրոնի դերասան Մամուկա Կիկալէիշվիլի: Ի դէպ, ժապաւէնի ստեղծման աշխատանքներուն կը մասնակցի վրացի բեմադիր Ռեվազ Չխեիձէ, որ համահեղինակ է նաեւ բեմանիւթին:

(*) Ծանօթ է, որ հայրենի տաղանդաւոր դերասան Մհեր Մկրտչեան, փարիզ գտնուած օրերուն, «Ցառագ»ի տուած հարցազրոյցի ընթացքին յայտնած էր, որ Սանչօ Փանսայի դերը նախատեսուած էր իրեն յանձնել:

×

«ԱՐԱՐԱՏ» ՅԱՂԹԵՑ «ՉԵՐՆՈՄՈՐԵՑ»Ի

Օդեսա տեղի ունեցած «Արարատ» - «Չերնոմորեց» բարեկամական երկրորդ հանդիպումը վերջ գտած է երեւանցիներու յաղթանակով (1 - 0): Կոլը նշանակած է Համլէտ Մխիթարեան: Ծանօթ է, որ «Արարատ» Օդեսա գացած էր մարզումներու համար:

×

ՍԻԼՎԱ ԿԱՊՈՒՏԻԿԵԱՆԷՆ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՀԱՒԱՔԱԾՈՅ ՄԸ ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԾ ՌՈՒՍԵՐԷՆ

«Սովետական Գրող» հրատարակչականը լոյս ընծայած է Սիլվա Կապուտիկեանի «Տաղնապալի Օր» բանաստեղծութիւններու հաւաքածոն, ռուսերէն: Հատորը կը բովանդակէ բանաստեղծուհիին լաւագոյն գործերը: Թարգմանութիւնները կատարած են Մարիա Պետրովիխ, Ելենա Նիկոլայեւսկայա, Վերա Չվեդինցեւա, Բուլաթ Օկուջաւա, Եւգենի Եւտուշենկօ և ուրիշներ:

×

«ԱԼՄԱՍՏ»Ի ԲԵՄԱԴՐՈՒԹԵԱՆ 55ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Երեւանի Ալ. Սպենդիարեան տուն-թանգարանին մէջ նշուած է «Ալմաստ» օփերայի բեմադրութեան 55րդ տարեդարձը: Ցուցադրուած են ներկայացման գլխաւոր դերակատարներ՝ Պիլոդովի, Բուրլակի, Մաքսակովայի եւ այլոց լուսանկարները, ազդեր, բեմադրութեան վերաբերող յօդուածներ, որոնք լոյս տեսած են մամուլի մէջ:

×

ԵԻԳԵՆԻ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ ՊԱՐԳԵՒԱՏՐՈՒԱԾ

Դաշնակցային Ռուսիոյ վաստակաւոր արտիստի կոչում շնորհուած է Մոսկուայի «Մոսկոնցերտ» կազմակերպութեան արուեստագէտներէն Եւգենի Վահանի Պետրոսեանի, ի գնահատութիւն ճոպի արուեստին իր մատուցած ծառայութիւններուն:

ՀԱՐՑԱԶՐՈՅՑ ԵՐԱԺԻՇՏ-ԵՐԳԱՀԱՆ ԼՈՒԴՎԻԿ ԲԱԶԻԼԻ ՀԵՏ

ԻՐ ՆՈՐ ՍԱԼԻՆ ԱՌԻԹՈՎ

Կոմիտասի մահուան յիսնամեակին առիթով Միւնիխի Մուզիքամ Երբեակի մեկնարանութեամբ հրապարակ ելած է սալ մը, որուն վրայ առնուած է Կոմիտասի եկեղեցական եւ ժողովրդական մեղեդիներէն փունջ մը: Երբեակը բաղկացած է Լուդվիկ Բազիլէ (ալթ), Իրմինգարտ Զէմանէ (թաւջութակ) եւ Վոլֆկանկ Նօյմանէ (ֆակոթ): Սալի կողքի գծագրութիւնը գործն է Հերման Վահրամեանի:

Լուդվիկ Բազիլ ծանօթ անուն մըն է երաժշտական աշխարհի մէջ: Իրեն մասին խօսած ենք ասկէ առաջ հրապարակ հանած այլ սալի մը առիթիւ: Ինք՝ Պարսկաստան, ներկայիս հաստատուած Միւնիխ, ան չրջանաւարտ ելած է Հռոմի Սանթա Չեչիլիա երաժշտանոցէն, հետեւելէ ետք չոլթակի եւ սենեկային երաժշտութեան դասընթացքներուն: Իր ստեղծագործական արուեստին անդրադառնալով երաժշտական քննադատ Էլիզապէթ Շրաուցէռ գրած է. «Հայկական վազ միջնադարեան հոգեւոր երաժշտութեան եւ Կոմիտասեան ժառանգութեան խոր ու յարատեւ ուսումնասիրութիւններով Լուդվիգ Բազիլ ստեղծեց իր ոճաբանական ինքնատիպ դիծը, օգտագործելով՝ լուրջատուկ զարճուանքներով, անոնց ձայնելէյային մեղեդիները՝ ազատ ձայնակարգի եւ կշռութային ազատ յանգուցման մէջ: Այս մեղեդիներու ուղղահայեաց ուժականութիւնը, բազմաձայն համոյթի մէջ, կուտայ ամբողջահունչ հակահնչումներ, որոնք, - հիմնուած փիւնթագեան ենթախորքի մը վրայ, - հաղորդելով բանաստեղծական պատգամ մը՝ կը ստեղծեն բացարձակ եւ բիւրեղացած երաժշտութիւն մը»:

Լուդվիգ Բազիլի գործերը մեծ դնահատանքի արժանացած են Միացեալ Նահանգներու եւ Եւրոպայի երաժշտական կեդրոններու մէջ: Միլանոյի քաղաքապետարանը՝ «Արարատ փառատօն»ի ընծայքին, շարաթ մը տրամադրած է Բազիլի երկերու մեկնաբանութեան: Հանովրի միջազգային փառատօնին մեկնաբանուած է իր «Սրինգի երգ - Արարատ»ը, իսկ աշխարհահռչակ փողահար Առոլֆ Շերպաում նուագած է Ս. Փրանկիսկոս Ասսիզացիի «երգ երգոց» քերթուածի հիման վրայ յօրինած իր երկը:

Արդ, նոր հրապարակ ելած այս սալի առիթով ուզեցինք հարցազրոյց մը ունենալ (թղթակցութեամբ) երաժիշտին հետ, իրազեկ դառնալու համար ոչ միայն իր տարած աշխատանքներուն, այլեւ իր մտածումներուն՝ կոմիտասեան երաժշտական զարոցի մեկնաբանման դանազան երբերանգներուն եւ նոր սալի մէջ կիրարկած իր ոճին վերաբերեալ: Լուդվիկ Բազիլ, սիրով ընդառաջելով մեր փափաքին, պատասխանեց իրեն ղրկած մեր հարցումներուն:

ՀԱՐՑՈՒՄ - Ի՞նչու այս սալը:

ՊԱՏ - Ապրիլ 24-ի առիթով Մուզիքամ երբեակը, դանազան բանախօսութիւնների առընթեր, ելոյթներ ունեցաւ Գերմանիոյ հետեւեալ քաղաքներուն՝ Բրեմէն՝ կազմակերպութեամբ Լանդէս Ցէնթրալ Փիւր Փոլիթիչէ Բիլդունգի, Բեռլին՝ Էվանգելիչէ Բիլդունգվերկ, Հայ Առաքելական եկեղեցւոյ եւ Գեղեչաֆթ Փիւր Բեդրոհթէ Փոլքէրի կազմակերպութեամբ եւ Միւնհայմ՝ Էվանգելիչէ Աքադեմիի նախաձեռնութեամբ: Կոմիտասեան այս մեկնաբանութիւնը մեծ խանդավառութեամբ ընդունուեց ունկնդիրներուն կողմէ, ու այսպիսով դերմանացի դանազան բարեկամներուն նիւթական օժանդակութեամբ լոյս ընծայեցինք այս ձայնասկաւառակը: Սոյն առիթը յարմար նկատելով ցանկանում եմ յայտնել նախ եւ առաջ իմ խորին շնորհակալութիւնները այս բարեկամներուն, եւ ապա Ս. Ղազար կղզիի տպարանի պատասխանատուներուն, որոնք ամէն կերպով ընդառաջեցին սոյն նախաձեռնութեան լաւագոյն իրագործումին:

ՀԱՐ - Կրնա՞ք բան մը խօսք ընել Մուզիքամ Երբեակի կոմիտասեան երաժշտութեան մեկնաբանութեան վերաբերեալ:

ՊԱՏ - *Մեր աշխատանքի հիմքը կոմիտասի ընդգրերն են կազմում, խեղաթիւրուած ենք համարում ոչ հարազատ դաւնաւորումները, կշռոյթի անտեղի փոփոխութիւնները, նամանաւանդ զգացական եւ ամբոխավարական մթնոլորտ ստեղծող ձայնային խաղերը: Ցաւօք սրտի, վերյիշեալ բոլոր ազդակները կոմիտասեան երաժշտութիւնը արտացոլող, զրեթէ բոլոր կատարումների (լինի համերգ թէ ձայնասկաւառակ) հիմքն են կազմում, որոնք ընդելուզելով արեւելեան եւ արեւմտեան երաժշտութեան՝ միայն անկման վիճակ ունեցող տարրերը որդեգրում են իրը հիմք՝ կոմիտասեան մեկնաբանութեան համար:*

ՀԱՐ - Ոնաբանական ի՞նչ նորութիւններ կրնանք նկատել Մուզիքամ Երբեակի այս նոր մեկնաբանութեան մէջ:

ՊԱՏ - *Կոմիտասի երաժշտութիւնը մեր մէջ ճանաչուած է միայն զուտ մեղեդիով, ստեղծագործական ամբողջութեան դրժբախտաբար ուշադրութիւն չի դարձուում, օրինակ, «Անտունի»ի մէջ համահաւասար ուշադրութեան են արժանի երգի եւ դաշնամուրի հատուածները, որոնք ընծայում են միանաւարար այդ ստեղծագործութեան դեղարուեստական խորացում: Սակայն երբ միայն մեղեդին է իշխում, նախ եւ առաջ չի լսում ամբողջական մի երաժշտութիւն եւ ապա տաճկական հիւանդագին տխրութիւնը, արաբական մեղկութիւնը եւ քրդական երկարաձիգ հնչականութիւնը դառնալով տիրող ազդակները, աղաւաղում են կոմիտասեան երաժշտութեան դիմագիծը, որը դերազանցապէս ինքնուրոյն միութիւն է:*

ՀԱՐ - Գեղարուեստական ի՞նչ հարցեր գոյութիւն ունին կոմիտասեան երաժշտութեան մեկնաբանութեան մէջ:

ՊԱՏ - *Միայն Հայ լինելը բաւական չէ Կոմիտաս հասկանալու կամ մեկնաբանել ուզելու համար: Անհրաժեշտ է կոմիտասեան երաժշտութիւնը նկատել իբրեւ մի զարոց, որը պէտք է ուսումնասիրել իր զանազան երեսակներով՝ կառուցուածքային, ոճաբանական, չեշտաբանական, եւ այլն, այնպէս ինչպէս ուսումնասիրում են Մոցարտի, Բախի եւ այլ երաժիշտների ստեղծագործութիւնները: Միմիայն այս աշխատանքների չնորհիւ է, որ կարելի է հարազատօրէն մեկնաբանել Կոմիտասը եւ նորանոր առաղձներ գտնել ինքնուրոյն ստեղծագործութեան համար:*

Կոմիտասի երաժշտութիւնը աւելի խոր է եւ բանաստեղծական, քան անհարազատ եւ կեղծ շայարումներով լեցուն այն բոլոր ձայնագրութիւնները, որոնք զրժբախտաբար քաղցրահնչիւն են դարձել հայ ժողովուրդի ականջին:

ՀԱՐ - Ուրիշ ի՞նչ յայտնութիւններ ունեցաւ Մուզիքամ Երբեակը:

ՊԱՏ - *Գերմանիոյ վԴՌ հեռատեսիլը հաղորդեց Բրեմէն քաղաքում տեղի ունեցած նուագահանդէսից մի մասը: Այս տարի Գերմանիոյ մէջ ունենք աւելի քան քան նուագահանդէսներ, յատկացուած մեծ մասամբ կոմիտասեան երաժշտութեան եւ զանազան ձայնասփիւռներ հաղորդելու են մեր մեկնաբանած Կոմիտասեան երաժշտութիւնը: Հոկտեմբեր ամսուայ ընթացքին Լեմգօ քաղաքում մեր երբեակի ելոյթի եւ Կոմիտասի վերաբերեալ տալիք բանախօսութեանս առընթեր պիտի աշխատենք կոմիտասեան պատարագի մի նոր մեկնաբանութեան վրայ, որը պիտի կատարուի Լեմգոյի Ս. Մարիէնի քիրխէի մէջ, սոյն եկեղեցիի երգչախմբի կողմից:*

ՀԱՐ - Ի՞նչպէս կը բանի Մուզիքամի մեթեենան:

ՊԱՏ - *Մուզիքամ երբեակի ծրագրները մշակուում են, ի / ԲՈՄ (Միւնխօ) եւ Մուզիքամ (Միւնխէն) հաստատութիւնների կողմից, որոնց նպատակն է զարգացնել եւ տարածել բոլոր այն մշակոյթները, որոնք գերիշխող քաղաքակրթութիւնների ազդեցութեան ներքոյ ամուլ վիճակի մէջ են գտնուում:*

Այս հիման վրայ է, որ մինչեւ այսօր, դանազան աշխատանքների՝ հրատարակութիւնների, սեմինարների, համերգների եւ յուցահանդէսների (Անգլիա, Գերմանիա, Ֆրանսա, Իտալիա) միջոցաւ աշխատում ենք տարածել եւ ծանօթացնել հայ եւ ուրիշ արուեստներ:

Շնորհակալութիւն, Պրն. Բազիլ: Վըստահ ենք, որ երաժշտասէր մեր ժողովուրդը պիտի դիմադայ քաջալերել ու գընահատել արուեստի այս գործը, անով ոչ միայն հարստացնելով իր սալի հատաքածոն, այլեւ զայն նուիրելով օտար բարեկամներու:

ՀՐԱՆԴ ԱՃԷՄԵԱՆ

ՊՈԼՍԷՆ՝ ՎԱՆ

ՁԱՄԲՈՐԴԱԿԱՆ ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

———×———

«Տէյլի Թելէկրաֆ» թերթին Յուլիս 20ի թիւին մէջ հրատարկուած է ճամբորդական տպաւորութիւն մը· Տանիէլ Ֆարսըն կը պատմէ Պոլսէն Վան իր ուղեւորութիւնը:

———

ԹՈՒՐՔԻԱՆ՝ ԶՈՐ ԶԲՕՇԱՇՐՋԻԿՆԵՐ ՀԱԶՈՒԱԴԷՊՕՐԷՆ ԿԸ ՏԵՍՆԵՆ

(Երկիրը դիտուած շոգեկառքի մը պատուհանէն)

———

Ինչ կը պատահի որ ճամբորդութիւն մը այսքան հովուերգական կերպով սկսի: Ղալաթիոյ կամուրջէն չոգեմակոյկը կ'առնես, մզկիթներու մինարէներուն առջեւէն դուրս կ'ելլես Ոսկեղջիւրէն· դիմացը Թոփ-Գափուի պարսպն է, կը ճեղքենք ծովը, ուր Մարմարան կը միանայ Վոսփորին իսկ Սկիւտար՝ ծովուն մէւս ափը: Մակոյկը կանգ կ'առնէ Հայատարփաշայի կայարանին առջեւ· չոգեկառք մը կանգնած է, հնամեայ սակայն վճռակամ: Ցառաջիկայ երեք օրերու համար բնակարանս պիտի ըլլայ: Կը տեղաւորուիմ հանդերձատեղ բաժանեակին մէջ: Խանդավառիչ է պահը երբ չոգեկառքը ճամբայ կ'ելլէ դէպի Վանայ լիճը՝ Թուրքիոյ հեռաւոր ծայրամասը: Օդի ճամբով դրեթէ ոչինչ կը տեսնուի, սակայն այս ճամբորդութիւնը առիթը կ'ընծայէ երկիրը մը նաեւ իր այլ երեսներով տեսնելու քան այն ինչ որ կը հրամցուի ընդհանրապէս զբօսաշրջիկներուն:

Հետզհետէ բնակարանները աւելի ցանցառ կը դառնան· այլեւս դաշտերէ, տափաստաններէ կ'անցնինք: Կ'ուղղուիմ դէպի ճաշարան, ուր անհաղորդ սպասեակ մը ճաշացուցակ չի ներկայացներ: Ձեռքի փոքր բառարանիս օգնութեամբ կը փորձեմ հասկնալ իր թելադրանքը. «Տիկիններու դիատ»· կ'ըսէ թէ կը բաղկանայ ոչխարի պաղ միսէ ու բրինձէ: Կերակուրներէն չատերը նորութիւններ էին ինծի համար, ընդհանրապէս համեղ:

Ինր քունի մէջ էի, չոգեկառքին միւսոր ձայներէն օրօրուած, երբ ընդոստ արթնցայ· արդէն իսկ Անգարա հասած էինք: Ամէն ետք բոլոր կայարանները դիւղերու մէջ էին· երբեմն ալ չոգեկառքը կանգ կ'առնէր բաց դաշտերու մէջ· ճամբորդները կարծես զուշակելով որ երկար ապասել պէտք պիտի ըլլար, կը ցրուէին չրջակայ դաշտերու մէջ ու ծաղկեփունջերով կը վերադառնային:

Հակասութիւններով լի ճամբորդութեան աւարտին ինծի կը թուէր թէ երկրէ մը աւելի աշխարհամաս մը կարած էինք: Հիմա արդէն կ'անցնինք միապաղաղ տափաստաններէ, ուր կենդանութեան միակ նշան էին վաչկատուն խաշնարածներու սեւ վրաններն ու իրենց հօտերը: Ցետոյ սկսաւ լեռնային չրջաններու վերելքը, մինչեւ վերջին հանգրուանը՝ Թաթուան, լիճին եզերքը:

Վանայ լիճը Թուրքիոյ ամենամեծ լիճն է, ծանօթ իր ծծումբի պերով: Այնքան ընդարձակ է, որ կը թուի ծովմը ըլլալ երբ մուքին կը նաւարկես լուրջին վրայ: Կը հասնինք Վանի նաւահանգիստը: Ցետոյ առաջին տպաւորութիւնը երբ կը պիտակցիս որ քաղաքը ծովափը չի պատուիր, ու փոխան լուսաւորուած նաւամատոյցի մը, կը գտնես բոլորովին ամայի քարափ մը: Ցուսախարութիւնս աւելի չեշտուեցաւ երբ առաւօտուն պանդոկի սենեակիս վարագոյրը բանալով աչքիս դէմ գտայ թէւե արգելական, սակայն հազիւ ապրող քաղաքի մը տեսարանը: Ցետագային տեսայ որ Վան գեղեցիկ քաղաք մը չէ, սակայն կը գտնուի Թուրքիոյ ամենագեղեցիկ չրջաններէն մէկուն մէջ: Վանի լճափը տակաւին խճողուած չէ չինութիւններով, չրջակայ ճամբէն հազիւ քանի մը կառքեր կ'անցնեին:

Քաղաքէն 2 քմ. հեռու կարելի է բարձրանալ մեծ բերդը, որ կը տիրապետէր հին ուրարտական Թուշպա մայրաքաղաքին որ 3000 տարուան անցեալ ունի: Ինչ բան մնացած է անկէ, բացի միջնաբերդէն եւ զայն չրջապատող հաստափեսա պատերէ որոնք տպաւորիչ տեսարան մը կը պարզեն: Սակայն ես աւելի խանդավառեցայ Հօշափի ամրոցով որ 57 քմ. անդին, Իրաքի ճամբուն վրայ կը գտնուի: Այս մկկը իմ տղայական երեւակայութեանս մէջ տեղ գտած ժեռուտ, ամրակուռ բերդն է, կրկնապէս զեղեցկացած դիչերուան տեղացած ձիւնով որ կը զարդարէ նաեւ չրջակայ հարթավայրերը:

Պայծառ, լուսաճաճանչ բնութիւն մը ունի Վանայ լիճը· գրեթէ կուսական թարմութիւն մը: Այս աւելի կը չեշտուի փոքր հայկական եկեղեցիով, Աղթամար կղզիին վրայ: Բնապատկեր մը որուն խորքը տեղ գրաւած են հեռաւոր ձիւնածածկ լեռները, իսկ առջեւի մասը սրիուռուած են խայտաղէտ վայրի ծաղիկներ: Եկեղեցիին ներսի որմնանկարները արդէն կորսնցուցած են իրենց վառ գոյները, բայց դուրսը կան ճոխ որմաքանդակներ որոնք անպարտ մնացած են: Աւետարանէն անցքեր քանդակուած են մուտք վարդապետի քարին վրայ ուր չարադուխչուր եղած են Ադամի ու Եւայի դէմքերը:

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԹԵՀՐԱՆԻ մէջ, Յուլիս 11-ին, իր մահկանացուն կնքած է Թադէոս Մարգարեան: Ծնած էր 1911-ին՝ Մարաղա: Նախկին Թուրքիոյ աստցած է իր ծննդավայրի Ս. Յակոբեան եւ Խալաֆեան վարժարանին մէջ: 1960 - 1976 թուականներուն ուսուցչական պաշտօն վարած է Մարաղա, ինչպէս նաեւ հայերէն դասեր տուած չրջակայ Մխանտապ եւ Մահապատ գիւղերու մէջ ապրող հայ երախաներուն: Նուիրեալ ուսուցիչ մը՝ Թադէոս Մարգարեան, այդ տարիներուն կազմակերպած է հանդէսներ, ներկայացումներ, վարած է հոգաբարձութեան գործերը եւ հանդէս եկած բանախօսութիւններով: Փոքրաթիւ համայնքի հայկական վարժարանի փակման պատճառով տեղափոխուած է Թեհրան: 1982 - 84 թուականներուն ուսուցչական պաշտօն վարած է Սարուն գիւղային վարժարանին մէջ:

×

ԳԵՍԱՐԴԱՊԱՏԻ (Ուրմիա) մէջ, Օգոստոս 1 - 8, տեղի ունեցած են Հ. Մ. «Արարատ» կազմակերպութեան մէջ - մանաւանդ գիւղային մարզական խաղերը: Մասնակցութեամբ տեղւոյն, Թաւրիզի, Մարաղայի եւ Թեհրանի խումբերուն: Մրցումները կատարուած են վոլէյպոլի, պասքէթպոլի եւ փինկ-փոնկի ճիւղերու մէջ: Մասնակցած են 70 մարզիկներ:

ՅՈՂՈՒՐԴԻ ՀՅՈՒՐԸ

ՅԱՉՎԵ ՆԱՅՄԱՆ

«Ինչպես պատահում է միշտ ամուր, բայց ջերմ ընտանիքներում, մեր հյուրը ևս ունեցավ իր հարբած ժամը, որից հետո նա սկսեց ինձ ասել, որ ինչ-որ ձևով ես նրան հիշեցնում եմ իր մահացած կնոջը, որ նա ինչ-որ ձևով ինձ նման էր, ինչ-որ ձևով ինձ նման էր հագնվում, ինչ-որ ձևով ինձ նման էր խոսում, ինչ-որ ձևով ինձ նման էր ծիծաղում: Այդ, իհարկե, ամենևին հաճելի չէր ինձ համար, բայց ես ստիպված էի համբերել, որովհետև նա իմ հյուրն էր: Ես ձևացրի, թե չեմ նկատում նրա հարբած վիճակը, և ուզեցի նրան ուղարկել քնելու, բայց նա չհամաձայնեց և ասաց, որ ուզում է ինձ հետ մի քանի խոսք ասել: Ես նստեցի նրա դիմաց, և նա սկսեց ինձ պատմել իր կնոջ մասին: Նա ասում էր, որ ինքը շատ է սիրել իր կնոջը, որ նա շատ լավ կին է եղել, որ նա ամեն ինչում նրան հասկացել է, որ նա նրան ներել է իր բոլոր մեղքերը, որ նա նրան ներել է նույնիսկ այն մեղքերը, որոնք նա գործել է նրա դեմ

ՑԱԻԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Մարսէյլի Կապոյտ Խաչի Հորս մասնաճիւղերը կ'ողբան իրենց վեթերան ընկերուհի Մարսէյլի Կապոյտ Խաչի հիմնադիրներէն՝ Հռիփսիմէ Պաղտասարեանի մահը եւ ցաւակցութիւն կը յայտնեն իր զաւակներուն Տէր եւ Տիկին Անդրէ Պաղտասարեանի:

Այս տխուր առթիւ փոխան ծաղիկներու 1000 Ֆ. կը նուիրեն Կայանին:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Փարիզահայ Տիկնանց Միութեան, Որբերու Օգնութեան Մարմինը, շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները.-

Տիկին Աղեքսանդր Օհանեանի յիշատակին՝ Ոմն՝ 500 Ֆ., Տիկին Պերճ Զաքըճեան 300 Ֆ., Տիկին Արշալոյս Պապեան 200 Ֆ.:

Թիրայր Զամչիճեանի մահուան առթիւ՝ Տիկին Պերճ Զաքըճեան 200 Ֆ., Օրիորդ Մառի Ուսթաս 200 Ֆ.:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Իսիի Ս. Մարիամ Աստուածածին եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է Տիկին Ովսաննա եւ Պրն. Արիս Թէճիրեանէ 1000 Ֆ., Տիկին Եղիսաբէթ Շահինեանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղիկի:

Ս. ՄԵՍՐՈՊ ԿՐԹԱՐԱՆ

Ս. Մեսրոպ Կրթարանի մանկապարտէզի վերամուտը՝ երկուշաբթի, Սեպտեմբեր 9: Տեղեկութիւններու եւ արձանագրութեանց համար կը խնդրուի դիմել վարժարան:

Հեռաձայն՝ 378 - 92 - 91

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տունը կը պատրաստէ՝

«ՀԱՑ ԳՐՔԻ»

յուցադրութիւն մը, 1985, Հոկտեմբերին համար, որ տեղի պիտի ունենայ՝

Palais de la Bourse «Musée de la Marine»
La Canebière. Marseille

×

Մարսէյլի բոլոր կազմակերպութիւններէն կը խնդրուի նկատի առնել ՅՈՒՆՈՒԱՐ 25-ի թուականը՝ գրաւուած օր կապոյտ Խաչի քաղաքի մասնաճիւղի կողմէ:

×

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

պարահանդէսը՝ Նոյեմբեր 9, Շաբաթ դիշեր:

×

Հ. Բ. Ը. Մ. եւ Լսաեան Բարեկամական Միութիւնը կ'ողեկոչէ՝

ՎԱՀԱՆ ՏԻՐԵԱՆԻ

ծննդեան 100-ամեակը, կիրակի, Հոկտեմբեր 6-ին:

×

Հ. Բ. Ը. Միութեան Փարիզի մասնաճիւղի՝

ՏԱՐԵԿԱՆ ՁԱՇ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Շաբաթ, Հոկտեմբեր 19-ին՝ Էնթէրֆօն-թիւնթալ պանդոկի սրահին մէջ:

×

Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս - Պետրոս Եկեղեցւոյ Մատաղօրհնութիւնը, կիրակի, Հոկտեմբեր 13-ին:

×

Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի Մարսէյլ քաղաքի վարչութեան ճաշը տեղի կ'ունենայ Հոկտեմբեր 6-ին, կիրակի, ցերեկ:

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

ԳՐԱԽԱՆՈՒԹԸ
ՏՐԱՄԱԴՐԵԼԻ ԵՆ

Եկեղեցւոյս գրախանութը ստացած է Հայկական Սովետական Հանրապետութեան 10-րդ հատորը: Կան նաեւ 4-րդ, 9-րդ հատորները, ինչպէս նաեւ մանկական Հանրապետութեան Ա. հատորը: Ստանալու համար դիմել՝

Eglise Arménienne
339, ave. du Prado — 13008 Marseille
Tél. : (91) 77 - 84 - 70

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՈՐԲԵՐՈՒ ՕԳՆ. ՄԱՐՄՆԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 8-ԻՆ

Ի ՆՊԱՍՏ ՀԱՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐՈՒՆ

Ս. ՄԵՍՐՈՊ ԿՐԹԱՐԱՆԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ

ՃԱՇ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՇԱԲԱԹ, ՆՈՑԵՄԲԵՐ 16

ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ՁԵՐ ԳՈՐԾԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՐՍԱՆԵԿԱՆ ՀՐԱՒԷՐ, ԹՈՒՒՑԻԿ, ՏՈՄՍ ԿԱՄ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՁԱՆԱԶԱՆ ԹՈՒՂԹԵՐ (ՀԱՇՈՒԵՑՈՅՑ, ՆԱՄԱԿԻ ԹՈՒՂԹ, ՊԱՇԱՐԱՆ, ԵՒԱՅԼՆ)

FAIRE-PART DE MARIAGE, BILLETS, PROSPECTUS, DIVERS TRAVAUX DE VILLE (TÊTE-DE-LETTRE, FACTURES, ENVELOPPES, ETC.)

«ՅԱՌԱՋ — HARATCH»

83, RUE D'HAUTEVILLE - 75010 PARIS

LES APRES-MIDI, DE 14 à 18 h. 30 SAUF SAMEDI ET DIMANCHE

ԴԻՄԵԼ ԱՄԷՆ ՕՐ, ԺԱՄԸ 14.00 - 18.30 ԲԱՑԻ ՇԱԲԱԹ ԵՒ ԿԻՐԱԿԻԷ

Խնամուած աշխատանք — Travail soigné

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH» — 83, Rue d'Hauteville - 75010 Paris
Commission Paritaire: N° 55935

— ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՆՉԻՆ —

ԿԻՐԱԿԻ, ՕԳՈՍՏՈՍ 18

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻԶ

Փարիզի Ս. Յովհ. - Մկրտիչ Մայր եկեղեցւոյ մէջ կը մատուցուի հանդիսաւոր պատարագ:

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝

ԴԻՒՑ ԵՊԻՍԿ. ՆԱԳԱՇԵԱՆ

Առաջնորդ Հայոց Փարիզի

Պատարագի աւարտին՝ Խաղողօրհնէք կը կատարուի:

Սկիզբ ժամերգութեանց՝ ժամը՝ 9,
Պատարագ ժամը՝ 10·30:

Երկուշաբթի, Օգս. 19, յիշատակ է Մեռելոց:

Նոյն եկեղեցւոյ մէջ առաւօտեան ժամը 10-ին պատարագ կը մատուցուի, որու աւարտին՝ հոգեհանգիստ կը կատարուի վասն հանգուցեալ:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ ՍԱԿԱԳԻՆԸ

Մահազդ	300	(355,80)
Հոգեհանգիստ	200	(237,20)
Շնորհակալիք	200	(237,20)
Հարսնիք, նշանտուք	200	(237,20)
Ծնունդ	200	(237,20)

Բոլոր ազդերու սակերուն վրայ, հարկ է աւելցնել 18,60% Թ.Վ.Ա. (տե՛ս փակագծի մէջ ընդհ. գումարը):

Այս գիները կը վերաբերին մէկ անգամ հրատարակելի ազդերու, մինչեւ մէկ քառորդ սիւնակ (25 տող) մահազդներու պարագային եւ 1/8րդ (12-13 տող) մնացեալին:

Առեւտրական եւ այլ ծանուցումներու համար, դիմել թերթին վարչութեան:

Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ ՇԱՒԻԼ

Պատարագ կը մատուցուի ժամը 10·30-ին:

Սկիզբ ժամերգութեան ժամը՝ 9·30-ին:

Ցաւարտ պատարագի խաղողօրհնէք:

Ս. ՄԱՐԻԱՄ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ ԻՍԻ

Ժամերգութիւն ժամը 9·30-ին եւ հանդիսաւոր պատարագ ժամը 10·30ին: Ժամը 11·30-ին քարոզ յաւուր պատշաճի, եւ յաւարտ պատարագին ասնդակեան խաղողի օրհնութեան կարգ:

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՍՐՈՑ ԹԱՐԳՄԱՆՉԱՑ ՄԱՑՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝

ՅԱԿՈԲ ԵՊԻՍԿ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

Ըստ աւանդութեան կը կատարուի նաեւ Խաղողօրհնութիւն: Իսկ խաղող նուիրել փափաքող հաւատացեալները կրնան դիմել եկեղեցւոյ քարտուղարութեան:

Պատարագի երգեցողութիւնները կը կատարուին Սահակ - Մեսրոպ երգչախումբի կողմէ քառաձայն եղանակով, առաջնորդութեամբ դեկավար Խաչիկ Ելմազեանի:

Սկիզբ ժամերգութեան ժամը՝ 8
Պատարագ ժամը՝ 10
Քարոզ ժամը՝ 11·15
Խաղողօրհնէք ժամը՝ 11·45

Ս. ՊՕՂՈՍ-ՊԵՏՐՈՍ ԱԼՖՈՐՎԻԼ

Կը մատուցուի հանդիսաւոր պատարագ:

Պատարագի աւարտին կը կատարուի խաղողի օրհնութիւն:

Սկիզբ ժամերգութեան ժամը՝ 9
Պատարագ ժամը՝ 10
Խաղողի օրհնութիւն ժամը՝ 11·30:

OPTIMA Tours

ARMENIE

-- 1985 - 1986 --

— **Du 31 Aout au 14 Septembre** ..... **6.780 F**
— **Du 14 au 28 Septembre** ..... **6.780 F**
(tous ces voyages avec aller et retour par KIEV).
— **Du 17 au 31 Aout** ..... **7.050 F**
(2 nuits à MOSCOU dont une à aller et une au retour).
— **Du 5 au 19 Octobre** (via Kiev) ..... **5.750 F**
— **Du 18 au 27 Octobre** (via Moscou) ..... **4.750 F**
(Possibilité semaine supplémentaire en ARMENIE du **27 Octobre au 2 Novembre** en pension complète à **1.450 F**)
— **Du 25 Octobre au 3 Novembre** (via Moscou) ..... **4.550 F**
(Possibilité semaine supplémentaire en ARMENIE **Du 3 au 9 Novembre** en pension complète à **1.130 F**)

VOYAGE SPECIAL

Sous la conduite de Réverand Père A. KESSEGIAN
du 17 au 31 Août à 6. 780 Frs.
KIEV / EREVAN / TBILISSI / KIEV

Spécial Réveillon & Noël arménien en Arménie

— **Du 28 Décembre 1985 au 11 Janvier 1986** (via Moscou) .... **5.580 F**

Pâques en Arménie

— **Du 29 Mars au 12 Avril** (via Kiev) ..... **6.050 F**

Spécial Cérémonie du 24 Avril en Arménie

— **Du 19 Avril au 3 Mai**
(Prix et conditions de ce voyage nous consulter).

(Nos prix comprennent — le transoprt aérien, tous les transferts, la pension complète, le logement dans des hôtels de 1ère classe A en chambre double / bain, les excursions et visites mentionnées dans notre programme, l'ASSURANCE).

(Nos prix ne comprennent pas — la chambre individuelle, les boissons et les frais de nature personnelle, frais de visa 100 F.)

(Groupe minimum 20 inscriptions accompagnateur assuré par notre agence).

Renseignements et Inscriptions:

PARIS

Madame COUMRYANTZ Sonia
OPTIMA TOURS
12, rue Vignon — 75009 PARIS
Tél : 742 - 10 - 35

LIC A 130

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՕԳՈՍՏՈՍ
20
MARDI
20 AOUT
1985

LE NUMERO : 3,00 F

ՅԱՌԱՋ

HARATCH

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE - FONDE EN 1925
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Directrice: Arpik Missakian

Tél.: 770.86.60 — Telex: HARATCH 280 868 F
C.C.P. Paris 15069-82 E — 51027317 A R.C. Paris

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 500 Ֆ. - Վեցամսեայ : 260 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 550 Ֆ. - Հատը : 3,00 Ֆ.

61րդ ՏԱՐԻ — Թիւ 16.031 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 61e ANNÉE — No 16.031

ԺԸՆԵՒ

ՀԱՅԵՐՈՒ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ՈՒԹ ՀԱՐՑՈՒՄ ՈՒԹ ՊԱՏԱՍԽԱՆ JOURNAL DE GENÈVEի ՄԷՋ ԿԱՄ ՈՉ ՄԷԿ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ ԹՐՔԱԿԱՆ ԿՈՂՄՆ ԱՇԽԱՐՀԻ...

Հմմբ. - Օգս. 13-ին կամ 14-ին ծեծուելիք հարցը (Հայերու ցեղասպանութեան ճանաչման վերաբերեալ յօդուածը) անցած մը եւս յետաձգուեցաւ: Անգլիացի տեղեկաբերը՝ Ուիքըմըր չափաւոր կերպով ներկայացուցած է իր տեղեկագիրը, թուռնալ սը Ժընեւի իսկ վկայութեամբ: Ընդունած է թէ պատմութենէն դաս չ'ըլլար, զայն կրկնելու վտանգին տակ կը դնէ: Ձշդելով հանդերձ թէ ցեղասպանութիւն որակումը պէտք չէ տեղի - անտեղի գործածել, թուած է դարուս գլխաւոր ցեղասպանութիւնները, ի շարս որոնց՝ Հայերու ցեղասպանութիւնը: Բայց մինչ կը սպասուէր թրքական բուռն հակազդեցութեան կամ վիճաբանութեան մը, ենթայանձնախումբին խորհրդային մասնագետ անդամը՝ Սոֆինսկի, խօսք առնելով, առարկած է թէ օրակարգը այդ չէր եւ փոխուած է, ինչ որ երկար վէճերու դուռ բացած է, հուսկ ընդունիլ տալու համար Սոֆինսկիի առաջարկը եւ անցամ մը եւս, մէկ կողմ ձգելու (գոնէ՝ անմիջականին մէջ) Հայերու ցեղասպանութեան օրակարգը:

Այս լուրին արձագանգելէ զատ, *Թուռնալ սը Ժընեւ* նոյն թիւին մէջ (Օգս. 14) չափազանց գրուածք մը հրատարակած էր, ուր ընդհ. խորագրին տակ եւ որու հեղինակ, թերթին խմբագրութիւնը կը գրէ, ի մէջ այլոց թէ Ապրիլ 20, 24 եւ 25-ին թերթը հանի մը յօդուածներ լոյս ընծայած էր՝ Անթուան Պոսհարէ, Արման Գասպարէ, Փիէր - Ժոն Պիւէէ: Այս առթիւ, Պեռնի թրք. դեսպանատան խորհրդատուն՝ Տիկին Կիւնտիւզ Աֆթան, երկար նամակով մը, հարցումներու ձեւին տակ կ'անդրադառնայ հարցին: *Թուռնալ սը Ժընեւի* խմբագրութիւնը կ'աւելցնէ թէ իր չափաւոր ոճով, Տիկինը *տիսկրէտ* կը բանայ: Ուրեմն կը հրատարակէ «հարցումները» եւ Անթուան Պոսհարի որու օգնած է Ա. Գասպար - պատասխանները: Կը հրատարակենք ամբողջութիւնը որ շահեկան է, նոյնիսկ եթէ զբիցերական օրաթերթին բարեացակամ լռութիւնը չենք կրնար ունենալ, ի տես ուր հարցումներու որոնք արդէն իսկ պատասխաններ են, միշտ համապատասխան թրքական ծանօթ յանկերգին: (Թուրք տիկնոջ տրուած պատասխանները կը հրատարակենք շեղագիր). -

×

Խմբ. *Թուռնալ սը Ժընեւի*,

Ձեր թերթին մէջ կարդացի. «Հայերը՝ ընդմէջ ահաբեկչութեան եւ երազին» (20. 4. 1985) եւ «Ներումն ու մոռացութիւն» (25. 4. 1985) երկուքն ալ ստորագրուած Անթուան Պօսհարէ, ինչպէս նաեւ Արման Գասպարի եւ Փիէռ - Ժոն Պիւէի յօդուածները (24. 4. 1985): Այս բոլորին մէջ Հայերու կարծեցեալ ցեղասպանութիւնը նկատուած է, քանիցս, իբրեւ կատարուած իրողութիւն, եւ սակայն գիտակցաբար կամ անգիտակցաբար կը խուսափին յարակից էական հարցերէ:

- Ինչ տեսակի ցեղասպանութիւն էր որ իրրեւ թէ գործադրուած էր արեւելեան նահանգներուն մէջ, մինչ Արեւմուտքի մէջ Հայերը որոնք օսմանեան կայսրութեան հայ բնակչութեան կէսը կը ներկայացնէին, չարունակած էին իրենց բարօր կեանքը: Արդեօ՞ք ցեղասպանութեան նոր ըմբռնում մը ստեղծելու վրայ են, անհատապես կերպով բաժնելով չրջանները:

- Ա. աշխարհամարտի ընթացքին Հայերու տեղահանումներն ու ջարդերը տեղի ունեցան օսմանեան ամբողջ կայսրութեան մէջ, նոյնիսկ ռուսական ճակատին շատ հեռու շրջաններ եւ ուր Հայերը փոքրամասնութիւն էին, յատկապէս Կիլիկիա, Եգէականի ափերուն եւ Թրակիոյ մէջ: Մասամբ խնայուեցաւ միայն Կոստանդնուպոլսոյ (Իսթանպուլ) եւ ըմմիւռնիոյ (Իզմիր) Հայերուն՝ դիւանագիտական եւ հիւպատոսական մարմիններու ներկայութեան պատճառաւ: Արեւմտեան Անատոլուի երեք բաղաքներուն մէջ տեղահանութեան հրամանագիրը չգործադրուեցաւ:

- Մինչեւ ո՞ւր կարելի է տանիլ երեւակայութիւնը կարենալ հաշտեցնելու համար իրերու թէ 1.5 միլիոնի սպանդը բռնականի, Ֆրանսական եւ օսմանեան թղթածրարներու ազդպրական տուեալներուն հետ, վերջերս հրապարակուած պիտական հետազօտութիւններով վերլուծուած: Եթէ հետեւաբանութեամբ բոլորը սպաննուած ըլլային (որովհետեւ այդ չրջանին անոնք հազիւ 1.5 միլիոն էին Կայսրութեան մէջ եւ կը ներկայացնէին ընդհանուր հայ բնակչութեան երկու երրորդը· որո՞նք են ուրեմն այս հօթը միլիոնները որոնք ինքզինքնին հայ կը կոչեն, եթէ վերապրողներու յաջորդներն են, արդեօք ծնունդներու չըլլասած աճո՞ւմ մը արձանագրած են: Թէ ոչ կարծեցեալ կորուստները արդեօ՞ք իրապէս այդքան ալ կարեւոր չեն եղած:

- Մեռելներու 1,5 միլիոն թիւը անըստուգելի է: Պէտք է խօսիլ 1,5 միլիոն զոհերու մասին եւ դարձեալ իրականութենէն ցած թիւ մը պիտի ունենանք: Իրապէս պէտք է հաշուել նաեւ որքերը, բռնաբարուած կիները, խեղանդամները, պարտադրաբար էքիստոնէական հաւատքը ուրացողները եւ վերջապէս Սուրիոյ ապաստանները մահամերձ հասնող վերապրողները: Այսուհանդերձ ցեղասպանութեան ոճիրը չի չափուիր զոհերու բանակով· զայն որակողը կանխամտածումն ու ծրագրումն է որոնք կը ձգտին ցեղային խմբաւորումի մը բնաջնջման: Այս առումով բացորոշ է Հայերու ցեղասպանութեան իրականութիւնը: 1915-ի ընկիզբը Հայերը մեծամասնութիւն կը կազմէին մեծ մասին մէջ այն երկրին որ հիմա դարերէ ի վեր Հայաստան անունը կը կրէ: Արդ Ա. աշխարհամարտէն ետք անոնք ամբողջովին անհետացած էին այն երկրամասէն, որ Թուրքիոյ ձեռքն էր:

Ազգագրական գետնի վրայ եթէ այսօր աշխարհի մէջ Հայերու թիւը 7 միլիոն կը գնահատուի, անոնք ամէնքն ալ անոնք որ Հայաստանի Հանրապետութեան քաղաքացի չեն, եւ ոչ ալ Սփիւռքի մէջ ապրող 2 - 3 միլիոնին, կրնան ներկայացնել բնական յաջորդութիւնը ցեղասպանութենէ վերապրողներուն: Կէս դարու մէջ Թուրքիա ինք եւս գրեթէ եռապատկած է իր բնակչութիւնը:

- Ի՞նչպէս կարելի է անտեսել այն իրողութիւնը թէ Հայեր, ցարական բանակին հետ դործակից չարդած էին իսլամ մեծամասնութիւնը զանոնք իբրեւց հայրենիքէն վտարելու եւ հոն չնչին փոքրամասնութեան մը վրայ հիմնուած

(Շար.ր Դ. էջ)

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄԻԹԵՐԱՆ՝ ՎՃՌԱԿԱՄ «ՀԵՌՈՒ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՋՈՒՐԵՐԷՆ» Կ'ԸՍԷ ԿՐԻՆՓԻՍԻ ԱՆԴԱՄՆԵՐՈՒՆ

—×—

Մինչ Թրիքօ կը չարունակէ քննութիւնը եւ այդ առընչութեամբ կը տեսնուի դլխաւոր պատասխանատու՝ Շառլ Խոնիւի հետ, նախագահ Միթերան, որ Հանրապետութեան որպէս նախագահ, վերադոյն պետն է բանակներուն, նամակ մը դրկած է Խոնիւի, Ֆապիուսի միջոցաւ, որ ուրիշ բան չէ եթէ ոչ՝ հրահանգ բանակներուն: Վճռակամ՝ Միթերան կը հաստատէ որ տեղի տալու որեւէ տրամադրութիւն չունի եւ թէ Ֆրանսա պիտի չարունակէ իր հիւլէական փորձերը Միւրիւրոայի մէջ: Նախագահը յստակ է. - «Կը կրկնեմ բանակներուն տրուած հրամանը՝ արգիլել, ի հարկին ուժի միջամտութեամբ, որեւէ չարաճնուած մուտք Ֆրանսական օդային եւ ջուրերու սահմաններէն ներս: ... Կը յիշեցնեմ թէ Ֆրանսական հիւլէական փորձերը Խաղաղականի մէջ, պիտի չարունակուին որքան ատեն որ անհրաժեշտ է երկրին պաշտպանութեան համար»:

Ոչ ոք կրնայ որեւէ առարկութիւն ընել այս մասին: Ինչ հոսանքի ալ պատկանի, բնական է՛, պարտադիր է՛, որ երկիր մը ապահովէ իր պաշտպանութիւնը: Եթէ այսօր, չանք կը թափուի էլիզէն «նեղը» դնել, պատճառն այն է, որ ձախ վարչակարգ մը ինքզինքը հակառութեան մէջ կը դնէ «կանաչ»ներու կամ բնութենապաշտներու նկատմամբ, որքան ալ ամէն մարդ գիտնայ թէ այդպիսի անոյշ բաներու համար, քաղաքական չատ տարբեր նպատակներ կը հետապնդուին: Հարցը հոն է, որ մէջտեղ ելած ինչ որ պէտք չէ ելլեր եւ մէկը պէտք է վճարէ կամ ըստ Ֆրանսական բացատրութեան «գլխարկը կրէ»: Ամէնէն հաւանական թեկնածուն, պարզ է, Խոնիւն է, որպէս նախարար Պաշտպանութեան, նոյնիսկ եթէ հրամանը ուղղակի էլիզէէն եկած է: Այս հարցը իւղ կը քսէ համայնավարներու հացին եւ Ռոլան Լրտուա չի վարանիր, երկուշաբթի օրուան իր խմբագրականով («Մտիկ ըրէ՛ք լռութիւնը») ձաղկելու իշխանութիւնը, այսինքն՝ իր դլխաւոր թշնամին՝ ընկերվարական կուսակցութիւնը...:

×

ԼԻԲԱՆԱՆ

ՈՃԸԱՓՈՐՁ ՄԸ ԵՒՍ

ԱՅՍ ԱՆԳԱՄ ԼԱՆԹԻԼԻԱՍ 45 ՄԵՌԵԱԼ ԵՒ ԱԻԵԼԻ ՔԱՆ 120 ՎԻՐԱՒՈՐ ՆԱԵԻ ՀԱՅԵՐ

—×—

Ըստ երեւոյթին, Պէյրութ, ամէն օր, կըբնակ նախորդէն աւելի սարսափելիին հանդիպիլ: Պաուչրիէի ոճրափորձին դործած աւերը դեռ չէր դարմանուած իսկ, երբ Շաբաթ առաւոտ ժամը 11·45-ին (տեղական ժամով), այսինքն երբ բազմութիւնը կը խուժէ չուկաները գնումի համար, թափկարդ - կառք մը, 200 քիլօ պայթուցիկ կրող Մերսէտէս մը, կը պայթէր Անթիլիասի Մելքի գերչուկային առջեւ: Պայթումէն կը վնասուէին հոն գտնուող չուրջ 50 կառքեր եւ հրդեհ ալ կը ծագէր: Զոհերու թիւը անկարելի էր ճշդել, անմիջականին մէջ, 50 մեռեալ եւ աւելի քան 120 վիրաւորներու մասին կը խօսուէր:

Կիրակի, Օգոստոս 18-ի Օռիան - ը ժուռը կրցած էր հրատարակել վիրաւորներու մասնակի ցանկը, որնց մէջ կային հետեւեալ անուններն. - Իզապէլ Թոսոյեան, Ժորժէթ Պերճիճեան, Դանիէլ Ճելալեան, Արամ Աչճեան, Շուշան Աչճեան, Սեդա Մքրըտչրեան, Արա Ծատուրեան, Վազդէն Մկրտիչեան, Անի Թէրէզեան, Ճակոբ Աչճեան, Հալա Գալայճեան, Հրաչ Գալայճեան: Թերթը մեռեալներու անունները չէր տար, յայտնելով թէ կարելի չէ եղած ինքնութիւնները ճըշդել:

Այս զազրելի արարքին տէր եղած էր «Կարմիր Թաթ - Սատրի Չոկատներ» կազմակերպութիւն մը, բայց ոչ ոք կրնար հաւատք ընծայել նման ստանձնումի մը: Ամէն պարագայի մէջ, ահաւոր եղած է ոճրափորձին ստեղծած վիճակը: Նախարարապետ Քարամէ չէ վարանած ըսելու թէ «Չեմ դիտեր ի՞նչ ընել. - Հրաժարի՞լ թէ չարունակել ստանձնել պաշտօնս առանց կարենալու ձեր ցաւերը մեղմելու»:

× *Մամուլի լուսանկարիչ՝ Եակոպզատէհ, ծագումով պարսիկ, որ պատանդ էր 50 օրէ Պէյրութ, ազատ արձակուեցաւ: Դեռ 12 պատանդ կայ, չորսը՝ Ֆրանսացի:*

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԻՐԱՆի իսլամական Հանրապետութեան նախագահ ընտրուեցաւ, ինչպէս կը նախատեսուէր Ալի Խամէնէի, ձայներու 89 % համեմատութեամբ:

ՑՈՎՀ. - ՊՕՂՈՍ Բ. իսլամական հողի վրայ ոտք դրաւ, երկուշաբթի օր, Քազպլանքա ժամանելով, ուր կը տեսնուէր Հասան Բ.ի հետ: Պապը միայն 5 ժամ կը մնար Մարոք:

ԱԼԷՆ ՓՐՈՍՔ (մօրմէ Հայ) Աւստրիոյ Ֆորմիւլ 1 մեծ մրցումը չահելով, 1985-ի համաշխարհային ախոյենութեան գլուխ անցաւ, Ալպորէթոյի կողքին:

ՏՕՎԻԼի մէջ բոլոր մրցանիշները կոտրեց, մէկուկէս տարուս, դեռ «չմկրտուած» եարլիկ մը, որ 9 միլիոն Ֆրանքի ծախուեցաւ, աճուրդով: Եարլիկը զոարիւն ձին է, մէկ տարեկան կամ քիչ աւելի:

Շնչող գունաթերթ

ՎԱՀԱՆ ԹԱԴԵՎՈՍՅԱՆ

ՊՈՏ

Գրել՝ ՍԵՊՈՒՀ ԱՂԱՋԱՆՅԱՆԻ

1965 թ., նոյեմբեր

Ծանր հոգոցով մի կերպ ոտքի կանգնեց Պոտը, ձեռքերը հենեց ծնկներին, ու երկար ժամանակ այդպես կանգնած՝ ոչ մի խոսք չասաց, ոչ մի շարժում չարեց, միայն ականջ դրեց, թե ինչ են ասում իր շուրջը։ Ամենքն էլ լուռ էին, ոչ ոք չէր համարձակվում ոտքի կանգնել, ոչ ոք չէր համարձակվում նստել։ Ամենքն էլ կանգնած էին, ամենքն էլ ականջ էին դրել, թե ինչ կասի Պոտը։ Ամենքն էլ գիտեին, որ Պոտը ոչ մի անգամ առանց լուրջ պատճառի ժողով չի հրավիրել, ոչ մի անգամ առանց լուրջ պատճառի ոտքի չի կանգնեցրել ամբողջ ազգաբնակչությանը։ Ամենքն էլ գիտեին, որ Պոտը ոչ մի անգամ առանց լուրջ պատճառի ոտքի չի կանգնել, ոչ մի անգամ առանց լուրջ պատճառի ականջ չի դրել, թե ինչ են ասում իր շուրջը։ Ամենքն էլ գիտեին, որ Պոտը ոչ մի անգամ առանց լուրջ պատճառի ոչ մի խոսք չի ասել։ Ամենքն էլ գիտեին, որ Պոտը ոչ մի անգամ առանց լուրջ պատճառի ոչ մի շարժում չի արել

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ
ՀԱՆՐԱԳԻՏԱԿԱՆ
ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ
ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ԱՇԽԱՏՈՂՆԵՐԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ՀԱՍՊ

ԺԱՉՎԵ ԿՅՈՒՅՈՒ

ԿՅՈՒՅՈՒ ՂՈՍՄ

- «Ո՛չ, բայց դուք ասացիք, որ ինչ-որ բան կա, որ ձեզ հետաքրքրում է: - Վրա բերավ Ֆրանսուան Ժակը: - Ես ձեզ ասացի, որ ես ոչ մի հետաքրքրություն չունեմ ոչ մի բանի նկատմամբ, ինչ որ կա այդ տանը, որտեղ ես ապրում եմ: Ես ուզում եմ միայն մի բան, որ ինձ թողնեն հանգիստ, որ ինձ թողնեն ապրել այնպես, ինչպես ես եմ ուզում, որ ինձ թողնեն ապրել իմ ուզած ձևով, ոչ ոք ինձ չխանգարի, ոչ ոք ինձ չհարցնի, թե ինչ եմ անում, ոչ ոք ինձ չհետևի, ոչ ոք ինձ չհարցաքննի, ոչ ոք ինձ չհարցնի, թե ինչ եմ ես ուզում

(Շար. Ա էջէն)

ազգ. պետութիւն մը ստեղծելու միտումով: Կը կարծէ՞ք թէ ջարդուած այս թուրքերը որոնց թիւը աւելի է քան հայ զոհերը, նուազ «հաւասար» են Հայաստան:

- Ինչպէս Անթուան Պօսհար յստակ կերպով կը նշէ ռուսական դրօշակի տակ Հայերու ընթացքը խղճալի եղաւ. ինչ որ ըսել է որ Հայերու վրէժխնդրութեան թուրք թէ իսլամ զոհերը նոյնիսկ կա - րեկցութեան արժանի են: Այս ուղղութեամբ ցեղի կամ կրօնքի վրայ հիմնուած որեւէ խտրականութիւն չի կրնար ըլլալ: Եւ սակայն երբեմ տեղի չէ ունեցած Հայերու կողմէ Թուրքերը բնաջրնջելու ընդհանուր ծրագիր մը: Աւելին՝ ոչինչ կը թոյլատրէ հաստատելու թէ թուրք զոհերու թիւը նոյնիսկ բարձր ըլլայ որեան Թուրքերու կողմէ ջարդուած Հայերու թիւը :10ի դէմ մէկի համեմատութիւնն իսկ արդէն չափազանցեալ կը թուի: Բայց անգամ մը եւս նման հաշիւներու մէջ պէտք չէ մտնել: Բաղդատութիւնը իրաւունք չէ: Պատերազմական որեւէ ոճիր պէտք է ճանչցուի եւ ըստանձնուի իբր այդ՝ իր ամբողջ ահռելիութեամբը:

- Եթէ ասիկա արդի ժամանակներու առաջին ցեղասպանութիւնն էր, ի՞նչպէս կ'ըլլայ որ դաշնակից ուժեր Պոլիսը զբաւելէ ետք, հակառակ բոլոր ջանքերուն չկրցան Նիւրնպէրկի նման տիպար դատավարութիւն մը կազմակերպել: Մէկը նոր տուեա՞լ մը յայտնաբերած է, 70 տարի ետք նոր արժեւորում մը արդարացնող:

- Անշուշտ որ Նիւրնպէրկի դատավարութեան նման թրքական դատավարութիւն մը տեղի ունեցաւ, 1919 Ապրիլէն Յունիս, Կոստանդնուպոլսոյ մէջ, երիտ - թուրքերու դէմ: Պատժական Առեաւը՝ չորս զօրավարէ ու թուրք գնդապետէ մը բաղկացած իր ամբողջ տարողութեանը ու վայրագութեանը մէջ ճանչցաւ, հայ բռնակչութիւնը բնաջնջելու ձեռնարկու - մը: Ի բացակայութեան մահուան դատապարտեց չորս գլխաւոր պատասխանատուները, որոնց մէջ նախկին ներքին նախարար Թալաթ փաշան: Այս վերջինը սպանուեցաւ Պէռլինի մէջ Հայու մը կողմէ որ տեղւոյն վրայ ձերբակալուեցաւ, դատուեցաւ եւ անպարտ արձակուեցաւ: Այսուհանդերձ, 1943-ին, թուրք կառավարութիւնը յուշադամբան մը բարձրացուց Իսթանպուլի մէջ, ի պատիւ Թալաթ փաշայի որուն անունով կնիքեցին նաեւ վերջերս Անգարայի գլխաւոր պողոտաներէն մին:

- Ի՞նչպէս, չափէ նուազագոյն գաղափարի մը տէր, դուք կրնաք բաղդատել իսլամներու ինքնաբեր ինքնապաշտպանութիւն մը եւ դժբախտ պարագաներու տակ արագօրէն կատարուած տեղահանութեան որոշում մը Հրեաներու կանխայղացուած եւ կանխամտածուած բնաջնջումին հետ՝ սպառումի երկար ընթացքով մը, կեդրոնացման ճամբարներուն մէջ, եւ գանոնք կոչել «սիսթէմատիք»: Ի՞նչ տեսակ ցեղասպանութիւն մը պէտք էր ըլլար այս երկրի մը մէջ որպէսզի «զուիցերական կամիտէի մը հիմնած» հիւանդանոց մը, Անատոլուի խորքը, ընդունէր միայն «հալածուած Հայեր»: Կրնա՞ք երեւակայել նացի վարչակարգին ներքեւ զուիցերական նման հիւանդանոց մը՝ յատկացուած բացարձակապէս հալածական Հրեաներու:

- Թուրքիոյ մէջ հայ բնակչութեան *սիսթէմատիք* բնաջնջման ծրագիրը բաղդատելի է հրէական հարցի հիթլէրեան ծրագրի «վերջնական լուծում»ին հետ: Ժամանակաշրջանը, վայրը եւ այլ պարագաներ թերեւս չբոլորեցին նոյնիսկ *մեթոտիք* իրագործում մը: Բայց Հայերու ջարդերուն մասին անբիւ վկայութիւններն ու դէպի Սուրիոյ անապատները բշուած կարաւաններն զայն ցոյց չեն տար նուազ վայրագ ու բարբարոս՝ որեան նացի վարչակարգի մահուան ճամբարներն ու կազի սենեակները:

Եթէ օտար առաքելութիւններու (չէզոք կամ Թուրքիոյ դաշնակից) հիւանդանոց ու որբանոցներ սահմանուած էին հրիստոնեաներու եւ այդ շրջանին փոքր Ասիոյ մէջ կրնային գործել, ասիկա արդիւնք էր զիջումներուն, զորս արեւմտեան ուժերը պարտադրեցին Սուլթանին: (Վերջին պատերազմին ընթացքին նաեւ կարգ մը դիւանագիտական առաքելութիւններ նոյն դերը խաղացին գերմանական գրաւման ներքեւ): Բայց Սվազի հիւանդանոցին մէջ է որ յատկապէս զուիցերական «պաշտպանութիւնը» չկրցաւ արգիլել շուրջ երկու հազար հայ որբերու սպանդը:

Այս հարցումներուն անկողմնակալ պատասխանները պիտի օգնեն ձեզի որ հասնիք իրականութեան: Թուրք ժողովուրդը կը ճանչնայ այս իրականութիւնը այսպէս ինքզինք յանձառոր չի զգար եւ չի կրնար ճանչնալ իբրեւ ցեղասպանութիւն 1915-ի եղելութիւնները, ողբերգական՝ երկու համայնքներուն համար եւս՝ իսլամ թէ հայ: Մենք խորապէս կը ցաւինք միջ - համայնական այս ազէտալի բախումին որ պատճառ հանդիսացաւ բազմաթիւ կորուստներու եւ տառապանքի: Մենք անխտիր կ'աղօթենք զոհերուն համար որոնք մեր իսկ մարդիկներն էին: Միաժամանակ մենք կ'արհամարհենք անոնք որոնք այս մարդիկը կը գործածեն աշխարհագրական - քաղաքական իրենց իսկ յաւուրկ չահերուն համար եւ որոնք կը չարունակեն աւելութիւն սերմանել, եւ հակասական կերպով՝ յանուն մարդկութեան:

Այն տպաւորութիւնը ունինք թէ կը սպասուի որ Թուրքերը ընդունին նոր ժամանակներու ցեղասպանութեան պատասխանատուութեան իրենց բաժինը: Այս իսկ նպատակով կը տիպեն զանոնք որ ընդունին թէ առաջինը եղան զայն գործադրող, այնպէս՝ իբրեւ թէ առաջին ցեղասպանութեան ճանաչումը Թուրքիոյ կողմէ տեսակ մը պատասխանատուութենէ ազատ պիտի արձակէր առաջ ու ետքը գործուած ցեղասպանութիւններու յանցաւորներն ու մեղսակիցները: Հակառակ որ բռնութիւնը առաւել կամ նուազ իր տեղը ունենայ իւրաքանչիւր մշակոյթի մէջ, պատմական գետնի վրայ սակայն արեւելեան մշակոյթներու ծոցին մէջ երբեք չեն յայտնուած ցեղասպանական ձգտումներ: (...)

Մենք մեծ յարգանքով կը վերաբերինք արեւմտեան մշակոյթի համաչխարհային իրողութեան հանդէպ. կը թուի, սակայն թէ հայկ. հարցը կ'իյնայ «Արեւմուտքի «զգացական» ու խորապէս կրօնական շրջածիրին մէջ. խաչակրութեան ոգիի տեսակ մը վերյառնում: Հայ դատի պաշտպանները էապէս արդարութիւնը սիրող մարդիկ են, որոնց մէջ կը գտնենք ոչ միայն ամէն տեսակի հրիստոնեաներ, բայց նաեւ անհաւատներ, հրեաներ եւ նոյնիսկ իսլամներ՝ բսկըսած Քիւրտերէն որոնք յար եւ նման պայքար մը կը մղեն ի խնդիր ազգային իրենց իրաւունքներուն ճանաչման:

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Փարիզի ազատագրութեան 41րդ տարեդարձին առթիւ ԱՆԱՓՈՒ-ի կողմէ կը կատարուի Բոցի արձարձումը,

Ուրբաթ, Օգս. 23, ժամը՝ 18·30-ին ժամադրավայր՝ ժամը՝ 17·45-էն սկսեալ Պալզաք փողոցի եւ Շան դ'Էլիզէի անկիւնը, ուրկէ թափօրը կը մեկնի ժամը 18·15-ին զինուորական նուագի ընկերակցութեամբ:

երկու օր վերջ՝

Կիր սկիզ, Օգս. 25, ժամը՝ 16-ին

Մոնթարնաս, Յունիս 18-ի Հրապարակը, ոգեկոչումը կը կատարուի զերման անձնատուութեան զօր. Լըքլերքի ու գնդապետ Ռոլ Թանկիէին 1944, Օգս. 25-ին:

Հայ Նախկին Դիմադրականներու Բարեկամական Միութիւնը հրաւիրուած ըլլալով այս զոյգ արարողութեանց՝ կոչ կ'ընէ մեր ազգայիններուն՝ խուռներամ մասնակցութեամբ արտայայտել իրենց հաւատարմութիւնը յանուն ազատութեան ու արդարութեան իրենց նահատակներուն յիշատակին:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հ. Բ. Ը. Մ. եւ Խաեան Բարեկամական Միութիւնը կ'ոգեկոչէն՝
ՎԱՀԱՆ ՏԷՐԵԱՆԻ
ծննդեան 100-ամեակը, Կիրակի, Հոկտեմբեր 6-ին:

ԲԱՑԱՌԻԿ ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ

ԴԷՊԻ ՎԵՐԱԾՆԱԾ ՀԱՅՐԵՆԻՔ

Հ Ա Յ Ա Ս Տ Ա Ն

Բ. ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՐՏԻ ՑԱՂԹԱՆԱԿԻ 40ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

Նախաձեռնութեամբ՝

ՄԱՐՍԷՑԻ ՀԱՑ ՆԱԽԿԻՆ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐՈՒ ԵՒ ԴԻՄԱԴՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ

հոկտեմբեր 5-ին

ԱՑԺՄԷՆ ԱՐՋԱՆԱԳՐՈՒԻՒ՝

Մ Ա Ր Ս Է Ց Ի

ԱԼԹՈՒՆԵԱՆ Ս· (91) 87·15·73
ՄԻՍԻՐԵԱՆ Հ· (91) 44·69·72
ՖՈՓՕ ԵՆՕ (91) 62·44·97

Կ Ր Ը Ն Ո Պ Ի Լ Ը

ՄԱՐԱՆՃԵԱՆ Կ· (76) 54·49·38 (ժամը 12 - 14 եւ 19·30էն յետոյ):

LIC. A 1037

Ս. ՄԵՍՐՈՊ ԿՐԹԱՐԱՆԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ

ՃԱՇ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՇԱԲԱԹ, ՆՈՅԵՄԲԵՐ 16

Ս. ՄԵՍՐՈՊ ԿՐԹԱՐԱՆ

Ս. Մեսրոպ Կրթարանի մանկապարտէզի վերամուտը՝ Երկուշաբթի, Սեպտեմբեր 9: Տեղեկութիւններու եւ արձանագրութեանց համար կը խնդրուի դիմել վարժարան:

Հեռաձայն՝ 378 - 92 - 91

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տունը կը պատրաստէ՝

«ՀԱՑ ԳՐՔԻ»

ցուցադրութիւն մը, 1985, Հոկտեմբերին համար, որ տեղի պիտի ունենայ՝

Palais de la Bourse «Musée de la Marine»
La Canebière. Marseille

×

Մարսէյլի բոլոր կազմակերպութիւններէն կը խնդրուի նկատի առնել ՅՈՒՆՈՒԱՐ 25-ի Թուականը՝ գրաւուած օր Կապոյտ Ծովի քաղաքի մասնաճիւղի կողմէ:

×

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՍԱՆՈՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ *պարահանդէսը՝ Նոյեմբեր 9, Շաբաթ դիշեր:*

ՄԱՐՍԷՑԻ ՄԱՑՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

ԳՐԱԽԱՆՈՒԹԸ
ՏՐԱՄԱԴՐԵԼԻ ԵՆ

Եկեղեցւոյս գրախանութը ստացած է Հայկական Սովետական Հանրապետութեան 10-րդ հատորը: Կան նաեւ 4-րդ, 9-րդ հատորները, ինչպէս նաեւ մանկական Հանրագիտարանի Ա. հատորը: Ստանալու համար դիմել՝

Eglise Arménienne
339, ave. du Prado — 13008 Marseille
Tél. : (91) 77 - 84 - 70

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԳԵՐՈՒ ՍԱԿԱԳԻՆԸ

Մահազդ	300	(355,80)
Հոգեհանգիստ	200	(237,20)
Շնորհակալիք	200	(237,20)
Հարսնիք, նշանտուք	200	(237,20)
Ծնունդ	200	(237,20)

Բոլոր ազդերուն սակերուն վրայ, հարկ է աւելցնել 18,60% Թ.Վ.Ա. (տե՛ս փակագիծի մէջ ընդհ. գումարը):

Այս գիները կը վերաբերին մէկ անգամ հրատարակելի ազդերու, մինչեւ մէկ քառորդ սիւնակ (25 տող) մահազդներու պարագային եւ 1/8րդ (12-13 տող) մնացեալին:

Առեւտրական եւ այլ ծանուցումներու համար, դիմել Թերթին վարչութեան:

ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ՁԵՐ ԳՈՐԾԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՐՍԱՆԵԿԱՆ ՀՐԱՒԷՐ, ԹՈՒՅՏԻԿ, ՏՈՄՍ ԿԱՄ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՁԱՆԱԶԱՆ ԹՈՒՂԹԵՐ (ՀԱՇՈՒԵՑՈՑՑ, ՆԱՄԱԿԻ ԹՈՒՂԹ, ՊԱՀԱՐԱՆ, ԵՒԱՅԼՆ)

FAIRE-PART DE MARIAGE, BILLETS, PROSPECTUS, DIVERS TRAVAUX DE VILLE (TÊTE-DE-LETTRE, FACTURES, ENVELOPPES, ETC.)

«ՅԱՌԱՋ — HARATCH»

83, RUE D'HAUTEVILLE - 75010 PARIS

LES APRES-MIDI, DE 14 à 18 h. 30 SAUF SAMEDI ET DIMANCHE

ԴԻՄԵԼ ԱՄԷՆ ՕՐ, ԺԱՄԸ 14.00 - 18.30 ԲԱՑԻ ՇԱԲԱԹ ԵՒ ԿԻՐԱԿԻ

Խնամուած աշխատանք — Travail soigné

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH» — 83, Rue d'Hauteville - 75010 Paris
Commission Paritaire: N° 55935

ՀԱՅՐԱՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ՕՐ
ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՕԳՈՍՏՈՍ
21

MERCREDI
21 AOUT
1985

LE NUMERO : 3,00 F

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE - FONDE EN 1925
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

TÉL.: 770.86.60 — TELEX: HARATCH 280 868 F
C.C.P. PARIS 15069-82 E — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար· 500 Ֆ· - Վեցամսեայ : 260 Ֆ·
Արտասահման : Տար· 550 Ֆ· - Հատը : 3,00 Ֆ·

61ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 16.032

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

61e ANNÉE — No 16.032

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՊԷՅՐՈՒԹ

ԱԿՆ ԸՆԴ ԱԿԱՆ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆԷՆ ԵՏՔ՝ ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ՊԷՅՐՈՒԹ

30 ՄԵՌԵԱԼ, 100 ՎԻՐԱՒՈՐ

Այս անգամ, արեւմտեան Պէյրութի մէջ է, որ երկու յաջորդական ռճբաւորձեր աւեր գործեցին: Հոս ալ, ճշդրիտ որեւէ թիւ կարելի չէր ունենալ, երեքշաբթի առաւուան լուրերու համաձայն, մեռեալներու թիւը 30 էր եւ չուրջ հարիւր վիրաւոր կար: Ակն ընդ ական, քրիստոնեաները վրէժը կը լուծէին Անթիլիասի ռճբաւորձին: Ով էր այս մէկը սառնաձնողը: Կարեւոր ալ չեն անունները, ծանօթ թէ անծանօթ: Արեւմտեան Պէյրութի ռճբաւորձեռն տէր եղած են, ուեքմէն, «Սեւ Յոկանները» (Անթիլիաս՝ կարմիր էին, թէեւ բան չի փոխեր): Անոնք զեկոյցով մըն ալ ճշդած են. - «Բնաջնջման պատերազմին, պիտի պատասխանենք բնաջնջման պատերազմով մը եւ վճռած ենք վրէժը լուծելու սպաննուած, ջարդուած եւ տեղահան եղած բոլոր քրիստոնեաներուն: Կը հռչակենք, որ՝ եթէ քրիստոնեաները չեն կրնար խաղաղ ապրիլ Լիբանանի մէջ, ուրիշ ոչ ոք պիտի կրնայ»:

Խաղաղ ապրող կա՞յ, Լիբանանի մէջ, որը տարի է: Եւ եթէ կարելի չէ որեւէ լաւատեսութիւն ունենալ այս խճանկար երկրին ապագային համար, պատճառն այն է արդէն, թէ կան մարդիկ որոնք վճռած են չթողուլ որ Լիբանանը խաղաղի, լինչ - լինչ նպատակներով: Եւ ամէն անգամ, որ յոյսի թեթեւ, չատ թեթեւ նշոյլ մը կ'երեւայ, ինչպէս վերջին չաթիներուն, Դամասկոսի ճամբուն վրայ, ահաւոր բան մը կը պայթի անպայման, որպէսզի վերադարձ կատարի 0 կէտին:

Պայթումները տեղի ունեցան ցերեկոյան մօտ: Առաջինը՝ Քարաքոլ - Տրիւզ խաղամասը, քարուքանդ ըրաւ երկյարկանի շէնքը, որու առջեւ պայթեցաւ թափարդ-կառքը, 40 քիլօ պայթուցիկով: Երկրորդը չի խաղամասը, աւելի հարաւ: Ընդհ· հաշիւը 30 մեռեալ եւ 100 վիրաւոր կը նկատուէր: Նոյն օրը, լիբանանեան Ուժերը յայտարարած էին թէ քրիստոնեաներու վրէժը պիտի լուծուի, մինչ նախորդ օրը, նախկին նախագահ Շամուն վրէժի կոչ ըրած է, մեղադրելով մահմետական ընդդիմութեան երկու պատգուլիները՝ Ճումպլաթ եւ Պէրրի:

×

Անթիլիասի ռճբաւորձին հայ զոհերուն մասին, հակիրճ տեղեկութիւններ տուած էինք մեր նախորդ թիւով: Երկուշաբթի օրուան Օռիան - լը Ժուռը կը գրէր թէ նոքթ - Տամ տիւ Լիպանի հիւանդանոցը մնած է Նովաք Ալմաճեան: Եւ մեռեալներու մէջ է նաեւ Զարեհ Աչոտ Ճերահեան:

ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆԸ

ՊԻՔՖԱՅԱՅԻ ՄԷՋ

Լիբանանեան օրաթերթին նոյն թիւը կ'արձագանգէ Ասուածածնայ տօնին, որ կատարուած է Պիքֆայա, առիթ տալով բազմաթիւ Հայերու, որ ուխտագնացութիւն մը կատարեն: Պատարագած է Զարեհ եպիսկ· Ազնաւուրեան, նախագահած, քարոզած ու խաղողօրհնէքը կատարած է Գարեգին Բ· Կաթողիկոս: Այս առթիւ, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսը չեչտած է· - «Մեր երկիրը վտանգաւոր շրջան մը կ'ապրի: Ցաւախտ, մենք՝ հոգեւոր պետեր թէ քաղաքական պատասխանատուներ յայտարարութիւններ կ'ընենք կամ կոչեր՝ միութեան, հակացողութեան եւ փոխադարձ յարգանքի, նախապայմաններ իսկական տիալոգի մը եւ յանձնառութեան մը լիբանանեան տագնապի լուծման ճամբուն վրայ: Գործի ժամն է: Շօշափելի փաստեր պէտք է տալ: Մնայեցէք այս ժողովուրդին: Տառապանքն ալ սահմաններ ունի: Խաչի այս ճամբուն երկար եղաւ եւ տաժանելի: Համախմբուինք օրինականութեան չուրջ, նախագահին, կառավարութեան, ազգ· հիմնարկութեանց, վրկելու համար մեր երկիրը, վերջ դնելու համար մեր հատարակաց մօր՝ լիբանանեան հայրենիքի տառապանքին»:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԿՐԻՆՓԻՄԻ հարցին կապակցութեամբ ցարդ «լուռ», ընդդիմութիւնը ձայն բարձրացուց, ճիշդ այն օրը, երբ Իսմաիիթէ իր խմբագրականին խորագրով «մտիկ ըրէ՛ք, լուռթիւնը» կ'ակնարկէր ընկերվարական իշխանութեան եւ ալ ընդդիմութեան մեղսակից համաձայնութեան: Փաստուա մինչեւ իսկ պատասխանատուին՝ Ֆապիուսին հրաժարումը կը պահանջէ, յայտարարելով թէ բաւական ցոյց եւ յայտարարութիւնը եւ այլեւս միակ ծառայութիւնը, զոր կրնայ բերել Ֆրանսայի՝ հրաժարիլն է:

ՆՈՒՎԼ. - ՔԱԼԵՏՈՆԻի հարցը Ծերա-

(Շար·ը Դ· էջ)

ԹՈՒՐՔ ՄԱՄՈՒԼ

Ի ՄԵԾ ՀՐՃՈՒԱՆՔ ԹՈՒՐՔԵՐՈՒՆ

ՌԵԿԸՆ ՁՕՐԱՎԻԳ ՉԻ ԿԵՆԱՐ 192 ԹԻԻ ԲԱՆԱՁԵԻԻՆ

×

Թէրճիման, Օգս· 18-ի իր թիւին մէջ, արձագանգ կը հանդիսանայ այն պատասխանին, որ յանուն Ռեկընի, տրուեր է Թորգոմ արք·ին: Ինչպէս կը տեսնուի նորութիւն չկայ եւ պէտք է միամտութեան բոլոր սահմանները անցած ըլլալ, դեռ յուսալու համար որ Հայերուն «սիրտը չկոտրելը» աւելի կարեւոր է Ռեկընի համար, քան իր երկրին այլեւայլ շահերը: Մնաց որ, ուրիշ Ամերիկացի մըն ալ, հայ - թրքական հաղաքացիական պատերազմ միսկ կը նախատեսէ Միացեալ Նահանգներու մէջ, ինչպէս յայտարարած է Ճումհուրիյէթի···:

Սպիտակ Տան մէկ բարձրաստիճան պաշտօնեան նախագահ Ռեկընի կողմէ Թորգոմ արք· Մանուկեանի նամակ մը ղրկած է, ուր կ'ըսէ թէ ամերիկեան կառավարութիւնը հայկական բանաձեւին նեցուկ պիտի չըլլայ Քոնկրէսին մէջ, բացատրելով որ այսպիսի որոշում մը թուրք եւ ամերիկացի քաղաքացիներուն համար ահաբեկչութեան քաջալերանք պիտի ըլլայ:

Միացեալ Նահանգներու էջմիածնական թեմի առաջնորդ Թորգոմ արք· Մանուկեան, Մայիս 21-ին նախագահ Ռեկընի ուղղած նամակով մը խնդրած էր որ ամերիկեան կառավարութիւնը զօրավիգ ըլլայ 192 եւ 101 թիւ բանաձեւերուն:

Յանուն նախագահ Ռեկընի գրուած պատասխանին մէջ ալ, կ'ըսուի որ նախագահը հասկացողութեամբ ընդունած է բանաձեւին պատճառած յուզումը եւ կառավարութիւնը չի թերագնահատեր «դարուս սկիզբը արեւելեան Անատոլուի մէջ Հայերուն եւ միւսներուն վիճակուած ըժդիտակ կացութիւնը»:

Կառավարութեան մօտիկ շրջանակներու համաձայն «միւսները» արտայայտութիւնը կ'ակնարկէ Հայերու կողմէ ըսպաննուած Թուրքերուն:

Նամակը կը շարունակուի ասպէս·-«Միացեալ Թէ կառավարութիւնը չի կրնար խնդրոյ առարկայ բանաձեւը պաշտպանել որովհետեւ ասիկա ամերիկացի եւ Թուրք հայրենակիցներու դէմ ահաբեկչութեան քաջալերութիւն կ'ըլլայ:

Որքան որ ալ բարի կամեցողութիւն ունենան այս կարգի բանաձեւեր, կրնան Ատանտեան Ուխտի անդամ պետութեան մը հետ յարաբերութեանց վնասել»:

×

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻԻՆ ՆԱԽԱՏԵՍՈՒԹԻՒՆԸ· -

«ՕՐԻՆ ՄԷԿԸ ԹՈՒՐՔ ԵՒ ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՆԵՐԸ ԿՐՆԱՆ ՁԻՒԱՐ ՍՊԱՆՆԵԼ»···

Պոլիս այցելեր է Միացեալ Նահանգներու թուրք - ամերիկեան միութիւններու նախկին նախագահը՝ Նաճ Ճանիքէր եւ տեսակցութիւն մը տուեր է Ճումհուրիյէթի· -

«Նաճ Ճանիքէր տեղեկութիւններ կուտայ Ամերիկայի մէջ ապրող Թուրքերուն մասին եւ կ'ընդգծէ թէ անոնց համար դժուար հարցը հայկական հարցն է, որ դէմառ հարցը հայկական հարցն է, որ հասած է նեղացուցիչ համեմատութիւններու:

- Հայկական հարցը Թուրքիոյ Թուրքերուն համար տարբեր, Ամերիայի Թուրքերուն համար տարբեր է, կ'ըսէ ան: Հայերը Ամերիկայի մէջ ընդարձակ դաշտ մը գտած են եւ կարծես ատիկա չէր բաւեր, յաջողած են մարդուն մարդու զուլումը դատապարտել տալով ջանալ որ այդ մասին թանգարան մը հիմնուի: Հայերը մասնաւորաբար Նացիներու ըրած ջանին Հրեաներու դէմ ի գործ դրուած սպանութիւնէն օգտուելով իրենք զիրենք ցոյց տալ յաջողեցան սպանդի ենթարկուած ժողովուրդ: Այնպիսի աշխատանք մը տարին որ այսօր Ամերիկայի մէջ այլեւս Հրեաներու սպանդը եւ Հայոց հարցը միասնաբար ու զուգահեռ կը յիշատակուի:

Նոյն ձանթիէր կը դանգատի Ամերիկայի դպրոցներուն մէջ գործածուած դասագիրքերէն:

- Թուրք ազգ կարգացած դասագիրքերուն մէջ կը կարդան որ Թուրքերը ինչպէս կոտորած են Հայերը: Ասիկա կարդալէ վերջ հարկաւ տուն կու գան ու իրենց ծնողքին կը հարցնեն թէ ի՞նչ է այս: Մինչդեռ Թուրք ընտանիքներուն մեծ մասը բան չեն գիտեր 1915-ի մասին: Կը չուարին կը մնան, ազգ ինչ պատասխանել չեն գիտեր: Բայց վերջերս անոնք չատ բան սորվեցան: Նոյնիսկ դիմումներ կատարեցին որպէսզի իրենց զաւակներուն այդպիսի գիրքեր չպարտադրուին: Եթէ Թուրք ընտանիքները աւ հասարակ բան չեն գիտեր 1915-ի դէպքերուն մասին, պատճառը այն է որ Թրքական պատմութեան գիրքերուն մէջ բնաւ տեղ չէ տրուած այդ դէպքերուն:

Նաճ ձանթիէր կ'աւելցնէ որ հայկական լոպին չատ ազդեցիկ է Ամերիկայի մէջ: Անոնց գլուխը կը գտնուի Թոնի Գէօլօ եւ Փաչեանի նման ձերակուտականներ: Փաչեան հայկական ծագում ունեցող խիստ մարդ մըն է: Երբ անդամ մը իրեն հետ խօսելու առիթը ունեցայ, կարծեց որ գիշողութիւններ ընել կ'ուզէի: Իրեն ըսի որ երկրորդ սերունդի Հայերն ու Թուրքերը մեծ հարցեր ունին իրենց միջեւ եւ օր մը կրնան փոզոց իջնել միմիանց դէմ բերան արարքներու դիմելով: Կրնան զիրար սպաննել: Կարծրօրէն ըսաւ որ ատիկա ոչինչ կը փոխէ, լինչ որ կ'ուզեն թող ընեն: Պնդեց որ ոչ մէկ լուծում կը գտնուի մինչեւ որ Թուրք կառավարութիւնը չընդունի հայկական ցեղասպանութիւնը:

Նաճ ձանթիէր չատ զարգացած եւ լեցուն, եռանդուն անձնաւորութիւն մըն է որ կը վերլուծէ Թոնի Գէօլոյի նման ձերակուտականներու վիճակն ու ազդեցութիւնը եւ կը բացատրէ թէ ինչպէս զանազան շրջանակներ սոխլուած են այս տեսակ ձերակուտականներու նեցուկ կանգնիլ, որովհետեւ չահ ունին անոնցմէ:

- Հայ երիտասարդներ Թրքական եղող ամէն բանի նկատմամբ աներեւակայելի աւելութեամբ մը կը սնուցանուին: Թուրքերն ալ գիտակցութիւնը ունին թէ այդպիսի աւելութեան մը թիրախն են:

Օրին մէկը Ամերիկայի մէջ Թուրք եւ հայ երիտասարդները կրնան փոզոց թափիլ: Այս պատճառաւ օգտակար է որ պատմաբանները ուշադրութեամբ քննեն 1915-ի դէպքերը եւ ժամ առաջ երեւան հանեն ճշմարտութիւնները: Այս կերպով թերեւս կարելի կ'ըլլայ մեղմացնել կրակոտ զգացումները: Ես կը հաստատեմ թէ ի՞նչու Թուրք կառավարութիւնը խօսիլ չուզեր այս խնդրին մասին: Միայն թէ պէտք է աշխատիլ որ կապ մը հաստատուի կարգ մը մակարդակներու վրայ: Գիտութեան մարդիկը գիտութիւն, քաղաքագէտներն ալ քաղաքականութիւն թող ընեն: Բայց կը հաւատամ որ անհրաժեշտ է մարդկային մակարդակի վրայ բանակցութիւններ կատարել, կերպով մը տիալոգ մը հաստատել:

Իսկ Տէօքմէճեանի մասին Նաճ ձանթիէր կ'ընէ հետեւեալ խորհրդածութիւնը·

- Նախագահ Ռեկընի կեցուածքն ալ ծայր աստիճան քաղաքական է: Տէօքմէճեանը Ցեղասպանութեան Թանգարանի ենթայանձնախումբի նախագահութեան նշանակելը Քալիֆորնիան պատուելու չարժուձեւ մըն է, կը հետապնդէ Քալիֆորնիոյ բաներ մը տուած ըլլալու նպատակը: Զմոռնանք որ Ռեկըն Քալիֆորնիացի է»:

ԿՐԹԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԷԶՆԵՐՈՒ ՊԱՏՄԱԿԱՆԸ ԵՒ ԴԵՐԸ

Մանկապարտէզներու բարերար դերը, մեր կրթական կեանքէն ներս, ամիսուած ենք խոստովանիլ, որ անուրանալի է: Այս իրողութիւնը այսօր, որքան ալ անհրաժեշտ նկատուի, պէտք է ընդունիլ սակայն, թէ ինչպէս ամէն նորութիւն, անոր ալ սկիզբը, մեծ դժուարութիւններու բախած, եւ սակայն զայն իրագործել կանացող մեծահոգի մարդուն աննկուն կամքին չնորհիւ, մարմին առած եւ այսօրուան մակարդակին հասած է:

Այս մեծահոգի մանկավարժը Ֆրիտրիհ Ֆրէօպէլ կ'անուանուի: Ծնած է Գերմանիոյ Թուրինկէն քաղաքը 1782-ին եւ վախճանած 1852-ին:

Ան «Մարդուն դաստիարակութիւնը» անունով գիրք մը հրատարակած է, որուն մէջ, յառաջ բերած իր կրթական ներշնչումներն ու սկզբունքները, մեծանուն մանկավարժ - դաստիարակ Բեռթալոցցիէն կը քաղէ, սկզբունքներ, որոնք ողջամիտ բնոյթ մը ունին, եւ որոնք իր ըստեղծած դրութեան չնորհիւ, մանուկին առողջ դաստիարակութիւն մը տալ կը նկրտին:

Ֆրէօպէլ, 1837-ին Պլանքէնպուրկի մէջ, իր հիմնած ու «Քինտէրկարթէն» անուանած մանկապարտէզով, այսօրուան մեր մանկապարտէզներուն ալ հիմը դրած եւ անոնց օրինակ հանդիսացած է:

Այս հաստատութիւններուն նպատակն է, մանուկներու հոգւոց եւ մարմնի առողջ զարգացումը ապահովել, օժանդակութեամբ բացօթեայ կատարուելիք աշխատանքներու, խաղերու եւ զուարթ ընոյթով երգերու: Ֆրէօպէլ մեծ դեր կատարած է մեր կրթական կեանքին մէջ, մարզկութիւնը, այս մարզին մէջ, չատ բան կը պարտի անոր:

×

Ֆրէօպէլի, Եւրոպայի առաջին առաքեալը, կին մըն է: Ան կը կոչուի «Մատամ ըը Մարհէնօլց» որ Ֆրէօպէլեան իր մասնաւոր մեթոտով կամ դրութեամբ, բազմաթիւ երկիրներու մէջ, կրթական գաղափարներ մեծապէս օժանդակած է: Ան, Անգլիա, Գերմանիա, Պելժիա, Հոլանտա, Զուիցերիա, Իտալիա եւ Աւստրիա այցելելով, իր հրատարակութիւններով եւ հրապարակային դասախօսութիւններով, ժողովրդեան բոլոր խաւերուն ճանչցուցած է «Մայրերու դիտութիւնը», ինչպէս Ֆրէօպէլ կը սիրէր իր վարդապետութիւնը կոչել: Ֆրէօպէլ իր հեռատեսութեամբ, արդէն գուշակած էր թէ, իր առաքեալները առաջին օրէն իսկ, կիները պիտի ըլլային: Այս մեծանուն մանկավարժը, փոքրիկներով չատ հետաքրքրուեր է: Ան գիտէր, որ այսօրուան մանուկը, վաղուան մեծը պիտի ըլլայ, հետեւաբար կ'ուզէր հիմնել հաստատութիւն մը, որ մի'միայն մանուկներու առողջ դաստիարակութեամբ կը զբաղէր եւ անոնց մարմնոյն առողջ մեծնալուն եւ հոգւոյն ալ զարգանալուն առատրէր:

Ֆրէօպէլ, ունէր թէեւ իր անձնական դրամագլուխները, բայց 1836-էն սկսեալ, ան, իր անձը եւ իր ամբողջ ժամանակը, մանուկներու նուիրելով, անոնց դաստիարակութեան հարցը լուծելու յատկացուց: Ան, սաստիկ չանքեր թափեց, իր դրութիւնը հաստատ հիմերու վրայ դնելու համար եւ ապա իր հիմնելիք կրթարանին անունը դուռ ալեինքն «Քինտէրկարթէն»ը, որ մեզի ծանօթ «Մանկապարտէզ»ն է:

Իր ներշնչման գլխաւոր աղբիւրը եղած էր Յիսուսի Քրիստոսի հետեւեալ խօսքը՝ «Թոյլ տուէք մանուկներուն, որ ինծի գան»:

Գալով իր նշանաբանին, ան սա խօսքն էր՝ «Եկէ'ք, ապրինք, մանուկներու համար»:

1852-ին, Ֆրէօպէլ մտադրած էր, իր երազը իրականացնել եւ իր «մանկապարտէզ»ը բանալ, բայց այդ օրուան Բրուսիական կառավարութիւնը իրեն յատուկ պատճառաբանութեամբ մը, անոր ձեռնարկը չարտօնեց: Պաւարիա եւս, Բրունհոյ օրինակին հետեւելով, իր դիմումին մերժողական պատասխան պիտի տար:

Ֆրէօպէլ չյուսալքուեցաւ, ապասեց եւ ահա 1860-ին, Բրունհոյ կրթական նոր Նախարարը, իր նախորդին արգելքը ջնջեց, եւ նոյն իսկ ամէն աջակցութիւն խոստացաւ Ֆրէօպէլի, որպէսզի այս օգտաչատ հաստատութիւնը, իր երկրին մէջ տարածուի:

Բայց, Ֆրէօպէլի դրութեան հակառակորդներ ալ կային: Ասոնք, այս մեծ մարդուն, այնքա՜ն դժուարութիւններ յարուցին եւ զինքը այնքա՜ն նեղեցին, որ ան մտադրեց Ամերիկա գաղթել եւ այնտեղ իր դրութիւնը ծաղկեցնել:

Ահա՛, այսպիսի մտադրութեամբ, գաղթելու կը պատրաստուէր ան, երբ անակընկալ մահը վրայ հասաւ եւ Ամերիկայի իր երազը՝ ոչնչացուց:

Իր գաղափարները եւ իր դրութիւնը սակայն, Նոր Աչխարհի մէջ, հիանալի ընդունելութիւն գտան, այնպէս որ, 1904-ին արդէն, Միացեալ Նահանգներու մէջ 3000 մանկապարտէզներ գոյութիւն ունէին 5000 մանկապարտիզպաններով եւ 20·000 աշակերտներով: Ֆրէօպէլի ընկերզրուններն եւ մանկավարժական դրութիւնը, ոչ միայն Ամերիկայի ու Եւրոպայի, այլ եւ Ասիոյ մէջ ալ, մեծ ընդունելութիւն գտած է: Ճապոն, այս դրութեամբ, մեծապէս խանդավառուեցաւ եւ չուտով իր մանկապարտէզները բացաւ:

Թուրքիա եւս իր առաջին մանկապարտէզը ունեցաւ 1876-ին:

Զինաստան, իր կարգին, երբ Ֆրէօպէլի դրութեան տեղեկացաւ, մեծ եղաւ իր խանդավառութիւնը: Այս երկիրը աճապարեց իր մանկապարտէզները բանալու եւ Ֆրէօպէլի դրութիւնը կիրարկելու, վասնզի ան, այս մեծ մանկավարժին եւ կոմբուկիոսի օրէնքներուն եւ սկզբունքներուն միջեւ, մեծ նմանութիւններ կը գտնէր:

Իրանա, դժբախտաբար դանդաղ չարժիլ յարմար գտաւ եւ դժուարաւ Ֆրէօպէլի դրութիւնը իւրացուց: Փարիզի մէջ, ԺԹ· դարուն վերջերը, հազիւ ութ մանկապարտէզներ կային, բայց, աւելի վերջ, անոնց թիւը, բաւական աճած կը գտնենք:

1901-ին, Ֆրանսացիք, գաղափարը ունեցան, հիմնելու Փարիզի մէջ «Ֆրանսական Ֆրէօպէլեան ընկերութիւն»ը, որ նպատակ ունէր, երկրին համար, կարո՛ղ մանկապարտիզպանուհիներ պատրաստել եւ Ֆրանսացի մանուկներ, այս մեծ դաստիարակին դրութեամբ կրթել:

Եւ սակայն, այդ օրերուն, մանկապարտէզի դրութեամբ ամէնէն չատ խանդավառուող երկիրը, Միացեալ Նահանգներն էին: Այս երկրին մէջ երկու դրութիւններ կային: Մաս մը մանկավարժներ, կ'ուզէին Ֆրէօպէլի սկզբունքները անփոփոխ պահել եւ անոր դրութիւնը տառացիօրէն գործադրել: Կային եւ ուրիշներ, որոնք այդ դրութեան մէջ նորութիւններ կամ փոփոխութիւններ ներմուծած էին եւ այս ուղղութեամբ տղաքը դաստիարակել կը ջանային:

Պելժիա եւս, իր կարգին, ունէր իր մանկապարտէզները, որոնք, ուրիչ երկիրներու ունեցածներուն հետ համեմատելով, ամէնէն զեղեցիկներն էին:

Մանկավարժ մը, որ այդ հաստատութիւնները այցելած էր, իր տեսածները այսպէս կը նկարագրէ· «Տեսայ կ'ըսէ ան, «որ այս հաստատութիւններուն մէջ 2 - 6 տարեկան փոքրիկներ ծաղիկներով լի բնութեան ծոցին մէջ, խաղալով, և հազարումէկ զուարճութիւններու հետամուտ, կամ թիթեռնիկներէ ու բոյսերէ չրջապատուած, իրենց օրերը երջանկութեամբ կը բոլորէին»:

Ամէնը, սակայն ատոնք չէին: Մանկապարտէզի տղաք, լուսաւոր ու մաքուր սրահներու մէջ, իրենց «օրիորդ»ներուն հսկողութեան տակ, փայտէ չինուած փոքրիկ համաձեւ կառքերով, տնակներ ու զանազան առարկաները չինելով, իրենց ժամանակը օգտակար կերպով կ'անցընէին:

Անոնք նոյնպէս, գունաւոր թղթիկներով, ծաղիկներ, անասուններ կը չինէին, որոնցմով թէ՛ իրենց միտքը կը զարգանար եւ թէ՛ իրենց ճաշակը կ'ազնուացընէին: Ատո՛նք, ընութեան մէջ ապրելով, կը սորվէին նաեւ, թէ ի՞նչ էին անձրեւը, ձիւնը, թռչուններու զեղգեղանքը, հովին սուլոցը, ծաղիկներու տեսակները, անոնց անունները եւ իւրայատուկ բոյրը:

Ֆրէօպէլի համաձայն, մանկապարտէզի չրջանը 3 տարի կը տեւէր, եւ այդ ժամանակամիջոցին, մանուկը միայն կը զբօսնուր, կը խաղար, կը պտըտէր ու կ'երգէր: Գիրք, քերական, մաթեմատիկ ու տետրակ, այս բոլորը այդ հաստատութիւններէն ներս՝ մուտք չունէին, այնպէս, որ այդ դրութեան հետեւողները, իրենց այս գործելակերպով, ժան Ժաք Ռուսոյի երազը կերպով մը իրականացուցած կ'ըլլային:

Ֆրէօպէլ, որ Բեռթալոցցիի վարդապետութեան մէկ չարունակողը եղած է, մանաւորապէս ուշադիր եղած է, որ իրեն դրութեան հետեւողներ, տղուն կարելիութիւնները երեւան հանեն ու զանոնք զարգացնեն: Ան, թելադրած է նաեւ, ուժ տալ, գծագրելու եւ պատկերներ յօրինելու տղոց փափաքին եւ մանաւանդ, խօսելու եւ պատմելու զրդել տղաքը, որոնցմով անոնք լաւ պատրաստուած պիտի ըլլային՝ նախակրթարանի դասընթացքներուն:

Այս մեթոտը, մեծ յաջողութիւն արձանագրած է ամէն երկիրներու ներքեւ: Կայ եւ աւելին: Մանկապարտիզպանուհին աղջնակ մը գծած է գրատախտակին վրայ, որ սիրուն գլխարկ մը, գեղեցիկ չրջազգեստ մը, մէջքին գօտի եւ ոտքերուն գուլպաներ ունի: Օրիորդը, տղոց կը հարցնէ թէ ի՞նչ գոյնով կը փափաքին որ այս պատկերի զանազան մասերը ներկուին: Եւ փոքրիկները, իրենց նախընտրած գոյներով կը ներկեն նկարը, եւ այսու նկարել ու գոյներու միջեւ զանազանութիւն դնել ալ կը սորվին:

Կարգ մը մանկավարժներ, կ'ըսեն սակայն, որ մարզ Ֆրէօպէլի ամէն բանածին, բառացի հետեւելու պէտք չունի: Դրութիւնը պահել կը բաւէ, բայց կրնայ ան փոփոխութիւններ ներմուծել առարկաներու դործիքներու եւ կազմածներու վրայ: Աւոր մէկ սխալ գոյութիւն չունի, եւ աւոր ոչ ոք կ'առարկէ: Ֆրէօպէլ եւս այս բանին համաձարծիք եղած է անցեալի մէջ:

Ռիչար Լանժ, մեծանուն մանկավարժին տպագրիչն ալ, այս խմաւորով արտայայտուած է, երբ բան է «Ֆրէօպէլ, իր վարդապետութեան մեծ գիծերը միայն քաշած է, արդի մանկավարժութեան կ'ինայ, այդ գիծերուն վրայ չէնքը կառուցանել»:

Պելժիացի հնարամիտ մանկավարժուհիներ լաւ հասկցած են այս կէտը եւ ջանացած, միշտ նոր խաղերով ու խաղալիկներով, տղաքը դաստիարակել, առանց սակայն մոռնալու զնդիկները, խորանարդները, ագիւռները, ցլիկները, կաւի եւ աւազի կոյտերը, թղթեայ ժապաւէնները, յարդի չիւղերը որոնք տղոց համար հետաքրքրական աշխարհ մը կը կազմեն միշտ:

Մանկավարժ մը, անցեալի մէջ, գրած է՝ «Ֆրէօպէլի իսկական դրութիւնը եղած է տղան միշտ խաղով զբաղեցնել, խաղ մը՝ որ ո՛չ թէ աննպատակ եւ յոգնեցուցիչ է, այլ մեթոտով եւ դրօսեցուցիչ, որ ունի հրահանգիչ նպատակ մը· խաղ մը, որ տղան ձեռական ճարտարութիւնը կը զարգացնէ, կ'ընդլայնէ անոր փիզիքական զօրութիւնը եւ կ'աւելցնէ անոր մբաւոր կամ իմացական հարստութիւնը»:

Մանկապարտիզպանուհիներ խաղի այս դրութեան մասնաւոր ուշադրութիւն ընծայելու են, որպէսզի տղան առանց անդրադառնալու, թէ՛ զբօսնու եւ թէ՛ միաժամանակ դաստիարակուի:

Ֆրէօպէլ, բացարձակապէս արգիլած է դասաւանդութիւնը մանկապարտէզներէն ներս: Եւ իսկապէս, այս մեծ մանկավարժին հաստատութեան մէջ, վարժուհիին համար, ամպիոն չկայ: Ան, վարժուհին, միշտ չարժման մէջ է, միշտ պզտիկներուն քովն է, ան նստարանէ նստարան կը չրջի, փոքրիկներուն խաղերուն կը մասնակցի, եւ անոնց զբաղումներուն վրայ կը հսկէ: Այս երեք տարուան մէջ, ահա փոքրիկը, որ ամէն ազդեցութիւն իւրացնելու սաստիկ ընդունակ է, տակաւ կը զարգանայ, կը մեծնայ եւ իր ապագայ դպրոցական կեանքին համար, որոշ փորձառութիւններ ձեռք կը բերէ:

Պայման է, որ մանկապարտէզը, քաղաքի աղմկալից եւ աղտոտ չրջանակէն հեռու գտնուի, որքան կարելի է պարտէզներու մէջ, ուր տղաք առիթ պիտի ունենան ազատ բնութեան մէջ, բոյսերու եւ ծաղիկներու հետ հաղորդելու եւ մաքուր օդի մէջ բարգաւաճելու:

Փափաքելի է նաեւ, որ պարտէզը օժտուած ըլլայ ձկնառատ աւազանով եւ մանկապարտէզի սրահն ալ թռչուններով:

Կը թելադրուի, պարտէզը, իւրաքանչիւր աշակերտի ածու մը տնկանել, կամ չիւր աշակերտի ածու մը տնկանել, եւ աշխատութեան որոշ չրջան մը տալ, կամ տղան բանով մը զբաղեցնել:

Դպրոցը եւ մանաւանդ մանկապարտէզը, կատկած չկայ, որ մեծ ազդեցութիւն ունի տղուն հոգեկան ու մարմնական կազմաւորման վրայ: Ան ոչ միայն ապագայի մարդը, այլ եւ առողջ սկզբունքներու տէր, քաղաքացին պիտի պատրաստէ:

Այս իմաստով, եթէ Մանկապարտէզը մանուկին երազներուն օրրանն է եւ իր նախաքայլերուն առաջնորդը, աւելի վերջ դպրոցը պիտի դառնայ իր գիտութեան չեմարանը եւ իր նկարագրին դարբնոցը:

Քաղեց՝ ԾՐՈՒՐՈՒՆԻ

ՎԻՒԹՈՐ ՀԻՒԿՕ ՏԱՐԻ

ՔԻՉ ՄԸՆ ԱՀ ՏԻԿԻՆ ԱՏԷՒ ՀԻՒԿՈՅԻ ՄԱՍԻՆ

—×—

Վիլըքիէլ, նորմանական փոքրիկ գիւղին դերեզմանատան մէջ տակաւին ընթեռնլի է քարէ մը վրայ փորագրուած արձանագրութիւնը՝ որ կը թուի ամփոփել ամբողջ կեանքի մը պատմութիւնը· «Ատէլ՝ Վ· Հիւկոյի կինը»: Իր աջորավայրին մէջ նոյնինքն Հիւկօ է որ տուն կուտայ այս տապանագրին, անով եղրափակելով Ատէլին ճակատագիրը: Անկայն լեզուն այս վարպետին մօտ ամէն պազպատ արձանագրէն է խոր մտածումի մը: Եթէ Հիւկօ կ'ուզէ որ Ատէլ վտարանուի մխիթարն իր կոզակիցը եղած ըլլալով, արդեօ՞ք այս, ինչպէս հարց կուտայ Անտրէ Մոուա «յեսմանու վրըտին ունենալու փափա՞քն է անձ մը, որ կեանքի մէջ օր մը խոյս տուած էր իրմէ», թէ «բարեկամուհիի մը հաւատարմութեան ընծայուած յարգանքի տուրք մը»: Անկասկած Հիւկոյի հպարտութիւնը դեր ունեցած է հոս:

Ո՞ւր կը սկսի Ատէլի եւ Հիւկոյի պատմութիւնը· անոնց, որոնց համար հասարակաց մանկութենէ մը եւք սկսը խաղերու բնական մէկ չարունակութիւնն է: Պարտէզ մըն է, որ առաջին թատերաբեմը, վկան կ'ըլլայ անոնց առաջին յուզումներուն:

Պարտէզը մեծ էր, խորունկ, խորհրդաւոր, եւլն.:

Երկու ընկերներ չատ կուգան միանալու փոքրիկ Հիւկօներու խաղերուն: Փիէռ Ֆուշէի պատակներն են. ան ընտանեկան մօտիկ բարեկամ մըն է: Այսպէսով Ատէլ մուտ կը գործէ Վիլքիէրի կեանքէն ներս: Գրեթէ ամէն օր իրարու կը հանդիպին անոնք: Ոչինչ աւելի մաքուր, քան այն սէրերը՝ ուր ենթակաները կ'անդիտանան թէ կը սիրեն: Սակայն այս անգիտացումը չի կրնար յաւերժական ըլլալ...: «Մեր գլուխները կը հպէին, մեր մազերը կը խառնուէին, մեր չունչերը կը մօտենային իրարու, եւ մեր չրթունքները չանկարծ...» պիտի վերյիշէ Հիւկօ:

Ամէնէն զարմանալին այն է որ երկու ընտանիքներն ալ ոչ մէկ կասկած կ'ունենան այն գեղեցիկ պատմութեան մասին որ ծնունդ կ'առնէ: Երկու երիտասարդները իրենց կը վերապահեն իրենց սիրոյն հրաչալի յայտնութիւնը: «1819 Ապրիլ 26ին էր, իրիկուն մը, երբ նստած կի ոտքերուդ տակ, ու դուն ուզեցիր պիտնալ ամենամեծ գաղտնիքս, խոստանալով պատմել քուկդ» պիտի գրէ յետագային Հիւկօ իր կնոջ:

Աւելի քան երեք տարի երիտասարդական այս կիրքը պիտի տակայ փորձութիւններու: Իրականութեան տեղեկանալով, երկու ընտանիքներն ալ խոտիւ կը հակառակին այս մերձեցումին, զոր կը նկատեն անցողակի քմայք մը: Ցետոյ, հակառակ իր հանճարին վաղահաս յայտ-

քին համար, որոշ փորձառութիւններ ձեռք կը բերէ:

Պայման է, որ մանկապարտէզը, քաղաքի աղմկալից եւ աղտոտ չրջանակէն հեռու գտնուի, որքան կարելի է պարտէզներու մէջ, ուր տղաք առիթ պիտի ունենան ազատ բնութեան մէջ, բոյսերու եւ ծաղիկներու հետ հաղորդելու եւ մաքուր օդի մէջ բարգաւաճելու:

Փափաքելի է նաեւ, որ պարտէզը օժտուած ըլլայ ձկնառատ աւազանով եւ մանկապարտէզի սրահն ալ թռչուններով:

Կը թելադրուի, պարտէզը, իւրաքանչիւր աշակերտի ածու մը տնկանել, կամ չիւր աշակերտի ածու մը տնկանել, եւ աշխատութեան որոշ չրջան մը տալ, կամ տղան բանով մը զբաղեցնել:

Դպրոցը եւ մանաւանդ մանկապարտէզը, կատկած չկայ, որ մեծ ազդեցութիւն ունի տղուն հոգեկան ու մարմնական կազմաւորման վրայ: Ան ոչ միայն ապագայի մարդը, այլ եւ առողջ սկզբունքներու տէր, քաղաքացին պիտի պատրաստէ:

Այս իմաստով, եթէ Մանկապարտէզը մանուկին երազներուն օրրանն է եւ իր նախաքայլերուն առաջնորդը, աւելի վերջ դպրոցը պիտի դառնայ իր գիտութեան չեմարանը եւ իր նկարագրին դարբնոցը:

Քաղեց՝ ԾՐՈՒՐՈՒՆԻ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ

ՈՐՈՇՈՒՄ

Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը որոշել է Հայաստանի Հանրապետության Ազգային ժողովի ընտրությունները նշանակել 2021 թվականի հունիսի 20-ին:

ՀՀ վարչապետ
Ն. ՓԱՇԻՆՅԱՆ

ԵՐԵՎԱՆ
2021 թվականի մայիսի 20

ՈՐՈՇՈՒՄ

Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը որոշել է Հայաստանի Հանրապետության Ազգային ժողովի ընտրությունները նշանակել 2021 թվականի հունիսի 20-ին:

ՀՀ վարչապետ
Ն. ՓԱՇԻՆՅԱՆ

ԵՐԵՎԱՆ
2021 թվականի մայիսի 20

ՈՐՈՇՈՒՄ

Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը որոշել է Հայաստանի Հանրապետության Ազգային ժողովի ընտրությունները նշանակել 2021 թվականի հունիսի 20-ին:

ՀՀ վարչապետ
Ն. ՓԱՇԻՆՅԱՆ

ԵՐԵՎԱՆ
2021 թվականի մայիսի 20

ՈՐՈՇՈՒՄ

Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը որոշել է Հայաստանի Հանրապետության Ազգային ժողովի ընտրությունները նշանակել 2021 թվականի հունիսի 20-ին:

ՀՀ վարչապետ
Ն. ՓԱՇԻՆՅԱՆ

ԵՐԵՎԱՆ
2021 թվականի մայիսի 20

(Շար. Ա էջէն)

կոյտ եկաւ եւ նախագահն ալ միացաւ Վ. Ժիսքար տ'Էսթէնի եւ 5 նախկին նախարարապետի, նոր դիմում մը կատարելու համար սահմանադրական Խորհուրդին առջեւ: Ծանօթ է, որ ասոնց առարկութիւնը կը վերաբերի կանոնադրական հարցի, այսինքն կը պահեն որ նախագահը իրաւունք չունէր օգտագործելու Սահմանադրութեան թիւ 10 յօդուածը:

ՊԱՊՐ առն վերադարձաւ, 12 օրուան չրջապտոյտէ մը եւոք, որ վերջ դուաւ Ալլահի հողին վրայ, Մարոք: Հասան մեծ կարեւորութիւն կու տար այս այցելութեան եւ կ'ուզէր ցոյց տալ թէ իսլամըն ու Հռոմ այլեւս կրնան խօսիլ՝ հաւասարէ հաւասար:

ՌՈՒԱՑԱՑԻ (Կեդր. Ֆրանսա, Օվեռնը) Մեթրովոլ պանդոկին մէջ, կազի արկածի հետեւանքով պայթում մը տեղի ունեցած է: 2 մեռեալ եւ 16 վիրաւոր կար:

ԳՈՐԾԱԶՐԿՈՒԹԻՒՆԸ թեթեւ յաւելում մը կրեց Ֆրանսայի մէջ, Յուլիսին: Աշխատանք գտնելու 22 հազար նոր գիմում եղած է:

IIe congrès médical national

13 - 14 - 15 Septembre
Hôtel Nikko - Paris

TARIFS

FORFAIT CONGRES (comprenant inscription au congrès, séances scientifiques et communautaires, déjeuner du Vendredi et Samedi) : 800 Francs

INSCRIPTIONS AU CONGRES (seulement séances scientifiques et communautaire) : 500 Francs

Renseignements et inscriptions :
U.M.A.F.
7, rue Delaunay — 78000 Versailles
Tél . : (6) 446. 12. 67

Ս. ՄԵՍՐՈՊ ԿՐԹԱՐԱՆ

Ս. Մեսրոպ Կրթարանի մանկապարտէզի վերամուտը՝ երկուշաբթի, Սեպտեմբեր 9: Տեղեկութիւններու եւ արձանագրութեանց համար կը խնդրուի դիմել վարժարան:

Հեռաձայն՝ 378 - 92 - 91

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ ՎԱԹՍՈՒՆԱՄԵԱԿԻ ԱՌԹԻՒ

ԼԱՄՈՐԼԻ. - Շարթ 1000 Ֆ.:

ՓԱՐԻԶ. - Տիկին Անահիտ Հրաչեան 500 Ֆ.:

ՓԱՐԻԶ. - Օր. Գոհարիկ Գէորգեան 300 Ֆ.:

ՏԷՍԻՆ. - Տէր եւ Տիկին Յովհ. Հաթելեան 300 Ֆ.:

ԻՄԻ. - Ա. Քէօչկէրեան 100 Ֆ.:

ՆՈՒԷՐ

Տիկին Անահիտ Հրաչեան 500 Ֆ. կը նուիրէ Կապոյտ Ալիի լիբանահայ տղոց ճամբու ծախքի ֆոնտին (առանձ «Ցառաջ»էն):

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

ԴՐԱԽԱՆՈՒԹԸ
ՏՐԱՄԱԴՐԵԼԻ ԵՆ

Եկեղեցւոյս դրախանութը ստացած է Հայկական Սովետական Հանրապետութեան 10-րդ հատորը: Կան նաեւ 4-րդ, 9-րդ հատորները, ինչպէս նաեւ մանկական հանրապետարանի Ա. հատորը: Ստանալու համար դիմել՝
Eglise Arménienne
339, ave. du Prado — 13008 Marseille
Tél. : (91) 77 - 84 - 70

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հ. Բ. Ը. Մ. եւ Խաչեան Բարեկամական Միութիւնը կ'ողեկոչեն՝
ՎԱՀԱՆ ՏԷՐԵԱՆԻ
ծննդեան 100-ամեակը, Կիրակի, Հոկտեմբեր 6-ին:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
55ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅԹԸ

Կիրակի, Մարտ 2-ին
կէսօրէ վերջ ժամը 2·30-ին
Salle de la Chimie
28 bis, rue St. Dominique
Paris 7e — Métro: Invalides

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հ. Բ. Ը. Մ. եւ Խաչեան Բարեկամական Միութիւնը կ'ողեկոչեն՝
ՎԱՀԱՆ ՏԷՐԵԱՆԻ
ծննդեան 100-ամեակը, Կիրակի, Հոկտեմբեր 6-ին:

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԵՐ

- ՀԱՏՈՒԿ ՀԱՅ ԴԱՏԻ ՎԵՐԱԲԵՐՈՂ ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ՀԱՅԵՐԸ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՄԷՋ ՍԿԻԶԲԷՆ Ի ՎԵՐ -

ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ «ՅԱՌԱՋ»

Գինն 80 Ֆր.

Թղթատարի Ծախքով 88Ֆր. 50

ԴԻՄԵԼ՝

ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ
51, rue Monsieur Le Prince 75006 PARIS

կամ՝

«ՑԱՌԱՋ»

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH» — 83, Rue d'Hauteville - 75010 Paris
Commission Paritaire: N° 55935

-- ՎԵՐԱՄՈՒՏ --

ՄԱՐՍԷՅԼ

ՍԱՀԱԿ - ՄԵՍՐՈՊ ՄԻՈՐԵԱՑ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԼԵԶՈՒԻ ԴՊՐՈՑԻ ԲԱՑՈՒՄ

Սեպտեմբեր 11

Մարսէյլի Սրբոց Թարգմանչաց մայր եկեղեցւոյ Սահակ - Մեսրոպ հայերէն լեզուի միօրեայ դպրոցի 1985 - 86 տարեշրջանի դասընթացքները կը վերսկսին Սեպ·11-ին: 5 տարեկանէն սկսեալ:

Այս տարի դպրոցիս մէջ կը դասաւանդուին՝

1· - Հայոց լեզու -ամէն տարիքի համար-:

2· - Հայոց պատմութիւն:

3· - Կրօնք:

4· - Հայկական երաժշտութիւն:

5· - Մանկանց երգչախումբ -պատարագի երգեցողութիւն, ղեկավարութեամբ՝ Խաչիկ Երլմազեանի-:

Դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան եկեղեցւոյս մշակութային տան մէջ, ամէն Զորեքշաբթի ժամը 10 - 12 եւ 14 - 17ի միջեւ:

Օթօքարի ապասարկութիւն եւ կէսօրեան ճաշի կարելիութիւն ունի դպրոցը: Արձանագրութիւնները կարելի է կատարել դպրոցի տեսուչ Գարեգին վրդ. Պէքճեանի մօտ, ամէն օր, վերոյիշեալ ժամերուն:

Հասցէ՝
Eglise arménienne
339. av. du Prado, 13008 Marseille
tél. (91) 77 84 70

Ս. ՄԵՍՐՈՊ ԿՐԹԱՐԱՆԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ

ՃԱՇ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՇԱԲԱԹ, ՆՈՅԵՄԲԵՐ 16

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տունը կը պատրաստէ՝

«ՀԱՑ ԳՐՔԻ»

ցուցադրութիւն մը, 1985, Հոկտեմբերին համար, որ տեղի պիտի ունենայ՝
Palais de la Bourse «Musée de la Marine»
La Canebière. Marseille

×

Մարսէյլի բոլոր կազմակերպութիւններէն կը խնդրուի նկատի առնել ՅՈՒՆՈՒԱՐ 25-ի թուականը՝ գրաւուած օր կապոյտ Ալիի քաղաքի մասնաճիւղի կողմէ:

×

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ պարահանդէսը՝ Նոյեմբեր 9, Շաբաթ գիշեր:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ԵՐԿՍԵՌ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

1985 - 1986 ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ

Դպրոցասէր Տիկնանց Երկսեռ վարժարանի 1985 - 1986 տարեշրջանի արձանագրութիւնները սկսած են: Վարժարանը ունի մանկապարտէզ, նախակրթարան եւ երկրորդականի 6-րդ, 5-րդ եւ 4-րդ դասարանները:

Ինքնաշարժներու ապասարկութիւնը կը կատարուի հետեւեալ շրջաններու մէջ. -

Առնուվիլ, Վիլիէ լը Պէլ, Կուսէնվիլ, Օշնէ սու Պուա, Սեվրան, Լիվրի - Կարկան, Մոնֆէրմէյ, Վիլփէնթ, Տրանսի, Ռոմֆնվիլ, Կաներլի, Փարիզ 20-րդ:

Վարժարանը կը պահէ գիշերօթիկ բաժինը:

Դիմել տնօրէնութեան. - 1, Պուլվարտ տիւ Նոռ, 93340 լը Ռէնսի, Երկուշաբթիէն՝ Ուրբաթ, առաւօտեան ժամը 10-էն մինչեւ կէսօրէ ետք ժամը՝ 17: Հեռաձայն.- 381 - 01 - 72 :

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Փարիզի ազատագրութեան 41րդ տարեդարձին առթիւ Անանուն-ի կողմէ կը կատարուի Բոցի արձարձումը,

Ուրբաթ, Օգս· 23, ժամը՝ 18·30-ին

Ժամադրավայրը՝ ժամը՝ 17·45-էն սկսեալ Պալզաք փողոցի եւ Շան գ'Էլիզէի անկիւնը, ուրկէ թափօրը կը մեկնի ժամը 18·15-ին զինուորական նուագի ընկերակցութեամբ:

Երկու օր վերջ՝

Կիրակի, Օգս· 25, ժամը՝ 16-ին

Մոնթաբանա, Յունիս 18-ի Հրապարակը, ոդեկոչումը կը կատարուի վերման անձնաւորութեան զոհ· Լբքլերի ու պնդպետ Ռօլ Թանկիին 1944, Օգս. 25-ին:

Հայ Նախկին Դիմադրականներու Բարեկամական Միութիւնը հրաւիրուած ըլլալով այս զոյգ արարողութեանց՝ կոչ կ'ընէ մեր ազգայիններուն՝ խուռներամ մասնակցութեամբ արտայայտել իրենց հաւատարմութիւնը յանուն ազատութեան ու արդարութեան իրենց նահատակներուն յիշատակին:

ՍԱՄՈՒԷԼ-ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Բացուած են արձանագրութիւնները 1985 - 1986 տարեշրջանին համար: Հայեցի եւ լաւագոյն կրթութեան մը համար, դիմեցէք· -

Collège Arménien Samuel Moorat
26, rue Troyon — 92310 Sèvres
Հեռաձայն· - 534 - 68 - 28

Կ'ընդունուին միայն ուսումի յարմարութիւն ունեցող բարեկիրթ պատանիներ մինչեւ 13 տարեկան:

Տարեթոշակի դիւրութիւններ, ուսումի մէջ յառաջադէմ թեկնածուներու:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հ· Բ· Ը· Միութեան Փարիզի մասնաճիւղի՝

ՏԱՐԵԿԱՆ ՃԱՇ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Շաբաթ, Հոկտեմբեր 19-ին՝ Էնթէրփոն-Թիճանթալ պանդոկի սրահին մէջ:

×

Ալֆորվիլի Ս .Պօղոս - Պետրոս եկեղեցւոյ Մատաղօրհնութիւնը, Կիրակի, Հոկտեմբեր 13-ին:

×

Ֆրանսահայ Կապոյտ Ալի Մարսէյլ քաղաքի վարչութեան ճաշը տեղի կ'ունենայ Հոկտեմբեր 6-ին, Կիրակի, ցերեկ:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ
ՀԱՑ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

ՓԱԿ Է
ՕԳՈՍՏՈՍ 1ԷՆ 31

«ՅԱՌԱՋ»Ի
Ընթացիկ Ազդարու Սակագինը

Մահազդ	300	(355,80)
Հոգեհանգիստ	200	(237,20)
Շնորհակալիք	200	(237,20)
Հարսնիք, նշանտուք	200	(237,20)
Ծնունդ	200	(237,20)

Բոլոր ազդերու սակերուն վրայ, հարկ է աւելցնել 18,60% Թ.Վ.Ա. (տե'ս վաճառքի մէջ ընդհ· գումարը):

Այս գիները կը վերաբերին մէկ անգամ հրատարակելի ազդերու, մինչեւ մէկ քառորդ սիւնակ (25 տող) չեւ մէկ քառորդ սիւնակ (25 տող) մահազդներու պարագային եւ 1/8րդ (12-13 տող) մնացեալին:

Առեւտրական եւ այլ ծանուցումներու համար, դիմել թերթին վարչութեան:

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՕԳՈՍՏՈՍ
22

JEUDI
22 AOUT
1985

LE NUMERO : 3,00 F

ՅԱՌԱՋ

HARATCH

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE - FONDE EN 1925
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Directrice: Arpik Missakian

Tél.: 770.86.60 — Telex: HARATCH 280 868 F
C.C.P. Paris 15069-82 E — 51027317 A R.C. Paris

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 500 Ֆ. - Վեցամսեայ : 260 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 550 Ֆ. - Հատը : 3,00 Ֆ.

61ԴԱՐԻ — ԹԻՒ 16.033 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 61e ANNÉE — No 16.033

ԺԸՆԵՒ

ՏԷՐ - ՋՕՐԷՆ ՍԱՊՐԱ - ՇԱԹԻԼԱ ԱՊԱ՝ ՊԱՆԿԱՑԱՏԷՇ...

ՈՒԻԹԸՔԸՐ ԱՆԴՐԴՈՒԷԼԻ ԿԸ ՄՆԱՑ

ՀԱՅԿ. ՄԻՋԱՄՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Մինչեւ երեքշաբթի ցերեկ, վիճաբանութիւնները չարունակուեցան ՄԱԿ-ի մարդկային իրաւանց ենթայանձնախումբի նիստին: Ինչպէս գրած էինք մեր նախորդ թիւով, երբ ծեծուած է անգլիացի զեկուցաբերին տեղեկագրին 24րդ յօդուածը, որ կը վերաբերի Հայերու ցեղասպանութեան, բազմաթիւ եղած են խօսք առնողները, առաւելաբար ներկայացնելու համար իրենց առարկութիւնները, նոյնիսկ՝ բացէ ի բաց իրենց ընդդիմութիւնը:

Այսպէս, կարելի է «մեր բարեկամներուն» կարգին հաշուել ենթայանձնախումբի հետեւեալ անդամները (ի դէպ, յիշենք անդամ մը եւս, որ այս անդամները ներկայացուցչական որեւէ հանդամանք չունին, այլ պարզապէս մասնագէտներ են)...

Եգիպտացի մասնագէտ՝ Խալիֆա կը յայտարարէ որ «ցեղասպանութիւն» որակումը հրէական լոպիին կողմէ հնարուած բան մըն է: Ինչ կը վերաբերի Հայերու ցեղասպանութեան, կը կասկածի անոր վաւերականութեան մասին եւ բան իրեն ՄԱԿ-ի որեւէ նման վաւերաթուղթ կրնայ միայն քաջալերել ահաբեկչութիւնը: Ինչ որ ալ եղած ըլլան «օսմանեան օրինազանցութիւն»ները, Եգիպտացին կը նախընտրէ որ Ուիթըքըրի տեղեկագիրը նչէ Սապրա եւ Շաթիլայի մէջ Իսրայէլացիներու գործած ցեղասպանութիւնը: Աւելի ուշ կուտայ Ֆրանսացի մասնագէտին՝ Ժուանէ, որ միջամտէ: Ան հետեւեալ ճշդումը կ'ընէ. - «Նման պարագաներու մէջ, պետութիւնները ընդհանրապէս կը չգան «խեղդել» եղածը եւ իմ երկիրս ալ, իր պատմութեան ընթացքին չէ խուսափած ատկէ: Արդ, իսրայէլեան իշխանութիւնները քաջութիւնն ունեցան լուրջ քննութիւն մը հրահանգելու եւ պատիժներ սահմանելու: Երբ նման արարքներ ցեղասպանութիւն կամ ջարդ կ'որակուին, ըստ իր կարծիքին, պէտք է նկատի առնել որ միայն Սապրա եւ Շաթիլա չըլլայ, ուրիշներ ալ եղան, գործուած ուրիշներու կողմէ: Ներկայիս, ականատես կ'ըլլանք լոպիի գործողութեան մը տասպակացնելու եւ ուրանալու համար նոյն ցեղասպանութիւնները: Արդ, ինչ կը վերաբերի Հրեաներու, ինչպէս նաեւ Հայերու ցեղասպանութեան, կարելի չէ ըսել թէ լուրջ ուսումնասիրութիւն չկայ եւ հարկ է սահմանափակուիլ ժամանակակից պատմութեան, որ թոյլ կուտայ հիմնուիլ այդ ուսումնասիրութեանց վրայ, քան անմիջական պատմութիւնը ոգեկոչել»:

Ամերիկացի մասնագէտը կարգ մը արարկութիւններ կ'ընէ, որոնք դժուար թէ ընդունելի դարձնեն տեղեկագիրը, իր ներկայ ձեւին մէջ:

Խորհրդային մասնագէտը չատ աւելի խիստ է: Սոֆինակի զօրավիգ է եգիպտացիին: Աւելի հեռու ալ կ'երթայ: Կ'ուզէ որ ամէն տարի ոդեկոչուի Սապրայի եւ Շաթիլայի ցեղասպանութիւնը: Յետոյ, տեղեկագիրը, կ'ըսէ, կը դատապարտէ ամէն բնոյթի բռնութիւն, ինչ որ՝ «համայնավարները չեն կրնար ընդունիլը»: Ու կը թուէ Հարաւ - ափրիկեան, ԻՒԱ-ի, ՊԱԿ-ի ազատագրական չարժումները:

Ցորդանանցին, Ալ Խաչունէհ բոլորովին աւելորդ կը գտնէ տեղեկագիրը:

Մարոքցին, Տահակ, մէկ ժամ կը խօսի նոյն բանը ըսելու համար:

Պանկլատէշի մասնագէտը՝ Շովտիւրի, Հանրապետութեան Նախկին Նախագահ, վերջին հարուածը կուտայ յայտարարելով թէ տեղեկագրէն պէտք է վերցուի թիւ 24 պարբերութիւնը (որ կը համապատասխանէ նախորդ տեղեկագրին նշանաւոր 30-րդ պարբերութեան) որպէսզի չքուէարկուելու վտանգին չբախի ենթայանձնախումբին կողմէ:

Այս վիճաբանութեանց կ'արձագանգին Լը Մոնտ (Օգս. 20) եւ Ժուռնալ տը Ժընեւ (Օգս. 19) ձագկելով (մանաւանդ Լը Մոնտի մէջ, Իպապէլ Վիչնիաք) վերոյիշեալ արտայայտութիւնները, փնտռելով նաեւ անոնց դրդապատճառները:

Երկուշբթի օր, Օգս. 19, նիստերուն, ոչ պաշտօնական հանդամանքով, խօսք կ'առնէին փրոֆ. Շ. Թորիկեան, Պ. Թոսունեան, Հր. Պալեան, որ կը կարդար փրոֆ. Տատրեանի պատրաստած միջամտութիւնը եւ Պ. Մալխասեան, բոլորն ալ պարզելով մեզի ծանօթ տեսակէտները:

Ապա խօսք կ'առնէին նաեւ ոչ - կառավարական ներկայացուցիչներ Թուրքիոյ, Փաքիստանի: Անպատրյի կողմէ, ամերիկահայ Ալֆրէտ Աթաէվը նորէն հրապարակ կ'իջնէր, պաշտպանելու համար՝ չպաշտպանուելիքը:

Հուսկ, երեքշաբթի առաւ, Օգս. 20, կը խօսէր Ուիթըքըրը, պաշտպանելով իր տեղեկագիրը եւ չհետեւելով թէ հայկ. ցեղասպանութեան հարցը անվիճելի է:

×

ՕՏԱՐ ՄԱՄՈՒԿ

«THE ECONOMIST» ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՊԱՐԲԵՐՈՒԹԵՆԷՆ ՂԱՐԱԲԱՂ

—×—

Անգլիական այս չատ տարածուած շաբաթաթերթը - էֆոնոմիսթ - իր վերջին թիւին մէջ (Օգս. 17 / 23) չահեկան ակնարկ մը հրատարակած է Հայերուն մասնարկ մը հրատարակած է Հայերուն մասին, ուր նախ կ'անդրադառնայ Պէյն Ուիլսին, ուր նախ կ'անդրադառնայ Պէյն Ուիթըքըրի տեղեկագրին մէջ, Հայերու ցեղասպանութեան վերաբերող պարբերութեան (24րդ) որքան կարելի է ոչ- գրգռիչ ընոյթին (օրինակ՝ օսմանեան որակումը), աւելցնելով թէ այսուհանդերձ Թուրքերը բարկութեամբ հակազդած են: Անցեալին, Թուրքերը միշտ արդելք եղած են, որ Հայերու ցեղասպանութեան որեւէ ակնարկ ըլլայ, միջազգային պաշտօնական փաստաթուղթերու մէջ, բայց ներկայիս Թրքական ազդեցութիւնը հարկ եղածին չափ զօրաւոր չէ յաղթահարելու համար չուրջ 6 միլիոն Հայերու, օրէ օր աճող ազդեցութիւնը:

Ցօդուածագիրը (ի դէպ, ստորագրութիւն չկայ) կ'ըսէ թէ Հայերը կռուազան են, աւելի ըսել կ'ուզէ հաւանաբար՝ անմիսթան, եւ կ'ակնարկէ այս առընչութեամբ էջմիածին - Անթիլիաս բանավէճին, ընդունելով սակայն որ եթէ կայ հարց մը, որ զիրենք կը միացնէ, այն է 1915 - 16ի ցեղասպանութեան ճանաչումը: Սփիւռքի մէջ ալ խորապէս կապուած կը մնան իրենց արմատներուն: Արմատախիլներու զաւակները սկսած են քաղաքական ասպարէզ նետուիլ, Քալիֆորնիոյ նահանգապետը՝ Ճորճ Տէօքմէճեան Հայ է: Թերթը կը խօսի նաեւ Ծոր. Հայասատանի մասին - 15 խորհրդային հանրապետութիւններուն փոքրագոյնը - եւ անոր յարաբերութիւններուն՝ Սփիւռքի նոր յարաբերութիւններուն՝ Սփիւռքի հետ: Շատերու համար, կ'ըսէ հպարտութեան աղբիւր է նաեւ, անտեսապէս բարգաւաճ:

Վերջաւորութեան, կ'ըսէ թէ Հայաստանի ժողովուրդը կը գիտակցի, որ Սփիւռքի Հայութեան ազդեցութիւնը կ'օգնէ իրեն, որ անկախութեան որոշ աստիճան մը վայելէ - խորհրդային հսկացողութեամբ - երախաներու մկրտութիւնը (2 / 3 համեմատութեամբ) կը յիշէ այս առթիւ, աւելցնելով թէ խօսքի ազատութիւնը սահմաններ ունի եւ կ'ակնարկէ Հելսինքիի տեղական յանձնախումբին ճակատագրին: Հուսկ, յայտնելով թէ, Ծոր. Հայաստանի ժողովուրդը զգալով որ իր լեռնային հողամասը չատ փոքր է, պարփակելու համար Հայաստանէն դուրս ապրող մէկ միլիոն Հայերը, կ'ուզէ որ Մոսկուա իրեն վերադարձնէ Ղարաբաղը (բնակչութեան 80 %ը Հայ) եւ նաեւ օգնէ իրեն պահանջելու համար հայկ. հողերը Թուրքիայէն: Հանրապետութեան մէջ, չատ Հայեր, կ'ընդունին որ, խորհրդային թաթը, նոյնիսկ երբեմն ծանր, այնքան բիրտ չէ որքան եղած է օսմանեան թաթը:

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻ մէջ, օրակարգն ըլլալով հանդերձ Նոր - Քալետոնիան, վէճերը կրկին կեդրոնացան Կրինփիսի հարցին վրայ: Կօտէն բուռն յարձակում մը կատարեց, չհետեւելով թէ Պետութեան բարձրադոյն Ներկայացուցիչները կ'ուզեն խոյս տալ իրենց պատասխանատուութիւններէն, արդ կ'ըսէ Իւ - Տէ - Էֆ խումբին նախագահը. - «Կամ պետութեան ղեկավարն ու նախարարապետը լուր չունէին եւ ուրեմն մեղաւոր են անհոգութեամբ, կամ՝ տեղեակ էին եւ այն ատեն պէտք է ստանձնեն իրենց ձախողութեան հետեւանքները»: Արդարեւ, գաղտնի սպասարկութեանց ըրածը չէ որ կը դատապարտուի, այլ՝ մէջտեղ ելլելը: Գալով Լոնիւմ, չատ խնդալիք դուաւ իր հրաժարումին վերաբերող հարցումը եւ միչտ խընդալով, ըսաւ թէ այսպիսի բան մը չէ անցած մտքէն: Ուշ գիշերին, երեսփոխանները զբաղեցան բուն օրակարգով, որ Նոր - Քալետոնիոյ օրինագիծն է: Միայն ընկերվարականները թեր քուէարկեցին (ինչ որ կը բաւէ) եւ այս քուէարկութեամբ հարցը վերջնապէս փակուած կ'ըլլար, եթէ ընդդիմութիւնը նոր դիմում մը ըրած չըլլար Սահմանադրական Խորհուրդին:

ՊԻՔՐՈՒԹ դժոխքի վերածուած է կըրկինը, արդէն տասը տարիէ ի վեր միայն չատ ժամանակաւոր ելքեր վայելեց այդ դժոխքէն, եւ նոր ոճրափորձ մը 24 մեռեալ եւ մօտ 100 վիրաւոր պատճառած է: Իսկ Տրիպոլիի մէջ, կրկին թակարդ - կառք մըն է, որ պայթած է: 43 մեռեալ կար եւ 100է աւելի վիրաւոր: Ոճրափորձին տէր եղած են. - «Մայրիի քրիստոնեայ յեղափոխականները»: Ի՞նչ ըսելիք մնացած է Լիբանանի մասին: Ոչինչ: Եւ սակայն, լրագրողները դեռ ըսելիք կը փնտռեն, յաճախ ալ կը գտնեն, ինչպէս Լիպերասիոն, որ բառախաղ խորագրէ մը դատ (սան - փուռ - սան, բայց անշուշտ՝ արիւն ուղղագրութեամբ), զրուքիններ լոյս ընծայած է եւ խմբագրական մը: Պէյրութ կը խորագրէ, Մարք Քրավէց անհետացման ճամբու վրայ, չանտեսելով սակայն թէ մայրաքաղաքը կը մնայ ճոխ, յանդուգն, վայելուչ, մինչեւ իսկ երբ հոգեվարքի մէջ է: Այս է «լիբանանեան հրաշքը»...

ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ մէջ, փոփոխութիւնները կը չարունակուին: Այս անգամ, վրաստանի կուսակցական ղեկավարութեան մէկ չատ ազդեցիկ անձն է՝ Սոլիկո Ցապէյչվիլի որ պաշտօնազբկուած է «իր աշխատանքին մէջ անբաւարարութեան» համար: Տեղը պիտի անցնի, հաւանաբար, Ժիվի Անչապազէ:

ԳԱՀԻՐԷի մէջ սպանուեցաւ իսրայէլացի դիւանագէտ մը, բայց Իսրայէլ հաստատեց թէ բան պիտի չփոխուի երկու երկիրներու յարաբերութեանց մէջ:

ՆԻՒ - ՏԷԼՀԻի մէջ, Սիխերը սպանած են իրենց մէկ չափաւոր պարագլուխը, որ վերջերս հաշտութեան համաձայնագիր մը ստորագրած էր նախարարապետ՝ Կանտիի հետ:

ՖՐԱՆՍԱՑԻ արտաքին առեւտուրը չատ դէչ արդիւնք մը արձանագրած է Ցուլիսին, 3,8 միլիառ Ֆրանք բացով:

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱԽՕՍ

ԵՐԵՒԱՆ (ԱՐՄԷՆՓՐԷՍ ՕԳՈՍՏՈՍ 10/16)

ԵՐԵՒԱՆԻ ԲՆԱԿՉՈՒԹԻՒՆԸ

Երեւանի բնակչութիւնը 1985, Յուլիս 1-ին եղած է մէկ միլիոն հարիւր չիսունը հինգ հազար երեք հարիւր հոգի: Այս տեղեկութիւնը տուած է Երեւանի վիճակագրական վարչութիւնը:

ՓՈՒԹՊՈԼ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ Ա. ԴԱՍԱԿԱՐԳ
«ԿՈՏԱՅՔ» ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՄԷՋ

Առաջին անգամ է որ Աբովեանի Կոտայքը ներկայացած է Մոսկուայի խաղացողներուն եւ ըստ երեւոյթին ասիկա հոգեբանական տեսակէտէ բացասական դեր խաղացած է: Թէեւ տեղական Լոկոմոտիվի հետ հանդիպումին առաջին վայրկեանները անցած են հաւասար պայքարով. սակայն առիէ վերջ, դաշտին տէրերը իրենց փորձառու խաղացողներով նախաձեռնու թիւնը ձեռք առած են, եւ առաջին կիսախաղի վերջաւորութեան երեք վայրկեան մնացած կալաշնիկով կրցած է արձանագրել առաջին կոլը:

Երկրորդ կիսախաղին Աբովեանցիները չատ ճիգ թափած են խաղին ընթացքը փոխելու համար, եւ քանի մը անգամ կրցած են նպաստաւոր առիթներ ստեղծել, սակայն չեն յաջողած զանոնք օգտագործել: Իսկ 66-րդ վայրկեան - նին Կոտայքի դէմ փենալթի մը վերջ տրուած է պարտութենէն փրկուելու որեւէ յոյսի եւ Լոկոմոտիվ յաղթական դուրս եկած է 2 - 0:

Կոտայք 5րդ դիրքի վրայ է, 26 կէտով:

կուած է «իր աշխատանքին մէջ անբաւարարութեան» համար: Տեղը պիտի անցնի, հաւանաբար, Ժիվի Անչապազէ:

ԳԱՀԻՐԷի մէջ սպանուեցաւ իսրայէլացի դիւանագէտ մը, բայց Իսրայէլ հաստատեց թէ բան պիտի չփոխուի երկու երկիրներու յարաբերութեանց մէջ:

ՆԻՒ - ՏԷԼՀԻի մէջ, Սիխերը սպանած են իրենց մէկ չափաւոր պարագլուխը, որ վերջերս հաշտութեան համաձայնագիր մը ստորագրած էր նախարարապետ՝ Կանտիի հետ:

ՖՐԱՆՍԱՑԻ արտաքին առեւտուրը չատ դէչ արդիւնք մը արձանագրած է Ցուլիսին, 3,8 միլիառ Ֆրանք բացով:

ՀՐԵՇՏԱԿՆԵՐՈՒ ՔԱՂԱՔԻՆ ՄԷՋ

ՅՈՎԻԿ ԷՓԵԱՆ

Քալիֆորնիան տարբեր աշխարհ մըն է: Նահանգը կարծէք մաս չի կազմեր Միացեալ Նահանգներու: Շատերու համար Ամերիկան Քալիֆորնիան է միայն: Այս երեւոյթը աւելի նկատելի է մանաւանդ մեր հայրենակիցներուն մօտ: Լոս Անճըլըսը աւելի սերտ կապեր ունի Պուրճ Համուտի, Պէյրութի, Հալէպի, Թեհրանի ու նոյնիսկ Երեւանի հետ քան Միացեալ Նահանգներու այլ ջրջաններու հետ: Հոս, մերինները այնքան կլանուած են իրենց տեղական հարցերով - մշակութային, կրթական, մարզական, հրատարակչական եւ եկեղեցական - որ կարծեք Քալիֆորնիոյէն դուրս գոյութիւն չունին հայկական հաւաքականութիւնները: Շատեր, տասնեակ մը տարիներ հոն ապրած ըլլալով հանդերձ, երբեք չեն այցելած տարբեր նահանգներ:

Անշուշտ, Լոս Անճըլըսի ամէնէն հանրածանօթ ու քաշողական ջրջանը միշտ նկատուած է Հոլիվուտը: Երազային ապրումներ, զգացումներ ու երեւակայութիւններ արթնցնող այդ անունը, աշխարհի ամէն կողմը, բոլոր ժողովուրդներուն համար, կախարդիչ հանգամանք եւ հրապոյր ունի: Շատերու երեւակայութեան մէջ Հոլիվուտ կոչուած ջրջանը զրահատային վայր մըն է, գեղեցիկ հանրային պարտէզներով, մաքուր պողոտաներով եւ մանաւանդ համաչխարհային հռչակ ունեցող չարժանկարի աստղերու որպէս բնակավայր: Այդ խաբկանքը ունին մանաւանդ Հայաստանի մեր ազգակիցները: Կը յիշեմ, օր մը, տիկին մը մեր պանդոկի սպասման սրահին մէջ հպարտութեամբ ու նկատելի յոխորտանքով յայտարարեց՝

- Մերոնք Հոլիվուտում են ապրում:

- Ի՞նչ էք ասում, ըսի, զարմանք եւ հիացում կեղծելով: Աղջիկ էլիզապէթ Թէյլորի եւ կամ ձէյն Փոնտայի դրացի՞ն են...:

Այդպէս կարծողներէն ոմանք եկան ու տեսան իրենց աչքերով Հոլիվուտի հայ չիշամոլները, միասեռականները եւ ծայրագոյն Արեւելքէն եկած ամէն կարգի բախտախնդիրներու եւ արկածախնդիրներու խումբեր՝ Հարաւային Վիէթնամէն, Հարաւային Քորէայէն, Լաոսէն, Քամպոտիայէն ու այլազան ու այլանդակ տարրերու կէթոները իրենց ամբողջ սխրագործութիւններով, ոճիրներով... ու հիասթափեցան:

- Տիկին, ըսի, Հոլիվուտի բուլեվարում, ժամը 10ից յետոյ դժուար թէ ապահով կերպով կարենաք քալել: Իսկ փողոցների անկիւններում պիտի տեսնէք 16 - 17 տարեկան աղջիկներ, յաճախ կիսամերկ, որոնք իրենց մարմինները վաճառքի հանելու սակարկութիւններ են անում... Ձերոնք եթէ տարբեր գոյներով են նկարագրում Հոլիվուտի կենցաղը, էլի սուտ են, սուտ... պարզապէս Հայրենիքը լքելու իրենց մեղքը արդարացնելու համար...: Տիկինը այլայլեցաւ. գոյնը փոխուեցաւ ու զինքը այդպէս թողելով հեռացայ սրահէն:

Յամենայնդէպս, հրեշտակներու լայնատարած քաղաքը ունի իր կարգ մը առաւելութիւնները, մանաւանդ հայ այցելուի մը համար:

Ան հոն ունի իր ճաշակները եւ հոգեկան պահանջները գոհացնելու համար չատ աւելի առիթներ քան Ամերիկայի այլ քաղաքներու մէջ:

Կը բանամ հայկական հեռացանկը որ մեծածաւալ ու պատկառելի հրատարակութիւն մըն է: Նախ՝ կը կարդամ հայկական եկեղեցիներու ցանկը: 24 եկեղեցիներ ցոյց, մէջը հաշուելով նաեւ յարանուանական եկեղեցիները. 13 հայկական դպրոցներ, բազմաթիւ աշակերտներով: Գալով հայկական միութիւններու՝ կը հաշուեմ 56 զանազան ու զարմանազան անուններ: Ասոնցմէ 6ը զուտ մշակութային միութիւններ են, զանազան արուարձաններու մէջ իրենց ունեցած մասնաճիւղերով: Հարց կուտամ ինքզինքիս թէ արդեօք մենք քանի՞ տեսակ մշակոյթ ունեցած ենք: Այս այլազան միութիւններու թիւը արդեօք ազգային կենսունակութե՞ն, աշխուժութե՞ն արդիւնք է, թէ ոչ արդիւնք է անմիաբանութեան, անհանդուրժողութեան, տղիտութեան ու յետամնացութեան...: Տարիներ առաջ, ողբացեալ Շաւարշ Նարդունին, Քալիֆորնիա կատարած մէկ այցելութենէն վերադարձին հանդիպեցաւ մեր ջրջանը ու շատ յուսահատական գոյներով ներկայացուց այդ ջրջանի ազգային - հանրային կեանքը:

Բայց ես զացած եմ Լոս Անճըլըս, առաւելագոյն չափով օգտուելու համար, հայկական - հոգ չէ թէ զիրար խաչաձեւող - ձեռնարկներու ընձեռած բարիքներէն: Այդ ձեռնարկները լրկապէս թէ չատ են: Թատերական ներկայացումներ, զրական երեկոյթներ, սասուլիներ, երաժշտական հանդէսներ ու համերգներ, խնջոյքներ ու մանաւանդ ականջ ծակող «միջազգային հռչակ» ունեցող երգիչներու ելոյթներ...: Երաժիշտներէն ու երգիչներէն, անոնք որոնք անցած են Երեւանի երաժշտանոցներէն, իսկապէս թէ որակեալ արուեստագէտներ են: Այնոնցմէ ոմանք մաս կը կազմեն այլազան նուագախումբերու: Այս արդէն մեր Հայրենիքի նպաստն է Սփիւռքահայութեան մշակութային մակարդակի բարձրացման:

Բախտաւոր եմ: Եկած եմ Լոս Անճըլըս ա՛յն ջրջանին երբ զրական, մշակութային եռուզեռ մը կայ քաղաքին մէջ: Մանաւանդ որ ներկայ է նաեւ բազմավաստակ դաստիարակ ու ներհուն բանաստեղծ՝ Վահէ Վահեանը: Իր զրական գործունէութեան 50ամեակը պիտի տօնի մեծ չուքով: Ուրիշ կարեւոր անձնաւորութեան մը ներկայութիւնը արտակարգ փայլ մը տուած է ջրջանի մշակութային կեանքին: Փրոֆ. տոքթ. Գէորգ Արլօրեանի ներկայութիւնն է այդ: Երեւանի Պետական Համալսարանի դասախօսը եկած է Միացեալ Նահանգներ, որպէս հիւր - դասախօս՝ Ամերիկահայ Միջազգային Գոլէճի: Իր հմտութեամբ ու բազմակողմանի կարողութիւններով ան մեծապէս պիտի նպաստէ Քալիֆորնիայի հայութեան կրթական - մշակութային կեանքին: Տարիներ առաջ, զինք լսած էինք Շիքագոյի Նորթուէսթըրն համալսարանին մէջ, երբ հոյակապ դասախօսութիւն մը տուաւ Անանիա Շիրակացիի մասին, հայ եւ օտար հասարակութեան մը առջեւ: Ամերիկահայ Միջազգային Գոլէճի տնօրէնութիւնը դովելի ծրագիրը մշակած է, կազմակերպելով մանկավարժական լսարան մը, ուր փրոֆ. Արլօրեանը վեց դասախօսութիւններ պիտի տայ յատկապէս հայ ուսուցիչներու եւ ծնողքներու համար:

Առաջին հանդիպումս Լոս Անճըլըսի կարգ մը երիտասարդ մտաւորականներու հետ տեղի ունեցաւ ժամանումիս յաջորդող օրն իսկ: Ներկայ գտնուեցայ պիտակժողովի մը՝ «Հայ զրականութիւնը Ամերիկայի մէջ - Ուղղութիւններ եւ Հարցադրումներ» ընդհանուր նիւթին չուրջ: Գիտաժողովին կը մասնակցէին՝ Ռուբէն Աւալեան, Փրոֆ. Աւետիս Սանճեան, «Արարատ» պարբերաթերթի խմբագիր՝ Լեւոն Համալեան, Օշին Քէշիշեան, Տոքթ. Գառնիկ Գալուստեան, Տոքթ. Գէորգ Արլօրեան եւ Տոքթ. Կարպիս Տէր Եղիայեան:

Սակայն ո՛վ զարմանք: Ձիշդ որոշեալ ժամուն երբ սրահէն ներս մտայ, 18 հոգի միայն հաչուեցի: Այս երեւոյթը զարմանք եւ ցաւ պատճառեց ինծի: Ուղղակի ողբերգական էր պատկերը: Եթէ միայն հայկական վարժարաններու ուսուցիչները ներկայ ըլլային, գուցէ հարիւրէ աւելի ունկնդիր կրնայինք ունենալ նման որակեալ ձեռնարկի մը: Ցաւով յայտնեցի հիասթափութիւնս:

Կեցութեանս ջրջանին ամէնէն տպաւորիչ երեւոյթն էր՝ գրչի վաստակաւոր մբջակ, դաստիարակ եւ բանաստեղծ՝ Վահէ Վահեանի մեծարանքի երեկոն: Ջինք ներկայացնողները զիրար զերազանցեցին: Վաչէ Սեմերճեան, Փրոֆ. Արլօրեան, Օշին Քէշիշեան ու մանաւանդ Անդրանիկ Անդրէասեան ներկայացուցին յօբելեարը, որպէս աւանդութեան ջահակիր, որպէս խմբագիր, զրականագէտ ու մանաւանդ որպէս մարդ ու զրող: Յատկանշական էր Մարիա Քրիսեանի ուղերձը: Զգայուն ու խոր ապրումով յայտնեց իր հիացումն ու երախտապարտութիւնը որպէս հարազատ սանուհին Վահէ Վահեանին զլխաւորած Հայագիտական Հիմնարկին: Բայց խօսքերուն զլուխ զործօցը ա՛յն էր զոր խօսեցաւ ինք՝ յօբելեարը: Իրեն վերագրուած բոլոր արժանիքները փոխանցելով մեր ժողովուրդին, ու իր անձին նկատմամբ եղած բոլոր ներբողները լսելով սոսկ իբրեւ ունկընդիր, համեստօրէն աւելցուց՝ «Ես եւս ձեզ նման լսեցի ու մտիկ ըրի այդ անձին նկատմամբ ըսուածներն ու անոր վերագրուած արժանիքները... եւ ես սիրեցի այդ անձը...»: Պատկերը հոյակապ էր. իսկական բանաստեղծութիւն: Իր խօսքը վերջացուց, կոչ ընելով բոլորին որ ըլլան հանդուրժող, իրատես եւ հայ ժողովուրդի դերազոյն չահերը միշտ դասեն բոլոր կարգի անհատական ու հատուածական չահերէ վեր, տալով հայ ժողովուրդին ու Հայրենիքին՝ գերազոյնը: Հոս արդէն Վահան Թէքէեանն էր որ կը խօսէր՝

Ի՞նչ մնաց, կեանքէն ինծի ի՞նչ մնաց·
Ինչ որ տուի ուրիշին, տարօրինակ,
այն միայն...:

Գրագէտ Վահէ Վահեանի մտերմութիւնը վայելեցի երկու տարբեր առիթներով եւս: Նախ՝ Տէր եւ Տիկին Թարխանեաններու բնակարանը, ուր գտնուեցանք շաբաթ մը երեկոյ մտերիմ բարեկամիս՝ Զօհրապ Մինեչեանի: Կային նաեւ ծանօթ ազգայիններ: Լաւ անակնկալ մը վերապահուած էր ինծի համար: Ներկայացուցին անձնաւորութիւն մը՝ Արամ Պարոնեան, չբոջանաւարտ Սելանիկի Անաթոլիա Գոլէճէն...:

- Զարմանալի է, ըսի, այդ անունով չբոջանաւարտ մը չունէինք: Կը ճանչնայի Պարոնեան անունով մէկը, սակայն անոր անունը Հայկարամ էր եւ ոչ թէ Արամ:

- Այդ ես եմ, ըսաւ: Ողջադուրեցանք: Ի՛նչ հաճելի զուգադիպութիւն ու հանդիպում, զրեթէ 60 տարիներու բաժանումէ մը ետք: Ինք դասընկեր էր ծանօթ զրագէտ՝ Ստեփան Կուրտիկեանի: Երբ իրենք լրացուցին զոլէճը, նոյն տարին ես կ'արձանագրուէի որպէս առաջին դասարանի աշակերտ: Հայկարամ Պարոնեանը, Լոս Անճըլըսաբնակ Լեւոն Այվազեանը, Լեւոն Պապուլուզեանը եւ Դանիէլ Դանիէլեանը այդ տարիներուն մեր կուռքերն էին: Բոլորն ալ առաջնակարգ մարզիկներ՝ մեզի, փոքրերուս համար մէկմէկ անմահացելի բարձունքներ էին իրենց յաղողութիւններով եւ յաղթանակներով:

Երեկոյ մըն ալ նման հաւաքոյթ մը տեղի ունեցաւ Տիկին Էօժէնի Քէշիշեանի բնակարանը: Շատ մը ծանօթ մտաւորականներ կային այդ օրը: Ոմանք կը ճանչնայի անձամբ ու չատեր՝ իրենց հանրային գործունէութեամբ ու զրական աշխատանքներով: Պահ մը միտքս եկաւ նախագահ Քէնըտիի մէկ նշանաւոր խօսքը, Սպիտակ Տան մէջ կայացած հաւաքոյթի ընթացքին՝ «Այս յարկին տակ այնքան տաղանդներ երբեք չէին զանըւած, բացի այն պարագայէն երբ ձէֆֆըրսընը կը ճաշէր առանձինն»: Տրամադրութիւնները բարձր էին այդ երեկոյ: Վաստակաշատ զրագէտին չուրջը բոլորուած էին իր նախկին սաներն ու գործակիցները: Օշին Քէշիշեանը իր զուարճախօսութիւններով իր տարերքին մէջ էր: Հոս, խոստովանութիւն մը կ'ուզեմ ընել: Ժամանակին, ողբացեալ Գէորգ Քէշիշեանը օր մը մտերմօրէն ըսած էր ինծի թէ «Մեր ընտանիքի խնդէլիգենդը Օշինին է»: Գուցէ կուսակցական պատկանելութեանս համար էր այդ արտայայտութիւնը: Յարգ, Օշինիկին բանախօսութիւնը եւ կամ դասախօսութիւնը լսելու առիթը չեմ ունեցած, սակայն այս կարճ կեցութեանս ընթացքին երկու անդամ լսած ըլլալով Օշինի դասախօսութիւնները, ու մանաւանդ կարդացած ըլլալով իր ճառը Գլաձորի Համալսարանի 700ամեակին առթիւ, մօտ 40 հազար ունկընդիրներու ներկայութեան, եկայ այն համոզման որ Պ. Գէորգը անգլիտակ էր իր երկրորդ տղուն չնորհներուն մասին...:

(Մնացեալը յաջորդով)

ՎԻՒԹՈՐ ՀԻՒԿՕ ՏԱՐԻ

ՔԻՉ ՄԸՆ ԱԼ ՏԻԿԻՆ ԱՏԷԼ ՀԻՒԿՕՅԻ ՄԱՍԻՆ

(Բ. եւ վերջ)

Քանի մը տարուան ընթացքին երբեմն ամչկոտ երիտասարդուհին փոխուած է: Մարմնական այն հաճոյքը զոր իր ամուսինը չէ կրցած տալ իրեն, ան կը զտնէ այս փոքրակազմ մարզուհի թեւեբուն մէջ: Անոր կը զրէ սիրակէզ տողեր, ուր զայն կը կոչէ «հրեշտակս» եւ մինչեւ իսկ կ'րսէ թէ «զայն կը սիրէ իր զուակներէն աւելի»: Ու իրենց միամտութիւնը կ'ընթանայ արդիւնաւէտ սէրերու պատկան ճամբով. եկեղեցիներու մէջ հանդիպումներ, փակ վարագոյրով կառքերու մէջ երկար պտոյտներ - պտոյտներ՝ զրս Ատէլ կը վճարէ, քանի որ իր սիրահարը զրամ չունի -, սակայն անոնք զիրար կը զտնեն նաեւ պանդոկի սենեակի մը մէջ զոր Սէնթ - Պէօվ վարձած է:

Հակառակ այս բոլորին, այս կապը երջանկութիւն չէ պարգեւած Ատէլին, եւ ոչ ալ Սէնթ - Պէօվին: Հիւկօ եւս դժբախտ է. կը զգայ թէ կորնոյացած է կնոջը սէրը զոր երբեք պիտի չվերագտնէ: Յետոյ, 1833-ին փետրուարեան օր մը հրաշք մը կը պատահի. կը հանդիպի Ժիւլիէթին: Հոյակապ զգացում մըն է այս, ամբողջական, անդիմադրելի, զոր այդ պարզունակ զեղեցիկ երիտասարդուհին կը ներշնչէ իրեն: Մինուդ կ'ուտնէ կէս զարու սէր մը, որուն Ժիւլիէթի մահը միայն վերջ պիտի տայ:

Անկէ եւեթ Հիւկօ զորով ու յարգանք միայն կը ցուցաբերէ Ատէլին հանդէպ, այլեւս ան «բարեկամուհի մը»ն է, որ կը բաժնէ իր կեանքը, ոչ թէ ամուսին մը, եւ բնաւ երբեք սիրահար մը:

Կարելի էր կարծել թէ Հիւկոյի այս հանդիպումը աւելի սերտացնէր Ատէլի ու Սէնթ - Պէօվի մտերմութիւնը, սակայն ճիշդ հակառակը կը պատահի: Իրենց պատմութիւնը հետզհետէ կը խամրի: Սէնթ - Պէօվ որոշապէս չի հանդուրժեր Հիւկոյէն վար դասուելու եւ մեծ դրոշին փառքը զինք աւելի ու աւելի չուքի մէջ կը թողու: Ինչպէս նախաքայլը ինք կ'առնէ որովհետեւ չի հաշտուիր Ատէլին ամէն բանէ առաջ «Հիւկոյին կինը» մնալու երեւոյթին հետ: Ու չկարենալով սիրապահել զայրոյթին, իր զառնութիւնն ու մաղձը կը թափէ այն կնոջ վրայ, զոր սիրած էր այնքան...:

Վերագտնալով ամուսնական հաւատարմութեան ու մոռնալով իր չեղումները, Ատէլ չատ դէշ կը դիմաւորէ իր ամուսնին ու Ժիւլիէթին յարաբերութիւնը. յատկապէս երբ կը հասկնայ թէ քմայք մը չէ ան, այլ՝ սէր մը, յար եւ նման այն մէկուն զոր ինք ապրած է անցեալին Վիքթորի հետ:

Առանց մեծ ազմուկ յարուցանելու ան պայքար կը մղէ «տիկին Տրուէ»ի դէմ: Առաջին քայլին ան կատարեալ չարմարութեամբ նամակ մը կը զրէ այն թատրոնին տնօրէնին, ուր Հիւկօ Ռիւի - Պլասի մէջ զեր մը խոստացած է Ժիւլիէթին:

Իր թշնամութիւնը երբեմն անսպասելի չափերու կը հասնի. հաւատարմութիւնը չվերագտնելու կը հասնի. հաւատարմութիւնը չբլլալով ան հակառակ Ժիւլիէթին հետ ունեցած կապին, անտես չի թողուր իրեն հիացողները: Ատէլ աչք կը փակէ ամէն թեկնածուի որ կրնայ վնասել «ընտրեալ»ին:

Երբ Հիւկօ կը հանդիպի Լէոնի Պիլրին ու կը տարուի սպահիչ կիրքով մը, Ատէլ կը կարծէ թէ պիտի կարենայ լուծել իր վրէժը: Տեսակ մը մեզազից կը զտնայ ամուսնին: Երբ Հիւկօ ապօրինի կեանակցութեամբ յանցանքի վրայ կը բռնուի, կ'երեւայ Ատէլին խոստովանելու ամէն բան ու ան է որ կ'օդնէ զիմագրաւելու ահռելի զայթակղութիւնը: Ամբաստանական, յարգարժան այս մարդը՝ արդէն իր համբաւը քայքայուած, իր տասպարէզը փճացած կը տեսնէ...: Սակայն զայթակղութիւնը չուտով կը մոռցուի:

Երբ քանի մը ամիս եւեթ Լէոնի վերաբերմունքը մէջ, մուտ կը զործէ հասարակութեան մէջ, այդ կ'ըլլայ տիկին Հիւկոյի «հովանաւորութեամբ»: Այլեւս երկու կիները բարեկամներ են, ինչպէս Ատէլ եւ Ատէլ Պրուանշուի ամուսինը: Ատէլ Պրուանշու ինքզինքը կը զգայ ապահով, ինչպէս Ատէլ Հիւկոյի ամուսինը: Ատէլ Պրուանշու կը զգայ ապահով, ինչպէս Ատէլ Հիւկոյի ամուսինը: Ատէլ Պրուանշու կը զգայ ապահով, ինչպէս Ատէլ Հիւկոյի ամուսինը:

Վիպակ
Վաթսունամյա մարդիկ

ԼՈՒՐԻ ՓԻՆԼԱՅԼԻՆ Հոսող հեղինակի թարգմանությունից

Հ. Ա. Հ. Ս. Ի. Ա. Ն. Ց-ի անվան Ազգագրության և Բանահյուսության թանգարանի տնօրեն Հ. Ս. Ալպոյաճյանի

Գլուխ 1-ին, սեպտեմբերի 3-ը, ուրբաթ օր

Ես ծնվել եմ 1868 թվականի հունվարի 18-ին, Ֆրանսիայի Ազնիվ Լեռնաշխարհի Ռոշֆոր քաղաքում։ Հայրս ինձ ասում էր, որ ես ծնվել եմ ձմռան ամենասառը օրը։ Ես չգիտեմ, ճիշտ է դա, թե ոչ, բայց հավատում եմ, որ հայրս ինձ չէր խաբի։ Ես ինքս էլ եմ նկատել, որ ամեն տարի հունվարի 18-ին ցուրտ է լինում։ Ես ծնվել եմ ոչ թե հարուստ, այլ ազնվական ընտանիքում։ Մեր ընտանիքի անդամները միշտ ապրել են Ազնիվ Լեռնաշխարհում։ Մեր տունը գտնվում է Ռոշֆորից ոչ հեռու, Ռոշֆոր–Ֆուրնո ճանապարհի վրա։ Մեր տունը շրջապատված է մեծ այգիներով։ Տունը երկհարկանի է, ունի 18 սենյակ։ Ես ծնվել եմ վերին հարկի սենյակներից մեկում։ Ինձ ասել են, որ ես ծնվելուս պահին լացել եմ, ինչպես բոլոր նորածինները։ Ես չեմ հիշում, թե ինչպես եմ լացել, բայց հավատում եմ, որ այդպես է եղել։ Ես ինքս ինձ չեմ հիշում մինչև 4 տարեկանս։ Ես հիշում եմ, որ մեր տունը շրջապատված է եղել մեծ այգիներով։ Մեր տան մոտ կար մի մեծ ծառ, որի վրա ես սիրում էի մագլցել։ Ես հիշում եմ, որ մի անգամ ընկել եմ այդ ծառից և ոտքս կոտրել։ Ես հիշում եմ, որ ինձ շատ վախեցրել էր այդ դեպքը։ Ես հիշում եմ, որ մայրս ինձ շատ էր սիրում։ Ես հիշում եմ, որ մայրս ինձ երգեր էր երգում։ Ես հիշում եմ, որ մայրս ինձ հեքիաթներ էր պատմում։ Ես հիշում եմ, որ մայրս ինձ խաղալիքներ էր գնում։ Ես հիշում եմ, որ մայրս ինձ հագուստներ էր կարում։ Ես հիշում եմ, որ մայրս ինձ կոշիկներ էր կոշկակարի մոտ պատվիրում։ Ես հիշում եմ, որ մայրս ինձ ուտելիք էր պատրաստում։ Ես հիշում եմ, որ մայրս ինձ լողանալ էր տանում։ Ես հիշում եմ, որ մայրս ինձ քնեցնում էր։ Ես հիշում եմ, որ մայրս ինձ համբուրում էր։ Ես հիշում եմ, որ մայրս ինձ սիրում էր։

Ես հիշում եմ նաև հորս։ Նա բարձրահասակ էր, ուներ սև մորուք և կապույտ աչքեր։ Նա միշտ ժպտում էր։ Նա շատ բարի էր։ Նա ինձ շատ էր սիրում։ Նա ինձ խաղալիքներ էր գնում։ Նա ինձ հագուստներ էր կարում։ Նա ինձ կոշիկներ էր կոշկակարի մոտ պատվիրում։ Նա ինձ ուտելիք էր պատրաստում։ Նա ինձ լողանալ էր տանում։ Նա ինձ քնեցնում էր։ Նա ինձ համբուրում էր։ Նա ինձ սիրում էր։

Ես հիշում եմ նաև իմ առաջին ընկերոջը՝ Ժանին։ Նա իմ հասակակիցն էր։ Նա ապրում էր մեր հարևանությամբ։ Նրա հայրը գյուղացի էր։ Նրա մայրը լվացարար էր։ Նրանք աղքատ էին։ Նրանք շատ բարի էին։ Նրանք ինձ շատ էին սիրում։ Նրանք ինձ խաղալիքներ էին նվիրում։ Նրանք ինձ հագուստներ էին նվիրում։ Նրանք ինձ կոշիկներ էին նվիրում։ Նրանք ինձ ուտելիք էին նվիրում։ Նրանք ինձ լողանալ էին տանում։ Նրանք ինձ քնեցնում էին։ Նրանք ինձ համբուրում էին։ Նրանք ինձ սիրում էին։

Ես հիշում եմ նաև մեր դայակին՝ Մարիին։ Նա ծեր կին էր։ Նա ինձ շատ էր սիրում։ Նա ինձ պատմություններ էր պատմում։ Նա ինձ երգեր էր երգում։ Նա ինձ խաղալիքներ էր պատրաստում։ Նա ինձ հագուստներ էր կարում։ Նա ինձ կոշիկներ էր կոշկակարի մոտ պատվիրում։ Նա ինձ ուտելիք էր պատրաստում։ Նա ինձ լողանալ էր տանում։ Նա ինձ քնեցնում էր։ Նա ինձ համբուրում էր։ Նա ինձ սիրում էր։

Ես հիշում եմ նաև մեր այգեպանին՝ Պիեռին։ Նա ծեր մարդ էր։ Նա շատ էր սիրում ծաղիկներ։ Նա ինձ ծաղիկներ էր նվիրում։ Նա ինձ պատմում էր ծաղիկների մասին։ Նա ինձ ասում էր, թե ինչպես պետք է խնամել ծաղիկները։ Նա ինձ ասում էր, թե ինչպես պետք է ջրել ծաղիկները։ Նա ինձ ասում էր, թե ինչպես պետք է պարարտացնել ծաղիկները։ Նա ինձ ասում էր, թե ինչպես պետք է էտել ծաղիկները։ Նա ինձ ասում էր, թե ինչպես պետք է պատվաստել ծաղիկները։ Նա ինձ ասում էր, թե ինչպես պետք է բազմացնել ծաղիկները։ Նա ինձ ասում էր, թե ինչպես պետք է պահել ծաղիկները։ Նա ինձ ասում էր, թե ինչպես պետք է սիրել ծաղիկները։

Ես հիշում եմ նաև մեր հարևանին՝ պարոն Դյուպոնին։ Նա հարուստ մարդ էր։ Նա ուներ մեծ տուն և մեծ այգի։ Նա ուներ նաև մեծ գրադարան։ Նա ինձ թույլ էր տալիս գրքեր կարդալ իր գրադարանից։ Նա ինձ թույլ էր տալիս նկարել իր այգում։ Նա ինձ թույլ էր տալիս ուսումնասիրել իր այգում։ Նա ինձ թույլ էր տալիս հավաքել իր այգում։ Նա ինձ թույլ էր տալիս ուտել իր այգում։ Նա ինձ թույլ էր տալիս խաղալ իր այգում։ Նա ինձ թույլ էր տալիս քնել իր այգում։ Նա ինձ թույլ էր տալիս ապրել իր այգում։

Ես հիշում եմ նաև մեր ընտանեկան բժշկին՝ դոկտոր Լեբլանին։ Նա ծեր մարդ էր։ Նա շատ էր սիրում ծխել։ Նա ինձ շատ էր սիրում։ Նա ինձ դեղեր էր տալիս, երբ հիվանդ էի լինում։ Նա ինձ ասում էր, թե ինչպես պետք է խնամել հիվանդին։ Նա ինձ ասում էր, թե ինչպես պետք է բուժել հիվանդին։ Նա ինձ ասում էր, թե ինչպես պետք է կանխել հիվանդությունը։ Նա ինձ ասում էր, թե ինչպես պետք է պահպանել առողջությունը։ Նա ինձ ասում էր, թե ինչպես պետք է ապրել երկար։

Ես հիշում եմ նաև մեր հարևանուհուն՝ տիկին Դյուպոնին։ Նա բարի կին էր։ Նա շատ էր սիրում երեխաներ։ Նա ինձ շատ էր սիրում։ Նա ինձ թխվածքաբլիթներ էր տալիս։ Նա ինձ կարկանդակներ էր տալիս։ Նա ինձ պաղպաղակ էր տալիս։ Նա ինձ շոկոլադ էր տալիս։ Նա ինձ կոնֆետներ էր տալիս։ Նա ինձ մրգեր էր տալիս։ Նա ինձ ընկույզներ էր տալիս։ Նա ինձ նշեր էր տալիս։ Նա ինձ խնձորներ էր տալիս։ Նա ինձ տանձեր էր տալիս։ Նա ինձ դեղձեր էր տալիս։ Նա ինձ ծիրաններ էր տալիս։ Նա ինձ սալոր էր տալիս։ Նա ինձ ելակ էր տալիս։ Նա ինձ մորի էր տալիս։ Նա ինձ հապալաս էր տալիս։ Նա ինձ մոշ էր տալիս։ Նա ինձ ազնվամորի էր տալիս։ Նա ինձ կարմրահատ էր տալիս։ Նա ինձ սև հաղարջ էր տալիս։ Նա ինձ սպիտակ հաղարջ էր տալիս։ Նա ինձ կարմիր հաղարջ էր տալիս։ Նա ինձ կիտրոն էր տալիս։ Նա ինձ նարինջ էր տալիս։ Նա ինձ մանդարին էր տալիս։ Նա ինձ գրեյպֆրուտ էր տալիս։ Նա ինձ ананաս էր տալիս։ Նա ինձ մանգո էր տալիս։ Նա ինձ պապայա էր տալիս։ Նա ինձ կոկոսի ընկույզ էր տալիս։ Նա ինձ շաքարեղեգ էր տալիս։ Նա ինձ շաքարավազ էր տալիս։ Նա ինձ մեղր էր տալիս։ Նա ինձ կաթ էր տալիս։ Նա ինձ կարագ էր տալիս։ Նա ինձ պանիր էր տալիս։ Նա ինձ յոգուրտ էր տալիս։ Նա ինձ կաթնաշոռ էր տալիս։ Նա ինձ սերուցք էր տալիս։ Նա ինձ հնդկաձավար էր տալիս։ Նա ինձ ցորեն էր տալիս։ Նա ինձ գարի էր տալիս։ Նա ինձ վարսակ էր տալիս։ Նա ինձ տարեկան էր տալիս։ Նա ինձ եգիպտացորեն էր տալիս։ Նա ինձ բրինձ էր տալիս։ Նա ինձ կորեկ էր տալիս։ Նա ինձ հնդկացորեն էր տալիս։ Նա ինձ ոլոռ էր տալիս։ Նա ինձ սիսեռ էր տալիս։ Նա ինձ ոսպ էր տալիս։ Նա ինձ լոբի էր տալիս։ Նա ինձ ոլոռ էր տալիս։ Նա ինձ սոյա էր տալիս։ Նա ինձ գետնանուշ էր տալիս։ Նա ինձ ընկույզ էր տալիս։ Նա ինձ նուշ էր տալիս։ Նա ինձ պնդուկ էր տալիս։ Նա ինձ կաղին էր տալիս։ Նա ինձ շագանակ էր տալիս։ Նա ինձ սոճու կոն էր տալիս։ Նա ինձ եղևնի կոն էր տալիս։ Նա ինձ նոճի կոն էր տալիս։ Նա ինձ մայրի կոն էր տալիս։ Նա ինձ սեդր կոն էր տալիս։ Նա ինձ կիպարիս կոն էր տալիս։ Նա ինձ հացենի կոն էր տալիս։ Նա ինձ ցախկեռաս էր տալիս։ Նա ինձ ազնվամորի էր տալիս։ Նա ինձ մոշ էր տալիս։ Նա ինձ հապալաս էր տալիս։ Նա ինձ ելակ էր տալիս։ Նա ինձ մորի էր տալիս։ Նա ինձ ծիրան էր տալիս։ Նա ինձ սալոր էր տալիս։ Նա ինձ դեղձ էր տալիս։ Նա ինձ տանձ էր տալիս։ Նա ինձ խնձոր էր տալիս։ Նա ինձ նշենի էր տալիս։ Նա ինձ նուռ էր տալիս։ Նա ինձ թուզ էր տալիս։ Նա ինձ խուրմա էր տալիս։ Նա ինձ արմավ էր տալիս։ Նա ինձ ձիթապտուղ

Այրի Տիկին Նուրանի Փարաւեան,
Օր. Ալիս Փարաւեան,
Տէր եւ Տիկին Ժան - Լուի Քօտրոն եւ զաւակները՝
Ռաֆայէլ եւ Տէլֆին
եւ ընտանեկան բոլոր պարագաները յայտով կը ծանուցանեն իրենց հարսին, մօր, մեծ-մօր՝

ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ՎԱՐԴԱՆՈՑՇ ՓԱՐԱՏԵԱՆԻ
(ծնեալ՝ Տէրտէրեան)

մահը, որ պատահեցաւ Օգս. 20-ին, 70 տարեկանին:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Հինգշաբթի, Օգս. 22, ժամը 8·45-ին Իսիի Ս. Մարիամ Աստուածածին եկեղեցին, 6, ավընիւ Պուռկէն, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Քլամարի Էնթէռքոմիւնալ գերեզմանատունը:

Մահազդ ղրկուած չըլլալով կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

Տիկին Անժէլ Մուրատեան եւ ընտանեկան բոլոր պարագաները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց հօր, մեծ-հօր եւ ապագանին՝

ՎԱՐԴԱՆ ԱՒՕՂԼԱՆԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Օգս. 20-ին:

Թաղումը կը կատարուի Հինգշաբթի, Օգս. 22, ժամը 10·15-ին Պիւէթրի գերեզմանատունը:

Մահազդ ղրկուած չըլլալով, կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

ԳՐԱԽԱՆՈՒԹԸ
ՏՐԱՄԱԴՐԵԼԻ ԵՆ

Եկեղեցւոյս գրախանութը ստացած է Հայկական Սովետական Հանրապետութեան 10-րդ հատորը: Կան նաեւ 4-րդ, 9-րդ հատորները, ինչպէս նաեւ մանկական Հանրագիտարանի Ա. հատորը: Ստանալու համար դիմել՝

Eglise Arménienne
339, ave. du Prado — 13008 Marseille
Tél. : (91) 77 - 84 - 70

ARMENIE 1985

Départ PARIS/PARIS		Départ MARSEILLE/MARSEILLE
du 20 septembre au 03 octobre	6 710 F	du 14 septembre au 27 septembre
du 04 octobre au 18 octobre	5 760 F	du 05 octobre au 18 octobre
du 27 décembre au 07 janvier 86	5 390 F	du 02 novembre au 15 novembre
		du 23 novembre au 06 décembre
		du 28 décembre au 10 janvier 86

Les prix mentionnés sont calculés au départ de PARIS avec un minimum de 20 participants

Consultez nous pour nos prix au départ de LYON et MARSEILLE ainsi que pour vos voyages individuels.

Nos prix comprennent :

— Transport aérien sur vols réguliers AIR FRANCE Paris/Moscou/Paris — Les vols intérieurs Moscou/Erévan/Moscou — Les hôtels en 1ère catégorie : Cosmos et Arménia ou similaires — Sur base en chambre à deux lits, avec salle de bain et WC privé — Séjour en pension complète — Les transferts aéroport/hôtel/aéroport — Les excursions quotidiennes guidées avec assistance d'un accompagnateur de Paris à Paris.

Lic. A. 1037

Levon BAGDASSARIAN
SABERATOURS
31, rue d'Argenteuil
75001 PARIS
Tél. (1) 261 - 51 - 13

Varoujan SARKISSIAN
SEVAN VOYAGES
48, Cours de la Liberté
69003 LYON
Tél. (7) 860 - 13 - 66

Jacques CHELELEKIAN
LES COURRIERS DU MONDE
63, Allée Léon Gambetta
13001 MARSEILLE
Tél. (91) 84 - 54 - 54
(91) 50 - 75 - 49

AIR FRANCE · Intourist · AEROFLOT · 4V · APS

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ԵՐԿՍԵՌ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

1985 - 1986 ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ

Դպրոցասէր Տիկնանց Երկսեռ վարժարանի 1985 - 1986 տարեշրջանի արձանագրութիւնները սկսած են: Վարժարանը ունի մանկապարտէզ, նախակըրթարան եւ երկրորդականի 6-րդ, 5-րդ եւ 4-րդ դասարանները:

Ինքնաշարժներու սպասարկութիւնը կը կատարուի հետեւեալ շրջաններու մէջ. -

Առնուվիլ, Վիլիէ լը Պէլ, Կուրնէվիլ, Օշնէ սու Պուա, Սեվրան, Լիվրի - Կարկան, Մօնֆէռմէյ, Վիլփինթ, Տրանսի, Ռոմէնվիլ, Կանեըի, Փարիզ 20-րդ:

Վարժարանը կը պահէ գիշերօթիկ բաժինը:

Դիմել տնօրէնութեան. - 1, Պուլվարտ տիւ Նոռ, 93340 լը Ռէնսի, Երկուշաբթիէն՝ Ուրբաթ, առաւօտեան ժամը 10-էն մինչեւ կէսօրէ ետք ժամը՝ 17: Հեռաձայն՝ 381 - 01 - 72:

Ս. ՄԵՍՐՈՊ ԿՐԹԱՐԱՆ

Ս. Մեսրոպ Կրթարանի մանկապարտէզի վերամուտը՝ Երկուշաբթի, Սեպտեմբեր 9: Տեղեկութիւններու եւ արձանագրութեանց համար կը խնդրուի դիմել վարժարան:

Հեռաձայն՝ 378 - 92 - 91

Ս. ՄԵՍՐՈՊ ԿՐԹԱՐԱՆԻ
ՏԱՐԵԿԱՆ
ՃԱՇ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ
ՇԱԲԱԹ, ՆՈՅԵՄԲԵՐ 16

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հ. Բ. Ը. Մ. եւ Լսաեան Բարեկամական Միութիւնը կ'ողեկոչէն՝

ՎԱՀԱՆ ՏԻՐԵԱՆԻ

Ծննդեան 100-ամեակը, Կիրակի, Հոկտեմբեր 6-ին:

ԿՈՉ

ՀԱԼԷՊԻ
ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ
50-ԱՄԵԱԿԸ 1986-ԻՆ

Գալ տարի, 1986-ին, Հալէպի Մխիթարեան վարժարանի 50-ամեակն է:

Այս առթիւ, կազմուած է նախկին սաներէ յանձնախումբ մը, հեղինակին տօնախմբելու համար սոյն 50-ամեակը եւ «Բացառիկ» թերթ մը հրատարակելու:

Արդ, ներկայ տողերով կոչ կ'ուղղենք, ի սիրտս աշխարհի ցրուած վարժարանիս նախկին սաներուն, որ մասնակցին վարժարանիս 50-ամեակին նուիրուելիք «Բացառիկ»ին, մեր հասցէին ղրկելով.

1·- Դպրոցական կեանքէն յուշեր եւ տպաւորութիւններ:

2·- Լուսանկարներ խմբական կամ առանձին նկարուած, որոնք պիտի վերադարձուին իրենց տէրերուն:

3·- Ընեն արտաբուխ նուէրներ:

ՅՈՒԲԵԼԵՆԱԿԱՆ
ԿԱՐԳԱԴԻՐ ՑԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲ

Հայ բոլոր թերթերէն կը խնդրուի արտատպել սոյն կոչը:

Collège Mekhitariste
B. P. 591
Alep - Syrie

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

ՓԱԿ Է
ՕԳՈՍՏՈՍ 1ԷՆ 31

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հ. Բ. Ը. Միութեան Փարիզի մասնաճիւղի՝

ՏԱՐԵԿԱՆ ՃԱՇ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Շաբաթ, Հոկտեմբեր 19-ին՝ էնթէրֆոնթինենթալ պանդոկի սրահին մէջ:

×

Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս - Պետրոս Եկեղեցւոյ Մատաղօրհնութիւնը, Կիրակի, Հոկտեմբեր 13-ին:

×

Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի Մարսէյլ քաղաքի վարչութեան ճաշը տեղի կ'ունենայ Հոկտեմբեր 6-ին, Կիրակի, ցերեկ:

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Փարիզի ազատագրութեան 41րդ տարեդարձին առթիւ Ա.Ն.Ա.Բ.Ը-ի կողմէ կը կատարուի Բոցի արձարձումը,

Ուրբաթ, Օգս. 23, ժամը՝ 18·30-ին

Ժամադրավայրը՝ ժամը՝ 17·45-էն սկսեալ Պալզաք փողոցի եւ Շան գ'Էլիզէի անկիւնը, ուրկէ թափօրը կը մեկնի ժամը 18·15-ին գինուորական նուագի ընկերակցութեամբ:

երկու օր վերջ՝

Կիրակի, Օգս. 25, ժամը՝ 16-ին

Մոնփարնաս, Ժունիս 18-ի Հրապարակը, ոգեկոչումը կը կատարուի վերման անձնատուրութեան գօր. Լըքլերքի ու զնդապետ Ռոլ Թանկիէին 1944, Օգս. 25-ին:

Հայ Նախկին Դիմադրականներու Բարեկամական Միութիւնը հրաւիրուած ըլլալով այս զոյգ արարողութեանց՝ կոչ կ'ընէ մեր ազգայիններուն՝ խուռներամ մասնակցութեամբ արտայայտել իրենց հաւատարմութիւնը յանուն ազատութեան ու արդարութեան ինկած նահատակներուն յիշատակին:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
55ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹԸ

Կիրակի, Մարտ 2-ին
կէսօրէ վերջ ժամը 2·30-ին

Salle de la Chimie
28 bis, rue St. Dominique
Paris 7e — Métro: Invalides

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տունը կը պատրաստէ՝

«ՀԱՅ ԳՐՔԻ»

ցուցադրութիւն մը, 1985, Հոկտեմբերին համար, որ տեղի պիտի ունենայ՝

Palais de la Bourse «Musée de la Marine»
La Canebière. Marseille

×

Մարսէյլի բոլոր կազմակերպութիւններէն կը խնդրուի նկատի առնել ՅՈՒՆՈՒԱՐ 25-ի թուականը՝ գրաւուած օր Կապոյտ Խաչի քաղաքի մասնաճիւղի կողմէ:

×

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ *պարահանդէսը՝ Նոյեմբեր 9, Շաբաթ պիշեր:*

4.000 m² de mobiliers présentés en ambiance

Meubles Ghazarian
Z.I. Vitrolles
à 20km de Marseille.
tél. (42) 89.27.47

"Բացառիկ գներ «Բառաչ»ի բաժանորդներուն"

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH» — 83, Rue d'Hauteville - 75010 Paris
Commission Paritaire: N° 55935

ՈՒՐԲԱԹ
ՕԳՈՍՏՈՍ
23
VENDREDI
23 AOUT
1985

LE NUMERO : 3,00 F

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE - FONDE EN 1925
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

TÉL.: 770.86.60 — TELEX: HARATCH 280 868 F
C.C.P. PARIS 15069-82 E — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 500 Ֆ. - Վեցամսեայ : 260 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 550 Ֆ. - Հատը : 3,00 Ֆ.

61ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 16.034 Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN 61e ANNÉE — No 16.034

ԺԸՆԵԻ

«ՄԵՆՔ՝ ԶՈՀԵՐԸ ՊԷՏՔ Է ՊԱՀՊԱՆԵՆՔ, ՈՉ՝ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ»

ԿԸՍԷ ՈՒԻԹԸՔԸՐ

Ինչպէս գրած էինք, երկուշաբթի եւ երեքշաբթի գանազան ելոյթներ եղած էին, Ուիթըքըրի տեղեկագրին թիւ 24 յղուածին չուրջ եւ վերջին խօսքը առած էր տեղեկաբերը, պահպանելու համար իր տեսակէտները:

Ժողովրդավար Համփուշէյրի (Համպա) դէմը՝ Տիկին Մոնա Փօ կը յայտարարէր թէ ցեղասպանութիւն չկար Փոլ Փոթի օրով: Ճիշդ նոյնն է որ կ'ըսէ Թուրքիոյ ներկայացուցիչը՝ Եաւուզալփ: Եւ անդամ մը եւս կ'երդէ Թրքական ծաղթ երգը, որուն ոչ բառերը կը փոխուին, ոչ ալ եղանակը. - Հայերը ապրեցափրեր են եւ օսմանեան իշխանութիւններէ սխալուեր են բռտութեան պատասխանել՝ բռտութեամբ: Պատերազմական դէպքեր են եւ անչուշտ կարելի է ցաւիլ եղած ծայրայեղութիւններ պատահած են: Բայց ցեղասպանութիւն որակումը չի կրնար գործածուիլ հայկ. խնդրին համար, թէ 24 պարբերութիւնը տեղին չէ, որովհետեւ անցեալի ոգեկոչումը միայն ատելիական նոր արարքներու դուռ կրնայ բանալ:

Այս թիւ 24 պարբերութեան դէմ, համահեռակի երկիրներու մասնագէտներն ու ներկայացուցիչները բուռն յարձակումներ բրած էին, որոնց մէ՛ծ ուժգնութեամբ ձայնակցած էր խորհրդարանին մասնագէտը եւ այս է ցաւալին, երբ նոյնիսկ վերլուծողը՝ որովհետեւ անկողմնակալ է: Պէյթ մասնագէտը՝ Պուլթ սակայն, յիշեցուցած է որ հայ գնակցութեան կէսը բնակչութեան կազմած աքսորի ճամբուն վրայ, ու յայտարարած.- «Որքան որ հասկցայ, Թուրք կառավարութիւնը չուրանար որ վայրագ եւ անարդարանալի բռտութիւններ գործուած են Հայերու դէմ, բայց կ'ուրանայ ցեղասպանութիւն որակումը: Ինչ դժուար կը թուի տեղեկագիր մը պատրաստել ցեղասպանութեան մասին, առանց երկու Հայերու կարդերը»:

Ըստ ատենդութեան, վերջին խօսքը կը պատկանէր Ուիթըքըրի: Վճռական կերպով ըսած է թէ տեղեկաբեր մը չի կրնար տեղի տալ ճնշումներու, որ կարելի չէր լուռ անցնել Հայերու կրած խժդժութեանց վրայէն եւ որոնց տարողութիւնը, ոչ ոք կրնայ կասկածի տակ դնել: Կ'ըսէ թէ ութ տարի աշխատած է այս հարցին վրայ եւ հարցազննած բազմաթիւ թուրք դիւանագէտներ: «Թուրք դիւանագէտները կը խորհին որ լաւագոյն փաստերը՝ առնչակարգ փաստերն են: Անոնք ընտրեցէ: Այս գլուխը պէտք է գրուի պատուոյ մէջ, եթէ ոչ՝ երբեք գրուի չգրուի. մեր՝ մասնագէտներուս պարտականութիւնը կատարարութիւնները պաշտպանել չէ, այլ՝ զոհերը: Եթէ այդ քաղաքականութիւնը չունինք, եթէ մեր մարդիկը ուղղամիտ չէ, մեր աշխատանքը այլ մէկ բանի կը ծառայէ»:

Այս միջոցին, մասնագէտները կրնան բանաձեւի զանազան ծրագրեր ներկայացնել: Բայց թէ ի՞նչ պիտի ըլլայ Թիւ 24-ին ճակատագիրը, անհնարին է ըսել,

ՀՐԵՇՏԱԿՆԵՐՈՒ ՔԱՂԱՔԻՆ ՄԷՋ

ՅՈՎԻԿ ԷՓԵԱՆ

(Բ. եւ վերջ)

Երկու առիթներով, հաճոյքն ունեցայ ծանօթանալու Տիկին Յասմիկ Գուլեսանին, որուն հետ շատ չահեկան ու հաճելի խօսակցութիւններ ունեցայ Թիֆլիսի հայութեան ու առհասարակ Թիֆլիսի հայկ. անցեալի ու ներկայի կեանքի մասին: Կը կարծեմ որ Թիֆլիսէն դէպի Լոս Անճըլըս իր առած ոստումը յանդուգն էր ու անտրամաբանական: Երեւանը աւելի առինքնող պէտք էր թուէր իրեն համար...:

Կարճ ժամանակամիջոցի մը մէջ տեսնել երկու հայկական թատերդութիւններ՝ այդ միայն կրնայ պատահիլ Երեւանի մէջ: Նախ՝ Ուիլլըմ Սարոյեան թատերախումբի ներկայացումի մասին՝ «Բաղում ազմուկ վասն ոչինչի», Փիրայր Բարագեանի բեմադրութեամբ: Փիրայրը որպէս դերասան, դերուսոյց ու բեմադիր, ներկայացուելու կարիք չունի: Ան միջազգային չափանիշով ռէժիսէօր մըն է եւ թափանցած է թատերական արուեստի բոլոր դաղտնիքներուն: Անճամբ ներկայ էի երբ մի քանի տարի առաջ, աննախընթաց յաջողութեամբ, Տիլթօյիլի մէջ երկու անդամ բեմադրեց մեր ազգային օփերան՝ «Անոյշ»ը անդլերէնով, իր իսկ թարգմանութեամբ, օտար, դժուարահաճ հասարակութեան մը առջեւ: Այնքան յաջող էր այդ ներկայացումը որ այսօր շատեր կ'ողբան որ չարժանկարի չվերածուեցաւ ներկայացումը: Մնայուն պանճ մը կրնար ըլլալ այդ չարժանկարի ժապաւէնը, ներկայացուելով աշխարհի ամէն կողմը, հայ եւ օտար հասարակութիւններու: Շէյքսփիրի այս թատերդութիւնը աննախընթաց յաջողութիւն մըն էր: Փիրայրն ու իր շնորհալի կինը՝ Նորա Էքսէրճեան - Բարագեանը կատարեալ էին իրենց դերերուն մէջ: Ամերիկահայ Միջազգային Գոլէճի անօրէնութիւնը արժանի է մեր բոլորին գնահատանքին, որովհետեւ կրցած է ստեղծել ու հովանաւորել Ուիլլըմ Սարոյեան թատերախումբը, որպէս բեմադիր նշանակելով Փիրայր Բարագեանը: Փիրայրը կրնայ պարծանքը նկատուիլ Երեւանի մեր թատերական հիմնարկին: Ամէմեաններու աւանդութիւններով սնած՝ ան տիրացած է թատերական արուեստի նրբութիւններուն, ինքն ալ իր կարգին դառնալով դիւտարար մը ռէժիսէօրական արուեստի մէջ: Իրենց դերերուն մէջ շատ յաջող էին նաեւ՝ Վահէ Պէրպէրեանը, Մարօ Յակոբեանը եւ բժիշկ Յարութիւն Սաղըրեանը: Երկու խօսք՝ բժիշկին մասին: Երբ առաջին առիթով ծանօթացայ իրեն, զարմանքս յայտնեցի ըսելով՝

- Արդեօք դուք միեւնոյն անունով բժիշկ հայր մը կամ հօրեղբայր մը ունի՞ք: Քանի եւ աւելի տարիներէ ի վեր ձեր անունը կը կարդամ որպէս յօդուածագիր եւ որպէս դերասան:

- Ես եմ եղբայր, ես եմ: Իմ անունովս ուրիշ ազգական բժիշկ չունիմ:

- Բայց այդքա՞ն երիտասարդ, ի՞նչպէս կարելի է:

- Է՛, ես եմ կ'ըսեմ: Պատանեկան տարիքէս մտած եմ հանրային կեանքի մէջ: Այդ դիս երիտասարդ կը պահէ...:

Երկրորդ, ներկայացումը որ տեսայ՝ Արամաշոտ Պապայեանի ծանօթ կատակերգութիւնն էր՝ «Աչխարհն այո չուտ է եկել», Հայկազ Ստեփանեանի բեմադրութեամբ: Այս ներկայացումը տեսած էի նախապէս Սունդուկեան Թատրոնի բեմին վրայ, անշուշտ շատ աւելի յաջող, քանի որ մեր մայրաքաղաքի մայր թատրոնը ունի ամէն կարգի բեմական յարմարութիւններ ու մանաւանդ թատերական բացառիկ կարողութիւններով օժտուած դերասանական խումբեր: Հ.Բ.Ը.Մ.Ի Արաւատդ Թատերախումբն էր կատակերգութիւնը ներկայացնողը: Բեմադիր Հայկազ Ստեփանեանը վարպետ Մարդարի դերով ապացուցանեց որ ինք թատերական արուեստի սիրահար մըն է ու նաեւ շատ կարող դերասան մը:

Նոյն օրերուն ունեցանք նաեւ արտասահմանական երեկոյթ մը, նուիրուած՝ Պարոյր Սեւակի եւ հովանաւորութեամբ՝ «Նոր կեանք» չարթաթերթի: Արտասանողն էր Յարութիւն Գաբրիէլեան որ Պէյրութի մէջ եղած է Գառապար Խիչկեան թատերախումբի անդամներէն եւ որ կարճ ժամանակի մը համար այցի եկած է Լոս Անճըլըս: Անշուշտ մեր արտասանողներու արքան եղած է անզերազանցելի ու անմոռանալի Սուրէն Քոչարեանը: Զինք լսած էի Երեւանի մէջ: Սփիւռքի մէջ որպէս արտասանող առաջնութեան պատիւը պէտք է տրուի Յաչիկ Աբրահամեանի: Ըլլալով միանգամայն իսկական դերասան մը, արտասանական արուեստը ան հասցուցած է զրեթէ կատարելութեան: Յարութիւն Գաբրիէլեան մեր ակնկալածը չհրցաւ տալ: Նախ որ իր արեւելահայերէնը խորթ կը հնչէր: Զըկրցաւ Պարոյր Սեւակի ոգին փոխանցել հասարակութեան: Տեղ տեղ վերածուեցաւ սովորական արտասանութեան: Նոյն հանդէսին, երբ պահ մը չուրջը կը նայէի, յանկարծ նչմարեցի Ռապինտրանաթ Թակորի երեւոյթով, երկար ճերմակ մազերով, ծանօթ դէմք մը: Մօտեցայ իրեն: Պահ մը չփոթեցաւ ու երբ անունս տուի, վեր ցատքեց ու ողջագուրուեցանք 50 տարիներու մեր բարեկամութիւնը յիշելով: Սիրելի բանաստեղծ՝ Ժաղ Յակոբեանն էր, որուն հետ մենք մտերիմ ընկերներ եղած ենք համալսարանական մեր տարիներուն: Այն օրէն ասդին երբ Նիկոլ Աղբալեան, հանուր աշխարհի ներկայացուց գինք որպէս նոր մեծ բանաստեղծ, Ժաղ Յակոբեանը ունեցաւ նորանոր յաջողութիւններ, գրական ասպարէզին մէջ ապահովելով իրեն համար մնայուն տեղ մը: Երկրորդ հաճելի անակնկալ մըն ալ ունեցայ ճիշդ այդ րոպէին: Ծանօթ դիմագիծով, ժպտուն օրիորդ մը բարեւեց զիս: Իսկայն անդրադարձայ. Անահիտն էր՝ ծանօթ գըրող՝ Անդրանիկ Սարեանի աղջիկը: Սարեանին ծանօթ էի անունով միայն: Վերջին այցելութեանս Հայաստան, Արմենիա հիւրանոցին մէջ, օր մը Լեւոն Հախվերտեանը, ընկերակցութեամբ Անդրանիկ Սարեանի եւ «Շիրակ» ամսաթերթի խմբագիր՝ Օննիկ Սարգիսեանի, սենեակը եկան ու երկարօրէն խօսակցեցանք: Այդ առաջին ծանօթութենէս յետոյ, Անդրանիկ Սարեանի հետ շատ հաճելի օրեր անցուցինք Երեւանի մէջ: Լոս Անճըլըսէն նամակ մը առացած էի իրմէ ու կ'ենթադրէի թէ ինք եւս իր երկու աղջիկներուն՝ Անահիտի ու Մելինէի մօտ եկած է վերջնապէս: Սփոռս սակայն, տեղեկացայ որ արդէն կնոջը հետ մեկնած է Թեհրան: Նոյն իրիկուն, ժաք Յակոբեանի ընկերակցութեամբ շատ հաճելի երեկոյ մը անցուցինք Անահիտի տան մէջ:

Այցելել Լոս Անճըլըս ու չհանդիպիլ դաղութի ամէնէն հեղինակաւոր անձնաւորութիւններէն՝ ազգային - հանրային բեղուն գործունէութեամբ ծանօթ՝ Արշակ Տիդրանեանին, այդ կ'ըլլար անքաւելի մեղք մը: Արշակին հետ մեր ծանօթութիւնը կ'երթայ մօտ վեցտասնեակ տարիներ առաջ, երբ Իտմիրի ազէտէն ետք, հարիւր հազարաւոր Յոյներու հետ, մենք եւս ապաստանեցանք Ելլադայի հիւրընկալ ափերը: Սելանիկի մէջ կը բնակէինք այդ օրերուն: Իր ազգականներէն եւ հայրենակիցներէն շատերը իմ դասընկերներս էին դաղթականական վարժարանի մէջ: Կը յիշեմ դիքը որպէս սկաուտ ու յոյն ազգային էվզոնի տարազով: 1922 թուականէն մինչեւ 1985, երկար ճամբայ մը կարեց Արշակը: Այդ ճամբան վարդենիներու ուղի մը չէր: Երբեմն փշոտ էր քարքարուտ. երբեմն նեղ ու դժուարին, սակայն հասաւ մինչեւ հոս, արձանագրելով բարոյական ու նիւթական մեծ յաջողութիւններ: Արշակը արժեցուց իր յաջողութիւնները ու աչ ու ձախ հասաւ բոլորին, իր խչհանավայել նուիրատուութիւններով ու մանաւանդ ազգային կրթական հաստատութիւններու նկատմամբ ունեցած իր նուիրումով: Շնորհակալ եմ իրեն որ ինծի յիշեցուց որ բարոյական պարտք մը ունիմ կատարելիք, հանդէպ՝ Լոս Անճըլըսի հայ գաղութին նահապետ՝ Յորդէն Փափազեանին: Հեռախօսով կապ հաստատեցինք իրեն հետ ու վերյիշեցինք 1953-ի օրերը երբ առաջին անդամ ըլլալով կը հանդիպէի իրեն Արշակի հօրը եւ Պ. Ֆէրահեանի ներկայութեան, այս վերջնոյն բնակարանին մէջ: Վերջերս կարդացեր էի որ Գարեգին Կաթողիկոսը, իր վերջին այցելութեան առթիւ, Կիլիկեան Աթոռի չքանըշանները բաժնած է: Բայց մոռցուեր է արժանաւորագոյնը: Կիլիկեան իշխանի ոսկիէ պատուանշան մըն ալ պէտք էր տրուեր Լոս Անճըլըսի նահապետին՝ Յորդէն Փափազեանին, որ աւելի քան կէս դար, անշահախնդրօրէն ծառայած է այդ դաղութին, հիմը դնելով այսօրուան շատ մը ազգային հաստատութիւններուն...:

Թէեւ հրեշտակներու քաղաքին մէջ թեւաւոր հրեշտակներու չհանդիպեցայ, սակայն կարճ ժամանակամիջոցի մը մէջ հանդիպեցայ շատ մը մարդկերպ հրեշտակներու, ունեցայ շատ մը գեղարուեստական ապրումներ, հանդիպեցայ շատ մը մտերիմ բարեկամներու, ծանօթացայ նոր բարեկամներու, նորոգեցի շատ մը հին բարեկամութիւններ ու մեկնելէ առաջ եկայ ա՛յն եզրակացութեան եւ համոզման՝ թէ մեծ կարելիութիւններ կան Լոս Անճըլըսի խառնարանը բարեփոխելու, եթէ գոյութիւն ունենայ բարի կամեցողութիւն, միասնական ոգի ու մանաւանդ իրաւ հայրենասիրութիւն: Եթէ այս բոլորը իրագործենք, ինչպէս հրապարակաւ վերջերս յայտարարեց Բրեզործական յարգարժան նախագահը՝ Պրն. Ալեք Մանուկեան, «կրնանք Լոս Անճըլըսը դարձնել նոր Թիֆլիս մը, նոր Պոլիս մը, կամ նոր Պէյրութ մը, եւ լուսաւորել զայն Երեւանեան լոյսով»:

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ՍՊԱՆԻՈՅ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱԿՈՒՄԻՆ

—×—

Ինչպէս հրատարակուած էր «Յառաջ»ի մէջ, Հայ Աւրինեաց Միութեան պատուիրակութիւնը, մասնակցութեամբ բոլոր շրջաններուն, Յուլիս 26-ին մեկնեցաւ Սպանիա, մասնակցելու Գաթալոնիայի Թորէզոնի քաղաքին միջազգային բանակումին, ուր հրաւիրուած էր յատկապէս հայկական յայտագիր մը ներկայացնելու:

Մեր տղոց առաջին տպաւորութիւնը այն եղաւ երբ կը մտնէինք Գաթալոնիայի շրջանը, թէ «պէտք է ըսել ոչ թէ Սպանիա, այլ Գաթալոնիա»: Արդարեւ Գաթալոնիան ներկայիս Սպանիոյ ինքնավար մէկ մասն է, լեզուով, կառավարութեամբ, վարչական կազմակերպութեամբ, դրօշակով:

Եւրոպական խումբերը միայն ու միայն Գաթալոնիայի ակաւտական կազմակերպութեան կողմէ հրաւիրուած էին այս բանակումին մասնակցելու:

Բաւական դժուարին էր մինչեւ բանակավայր հասնիլը. փոխադրութեան մասնաւոր միջոցներ չկային ու տաքին բաւական յոգնեցուցիչ էր ճամբորդութիւնը:

Բանակավայրը բաժնուած էր ութ մասերու, կազմակերպութիւնը միջակ էր: Բանակատեղիները շատ յարմար չէին, սակայն գաթալան ակաւտները՝ շատ սիրալիր: Տասնեակ մը երկիրներ կը մասնակցէին 1500ի չափ ակաւտներով, որոնց մօտաւորապէս հինգ հարիւրը ըմպանացի էին: Կային դերմանական, իտալական, փորթուկալեան, ֆրանսական, յունական, եւ նոյնիսկ թրքական խումբեր: Շուրջ երեսուն հոգիէ կը բաղկանար հայկական պատուիրակութիւնը, ինչպէս ֆրանսականը կամ յունականը:

Պաչտօնական բացումը տեղի ունեցաւ Շաբաթ, Յուլիս 27-ի վերեկոյեան, ներկայութեամբ քաղաքապետին, եւ գաթալան պաչտօնական անձնաւորութեանց: Տեղւոյն լեզուով խօսեցան ճառեր ու բանակումը սկսաւ կազմակերպուիլ, դրօշակներ պարզուեցան կեդրոնական կայմերուն վրայ: Մասնակցողները տասնական ակաւտով կազմեցին միջազգային խումբեր:

Պարսըլոնի մէջ կիրակի (Յուլիս 28) օրուան համար կազմակերպուած էր երեկոյեան մեծ հաւաքոյթ մը, ազգային պարերով, բանակումի կրակներով եւ տեղական ընոյթի ներկայացումներով:

Առաւօտները կը կազմակերպուէին մըշակութային հաւաքոյթներ. երդչախումբ, լուսանկարչութիւն, պարեր, ներկայացումներ, համազգեստներ եւ ազգային տարազներ եւլն.: Կ'առաջարկուէր նաեւ մասնակցիլ հաւաքական ասուլիսներու, պանազան նիւթերու շուրջ:

Հայերը ընտրեցին «մշակոյթ, գիտական յառաջդիմութիւններ եւ թէքնիք» նիւթը այս հաւաքոյթին կրնային մասնակցիլ միայն պատանի արիները եւ արեւոյհները, բայց ոչ պետերը: Ազատ հաւաքոյթներ էին, կազմակերպուած պատանիներու կողմէ եւ իրենց ղեկավարութեամբ:

Այս երկու միջազգային հաւաքոյթներուն որպէս տեղեկագրող ընտրուեցան Հայերը: Երեկոյեան բանակումի կրակին շուրջ ներկայացուցինք հայկական պարեր, որոնք գնահատուեցան բոլորէն:

Յաջորդ օրը շարունակուեցաւ հաւաքոյթը. Ֆրէտէրիք Վարժապետեան միջազգային իր խումբին նախագահ ընտրուեցաւ, ղեկավարելու ժողովը:

Միւս օրը ամէն պատուիրակութիւն կը հրաւիրէր մասնակցող խումբերը ճաչակելու իր պատրաստած ուտելիքները: Ամէն ազգ վրանին առջեւ ունեցաւ իր ճաշասեղանը: Հայկականը մեծ ժողովրդականութիւն վայելեց: Մեր տղաքն ալ դացին հիւրը եղան ուրիշ սեղաններու:

Յուլիս 31 եւ Օգոստոս 1 ամենայաջող օրերը եղան, բոլոր արիներն ու արեւոյհները հրաւիրուած էին այցելելու դիւղերը. բոլորն ալ վերադարձան ուրախ եւ դոհ, հիացած այդքան սրտագին ընդունելութեան, նաեւ գաթալան ընտանիքներու հիւրասիրութեան:

Երեկոյ մըն ալ տեղի ունեցան թատերական փորձեր, ամէն լեզուով:

Կիրակի, Օգոստոս 6, բանակումի վերջին օրն էր: Առաւն կրօնական հաւաքոյթ. աղօթքներ՝ բոլոր լեզուներով, պատարագին մասնակցեցանք հայերէն աղօթքներով: Իսկ կէս օրէն ետք պաչտօնական փակում, ճառերով ու երգերով:

Պէտք էր ներողամիտ ըլլալ անշուշտ եթէ թերիներ ու անկանոնութիւններ կային. կարեւորը միջազգային առաջին բանակումի մը պատրաստութիւնն էր ու յաջողութիւնը: Աւելի մասնագիտական բանակում մըն էր, ուր կը պակսէր որոշ սկաուտական կազմակերպչական եւ մանկավարժական բաժինը:

Իսկ ինչ կը վերաբերի մեզի՝ Հայերուս մասնակցութեան, չենք ուզեր մենք մեզի գոհունակութեան մրցանակ տալ, բայց կ'ուզենք չեչտել հայ արիներուն այս անդամուն եւս օրինակելի դիրքը եւ գործունէութիւնը: Իրենց պետերը շատ լաւ կատարեցին պատասխանատու պաչտօնները. նորերուն համար ալ նոր փորձառութիւն մը եղաւ: Մեր երգերը, պարերը շատ գնահատուեցան. շատ սիրալիր վերաբերում ցոյց տուաւ մեզի դրացի իտալական խումբը. իրարմէ բաժնուեցանք որպէս եղբայրներ:

Մեր լաւագոյն վարձատրութիւնը եղաւ բանակումի կայմին ծածանող հայկական եռագոյնը:

Շնորհաւորելի են մասնակցող մեր բոլոր արիներն ու արեւոյհները իրենց պատրաստած բացառիկ յայտագրին համար: Վատահ ենք իրենք ալ շատ բան սորվեցան:

Շնորհաւորելի է Լիոնի պետերուն՝ Էրիք Աբըճեանի եւ Ֆրէտէրիք Վարժապետեանի մասնակցութիւնը Փօրումին, որը միջազգային մակարդակի հասաւ: Գնահատելի էր իրենց օժանդակութիւնը բանակումի աշխատանքներուն: Նոյնպէս շնորհաւորելի են վարիզեան շրջանի պետը Ժայր Պատմա եւ սկաուտներու պատասխանատուն Զատիկ Փանոսեան որոնք շատ յաջող կերպով կատարեցին իրենց պարտականութիւնը, գործելու հանդիսատ պայմաններ ստեղծելով հայ պատուիրակութեան պետին:

Հակառակ տաք օդին եւ բանակավայրին շատ մը անպատեհութիւններուն բոլորն ալ ուրախ էին ու սիրեցին այս բանակումը, ուր վստահ ենք որ հայ արիները անմոռանալի յիշատակ մը ձգած են:

Այս բանակումը՝ «Լօրօֆօլք 85» կազմակերպուած էր Եւրոպայի սկաուտական Միջազգային Կոմիտէին հովանաւորութեամբ, նուիրուած «Երիտասարդական տարի»ին:

Եղբայրական բացառիկ այս մթնոլորտին մէջ բոլորս ալ ջանացինք ընել մեր տին մէջ կարելին եւ ուրախ ենք որ յաջողացանք:

Մ. Լ. Մ.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՂՍՏԵԻ ՀՈՎԻՏԻՆ ՊԵՂՈՒՄՆԵՐԸ

Աղստեւի հովիտին մէջ կատարուած պեղումները հնագիտական ընքնատիպ նիւթերով հարստացուցած են Հայաստանի պատմութեան պետական թանգարանը: Մասնաւոր արժէք կը ներկայացնեն Մարիգիւղի շրջակայքը գտնուած տնային գործածութեան առարկաները, զարդերը: Բացուած է գինուորի գամբարան մը, ուր գտնուած են եօթը մէթրնոց երկաթէ նիզակ մը, գօտիի ճարմանդներ, պրոնզայնի բժժոնները: Ցիշատակելի են նաեւ նուրբ փորագրութիւններով արծաթէ մատանին եւ ապարանջանները: Հինգ տարի է, որ Աղստեւի հովիտին մէջ կատարուող հնախուզական պեղումները կ'իրականացնէ Հայաստանի ակադեմիայի հնագիտութեան եւ ազգագրութեան հիմնարկի խումբը: Հետաքրքրութիւն կը ներկայացնեն Աղստեւի բլուր - ամրոցի պեղումները, ուր յայտնաբերուած են երկաթէ կատուով տաճարի օրինակը (Ն. Ք. 6-րդ դար), պրոնզէ զօտիները, նախնադարեան մարդու գործիքները: Հովիտի հիւսիսային ժայռի վրայ վեհօրէն բազմած է միջնաբերդը՝ անառիկ պարիսպներով: Միջնաբերդը եղած է տեղւոյն կեդրոնական եւ ամէնէն զօրաւոր պաշտպանութեան յենարանը: Պաշարման պարագային բնակիչները պատսպարուած են հոն, ուր նախօրօք ամբարած են անհրաժեշտ, ջուր, զինամթերք: Միջնաբերդը ունի նաեւ ստորերկրեայ ուղի մը՝ արտաքին աշխարհի հետ գաղտնի կապ մը պահելու համար: Գտնուած առարկաները ներկայիս կ'ուսումնասիրուին Հայաստանի պատմութեան պետական թանգարանին մէջ:

×

ԵՐԳԸ՝ ՀԱԻԱՏՔ ՈՒ ՍԷՐ
Գ. ՈՒԼՈՒԲԱԲԵԱՆԻ «ԻՄ ՂԱՐԱԲԱՂ» ԵՐԳԵՐՈՒ ՀԱԻԱՔԱԾՈՆ

Երգը՝ մարդուն արուած հոգեկան վեհ պարգեւը, մօր կաթի հետ անուցած է զինք: Տարիներու հետ հոգւոյն մէջ ապրող գոյները, չշուկները, վէմվէտուն ձայները աննկատ մերուած, ամրողջացած, մեղեդի դարձած են եւ ծնած է ձայրենի լեռնաշխարհի սիրոյ, բոյրերով լեցուն երգը: Գրիգոր Ուլուբաբեանի երգերու ակունքը վճիտ է, ինչպէս հազարաւոր լեռնաշխարհի աղբիւրները: Հայրենի հողին, մարդուն, անոր հոգիին գեղեցկութեան նուիրուած են երգահանին գործերը: Շուրջ 35 տարի է, որ Գրիգոր Ուլուբաբեան լեռնային Ղարաբաղի մէջ հայերէն լեզու եւ գրականութիւն կ'ուսուցանէ երախաներուն եւ իր արուի կարօտներն ու կանչերը, հաւատքն ու հրաղը կը սերմանէ անոնց մէջ: Միջնաբերդը ապրեցաւ անմիջապէս հետ մեկնած է ռազմաճակատ, ուր եւս, թարեբարար խաղաղ ժամանակներուն, միշտ երգած է եւ երգով քաջալերած ու ոգեւորած զինուոր ընկերները: Պատերազմէն ետք սկսած են հնչել իր երգերը Ղարաբաղի մշակոյթի տուներու սիրող խումբերու եւ պետական համոյթի մեկնաբանութեամբ:

«Սովետական Գրող» հրատարակչականը լոյս ընծայած է Գրիգոր Ուլուբաբեանի «Իմ Ղարաբաղ» երգերու հաւաքածոն, զոր կազմած եւ ձայնագրած է Յովհաննէս Բաղալեան, իսկ բնագրերը համգրած Գէորգ Օհանեան: Յառաջաբանին մէջ երաժիշտ Մանուէլ Բեգլարեան գրած է «Ինքնուս երգահանի ստեղծագործութեան հիմնական թեման հայրենի Ղարաբաղի զեղեցիկ բնութիւնն է եւ լեռնաշխարհի խիզախ ու աշխատասէր մարդկանց նկարագիրը: Այս երգերում կան եւ Աղահխի աղբիւրը եւ անկրկնելի Գանձասարը, եւ Մղաւ ու Քիրս սարերը, իր սէրը հայրենիքի սիրուն գոհարերած Ռուգանը, Սովետական Միութեան կըրկնակի հերոս Նելսոն Ստեփանեանը, մի խօսքով՝ Ղարաբաղը իր անցեալով ու ներկայով: Գ. Ուլուբաբեանի ստեղծագործութիւններում առանձնակի ջերմութեամբ ու սիրով են հնչում աշխատանքի, հայրենասիրութեան, մայրական, խաղաղ օրերի, սիրոյ ու հաւատարմութեան թեմաներով գրուած երգերը: Դրանցում, արդարեւ, բոցկլտում է հայրենի բնաշխարհի, հողի երգուելու մշակի նկատմամբ որդիական անմարելի սէրը, որն աւելի է մեծանում, զօրեզանում եւ գառնում հարազատ երկրի ու ժողովրդի, նրա հերոսական պատմութեան, վերածընդի նկատմամբ հպարտութեան խոր զգացում»:

×

ԱՐԱՄ ԽԱՉԱՏՐԵԱՆԷՆ ՆԱՄԱԿՆԵՐ

Արամ Խաչատրեանի ստեղծագործական կարգ մը ծրագիրներու, 1936 - 77 թուականներու Մոսկովեան երաժշտական կեանքի մասին հետաքրքրական տեղեկութիւններ կան երաժիշտ Սերգէյ Բալասանեանի ուղղուած նամակներուն մէջ: 1930 - 31 թուականներուն, երբ Ա. Խաչատրեան ուսանող էր Մոսկուայի Երաժշտանոցը, սերտ կապերու մէջ էր Մոսկուայի հայ մշակոյթի տան հետ, ուր կը մասնակցէր կոմիտասի ազգագրական հաւաքածոյի հրատարակութեան աշխատանքներուն: Ժամանակը կարճ էր, հետեւաբար Խաչատրեան խնդրած է Սերգէյ Բալասանեանէ, որ նոյնպէս երաժշտանոցի ուսանող էր, որպէսզի օգնէ իրեն: Ձոյգ երաժիշտներու մտերմութիւնը կը սկսի հոսկէ: Ս. Բալասանեան եղած է Արամ Խաչատրեանի՝ ուսանողական տարիներուն գրած գործերուն առաջին ունկընդիրներէն մէկը:

1936ին, Երաժշտանոցը աւարտելէ ետք, Բալասանեան պաշտօնով մեկնած է Տաշկիւրտան եւ այդ տարուընէ սկսած է Խաչատրեանի հետ նամակագրութիւնը:

Նամակներէն մէկուն մէջ Ա. Խաչատրեան կը թելադրէ Սերգէյ Բալասանեանի գտնել այն պարզ ու համոզիչ լեզուն, որ անհրաժեշտ է ազգային մեղեդիները մշակելու համար: Եթէ երաժիշտը ըսելիք ունի, ուրեմն արտայայտութեան միջոցներ կրնայ գտնել: Պէտք է դրել համարձակ, չմոռնալ երաժշտութեան մատչելիութեան եւ զեղարուեստական արտայայտութեան բարձր մակարդակը: Խաչատրեան մտաղրած է բեմապար մը դրել Յովհաննէս Թումանեանի գործերու հիման վրայ, սակայն չէ իրականացած: Ան անտարբեր չէ եղած նաեւ օփերայի սեռի նկատմամբ: «Օփերայի հարցում ինձ մօտ մինչեւ այժմ ոչինչ չի ստացուում, գրած է Խաչատրեան, դեռ չարունակում եմ հանդիպել դրամատուրգների եւ թատրոնների ղեկավարների հետ, բայց մինչեւ այժմ ոչինչ չկայ...»:

×

ՎԱՐԴԱՆ ԱՃԷՄԵԱՆԻ ԴԻՄԱՆԿԱՐՈՎ ԹՂԹԱՏԱՐԱԿԱՆ ՊԱՀԱՐԱՆ ՄԸ

Որհ. Միութեան Թղթատարի նախաձեռնութիւնը հրապարակ հանած է թղթատարական պահարան մը, նուիրուած դերասան եւ բեմադիր Վարդան Աճէմեանի, անոր ծննդեան 80ամեակին առթիւ: Պահարանին վրայ տպուած է բեմադիրին դիմանկարը:

Հ. Ց. Դ.
ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԲԱՆԱԿՈՒՄԸ ՎԵՐՋ ԳՏԱԻ

—×—

Օգս. 17-ին, ընդհանուր խանդավառութեան մէջ, փակուեցաւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի բանակումը, որ այս տարի տեղի ունեցաւ Լա Լանտէլ, Ռեվէլի մօտ (Հարաւ - արեւմտեան շրջան): Նոյն օրուան Տկփկշ ոը Թուլուզի մէջ, Փիէր Շուչան Թղթակցութիւն մը ստորագրած էր, ուր հակիրճ պատկեր մը կու տար բանակումի առօրեայ կեանքէն, յիշելով թէ 85 երիտասարդներ, գանազան շրջաններէ, այս մթնոլորտին մէջ, եկած են վերագտնելու իրենց հայկականութիւնը:

Օգս. 1-էն 17, արդարեւ, երիտասարդներ ունեցած են գանազան զբաղումներ, նաեւ հայերէնի դասեր եւ դասախօսութիւններ, հայ դատի, մշակոյթի, երաժշտութեան մասին: Դասախօսներու մէջ, յիշենք Փիւլ Մարտիրոսեան, Ալեքսանտր Սիրանոսեան, եւայլն: Ֆրանսայէն զատ, քանի մը երիտասարդներ եկած էին Լիբանանէն եւ մէկ ալ՝ Վենեսուէլէն, Մուրատ - Ռափայէլեան վրժ.ի աշակերտ: Բանակումը լոյս ընծայած է նաեւ երկլեզու թերթ մը՝ Մրճեռնակ:

ԳՈՂՈՒԹՔԷ ԳՈՂՈՒԹ

Ա.ՑՆՅԱՒԱՐԻ ապր. Գալուստ Կիւլպէնկեան երկրորդական վարժարանի տարեվերջի հանդէսը եւ վկայականներու բաշխումը տեղի ունեցած է Յուլիս 7-ին, վարժարանին ընդարձակ բակին մէջ: Լիբանանեան փառերգին եւ Սարդարապատ յաղթերգի կշռոյթներով բեմ բարձրացած են 11 շրջանաւարտներ: Տեսուչը՝ Մ. Ալթթապալեան իր բացման խօսքին մէջ զոհունակութիւն յայտնելէ ետք, որ 84 - 85 տարեշրջանը բնականոն անցած է, տեսչութեան եւ հոգաբարձութեան անունով գնահատած է ուսուցչական կազմի նուիրեալ աշխատանքը: Ապա, կատարած է մրցանակաբաշխութիւնը: Օրուան բանախօսը՝ տոքթ. Վազգէն Տէր - Գալուստեան, նախ ուրախութիւնը յայտնած է որ այս առիթով, իր հարազատ պիւզը կը գտնուի, յետոյ խօսքն ուղղելով շրջանաւարտներուն ըսած է թէ լիբանանեան 10ամեայ պատերազմը, անխուսափելի կնիքը դրած է անոնց հոգիներուն վրայ, բայց եւ այնպէս պէտք է երազներով, այլ մանաւանդ աշխատանքով լեցնել կեանքը: Շրջանաւարտներու անունով ուղերձներ կարդացած են Վարդան Թաշճեան (հայերէն) եւ Արեւիկ Այնթապեան (արաբերէն): Վկայականներու յանձնումէն ետք, տեղի ունեցած է աւանդական խրախճանք, սեղանավարութեամբ տոքթ. Յովիկ Թասլաքեանի:

×

ԳՆԱԼԸ ԿՂԶիի Նմէջ, Օգս. 10-ին, Շաբաթ իրիկուն ոգեկոչուած է Ներսէս Պատրիարք Վարժապետեանը, իր մահուան հարիւրամեակին առիթով: Փոքրիկ եկեղեցին լեցուած է կոկիկ բազմութեամբ մը: Ժամերգութեան աւարտին, Շնորհք պատրիարք հաղորդած է օրուան յայտագիրը, յիշելով թէ յապաղած ծրագիրը մըն է, որ կ'իրագործուի: Մեսրոպ վրդ. կարդացած է Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին կոնդակը նուիրուած երջանկայիշատակ պատրիարքին, որու աւարտին Շահան եպիսկ. ոգեկոչած է Ներսէս պատրիարքի անձնաւորութիւնը եւ գործը, յիշելով անոր մանրամասն կենսագրականը: Ներդաշնակ երգեցողութիւններէ ետք, փակման խօսքը արտասանած է Շնորհք պատրիարք, որ ըսած է, - «պարբերաբար կը ջանանք ձեր դիմաց բերել մեր ժողովուրդին մեծ գաւակները, որպէսզի անոնք ծառայեն որպէս ներշնչման աղբիւր: Ինչ մեղք որ ներկայիս կ'ապրինք նուաղման շրջան մը: Բայց նորէն փառք կուտանք նախախնամութեան եւ կ'աղօթենք որ մեր ժողովուրդը ծնանի մեծութիւններ»: Վերջաւորութեան, Շնորհք արք. կարդացած է էջեր Ներսէս Վարժապետեանէ: Հոգեհանգստեան պաշտօնով փակուած է ոգեկոչումը: Ներկաներուն տրամադրութեան տակ դրուած է զեղեցիկ յուշամատեան մը:

ՌԱՖՖԻ
ԽԱՉԱԳՈՂԻ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԸ

ՄԱՍՆ ԵՐՐՈՐԴ

ՁՈՐՐՈՐԴ ԳԻՇԵՐ

- Դու այն պատմիը, թէ ինչո՞ւ են կոչում քեզ աւազակապետ եւ ո՛րպէս ընկալար պատապարտեալի հասարակութեան մէջ,- հարցրի ես չորրորդ գիշերը, երբ բաւական հանգստացել էինք ցերեկուայ ծանր աշխատութիւնից:

Աւազակապետը չարունակեց.

«Մեր անծանօթ բարերարի վարձած ձիերով անցանք Մեղրիի գաւառը: Այստեղ հանապարհները այն աստիճան քարքարոտ են եւ լեռնային ելեւէջները այն աստիճան սարսափելի են, որ անկարելի է ձիով ման գալ: Մենք ստիպուած էինք մեր ձիաները փոխել եւ վարձել ջորիներ: Այդ խորամանկ անասունները սովոր են լեռնային քարքարոտներում ման գալ»:

«Սկզբում Սանամը դժուարութեամբ յօժարուեցաւ ջորիի վրայ նստել: Ղարադաղի մելիքի աղջիկը, որ սովորած էր սիզապանծ նժոյգների, կարծես, ամաչում էր, որ ստոր անասունների վրայ հեծած տեսնէին նրան: «Ինձ այլեւս ով է ճանաչում»... ասաց նա եւ մի առանձին մտերմութեամբ խնդրեց ինձանից օգնել իրան, որ հեծնէ: Ես զարմացայ: Սանամը, որ ծուի նման ձիաների վրայ թռչել գիտէր, ինձանից օգնութիւն էր խնդրում: Երբ փոքր ինչ առաջ գնացին, ասաց նա.

- «Վերջին ժամանակներում շատ ուժաթափ եղայ...:

«Նրա ձայնի մէջ լսւում էր խորին տխրութիւն եւ սրտի դառն կսկիծ:

- «Դուք այս առաւօտ ոչինչ չկերաք. ասեցի նրան, - կարելի է քաղցածութիւնից լինի:

«Ոչ... պատասխանեց նա: - Շատ անդամ սուրբ Սարգսի պասին, երկու կամ երեք օրով ծոմ էի պահում, ոչինչ չէի ուտում, բայց երբեք ուժաթափ չէի լինում:

- «Երեւի, դեռը ձեզ վրայ վատ տպաւորութիւն գործեց... նկատեցի ես:

- «Ոչ: Այն մարդը չուտ վրայ հասաւ, ես դեռ բոլորովին ջրի տակը չէի գնացել, որ ազատեց ինձ: Ախ, երանի թէ գիտենայի՝ ով էր այդ մարդը: Երեւում է, որ Աստուած մեզ հետ է: Նա ուղղարկեց այդ մարդուն մեզ օգնելու համար:

«Վերջին խօսքերը մխիթարում էին նրան եւ աւելի ամրացնում էին նրա հաւատը, որը խիստ վառ էր օրիորդի մէջ»:

«Զնայելով որ ջորիները դանդաղ էին ընթանում, դարձեալ մենք այն օրը անցանք բաւական ճանապարհ: Գնալով լեռների միջով, շատ անգամ ստիպուած էինք անցնել այնպիսի վտանգաւոր տեղերից, ուր անձնավստահ որսորդները միայն ոտք են կոխում, այն եւս խիստ հազիւ անգամ: Ձառվայրների ժուարութիւնը երբեմն ստիպում էին մեզ ցած իջնել ջորիներից, եւ ապառաժների վրայով մագլցելով, առաջ գնալ: Սանամը բոլորովին յոգնած էր, հազիւ հազ կարողանում էր իրան ոտքերի վրայ պահել: Ես մի քանի անգամ առաջարկեցի բռնել նրա ձեռքից, օգնել նրան, բայց ամէն անգամ մերժում առացաւ: Նա դեռ խորշում էր ինձանից. նա այնքան հպարտ էր, որ դեռ նայում էր իր վրայ, որպէս իւր հօր տան ծառաներից մէկի վրայ: Ես դեռ նրա մտերիմ, անձնանուէր բարեկամը չէի»:

«Երբ բարձրացանք սարերի վրայ, արեւը արդէն սկսել էր թեքուել դէպի իւր երեկոյեան մուտքը: Ստորոտներում տօթը խեղդում էր, իսկ այստեղ ցուրտը մրսեցնելու չափ զգալի էր: Ջորիներից ցած իջանք, նստեցինք փոքր ինչ հանդըստանալու: Ես առաջարկեցի օրիորդին փաթաթուել իմ վերարկուի մէջ. նա յօժարութեամբ ընդունեց, որովհետեւ վերարկու չէր առած իւր հետ: Ցետոյ տուեցի նրան մի բան ուտելու. նա բոլորովին կազդուրուեցաւ եւ գտնում էր բաւական խաղաղ տրամադրութեան մէջ»:

«Արեւը մտաւ: Երեկոյեան վերջալոյսը հետզհետէ գրկւում էր իւր պարզ - ծիրանի չառաւիղներից: Սարերի գագաթները պատած էին սպիտակ ձիւնափայլ մշուշով, որը միախառնուելով երկընքի կապուտակութեան հետ, ներկայացնում էր անսահման մանիչակագոյն ովկիանոս, որի մէջ լեռների ալիքաւոր բարձրութիւնները ձեւացնում էին սքանչելի տեսարան: Օրիորդը բնութեան սիրող էր: Ես նկատեցի՝ նոյն ժամուն յափշտակուած էր նա խորին հիացմունքով եւ նրա խոշոր աչքերը մի առանձին ոգեւորութեամբ նայում էին դէպի դեղեցիկ լեռնային տարածութիւնը: Ես նստած էի նրա մօտ: Նա դարձաւ ինձ այս խօսքերով.

(Շար. 164)

(Շար. Ա էջէն)

տենագրական մեծ արժէք կը ներկայացնեն։ Օրինակ՝ «Կոստանդնուպոլսոյ պատմութիւնը» 8 հատորով հրատարակուած Փարիզ 1685-ին, Լատինա - գերմանական հիմնական բառարանը երկու հատորով հրատարկուած՝ Լայպցիկ, 1879-ին, կարլ Կէորկէի կողմէ։ Գիրքերու մեծամասնութիւնը մաս կը կազմէին լենինգրադցի ծանօթ բիւզանդագէտ տոքթ. Ալիսա Բանկի դրադարանին։ Տասնամեակներու ընթացքին Ա. Բանկ պիտական ուսումնասիրութիւններու բերումով եւ անձնական բարեկամութեամբ կապուած էր բազմաթիւ հայ պիտնականներու հետ։ Գիրքերուն չատերը մակագրուած են Բանկին, կան նաեւ հետաքրքրական գրառումներ։ Ալիսա Բանկի յիշատակը յաւերժացնելու համար ստեղծուած է՝ «Ալիսա Բանկի Ֆոնտ» մը, որու հիմը կը կազմեն այս 115 հատորները, որոնք ղրկուած են պիտնականին հարազատին՝ Նադալիա Բանկի կողմէ։

×

ԵՐԵՒԱՆՑԻ ԴԵՐԱՍԱՆՆԵՐԸ

ԽԱՐԿՈՎԻ ԲԵՄԻՆ ՎՐԱՑ

Խարկովի (Ուկրանիա) թրաքթէօրի դործատան մշակոյթի Պալատին մէջ հանդէս եկած է Երեւանի Ստանիսլաւսկի ոուսական թատրոնի խումբը, ներկայացնելով քանի մը թատերախաղեր՝ «Ամանաւուրիստ կինը», «Այս աղջկայ մէջ ինչ-որ բան կայ», «Մեծ գործը»։

×

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ ՓՐՈՖ. Յ. ՍԱՐԿԻՍՈՎԻ

ՀԵՏ

ՍՏԵՓԱՆԱԿԵՐՏԻ ՄԷՋ

Լղիմի մէջ (Ստեփանակերտ) տեղի ունեցած է հանդիպում մը համամիութենական ակադեմիայի անդամ, փրոֆ. Յարութիւն Սարկիսովի հետ։ Գիտնականը խօսած է համամիութենական անասնաբուժական փորձառական հիմնարկի անթիխիոթիքներու եւ անկարանութեան տարրալուծարանի կողմէ տարուող աշխատանքներու մասին։

ՓՈՒԹՊՈԼ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ 48-ՐԴ ԱԽՈՅԵՆՈՒԹԻՒՆ

Ախոյենութեան մրցումներու չարքին, կիրակի, Օգս. 18ին, Արարատ 1-1 հաւասար արդիւնքի հասաւ Զէնիթի հետ, իսկ Զորեքշաբթի, Օգս. 21ին, կրկին հաւասար էր ար՛իւնքը Սպարտակի հետ, բայց՝ 0 - 0։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ԳԵՐՄԱՆԻԱ - ՖՈՐԹՈՀԱՑՄ. - Այրի Տիկին Հերմինէ Քէշիշեան, զաւակներն ու ընտանեկան պարագաները չնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք մասնակցեցան իրենց սուգին՝

ՍԱՄՄ - ՎԱՀԱՆ ՔԷՇԻՇԵԱՆԻ

մահուան առթիւ։

Յուղարկաւորութեան արարողութիւնը կատարուեցաւ Ուրբաթ, Օգս. 16-ին, ձեռամբ Դաւիթ եպիսկ. Սահակեանի։

Հ. Բ. Ը. Մ.

ՀՐԱՒԻՐԱԳԻՐ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻ

Հայկական Բարեգործական Ընդհանուր Միութեան կեդրոնական Վարչական Ժողովը ներկայիս կը հրաւիրէ Միութեան բոլոր անդամները ներկայ գտնուելու 72-րդ Ընդհանուր Ժողովին, որ պիտի գումարուի 1985 Շաբաթ, Հոկտեմբեր 26, առաւօտեան ժամը 10-ին, Հ. Բ. Ը. Միութեան կեդրոնին մէջ, 585 Սեթլ Րիվըր Րոտ, Սեթլ Պրուֆ, Ն. Ճ., ԱՄՆ։

Ներկայ 72-րդ Ընդհանուր Ժողովին համար որուած միակ հրաւիրագիրն է։ Կը խնդրենք հետեւաբար Միութեան յարգոյ իրաւասու անդամներէն, որ անձնապէս Ժողովին ներկայ ըլլան վերոյիշեալ թուականին եւ կամ ամէնէն ուշը մինչեւ Սեպտեմբեր 26, իրենց փոխանորդագրերը յանձնեն Հ. Բ. Ը. Միութեան Ընդհանուր Տնօրէնին կամ զանոնք ղրկեն հետեւեալ հասցէին.-

Armenian General Benevolent Union
Central Board of Directors
585 Saddle River Road
Saddle Brook, N J 07662, U. S. A.

ՕՐԱԿԱՐԳ

1.- Ներկայացում եւ վաւերացում 1984 տարեշրջանի ընդհանուր տեղեկագրի։

2.- Ներկայացում եւ վաւերացում 1984 տարեշրջանի ընդհանուր հաշուետուութեան։

3.- Մասնակի ընտրութիւն կեդրոնական վարչական Ժողովի։

4.- Մասնակի ընտրութիւն Հաշուեքննիչ Յանձնախումբի։

5.- Առաջարկներ եւ թելադրութիւններ։

6.- Գնահատանքի բանաձեւեր։

Ի ԴԻՄԱՑ ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉ. ԺՈՂՈՎԻ

Պ. ՍԵԴՐԱԿԵԱՆ — Ատենադպիր
Ա. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ — Ատենապետ

1985, Մայիս 15
Սեթլ Պրուֆ, Ն. Ճ.

ԾԱՆՕԹ. - Կը խնդրուի իրաւասու այն անդամներէն, որոնք չեն կրնար անձնապէս ներկայ ըլլալ Ընդհանուր Ժողովին, իրենց փոխանորդ նշանակել ուրիշ իրաւասու անդամներ։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ ՎԱԹՍՈՒՆԱՄԵԱԿԻ ԱՌԹԻԻ

ՓԱՐԻԶ. - Գառզու 1000 Ֆ։

ԳԱՐԱԳԱՄ. - Պ. Վարդգէս Երկցեան 1000 Ֆ։

ՄԱՐՍԷՅԼ. - Ոմն՝ 200 Ֆ։

ՊՈՒՏՕ. - Շաքէ Քէնտէրեան 100 Ֆ։

ՄԱՐՍԷՅԼ. - Վաթսուն տարուան բաժանորդ՝ Միհրան Նազաչեան 100 Ֆ։

ՍԻՆ ԹԼԹԻԼԻՆ. - Նչան Այտապիրեան 100 Ֆ։

ՄԱՐՍԷՅԼ. - Ասատուր Քէօսէեան 500։

ՄԻՋԻՒՕ - ՇԱՒԼՎԻԼ. - Տէր եւ Տիկին Նուպար Անդրանիկեան, առ ի գնահատութիւն 60 տարուան ճիպի եւ զոհաբերութեան, ի սպաս հայ մշակոյթին, 200։

ԿԱՆԵԼԻ. - Պ. Յ. Գրպլեան՝ արեւշատութեան սրտարուխ մաղթանքներով, 100 Ֆ։

ՄԱՐՍԷՅԼ. - Մ. Թաչճեան 150 Ֆ։

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ԵՐԿՍԵՌ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

1985 - 1986 ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ

Դպրոցասէր Տիկնանց Երկսեռ վարժարանի 1985 - 1986 տարեշրջանի արձանագրութիւնները սկսած են։ Վարժարանը ունի մանկապարտէզ, նախակրթարան եւ երկրորդականի 6-րդ, 5-րդ եւ 4-րդ դասարանները։

Ինքնաշարժներու սպասարկութիւնը կը կատարուի հետեւեալ շրջաններու մէջ.-

Առնուվիլ, Վիլիէ լը Պէլ, Կուբէնվիլ, Օլնէ սու Պուա, Սեվրան, Լիվրի - Կարկան, Մոնֆէռմէյ, Վիլլիէնթ, Տրանսի, Ռոմֆէնվիլ, Կանելի, Փարիզ 20-րդ։

Վարժարանը կը պահէ գիշերօթիկ բաժինը։

Դիմել տնօրէնութեան. - 1, Պուլվարտ տիւ Նոռ, 93340 լը Ռէնսի, երկուշաբթիէն՝ Ուրբաթ, առաւօտեան ժամը 10-էն մինչեւ կէսօրէ ետք ժամը՝ 17։ Հեռաձայն.- 381 - 01 - 72։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՑՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

ԳՐԱԽԱՆՈՒԹԸ

ՏՐԱՄԱԴՐԵԼԻ ԵՆ

Եկեղեցւոյս գրախանութը ստացած է Հայկական Սովետական Հանրապետարանի 10-րդ հատորը։ Կան նաեւ 4-րդ, 9-րդ հատորները, ինչպէս նաեւ մանկական հանրագիտարանի Ա. հատորը։ Ստանալու համար դիմել՝

Eglise Arménienne
339, ave. du Prado — 13008 Marseille
Tél. : (91) 77 - 84 - 70

Radio ASK

98.5 mHz F. M.

BOITE POSTALE No 425
75424 PARIS CEDEX 09
Tél. : 878 - 22 - 00

La Radio Arménienne de Paris et de sa région

LUNDI au VENDREDI
de 08h00 à 15h30
SAMEDI et DIMANCHE
de 10h00 à 16h00

3 nuits par semaine :

du DIMANCHE au LUNDI
du LUNDI au MARDI
du MARDI au MERCREDI
de 01h00 à 06h00

Ս. ՄԵՍՐՈՊ ԿՐԹԱՐԱՆ

Ս. Մեսրոպ Կրթարանի մանկապարտէզի վերամուտը՝ երկուշաբթի, Սեպտեմբեր 9։ Տեղեկութիւններու եւ արձանագրութեանց համար կը խնդրուի դիմել վարժարան։

Հեռաձայն՝ 378 - 92 - 91

Ս. ՄԵՍՐՈՊ ԿՐԹԱՐԱՆԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՁԱՇ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՇԱԲԱԹ, ՆՈՅԵՄԲԵՐ 16

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տունը կը պատրաստէ՝

«ՀԱՅ ԳՐՔԻ»

ցուցադրութիւն մը, 1985, Հոկտեմբերին համար, որ տեղի պիտի ունենայ՝

Palais de la Bourse «Musée de la Marine»
La Canebière. Marseille

×

Մարսէյլի բոլոր կազմակերպութիւններէն կը խնդրուի նկատի առնել ՅՈՒՆՈՒԱՐ 25-ի Թուականը՝ գրաւուած օր կապոյտ Ծաչի քաղաքի մասնաճիւղի կողմէ։

×

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ պարահանդէսը՝ Նոյեմբեր 9, Շաբաթ դիշեր։

×

Ֆրանսահայ կապոյտ Ծաչի Մարսէյլ քաղաքի վարչութեան ճաշը տեղի կ'ունենայ Հոկտեմբեր 6-ին, կիրակի, ցերեկ։

Ս Ե Վ Ա Ն
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ

SEVAN
RESTAURANT
SPECIALITES ORIENTALES

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՀԱՃԵԼԻ ՄԹՆՈԼՈՐՏ
AMBIANCE ARMENIENNE
avec le chanteur et organiste **PIERRE**
ET
BEDIK
à partir du 1er août
Frank ROUSSEL
chanteur international
après 23 heures
MUSIQUE et DANSES ORIENTALES
Dans une ambiance de Mille et Une Nuits
CADRE AGREABLE — SALLE CLIMATISEE
OUVERT TOUT LE MOIS D'AOÛT
1, BOULEVARD CARNOT, 94140 ALFORTVILLE
TEL. : 376 - 32 - 19

ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ԶԵՐ ԳՈՐԾԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՐՍԱՆԵԿԱՆ ՀՐԱՒԷՐ, ԹՈՒՒԹԻԿ, ՏՈՄՍ ԿԱՄ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԶԱՆԱԶԱՆ ԹՈՒՂԹԵՐ (ՀԱՇՈՒԵՑՈՅՑ, ՆԱՄԱԿԻ ԹՈՒՂԹ, ՊԱՇԱՐԱՆ, ԵՒԱՅԼՆ)

FAIRE-PART DE MARIAGE, BILLETS, PROSPECTUS, DIVERS TRAVAUX DE VILLE (TÊTE-DE-LETTRE, FACTURES, ENVELOPPES, ETC.)

«ՅԱՌԱՋ — HARATCH»
83, RUE D'HAUTEVILLE - 75010 PARIS

LES APRES-MIDI,
DE 14 à 18 h. 30
SAUF SAMEDI ET DIMANCHE

ԴԻՄԵԼ ԱՄԷՆ ՕՐ,
ԺԱՄԸ 14.00 - 18.30
ԲԱՑԻ ՇԱԲԱԹ ԵՒ ԿԻՐԱԿԻ

Խնամուած աշխատանք — Travail soigné

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH» — 83, Rue d'Hauteville - 75010 Paris
Commission Paritaire: N° 55935

ՇԱԲԱԹ - ԿԻՐԱԿԻ
ՕԳՈՍՏՈՍ
24-25
SAMEDI-DIMANCHE
24-25 AOUT
1985

LE NUMERO : 3,00 F

ՅԱՌԱՋ

HARATCH

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE - FONDE EN 1925
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

TÉL.: 770.86.60 — TELEX: HARATCH 280 868 F
C.C.P. PARIS 15069-82 E — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 500 Ֆ. - Վեցամսեայ : 260 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 550 Ֆ. - Հատը : 3,00 Ֆ.

61րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 16.035
Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
61e ANNÉE — No 16.035

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԻՒՆԸ ԻՐ ՏԵՆՉԵՐՈՎ ԵՒ ՏԱԳՆԱՊՆԵՐՈՎ

—×—

Երիտասարդութիւնը կեանք եւ եռանդ է համակ:

Երիտասարդներու մտքին մէջ դաղափարական տեսիլքներ զիրար կը հրմշտքեն, երբեմն հակասական, յաճախ անիրագործելի, մինչեւ որ լուսաւոր ծրագրի մը ժպտի հորիզոնին վրայ: Ու լաւագոյն ապագայի մը տեսլականով յափշտակուած կը մերժեն, կը քննադատեն, կ'ուզեն փոխել առօրեան: Նոր ուղի մը կ'որոնեն: Նորութիւնը եւ ազատութիւնը կը փնտռեն: Համակերպիլ եւ պատշճիլ չեն դիտեր, այլ պէտք է ստեղծեն համաձայն իրենց չորչորուն, վեհանձն ու խանդավառ ծրագիրներուն:

Այս հոգեվիճակը կ'ապրին բոլոր երիտասարդները, մինչեւ որ կեանքը զիջնէ հասցնէ որոշ հանդրուանի մը, կացութեան մը, հաստնութեան մը:

Այս փորձառութիւնը կ'ապրին բոլոր երիտասարդները ու անոնց ձգտումները ու մղումները, յաճախ դաղափարներու ամբողջական հաստնութեան պակասէն կամ անկարդ չղթայաւորումէն, կրնան առնչորդել շատ բնական սխալներու:

Երիտասարդութիւնը միշտ անհանդարտութեան հով մը ունի եւ վազուց կայուն նկատուած հաստատութիւնները իրեն կը թուին գնայուն, ժամանակավրէպ:

Երիտասարդութեան մէջ ընդվզումի, պոռթկումի զգացումներ իրարու կը յաջորդեն ինդրոյ առարկայ դարձնելով, աւելի կամ նուազ չափով, ընկերութիւնը կազմող ու իմաստաւորող տարրերը՝ քաղաքական իշխանութիւն, ուսում, եկեղեցի, յեղափոխութիւն, քաղաքական չարժումներ...: Եւ այս ամբողջը կը ստեղծէ անձկութիւն, տագնապ, անվստահութիւն եւ մանաւանդ ապագայի անորոշութիւն: Զարենց այսօր եւս կրնայ ըսել՝ «Մերթ ընդ մերթ խելագարուած եմ»:

Ոչ միայն երիտասարդութիւնը, այլեւ հասարդութիւնը մտած է նոր քաղաքակրթութեան մը շրջանին մէջ ուր յաջորդական փիւռերը անսահմանօրէն կ'ընդլայնեն հարդման կարողութիւնները ու կարելիութիւնները, բայց նոյն ատեն զգալիօրէն կը սահմանափակեն անոր ազատութիւնը: Ազատութիւնը բնութեան լաւագոյն բարիքն է, պէտք չէ դառնայ դժբախտութեան աղբիւր:

Երիտասարդութեան մէջ կան անկարդ եւ անանձ ազատութեան տենչեր որոնք կրնան ազատութեան տալ սխալ գաղափար մը: Ազատութիւնը պէտք է բերի բնականութենէն եւ ազնուացնէ մարդը: Ազատութիւնը գնահատել կու տայ ուրիշներու իրաւունքը, հետեւաբար նաեւ անոնց ազատութիւնը:

Ուստի, որպէսզի երիտասարդութիւնը ապրի իր յատուկ փորձառութիւնը, իր սենչերով եւ տագնապներով, անհրաժեշտ է որ նետուի կեանքի մասարէզին մէջ: Ծանդնութեան կրնան յաջորդել յուսահատութիւններ, ուրախութեան՝ տխրութիւններ, սակայն այս գնով է որ երիտասարդութիւնը պիտի մտնէ ընկերութեան մէջ, անոր բարիքին նպաստող ազդակներուն դործակցելու նպատակով:

Կ. Ց.

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՕԴԱՆԱԻԱՑԻՆ արկածներու «սեւ չարքը» կը չարունակուի: Անդամ մը եւս պօյինկ մըն է, 737, որ թռիչք չառած կրակ առաւ Մանչէսթըրի օդակայանը. երբ կը պատրաստուէր Գորֆու մեկնելու 131 ճամբորդներով: Պրիթիշ Էոթուէյզ չարթերը մըն էր, որ 160 քմ. արագութեամբ հասած էր այն կէտին, ուրկէ պէտք է բարձրանայ եւ միջոց չունի «ետ դառնալու», երբ ձախ չարժիչը պայթած է: 54 մեռեալ կայ եւ 83 վիրաւոր: Այս վերապրողներն են, որ կը պատմեն թէ ինչ խուճապ ստեղծուած է օդանաւին մէջ այդ պահուն, ոմանք կոխկռտուած են, ուրիշներ հոս հոն նետուած, բայց սկիզբէն յայտնի էր, որ բոլորը չէին կրնար ազատիլ, որքան ալ օդնութիւնը չուտ հասած ըլլայ: Պատճառը յայտնի չէ, բայց Տիկին Թաչըր խոստ քննութիւն մը հրահանգած է: 1985-ը ճամբորդական օդանաւորդութեան ամէնէն սեւ տարին է, արդէն իսկ: Միայն վերջին երկու ամիսներուն, 1142 մեռեալ կար: Այս կացութիւնը պատճառ է, որ խնդրոյ առարկայ դառնան բոլոր Պօյինկները, որոնք աշխարհի մէջ ամէնէն շատ ծախուած օդանաւերն են, հրապարակ նետուած 1967-ին:

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՏԻՐՈՒԹԻՒՆԸ բնաւ համաձայն չէ արտաքին առեւտուրի նախարար՝ Տիկին Լուիզ Քրէսոնի հետ, ըստ որուն Ֆրանսայի արտաքին առեւտուրի բացին պատասխանատուները գործատէրերն են, որոնց հոգը չէ: Գործատերութեան գործատէրը՝ Իվոն Կաթազ ըսած թէ դայթակղած է նման յայտարարութենէ մը, մանաւանդ Լուիզ Քրէսոնի այն մեղադրանքէն, թէ գործատէրերը այնպէս կ'աշխատին որ Ֆրանքին արժեզրկումը որոշուի:

ԿՐԻՆՓԻՍԻ կապակցութեամբ, Ֆրանսայի դաղտնի գործակալներու ինքնութիւնը այլեւս դաղտնիք չունի: Արդէն, բուն հարցը հոն է, որ այս դաղտնի գործակալները, ըստ երեւոյթին, աշկերտութեան շրջանի մը մէջ էին տակաւին, քանի որ իրենց ինքնութիւնն ալ ճղտուած է, այն պարզ պատճառով որ գրեթէ ամէն օր կը հեռաձայնէին իրենց տունը: Այսպէս «Խլուրդը» (թօփ) որ յայտնած էր կրինփիսի մէջ թափանցել, Տիկին Ֆրէաէրիք Պոնլիէօ անունը կրող, բայց բուն անունով՝ Քրիսթին Քապոն, ենթասպայ է բանակին մէջ: Ըստ սակայն իր եւ ընկերոջը գործելակերպին, կը թուի որ ձէյմս Պոնտի դիրքերն իսկ չեն կարդացած:

ՄՈՍԿՈՒԱՑԻ բանկերները (ՄԱԿ-ի մօտ, թէ Ուաշինկթըն) բացարձակապէս հերքեցին թէ քիմիական որեւէ բաղադրութիւն դործածուած ըլլայ, խորհրդային իշխանութեանց կողմէ ամերիկացի դիւանադէտներու դէմ: «Վերջին վար չինծու լուր է» կ'ըսէ ՄԱԿ-ի մօտ, խորհրդային պատուիրակութեան դեկավարը: Ուաշինկթըն, սակայն, կը հերքէ... Հերքումը եւ կը պնդէ:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ - ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ կառավարական չրջանակներու մաս կազմող չորրորդ անձնաւորութիւն մը եւս անհետացած է: Կը թուի որ արեւելեան Գերմանիայէն դաղթած այս անձերը, որոնք լրտեսութեամբ կը զբաղէին, «տուն» վերադարձած են: Ծանրակչիռն այն է որ այս չորրորդը պատասխանատու մըն է, հակալրտեսութեան այն բաժնին, որ մասնագիտացած է արեւելեան - դերման լրտեսութեան մէջ:

ՀԻՒՍԻՍ - ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ պիհար նահանգի իշխանութիւնները քննութիւն մը բացած են, տեղական մամուլի կարդ մը յայտնութիւններու հիման վրայ: Արդարեւ Փթալիխոթըրա Թայմզի համաձայն երախաներ կ'առեւանդուին, կը սպանուին մարդոց կողմէ, որոնք կը ծախեն կմախքները արտասահման: Կը թուի որ բաւական լայն ծաւալի վրայ կմախքի առուծախ մը կայ:

ՓՈՒԹՊՈԼ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԲԱԺԱԿ

«ՄԵՏԱԼՈՒՐԳ» - «ԱՐԱՐԱՏ» ԽԱՂԸ (*)

Մետալուրգի դաշտին վրայ (Լիպեցկ) տեղի ունեցող մրցումի ընթացքին Արարատ դերազանց էր իր թէքնիքով եւ աւելի չատ կը տիրապետէր գնդակին, սակայն յարձակումներու վճռական պահուն իր դործունէութիւնը չունէր պէտք եղած ներդաշնակութիւնը եւ հարուածները կը մնային անաւարտ: Մինչ Լիպեցկցիները կը կերարկէին աւելի արդիւնաւէտ խաղ մը, քանի առաջին կիսախաղին երկու անդամ միայն հարուածեցին Արարատի բերդը, երկու հարուած որոնցմէ մին կոլով վերջացաւ եւ վճռեց մրցումին ելքը: Ասիկա տեղի ունեցաւ 26-րդ վայրկեանին Իգնատենկոյի հարուածով:

Երկրորդ կիսախաղին Երեւանցիները չարունակեցին պահել նախաձեռնութիւնը եւ չատ ճգնեցան խաղին արդիւնքը փոխելու համար, բայց ի զուր: Նոյնիսկ թարմ ուժերը չարունակեցին նոյն ոճով խաղալ, հակառակորդին բերդին մօտ վրտհներու թիւը կը նուազէր, ինչ որ առաւելապէս կը դիւրացնէր Մետալուրգի պաշտպաններուն դործը:

Այո՛, Արարատցիները ցաւալի պարտութիւն մը կրեցին: Հակառակ անոր որ Մետալուրգի նկատմամբ ունէին նկատելի վերազանցութիւն մը եւ աւելի չատ դրօհներ կազմակերպեցին, չկրցան դէպի մրցակիցին բերդը տանող կարճ եւ ճիշդ ուղին դտնել:

Այսպէսով Արարատ դուրս մնաց «Բաժակ»ի մրցաշարքէն:

(*) Խաղին արդիւնքը տրուած էինք «Յառաջ»ի Օգս. 21-ի թիւով:

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՔԱՏՈՒԹ

ԵՐԵՒԱՆ (ԱՐՄԷՆՓրԷՍ ՕԳՈՍՏՈՍ 10/16)

«ԵՐԵՒԱՆՆԱԽԱԳԻԾ»

«Երեւաննախագիծ» հիմնարկի մէջ կազմուած է «Երեւանեան բակ» անունը կրող նոր նախագիծը որու հեղինակներն են, ճարտարապետ Մարութ Թովմասեանցը, ճարտարապետ Լեւոն Բալայեանը եւ Վլադիմիր Շահինեանը: Անոնց նպատակն է պահպանել ու վերականգնել հին Երեւանի ամենայայտնի Աստաֆեան (այժմ՝ Աբովեան) փողոցի մէկ հատուածը: Հին Աստաֆեանի պատկերներն ու լուսանկարները կը դտնուին արխիւային փաստաթուղթերու մէջ: Ժամանակին փողոցը վերակառուցուած տեղ հայ ճարտարապետները աշխատած են պահպանել ազգային ճարտարապետութեան դոզտրիկ նմոյշները: Ներկայ նախագիծով վերակառուցող թաղամասը կ'ընդդրկէ Ստանիսլավսքի թատրոնի չէնքէն մինչեւ արտասահմանեան երկիրներու հետ բարեկամութեան եւ մշակութային կապի հայկական Ընկերութեան չէնքը հասնող տարածութիւնը, մօտաւորապէս մէկ հեկտար: Նախատեսուած է վերականգնել պատմական արժէք ունեցող չէնքերը մեծ նկուղներով եւ նոր կառուցուող չէնքերու մէջ հաստատել հանրային սպասարկման կէտեր, ինչպէս հարթանեաց տունը 200 հոգինոց ճաշարանովը, հայկական խրմիչքներու համտեսային սրահը, սրճարանը, թէյարանը, թոնրատունը, հայկական դեղաբոյսերու դեղարանը, մեռաղադրծական, արծաթագործական, բրուտագործական, դորգագործական եւ այլ արհեստանոցները, ուր կարելի է ոչ միայն դիտել արհեստաւորներու աշխատանքը, այլեւ դնել անոնց պատրաստած գործերը:

Բոլոր կառոյցները կը տեղաւորուին ջրաւազանով բակի չուրջ: Ցետագային նոյն ձեւի չինութիւններ պիտի տարածուին Աբովեան փողոցի միւս հատուածներուն վրայ, Թումանեան փողոցէն մինչեւ Լենին հրապարակը: Շինարարութեան համար կը գործածուին այն նիւթերը որոնցմով կառուցուած են գոյութիւն ունեցող չէնքերը՝ տուֆ, աղիւս, կղմինդը, փայտ եւայլն: Շէնքերու արտաքին եւ ներքին ձեւաւորման մէջ կ'օգտագործուի հայկական ժողովրդական արհեստներու աւանդական արտայայտութիւնները՝ մետաղեայ, խեցի եւ փայտէ աշխատանքներ, ձեռագործներ ու կարպետներ:

×

ԱՐՏԵՄ ՄԻԿՈՅԵԱՆԻ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՓԱՍՏԱՆԿԱՐ ՄՈՍԿՈՒԱՑԻ ԵՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԵՌԱՏԵՍԻԼՆԵՐԷՆ

Մոսկուայի եւ Հայաստանի հեռատեսիլները ցուցադրած են Արտեմ Միկոյեանի նուիրուած փաստանկարը, որ կը կոչուի

(Շար.ը Դ. էջ)

ՊԱՐՍԿԱՀԱՅ ԳԱՂՈՒԹԸ ԻՐ ՀՈԳԵՐՈՎ

Օգս. 3 / 4ի մեր թիւով, արձագանգ հանդիսացած էինք «Ալիք»ի Յուլիս 17-ին հրատարակած այն լուրին, ըստ որուն հայկ. դպրոցներու աշակերտուհիները պարտաւոր չէին իրենց գլուխը ծածկել մաղնաէով: Ըստ երեւոյթին, կարգ մը դպրոցներու մէջ, պատասխանատուները ընդառաջ չեն գացած այս կարգադրութեան, ինչ որ պատճառ եղած է նոր դիմումներու:

Օգս. 13-ի իր թիւին մէջ, «Ալիք» հետեւեալ տեղեկութիւնները կու տայ այդ մասին.-

Երկուչաբթի, Օգս. 12-ին, կէսօրէ յետոյ ժամը 2-ին, Իրանի Իսլամական Հանրապետութեան Հարաւային Իրանահայութեան պատգամաւոր՝ Պրն. Արտաւազդ Բազումեանը հեռաձայնային կապ հաստատելով ուսումնադաստիարակչութեան նախարարութեան Թեհրանի նահանգի դերատեսուչ Պրն. Խոշնեւիսանի հետ, նրա ուշադրութեան յանձնեց աղջիկների որոշ Հայոց դպրոցների պատասխանատուների կողմից աշակերտուհիների գլուխները ծածկելու ձեւի մասին դեռեւս իրենց նախկին պնդումը չարունակելու պարագան:

Ի պատասխան դերատեսուչը կրկին անդամ յայտնեց, որ աղջիկների հագուստի վերաբերեալ Իսլամական Հանրապետութեան երկու հայ պատգամաւորների առաջարկի չուրջ ուսումնադաստիարակչութեան նախարարութեան պատկան չրջանակում համաձայնութիւն է կայացել եւ խոստացաւ, որ ինքը անձամբ անմիջապէս հեռախօսով Հայոց այն դպրոցների պատասխանատուներին, որոնք նկատի չեն առնում այս համաձայնութիւնը, հարկ եղած կարգադրութիւնը կ'անի, որպէսզի արձանագրութեան ժամանակ նկատի ունենան, որ հայ աշակերտուհիները իրենց գլուխները ծածկելու են նախորդ տարիների ձեւով:

Հարկ է նշել, որ Իսլամական Հանրապետութեան հայ պատգամաւորները, հիմնուելով Թեհրանի Հայոց Առաջնորդարանի կողմից ներկայացուած դիմումի վրայ, իրենք եւս առաջարկել էին, որ հայ աշակերտուհիները որպէս հագուստ դործածեն տափատ, վերնազգեստ եւ գլխի թաշկինակ ըստ նախորդ տարիների:

ՀԱՄԱՍՏԵՂԻ ԱՇԽԱՐՀԸ

Ա.

Արեւմտահայ գաւառական գրականութիւնը, եղեռնից յետոյ էլ, որպէս աշխարհագրական պատկեր ու ազգային ապրում, պահպանեց իր հոգեւոր գոյութիւնը: Այդ գրականութեան աւանդոյթները զարմանալի հարազատութեամբ չարունակեցին Երկրից Ամերիկա գաղթած Բենիամին Նուրիկեանը, Վահէ Հայկը, Արամ Հայկազը, Սիամանթը եւ ուրիշներ: Համաստեղն էր, սակայն, որ առհմիկ այդ գրականութիւնը, Ռուբէն Զարդարեանից յետոյ, տարաւ արուեստի կատարելութեան:

Արեւմտահայ գիւղի մեծ երգիչ Համաստեղը (Համբարձում Կելենեան) ծընուել է 1885-ին Հայաշունչ հողում՝ Խարբերդի գաւառի Փերչենճ գիւղում: Տեղի նախակրթարանն աւարտելուց յետոյ, յաճախել է Մեղրէ գիւղաքաղաքի Կեդրոնական վարժարանը, 1911-ին աւարտել զայն եւ մի տարի գիւղում զբաղուել ուսուցչութեամբ: Այս 1913-ին մեկնել է Ամերիկա, չարունակել ուսումնառութիւնը Քոլոմպիայի եւ Հարվարտի համալսարաններում:

Աչակերտական տարիներին պատանի Համբարձումի վրայ անջնջելի ազդեցութիւն են գործել գաւառական գրականութեան վարպետներ Թլկատինցին ու Ռուբէն Զարդարեանը, պատանու հոգում սէր ու պաշտամունք ներշնչել հայ գրականութեան հանդէպ: Եւ 18ամեայ նորահաս երիտասարդը այդ նուիրական սէրն ու պաշտամունքը հոգու խորքերում անթեղած՝ տարել է օտար ափեր, մինչեւ հեռաւոր Ամերիկա: Տարել է հայրենի հողի թանձր զգացողութիւնը, մաճկալի հորովելը, Հայոց բնաշխարհի պատկերները, ժողովրդի ոգին, նաեւ միացող, բայց երբեք չմոխրացող կարօտը: Մի ամբողջ աշխարհ՝ հայկական կարօտ: Եւ այդ կենսալի, ազնիւ զգացումները արձակագրերը ամերիկեան քաղաքների երկայթեայ թոհուբոհի մէջ անդամ հինգ տասնամեակ պահել - պահպանելէ զարմանալի անարատութեամբ: Դրա վկայութիւնն են «Գիւղը» (1924) եւ «Անձրեւ»ը (1929) պատմուածքների ժողովածուները, որոնք երեւոյթ էին 20ական թուականների հայ գրականութեան մէջ եւ մինչեւ այսօր էլ մնում են որպէս գրական գոհարներ:

Սակայն բոլորը չէ, որ միանգամից ճիշդ են գնահատել Համաստեղի խորապէս հայեցի գրականութիւնը: Առհասարակ, այդ հայեցի գրականութեան մէջ ամենք տեսել են ստեղծագործական հոգիների սահմանափակում, գրական առաջընթացն արգելակող աւանդապաշտութիւն կամ նեղ ազգայնական տրամադրութիւններ: Աւելի ճախերը գտել են, որ հայեցիութիւնը գրողի ուշադրութիւնը չեզոմում է արդիականութիւնից, ժամանակակից հայ սփիւռքին յուզող կենսական հարցերից, իբր վնասակար դեր է կատարում արտասահմանի հայ իրականութեան մէջ: Այս հարցերի շուրջը մամուլում ծաւալուեց թեր ու դէմ բանավէճ:

Բայց մի՞թէ ժողովրդի լաւագոյն աւանդները արժեւորելն ու պահպանելը կարող էին գրողի ստեղծագործական հորիզոնը սահմանափակել, արգելակել ընդհակառակը, անճուկ նշանակութիւն ունեցել: Ուստի, անարդար էր գրողին ստեղծագործական հորիզոնի նեղացման, ազգային սահմանափակութեան, նորարարութիւնը եւ արդիականութիւնը արգելակելու եւ այլ «մեղքեր» վերագրելը: Ցեղային նկարագիրը արտայայտող Համաստեղի գրականութիւնը խորապէս մարդասիրական աշխարհազգացողութեամբ էր չաղախուած եւ արտայայտութիւնն էր ժողովրդային ոգու: Ուրեմն, տեղական նեղ կենցաղագրութիւն չէր: Նրա կերտած հայ չինականի կերպարն իր հումանիստական ոգով, իր աշխարհաընկալումով, աշխատանքի, սիրոյ, կարօտի իր ապրումներով կարող էր դուրս գալ գիւղի կամ գաւառի նեղ սահմաններից, եւ ազգային նկարագիրը պահպանելով հանդերձ, համամարդկային տարածք ու խտութիւն ունենալ, ինչպէս տարբեր ազգերի գրողների կերտած ազգային տիպերը: Ամէն ինչ կախուած էր գրողի տաղանդից:

Պէտք է նշել, որ Համաստեղի գրիչը չի սահմանափակուել միայն հայկական գիւղաշխարհի նկարագրութեամբ: Ընդհանրապէս սխալ կը լինէր նրան լոկ արեւմտահայ գիւղի երգիչ համարելը:

Ստեղծագործական կեանքի յաջորդ տասնամեակներին Համաստեղը հրատարակել է «Սպիտակ ձիաւոր»ը (վէպ՝ երկու հատորով, 1952), «Քալ Նազար եւ 13 պատմուածքներ» (1955), «Ազօթարան» (1957), «Այծեոտմար եւ ուրիշ բանաստեղծութիւններ» (1960) գրքերը, իր կարապի երգը՝ «Առաջին սէր»ը (1966) վիպակը եւ երկու թատերգութիւն: Նա ունի նաեւ թերթերի ու պարբերականների մէջ ցրուած արձակ եւ չափածոյ էջեր, անաւարտ թողնուած «Սրբազան կատարերգութիւն» խորագրով չափածոյ երկն ու բազմաթիւ անտիպ պատմուածքներ:

Համաստեղը հայ գրական համաստեղութեան մէջ իր մնայուն տեղն է գրաւել առաւելապէս որպէս մեծատաղանդ պատմուածքագիր: Բայց նախ անդրադառնանք նրա չափածոյ ստեղծագործութիւններին, որ բոլորովին անծանօթ են խորհրդահայ ընթերցողին:

Համաստեղը՝ սփիւռքահայ գրականութիւնը սկզբնաւորողներից մէկը, գրական ասպարէզ է մտել 1916 - 1917 թուականներին՝ բանաստեղծութիւններ տպագրելով Ամերիկայի «Հայրենիք» օրաթերթում եւ «Փիւնիկ» հանդէսում: Նրա բանաստեղծութիւնների էութիւնն էլ հայեցի էր, ժողովրդային: Ներշնչման ազբիւրը հեռուներում մնացած հայրենի աշխարհն էր, նրա համայիչ համայնապատկերները, Հայոց ապառաժոտ լեռներն ու անդնդախոր ձորերը, ցորենի ոսկեծուփ արտերն ու մրգերով ծանրացած այգինները: Նրա ապագայ հերոսներն էին արդար քրտինք թափող չինականը, մաճկալն ու ջրուրը, նրանց հաւատարիմ օգնական եզներն ու դոմէչները, նահապետական կենցաղով ապրող գիւղացու մեծ ցաւերն ու փոքր ուրախութիւնները, երազանքները: Համաստեղի պոէզիան իր հարազատ ժողովրդի ապրումներն են: Նա պարզ ու վճիտ անմիջականութեամբ ու յուզումով երգում է մարդու համար ամենաթանկ էակին՝ իրեն կեանքի կոչած անոյշ մօրը.

Ես կը սիրեմ ֆու դէմքը, ֆու դէմքը
մա՛յր իմ աւո՛յշ,
Խաղաղութիւնն աչքերուդ, ձոյնիդ քաղի՛
ու աւո՛յշ,
Ես կը սիրեմ ճակատդ, ճակա՛տդ, վաղո՛ւց
խորշոմած,
Եւ ֆու վարսերդ արծաթէ, վարսե՛րդ,
մա՛յր
իմ աւո՛յշ:

Բանաստեղծը պաշտում է մօրը, որը հազար հոգսեր ունի սրտում, որը չալը ուսին լո՛ւռ նստած՝ հին օրերի յուշերի կծիկն է քանդում ու յիշում հայրենի տունն աւերուած, այգինների արահետները թողքուած: Ու պատմում է թոռներին, թէ ինչպէս արեւն ուրի՛շ էր այնտեղ, ծաղիկների, խոտերի համն ու բոյրը ուրի՛շ էին, լերան լանջին ծուարած վանքի զանգն ուրի՛շ էր, հացի համն իսկ ուրի՛շ էր···

Հիմա վաղո՛ւց ծերացած, ձգած շալ մը
ուսերուդ,
Ֆու թոռներուդ կը պատմես հէֆեաթը
ֆու յուշերուդ,
Ու մի՛տք կ'ըլնես, մի՛տք կ'ըլնես, թէ
ինչքա՛ն
էր իրական
Ֆու հէֆեա՛թը արեւուտ, որտեղ հազա՛ր
գոյներ կան:

Արեւմտահայ գիւղը, նրա բարի, աշխատասէր ժողովրդին Համաստեղը պատկերել է ջերմութեամբ, հոգեհարազատութեամբ, կարօտաբաղձ զգացումներով, համակող թախիծով: Այնպիսի կենդանի դառնեզութեամբ, որ հեղինակին ասես ոչ թէ կէս դար առաջ է հեռացել հայրենի գիւղից, այլ միայն երէկ է թողել բնաշխարհը, տաք օճախը, հարազատ մարդկանց: Ներքին անջնջելի մի զգացում նրան միշտ յուշում է կորսուած երէկը, հոգում բորբոքում կարօտի այրող զգայումները: Ու նա Վարուժանի եւ Մեծարենցի նման երգում է իրիկնացող գիւղը, կալերի ճամբան, ճամբաների էն բարին, որտեղից արդար հունձքն էր հառում գիւղ: Ու երգում է չիկնոտ աղջկներին, լուսնկայ գիշերներից ծոցուորուած նորահարսերին, որ արտ ու անդաստանից յոգնաբեկ հասնում էին իրենց խաղաղ օճախները:

Ապրումների, ոգու խուզարկու է բանաստեղծը: Հայի ոգու խուզարկումը նրան տանում է փիլիսոփայական խոհերի աշխարհը: Որտեղի՞ց է գալիս այդ ոգին, ի՞նչ է նրա էութիւնը: «Հայու ոգին» ծրագրային բանաստեղծութիւնը բազմախորհուրդ պատասխանում է այդ հարցերին.

Մի՛ հարցնէք, ուրկէ՞ կուգայ, կամ ո՞ր
ճամբով:
Եկած է ան՝ Հայկէն կարշնեղ, կապարճն
ուսին,
Դեղապատշաճ:
Եկած է ան՝ քոլոլ Դաւթի քուր կէծակէն,
Մեր հէթանոս նախնիքներէն,
Բագիններու քոց կրակէն եկած է մեզ
Հայու ոգին:

Ան եկած է կռուի ճակատ մեր դաշտերէն:
Բիւր նիզակներ, նետ ու վահան
երկաթակուռ -
Սաղաւարտեայ այր ու ձիեր, գրո՛հ,
արի՛ւն:
Էդ արիւնի ու արցունքի ճամբաներէն
եկած է մեզ
Հայու ոգին:
Ան եկած է Աւարայրի մեր յաղթական
պատմութենէն,
Շէն Անիի հազար ու մի գմբէթներէն,
Ու հազար - մի զանգակներու
ղօղանջներէն:
Մեր հողերուն նետուած բեղուն
Սերմերուն պէս ապրող սիրտն է
Հայու ոգին:

Այսպէս հայ ազգի բիւրեղացած էութիւնը, նրա անսահման մարդասիրութիւնը մարմնաւորող Հայու ոգին գալիս է վեհափառ Արարատից, մեսրոպեան այրուբենից, Նարեկացու խուցի ճրագից, կոմիտասեան երգից, Հայոց աղջիկների անարատ սիրուց ու հայ մայրերի զոհաբերութիւնից.

Այդ ոգի՛ն է, որ կը գաղթէ, կ'ելլէ
ճամբայ,
Մեր երկնքէն ու մեր հողէն, կը գտնէ
Ուր Հայ մը կայ, ու անոր հետ գո՛յց
կ'ընէ:
Ան կը ժպտի, ան կը տխրի, ու անոր հետ
արցունք կուլա՛յ:
Ու կը հսկէ, որ ոչ մէկ Հայ չըլլայ շեղի
էն լո՛յս ճամբէն:
Մեր հոգիի էն լո՛յս ճամբէն, որ մեր
հողին
Ու երկնքին մեզ կը տանի:

Համաստեղի բանաստեղծութիւններում քիչ կը հանդիպենք պատկերային հարուստ դիւտերի, անակնկալ մետաֆորների, այլաբանութիւնների, ենթատեքստային հնարքների: Սակայն այդ բանաստեղծութիւնները ամբողջովին բխում են հայկական ոգուց, ուստի, ընթերցուում են խոր յուզումով: Դրանք խիստ տպաւորիչ են, իրենց վեհաշուք պարզութեամբ համակում են ընթերցողին, դեղարուեստական հաճոյք պատճառում: Բանաստեղծի քերթողական խօսքը զուլալ է ու կարկաչահոս, ինչպէս լեռնային ազբիւրը, ինչպէս կոմիտասեան հորովելները: «Ամէն բանաստեղծ իր ժողովրդի սիրտը պէտք է լինի»: Թումանեան այս պահանջը լիուլի համընկնում է Համաստեղի գեղագիտական իդէալին: Նա էլ գրել է.

«Բանաստեղծութիւնը արտայայտութիւնն է մեր կեանքին եւ մեր հոգիին մէջ անծանօթ ծալքեր կը բանայ: Մենք յոյնայ արցունք բերել մեր աչքերէն եւ կամ հրճուանք պատճառել ու տալ խոստ մեր օրուան ապրումներուն եւ մանաւանդ մեզի նոր մտածումներ կը թելադրէ: Ցաջողէ այն բանաստեղծութիւնը, ուր մեր ըզգացումները կը գտնենք մեր ամենաթանկ էակին... Բանաստեղծութեան համար հոմէջ... Բանաստեղծութեան համար հոգեկան է այն, ինչ որ գեղեցիկ է եւ արուեստի սահմաններուն մէջ կ'իյնայ: Այդ գեղեցկութեան ազբիւրը ինքը կեանքն է»:

ՍՏԵՓԱՆ ԿՈՒՐՏԻԿԵԱՆ

(Շար. 1)

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՊԵԹՀՈՎԸՆ ԵՒ ՀԱՒԵՐԸ

Պեթհովընն մոխիկ կ'ընեմ կոր: Առաւօրէն: Ամէն օր:

Պիտի ներեցէք որ գործ-բան ձգած՝ դասական երաժշտութեան հետեւ եմ:

Երբե՛ք: Զայնասփռակներս եւ ձայներիս-ներս փոշիներու մէջ թաղուած են:

Խնդիրը այն է որ երեկոները պատկերասփիւռ կը վիտեմ՝ օրուան լուրերը լսելու: Արդ, այդ կէս կամ մէկ ժամուան ընթացքին է որ Պեթհովընն կ'ունկընդրեմ: Ընկերութիւն մը ակռայի նոր տեսակի դեղ հնարեր է (արդէն Ամերիկայի մէջ տեւականօրէն նոր, փոխուած, բարելփոխուած, վերաւին փոխուած, դարձեալ բարելփոխուած ապրանքներ լոյս աշխարհ կուգան, անշուշտ միշտ նո՛յն պարունակութեամբ), այո՛, ընկերութիւն մը ակռայի նոր դեղ հնարեր է, որուն ծանուցումը կը կատարէ ամէն օր: Ծանուցումը նախ ցոյց կուտայ դաշտերուն մէջ էն դէպի առջեւ վազող խումբ մը պատանի - պատանուհիներ, եւ խօսնակին ձայնը կը լսուի, որ կը յայտնէ թէ մարդկութիւնը ակռաներու փտումին դէմ պատերազմ հռչակած է: Ձիշդ ա՛յս երկվայրկեանին է որ կը պայթի Պեթհովընի երաժշտութիւնը· ա՛յ դաշնակի քաղցրլուր սոնաթան, ա՛յ ալ Ջուլթակի քոնչերթօն, այլ՝ աշխարհասաստան լինելորդ համանուագը: Քիչ եւոք պատանիները կը մեծնան, տարիք կ'առնեն, եւ աննկուն կերպով պատերազմը կը չարունակեն՝ իրենց վայրկեան ակռաները ցուցադրելով:

Երբեմն, երբ բախտաւոր եմ, ծանուցումէն քառորդ կամ կէս ժամ եւոք դարձեալ Պեթհովընն ունկնդրելու հանդոյքը կ'ունենամ. այս անգամ պատառին վրայ կը բացուի արքայական ներքնասրահի մը հսկայ դուռը, եւ մուտք կը գործէ սմոքինկ հագած ապառաւոր մը՝ մէջքէն վեր եւ դէպի առաջ բռնած արծաթեայ ափսէին վրայ կրելով բիւրեղեայ հիմնալի բաժակ մը: Դանդաղօրէն եւ վհատեմ կը յառաջանայ, Պեթհովընի ֆիտելիոյին ընկերակցութեամբ: Ափսէն կը գետեղէ եփենոսեայ սեղանիկի մը վրայ, դեղեցիկ տուփիկ մը բաժակին մէջ կը պարպէ մխի կտորներ եւ թեւի լայն չարժումով թիկնաթոռին մէջ նստողը ճաշի կը հրաւիրէ: Նստողը առջեւ կը ծռի եւ Պեթհովընի երաժշտութեան օղնութեամբ կը սկսի ճաշակել:

Ան կատու մըն է:

Ծանուցումը՝ կատուներու նախամաշ, ճաշ կամ ընթրիք:

Ա՛լ չեմ խօսիր Զայքովսկիի եւ ուրիշ երաժիշտներու գործերուն մասին, որոնք հաճոյքով մոխիկ կ'ընեմ:

Այս պատճառով է որ պատկերասփիւռի ծանուցումները կը սիրեմ:

×

Ծանուցումները ընդհանրապէս անպիտն լեզուով կ'ըլլան: «Ընդհանրապէս» կ'ըսեմ, որովհետեւ քանի մը ամիսէ ի վեր ուրիշ լեզու մըն ալ կը լսուի պատկերասփիւռէն:

Հաւերէնը:

Այո՛, հաւերու լեզուն:

Ընկերութիւն մը իր ծախած հաւերուն դովեստը կը հիւսէ ծանուցումի մը մէջ: Շա՛տ լաւ: Բոլորս ալ կը խորհինք որ խօսնակը մեզի հասկնալի անգլերէնով պիտի նկարագրէ հաւերուն առաւելութիւնները: Բայց ճիշդ հո՛ւ է որ դուք եւ ես չարաչար կը սխալինք, որովհետեւ ընկերութիւնը մեզ հասկնալի անգլերէնով պիտի նկարագրէ հաւերուն առաւելութիւնները: Բայց ճիշդ հո՛ւ է որ դուք եւ ես չարաչար կը սխալինք, որովհետեւ ընկերութիւնը հաւերուն առաւելութիւնները կը նկարագրէ հաւերու լեզուով:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐՈՂՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԵՐԵՎԱՆՅԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿՈՄԻՏԵՏԻ ԵՎ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՄԻՆԻՍՏՐՆԵՐԻ ԽՈՐՀՐԴԻ ՕՐԳԱՆ

ՀԻՄՆԱԴՐՎԱԾ Է 1932 Թ. ՀՈՒՆՎԱՐԻ 1-ԻՆ

ՇԱԲԱԹ, ՀՈՒԼԻՍԻ 16, 1938 Թ.

ՀԱՄԱՐ 20 ԿՈՊԵԿ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐՈՂՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԵՐԵՎԱՆՅԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿՈՄԻՏԵՏԻ ԵՎ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՄԻՆԻՍՏՐՆԵՐԻ ԽՈՐՀՐԴԻ ՈՐՈՇՈՒՄԸ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐՈՂՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԵՐԵՎԱՆՅԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿՈՄԻՏԵՏԻ ԵՎ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՄԻՆԻՍՏՐՆԵՐԻ ԽՈՐՀՐԴԻ

ՀՐԱՄԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐՈՂՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԵՐԵՎԱՆՅԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿՈՄԻՏԵՏԻ ԵՎ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՄԻՆԻՍՏՐՆԵՐԻ ԽՈՐՀՐԴԻ

ՀՐԱՄԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐՈՂՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԵՐԵՎԱՆՅԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿՈՄԻՏԵՏԻ ԵՎ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՄԻՆԻՍՏՐՆԵՐԻ ԽՈՐՀՐԴԻ

ՀՐԱՄԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐՈՂՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԵՐԵՎԱՆՅԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿՈՄԻՏԵՏԻ ԵՎ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՄԻՆԻՍՏՐՆԵՐԻ ԽՈՐՀՐԴԻ ՈՐՈՇՈՒՄԸ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐՈՂՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԵՐԵՎԱՆՅԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿՈՄԻՏԵՏԻ ԵՎ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՄԻՆԻՍՏՐՆԵՐԻ ԽՈՐՀՐԴԻ

ՀՐԱՄԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐՈՂՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԵՐԵՎԱՆՅԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿՈՄԻՏԵՏԻ ԵՎ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՄԻՆԻՍՏՐՆԵՐԻ ԽՈՐՀՐԴԻ

ՀՐԱՄԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐՈՂՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԵՐԵՎԱՆՅԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿՈՄԻՏԵՏԻ ԵՎ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՄԻՆԻՍՏՐՆԵՐԻ ԽՈՐՀՐԴԻ

ՀՐԱՄԱՆ

(Շար. Ա էջէն)

«Այդքան բուռն կեանք»: Ժապաւէնը համառօտ կերպով կը ներկայացնէ այն հրաշկայ աշխատանքը, զոր Արաեմ Միկոյեան (1905 - 1970) կատարած է խորհրդային օդանաւաշինութեան զարգացման մէջ: Իր ստեղծած խորտակիչ օդանաւները մանաւանդ են Սպանիա տեղի ունեցած կռիւներուն՝ ֆաշականներու դէմ: Խորհրդային օդանաւ շինող ծանօթ այլ ճարտարապետ մը՝ Անդրէյ Տուպոլեւ, Միկոյեանի օդանաւները կոչած է «Հրաշալի մեքենաներ»: Խորհ. Միութեան կառավարութիւնը բարձր գնահատած է Արաեմ Միկոյեանի վաստակը: Ակադեմական եւ Լենին մրցանակի դափնեկիր Միկոյեանի երկու անգամ չնորհուած է աշխատանքի հերոս կոչումը. վեց անգամ արժանացած է Խորհ. Միութեան պետական մրցանակի, վեց անգամ՝ Լենին չքանչանի եւ 4 այլ չքանչաններու:

×

ԳԵՂԱԴԻՐԻ ՋՐԱՄԲԱՐԻ ԿԱՌՈՒՑՈՒՄԸ ՍԿՍԱԾ

Արագած լերան ստորոտը սկսած է Գեղադիրի ջրամբարի կառուցումը, որուն տարողութիւնը պիտի ըլլայ աւելի քան երեք միլիոն խորանարդ մեթր ջուր: Ջրամբարը կարելիութիւն կու տայ ոռոգելու մօտ հազար հեկտար հողեր եւ կը դառնայ հանգստանալու գեղատեսիլ վայր մը: Գեղադիրի ջրամբարը մէկն է այն 16 արուեստական լիճերէն, որոնց շինութիւնը նախատեսուած է Հայաստանի մէջ՝ յառաջիկայ տարիներուն:

×

ՇՒԱՆՇԱՆՆԵՐ ՆԱԽԿԻՆ ՌԱԶՄԻԿ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ

Հայաստանի Գրողներու Տան փոքր դահլիճին մէջ տեղի ունեցած յատուկ հանդիսութեան մը ընթացքին, Խորհ. Միութեան հերոս, զօրավար Աչոտ Ղարիեան Բ. Աշխարհամարտի Ա. եւ Բ. կարգի չքանչաններ յանձնած է պատերազմին մասնակցած գրողներ Եաչիկ Հրաչեանի, Շահէն Թաթիկեանի, Սերգէյ Դարոնեանի, Արտաշէս Պօղոսեանի, Վազգէն Տալեանի, Բոգդան Ջանեանի, Յակոբ Պօղոսեանի, Գէորգ Թաթոսեանի, Վարդան Ղազանչեանի, Գրիգոր Սարգսեանի եւ այլոց:

×

ԿԻՐՈՎԱԿԱՆԻ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ ՆՈՐ ՇԷՆՔԸ

Կիրովականի մէջ սկսած է գործածուիլ առիթղական օդնութեան հիւանդանոցի 90 տեղնոց նոր շէնքը, որ կառուցուած է Ալեքսանդր Միասնիկեան քիմիական գործատան միջոցներով: Նոր կառոյցին մէջ տեղաւորուած են աչքի հիւանդութիւններու, վերականգնողական, նեղզննութմի ու ախտորոշման բաժինները: Բ. Աշխարհամարտի հաշմանդամներու եւ մասնակցողներու համար նախատեսուած են առանձին սենեակներ:

×

ՋՈՒԹԱԿ ՊԱՏՐԱՍՏՈՂ ՀԱՅ ՎԱՐՊԵՏՆԵՐ ՊԱՐԳԵՒԱՏՐՈՒԱԾ ՉԵԽՈՍԼՈՎԱԿԻՈՑ ՄԷՋ

Չեխոսլովաքիոյ Կրատեց - Քրալովէ քաղաքին մէջ տեղի ունեցած է ջութակ պատրաստող վարպետներու միջազգային մրցումը, որուն մասնակցած են 15 երկիրներու ներկայացուցիչներ: Ցուցադրուած են 125 ջութակները, որոնց 39-ը՝ Խորհ. Միութեան կողմէ (վեցը՝ Հայաստանէն): Խորհրդային վարպետները ստացած են ութ վկայագիր, որոնցմէ երեքը բաժին ինկած են երեւանցիներ՝ Սամուէլ Երիցեանի եւ Հրաչ Զալզուչեանի:

Ս. ՄԵՍՐՈՊ ԿՐԹԱՐԱՆ

Ս. Մեսրոպ կրթարանի մանկապարտէզի վերամուտը՝ երկուշաբթի, Սեպտեմբեր 9: Տեղեկութիւններու եւ արձանագրութեանց համար կը խնդրուի դիմել վարժարան:

Հեռաձայն՝ 378 - 92 - 91

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս - Պետրոս եկեղեցւոյ Մատաղօրհնութիւնը, կիրակի, Հոկտեմբեր 13-ին:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ԵՐԿՍԵՌ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

1985 - 1986 ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ

Դպրոցասէր Տիկնանց Երկսեռ վարժարանի 1985 - 1986 տարեշրջանի արձանագրութիւնները սկսած են: Վարժարանը ունի մանկապարտէզ, նախակրթարան եւ երկրորդականի 6-րդ, 5-րդ եւ 4-րդ դասարանները:

Ինքնաշարժներու սպասարկութիւնը կը կատարուի հետեւեալ շրջաններու մէջ. -

Առնուվիլ, Վիլիէ լը Պել, Կուպէնվիլ, Օլնէ սու Պուա, Սեվրան, Լիվրի - Կարկան, Մօնֆէռմէյ, Վիլփէնթ, Տրանսի, Ռոմէնվիլ, Կաների, Փարիզ 20-րդ:

Վարժարանը կը պահէ դիշերօթիկ բաժինը:

Դիմել տնօրէնութեան. - 1, Պուլվարտ տիւ Նոռ, 93340 լը Ռէնսի, երկուշաբթիէն՝ Ուրբաթ, առաւօտեան ժամը 10-էն մինչեւ կէսօրէ ետք ժամը՝ 17: Հեռաձայն.- 381 - 01 - 72:

IIe congrès médical national

13 - 14 - 15 Septembre

Hôtel Nikko - Paris

TARIFS

FORFAIT CONGRES (comprenant inscription au congrès, séances scientifiques et communautaires, déjeuner du Vendredi et Samedi) : 800 Francs

INSCRIPTIONS AU CONGRES (seulement séances scientifiques et communautaire) : 500 Francs

Renseignements et inscriptions :

U.M.A.F.
7, rue Delaunay — 78000 Versailles
Tél. : (6) 446. 12. 67

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

ԳՐԱԽԱՆՈՒԹ

ՏՐԱՄԱԴՐԵԼԻ ԵՆ

Եկեղեցւոյս գրախանութը ստացած է Հայկական Սովետական Հանրապետութեան 10-րդ հատորը: Կան նաեւ 4-րդ, 9-րդ հատորները, ինչպէս նաեւ մանկական Հանրապետարանի Ա. հատորը: Ստանալու համար դիմել՝

Eglise Arménienne
339, ave. du Prado — 13008 Marseille
Tél. : (91) 77 - 84 - 70

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԵՐ

- ՀԱՏԸՆՏԻՐ ՀԱՑ ԴԱՏԻ ՎԵՐԱԲԵՐՈՂ ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ՀԱՑԵՐԸ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՄԷՋ ՍԿԻԶԲԷՆ Ի ՎԵՐ -

ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ «ՅԱՌԱՋ»

Գին 80 Ֆր. Թղթատարի Ծախքով 88Ֆր. 50

Դիմել՝

ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

51, rue Monsieur Le Prince 75006 PARIS

կամ՝

«ՅԱՌԱՋ»

OPTIMA Tours

ARMENIE

-- 1985 - 1986 --

— **Du 14 au 28 Septembre** ..... **6.780 F**
(tous ces voyages avec aller et retour par KIEV).

— **Du 17 au 31 Aout** ..... **7.050 F**
(2 nuits à MOSCOU dont une à aller et une au retour).

— **Du 5 au 19 Octobre** (via Kiev) ..... **5.750 F**

— **Du 18 au 27 Octobre** (via Moscou) ..... **4.750 F**

(Possibilité semaine supplémentaire en ARMENIE du **27 Octobre au 2 Novembre** en pension complète à **1.450 F**)

— **Du 25 Octobre au 3 Novembre** (via Moscou) ..... **4.550 F**
(Possibilité semaine supplémentaire en ARMENIE **Du 3 au 9 Novembre** en pension complète à **1.130 F**)

Spécial Réveillon & Noël arménien en Arménie

— **Du 28 Décembre 1985 au 11 Janvier 1986** (via Moscou) .... **5.580 F**

Pâques en Arménie

— **Du 29 Mars au 12 Avril** (via Kiev) ..... **6.050 F**

Spécial Cérémonie du 24 Avril en Arménie

— **Du 19 Avril au 3 Mai**
(Prix et conditions de ce voyage nous consulter).

(Nos prix comprennent — le transoprt aérien, tous les transferts, la pension complète, le logement dans des hôtels de 1ère classe A en chambre double / bain, les excursions et visites mentionnées dans notre programme, l'ASSURANCE).

(Nos prix ne comprennent pas — la chambre individuelle, les boissons et les frais de nature personnelle, frais de visa 100 F.)

(Groupe minimum 20 inscriptions accompagnateur assuré par notre agence).

Renseignements et Inscriptions:

PARIS

Madame COUMRYANTZ Sonia
OPTIMA TOURS
12, rue Vignon — 75009 PARIS
Tél : 742 - 10 - 35

LIC A 130

ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ԶԵՐ ԳՈՐԾԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՐՍԱՆԵԿԱՆ ՀՐԱՒԷՐ, ԹՈՒՒԱԿ, ՏՈՄՍ ԿԱՄ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԶԱՆԱԶԱՆ ԹՈՒՂԹԵՐ (ՀԱՇՈՒԵՑՈՅՑ, ՆԱՄԱԿԻ ԹՈՒՂԹ, ՊԱՇԱՐԱՆ, ԵՒԱՅԼՆ)

FAIRE-PART DE MARIAGE, BILLETS, PROSPECTUS, DIVERS TRAVAUX DE VILLE (TÊTE-DE-LETTRE, FACTURES, ENVELOPPES, ETC.)

«ՅԱՌԱՋ — HARATCH»

83, RUE D'HAUTEVILLE - 75010 PARIS

LES APRES-MIDI, DE 14 à 18 h. 30 SAUF SAMEDI ET DIMANCHE

ԴԻՄԵԼ ԱՄԷՆ ՕՐ, ԺԱՄԸ 14.00 - 18.30 ԲԱՑԻ ՇԱԲԱԹ ԵՒ ԿԻՐԱԿԻ

Խնամուած աշխատանք — Travail soigné

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH» — 83, Rue d'Hauteville - 75010 Paris
Commission Paritaire: N° 55935

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՕԳՈՍՏՈՍ
27

MARDI
27 AOUT
1985

LE NUMERO : 3,00 F

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE - FONDE EN 1925
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Directrice: Arpik Missakian

Tél.: 770.86.60 — Telex: HARATCH 280 868 F
C.C.P. Paris 15069-82 E — 51027317 A R.C. Paris

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 500 Ֆ. - Վեցամսեայ : 260 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 550 Ֆ. - Հատը : 3,00 Ֆ.

61րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 16.036 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 61e ANNÉE — No 16.036

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐ

ՎԵՆԵՏԻԿԻ ՓԱՌԱՏՕՆԻՆ՝ ԱԼՊԵՐ ՄԿՐՏՉԵԱՆԻ ՖԻԼՄԸ

—×—

Երկուշաբթի իրիկուն կը բացուէր Վենետիկի 42րդ փառատօնը, որ պիտի տեւէ մինչեւ Սեպ. 6: Այս տարի, փառատօնին տնօրէնը՝ Ճիան Լուիճի Ռոնաթ ոյած էր, որ ամէն մէկ երկիր միայն 2 ֆիլմով պիտի մասնակցի: Ֆրանսայի ներկայացուցած ժապաւէններն են.. Փոլա (փայտ) եւ «Ոչ տանիճ, ոչ օրէնճ» (Անիչա Վառտա):

Սրտ. Միութեան ներկայացուցած երկու ֆիլմերէն մէկն է՝ Ալպէր Մկրտչեանի «Մեր մանկութեան թանկօն»: Ցիշենք, որ այս ֆիլմը ներկայացուած է արդէն երկու փառատօներու.. - Մինակի համամիութենական փառատօնին, ուր Ա. Ղազանչին արժանացած է, ինչպէս նաեւ դիմաւոր դերասանուհին՝ Գալիա Նովիչենց եւ Մոսկուայի միջազգային 14րդ փառատօնին, մրցումէ դուրս:

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՔԱՏՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԵՒԱՆ (ԱՐՄԷՆՓՐԷՍ ՕԳՈՍՏՈՍ 10/16)

ՊՈՒԿԱՐ ԿՐԿԷՍԸ ԻՋԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

Իջեւանի շրջանի աշխատաւորականութեան հիւրը եղան պուլկարական «Սօֆխոս» կրկէսի արուեստագէտները: Ունէին հետաքրքրական յայտագիր մը, գործադրուած «Օրփէոս» նուագախումբի ընկերակցութեամբ: Ուշագրաւ ելոյթներ ունեցան մանաւանդ լարախաղացները, աճպարարները եւ ծաղրածուները որոնք արժանացան հանդիսատեսներու ջերմ ընդունելութեան:

Պուլկար արուեստագէտները Հայաստան եկած էին Ղազախստան, Ադրբէյճան, հիւսիսային Օսեթիա եւ այլ տեղեր ցուցաբերուած յաջող ելոյթներէ յետոյ:

×

ԲԺԻՇԿ ԵՒ ԵՐԳԻՉ ԵՈՒրԻ ՇԱՀՆԱԶԱՐԵԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

Եուրի Շահնազարեան զոյգ մասնագիտութիւններ ունի՝ ցեղակը՝ բժիշկ, իրիկունը՝ երգիչ: 27 տարի առաջ դժուար ընտրութեան մը առջեւ գտած է ինքզինք՝ հաքուի թիւ 160 սպրոցի շրջանաւարտ ըլլալով: Ոմանք ըսած են՝ «Ընդունուիր երաժշտանոց, դուն ձայնային աքանչելի տուեալներ ունես», ուրիշներ՝ «Գնա՛ բժշկական հիմնարկ, լաւ բժիշկ կ'ըլլայ»: Եուրի Շահնազարեան հետեւած է երկու խորհուրդներուն ալ: Ան ընդունած է թէ՛ բժշկական հիմնարկը եւ թէ՛ երաժշտանոց, աոացած է երկու վկայական: Այդ օրուընէ նուիրուած է ան զոյգ ասպարէզներուն՝ հաքուի մէջ: Իրրեւ գնարական, դրամատիկ թէնոր ան աւելի քան 30 դերեր աոանձնած է բազմաթիւ օփերաներու մէջ՝ «Լա Թրավիաթա», «Իլման Իկոր», «Ֆաուսթ», «Սայաթ Նովա» եւ այլն: Եուրի Շահնազարեան հանդէս կու գայ նաեւ ռուս, հայ եւ աղրբեջանցի երգահաններու ռոմանսներու մեկնաբանութեամբ:

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՀԱՄԱԿԵՑՈՒԹԻՒՆ ՆԱԽ՝ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵՆԷՆ ՆԵՐՍ

ԺՈՍՓԷՆ - ՌՈՔԱՌ
ԴԷՄ ԱՌ ԴԷՄ

—×—

Միշէլ Ռոքառ կուսակցութե՞ն ապադան կը պատրաստէ թէ իրը: Այս է անշուշտ դլխաւոր հարցը, շարաթ օրուընէ ի վեր, երբ ընկերվարական կուսակցութեան տնօրէն կոմիտէի ժողովին, պիւտճընտեսութեան նախկին նախարարը չհամաձայնեցաւ մեծամասնութեան բանաձեւին, զոր ներկայացուց Լիոնէլ Ժոսփէն: Ուրեմն պարզուեցաւ, թէ նախ կուսակցութեան մէջ պէտք է ապահովել այդ նշանաւոր համակեցութիւնը, որ կը հովուի ամիսներէ ի վեր, 86 Մարտի ընդդիմութեան յաղթանակի մը պարագան նախատեսելով: Նախ, իրարու հետ ապրելու մասին խօսիլ, նախքան՝ ուրիշին հետ ապրիլը:

Ամէն պարագայի մէջ, ինչ որ ալ ըլլան Ռոքառի բուն դրդապատճառները, պէտք է ընդունիլ թէ մարդը հաւատարիմ է իր սկզբունքներուն եւ տրամաբանական՝ ինքն իրեն հետ: Արդարեւ, երբ, Ռոքառ հրաժարեցաւ նախարարի իր պաշտօնէն, համաձայն չըլլալով կառավարութեան հետ (համեմատականի ընտրական դրութիւն), չէր կրնար յանկարծ համաձայն ըլլալ, քանի մը ամիս ետք, Ժոսփէնի ներկայացուցած բանաձեւին հետ: Ուրեմն, հարկ է սպասել մէկուկէս ամիս, Թուլուզի համագումարին, յստակ պատկեր մը կազմելու համար կացութեան եւ մանաւանդ Ռոքառի վայելած մեծամասնութեան (որ, ի դէպ, փոքրամասնութիւն է) մասին, իր կուսակցութեան մէջ:

Բայց նայինք թէ ի՞նչէն է որ կը բաժնէ Ժոսփէն - Մոռուա - Փոփըրէն երրեակը եւ կուսակցութեան անառակ որդին: Ռոքառ կ'ուզէ որ կուսակցութիւնը նախ ինքնաքննադատութիւն ընելու քաջութիւնը ունենայ: «Պարտինք, կ'ըսէ Ռոքառ, որ փոխուած ենք, ոչ միայն պայմանադրական քաղաքականութեամբ այլեւ խորքին մէջ: Ռազմավարութիւն փոխեցինք: Այլեւս չենք երազեր բիրտ խզում մը դրամատիրութեան հետ, ոչ ալ ճախի միութիւնը, այնպէս ինչպէս ոմանք երեւակայեցին երկար տարիներ»: Հուսկ, միջոցներն ալ փոխեցինք, կ'ըսէ Հանրապետութեան նախադահութեան վաղուան թեկնածուն:

Այս ամբողջը ճիշդ է, բայց Ժոսփէնն եւ իր ընկերները, մէջն ըլլալով Ժ. Փ. Շեվէնմանի Սէռէմը, ճշմարտութիւնները պոռալու անհրաժեշտութիւն չեն տեսներ, կը նախընտրեն որեւէ գնով, թող ըլլայ միայն երեւութական, միասնական պատկեր մը տալ կուսակցութեան: Ջեղա: Ամէն ինչ կորսուած չէ, սպասենք Թուլուզի: Մինչ այդ, Միշէլ Ռոքառ, գլուխը առած առանձին կը քալէ: Այն փոփոխութիւնները, զորս առաջարկեց բանաձեւին համար, մերժուեցան: Բանաձեւային յանձնախումբին 43 անդամները պիտի որ զիշերը (շարաթ) երկար պիտի ըլլար: Զէն համաձայնիր: Ռոքառ կ'ուզէ որ բանաձեւը, արդէն իսկ, ճշդէ համախմբան կառավարութեան մը իր մասնակցութեան պայմանները, 86-ին: 16 էջնոց իր բնագրին մէջ, խորագրուած՝ Համոզել, Ռոքառ կը պնդէ որ մերժել նախատեսել իսկ, որեւէ հոսանքի մեծամասնութիւն «կանխայայտ համակերպում է պարտութեան»կամ՝ քօղարկում մը որ թոյլ կուտայ ամէն տեսակի կարգադրութիւններ: Ոչինչ կայ նուաստացուցիչ, կ'ըսէ նախկին նախարարը, դէպքերու դասը քաղելուն մէջ:

Անշուշտ, կիրակիէն ի վեր, բերանացի թէ գրաւոր մամուլը այս խնդրով կը զբաղին: Կը քննեն, կը վերլուծեն, կը մեկնաբանեն: Այդը զոհ է, անկասկած, նախ «պատահարում» կը տեսնէ եւ կ'ուրախանայ, յետոյ՝ ապագայ կը տեսնէ, ինչպէս Ժաք Պառո, որ կը'սէ թէ պէտք չունին երթալ ռոճարտիէն երեսխիանեերուն, որոնք հունին մէջ աեղն են, այլ՝ սպասել այն օրուան, որ կը վերջացնեն իրենց անդքը»:

Արդէն, առայժմ, միայն սպասելն է ելքը.- սպասել՝ Թուլուզի համագումարին, սպասել՝ 86 Մարտի ընտրութիւններուն, սպասել՝ 88-ի նախագահական ընտրութեան: Մինչ այդ, թերեւս աւելորդ չըլլար զբաղիլ երկրին կացութեամբ՝ գործադրկութիւն, արտաքին առեւտուր, արտեսական վիճակ, եւլն., եւլն.: Բայց բոլորին համար, այ թէ ձախ, կարեւորը նախ եւ առաջ՝ աթոռն է:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂԱՎ

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ նախագահութեան մէկ քարտուղարուհին ձերբակալուած է, լրտեսութեան յանցանքով: Պէտք է ըսել, որ լրտեսական այս հարցերը չատ ծանր բնոյթ ստացած են եւ հետեւանքներն ալ կարելի չէ նախատեսել: Արեւելեան Գերմանիոյ մամուլը մեծ ցնծութեան մէջ է:

ՊՐԵԿԱՆՍՈՆԻ մէջ (Վառի Նահանգ, նախագահական ամարանոց), Միթերանի եւ Քոհլի տեսակցութիւնը աւելի քան սիրալիր եղած է:Երկու ղեկավարները սերտ գործակցութեան որոչումներ տուած են ապահովութեան հարցերու շուրջ եւ հաստատումը «կարմիր հեռաձայնի մը»՝ ուղղակի եւ պաշտպանուած՝ դիւրացնելու համար հաղորդակցութիւնները:

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ մերժեց ընդդիմադիրներու նոր դիմումը փիզանիի օրինագիծին դէմ: Հաւանական է այլեւս, որ Նոր - Քալետոնիոյ ընտրութիւնները տեղի ունենան Սեպ. 29-ին կամ Հոկ. 6-ին: Գալով հանրապետական կուսակցութեան քարտուղարին, ծանր ամբաստանութիւններ կ'ընէ Փիզանիի եւ կառավարութեան դէմ: Նամէայէն վերադարձին Լէոթառ կը կրկնէ հոն ըրած յայտարարութիւնները, ըստ որոնց էֆէլիէնքԱէսը իշխանութեանց կողմէ տեղեակ կը պահուի գինուորական ոստիկանութեան բոլոր շարժումներէն:

ԱԼԻՆ ՓՐՈՍՔ, թէեւ երկրորդ հասաւ Ջանուարքի (Հոլանտա) մեծ մրցանակին 2 / 10 երկվայրկեան տարբերութեամբ Նիքի Լաուտայէն, բայց, այլեւս Ալպորէթոյէն երեք կէտ աւելի ունենալով, առանձին է համաշխարհային ախոյեանութեան դլուխը: Փէօժօ ցուցանիչն ալ, չնորհիւ 205 թիւռպօ 16-ին, դարձաւ ռալիներու աշխարհի ախոյեանը: Աւելցնենք թէ չարաթավերջի մամուլին մարզական էջերն ալ (Ֆրանս - Սուաո, եւլն.) մեծ դովեստով կը խօսէին Ֆութպոլի Նանթի խումբին մէջ՝ Տէր - Զաքարեանի մասին:

ՀՌՈՄԻՆ 25 քիլոմեթր հեռու, Աւիջիա, 150 կարդաթող եւ ամուսնացած քահանաներ փորում մը կազմակերպած են, համոզելու համար եկեղեցին որ կին առնելու իրաւունք ունենան: Շարաթ օր, Վատիկանէն քանի մը մեթր անդին, պերման ասուուածարան կարդաթող մը, մամուլի առուլիս մը տուած է եւ կոչ ըրած Յովհ.. Պօղոս Բ.ին որ «հաշտեցնէ կուսակրօնները ըրն ու ամուսնացածները»: Ըստ իրեն, բազմաթիւ քահանաներ չլսխատուոր կը դառնան, մինչ կնոջ մը հետ ապրիլը զիրենք «առողջ եւ հաւասարակշռուած» պիտի դարձնէր: Զար լեզուները պիտի առարկէին, թէ երբուընէ՞ ի վեր, ամուսնութիւնը անհրաժեշտ եղած է, թէկուզ կուսակրօն վարդապետի մը, կնոջ մը բարիքները վայելելու համար...:

«ՅԱՌԱՋ» 60

—×—

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐԱԿԱՆ ԳԻՐԵՐ

«Յառաջ»ին, Ֆրանսահայ տիպար օրաթերթին, մշակութային յարաճուն ներկայութեան, իր բոլոր մարզուն մէջ, ազգային ու միջազգային հարցերու հաւատարակչիռ խօսքին՝ միայն զովք, յարդանք ու յարատեւութիւն:

Հ. ՌԱՓԱՑԼ ԱՆՏՈՆԵԱՆ
Տեսուչ
Մուրատ - Ռափայէլեան
վարժարանի
Վենետիկ, Օգս 25

×

Ի՞նչն է հիւրընկալ համաշխարհային ափերու օտարազգի բարբառներով թրծեալ մեր հայորդիները միմիանց կամրջող եւ հաղորդական դարձնող կապը, եթէ ոչ հայ մամուլը:

«Յառաջ», չնորհիւ իր ողբացեալ հիմնադրի աւանդապահուհիին դովելի ձեռնհասութեան, աննկուն կամքով կը շարունակէ իր առօրեայ հրատարակութեան առաքելութիւնը, ներկայացնելով ազգային կեանքը իր բազմակողմանի երեսակներով, քաղաքական վերլուծումներով, ինչպէս եւ արուեստի եւ մշակոյթի էջերով, հասցնելով զայն վաթսունամեակի հանդրուանին:

«Յառաջ» մեզ թանկ է, ան էլ ընթերցողներու կարօտ:

Իբրեւ տասնամեակներ բարդուին իր 60ամեակին:

Վարչութիւն
ԼՄԱԵԱՆ ԲԱՐԵԿԱՄԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Փարիզ, Օգս. 22

ՓՈՒԹՊՈԼ

Կրտսերներու համաշխարհային ախոյեանութեան, առաջին օրը բաւական անակընկալներու առիթ եղած է, մանաւանդ ինչ կը վերաբերի Յորհ. Միութեան: Արդիւնքներն են.-

Ա. խումբ (Երեւան).-

Հունգարիա - Քոլոմպիա	2 - 2
Պուլկարիա - Թունուզ	2 - 0

Բ. խումբ (Թիֆլիս).-

Պրազիլ - Իրլանտա	2 - 1
Սաուտի Արաբիա - Սպանիա	0 - 0

Գ. խումբ (Մինսկ).-

Նիժերիա - Ֆանատա	2 - 0
Յորհ. Միութիւն - Աւստրալիա	0 - 0

Դ. խումբ (Բագու).-

Անգլիա - Բարակուէյ	2 - 2
Մեքսիքա - Չինաստան	3 - 1

ՀԱՅՈՑ ՁՈՐԻ ՎՆԳԱՏՈՒՄԸ

Ա.

Ամեն, հայկ տղան պատերազմից վերադարձավ ոչ միայն հաղթական, այլև հարուստ փորձով։ Նա տեսավ ու զգաց, որ ճակատում ամեն ինչ կախված է ոչ միայն զենքից, այլև նրանից, թե ինչպես է զենքը գործադրվում։ Նա տեսավ, որ ռազմական գործողությունների հաջողությունը կախված է ոչ միայն զորքերի քանակից, այլև նրանից, թե ինչպես է կազմակերպված զորքերի հետևակը, հրետանին, հեծելազորը, ինչպես է կազմակերպված զորքերի հաղորդակցությունը, ինչպես է կազմակերպված թիկունքը։ Նա տեսավ, որ ռազմական գործողությունների հաջողությունը կախված է ոչ միայն զորքերի քաջություն

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՏՓՈՒՆԵՐՈՒՄ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎՈՂ ԳՐՔԵՐԻ ՑԱՆԿ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԿՈՂՄԻՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎՈՂ ԳՐՔԵՐԻ ՑԱՆԿ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԿՈՂՄԻՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎՈՂ ԳՐՔԵՐԻ ՑԱՆԿ

ՀՈՒՇԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԿՈՂՄԻՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎՈՂ ԳՐՔԵՐԻ ՑԱՆԿ

ՀՈՒՇԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԿՈՂՄԻՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎՈՂ ԳՐՔԵՐԻ ՑԱՆԿ

ՀՈՒՇԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

##

Աղքատախնամ Ընկերակցութեան վարչութիւնը յաւով կը հաղորդէ

ՏԻԿԻՆ ՎԱԿՐԱՄ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆԻ

մահը, որ պատահած է Յուլիս 25-ին, Սէն Ռաֆայէլի հայկ. հոմը:

×

Տիկին Չիլինկիրեան այրին էր տոքթ. Վակրամ Չիլինկիրեանի, նախկին նախագահ, որ այնքան սատարած է Աղքատախնամի զարգացման եւ բարգաւաճման:

Յուղարկաւորութիւնը կատարուած է տեղւոյն Ս. Յովհաննէս մատրան մէջ:

SAINT-GREGOIRE A TALLARD

Une messe épiscopale sera célébrée en rite arménien

PELERINAGE ANNUEL

Dimanche 8 Septembre

Sous l'égide des Associations cultuelles de l'Eglise Arménienne Apostolique de Marseille, Mgr. Hagop VARTANIAN, célébrera la messe, à 10h 30, en la présence de Mgr. Raymond SEGUY, évêque de Gap, et Mrs. les curés de la paroisse de Tallard.

La chorale «Sahak - Mesrob» assumera les chants liturgiques, dirigée par son chef

Khatchig YILMAZIAN

A 13h un repas fraternel réunira les pélerins dans la salle de la Mairie de Tallard, en présence des autorités religieuses et civiles.

Des autocars, suivant le nombre des inscrits, seront mis à la disposition des pèlerins qui ne peuvent se rendre par leur propre moyen.

Pour tous renseignements et réservetion s'adresser :

Marseille : Eglise Arménienne du Prado:
Tél : (91) 77 - 84 - 70

La Ciotat : Amicale des Arméniens
Tél : (42) 08 - 24 - 57

Nice : Eglise Arménienne de la Madeleine
Tél : (93) 41 - 41 - 14

Avignon : Association Culturelle des Arméniens - Tél : (90) 65 - 23 - 59

Draguignan : Amicale des Arméniens
Tél : (94) 68 - 23 - 80

Valence : Eglise Arménienne, Père Nareg - Tél : (75) 43 - 63 - 86

Vienne : Union Nationale des Arméniens
Tél : (74) 85 - 88 - 26

Grenoble : Club des Arméniens
Tél : (76) 48 - 59 - 38

Gap et région : Takvorian,
52, ave. Jean - Jaurès, 05 Gap
Tél : (92) 51 - 07 - 56

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս - Պետրոս եկեղեցւոյ Մատաղօրհնութիւնը, կիրակի, Հոկտեմբեր 13-ին:

×

Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տունը կը պատրաստէ՝

«ՀԱՑ ԳՐՔԻ»

ցուցադրութիւն մը, 1985, Հոկտեմբերին համար, որ տեղի պիտի ունենայ՝

Palais de la Bourse «Musée de la Marine»
La Canebière. Marseille

Ի ՑԻՇԱՏԱԿ

Տիկին Մարիէթ Օհանեանի յիշատակին, Որն 1000 Ֆ. կը նուիրէ «Ցառաջ»ին:

APOSTROPHES

ANTENNE 2

Vendredi 30 Août à 21 h. 35

Parmi les invités de Bernard Pivot :

HENRI VERNEUIL
(Achod Malakian)

pour son livre :

MAYRIG

ՍԱՄՈՒԷԼ-ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Բացուած են արձանագրութիւնները 1985 - 1986 տարեշրջանին համար: Հայեցի եւ լաւագոյն կրթութեան մը համար, դիմեցէք. -

Collège Arménien Samuel Moorat
26, rue Troyon — 92310 Sèvres
Հեռաձայն. - 534 - 68 - 28

Կ'ընդունուին միայն ուսումի յարմարութիւն ունեցող բարեկիրթ պատանիներ մինչեւ 13 տարեկան:

Տարեթոշակի դիւրութիւններ, ուսումի մէջ յառաջադէմ թեկնածուներու:

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԱՑՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

ԳՐԱԽԱՆՈՒԹԸ

ՏՐԱՄԱԴՐԵԼԻ ԵՆ

Եկեղեցւոյ գրախանութը ստացած է Հայկական Սովետական Հանրապետութեան 10-րդ հատորը: Կան նաեւ 4-րդ, 9-րդ հատորները, ինչպէս նաեւ մանկական Հանրապետութեան Ա. հատորը: Ստանալու համար դիմել՝

Eglise Arménienne
339, ave. du Prado — 13008 Marseille
Tél. : (91) 77 - 84 - 70

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԳԱՐԱՐ ՍԱԿԱԳԻՆԸ

Մահազդ	300	(355,80)
Հոգեհանգիստ	200	(237,20)
Շնորհակալիք	200	(237,20)
Հարսնիք, նշանտուք	200	(237,20)
Ծնունդ	200	(237,20)

Բոլոր ազդերու սակերուն վրայ, հարկ է աւելցնել 18,60% Թ.Վ.Ա. (տե'ս փակագծի մէջ ընդհ. գումարը):

Այս գիները կը վերաբերին մէկ անգամ հրատարակելի ազդերու, մինչեւ մէկ քառորդ սիւնակ (25 տող) մահազդներու պարագային եւ 1/8րդ (12-13 տող) մնայեալին:

Առեւտրական եւ այլ ծանուցումներու համար, դիմել Թերթին վարչութեան:

NOUVELLES

Une messe sera célébrée à la mémoire de Mgr. Hovsep ARNAOUTOGLOU, Archevêque Primat de l'Eglise Arménienne Apostolique de France, le Samedi 12 Octobre à 18h 30 en l'église Saint-Grégoire de Tallard.

×

Une messe sera célébrée à la mémoire de Mgr. Hovsep ARNAOUTOGLOU, Archevêque Primat de l'Eglise Arménienne Apostolique de France, le Dimanche 13 Octobre à 10h 30 en l'église Saint-Grégoire de Tallard.

-- ՎԵՐԱՄՈՒՏ --

ՄԱՐՍԷՑԼ
ՍԱՀԱԿ - ՄԵՍՐՈՊ ՄԻՕՐԵԱՑ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԼԵԶՈՒԻ ԴՊՐՈՑԻ ԲԱՑՈՒՄ

Սեպտեմբեր 11

Մարսէյլի Սրբոց Թարգմանչաց մայր եկեղեցւոյ Սահակ - Մեսրոպ հայերէն լեզուի միօրեայ դպրոցի 1985 - 86 տարեշրջանի դասընթացքները կը վերսկսին Սեպ. 11-ին: 5 տարեկանէն սկսեալ:

Այս տարի դպրոցիս մէջ կը դասաւանդուին՝

1. - Հայոց լեզու -ամէն տարիքի համար-:
2. - Հայոց պատմութիւն:
3. - Կրօնք:
4. - Հայկական երաժշտութիւն:
5. - Մանկանց երդչախումբ -պատարագի երգեցողութիւն, ղեկավարութեամբ՝ Խաչիկ Երլմազեանի-:

Դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան եկեղեցւոյ մշակութային տան մէջ, ամէն Շաբաթ-Կիրակի ժամը 10 - 12 եւ 14 - 17ի միջեւ:

Օթօբարի սպասարկութիւն եւ կէսօրեան ճաշի կարելիութիւն ունի դպրոցը: Արձանագրութիւնները կարելի է կատարել դպրոցի տեսուչ Գարեգին վրդ. Պեքճեանի մօտ, ամէն օր, վերոյիշեալ ժամերուն:

Հասցէ. -
Eglise arménienne
339, av. du Prado, 13008 Marseille
tél. (91) 77 84 70

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ծրանաշահայ կապոյտ Խաչի Մարսէյլ քաղաքի վարչութեան ճաշը տեղի կ'ունենայ Հոկտեմբեր 6-ին, Կիրակի, ցերեկ:

×

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ պարահանդէսը՝ Նոյեմբեր 9, Շաբաթ դիշեր:

Ս. ՄԵՍՐՈՊ ԿՐԹԱՐԱՆԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՃԱՇ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՇԱԲԱԹ, ՆՈՅԵՄԲԵՐ 16

Ս. ՄԵՍՐՈՊ ԿՐԹԱՐԱՆ

Ս. Մեսրոպ Կրթարանի մանկապարտէզի վերամուտը՝ Երկուշաբթի, Սեպտեմբեր 9: Տեղեկութիւններու եւ արձանագրութեանց համար կը խնդրուի դիմել վարժարան:

Հեռաձայն՝ 378 - 92 - 91

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ԵՐԿՍԵՌ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

1985 - 1986 ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ

Դպրոցասէր Տիկնանց Երկսեռ վարժարանի 1985 - 1986 տարեշրջանի արձանագրութիւնները սկսած են: Վարժարանը ունի մանկապարտէզ, նախակրթարան եւ երկրորդականի 6-րդ, 5-րդ եւ 4-րդ դասարանները:

Ինքնաշարժներու սպասարկութիւնը կը կատարուի հետեւեալ շրջաններու մէջ. -

Առնուվիլ, Վիլիէ լը Պել, Կուսէնվիլ, Օլնէ սու Պուա, Սեվրան, Լիվրի - Կարկան, Մոնֆէրմէյ, Վիլիէնք, Տրանսի, Ռոմէնվիլ, Կանեըի, Փարիզ 20-րդ:

Վարժարանը կը պահէ գիշերօթիկ բաժինը:

Դիմել տնօրէնութեան. - 1, Պուլվարտ տիւ Նոռ, 93340 լը Ռէնսի, երկուշաբթիէն՝ Ուրբաթ, առաւօտեան ժամը 10-էն մինչեւ կէսօրէ ետք ժամը 17: Հեռաձայն.- 381 - 01 - 72:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Մարսէյլի բոլոր կազմակերպութիւնները կը խնդրուի նկատի առնել ՅՈՒՆՈՒԱՐ 25-ի Թուականը՝ գրաւուած օր Կապոյտ Խաչի քաղաքի մասնաճիւղի կողմէ:

×

Հ. Բ. Ը. Միութեան Փարիզի մասնաճիւղի՝

ՏԱՐԵԿԱՆ ՃԱՇ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Շաբաթ, Հոկտեմբեր 19-ին՝ էնքէրմօնթիանթալ պանդոկի սրահին մէջ:

×

Հ. Բ. Ը. Մ. եւ Էսաեան Բարեկամական Միութիւնը կ'ոգեկոչէ՝

ՎԱՀԱՆ ՏԷՐԵԱՆի

ծննդեան 100-ամեակը, Կիրակի, Հոկտեմբեր 6-ին:

ՇԱՀԱՆ

ՇԱՀԱՆԴԸ ԱՌԱՆՑ ԵՐԳԻ — ԳԻՆ՝ 70 ՖՐ.
ԲԱՑ ՏՈՄԱՐԸ — " 60 ՖՐ.
ԿՐԱԿԸ ԿՈՂՔԻՍ — " 60 ՖՐ.
et PARAGES D'EXIL — " 75 ՖՐ.

ARMEN LUBIN

LES LOGIS PROVISOIRES

Prix : 48 Frs.

Դիմել՝ «ՅԱՌԱՋ»
Թղթատարի ծախք՝ 9 Ֆր. 50

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH» — 83, Rue d'Hauteville - 75010 Paris
Commission Paritaire: N° 55935

ՋՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՕԳՈՍՏՈՍ
28
MERCREDI
28 AOUT
1985

LE NUMERO : 3,00 F

ՀԱՅԿԱԶ

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE - FONDE EN 1925
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Directrice: Arpik Missakian

Tél.: 770.86.60 — Telex: HARATCH 280 868 F
C.C.P. Paris 15069-82 E — 51027317 A R.C. Paris

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 500 Ֆ. - Վեցամսեայ : 260 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 550 Ֆ. - Հատը : 3,00 Ֆ.

61րդ ՏԱՐԻ — Թիւ 16.037

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

61e ANNÉE — No 16.037

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՍՓԻՒՌՔԻ ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Սփիւռքի երիտասարդութիւնը կ'ապրի աշխարհագրու - թեան մը մէջ, որ կը բաղկանայ զանազան տարրերէ, որոնք կը պատուին այլազան, իրարմէ հիմնովին տարբեր պայմաններու մէջ, կլիմաներու տակ։ Ընկերային, մշակութային, լեզուական տարբերութիւնները նս առաւել կը բաժնեն իրարմէ երիտասարդութիւն մը որուն ազգ - դաստիարակութիւնը, ապագայի տեսակէտէն, կեդրոնական եւ կենսական հարց է, այսօր, երբ չի սերունդը, երկրի սերունդը, կ'ապրի իր վերջին տարիները։

Դէպի 2000 թուականը առաջնորդող ճամբուն վրայ, այլեւս ամէն տարի իրեն հետ կը տանի կտոր մը հայրենի հող, էջ մը պատմութիւն Հայոց։ Եւ կապը, իրական կապը չի հաստատուիր հին սերունդին հետ, լեզուն ըլլալով կարեւորագոյն խոչընդոտներէն մին։

Եւ այսպէս կ'աճին ծառեր, որոնք համանակուր եւ մակերեսային կանացութիւնէ մը յետոյ, չուտով կը խամբին, քանի արմատ չունին։ Այո, ապագան կը կերտուի իր արմատները անցեալին մէջ մօրթելն խորխորելով։ Երբ երիտասարդութեան մօտ կը բացակայի ուղղահայեաց դաստիարակութիւնը եւ կը մնայ միայն հորիզոնականը, այսինքն սերընդակից սերնդակից, անխուսափելի կերպով ան կ'երթայ դէպի առօրեայ տագնապները, անմիջական չրջապատի հարցերը միայն, առանց ակնարկը հեռուները կարենալ նետելու, առանց ճանչնալու իր սեփականութիւնը եղող, դարեր ի վեր, հայրենի լեռներն ու հովիտները ուր քրտինքով, հառաչքով, հանճարով եւ արիւնով արձանագրուեցաւ մեր հին թէ նոր պատմութիւնը։

Սփիւռքի գոյատեւումը պատահականութեան պէտք չէ ձգել։ Սփիւռքի դեկավարութեան, կամ աւելի ճիշդ դեկավարներուն, հիմնական մտահոգութիւնը պէտք է ըլլայ հայապահպանումը, որ ո՛չ սահմանուած» եւ ո՛չ ալ «անցած» բառ մըն է։ Պահպանական, աւելի քան այժմէական է, քանի առանց անոր, այսինքն առանց իր արմատներու ճանաչման, ճշմարիտ գիտութեան, չկայ յանձնառութիւն, չկայ զոհողութիւն, այլ խօսքով չկայ ապագայ։

Ուստի, հարթելու համար սփիւռքեան անխուսափելի պայմաններէն բխող եւ գալու դժուարութիւնները, իւրաքանչիւր գաղութ պարտաւոր է ինք ատանձին իր ծոցին մէջ ծնած, անոնց ու հասակ նետած նոր սերունդի ազգ - դաստիարակութիւնը, որ ուրիշ բան չէ, եթէ ոչ՝ գալոց, ազգ - հաստատուն, միլաւայր, մամուլ։ Իւրաքանչիւր գաղութ ինք տրամադրելու է գործիչներ, դաստիարակիչներ, դեկավարներ, որպէսզի անոնք գերծեն երկրի մտայնութեան, քաղաքակրթական արժէքնե - րու համեմատ։

Սփիւռքի հայ երիտասարդութեան դաստիարակութիւնը, եթէ վաղուց օրակարգի նիւթ եղած է եւ է տակաւին զանազան կազմակերպութիւններու գործունէութեանց մէջ, պէտք է հրամայականօրէն դառնայ օրակարգի նիւթ գաղութային ժողովներով։

Եւ ինչո՞ւ, երիտասարդութեան Միջազգային Տարուան առիթով, իւրաքանչիւր գաղութի երիտասարդական միութիւններու եւ շարժումներու դեկավարութիւնը, քովի քովի գալով չկազմակերպէ համագումար մը, առնուազն միամսեայ մտածելու հայ երիտասարդութեան տոհմային դաստիարակութեան համար։

Կ. Ճ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԿՐԻՆՓԻՍ

ՖՐԱՆՍԱ ԱՆՄԵՂ Է... ԲԱՅՑ՝ ՈՎ Է ՄԵՂԱՒՈՐԸ

ԹՐԻՔՈՅԻ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐԸ ԿԱՄ ԲԱՆ ՄԸ ԶԸՍԵԼՈՒ ՏԱՂԱՆԴԸ

Նախատեսուած էր։ Այն օրն իսկ, 17 օր առաջ, երբ կառավարութիւնը Պերնար Թրիքոյի յանձնեց Կրինփիսի նաւուն դէմ կատարուած ահաբեկչութեան ծալքերու յայտնաբերումը, մեծ բան չէր ակնկալուեր, իրրեւ յայտնութիւն։ Թրիքօ ծանօթ է, պետութեան մարդն է եւ պարզ է, որ եթէ բաներ մը գտնէր ալ, չէր կրնար յայտնել։ Իր ընտրութիւնը տեսակ մը ռազմավարութիւն էր կառավարութեան կողմէ, քանի որ՝ աջի մարդ, նախկին քարտուղար Էլիզէի, ծանօթ իրրեւ ուղղամիտ եւ պարկեշտ անձնաւորութիւն մը, միայն վստահութիւն կրնար ներշնչել ընդդիմութեան։ Բայց, նաեւ պետութեան ծառայ, պիտի յայտնէր բաներ մը լսել բան մը չլսելու համար։

Արդարեւ, ի՞նչ եղրակացութեան կը յանգի Թրիքօ - կարգ մը կէտերու մէջ, վստահ է, տեղ - տեղ միայն՝ համոզուած տեղ - տեղ ալ՝ չի դիտեր, չէ կրցած բոլորովին թափանցել։ 29 էջերէ բաղկացած այս տեղեկագիրը կը ծառայէ, գլխաւորաբար, «ճերմակցնելու» Ֆրանսան։ Թրիքօ վստահ է, որ կառավարութեան մակարդակի վրայ, նոյնիսկ քօղարկուած ձեւով, որեւէ հրահանգ չէ տրուած գաղտնի սպասարկութեանց Ռէնպօ Ուէրիները ընկղմելու։ Բայց, թէ գաղտնի սպասարկութեանց անդամներ - եօթն են եղած տեղւոյն վրայ - ինքնագլուխ բաներ մը ըրած են, կրնայ ըլլալ։ Թրիքօ կ'ընդունի, որ թերեւս իր հարցումներուն ի պատասխան ճշմարտութիւնը չեն ըսած։ Մնաց որ, եթէ գաղտնի սպասարկութեանց նուիրեալ ծառաներ են, իրենց առաջին պարտականութիւնը գաղտնիք դուրս չտալն է...։ Այս տեղեկագրին մասին, հարցուփորձ ալ եղաւ Թրիքօյի, ամէն կողմէ, չատ անորոշ պատասխաններով, երբեմն միայն հաստատ կարծիքներով, Թրիքօ կրկնեց ինչ որ ըրած է։ Ամէն պարագայի մէջ, ընդհանուր վերապահութիւն կայ Ֆրանսայի մէջ, մինչ կրինփիսի չարժումին մօտ կամ Նոր Զելանտայի իշխանութեանց, որոշ հեգնանք մը կը տիրէ իրենց արտայայտութիւններուն մէջ, իւմուռն իսկ չի բացակայիր...։ Արդարեւ, Ֆրանսայի բնութենապաշտներու համար, - «Թրիքօ կը մնայ Ֆրանսայի մեծ ծառայող մը, ձերմակհաս եւ լուակեաց։ Իր դործը լաւ տեսած է։ Գաղտնի սպասարկութեանց բազմաթիւ դործակալները հարաւային Խաղաղական էին, զբօսաշրջիկութիւն ընելու համար։ Մէկ խօսքով փիսիներ (իմա՝ Ֆրանսական հակալրտեսական բաժին) էլէօպ Մեսիթերանէ էր»...։

Մամուլն ալ չատ բարեացակամ չէ եւ խորագիրներու ալ բառախաղեր կը դտնէ, առանց մեծ դժուարութեան։ Եթէ Քոթիտիէն կը գոհանայ «Մոմչէլ»ով եւ Իւմանիթէ աւելի խիստ՝ «Պետութեան սուտ» կ'ըսէ, Լիպերասիոն, յիշելով հեռատեսիլի լուացքի ծանուցումները չի վարանիր խորագրելէ «Թրիքօ աւելի ճերմակ կը լուայ»...։

Ֆապլիւսի դործը դիւրին չէր, երեքշաբթի օր, երբ Ազգ. Ժողովին կը ներկայանար ի պաշտպանութիւն տեղեկագրին։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԻՑՐՈՒԹի քրիստոնեայ թաղերուն վրայ ռումբերը կը տեղան միշտ եւ Պէյրութցին ալ, ամէն անգամ, նոյն համոզումով, կը յայտարարէ թէ - Երբեք ռմբակոծութիւնները այսքան աւեր չէին գործած» (Օրիան-լը Ժուռ, Օգս. 25)։ Միւս կողմէ, առեւանդումները նոր թափ ստացած են վերջին քանի մը օրուան ընթացքին։ Պէյրութի Ֆրանսադիր օրաթերթը կը դրէ թէ թակարդ - կառքերը եւ պատանդ բռնելը բազմացած են արեւելեան թէ արեւմտեան Պէյրութ, ուր առեւրութիւնն ալ սաստկացած է իրարքանչիւր յարձակումներու մէջ՝ միւսներուն դէմ։

ՆԱԽԱԳԱՀ ՌԵԿԱՆ ձի հեծած է, Օգս. 24, Քալիֆորնիոյ իր ռանչին մէջ, ինչ որ կարեւորագոյն ապացոյցը կը նկատուի իր ապաքինման, վասնզի. -«Ամերիկացիք քաու - պօյները կը սիրեն եւ այդպէս կը տեսնեն իրենց նախագահը։ Ձինքը տեսնել ձին հեծած լաւագոյն նշանն է իր առողջութեան»։

ԻՄԱՆԻԹի իսկ, ուրկէ՞ ուր, անհրաժեշտ դտած էր հաղորդել, Զորեքշաբթի Օգս. 27-ի իր թիւով, թէ Մոնաքոյի Ռենիէ իշխանը ամուսնական ծրագիրներ ունի Ֆիլիպի տիրոջ քրոջ աղջկան՝ Իռա տը Ֆիւրսթէնպէրկի հետ, 45 տարեկան։ Ինք 62 տարեկան է եւ «անմխիթար» ամուսինն էր Կրէյս իշխանուհիին, որ զոհ դնաց կառքի արկածի մը, 3 տարի առաջ։

ԵԹԷ ԱՐԱՐԱՏԸ ԼԵԶՈՒ ՈՒՆԵՆԱՐ

—×—

Հաւանաբար, ըսելիք չատ բան պիտի ունենար, եթէ Արարատը լեզու ունենար, Թուրքերուն, Քիւրտերուն, Ամերիկացիներուն եւ ինչո՞ւ չէ... մեզի ալ։ Վերջին չարաթները չատ կը խօսուէր Քիւրտերու մասին, որոնք տուն - տեղ եղած ըլլալ կը թուէին, արդիւնքով ոեւէ մէկուն որ մօտենայ, բայց ահա կը հաղորդուի որ ամերիկացի այերանաւորդը, որ երեք անդամ ճախողեցաւ, կը յամառի եւ կրկին ճամբայ ելած է։ Ձկչմս Այրուին, Շաբաթ օր, նորէն ձեռնարկած է իր վերելքին եւ յայտարարած է թէ վար պիտի լլջնէ (դեռ չէ եղած թէեւ) միայն այն ատեն երբ կարենայ հետը բերել Նոյի տապանի բեկորները։

Սպասենք։

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱԽՕՍ

ԵՐԵՒԱՆ (ԱՐՄԷՆՓՐԷՍ ՕԳՍ. 16 / 21)

ՁԱՏՐԱԿի ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ԱԽՈՅԵՆՈՒԹԻՒՆ

Ճատրակի համաշխարհային ախոյենութեան համար այժմու ախոյեան Ա. Կարպովի եւ յաւակնորդ Դ. Գասպարովի մի-

(Շար.ը Դ. էջ)

ՏՆՕՐՈՒՆԻ

ՅԱԿՈԲ - ԳՐԻԳՈՐ ՃՐՃՐԵԱՆ

Օգս. 23-ին, Փարիզի մէջ, իր մահկանացուն կնքած է Յակոբ - Գրիգոր Ճրճրեան։ Ողբացեալը ծնած էր 1905-ին, Կ. Պոլսոյ Սկիւտարի Իճաճիէ թաղամասը, կեսարացի ծնողքէ։ Յաճախած է Ներսէսեան - Երմոնեան նախակրթարանը, ապա մինչեւ 1915՝ Պէրպէրեան եւ անոր փակուելէն ետք՝ Կեդրոնական։ 1922-ին ընտանեօք փոխադրուած են Գերմանիա, ուր Լայփցիկ քաղաքին մէջ, Յակոբ - Գրիգոր, 1927-ին աւարտած է առեւտրական բարձրագոյն վարժարանը։ Գերմանիա ապրած չրջանին սկսած է աշխատակցիլ հայ մամուլին, ի չարս որոնց՝ «Պայքար»ի, «Ապագայ»ի, «Արեւ»ի, «Ժամանակ»ի, «Հայաստանի կոչնակ»ին, եւ այլն, եւլն.։ Կատարած է բազմաթիւ թարգմանութիւններ, օտար լեզուներէ հայերէնի թէ հայերէնէ օտար լեզուներու։ Ցիշենք՝ Բազմավէպի մէջ լոյս տեսած Ալպէր Այնչթայնի յարաբերական տեսութեան մասին երկու կարեւոր դործերու թարգմանութիւնը, հայերէնէ փերմաներէն՝ Յակոբ Պարոնեանի Պաղտասար Աղբարն ու Շողոքորթը, Ֆրանսերէնէ հայերէն՝ Ֆեռնան Նաւառայի «Ես գտայ Նոյի տապանը» (լոյս տեսած, Թերթօնի ձեւով, «Պայքար»ի մէջ)։ 1974-ին Ֆրանսերէն լեզուով լոյս ընծայած է «Ծանօթ եւ անծանօթ Հայեր», որու անգլերէն թարգմանութիւնն ալ լոյս տեսած է 1980-ին։ Հրատարակած է նաեւ հետեւեալ դործերը.. Համազգայինի ուղղագրութեան եւ հայերէնի մեքրագործման հարցերը, Պարյոր Սեւակի կտակը (1977), Հայր Ա. - սէն Ղազիկեանի ճամակները առ Յակոբ - Գրիգոր (1980)։ 1981-ին ալ լոյս ընծայած է «Երկերու հաւաքածոյ»ն, ուր ամփոփուած են մամուլի մէջ լոյս տեսած յօդուածներու, ուսումնասիրութիւններու ծաղկաքաղ մը եւ ծանօթ դէմքերէ ստացած նամակներու մէկ քանին։ Յակոբ-Գրիգոր ծանօթ դէմք մըն էր մեր գաղութի մէջ, որ չէր բացակայեր մշակութային որեւէ ձեռնարկէ, նախագահն էր կեսարիոյ հայր. Միութեան։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի, Շորեքշաբթի, Օգս. 28-ին, ժամը 10.30ին Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին։

Մեր ցաւակցութիւնները իր կնոջ եւ զաւակներուն։

×

ՄԱՀ

ԵՐԳԱՀԱՆ

ՌԻՉԸՐԴ ԵԱՐՏԸՄԵԱՆի

Օգս. 15-ին, Փենսիլվանիոյ իր բնակարանին մէջ, յանկարծամահ եղած է ամերիկահայ երգահան՝ Ռիչըրտ Եարտըմեան, 68 տարեկանին։

Ծնած էր 1917-ին, Ֆիլատելֆիա, կըրատսերն էր, Միացեալ-Նահանգներու հայ աւետարանական եկեղեցիներու համակարգիչ՝ վերապատուելի Հայկ Եարտըմեանի։ Դաչնակի դասերէ ետք, 14 տարեկանին իսկ, կը յօրինէ երգը, որ հինգ տարի ետք, մաս կը կազմէ իր հայկական սիւիթին։ Երաժշտական բուն ասպարէզը սկսած է 1945-ին։ Իր դործերը նուագուած են աշխարհի ամէն կողմը։ 1966-ին, Ֆորտհէմ համալսարանի յիսուսեաններու առաջարկով յօրինած է անդլերէն լեզուով առաջին պատարագը՝ «Քրմ, էրէաթար սփիրիք»։ 1976-ին Միացեալ - Նահանգներու 200ամեակի տօնակատարութեանց, Եարտըմեան արժանացած է ոսկէ մետալի, 20 Ամերիկահայերու հետ։

Յուղարկաւորութիւնը կատարուած է Օգս. 17-ին։

ՀԱՄԱՍՏԵՂԻ ԱՇԽԱՐՀԸ

Գ.

Հայոց բռնազաւթը նկարագրուած է նրա «Երնէկ այն օրերուն» պատմուածքում, «Սպիտակ ձիաւորը» վէպի մի հատուածում: Իսկ 1923-ին, Ամերիկայից Եւրոպա շրջապտոյտի դուրս գալով, Համաստեղը եղել է Մերձաւոր Արեւելքում, յատկապէս գնացել ու իր հոգու աչքերով տեսել ահազդու Տէր Զօրի անապատը՝ արեւմտահայութեան այդ մեծ գերեզմանոցը, որի անմխիթարան արտայայտութիւնն է «Գանկի մը հետ» խոհական խռովիչ պատումը: Արձակագիրը, հոգեկան ծանր ապրումների մէջ շրջում է արաբական աբիւնոտ անապատներով, տեսնում ճերմակած ոսկորներ, քայքայուած կմախքներ, ողնաշարներից անջատուած ծնկի ոսկորներ եւ գանկե՛ր, գանկե՛ր: Եւ այդ բոլորը աւազի մէջ կիսով թաղուած: Արձակագիրը վերջնում է բազում գանկերից մէկը եւ մտորում. «Անէծքի մը չափ հզօր եւ արտայայտիչ էին անոր զօրաւոր չարք ակռաները ու քարայրներու նման երկու աչքերուն խոռոչները, ուրկէ կարծես անծանօթ յաւիտենականութիւնը կը սկսէր ճիշդ աւերակ հայ վանքի մը պէս, որուն վրած որմերուն վրայ մատուռի մը պէս բռնուած աւանդութիւն մը կը փարի: Մենք ճամբու ընկեր գարձանք - ես եւ գանկը:

... Եթէ միայն գիտնայի՛ անունը այդ գանկին... Իմ յուզուած երեւակայութեանս մէջ անուններ եկան չարքով եւ այդ անունները մարմին առին, առին հասակ ու ծանր դէմք: Ես նոյնիսկ իմացայ անոնց ձայները, որոնք լռութեան պէս իմաստուն էին եւ հզօր»:

Եւ անունների տողանցք է կատարւում որոնք արեւմտահայ կեանքի մի քանի կարեւոր կողմերն են յատկանշում: Մահտեսի Արութ. ոճրագործները յափշտակել են նրա երկու սիրուն աղջիկներին, որոնց դէմքերին դեղեցկութիւնը ծաղկի պէս կը ծաղկէր: Մակար Վարժապետ. աշակերտներին ուսուցանում էր Անանիա Շիրակացի ու Ղազար Փարպեցի: Տէր Թաղիկ. ծերացած ձայնի եւ շնչի մէջ դեռ խռնկը կար: Ունէր միւռոնի պէս բարի աչքեր, որոնք լայն թեւերի հետ երկինք կը բարձրացնէր աղօթելիս: Մարուքենց Աւոմ. հսկայ, թիկնեղ մի հողագործ, որ հինգ զոմէշներով Հայաստանի հողը կը հերկէր... Գուցէ ռանչպար կարոյլն գա՞նկն էր ան, որ կիրակնօրեայ ժամ - պատարագէն յետոյ գնացել էր իր արտը՝ առաջին ծիլերը տեսնելու եւ վերադարձին տեսել էր ժանտարմներին, որոնք եկել էին աշխատասէր ու խաղաղասէր չինականների հետ արիւնոտ գատաստան տեսնելու, ծիլ ու ծաղիկ չորացնելու: Եւ, սակայն, տէրզօրեան գանկի չուրջը համաստեղեան ծանր, մղձաւանջային մտորումները աւարտում են կենսահաստատ եզրակացութեամբ. «Գանկը այնտեղ, սեղանին վրայ էր, երբեմն մոմի մը աղօտ լոյսով: Գա՛նկը կը մտածէր, գա՛նկը կ'ապրէր, կը շնչէր կարծես ու կը խօսէր իմաստուն լռութիւնով: Անոր մէջ դեռ երազը կար, ինչքան ալ թշնամին ուզէր զայն աւազով լեցնել: Ու կը սպասէր, կը սպասէին 1915-ի բոլոր նահատակները Կապարճաւոր Հայկ դիւցազնի հզօր շեփորին, որ հաւաքէն իրենց ոսկորները, կանգնին ոտքի, հզօր բանակներու պէս, ապրողներուն հետ տէր կանգնելու իրենց հողերուն, վանքերուն, զպրոցներուն, իրենց կանաչ արտերուն ու նաւասարդեան առաւօտեան ծխանի ծուխերուն»:

Համաստեղի ծաւալուն երկը «Սպիտակ ձիաւորը» վէպն է (1000 էջ), որ լոյս է տեսել Լոս Անճըլըսում: Դա արեւմտահայ կեանքը լայն կտաւի վրայ պատկերելու մի հետաքրքրքիր փորձ է: Բազմապլան ու բազմաչերտ այդ վէպի գլխաւոր հերոսը հայ չինականն է, որ կենսատու հողի հետ կռիւ է տալիս, տքնջան աշխատում, սրբազան հողը ոռոգում իր արդար քրտինքով եւ հողածին բարիքն էլ պաշտպանելու համար պայքարում է ամէն կարգի յափշտակիչների դէմ՝ ազատութեան ու արդար իրաւակարգի համար:

Ազգային գոյութիւնն ու բնօրանեկան արժանապատուութիւնը պաշտպանելու, պատմութեան բեմում գոյատեւելու համար հայ ժողովրդի ռանչպար զաւակները լեռ են բարձրանում, փիտաի դառնում, քրտինքի հետ արիւն թափում: Սա, արդարեւ, վաւերագրական վէպ չէ, այնտեղ մարմնաւորուած չեն մեծ փիտայինների՝ Աղբիւր Սերոբի, Անդրանիկի, Գէորգ Զաւուշի, Արաբոյի կերպարները, այլ ստեղծուած են փիտայինների ընդհանուր, հաւաքական կերպարներ: Տաղանդաւոր գրողին, գժրախտաբար, չի յաջողուել համապատասխան գործողութիւնների մէջ զարգացնել եւ իսկական դիմաւոր հերոսներ դարձնել ժողովրդի տառապանքից ծնուած փիտայիները Մարտիկին ու Կիրոսին: Պարզասիրտ հովիւ Մարտիկը Անդրանիկ չի կարողանում դառնալ: Նա յեղափոխութեան խորհրդանիշը չէ, ոգին չէ, ինչպէս Անդրանիկը, Աղբիւր Սերոբը կամ Գէորգ Զաւուշը: Նա չի կարողանում համախմբել յեղափոխութեան ուժերը, բարձրացնել ազգային - ազատագրական չարժումը: Բացառութիւն է կազմում չարքային փիտայի Աբջ Սապոն, որ անկոտրում ու ուղղամիտ գիւղացի է, որի հերոսականութեանը հաւատում ես: Չարքային չատ փիտայիների կերպարները աւելի բնական են, համակոզ:

Ինչպէս արդէն ասացինք, «Սպիտակ ձիաւորը» փիտայական չարժման վաւերագրական տարեգրութիւն չէ, այլ վիպական երկ է՝ իր ռոմանտիկ, զգացական մթնոլորտով, ինչպէս Կոստան Զարեանի «Նաւը լերան վրայ» վէպը, որ հեղինակի ստեղծագործական երեւակայութեան եւ մտածելակերպի արդիւնքն է: Նոյնը չէ՞ ազգային - ազատագրական չարժման դաղափարախօս ու մեծ երդիչ Րաֆֆու վէպերում էլ:

«Սպիտակ ձիաւորը» սիւժետային կուռ կառոյց չունի: Շատ են զարուզրումները: Վէպի առաջընթացը պայմանաւորուած է ոչ թէ որոշակի գործողութիւններով, այլ վիպայինից աւելի պատկերային, նկարագրական հոսքով: Գործողութիւններին փոխարինում են նկարագրութիւններն ու մտորումները:

Չնայած վէպի կառուցուածքի ճարտարապետական կուռ գծերի բացակայութեանը, իր հիւթեղ գրչով միշտ ներկայ է Համաստեղը: Գեղեցիկ հատուածներով, կերպարներով, ժամանակաշրջանի հոգեբանութիւնը բնութագրող բովանդակութեամբ արձակագիրը նաեւ ճանաչողական մեծարժէք նիւթ է տալիս: Ինչպիսի՛ չերմութեամբ են նկարագրուած Մարտիկի եւ Զէյնապի ռոմանտիկ ապրումներով սիրային յարաբերութիւնները, խռովայոյզ հոգեվիճակները: Վէպի չատ էջերում դիւցազնական չունչ կայ եւ թրթռուն քնարի մեղեդայնութիւն:

Այսուամենայնիւ, ինչպէս նշեցինք, Համաստեղի վէպը թուալցնում են վիպային հոսքի համամասնութիւնների խախտումները, կենդանի գործողութիւնների կենդանի երկխօսութիւնների փոխարինումը պատմողական ոճով, երբեմն անհարկի նկարագրութիւններով, նամակագրութիւններով, այնուամենայնիւ, վէպը շնչում է դիւցազնական շնչով եւ համաստեղեան մեղեդայնութեամբ:

Ցաւուկ ուշադրութեան է արժանի Համաստեղի լեզուն:

Գրական ստեղծագործութիւնների լեզուի առանձնայատկութիւններին անդրադառնալով՝ ակադ. Եղ. Զրբաչեանը լեզուական փակտորը միշտ պայմանաւորում է տեղի, միջավայրի իւրօրինակութիւններով, պատկերների բնոյթով, թեմատիկ - դաղափարական բովանդակութեամբ: Պրակտիկայում նոյնն է Համաստեղի համար էլ: Լեզուն անշուշտ կարեւոր տեղ է գրաւում արձակագրի արուեստի ոլորտում: Հասկանալի է, գրական երկի բոլոր պատկերները, իւրաքանչիւր միտք, հոգեկան ապրում, նկարագրութիւն, դեղարուեստական մանրամասնութիւն, ամէն ինչ այստեղ հանդէս է գալիս միմիայն լեզուական այս ու այն ձեւի մէջ: Ուստի լեզուի կատարելութեան մակարդակը առաջնահերթ նշանակութիւն է ստանում Համաստեղի երկերի դեղարուեստական մակարդակի արժեւորման մէջ:

Ինքը՝ Համաստեղը, չափազանց բարձր դնահատելով լեզուի դեղարուեստական դերն ու ընդհանուր նշանակութիւնը, գրել է, թէ լեզուն արուեստի կէսն է: Որ լեզուն գրական երկի բովանդակութեան անհաղորդ, հագուստի նման լուկ արտաքին ձեւ տուող երեւոյթ չէ, այլ ներթափանցում, մտնում է ստեղծագործութեան արիւնատար երակների մէջ, չեչտում, յատակեցնում, աւելի ցայտուն դարձնում ու մեծապէս ուժեղացնում երկի դեղարուեստական ազդեցութիւնը, ուժեղացնում բարոյական - դաղափարական բովանդակութիւնը: Համաստեղի երկերում բովանդակութեան եւ ձեւի նման փոխներդործութիւնը յանգում է անբաժան միասնութեան՝ վկայելով գրողի մեծ տաղանդը:

Հասկանալի է, թէ ինչու արձակագիրն իր ստեղծագործական աքնային աշխատանքի ընթացքում մեծապէս հոգ է տանում, որ լեզուն օրկանապէս մերուի երկի բովանդակութեանը, փոխադարձ ներթափանցմամբ գրացնի ստեղծագործութեան համազգութիւնը, յուզականութիւնը, դեղարուեստական ուժը, որ լեզուն լինի կենդանի, խօսուն, պարզ, գարերի ընթացքում ձեւաւորուած ժողովրդանին լեզուամտածողութեանը հարազատ: Այդ բանի կենսագործմանը մեծապէս նպաստում է այն բնատուր իրազութիւնը, որ Համաստեղն ունի երաժշտական ականջ, ներթափանցող, զգայուն աչք, խռովք ապրող սիրտ՝ պայմանաւորուած մարդկային զերզգայուն զգայարաններով: Համաստեղի գրիչը չափազանց հագորդական է եւ դեղագիտական մեծագոյն հաճոյք, հոգեկան բաւարարութիւն է պատճառում, խորապէս յուզում, մեզ տանում մարդկային ազնուագոյն զգացումների ներաշխարհը, ստիպում խորապէս սիրել, թախծել, վշտանալ, երազել, խորապէս ապրել գրական երկի տիպարների կեանքով, նրանց արարքներով, պատումի իրազարձութիւններով, հերոսների հոգեկան վերիվայրումներով:

Այսպէս գրական դաւանանքով Համաստեղը հեռու է կանգնած ինչպէս լեզուի դրասենեակային չորութիւնից, այնպէս էլ քաղցր - մեղցր զարդարանքներից, բառի չռայլութիւնից լեզուում եւ ընդհանրապէս արուեստում՝ ձեւապաշտութիւնից: Նրա ռէալիստական կոնկրետ, թանձր լեզուն նկարագրութիւնը տեսանելի, չօչափելի է դարձնում եւ քանդակագործ վարպետի նման ուղղակի քանդակում պատկերները, կերպարները, հոգեբանութիւնները, մեծապէս օգնում տիպական բնաւորութիւններ ստեղծելուն, հայրենի բնութեան ու գեղջկական կեանքի զարմանալիօրէն հարազատ արտացոլմանը:

Մեծ արուեստագէտ, արուեստականութիւնից հեռու կանգնած գրողը զգայուն ունկնդիր է իր ներքին ձայնին, գրական հաւատամքին, յուշ - յիշատակներին: Ընթերցողը բոլոր զգայարաններով փոխադրւում է նրա պատկերած երկրաբանական, ֆիզիքական ու հոգեկան աշխարհը:

Համաստեղի պատումներն ընթանում են խօսքի բնական, կենդանի հոսքով անզարդ ու հաղորդական: «Ամէնէն գեղեցիկ զարդը անզարդութիւնն է», - ասել է հայ երգիծական գրականութեան զարմի Յակոբ Պարոնեանը: «Ուժը պարզութեան մէջ է», - հաստատել է մեծ Թումանեանը: Այս հաստատումները լիովին համընկել են Համաստեղի գրական դաւանանքին, գեղագիտական սկզբունքին: Արեւմտահայ գաւառի կեանքը պատկերող պատմուածքներում նա չափի նուրբ զգացողութեամբ օգտագործել է գիւղական խօսելակերպի կենդանի երանգը ցուցադրող արտայայտչական միջոցներ, թեւաւոր խօսքեր, բառեր ու ոճեր՝ գնալով իր ուսուցիչներ Թլկատինցու եւ Ռուբէն Զարդարեանի հետքերով, բայց խուսափելով գաւառաբարբառով գրուածքը ծանրաբեռնելուց, պարզունակութիւնից կամ խիստ ոճաւորումից: Ցիշեալ իր երկու ականաւոր հայրենակիցների ստեղծագործական ժառանգորդը լինելով հանդերձ՝ Համաստեղը մնացել է իւրօրինակ, ինքնատիպ ոչ միայն լեզուի հարցում, այլեւ գրական ընդհանուր ոճի, կառոյցի, պատկերների, կերպարների, հոգեբանութիւնների կերտման ու բացայայտման ոլորտներում: Գիւղական խօսելակերպի կենդանի երանգ տալու համար նա երբեմն օգտագործում է գաւառաբարբառի առանձին դարձուածքներ, արտայայտութեան ու բառի կրկնութիւններ, այսուամենայնիւ, արձակագիրը դէմ է «լեզուական նատուրալիզմ»ին, գրականութեան լեզուն գաւառաբարբառով խճողելուն ու գրա հետ կապուած չարահիւսական ու ձեւաբանական ընդունուած օրէնքները չրջանցելուն:

Ամերիկահայ անուանի գրողներ Բենիամին Նաւրիկեանի, Վահէ Հայկի, Արամ Հայկազի լեզուի վրայ մեծ ազդեցութիւն է թողել Համաստեղեան այս լեզուամտածողութիւնը, ընդհանրապէս նրա ոճը, չարահիւսական համակարգը:

Պէտք է նշել նաեւ, որ արձակագիրը խիստ տարբերակում է ստեղծագործութեան լեզուն՝ տարբեր նիւթերի ոլորտում: Օրինակ, գեղջկական պատումների լեզուից· բոլորովին տարբեր է նրա փիլիսոփայական - քնարական ստեղծագործութիւնների լեզուն: Այդ տարբերակումն անմիջապէս զգացում է «Գիւղը», «Անձրեւը» եւ ապա «Աղօթարան»ը ընթերցելիս: Վերջինի մէջ լեզուն զուտ գրական է՝ բոլորովին վերծ գաւառաբարբառից, չարահիւսութիւնից, ձեւակերտումը նուրբ է, քնարական - խոհական ու կատարեալ ձեւի մէջ, այն, ինչ պահանջում են տուեալ երկի, նիւթի փիլիսոփայական տարբերիչ առանձնայատկութիւնները:

ՍՏԵՓԱՆ ԿՈՒՐՏԻԿԵԱՆ

(Շար. 3)

ՊԷՅՐՈՒԹԻ ԵՐԲԵՄՆԻ ՀԱՅ ԿԵԱՆՔԸ

——×——

Հետաքրքրութեամբ կարդացի «Ցառաջ»ի Ցուլիս 18 եւ 19 թիւերուն մէջ լոյս տեսած Մարզպետ Մարկոսեանի «Անթիլիասի Մայր Տաճարին մէջ» խորագիրը կրող համով հատուած յուչագրութիւնը:

Մարզպետ Մարկոսեան ծանօթ անձնաւորութիւն մըն է, ու անոր այս երկարաչունչ գրութիւնը որքան տաք ու բարեխառն արտով գրուած կը յիշեցնէ լիբանահայ երիտասարդութեան նոյնքան ազուդջ մտահոգութեամբ դէպի մանկութեան ու պատանեկութեան մթնոլորտն ու ապրումները՝ որոնց ենթահողը կը կազմէ Պէյրութը իր չրջակայքով, իր բազում ինկաւէտ տաճարներով, մարզական ասլումբներով, բարեսիրական, մշակութային ու դեղարուեստական կեդրոններով, բարձրագոյն վարժարաններով, Հայկազեան դոլէճով ու երեք համալսարաններով, ուր կը կազմաւորուէին ու կը թրծուէին հազարաւոր հայ երիտասարդներ, պատնայու համար մեծապոյն նպատակը ըստիւնքահայ իրականութեան:

Մարզպետ Մարկոսեան այդ հոյլին կը պատկանի, ու այդ անքակտելի կապը դինք կը մղէ յաճախ վերադառնալու հեռաւոր Ամերիկայէն դէպի ակունք, դէպի արմատ, չօչափել զայն անգամ մը եւս ու չարունակել ապրիլ ու խորհրդածել այդ իրականութեան վրայ որ եղաւ Պէյրութի հայ կեանքը իր մակընթացութիւններով ու տեղատուութիւններով:

Մարկոսեաններուն կ'այցելէի յաճախ: Պուրճ - Համուտի ծայրամասին վրայ կը գտնուէր Նոր Թոմարզա թաղամասը, ուր համեստ տան մը մէջ կ'ապրէին անոնք: Մարզպետին երէց եղբայրը՝ Յակոբ Մարկոսեան դասընկերս էր, տաք ու հազորդական բնաւորութեամբ տղայ մը:

Քիչ հետք կը մնար մեզի նաեւ Ցառաջութիւն կարեւորելու:

Երեքս ալ նոյն դասարանի սաներ՝ կը յաճախէինք վիէննական Մխիթարեան վարժարանը:

Հայր Ն. Ակինեան, Բ. Ֆէրհաթեան եւ Հ. Ոսկեան իրենց դուրգուրանքին ու հոգածութեան առարկան դարձուցած էին հոն յաճախող աշակերտական հոյլը, յամբելով անոնց հայերէն դասախարակութիւն:

Մարկոսեաններուն տան մէջ, երեքս միասին երկար ժամեր կը խօսակցէինք հայ թէ ֆրանսական գրականութեան շուրջ: Հիացումով կը կարդայինք Նիկողոս Սարաֆեանի նկարչագեղ արձակը:

Գազափարի փոխանակումներ կ'ունենայինք օրուան չարժումներուն մասին, կը ծրագրէինք միասին ներկայ ըլլալ գանազան գործունէութիւններու եւ ձեռնարկներու: Ապա երեկոյեան դէմ կը քալէինք Նոր Թոմարզայէն դէպի Տօրա երկարող նարինջենիներու պարտէզներով եզերուն այն ճամբան որ հմայիչ բան մը ունէր իրիկուան ժամերուն: Այդ վաղ ժամանակներուն հորիզոնը կ'երկարէր մինչեւ Մեթնի կանանչատէս բլուրները: Զկային Պաուչըրիէի բարձրակառոյց խիտ ու հայահոծ թաղամասերը:

Ափսո՛ս որ չկան այլեւս այդ անծայրա-

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐՈՂՆԵՐԸ ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ՏԱՐԻՆԵՐԻՆ

ՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐԸ ՄԱՐՏԱԿԱՆ ՏԱՐԻՆԵՐԻՆ

ՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐԸ ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐՈՒԹՅԱՆ ՏԱՐԻՆԵՐԻՆ

ՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐԸ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՏԱՐԻՆԵՐԻՆ

ՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐԸ ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐՈՒԹՅԱՆ ՏԱՐԻՆԵՐԻՆ

ՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐԸ ՄԱՐՏԱԿԱՆ ՏԱՐԻՆԵՐԻՆ

ՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐԸ ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ՏԱՐԻՆԵՐԻՆ

Ա. Ս. Փ.

ՊԱՏՄԱՎԱՊԱՆ ՀԵՏ

ՊԱՏՄԱԶՐՈՒՅՑԱՅԻՆ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐՈՂՆԵՐԸ ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ՏԱՐԻՆԵՐԻՆ

ՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐԸ ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐՈՒԹՅԱՆ ՏԱՐԻՆԵՐԻՆ

ՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐԸ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՏԱՐԻՆԵՐԻՆ

ՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐԸ ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐՈՒԹՅԱՆ ՏԱՐԻՆԵՐԻՆ

ՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐԸ ՄԱՐՏԱԿԱՆ ՏԱՐԻՆԵՐԻՆ

ՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐԸ ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ՏԱՐԻՆԵՐԻՆ

(Շար. Ա էջէն)

ջեւ տեղի ունենալիք մրցումներու կազմակերպիչ կոմիտէն իր աշխատանքը լրացուցած է Պիլտար Դեմիչեւի նախագահութեամբ:

Հանդիպումները տեղի պիտի ունենան Մոսկուայի Զայքովսկի սրահին մէջ: Հանդիսաւոր բացումէն եաք, Սեպտեմբեր 2-ին, առաջին խաղը տեղի կ'ունենայ Սեպտեմբեր 3-ին եւ կը շարունակուին երեքշաբթի, Հինգշաբթի եւ Շաբաթ օրերը: Անաւարտ խաղերը կը շարունակուին Չորեքշաբթի, Ուրբաթ եւ Կիրակի օրերը, իսկ Երկուշաբթի՝ հանգիստի օր է:

×

ՍՓԻՒՌՔԱՀԱՅ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԸ ԵՐԵՒԱՆ

Լուսաւորութեան նախարարութիւնը եւ սփիւռքահայութեան հետ մշակութային կապի Կոմիտէն կազմակերպած են դասընթացքներ սփիւռքի հայկական դպրոցներու ուսուցիչներուն համար: Ամերիկայէն, Անգլիայէն, Ֆրանսայէն, Քանատայէն, Իտալիայէն, Շուէյտէն, Ժանթինէն, Աւստրալիայէն, Լիբանանէն, Յունաստանէն, Եգիպտոսէն, Սուրիայէն, Յորդանանէն, Կիպրոսէն, Արաբական Միացեալ Իշխանապետութիւններէն եւ այլ երկիրներէ եկած 50 մանկավարժներ ունկնդրած են շարք մը դասախօսութիւնները, ինչպէս՝ «Սովետական Հայաստանը Մարհ. Միութեան ժողովուրդներու եղբայրական ընտանիքի մէջ», «Մարհ. Միութեան ժողովուրդներու բարեկամութիւնը», «Հայաստանի տնտեսական յառաջդիմութիւնը», «Հայաստանի ժողովրդական տնտեսութիւնը 12-րդ հնգամեակի մէջ» բնաբաններով: Միամսեայ դասախօսութիւններու շարքին մէջ կարեւոր տեղ յատկացուած է հայ լեզուի եւ գրականութեան, մանկավարժութեան, հոգեբանութեան եւ հայագիտութեան: Սփիւռքահայ ուսուցիչները կը ծանօթանան Հանրապետութեան կեանքին եւ նուաճումներուն, հանդիպումներ կ'ունենան գիտնականներու, գրողներու, նկարիչներու եւ երգահաններու հետ, կ'այցելեն Լենինական, Կիրովական, Թանգարաններ, եւ Երեւանի տեսարժան վայրերը:

ՓՈՒԹՊՈԼ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԱԽՈՑԵՆՈՒԹԻԻՆ

ՋԷՆԻԹ - ԱՐԱՐԱՏ ԽԱՂԸ (*)

Թէեւ ախոյեանի տիտղոսը կրող Լենինգրադցիները այժմ չունին անցեալ տարուան կրակոտ ու բազմերանգ խաղը, բայց եւ այնպէս բաժակի մրցումներուն Ալմա - Աթայի մէջ իրենց տարած տպաւորիչ յաղթանակը, եւ արագ խաղարկութիւնը վերստին յոյսեր ներշնչած են իր համակիրներուն:

Պէտք է ըսել որ խաղին սկիզբը դաշտի տէրերը առանց որեւէ երկիւղի մեծ ուժերով առաջ նետուեցան, եւ այդ պահերուն Արարատի տղոց դործը դիւրին չէր: Գլխաւորաբար ուշադրութիւն ընելով պաշտպանողականի, կը խաղային հակառակորդին ճնշումին տակ, բայց պէտք է ըսել առանց իրարանցումի:

Իրականութեան մէջ առաջին կիսախաղին Արարատցիները մէկ անգամ թոյլ տուին մրցակիցին աչ թեւէ անարգել յարձակում մը ընել որու յաջորդող փոխանցումը Արարատի բերդին առջեւ գտնուող Դոլգոպովի, թոյլ տուաւ այս վերջնոյն արագ հարուածով մը կոլը նշանակել: Արարատի բերդապահին համար անկարելի էր արգելք հանդիսանալ այս կոլին, արդէն ան ընդհանուր առմամբ անթերի խաղարկութիւն մը ունեցաւ եւ մանաւանդ ինքզինքը դերազանցեց այն պահուն երբ երկու Լենինգրադցիներ իր առջեւ յայտնուեցան նպաստաւոր դիրքի մէջ, ան չատ արագ եւ վտանգաւոր ելոյթով մը գնդակը օդապով կասեցուց վտանգը:

Իսկ Արարատցինե՞րը: Անոնք իսկապէս արժանի են դովասանքի, ոչ միայն իրենց զօրաւոր պաշտպանողական խաղին համար, այլեւ իրենց կարուկ յարձակումներուն, անապատելի եւ ամէն կողմէ: Ահա այսպիսի յարձակումի մը ընթացքին է որ Զէնիթի պաշտպանները ըս-

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ ՎԱՐՈՒՆԱՄԵԱԿԻ ԱՈՒՐԻ

Վ.ԻՒՌՈՎ. - Պ. Փիէռ Ղազարեան 2500 Ֆ.:

ՆԷՕՎԻՁ. - Տէր եւ Տիկին Ա. Օհանեան 1000 Ֆ.:

ՊՈՒԼՈՆԵԼ. - Պ. Ռաուլ Գազանճեան 300 Ֆ.:

ՓԱՐԻԶ. - Ռիչար Ժերանեան 500 Ֆ.:

ՄԻՒՒԻՊԻԼ. - Սաթենիկ Կոստանեան 200 Ֆ.:

ՄԱՐՍԷՅԼ. - Պօմոնի Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղեցի 1000 Ֆ.:

ՎԻԼԷՕՐՊԱՆ. - Պետրոս Գապաքճեան 200 Ֆ.:

ՍԷՆ - ԹՐԷԹԻԷՆ Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

ՏՕՆ ԳԻՒՏԻ ԳՈՅՏՈՑ Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾՆԻ

Սեպտեմբեր 1, Կիրակի, առաւօտեան ժամը 10·30-ին, Գլուխ Գոյուոյ Սրբուհւոյ Աստուածածնի տօնի առիթով, Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Հայ Առաքելական եկեղեցւոյ մէջ, կը մատուցուի պատարագ:

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝

ՋԱՏԻԿ ԱՐԵՂԱՑ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապոյտ Խաչի Ս.Նուիրվիլի մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է Ամն-է 500 Ֆ. վոխան ծաղկեպսակի, Ստեփան Պառաւեանի մահուան առթիւ:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս - Պետրոս եկեղեցւոյ Մատաղօրհնութիւնը, Կիրակի, Հոկտեմբեր 13-ին:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կեսարիոյ եւ Չրջանի Հայրենակցական Միութեան վարչութիւնը հայրենակիցներով միասին՝ խորազգաց ցաւակցութիւնները կը յայտնեն Միութեանս նախագահ՝ Յակոբ - Գրիգոր Ձրճեանի կսկծալի մահուան առթիւ, Ձրճեան ընտանիքի բոլոր անդամներուն, մասնաւորի իր կնոջ՝ Տիկ. Հերմինէ Ձրճեանի, զաւակներուն՝ Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Ձրճեանի, Տէր եւ Տիկին Կասթոն - Փոլի եւ թոռնիկներուն:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապոյտ Խաչի Շրջանային վարչութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է հեռեւեալ նուիրատուութիւնները վաղանսի դաղութէն, իր մասնաճիւղին միջոցաւ, Լիբանանի երախաներու ճամբու ծախքին ի նպաստ. - Տէր եւ Տիկին Զիլուքերեան 100 Ֆ., Տէր եւ Տիկին Թապոյեան 200 Ֆ., Ոմն՝ 50, Տէր եւ Տիկին Ղազարեան, Տէր եւ Տիկին Պարոնեան 200ական, Տէր եւ Տիկին Փանոսեան, Տէր եւ Տիկին Ինկիլիզեան, Տէր եւ Տիկին Պաքալեան, Տէր եւ Տիկին Զօքիրեան (Թոման) 100ական, Տէր եւ Տիկին Ց. Կօչկակարեան, Տէր եւ Տիկին Աչոտ Առաքելեան, Տիկին Լուսաւոյչ Պայան 200ական, Տիրամայր Ճովսէփեան, Տէր եւ Տիկին Շահինեան 100ական, Տիկին Աստուրեան 50, Տէր եւ Տիկին Եփերեան, Տէր եւ Տիկին Տօնիկեան 100ական, Պրն. Արսէն Տէր-Սարգիսեան 200, Կապոյտ Խաչի Վալանսի մասնաճիւղ 1100 Ֆ.:

(Շար.)

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՑՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

ԳՐԱՒԱՆՈՒԹԸ ՏՐԱՄԱԴՐԵԼԻ ԵՆ

Եկեղեցւոյս գրախանութը ստացած է Հայկական Սովետական Հանրապետութեան 10-րդ հատորը: Կան նաեւ 4-րդ, 9-րդ հատորները, ինչպէս նաեւ մանկական Հանրագիտարանի Ա. հատորը: Ստանալու համար դիմել՝

Eglise Arménienne
339, ave. du Prado — 13008 Marseille
Tél. : (91) 77 - 84 - 70

APOSTROPHES

ANTENNE 2

Vendredi 30 Août à 21 h. 35

Parmi les invités de Bernard Pivot :

HENRI VERNEUIL
(Achod Malakian)

pour son livre :

MAYRIG

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Պօմոնի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցին չնորհակալութեամբ ստացած է Այրի Տիկին Հռիփսիմէ Պաղտասարեանի (ծնեալ՝ Գրիգորեան) մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի հետեւեալ նուէրները եկեղեցւոյ պայծառութեան. -

Տէր եւ Տիկին Անտրէ Պաղտասարեան եւ զաւակները 1000 Ֆ., Իսպիրեան եղբայրներ՝ Վրէժ եւ Արսէն 500 Ֆ., Պողեան ընտանիք 250 Ֆ., Տէր եւ Տիկին Ցարութիւն Լալայեան, Տէր եւ Տիկին Մահիս Աւետեան, Տէր եւ Տիկին Արամ Զուլֆայեան 200ական Ֆ., Տէր եւ Տիկին Պօղոս Ահարոնեան, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Տէրիկէլեան, Զուլֆայեան ընտանիք, Պրն. Ենովք Ճուլֆայեան, Հ. Ց. Դ. կոմիտէն, Այրի Տիկին Վարդուհի Մարկոսեան, Տէր-Մինասեան ընտանիք 100ական, Սարաճեան ընտանիք 50 Ֆ.:

Այրի Տիկին Շահանիկ Համբարձումեան (ծնեալ՝ Թադիպիլեան) մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի՝ Զագալեան ընտանիք 300 Ֆ., Սագի ընտանիք 100 Ֆ.:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ 55ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅԹԸ

Կիրակի, Մարտ 2-ին
կէսօրէ վերջ ժամը 2·30-ին

Salle de la Chimie
28 bis, rue St. Dominique
Paris 7e — Métro: Invalides

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՑՈՒ ՍԱԿԱԳԻՆԸ

Մահազդ	300	(355,80)
Հոգեհանգիստ	200	(237,20)
Շնորհակալիք	200	(237,20)
Հարսնիք, նշանուած	200	(237,20)
Ծնունդ	200	(237,20)

Բոլոր ազդերու սակերուն վրայ, հարկ է աւելցնել 18,60% ԹԷ·ՎԷ·Ա· (տե՛ս փակագծի մէջ ընդհ. գումարը):

Այս գիները կը վերաբերին մէկ անգամ հրատարակելի ազդերու, մինչեւ մէկ քառորդ սիւնակ (25 տող) մահազդներու պարագային եւ 1/8րդ (12-13 տող) մնացեալին:

Առեւտրական եւ այլ ծանուցումներու համար, դիմել Թերթին Վարչութեան:

— L'UNION CULTURELLE DES ARMENIENS DE FRANCE —

vous propose plusieurs voyages en

Arménie

TRANSTOURS

— 25, rue d'Argenteuil - 75001 PARIS — Tél: 261-58-28 —

LIC. 132

PARIS

DU 07 SEPT. AU 21 SEPT.
15 jours
dont 4 à Kiev et 11 à Erevan

07 Septembre	Paris/Kiev
08 Septembre	Kiev
09 Septembre	Kiev/Erevan
09 au 20 Septembre	Erevan
20 Septembre	Erevan/Kiev
21 Septembre	Kiev/Paris

6500 F.

DU 5 OCT. AU 20 OCT.
16 jours dont 14 à Erevan

05 Octobre	Paris/Moscou
06 Octobre	Moscou/Erevan
07 au 19 Octobre	Erevan
19 Octobre	Erevan/Moscou
20 Octobre	Moscou/Paris

6000 F.

MARSEILLE

DU 07 SEPT. AU 20 SEPT.
14 jours dont 12 à Erevan

07 Sept.	Marseille/Moscou
08 Sept.	Moscou/Erevan
09 au 19 Sept.	Erevan
19 Sept.	Erevan/Moscou
20 Sept.	Moscou/Marseille

7100 F.

Մանրամասնութեանց համար դիմել՝ Զ. Ալեքսանեանի
11, rue du Bassin - 13012 Marseille — Tél:(91) 93-04-90 ou (42) 83-31-55

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH» — 83, Rue d'Hauteville - 75010 Paris
Commission Paritaire: N° 55935

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՕԳՈՍՏՈՍ
29

JEUDI
29 AOUT
1985

LE NUMERO : 3,00 F

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE - FONDE EN 1925
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Directrice: Arpik Missakian

Tél.: 770.86.60 — Telex: HARATCH 280 868 F
C.C.P. Paris 15069-82 E — 51027317 A R.C. Paris

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա : Տար· 500 Ֆ· - Վեցամսեայ : 260 Ֆ·
Արտասահման : Տար· 550 Ֆ· - Հատը : 3,00 Ֆ·

61րդ ՏԱՐԻ — Թիւ 16.038

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

61e ANNÉE — No 16.038

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՖԻԳԻԻՄ, պաշտօնական յայտարարութիւն մը կարդաց Ազգ· Ժողովին առնչ, Թրիքոյի տեղեկագրին մասին եւ եզրակացութիւններ հաղորդեց: Նախ, նորվեկական իշխանութեանց կը մնայ ֆրանսական դատական իշխանութեանց յանձնել իրենց ունեցած փաստաթուղթերը եւ եթէ հաստատուի, որ Ֆրանսացիներ ոճրային արարքներ գործած են, պիտի հետապնդուին: 2) Թրիքոյի տեղեկագիրը ցոյց կուտայ որ կարեւոր թերացումներ կան արտաքին ապահովութեան բնագ· անօրէնութեան (ՏԷ - ԹԷ - ԷՖ) մէջ: Հարցականներ կը մնան: Պաշտպանութեան նախարարին յանձնարարեցի որ, անյապաղ, չարունակէ իր ներքննութիւնները: 3) Ընդհոյ առարկայ հարցը տեղեկատուութեանց սպասարկութեանց հակակշռի հարցն է ժողովրդավարութեան մը մէջ: Կացութիւնը գոհացուցիչ չի թուիր: Կը հրահանգեմ Պաշտպանութեան եւ Ներքին նախարարներուն, ոչոչի տարեկան մանրամասն համարատուութիւն մը յանձնեն լրատուութեանց պաշտպանութեան մասին, երկու Ժողովներու պաշտպանութեան յանձնախումբին: Ընդհ· ձեւով դէշ չէ ընդունուած կառավարական յայտարարութիւնը: Հաշմանդամները վերապահ են, ինչպէս ցոյց կուտայ Ռոլան Լրոուայի խմբագրականը: Բացի հակակշռի հարցէն, մնացեալը աչքի փոշի նետել կը թուի: Նորվեկիոյ վարչապետը գոհ է:

ՆԻԺԵՐԻՈՑ մէջ, մէկ գինուորականը զնաց, միւսը եկաւ, պետական հարուածով մը: Բանակի այս նոր միջամտութիւնը կ'արդարացուի նոր զեկավարին կողմէ, իշխանութեանց դանդաղ գործելակերպով, ինչ կը վերաբերի բաբեփոխումներու: 1960-էն ի վեր, երբ անկախ կը դառնար, Նիժերիոյ Ճրդ պետական հարուածն է:

ՖՐԱՆՍԱ պայմանաժամէն առաջ, վերադարձ արտաքին իր պարտքերուն մէկ մասը՝ 400 միլիոն տոլար, որ մէկ երրորդն է պարտքին:

ՎԵՆԵՏԻԿ չարժանկարի փառատօնը բացուեցաւ: Մկրտչեանի «Մեր մանկութեան Թանկօ»ն կը ներկայացուի Սեպ· 4-ին:

44 ՄԻԼԻՈՆ ԵՐԱՒԱՑ կ'աշխատին Հընդկաստանի մէջ, հակառակ կառավարութեան քաղաքականութեան կասեցնելու համար մանուկներու աշխատանքի չհաշրծումը: Զորսի վրայ մէկ երախայ 5էն 15 տարեկան կ'աշխատի: Առնչ անդրադարձ են եւ օրական չուրջ 7 ժամ կ'աշխատին:

ՀՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ 30 % յաւելում կատարեցին վառելայի, բենզինի եւ զօրաւոր ալքոլներու վրայ, տնտեսելու համար ալքոլամոլութեան դէմ պայքարը: Ցաւելումի համեմատութիւնը նուազ է այլ ալքոլներու վրայ, ինչպէս չամիաները եւ գինին:

ՇԱՒԱՆ - ՏԷԼՄԱՍ կը յիշեցնէ՝ «ես հոս եմ», ըսելով Ֆրանս - Սուաըի մէջ: Ֆրամպոդելի եմ, կ'ըսէ ծառայելու «Ֆրանսացիներու համախմբման մը տեսակէտէն» եթէ կրնամ «օգտակար» ըլլալ, ոչ աղ եմ, ոչ ձախ եմ, կը չեչտէ, աւելցնելով թէ անձնական որեւէ փառամոլութիւն չունի...:

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ ՀԱԿԱՏԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (ԱՐՄԷՆՓՐԷՍ ՕԳՍ· 16 / 21)

ՀԵԼԵՆԱ ՍԱՐԳՍԵԱՆԻ ՊԱՐԱՐՈՒԵՍՏԸ

Հելենա Սարգսեանի կեանքը պարարտեսով իմաստաւորուած աշխատանքի տարեգրութիւն մըն է: Երկու տասնեակ տարիէ աւելի ան հաւատարմութեամբ ծառայած է իր կոչումին, արուեստին անբասիր նուիրուելու զեղեցիկ օրինակ մը հանդիսանալով չատերու համար: Հելենա Սարգսեան ծնած եւ ուսանած է Բաքու: Երգն ու նուագը իր տան մէջ միշտ ի յարքի էին: Ան չուտով դարձաւ Շահումեան մշակութային տան պարուսոյց Գէորգ Քոչարեանի խումբի ամէնէն ժիր անդամներէն եւ լաւագոյն մասնակիցներէն մէկը, իսկ որոշ ժամանակ մը վերջ անոր անմիջական օգնականը: Շրջանային, ապա եւ համաքաղաքային զեղագիտական մրցումներուն այդ խումբը ըսկըսաւ աչքի զարնել եւ լուրջ մրցակից հանդիսանալ միւս զեղարուեստական սիրողներու խումբերուն համար: 1962-ին, Լենինային Ղարաբաղի ինքնավար մարզի երգի ու պարի նորաստեղծ պետական խումբը իր առաջին չրջագայութիւններէն մին կը կատարէր Հանրապետութեան մայրաքաղաքը, ուրկէ պիտի մեկնէր մի-ջին ասիական հանրապետութիւնները: Նորակազմ խումբին հիմնադիր եւ զեղարուեստական զեկավար, երգահան Տելեմակ Տէր - Աւետիսեան իր խումբին մէջ առաւ Հ· Սարգսեանը: Երգի - Պարի պետական խումբը ներկայացումէ ներկայացում կը զօրանար եւ յաջողութեան ճամբուն վրայ չարունակ կը յառաջդիմէր: Հելենա Սարգսեանի ընկերուհիները եղան խումբին առաջին չնորհալի մասնակիցներէն՝ Վերենա Հայրապետեան, Էլվիրա Արուստամեան, Նայիրուհի Ալավերդեան, Էլմիրա Սարգսեան եւ ուրիշներ, որոնցմէ չատերը յետագային համբաւի տէր դարձան:

×

ՀԱՅԵՐԷՆԸ ՍՕՖԻԱՑԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

Հայ եւ պուլկար ժողովուրդներու տարէ տարի ամրապնդուող բարեկամութեան արտայայտութիւններէն մին է Սօֆիայի համալսարանի արեւելեան բաժնին մէջ այս տարի հաստատուած հայ լեզուի ամպիոնը, ուր կը դասախօսէ դոցենտ Խուսար Սէլեանը:

Է· Սէլեան Պուլկարիոյ գիտութեան Ակադեմիայի գիտական աշխատակից է եւ թեկնածու՝ բանասիրական գիտութիւններու: Ուսանած է Երեւանի պետական համալսարանը եւ հեղինակն է Պուլկարներու համար գրուած հայ լեզուի դասագիրքի մը եւ «հայ - պուլկարական ու պուլկար - հայկական ուսումնական բառարան»ին:

×

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳՈՐԳԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆԸ

Հայաստանի գորգի արտադրութիւնը աւելցած է 40 %, չնորհիւ նոր մեքենաներու սարքաւորման ինչպէս նաեւ քառասուն նորաստեղծ նմոյշներու: Այս տարի Գորիսի գորգի գործատունը ղրկուած է չուրջ հազար քառակուսի մեթր գեղեցիկ գորգեր, որոնց կէսը արդէն գործուած է եւ մեծ գնահատանքի արժանացած մանածագէտներու կողմէ: Գործատունը պատրաստուած ձեռագործ գորգերը կ'արտածուին չատ մը երկիրներ, ինչպէս Անգլիա, Ֆրանսա, Ամերիկա, Ֆինլանտիա, Գերմանիա: Ընթացիկ տարուան մէջ գալի կերպով աւելցած են արտադրութեան տեսակները: «Գոհար», «Լոռի», «Արցախ», «էջմիածին», «Զանգեզուր» եւ այլ գորգերու 90 %ը ունին բարձր որակ:

ԹՈՒՐՔ - ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՍԻՐԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԶԱՐԿ ԿԸ ՏՐՈՒԻ
ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ
ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆՑ

———×———

«Նոր անկիւնադարձ» մը կ'որակուի Թուրք - Խորհրդային յարաբերութիւններու արձանագրած յաջողութիւնը, Մոսկուայի մէջ: Թուրք պատուիրակութիւնը շատ գոհ վերադարձած է Անգարա, ինչպէս կը հաստատեն Թուրք թերթերու տուած մանրամասնութիւնները:

Ի՞նչ խորհրդածութիւն կարելի է ընել: Ոչ մէկ: Այս մէկը աշխարհակալ Ամերիկան ալ չէ, այլ՝ մեր մե՛ծ հոգատարը, «բեռին», ընկերվարական, որ, ինչպէս ամէն պետութիւն, երբ իր շահը կը տեսնէ, այլեւս չի տեսներ միւսին փաշիզմը···, ալ ո՛ւր մնաց Հայաստանի «սիրտը չկոտրելու» փափկանկատութիւնը···:

×

«ԱՆԴԱՐԱ· - Ելմտական գործավար Ահմէտ Թուրթճէպէ Ալփթեմուչին որ եռօրեայ այցելութեամբ մը կը գտնուէր Մոսկուա, վերադարձաւ եւ յայտարարեց, թէ իր կատարած չփումները չատ արդիւնաւոր եղան: Մասնաւորաբար բնական կազի խողովակներու զետեղումը եւ առեւտրական կարգ մը գործակցութիւններ, իրենց կողքին՝ նաեւ չինարարական ձեռնարկներ: Ալփթեմուչին այս առթիւ ըսաւ, որ մօտ ատենէն նուագուրդի պիտի ղրուի կազամուղ խողովակներու զետեղման գործը, որուն կրնան մասնակցիլ նաեւ խորհրդային հաստատութիւն կամ կազմակերպութիւնները:

Ելմտական գործավարը հաղորդեց, թէ բնական կազին փոխարժէքը պիտի վճարուի այլազան ապրանքներով եւ յանձնակատարական ծառայութիւններով:

Ինչպէս ծանօթ է, Ալփթեմուչին Մոսկուա գացած էր՝ ընկերակցութեամբ պատուիրակութեան մը, որուն մաս կը կազմէր նաեւ Պետական Գանձի ու արտաքին առեւտուրի խորհրդական էքրէմ Փաքսէմիրլի: Պատուիրակութեան վերադարձէն անմիջապէս ետք՝ խորհրդակցական ժողով մը գումարուեցաւ Անգարայի մէջ եւ տեղեկութիւններ տրուեցան Մոսկուայի չփումներուն մասին: Ցայտնի եղաւ, որ գործակցութիւնը պիտի ըլլայ բազմակողմանի եւ լայնածիր, ներառեալ՝ փոխադարձ յանձնակատարական ձեռնարկները եւ գործակցութիւն նաեւ երրորդ երկիրներու մէջ, չինարարական գծով:

Այս առթիւ դիտել կը տրուի, թէ յառաջիկային պիտի գումարուին մասնագիտական ու փորձագիտական բազմաթիւ ժողովներ, երկու կողմերու մասնակցութեամբ, որոնց ընթացքին պիտի քննարկուին նաեւ կարելիութիւնները՝ երրորդ երկիրներու մէջ ալ գործակցարար աշխատելու մասին»:

ՏԵՐՈՒՆԻ

ՀԱՅԿ ԹՕՓԱՔԵԱՆ

Ցաւով իմացանք, որ Օգս· 26-ին, Փարիզի մերձաւոր մէկ բուժարանը, ուր փոխադրուած էր հիւանդանոցէն, ապաքինման համար, իր մահկանացուն կնքած է Հայկ Թօփաքեան:

Ողբացեալը, երեսնի ծանօթ դէմքերէն էր Փարիզի մեր գաղութին, բայց վերջին տարիներուն բոլորովին քաչուած էր ազգ· կեանքէն, քիչ մը գառնացած եւ այլեւս սակաւաթիւ են իր ակերնդակիցները, որոնք ծանօթ են այն բեղուն գործունէութեան, զոր ունեցած է:

Ծնած էր Պոլիս, 1908-ին, կեսարացի ծնողքէ: Նախնական ուսումը կատարած է Մաքրի զիւղի Պէզազեան դպրոցը, ապա յարճախած է Ռոպէրթ քոլէճ:

Փարիզ եկած է 1922 Նոյեմբերին եւ տարի մը հետեւած է Վիոլէ դպրոցի գասընթացքներուն: 1925ին իսկ, աշխատած է «Ցառաջ»ի մէջ, ուր կը զբաղէր բաժանորդներու հաւաքներու պատրաստութեամբ եւ միաժամանակ կ'ապահովէր մարզական թղթակցութիւնները: Այդ ըսկզբնական չրջանէն ետք, նետուած է առեւտրական ասպարէզ (Սոսիէթէ փրանսէզ տը թիսաժ): Գրաման չրջանին, հականացի գործունէութիւնը պատճառ եղած է որ անցնի ազատ գօտի, ուր կը չարունակէր կերպասեղէնի գործը: 1945-ի վերջ, Փարիզ վերադառնալով, կը հիմնէր ներածման - արտածման կարեւոր հաստատութիւն մը, որու գլուխը մնաց, գրեթէ մինչեւ վերջը, մերժելով հանգստեան կոչուիլ:

Ազգ· գետնի վրայ, Հ· Մ· Ը· Մ·-էն զատ (որու մաս կազմած է 1925էն 33, նաեւ իբրեւ Ֆութպոլ խաղացող), Փարիզի եկեղեցւոյ կրօնական ընկերակցութեան եւ Հ· Բ· Ը· Մ·ի մէջ է որ վարած է կարեւոր պաշտօններ: Բարեգործական մէջ, եղած է Եւրոպայի յանձնաժողովի փոխ-նախագահ և Ֆրանսայի վարչական պատասխանատու: Բայց «փոթորկալից» եղած է իր այդ չրջանը (1955-64) հիմնական տարակարծութիւններ ունենալով, գլխաւորաբար գործուած անկանոնութիւններու չուրջ, Նիւ - Եորքի կեդր· վարչութեան հետ: Այն ատեն, այդ մասին, յօդուածներ լոյս ընծայած է «Ցառաջ»ի մէջ, ինչպէս նաեւ «Շինարար»ի Ամբագրատուն իր վերջին այցելութեան առթիւ, կը յայտներ թէ քանի մը ամիսէն, երբ գործէն բոլորովին քաչուի, պիտի ձեռնարկէ յուչագրութեան մը, այդ չրջանին վերաբերող: Ինչպէս յաճախ, եթէ ոչ՝ միչտ, նման ծրագիրներ կը մնան ծրագիր, քանի ամէն ոք, մանաւանդ 80-ի սեմին, կը կարծէ որ ժամանակ ունի···:

Հայկ Թօփաքեան ձեռնհաս անձնաւորութիւն մըն էր Ֆրանսական առեւտրական չրջանակներու մէջ, անդամ Շամպր տը Քոմէրսի եւ արժանացած էր, 1957-ին, Ազգ· տնտեսութեան կարգի չքանչանին: Խորհրդատու էր Ֆրանսական արտաքին առեւտուրի: Տնտեսական հարցերու նուիրուած յօդուածներով ալ, իր աչխատակցութիւնը բերած է «Ցառաջ»ին:

Ամուսնացած էր երկու անգամ եւ հայր էր հինգ զաւակներու: Անոնցմէ մէկը՝ Քլօտ Թօփաքեան, չատ ծանօթ եւ ձեռնհաս լրագրող մըն է, Ժորժ Լրոուա անուան տակ:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի երկուչաբթի օր (մանրամասնութիւնները տես՝ 4րդ էջ):

Մեր ցաւակցութիւնները իր ընտանիքին:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՇԽԱՏԱՎՈՐՆԵՐԸ

(Տե՛ս վերջին էջը)

Համաձայն Ստալինի ցուցումների՝ Հայաստանի կոմունիստական կազմակերպությունը ամենայն ուշադրություն դարձրեց հանրապետության տնտեսության զարգացման ամենակարևոր հարցերից մեկին՝ աշխատավորների նյութական բարեկեցության հարցին։ Կուսակցական կազմակերպությունները, խորհրդային և տնտեսական մարմինները, արհմիությունները և կոմերիտական կազմակերպությունները ամենայն եռանդով ձեռնամուխ եղան աշխատավորների կենսական պահանջները բավարարելու գործին։

Հայաստանի կոմունիստական կազմակերպությունը, ղեկավարելով հանրապետության տնտեսության զարգացումը, ամենայն հոգատարությամբ շրջապատեց աշխատավորների նյութական բարեկեցության հարցերը։ Կուսակցական կազմակերպությունները, խորհրդային և տնտեսական մարմինները, արհմիությունները և կոմերիտական կազմակերպությունները ամենայն եռանդով ձեռնամուխ եղան աշխատավորների կենսական պահանջները բավարարելու գործին։

Հայաստանի կոմունիստական կազմակերպությունը, ղեկավարելով հանրապետության տնտեսության զարգացումը, ամենայն հոգատարությամբ շրջապատեց աշխատավորների նյութական բարեկեցության հարցերը։ Կուսակցական կազմակերպությունները, խորհրդային և տնտեսական մարմինները, արհմիությունները և կոմերիտական կազմակերպությունները ամենայն եռանդով ձեռնամուխ եղան աշխատավորների կենսական պահանջները բավարարելու գործին։

Հայաստանի կոմունիստական կազմակերպությունը, ղեկավարելով հանրապետության տնտեսության զարգացումը, ամենայն հոգատարությամբ շրջապատեց աշխատավորների նյութական բարեկեցության հարցերը։ Կուսակցական կազմակերպությունները, խորհրդային և տնտեսական մարմինները, արհմիությունները և կոմերիտական կազմակերպությունները ամենայն եռանդով ձեռնամուխ եղան աշխատավորների կենսական պահանջները բավարարելու գործին։

Հայաստանի կոմունիստական կազմակերպությունը, ղեկավարելով հանրապետության տնտեսության զարգացումը, ամենայն հոգատարությամբ շրջապատեց աշխատավորների նյութական բարեկեցության հարցերը։ Կուսակցական կազմակերպությունները, խորհրդային և տնտեսական մարմինները, արհմիությունները և կոմերիտական կազմակերպությունները ամենայն եռանդով ձեռնամուխ եղան աշխատավորների կենսական պահանջները բավարարելու գործին։

Հայաստանի կոմունիստական կազմակերպությունը, ղեկավարելով հանրապետության տնտեսության զարգացումը, ամենայն հոգատարությամբ շրջապատեց աշխատավորների նյութական բարեկեցության հարցերը։ Կուսակցական կազմակերպությունները, խորհրդային և տնտեսական մարմինները, արհմիությունները և կոմերիտական կազմակերպությունները ամենայն եռանդով ձեռնամուխ եղան աշխատավորների կենսական պահանջները բավարարելու գործին։

Հայաստանի կոմունիստական կազմակերպությունը, ղեկավարելով հանրապետության տնտեսության զարգացումը, ամենայն հոգատարությամբ շրջապատեց աշխատավորների նյութական բարեկեցության հարցերը։ Կուսակցական կազմակերպությունները, խորհրդային և տնտեսական մարմինները, արհմիությունները և կոմերիտական կազմակերպությունները ամենայն եռանդով ձեռնամուխ եղան աշխատավորների կենսական պահանջները բավարարելու գործին։

ՍԵՎ ԳԻՐՔ, ԲԻԱՅԻ ՀԵՂԻՆԱԿ
ԲՆ
ԳԱՂՏՆԻՔԻ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Այրի Տիկին Հայկ Թօփաքեան,
Տէր եւ Տիկին Միշէլ Թօփաքեան եւ զաւակները,
Տէր եւ Տիկին Քլօտ Թօփաքեան եւ զաւակները,
Տէր եւ Տիկին Կզավիէ Թօփաքեան եւ զաւակները,
Օր· Նաթալի Թօփաքեան,
Տէր եւ Տիկին Սթեֆան Թօփաքեան եւ զաւակը
ինչպէս նաեւ ընտանեկան բոլոր պարագաները սրտի խոր կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծհօր եւ ազգականին՝

ՀԱՅԿ ԹՕՓԱՔԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Օգս· 26-ին։

Ցուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Երկուշաբթի, Սեպտեմբեր 2, ժամը 14ին, Փարիզի Ս· Յովհաննէս - Մկրտիչ եկեղեցին։

Որեւէ մահազդ ղրկուած չըլլալով, կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել։

Սիւրաբվի Տէր-Ներսէսեան խոր ցաւով կը ծանուցանէ իր քրոջ
ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ ԱՐԱՔՍԻ ՏԷՐ-ՆԵՐՍԷՍԵԱՆԻ
մահը, որ պատահեցաւ Օգս· 22-ին։

Ցուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ Օգս· 27-ին, Փարիզի Ս· Յովհ·-Մկրտիչ եկեղեցին, ընտանեկան մտերիմ շրջանակի մէջ։

«ԾԱՌԱՋ»· - Մեր ցաւակցութիւնները կը յղենք Սիւրաբվի Տէր-Ներսէսեաններին։

Ի ՑԻՇԱՏԱԿ

Տէր եւ Տիկին Վիդէն Փափազեան 500 Ֆ կը նուիրեն Ս· Մեսրոպ կրթարանին Տիկին Սեդա Թիւտաբեանի (Վանտոմ) յիշատակին (ստանալ «Ծառաջ»էն)։

×

Ի յիշատակ Տաւուտեան եւ Հաճիյակոբեան զերդաստաններու 18 անդամներուն, նորածինով միաժամանակ ջարդուած 1920, Աստուածածնին Տուզճէի լերան վրայ, Տիկին Հայկանոյշ Նալպանտեան - Հաճիյակոբեան 100 Ֆ· կը նուիրէ կապոյտ Խաչին եւ 25 Ֆ· Աղքատախնամին (ստանալ «Ծառաջ»էն)։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

Կապոյտ Խաչի Տէսինի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է զպրոցին համար, Պրն· Մեսրոպ Պայընտրեանէ իր տղուն՝ Արա Պայընտրեանի մահուան առթիւ 200 Ֆ·։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

Կապոյտ Խաչի Շրջանային վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուիրատուութիւնները Մարսէյլի գաղութէն, իր մասնաճիւղին միջոցաւ, Լիբանանի երախաներու համբուրձախքին ի նպաստ·-

Տէր եւ Տիկին Գաչէօ 400 Ֆ·, Տէր եւ Տիկին Հրաչեան, Այրի Տիկին Լուսիա Շամշորեան 200ական Ֆ·, Տիկին Տէրտէրեան 100 Ֆ·։

Պօմոնի Կապոյտ Խաչի ճաշին ընթացքին եղած նուիրատուութիւնները· - Տարաքճեան ընտանիք 1000 Ֆ·, Ընկեր մը, Ոմն 200ական Ֆ·, Եղվերեան, Ընկ· Ցուսիկեան 50ական Ֆ·, Աստուր Պանոեան 1500 Ֆ·, Տէր եւ Տիկին Շ· Փիրանեան, Ընկերուհի Ճամուգեան 200ական Ֆ·, Ոմն 100 Ֆ·, Պրն· Գրիգոր Պանոեան, Խոզէեան ընտանիք 300ական Ֆ·, Պրն· Սերոբ Քինոսեան, Թամար Գարակէօզեան, Պրն· Պէնապաս 100ական Ֆ·, Տէր եւ Տիկին Սարդիս Գույումճեան, Տէր եւ Տիկին Վահան Յակոբեան, Կապոյտ Խաչի Պօմոնի մասնաճիւղ 200ական Ֆ·։

(Շար·)

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
55ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹԸ

Կիրակի, Մարտ 2-ին
կէսօրէ վերջ ժամը 2·30-ին

Salle de la Chimie
28 bis, rue St. Dominique
Paris 7e — Métro: Invalides

ԱԷՆ - Թ'ԷԹԻԷՆ
Ս· ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

ՏՕՆ ԳԻՒՏԻ ԳՈՏԻՈՑ
Ս· ԱՍՏՈՒԱԾԱՅՆԻ

Սեպտեմբեր 1, Կիրակի, առաւօտեան ժամը 10·30-ին, Գիւտ Գոտւոյ Սրբուհւոյ Աստուածածնի տօնի առթիւ, Ս· Գրիգոր Լուսաւորիչ Հայ Առաքելական եկեղեցւոյ մէջ, կը մատուցուի պատարագ։

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝
ՋԱՏԻԿ ԱԲԵՂԱՑ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ

Ս. ՄԵՍՐՈՊ ԿՐԹԱՐԱՆ

Ս· Մեսրոպ Կրթարանի մանկապարէզի վերամուտը՝ Երկուշաբթի, Սեպտեմբեր 9։ Տեղեկութիւններու եւ արձանագրութեանց համար կը խնդրուի դիմել վարժարան։

Հեռաձայն՝ 378 - 92 - 91

-- ՎԵՐԱՄՈՒՏ --

Մ Ա Ր Ս Է Յ Լ
ՍԱՀԱԿ - ՄԵՍՐՈՊ ՄԻՕՐԵԱՑ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԼԵԶՈՒԻ ԴՊՐՈՑԻ ԲԱՑՈՒՄ

Սեպտեմբեր 11

Մարսէյլի Սրբոց Թարգմանչաց մայր եկեղեցւոյ Սահակ - Մեսրոպ հայերէն լեզուի միօրեայ դպրոցի 1985 - 86 տարեշրջանի դասընթացքները կը վերսկսին Սեպ·11-ին։ 5 տարեկանէն սկսեալ։

Ան տարի դպրոցիս մէջ կը դասաւանդուին՝

1· - *Հայոց լեզու -ամէն տարիքի համար-։*
2· - *Հայոց պատմութիւն։*
3· - *Կրօնք։*
4· - *Հայկական երաժշտութիւն։*
5· - *Մանկանց երգչախումբ -պատարագի երգեցողութիւն, ղեկավարութեամբ՝ Յաչիկ Եըլմազեանի-։*

Դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան եկեղեցւոյ մշակութային տան մէջ, ամէն Շաբթի օրերը 10 - 12 եւ 14 - 17ի միջեւ։

Օթօքարի սպասարկութիւն եւ կէսօրեան ճաշի կարելիութիւն ունի դպրոցը։ Արձանագրութիւնները կարելի է կատարել դպրոցի տեսուչ Գարեգին վրդ· Պեքճեանի մօտ, ամէն օր, վերոյիշեալ ժամերուն։

Հասցէ· -
Eglise arménienne
339, av. du Prado, 13008 Marseille
tél. (91) 77 84 70

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի Մարսէյլ քաղաքի վարչութեան ճաշը տեղի կ'ունենայ Հոկտեմբեր 6-ին, Կիրակի, ցերեկ։

«ՅԱՌԱՋ»ի
ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԳԵՐՈՒ ՍԱԿԱԳԻՆԸ

Մահազդ	300	(355,80)
Հոգեհանգիստ	200	(237,20)
Շնորհակալիք	200	(237,20)
Հարսնիք, նշանուած	200	(237,20)
Ծնունդ	200	(237,20)

Բոլոր ազդերու սակերուն վրայ, հարկ է աւելցնել 18,60% ԹԷ·ՎԷ·Ա· (տե՛ս փակագծի մէջ ընդհ· գումարը)։

Այս գիները կը վերաբերին մէկ անգամ հրատարակելի ազդերու, մինչեւ մէկ քառորդ սիւնակ (25 տող) մահազդներու պարագային եւ 1/8րդ (12-13 տող) մնացեալին։

Առեւտրական եւ այլ ծանուցումներու համար, դիմել Թերթին վարչութեան։

SAINT-GREGOIRE
A TALLARD

Une messe épiscopale sera célébrée en rite arménien

PELERINAGE ANNUEL
Dimanche 8 Septembre

Sous l'égide des Associations cultuelles de l'Eglise Arménienne Apostolique de Marseille, Mgr. Hagop VARTANIAN, célébrera la messe, à 10h 30, en la présence de Mgr. Raymond SEGUY, évêque de Gap, et Mrs. les curés de la paroisse de Tallard.

La chorale «Sahak - Mesrob» assumera les chants liturgiques, dirigée par son chef Khatchig YILMAZIAN

A 13h un repas fraternel réunira les pélerins dans la salle de la Mairie de Tallard, en présence des autorités religieuses et civiles.

Des autocars, suivant le nombre des inscrits, seront mis à la disposition des pèlerins qui ne peuvent se rendre par leur propre moyen.

Pour tous renseignements et réservation s'adresser :

Marseille : Eglise Arménienne du Prado:
Tél : (91) 77 - 84 - 70

La Ciotat : Amicale des Arméniens
Tél : (42) 08 - 24 - 57

Nice : Eglise Arménienne de la Madeleine
Tél : (93) 41 - 41 - 14

Avignon : Association Culturelle des Arméniens - Tél : (90) 65 - 23 - 59

Draguignan : Amicale des Arméniens
Tél : (94) 68 - 23 - 80

Valence : Eglise Arménienne, Père Nareg - Tél : (75) 43 - 63 - 86

Vienne : Union Nationale des Arméniens
Tél : (74) 85 - 88 - 26

Grenoble : Club des Arméniens
Tél : (76) 48 - 59 - 38

Gap et région : Takvorian,
52, ave. Jean - Jaurès, 05 Gap
Tél : (92) 51 - 07 - 56

Ս. ՄԵՍՐՈՊ ԿՐԹԱՐԱՆԻ
ՏԱՐԵԿԱՆ
ՁԱՇ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ
ՇԱԲԱԹ, ՆՈՅԵՄԲԵՐ 16

APOSTROPHES
ANTENNE 2

Vendredi 30 Août à 21 h. 35

Parmi les invités de Bernard Pivot :

HENRI VERNEUIL
(Achod Malakian)

pour son livre :

MAYRIG

IIe congrès médical national

13 - 14 - 15 Septembre
Hôtel Nikko - Paris

TARIFS

FORFAIT CONGRES (comprenant inscription au congrès, séances scientifiques et communautaires, déjeuner du Vendredi et Samedi) : 800 Francs

INSCRIPTIONS AU CONGRES (seulement séances scientifiques et communautaire) : 500 Francs

Renseignements et inscriptions :
U.M.A.F.
7, rue Delaunay — 78000 Versailles
Tél. : (6) 446. 12. 67

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ալֆորվիլի Ս· Պօղոս - Պետրոս եկեղեցւոյ Մատաղօրհնութիւնը, Կիրակի, Հոկտեմբեր 13-ին։

×

Մարսէյլի բոլոր կազմակերպութիւններէն կը խնդրուի նկատի առնել ՑՈՒՆՈՒԱՐ 25-ի Թուականը՝ գրաւուած օր Կապոյտ Խաչի քաղաքի մասնաճիւղի կողմէ։

×

Հ· Բ· Ը· Մ Իութեան Փարիզի մասնաճիւղի՝
ՏԱՐԵԿԱՆ ՃԱՇ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ
Շաբաթ, Հոկտեմբեր 19-ին՝ Էնթէրֆոնթինենթալ պանդոկի սրահին մէջ։

×

Հ· Բ· Ը· Մ· եւ Խաեան Բարեկամական Միութիւնը կ'ոգեկոչեն՝
ՎԱՀԱՆ ՏԷՐԵԱՆԻ
ծննդեան 100-ամեակը, Կիրակի, Հոկտեմբեր 6-ին։

4.000 m² de mobiliers présentés en ambiance

Meubles Ghazarian
Z.I. Vitrolles
à 20km de Marseille
tél. (42) 89.27.47

"Բացառիկ գեղչ «Ծառաջ»ի բաժանորդներուն"

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH» — 83, Rue d'Hauteville - 75010 Paris
Commission Paritaire: N° 55935

ՈՒՐԲԱԹ
ՕԳՈՍՏՈՍ
30
VENDREDI
30 AOUT
1985

LE NUMERO : 3,00 F

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE - FONDE EN 1925
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Directrice: Arpik Missakian

Tél.: 770.86.60 — Telex: HARATCH 280 868 F
C.C.P. Paris 15069-82 E — 51027317 A R.C. Paris

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար· 500 Ֆ· - Վեցամսեայ : 260 Ֆ·
Արտասահման : Տար· 550 Ֆ· - Հատը : 3,00 Ֆ··

61րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 16.039 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 61e ANNÉE — No 16.039

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՎԵՐԱՄՈՒՏԸ

—×—

Դպրոցական վերամուտը ամառուան այս վերջին օրերուն ունի իւրայատուկ յոյզ մը: Այն բոյրը որ աշունը աւետող առաջին անձրեւը հողէն կը բարձրացնէ եւ կը համակէ բնութիւնը, ամէն ոք հրաւիրելով՝ իր արարին եւ արօրին ներքին ապրումներով եւ լեցուն սրտով:

Դպրոցական վերամուտը ցնծութիւն է, նոր թափ եւ նոր կեանք է:

Դպրոցական տարեշրջանի առաջին հանգրուանի պահը ունի իր հոգեկան յատուկ քաղցրութիւնը:

Ուսուցչական կազմ եւ աշակերտութիւն ժամանակաւոր դադարէ մը, բաժանումէ մը եւառ, երբեմն կարօտի զգացումի մը մէջէն, դիւրաւ կը գըտնեն եւ կը կնքեն նոր պայմանագրութիւն:

Ձիշտ ակնկալութիւններ, հեռանկարներ կը բացուին ու կը ծաղկին, մանաւանդ ուսանողներու հոգիներու հոլիզնին վրայ: Պարպուած չէնքեր, ամայացած զբօսարակեր, փոշիով ծածկուած նստարաններ ու սեղաններ յանկարծ կ'արթննան, կը լուսաւորուին, կը ժպտին աշակերտներուն ձայներով, յարմումներով, ներկայութեամբ:

Դպրոցական տարեշրջանի սեմին նոր ապրի մը կը ներկայանայ, դուռը անգամ մը եւս կը բացուի, իւրաքանչիւր աշակերտի պատեհութիւնը տալով լուսադէմ կերպով յայտնաբերելու, արդիւնաւորելու իր հոգիի, մտքի, սրտի ու կամքի կարելիութիւնները ու կարողութիւնները իր ապագայի կերտումի անհատնում գործին մէջ: Անհատնում աշխատանք է, այո՛, կրթութիւնը, զարդացումը, դաստիարակութիւնը, այլ խօսքով՝ դպրոցը:

Անհատնում գործ է քաղաքակրթական նուաճումը որուն մէջ հայ աշակերտը, հայ վարժարաններու աշակերտութիւնը պարտաւոր է աւելցնելու իր իսկ ժողովուրդին քաղաքակրթական հրաշալիքներու, ու առաջին հերթին՝ լեզուն:

Մեծապէս Մաշտոցի լեզուն, հայ ինքնութեան եւ անոր անաղարտ պահպանութեան վերհզօր եւ աննուաճելի զէնքն է: Զէնք մը որ եղաւ մեր թագն ու բանալը երբ չկար Հայոց թագաւորութիւն, չկար հայկական պետութիւն:

Եւ դպրոցական վերամուտը, այսօր Հայերուս համար պիտի կորնչնայ իր հոգեկան քաղցրութիւնը, պիտի չտառալոյ իր ամբողջական իմաստը եթէ հայ դպրոցը, հայ վարժարանը չլեցուի ու չհագնայ հայ մանուկներով, եթէ մատղաշ սերունդները չդաստիարակուին կրթական, մշակութային, ազգային մարզերն ներս:

Հայ դպրոցն է որ պիտի պատրաստէ վաղուան Հայը: Հայ դպրոցն է որ պիտի ապահովէ մեր գոյատեւումը: Եւ որքան հայկականութեամբ լեցուն եւ ուժեղ պիտի Հայը, այնքան եւ ջերմ պիտի ըլլայ իրմէ արձակուած ճառագայթը հայ կեանքին մէջ:

Նոր վերամուտով նոր դուռ մը թող բացուի մեր ժողովուրդին դիտակցութեան մէջ:

Կ. Ց.

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՔԱՓԻ մէջ (Հարաւի Ափրիկէ) Մանանեայի ի նպաստ ծրագրուած երթը, սեւեռու եւ Ափրթհէյտի հակառակորդներուն կողմէ, չկրցաւ կատարուիլ: Նախ, իշխանութիւնները արդիլած էին ցոյցը, ապա, երբ կազմակերպիչները չէին ընկճած, ապարդիւ կարզալով իշխանութեանց, այս վերջիններս ոստիկանական ուժերով ջանացին արգելք հանդիսանալ: Սկիզբը, արտասուաբեր ռումբ եւ ձգախէժ զընդակներ գործածելով, բայց չուտով բախումները անխուսափելի կը դառնան եւ Հինգշաբթի օր, կը հաղորդուէր թէ 6 մեռեալ կայ եւ չուրջ 50 վիրաւոր: Միւս կողմէ, երկիրը տնտեսական ծանր տագնապի մէջ է, իրրեւ հետեւանք մեկուկէս տարուան խռովութեանց եւ արտասահմանի վերապահութեանց: Ցիշենք որ Նելսըն Մանտելա, 24 տարի է բանտն է: Ծնած է 1918-ին, երբ դեռ Ափրիկէն քիչ մը սեւերուն ձեռքն էր: Նախ անդամ, յետադային պարագլուխ եղած է Ափրիկեան Ազգ· Ժողովին, քանի մը անգամ ձերբակալուած, վերջին ձերբակալութենէն ետք (1961) ցկեանս բանտարկութեան դատապարտուած է, դատավարութեամբ մը, որ միայն 1963-ին տեղի ունեցած է: Թէեւ բոլորը զինքը պարպլուխ չեն ընդուներ, բայց եւ այնպէս ուղերձով մը, ցուցարարները իրեն կ'ըսեն՝ «Մեր ժողովուրդին պետն ես, մենք չենք կրնար հանդիսատ ապրիլ, ցորչափ ազատ չըլլաս»: Փարիզ եւ (նոյնիսկ) Մխացեալ Նահանգները դատապարտեցին պատուելի Պէօզաքի ձերբակալութիւնը: Ինք էր երթը կազմակերպողը: Խառնածին նկատուած, իր կոչը ցոյցին համար անընդունելի նկատուած էր Փրեթորիայի կողմէ: Գլխաւոր պատասխանատուներէն է ժողովրդավար միացեալ ճակատին:

ՔՐԱՋԻԻԻԻ, ընկերային վերամուտին բացումը կատարեց զանազան ցոյցերով եւ յօդուածով մը, Իւմանիթէի Հինգշաբթի (Օգս· 29) օրուան թիւով: Աչխատանքի ընդ· Դաշնակցութեան (Սէ - Ժէ - Թէ) անդամները արգելք կը հանդիսանան, բռնապետական սահմանը հատնող եւ Ռընօ-ի կազմածները փոխադրող բեռնատար կառախումբերուն որ իրենց ճամբան չարունակէն: Հանատայլ, Սէն - Ժան - սը - Լիւզի եւ Պորտոյի կայարանները համախմբուած, սենտիքալին անդամները չեն ձգեր որ կառախումբերը մեկնին դէպի Սպանիա, տանելու համար Տուէյէն բեռցուած զործիք - մեքենաները եւ սահմանուած Սպանիոյ մասնաճիւղին: Հինգշաբթի առաու ալ, ժամը 7·10 անցածէն սկսեալ, այլ բանուորներ, 70 Ռընօ փոխ առած, Շան գ'Էլիզէն «զրաւած» էին դադրեցնելով երթեւեկը: Նոյն օրն է, որ Քրագիւքի «Կը բաւէ կլլուածը, գործե՛լ» կը հրահանգէր, բայց պէտք չէ անտեսել որ բանուորները կը խուսափին այլեւս մինչեւ ծայրն երթալէ, ընկերային մթնոլորտի մը մէջ, ուր գործազրկութիւնը կը սպառնայ ամէն վայրկեան: Կառավարութիւնն ալ չի վարանիր ապահովութեան ուժեր զրկելու, ինչ որ անշուշտ աւելի կը լարէ մթնոլորտը: Քաարերու սենտիքալին նախագահը, յայտնելէ ետք թէ Ռընօ, ներկայիս ամիսը մէկ միլիառ կը կորնչնայ, ըսած է· - «Կ'եսեմ Պ· Քրագիւքիի եւ իր բարեկամներուն՝ կը բաւէ՛: Պէտք է ի վերջոյ փորձել Ռընոյի ապագան նախատեսել այլ կերպ քան յաջորդական բացերով»: Որքան ալ համայնավար կուսակցութիւնը - Սէ-Ժէ-Թէի եւ այլ միջոցներով - ուզէ նեղը դնել կառավարութիւնը, չատը՝ չատ կ'ըլլայ եւ ատիկա, անցեալին նշանախօսքի ծառայած է Մօրիս Թորէզի:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ հակալըրեւոական բաժանմունքի անօրէնը հրաժարեցաւ, աւելի ճիշդ ինք իր բերնով յայտարարեց իր պաշտօնազրկումը: Արեւմտեան Գերմանիոյ լրտեսական այս պատմութիւնը, ամէն օր, նոր ծալքեր կը յայտնաբերէ, երկրէն դուրս ալ՝ Անգլիա եւ Զուիցերիա: Մնաց որ արեւմտեան այլ երկիրներ ալ մտահոգ են եւ քննութեան ձեռնարկած իրենց սպասարկութեանց մէջ, բայց հարցը փափուկ է: Նոյն առեն, Պոնի մէջ կը բացուի կաշառակերութեան դատ մը եւ ամբաստանեալներու մէջ են տնտեսութեան երկու նախքին նախարար եւ Ֆիլիք Հաստատութեան փոխ - սեփականատէրը:

ՊՈԼՍՈՑ մէջ ոճրափորձ մը գործուած է իսրայելեան օդանաւային էլ - Ալ ընկերութեան գրասենեակին դէմ: Նիւթական վնասներ կան միայն: Երեքշաբթիէն Հորեքշաբթի լուսնալիք գիշերը կատարուած այդ արարքը, մինչեւ Հինգշաբթի չէր ստանձնուած որեւէ կազմակերպութեան կողմէ:

ԼԻԲԱՆԱՆԻ մէջ ոճրափորձերը կը չարունակուին: Թակարդ - կառքով մըն է որ երկուսորդ մը, մահն աչք առներով, նետուած է Հարաւային Լիբանան, Սայտայի մէկ զինուորական կայանին վրայ, Իսրայելեան ուժերու համակիր: Ըստ աղբիւրներու, զոհերու թիւը կը տարբերի: Նախ 30, ապա 15 հոգիի մահուան եւ վիրաւորուելուն մասին խօսք կար:

ԹՐԻՔՕ կը փորձէ լուսաբանել իր տեղեկագրին մութ կէտերը, Հարցազրոյցի մը ընթացքին, զոր տուած է Լիպերասիոնի: Պէտք է ըսել որ, քանի կը մխրճուին կըրինիխի մութ կէտերը լուսաբանելու համար, այնքան կը մթագնի հորիզոնը: Թրիքօ մինչ այ անորոշ է իր պատասխաններուն մէջ, մասնաւորաբար զաղտնի սպասարկութեանց գործակալներու գործունէութեան չուրջ: Մնաց որ որեւէ փաստ չկայ, որ ինք ալ «բաներ մը» գիտնայ:

ՍԻՆ - է - ՄԱՌՆԻ նահանգին մէջ, բայց նաեւ շրջակայքը, պէտք է խուսափիլ այս միջոցին սբէէ թառթառ ուտելէ: Ցարդ 70 հոգի թունաւորուած են, գործածուած ձիու միսը վարակուած ըլլալով, ինչ որ բրիէիճոզ անունով հիւանդութիւն մը կը պատճառէ: Ճերմակ, կլոր որդ մըն է, որ ի'ւածի ճիուն կերած վարակուած չոր խոտին մէջ եւ այդ հիւանդութիւնը կը պատճառէ:

ՄԻԿ ՄԻԼԻՈՆ ԵՐԵՔ ՀԱՐԻՒՐ ՀԱՋԱՐ ՈՋԻԱՐ մատաղ եղած են Երկուշաբթի եւ Երեքշաբթի Մէքքէի մօտ, Մինա, մահմետականներուն կողմէ, որոնք տարեկան ուխտագնացութիւնը կ'ընեն, Գուրպան Պայրամի առթիւ: Կենդանի մը մորթել, ընդհանրապէս ոչխար մը, ոգեկոչելու համար Աբրահամի ողջակիզումը եւ միսը աղքատներուն բաժնել, փակման ծէսն է ուխտագնացութեան: Երեք տարի է, հոս ալ անշուշտ արդիական թեքնիքը մուտք գործած է եւ սառեցնելու ամէնէն կատարելագործուած գրութիւնը կը կիրարկուի, կարենալ միսը բաժնելու համար, աֆղան եւ պաղեստինցի զաղթականներուն: Պաշտօնական վիճակագրութիւններու համաձայն, այս տարի մէկ միլիոն վեց հարիւր հազար հաւատացեալ ուխտադնացութիւնը կատարած են: Այս ուխտադնացութիւնը իսլամի հինգ պարտականներէն մէկն է:

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵՌԱՑՈՒՅՑ

ԵՐԵՒԱՆ (ԱՐՄԷՆՓՐԷՍ ՕԳՍ· 16 / 25)

ՄԱՌԵՇԱԼ ԲԱԳՐԱՄԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Լիթուանիոյ մայրաքաղաքի մէջ բացուած է «Պատերազմի եւ խաղաղութեան ճամբով» անուամբ լուսանկարչական ցուցահանդէս մը, ուր մասնաւոր տեղ կը դրաւէ Մառեշալ Ցովհաննէս Բագրամեան, իր կեանքին ու պատերազմական սխրանքներուն նուիրուած հետաքրքրական յիշատակարաններով:

Լիթուանիոյ մէջ խորհրդային կարգերու հաստատման 45ամեակի առթիւ կազմուած այս ցուցահանդէսին մէջ ուշադրաւ է լուսանկարը «Սովետական Միութեան կրկնակի հերոս Ց· Բագրամեանի յուշարձան» որ բարձրացած է Մառեշալին յիշատակին եւ հանրապետութեան ազատագրումի գործին մէջ իր բերած մասնակցութեան համար:

×

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵԶԱԿԻ ՔԱՐԱՆՁԱԻՆԵՐԸ

«Հանրապետութեան տարածքին արձանագրուած 15 հազար քարանձաւներէն իւրաքանչիւրը ունի իր ուրոյն առանձնայատկութիւնները» կ'ըսեն անոնց ուսումնասիրութեամբ զբաղող մասնագէտները: Մարդոց եւ բնութեան կողմէ միասնաբար ստեղծուած այդ կերտուածքները յաճախ միաւորուած են զանազան նշանակութիւններ ունեցող համալիրներու մէջ, այսօր ալ արժանանալով տարբեր երկիրներու գիտնականներուն սեւեռուն ուշադրութեան: Մեծ հետաքրքրութիւն կը ներկայացնեն ամրոց - քարանձաւները: Սովորաբար ասոնք բնական մեծ քարանձաւներ են, բազմաթիւ լրացուցիչ շինութիւններով: Առնչմէ է, օրինակ, Խոսրովի Արգելոց - Ամրոցը որ մէկ հեկտար տարածութիւն ունի: Գեղամայ լեռներու մէկ մեծ քարանձաւին մէջ փորուած են խորշեր, բնակելի սենեակներ, զաղտնի ելքեր եւ փոքրիկ եկեղեցի մը: Քարանձաւը փայտէ տախտակամածներով բաժնուած է եղեր քանի մը յարկի, ինչ որ կը վկայեն հեծաններու համար բացուած բոյները: Ժայռափոր եւ պըտուտակաձեւ սանդուխներ իրարու կը միացնեն յարկերը: Քարանձաւին խորը կային աղբիւրներ, որոնք ջուր կը հայթայթէին ամրոցի պաշտպաններուն: Ճգնաւորներու խոցերը կը ներկայացնեն ժայռափոր ճարտարապետութեան տեսակներէն մէկը, իսկ աշխարհիկ կացարաններու օրինակ կրնան նկատուիլ մշտական անճաւաբնակատունները որոնք կը գտնուին Զանգեզուր, Խնձորեակ եւ Հին Գորիս: Հայաստանի անճաւները եղակի են նաեւ անով որ հազուագիւտ կենդանիներու բընակութեան վայրեր են: Օրինակ, Եղեգնաձորի շրջանի «Մագիլի» քարանձաւին մէջ կ'ապրի ջղջիկներու հազուագիւտ տեսակ մը, հարաւային Պայտաքթի գաղութ, որ Խորհրդային Միութեան մէջ դտնուող օճախներու մեծագոյնն է: Հայաստանի քարանձաւներուն մէջ յայտնաբերուած են նախապէս գիտութեան անծանօթ մնացած կարգ մը բզեզներ:

×

«ԶԱՐԹՕՆՔ»Ը ՌԻԿԱՑԻ ՄԷՋ

Լատվիոյ մայրաքաղաքին՝ Ռիկայի մէջ յաղող ելոյթներ ունեցաւ «Զարթօնք» ժողովրդական երգն եւ պարի անսամպլը, Մ· Գրիգորեանի դեղարուեստական ղեկա-

(Շար·ը Դ· էջ)

ԱՍՏՂԱՅԻՆ ՀԱՄԱՀԱՎԱՔԻ ԳԱՂԱՓԱՐՆԵՐԸ

... պարի՞ր ու սկսի՛ր

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳԵՂԱՐՎԵՍՏԻ ԴԱՍԵՐԸ

Լիսաբոնցիները, հետաքրքրասիրությունը ղեկավարող, միշտ էլ ուրախ են եղել նոր բանի առիթով։ Այդպես էր նաև այն ժամանակ, երբ Ռոդրիգո Մանուել Ալվարեշ անունով մի ֆրանսիացի ճարտարապետ հայտարարեց, թե ինքը կարող է ամենաքիչ ծախսով ամենամեծ շենքը կառուցել։ Ֆրանսիացին ասում էր, որ

ՊԵԼՖՈՆԹԷՆ

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ ԿԱՑԱՆԸ

—×—

Կապոյտ Խաչի ամառնային կայանը՝ Պելֆոնթէնի գեղեցիկ բնութեան մէջ, այս տարի եւս երկու ամիսներ հայ զաւակներուն պարզեւեց հաճելի ժամեր, անոնց կողքին չմոռնալով հայկական դաստիարակութիւնը եւ հայկական մթնոլորտը:

Կայանը Ցուլիսին ունեցաւ մօտ 200 հայ երախաներ, բաժնուած 31 խումբերու, բաղկացած 6-էն 7 հոգիէ, 32 վարիչներով, հայերէն ուսուցման համար յատուկ վարիչ ունենալով Անահիտ Օհանեանը:

Ինչպէս միտենք, կայանը կ'ընդունի 6 տարեկանէն մինչեւ 14 տարեկան երախաները եւ այս տարի երկրորդ անգամ ըլլալով տարիքով ամէնէն մեծ խումբը՝ պատանիները, կայանէն դուրս չրջուն համարով անցուցին մէկ ամիս, կտրելով երկար ճամբաներ:

Օգոստոս ամսուան կայանը ունեցաւ 112 հոգի, 14 վարիչներով, 13 խումբով եւ արդէն հայերէնի ուսուցման վարիչ Զեֆիւռ Գասպարեանը: Այս ամսուն հիւրընկալուած էին 14 լիբանահայ մանուկներ, իրենց պատասխանատուին հետ՝ Կասիա Պօսնոյեանի. անոնք մէկ ամիս իրենց Պելֆոնթէնի խաղաղ բնութիւնը վայելել, հեռու Լիբանանի ռմբակոծումներէն, շնորհիւ Կապոյտ Խաչի ազնիւ հիմերուն եւ նուիրատուներուն:

Ըստ սովորութեան, կայանին մէջ երկու ամիսներուն ալ երախաները ներկայացուցին յաջող հանդէս մը, պատրաստուած միայն երկու շաբթուան ընթացքին, իրենց վարիչներուն կողմէ:

Ցուլիս ամսուն ներկայացուցին Հայոց ամութիւնը՝ տասը պզտիկ կենդանի առներով: Արա Գեղեցիկի օրերէն ետք Սարգարապատի յաղթանակը իր հպարտացնող երգով. նաեւ տեղի ունեցաւ հայկական պարեր եւ խմբային երգեր:

Օգոստոսին բացումը կատարուեցաւ լիբանահայ մանուկի մը կողմէ «Բարի եկաք» ով, ապա խմբային երգեր. անոր յաջորդեցին հայկական պարեր, զուգեղ մը եւ կենդանի պատկեր մը՝ «Առկայծ Լոյս» ոտանաւորով, ներկայացուած պարմանուհիներուն կողմէ. ինչպէս եւ տեղի ունեցաւ խմբային արտասանութիւն մը 10էն 11 տարեկան եւ փոքրերուն կողմէ առանձին արտասանութիւններ: Ունէինք նաեւ դաշնակ նուագող մը, որ խլացուց խոստում մըն էր ապագայի:

Երկու հանդէսներուն ալ օգոստոս բացախօսն էր Տիկին Մարի Գալճեան՝ Ֆրանսայի Կապոյտ Խաչի կեդրոնական վարչութեան ատենապետուհին, որ կայացի կեանքը ամփոփ ձեւով ներկայացնելէ յետոյ, Կապոյտ Խաչի անունով չնորհակալութիւններ յայտնեց բոլոր անոնց, որոնք իրենց նիւթական եւ բարոյական մասնակցութիւնը բերին այս կայանին նորոգման եւ կառուցման, որ հայ երախաներուն տրամադրեց հանգիստ եւ հաճելի օրեր, ունենալով ամէն յարմարութիւն զանազան աշխատանքներու համար, չեչոը դրաւ կայանի կարեւորութեան եւ անոր յարատեւման վրայ:

Երկու ամիսներուն ալ ծնողքները եւ բոլոր ներկաները հիւրասիրուեցան կապոյտ Խաչի կողմէ պատրաստուած համեղ ճաշերով: Ներկաները իրենց զուարճութիւնները, ծափահարութիւններով եւ նուէրներով գնահատեցին տարուած աշխատանքը:

Այս բոլորին կողքին չատ կարեւոր է եւ գնահատելի երկու ամիսներուն ընթացքին անօբէնուհիներուն տարած աշխատանքը Ցուլիսին՝ Տիկին Մատլէն Մելքոնեան. իսկ Օգոստոսին՝ Տիկին Սեդա Թորոսեան, որոնք իրենց կամաւոր մասնակցութեամբ տղոց տուին մայրական հոգատարութիւն, ինչպէս եւ սորվեցուցին անոնց զիրար սիրել եւ օգնել ուրիշներուն:

Իսկ որպէս փոխ անօբէն Օգոստոս ամսուն համար, Հմայեակ Աղայէկեան իր կամաւոր մասնակցութիւնը բերելով, կայանի աշխատանքը ճիշդ ընթացքի մէջ պահեց, միչտ ուշադիր ըլլալով ընդհանուր անցուդարձին: Եւ դարձեալ կամաւոր այս ամսուն՝ որպէս հիւանդապահուհի (բուժարան) Անահիտ Զէօկիւրեան ուշադիր եւ զուարթ տղոց առողջութեան:

Պէտք է ըսել որ Լիբանահայերու ներկայութիւնը մեծ դեր ունեցաւ. իրենց հայերէն խօսիլը Ֆրանսահայ տղոց հայերէն խօսելու վարժութիւնը տուաւ:

Ինչպէս ամէն տարի, այս տարի եւս հեռաւոր երկիրներէն երախաներ մասնակցեցան՝ Ամերիկայէն, Լիզպոնէն, Ժընեւէն, եւ այլն:

Պէտք է յիշեցնել նաեւ, որ այս տարի Օգոստոս ամսուն Կապոյտ Խաչը երախաներուն մեծամասնութեանը առիթը տուաւ, որ իրենց ամառնային արձակուրդը ձրի անցընեն այս գեղեցիկ բնութեան մէջ. անոնց տրամադրելով հաճելի եւ ուրախ ժամեր, հայկական ընկերային չրջանակի մէջ: Իմանալով, որ այս տարի Միջազգային Երիտասարդութեան տարին է, Կապոյտ Խաչը այսպէսով իր մասնակցութիւնը բերաւ, ապացուցանելով իր ունեցած մտահոգութիւնը հայ երիտասարդութեան հանդէպ:

Ահաւասիկ 50 տարիներ ետք Կապոյտ Խաչը, որուն առաջին մտահոգութիւնը եղած է՝ օտար հողերուն վրայ ապրող բոլոր երախաներուն տալ դոնէ պուտ մը հայկական ոգի եւ կերտել ապագայ հայ երիտասարդը, կը շարունակէ իր առաքելութիւնը, նոյն ոգիով:

Զ. Գ.

LIVRES REÇUS

MAYRIG
RECIT
Par
HENRI VERNEUIL (Achod Malakian)
Ed. R. Laffont, Paris, 1985

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՊՈՒԷՆՈՍ - ԱՅՐԷՍԻ «Արմենիա» թատերասրահին մէջ, Օգս. 10-ին եւ 11-ին, Համազգայինի Պուէնոս - Այրէսի մասնաճիւղին թատերախումբը ներկայացուցած է Նայիրի Զարեանի՝ «Սէր եւ... Էլլա - Պէլլա» կատակերգութիւնը: Երկրորդ ներկայացումը աւելի յաջող եղած է, սըրբագրուած ըլլալով նախորդ օրուան թերիները:

×

ՖԼՈՐԷՍ - ՓՈՄՓԵԺԱՅԻ (Արժանթին) ՀՕՄ-ի մասնաճիւղը ոտնած է իր երեսնամեակը, Օգս. 8-ին, Արծրունի վարժարանի «Լտ. Պօյաճեան» սրահին մէջ: Բացումը կատարած է, յանուն մասնաճիւղին, ընկերուհի Ազատուհի Պամպաճեան, ողեկոչելով ՀՕՄ-ի նախախնամական դերը: Գործադրուած է գեղարուեստական բաժին մը: Վերջին խօսողն եղած է հիւրարար քաղաքս գոնուող՝ Արամ եպիսկ. Քէչիչեան:

×

ՊՈՒԷՆՈՍ - ԱՅՐԷՍԻ Վ. Լովէս ազգ. վարժարանի Կարապետեան սրահին մէջ, տեղի ունեցած է յոբելենական հանդիսութիւն մը, նուիրուած Վազգէն Կաթողիկոսի գահակալութեան 30ամեակին, Օգս. 9-ին: Ներկայ եղած է հոծ բազմութիւն մը, ինչպէս նաեւ Գրիգորիս եպիսկ. որ յաջորդ առաւօտը կը մեկնէր Էջմիածին, Ներսէս եպիսկ. Պօզապալեան, եւ բազմաթիւ միութիւններու ներկայացուցիչները: Հանդիսութեան բացումը կատարած է Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ դպրոցի դասը, ղեկավարութեամբ Նուպար Տէմիրճեանի: Օրուան բանախօսն էր, չրջանի հոգեւոր հովիւը Արչամ քհնյ. Պողոյեան, որ վերլուծած է Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին գործունէութիւնը: Մայր Աթոռի խօսքը բերած է Ներսէս եպիսկ.: Ցուցադրուած են լուսապատկերներ, ապա, փակման խօսքը արտասանած է թեմին առաջնորդը, ծանրանալով Հայրապետին մարդկային առաքինութեանց վրայ:

×

ԳՈՐՏՈՊԱՑԻ (Արժանթին) Համազգայինի մասնաճիւղին առաջին ձեռնարկը տեղի ունեցած է Օգս. 3-ին, ազգ. «Պաղդըճեան» սրահին մէջ, զեղարուեստական ճոխ յայտագրով մը եւ 500 հոգիի ներկայութեան: Նորակազմ մասնաճիւղին նախագահը՝ Սուրէն Թորգոմեան Հակիրճ պատմականն ըրած է Համազգայինի, վեր առնելով մշակութային կազմակերպութեան կատարած դերը Սփիւռքի մէջ: Սպաներէն խօսք առած է վարչական անդամներէն՝ Գարլոս Մերտինեան: Փակման խօսքը արտասանած է Աւետիս քհնյ. Թորոսեան: Գեղարուեստական բաժնին մասնակցած են արտասանողներ, երգողներ, «Ալիք» նուագախումբը եւ Համազգայինի նորակազմ երգչախումբը:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՅԱՆՁՆՈՒԱԾ ԵՆ ՆԿԱՐԻԶ ԱՐՇԱԿ ՄԻՀՐԱՆԵԱՆԻ ՓԱՍՏԱԹՂԹԵՐՆ ՈՒ ՆԿԱՐՆԵՐԸ

Կոյբիչեւցի նկարիչ Արշակ Միհրանեանի անունը ծանօթ է Հայաստանի արուեստասէր հասարակութեան: Իր ողջութեան օրօք Մորհ. Միութեան եւ արուեստահմանի մէջ բացուած են աւելի քան երեսուն անհատական ցուցահանդէսներ: 32-րդ ցուցահանդէսը բացուած է յետ մահու: Նկարիչէն 193 գործեր կը գտնուին Մորհ. Միութեան 14 թանգարաններու մէջ. չատ մը գործեր բազմիցս ցուցադրուած են Չեխոսլովաքիա, Պուլկարիա, Արեւելեան Գերմանիա: Արշակ Միհրանեան գեղարուեստական կրթութիւնը ստացած է Վենետիկ, ապա՝ Վիեննա եւ Փարիզ: Ուսումը չարունակելով եւ աւարտելով Պետրոգրադ, նչանակուած է Պետրոգվորեցի պալատներու եւ զբօսայդիներու գլխաւոր նկարիչ: Բ. Աչխարհամարտի ընթացքին Միհրանեան՝ իր պաշտօնակիցներուն հետ, մասնակցած է Էրմիթաժի եւ Պուլվեան թանգարանի արժէքներու փրկութեան: Անոնք մեծ խնամքով իջեցուցած են պատերէն գլուխ - գործոց նկարները, փաթթած, տեղաւորած արկղներու մէջ եւ գրկած ապահով վայրեր: Հիւծուած, յոգնած եւ քայքայուած առողջութեամբ արուեստագէտը (ինչպէս բոլոր Լենինգրադցիները) պահակ կեցած է չէնքերու տանիքները եւ արիւն տուած վիրաւոր գինուորներու: 1942-էն ետք հաստատուած է Կոյբիչեւ, ուր եղած է նկարիչներու կազմակերպութեան նախագահ եւ արուեստի թանգարանի տնօրէն: Արշակ Միհրանեան տարիներ նուիրուած է կազմակերպական, մանկավարժական եւ դասախօսական գործունէութեան:

×

ԿԵԱՆՔԸ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

Կարճ դադարէ մը ետք դարձեալ լեցուած են Հայաստանի բարձրագոյն եւ միջնակարգ մասնագիտական ուսումնական հաստատութիւնները: Հանրակրթական եւ այլ դպրոցներու հազարաւոր չըրջանաւարտներ, արտադրական ձեռնարկութիւններէ եկած, խորհրդային բանակին մէջ պինուորական ծառայութիւնը աւարտած երիտասարդներ կը մասնակցին իրենց նախընտրած հիմնարկի, մասնագիտական վարժարաններու մուտքի քննութիւններուն:

Ուսումնական նոր տարեչրջանին Հայաստանի բարձրագոյն ուսումնական հաստատութիւններու մէջ 166 մասնագիտութիւններու գծով պիտի ընդունուին 11·815 երիտասարդներ. միջնակարգ մասնագիտական ուսումնական հաստատութիւնները 156 մասնագիտութիւններու մէջ կ'ընդունին յաւելեալ 16·975 տղաք ու աղջիկներ:

ՐԱՖՖԻ

ԽԱՉԱԳՈՂԻ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԸ

ՄԱՍՆ ԵՐՐՈՐԴ

ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ԳԻՇԵՐ

«Այն օրից, որ դուք ոտք էք կոխել իմ տան չէմքի վրայ, ես ամէնեւեին չեմ հարցրել ձեզ, թէ ո՞վ էք դուք, որտեղից էք գալիս, կամ ո՞ւր էք գնում: Ես այսքանով միայն ուրախ էի, որ իմ հացը բաւականում եմ Աստուծոյ հիւրերի հետ: Բայց այժմ ստանց հարցնելու եւս, ես պիտակ, թէ դուք ով էք, եւ ում որդին էք ձեր մանկահասակ ընկերը, որի հիւանդութիւնը նոյնքան ցաւ է պատճառում ինձ, որքան ձեզ: Մենք, այս լեռների բնակիչներս, սովորութիւն ունենք, ոչ միայն հիւրասիրելու մի օտարականին, որ մեր տան ծածքի տակ օթեւան է խնդրում, այլ վտանգի ժամանակ մեր պարտքն ենք համարում եւ պաշտպանել նրան ամէն չար պատահարներից: Մեր տունը մտնողը, ինչ մարդ էլ եւ լինէր նա, ինչ յանցանք էլ որ գործած լինէր, դարձեալ մեր օգնութիւնն է վայելում: Այդ մասին կարող էք բոլորովին ապահով լինել...»:

«Վերջին խօսքերի միջոցին Ծերունին զգուշութեամբ նայեց իւր չուրջը, մի գուցէ մի ուրիշը լսէր նրան: Ես արդէն նախազուշակում էի, թէ նրա յառաջաբանը ինչով պէտք էր վերջանար, եւ չսխալուեցայ: Մեզ որոնում էին...»:

- «Այս րոպէիս ես վերադարձայ մեր տանուտէրի մօտից, - չարունակեց նա: - Տանուտէրի հաւաքել էր իւր մօտ մեր չէնի բոլոր Ծերերին եւ կարդաց պատառապետի հրամանը: Նրա մէջ գրուած էր, թէ Ղարադաղի մելիքի աղջիկը փախել է իւր Ծառայի հետ եւ անցել են մեր կողմերը: Հրամայուած էր՝ որտեղ եւ գտնելու լինին նրանց, յանձնեն կառավարութեան ձեռքը, որ յետ ուղղարկեն Պարսկաստան: Հրամանի մէջ Ծանր պատիժ եւ տուգանք էր նչանակուած, եթէ մէկը կը համարձակուի թաքցնել նրանց իւր մօտ: Ես տարակոյս չունեմ, որ դուք եւ ձեր ուղեկիցը միեւնոյն անձնաւորութիւններն էք, որ ցոյց է տուած հրամանի մէջ»:

- «Այո՛, մենք ենք, - պատասխանեցի ես, առանց որեւիցէ կասկածանքի, առանց թաքցնելու»:

- «Շնորհակալ եմ ձեր մտերմութեան համար, - ասաց Ծերունին, - հիմա պատմեցէք, այդ անցքը ի՞նչպէս է պատահել»:

Ես Ծերունու անկեղծութեան վրայ կասկած չունէի: Իւր բարեսրտութեամբ նա այն աստիճան գրաւել էր իմ վստահութիւնը, որ ես պատմեցի բոլորը, ինչ որ պիտէի օրիորդի մասին, - պատմեցի նրա հօր փառասիրութեան մասին, թէ որպէս պարսիկ խանի բարեկամութիւնը գրաւելու համար՝ կամենում էր իւր աղջկան կնութեան տալ նրան, - պատմեցի օրիորդի ընդդիմադրութեան մասին, որ չգանկացաւ մահմետականի կին դառնալ, - պատմեցի մեր փախուստը եւ այն բոլոր դժբախտ անցքերը, պատահել էին մեզ ճանապարհին: Ծերունին խորին ցաւակցութեամբ լսում էր: Նրա խորշոմած դէմքի վրայ նչմարւում էին բարկութեան եւ զառն ատելութեան ցնցումներ»:

- «Ես չեմ զարմանում խեղճ աղջկայ հօր անգթութեան վրայ, - ասաց նա, երբ ես վերջացրի, - ես ճանաչում եմ նրա հօրը. նա իւր փառասիրութեան համար ամէն բան կ'անէ, ամէն բան կը զոհէ: Ես զովում եմ օրիորդի քաջութիւնը եւ ձեր անձնուիրութիւնը, որ չանձն էք առել ազատել նրան: Բայց այդ թողնենք, խօսենք գաւառապետի հրամանի վրայ»:

«Ծերունու խօսքերից երեւաց, որ իրանց տանուտէրը, որին հրամայուած էր որոնել մեզ, եթէ տեղեկութիւն ստանար իմ եւ օրիորդի մասին, իսկոյն կը մատնէր կառավարութեան ձեռքը»:

«Իմ յուսահատութեանը չափ չկար. ես գտնուում էի ամէնանելանի դրութեան մէջ. չգիտէի՝ ի՞նչ հնար գտնել վտանգից ազատելու համար. այդ պատճառով, երբ Ծերունին հարցրեց, թէ ի՞նչ պէտք է անել, ես ոչինչ պատասխանել չկարողացայ»:

- «Եթէ օրիորդը հիւանդ չլինէր, գործը չատ հեշտ էր, - ասաց նա փոքր ինչ մտածելուց յետոյ: - Ես ձեզ՝ երկուսիդ եւս կ'ուղղարկէի Սիսիանի կողմերը, իմ բարեկամի մօտ, նա կը պահէր ձեզ, մինչեւ հրամանը կը հնանար եւ ամէն բան կը մոռացուէր: Բայց օրիորդի հիւանդութիւնը ինձ դժուարութեան մէջ է դնում»...:

(Շար. 169)

(Շար. Ա էջէն)

վարութեամբ: Տեղացիները ջերմ ընդունելութիւն ցոյց տուին հայկական ժողովրդական երգերուն ու պարերուն: «Զարթօնք»ի արուեստին ծանօթ են նաեւ Կիեւի, Թիֆլիսի եւ Մոսկուայի այլ քաղաքներու աշխատաւորները:

×

ՔԱԹԱԼԱՆԻ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍ

Հայաստանի ժողովրդական արուեստի պետական թանգարանի սրահներէն մէկուն մէջ բացուած է քաթալանի արուեստի ցուցահանդէսը, կազմակերպուած արտասահմանի երկիրներու հետ բարեկամութեան եւ մշակութային կապերու հայկական ընկերակցութեան եւ Սպանիա-Խորհ. Միութիւն ընկերակցութեան քաթալանի բաժանմունքին: Ցուցադրուած են աւանդական ժանեակները, քնութեան եւ ճարտարապետութեան մասին խօսող լուսանկարներ եւ այլն:

×

ԴԵՐԱՍԱՆՈՒՀԻ ԱՆԱՀԻՏ ԹՕՓՉԵԱՆԻ ԲԵՄԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԵԱՆ ՔՍԱՆԱՄԵԱԿԸ

Երեւանցի դերասանուհի Անահիտ Թօփչեան բոլորած է բեմական իր գործունէութեան քսանամեակը: Այդ ժամանակամիջոցին արուեստագիտուհին Երեւանի Գրամատիկ թատրոնին, հեռատեսիլի թատրոնին, ինչպէս նաեւ չարժանկրաններու մէջ մարմնաւորած է կերպարներ՝ տարբեր բնաւորութիւններով, ճակատագրերով, կեանքի ըմբռնումներով, բարոյական տարբեր նկարագիրներով: Անահիտ Թօփչեան կը տիրապետէ հանդիսականին հետ ներքին կապ ստեղծելու, անոր հետ միասին թատերական տուեալ կերպարը եւ իրավիճակը ապրելու դժուար արուեստին, ինչ որ արուեստագէտի մը տապանին առաջին եւ կարեւորագոյն յատկանիշն է: Շատեր այս յաջողութիւնը կը կապեն դերասանուհիին արտաքին յատկանիշներուն հետ, նկատի ունենալով անոր գեղեցիկ, համայիչ արտաքինը: Ի հարկէ, տաղիկա կարեւոր յատկանիշ է, բայց վերջնական չէ, դերասանուհին հոսկէ միա՛յն կը սկսի ոչ թէ կ'ստանայէ: Թօփչեանի արուեստի յատկանիշը կերպարի խոր գիտակցութիւնն է, անոր ճանաչողութիւնը եւ զայն վերլուծելը, մտքի նուրբ անցքերը վիճակէ վիճակ, լուրջ տեսարաններու մէջ՝ մեղմ հիւմուռը եւ հիւմուռի մէջ՝ ներքին լրջութիւնը, արուեստագիտուհիի խաղութիւնը եւ նրբութիւնը, մտային վերլուծական մօտեցումը եւ զգայական անմիջականութիւնը, նուրբ կանացիութիւնը, որ յաճախ կը թողու անպաշտպանութեան տպաւորութիւն, բայց որ ներքնապէս պաշտպանուած եւ պատճառաբանուած է:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Փօլ Աթթալի եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ժան Յովհաննեան եւ զաւակը կը ծանուցանեն որ հոգեհանգրստեան պաշտօն կը կատարուի, կիրակի, Սեպ. 1, Առնուվիլի Վարպայ Ս. Խաչ եկեղեցին, իրենց հօր եւ մեծ-հօր՝

ՍՏԵՓԱՆ ՊԱՌԱԻԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ:

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն:

×

Եւ այս տխուր առթիւ, իրենց հօր յիշատակին 300 Ֆ. կը նուիրեն «Յառաջ»ին:

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Տէր եւ Տիկին Անարէ Պաղտասարեան իրենց մօր՝ Տիկին Հռիփսիմէ Պաղտասարեանի *մահուան առթիւ, 1000 Ֆ. կը նուիրեն «Յառաջ»ին:*

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի Երջանկային վարչութիւնը խորին շնորհակալութեամբ առած է հետեւեալ նուիրատուութիւնները, Յուլիսի եւ Օգոստոսի դաշտահանդէսներուն՝ կայանին մէջ, ի նպաստ կայանի նորոգութիւններուն.-

ՅՈՒԼԻՍԻՆ

Ալիս Հապիմեան, Ղազարեան 1000ական Ֆ., Իչխանեան, Գահվէճեան 500ական, Ճապուրեան 2000 Ֆ., Արմաղանեան 200, Ղազարեան, Խօրոէճեան 500ական, Շադէյեան 100, Զ. Գարբիճեան 1000 Ֆ., Ուիլիըմ, Լուսա 500ական, Պօյաճեան 400, Սէն Մօրիսի Կապոյտ Խաչ 1000, Համանճեան, Մանուկեան, Խաչատուրեան, Իսրայէլեան, Գալօյեան 500ական, խումբ մը մօնիթէօրներ 300, Ս. Ճապուրեան 500, ճէլոյեան 200, Մովսէսեան 600, Ա. Օհանեան 100, Ռըսաիկեան 300 Ֆ., Գալուստեան, Գրիգորեան 500ական Ֆ., Ոմներ 300, Ոմներ 1300 Ֆ., Ալֆորվիլէն խումբ մը 4500 Ֆ., Մէնէնեան 500 Ֆ., Կարապետեան 500 Ֆ., Անտոնեան 2000, Թօփալեան, Էրէքնազեան, Բաչայեան 200ական, Մուրթավէլեան 500, Վարդանեան 300 Ֆ.:

(Շար.)

Ս. ՄԵՍՐՈՊ ԿՐԹԱՐԱՆԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ

ՃԱՇ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՇԱԲԱԹ, ՆՈՅԵՄԲԵՐ 16

Այրի Տիկին Հայկ Թօփաքեան,

Տէր եւ Տիկին Միշէլ Թօփաքեան եւ զաւակները,

Տէր եւ Տիկին Քլօտ Թօփաքեան եւ զաւակները,

Տէր եւ Տիկին Կզավիէ Թօփաքեան եւ զաւակները,

Օր. Նաթալի Թօփաքեան,

Տէր եւ Տիկին Սթեֆան Թօփաքեան եւ զաւակը

ինչպէս նաեւ ընտանեկան բոլոր պարագաները սրտի խոր կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ-հօր եւ աղգականին՝

ՀԱՅԿ ԹՕՓԱՔԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Օգս. 26-ին:

Ցուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Երկուշաբթի, Սեպտեմբեր 2, ժամը 14ին, Փարիզի Ս. Յովհաննէս - Մկրտիչ եկեղեցին:

Որեւէ մահազդ ղրկուած չըլլալով, կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

Ի ՆՊԱՍՏ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Տիկին Սանթուրեանի հոգեհանգստեան առթիւ՝ *Տէր եւ Տիկին Սուրէն Փիրանեան* 100 Ֆ., *Տէր եւ Տիկին Գուրգէն Փիրանեան* 100 Ֆ.:

Ադամեանի հոգեհանգստեան առթիւ՝ *Ժ. Ժ. Ադամեան* 100 Ֆ.:

Էօժէնի Զորլեանի հոգեհանգստեան առթիւ՝ *Տէր եւ Տիկին Սուրէն Փիրանեան* 50 Ֆ.:

Ս. ՄԵՍՐՈՊ ԿՐԹԱՐԱՆ

Ս. Մեսրոպ Կրթարանի մանկապարտէզի վերամուտը՝ Երկուշաբթի, Սեպտեմբեր 9: Տեղեկութիւններու եւ արձանագրութեանց համար կը խնդրուի դիմել վարժարան:

Հեռաձայն՝ 378 - 92 - 91

Imprimé sur les Presses
du Journal «Haratch»
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire: N° 55935

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ ՍԱԿԱԳԻՆԸ

Մահազդ	300	(355,80)
Հոգեհանգիստ	200	(237,20)
Շնորհակալիք	200	(237,20)
Հարսնիք, նշանտուք	200	(237,20)
Ծնունդ	200	(237,20)

Բոլոր ազդերու սակերուն վրայ, հարկ է աւելցնել 18,60% Թ.Վ.Ա. (տե՛ս վաճառքի մէջ ընդհ. դումարը):

Այս գիները կը վերաբերին մէկ անգամ հրատարակելի ազդերու, մինչեւ մէկ քառորդ սիւնակ (25 տող) մահազդներու պարագային եւ 1/8րդ (12-13 տող) մնացեալին:

Առեւտրական եւ այլ ծանուցումներու համար, դիմել Թերթին վարչութեան:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ պարահանդէսը՝ Նոյեմբեր 9, Շաբաթ գիշեր:

×

Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի Մարսէյլ քաղաքի վարչութեան ճաշը տեղի կունենայ Հոկտեմբեր 6-ին, կիրակի, ցերեկ:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ 55ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹԸ

Կիրակի, Մարտ 2-ին
կէսօրէ վերջ ժամը 2·30-ին
Salle de la Chimie
28 bis, rue St. Dominique
Paris 7e — Métro: Invalides

ՍԵՒԱՆ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ

SEVAN

RESTAURANT
SPECIALITES ORIENTALES

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՀԱՃԵԼԻ ՄԹՆՈԼՈՐՏ

AMBIANCE ARMENIENNE

avec le chanteur et organiste **PIERRE**

ET

BEDIK

à partir du 1er août

Frank ROUSSEL

chanteur international

après 23 heures

MUSIQUE et DANSES ORIENTALES

Dans une ambiance de Mille et Une Nuits

CADRE AGREABLE — SALLE CLIMATISEE

OUVERT TOUT LE MOIS D'AOÛT

1, BOULEVARD CARNOT, 94140 ALFORTVILLE
TEL. : 376 - 32 - 19

ARMENIE 1985

Départ PARIS/PARIS		Départ MARSEILLE/MARSEILLE
du 20 septembre au 03 octobre	6 710 F	du 14 septembre au 27 septembre
du 04 octobre au 18 octobre	5 760 F	du 05 octobre au 18 octobre
du 27 décembre au 07 janvier 86	5 390 F	du 02 novembre au 15 novembre
		du 23 novembre au 06 décembre
		du 28 décembre au 10 janvier 86

Les prix mentionnés sont calculés au départ de PARIS avec un minimum de 20 participants

Consultez nous pour nos prix au départ de LYON et MARSEILLE ainsi que pour vos voyages individuels.

Nos prix comprennent :

— Transport aérien sur vols réguliers AIR FRANCE Paris/Moscou/Paris — Les vols intérieurs Moscou/Erévan/Moscou — Les hôtels en 1ère catégorie : Cosmos et Arménia ou similaires — Sur base en chambre à deux lits, avec salle de bain et WC privé — Séjour en pension complète — Les transferts aéroport/hôtel/aéroport — Les excursions quotidiennes guidées avec assistance d'un accompagnateur de Paris à Paris.

Lic. A. 1037

Levon BAGDASSARIAN
SABERATOURS
31, rue d'Argenteuil
75001 PARIS
Tél. (1) 261 - 51 - 13

Varoujan SARKISSIAN
SEVAN VOYAGES
48, Cours de la Liberté
69003 LYON
Tél. (7) 860 - 13 - 66

Jacques CHELELEKIAN
LES COURRIERS DU MONDE
63, Allée Léon Gambetta
13001 MARSEILLE
Tél. (91) 84 - 54 - 54
(91) 50 - 75 - 49

AIR FRANCE · Intourist · AEROFLOT

ՇԱԲԱԹ
ՕԳՈՍՏՈՍ
31

SAMEDI
31 AOUT
1985

LE NUMERO : 3,00 F

ՀԱՅՐԱՆԴԻՐ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE - FONDE EN 1925
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Directrice: Arpik Missakian

Tél.: 770.86.60 — Telex: HARATCH 280 868 F
C.C.P. Paris 15069-82 E — 51027317 A R.C. Paris

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա : Տար. 500 Ֆ. - Վեցամսեայ : 260 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 550 Ֆ. - Հատը : 3,00 Ֆ.

61րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 16.040 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 61e ANNÉE — No 16.040

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԹՈՒՐՔԻԱ

ԴԷՊԻ... ԺՈՂՈՎՐԴԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ

—×—

Վերջերս չատ կը հոլովուի այս տեսակէտը, մանաւանդ ամերիկեան կողմն այիարհի, թէ Թուրքիա այլեւս բռնած է ժողովրդավարութեան ճամբան: Տիկին Թոմ. Փաթըսոթը իսկ, լորճնաչուրճն գովեստներով կ'արտայայտուէր այս մասին Ֆիկառօ-ի մէջ, Պոլսէն վերադարձին, քանի մը լոխոմ ուտելէ ետք: Դէպի ժողովրդավարութիւն այս վերադարձին առընչութեամբ, շարք մը «փաստեր» կու տայ Մոնտի Թղթակիցը՝ Արթուն Ունալ, քաղելով Միլլիյէթէն: Ով որ պետական պաշտօնեայ պիտի ըլլայ, պէտք է ունենայ մաճուր անցեալ մը ունենայ: Արդարեւ, խոր քննութեան կ'ենթարկուի, առնելու համար թէ - ուսանողական որեւէ ցոյցի մասնակցա՞ծ է: Որեւէ դատի չարժումի անդամ եղա՞ծ է: Ընտանիքին, ազգականներուն մէջ, կասկածելի կամ համայնավար մէկը կա՞յ: Բնաւորութիւնը, նկարագիրը ի՞նչպէս են: Համայնավար որեւէ երկիր այցելա՞ծ է: Դրամական նեղութիւն ունի՞: Քաղաքական հակումները ի՞նչ են: Առանք գլխաւոր հարցումներն են, որոնց պէտք է պատասխանեն «ապահովութեան քննութիւնները»: Այս քննութիւնները ամիսներ կը տեւեն եւ ցարդ միայն չատ բարձր պաշտօններու թեկնածուներուն համար անհրաժեշտ էին, հիմա՝ բոլորին համար, մինչեւ իսկ սպասեակին: 1980-էն առաջուան քաոսական վիճակին յիշատակն է որ «կարդարացնէ» եղեր այս մեթոտները: Մինչդեռ, Մաքքարթիզմ կը յիշեցնեն այս մեթոտները, մանաւանդ երբ խնդրոյ առարկայ է, օրինակ, փրոֆէսէօր մը, որուն աւելի բարձր պաշտօնի մը կոչուիլը մերժուած է, որովհետեւ տարիներ առաջ ուսանողական ցոյցերու մասնակցեր է:

Նոյն բողոք բարձրացած է «վհուկնեռու այս հալածանքին» առթիւ եւ նոյնիսկ ծաղրանկարիչները (Թիւրհան) չեն վարանիր ցոյց տալէ այն փորձանքները, որոնց կ'ենթարկուին պետական պաշտօնեաներ: Մէկը ինքզինքը բանտը կը գտնէ...:

Այս ամբողջը, ինչպէս ըսինք սկիզբը, կը փաստեն որ դէպի ժողովրդավարութիւն Թրքական ճեպընթացը կը սուրայ, սարսո՛ն հոն է, որ ուղեվարը սխալած է եւ արագութեան լծակը յետ - քայլի (մարշ - առիէր) վրայ դրած է...:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՕՐՆՕ-ի բանուորներու ցոյցը Շան Չէլիզէի վրայ, երեքեւկը դաղրեցնելով, ծանր բախումներու առիթ տուաւ, ապահովութեան ուժերուն հետ, որոնք չկրնացին, երբ պատուիրակութիւն մը ուղեց Էլիզէ երթալ, բանաձեւ մը յանձնելու համար: Ուրնօ-ի տնօրէնութիւնը գաւառական բողոքի դիմեց, քանի որ 74 նոր կառքեր «փոխ - առնուած» էին եւ նիւթական վնասներ կային: Քրագիւքի, որ Թէ - Լֆ 1 հիւրն էր, Հինգշաբթի իրիկուն, միշտ կողմնակի պատասխաններ տուաւ, մանաւանդ ինչ կը վերաբերի դործադուլի մը հրահանգին: Հերքեց որ Շան չ'Էլիզէ Ռոմանտօ դրկած ըլլայ (քէեւ բոլորը ուրիշ որակում չեն տար ցուցարարներուն) բայց, պարզ էր, որ չատ վստահ չէ իր չարքերէն, որպէսզի նախատեսէ հետու երթալ:

ՔԱՈՒՖՄԱՆԻ (եւ Սէօռայի) առեւանդման հարիւրերորդ օրուան առթիւ, Հինգշաբթի իրիկուն, ժամը 20·30-ին, հեռատեսիլի երեք կայաններուն վրայ հաղորդումները դադրեցան, նոյն ուղերձը սփռելու համար, ինչ որ աննախընթաց է...:

ՀԱՐԱԻԻ - Ափրիկէի առջի օրուան բախումներու հետեւանքով, մեռեալներու թիւը 16ի բարձրացած է:

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (ԱՐՄԷՆՓՐԷՍ ՕԳՍՏ· 16 / 25)

ԽՈՀԱՐԱՐԻՆ ԱՐՈՒԵՍՏԸ

Վերջերս արտասահմանեան հերթական ճամբորդութենէն վերադարձաւ «Դուին» ճաշարանի արտադրական մասի դեկավար Ռազմիկ Ստեփանեանը: Ան Թոքիոյի եւ այլ ճափոնական քաղաքներու լաւագոյն ճաշարաններուն մէջ 20 օր տեւողութեամբ դասաւանդած է տեղացի խոհարարներուն, եւ զանազան կանացի միութիւններու մէջ ցուցադրած իր արուեստը: Ճափոնները մեծ հետաքրքրութիւն ցոյց տըւած եւ բարձր գնահատած են աւանդական հայկական խոհանոցի բազմազան կերակուրի տեսակները: Ռ. Ստեփանեան հաստատումին համար, կը յիշատակէ բազմաթիւ վկայութիւններ եւ անժխտելի փաստեր:

Պարզ է, որ աւելի երկար պիտի անդրադառնանք այս հարցին, որ տասը տարիէ աւելի է որ կը ծեծուի, մանաւանդ խորհրդային մասնագէտին բռնած դիրքին: Տրամաբանութիւնը պիտի ուզէր որ, եթէ համայն աշխարհ մեզի դէմ ըլլայ, Ասր. Միութիւնը մեր կողքին մնայ:

Ամէն պարագայի մէջ, չհլատենք - թէեւ խորքին մէջ՝ քաւ չի փոխեր - որ ենթայանձնախումբի անդամները իրենց երկրին ներկայացուցիչները չեն, այլ մասնագէտներ են - էքսփէրթ - իրաւագիտական ճիւղի: Ցանձնախումբի անդամները՝ ներկայացուցչական հանգամանք ունին:

Ժուռնալ տը Ժընեւ, Ուրբաթ, Օգս· 30ի իր թիւին վերջին էջին վրայ կ'արձագանդէր այս լուրին եւ վեր կը հանէր Ուիթըքըրի քայլ նկարագիրը, որու չնորհիւ ի վերջոյ մոռացութենէն դուրս կը հանուէր Հայերու ցեղասպանութիւնը:

ԺԸՆԵՒ

ՈՒԻԹԸՔԸՐ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐԸ ՎԱԻԵՐԱՑՈՒԱԾ ԵՆԹԱՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԻՆ ԿՈՂՄԷ

ՄԷԿ ՀՈԳԻ ԴԷՄ Է՝ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՄԱՍՆԱԳԷՏԸ...

Հինգշաբթի, Օգս· 29-ին, Ժընեւի մէջ, ՄԱԿ-ի մարդկային իրաւանց ենթայանձնախումբը բանաձեւ մը քուէարկեց, որ կը վաւերացնէր Ուիթըքըրը տեղեկագիրը իր ամբողջութեան մէջ: Այս բանաձեւին թեր քուէարկած են 14 անդամներ, դէմ քուէարկած է միայն մէկ անձ՝ խորհ· մասնագէտ՝ Սոֆինսկի, ձեռնպահ մնացած են չորս անդամներ՝ Պանկլատէշին, Յորդանինցին, Քուպային եւ Մարոքցին:

Մեր այս առաջին եւ մանակի տեղեկութիւնները, դեռ թոյլ չեն տար մեզի խորհրդածութիւններ ընելու, ինչ որ յըստակ է, այն է որ Ուիթըքըրը տեղեկագիրը, 24րդ թիւ յօդուածով, կը վաւերացնի ենթայանձնախումբին կողմէ, ուր ալ պիտի մնայ:

Ցիշենք որ այդ յօդուածով, Ուիթըքըրը կը հաստատէր թէ առնուազն մէկ եւ հաւանաբար մէկուկէս միլիոն Հայեր ըսպաննուած կամ դէպի սպանդ առաջնորդուած են, օսմանեան կայսրութեան մէջ, ինչ որ ցեղասպանութիւն կրնայ նկատուիլ: Բրիտանացի տեղեկաբերը իր այս քանաներկու տարի առաջ եկաւ «Արմենիա» ճաշարանը ուր իր առաջին ուսուցիչը Արամայիս Շահրազարեանի խորհուրդներով կարճ ժամանակի մէջ իւրացուց խոհարարական արուեստի այբուբենը: Այսօր ան Հայաստանի լաւագոյն խոհարարներէն մէկն է:

×

ՏՕՔԹ· ԱԻԱԳԵԱՆ ԿԸ ԳՆԱՀԱՏՈՒԻ

Աղողագործութեան, գինեգործութեան եւ պղպեղագործութեան գիտահետազօտական հիմնարկի բաժնի վարիչ, կենսաբանական գիտութիւններու տոքթ. Բորիս Աւագեանը ընտրուած է Իտալիոյ Թորինօ քաղաքի գիւղատնտեսական Ակադեմիայի թղթակից անդամ: Կենսաբանը այս պատուին արժանացած է այն ուսումնասիրութիւններուն համար, որ - բոնք գիտական կարեւոր տուեալներ են խաղողահիւթի խմորիչներու անջատման, ի մի բովանդակման եւ անոնց ծագումբանութեան ապագային մէջ: Մասնաւորապէս հետաքրքրական է աշխատանքներու չարքը որ կը վերաբերի աննդամթերքներու մէջ վնասակար մանրէային բջիջներու աճի դերձայնային գերմանիշակոպոն ճառագայթման եւն.:

×

ՈՒԿՐԱՆԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆԸ ԼԵՆԻՆԱԿԱՆ

Խարկովի երաժշտական թատրոնը ներկայացումներ կատարած է Լենինականի Մուսեան պետական թատրոնին մէջ, եւ ջերմ ընդունելութիւն գտած:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՎԱՐՉԱՊԵՏԻ ՏԵՂԱԿԱԼ

ՖԵԼԻՔՍ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆԻ ՄԱՀԸ

Երեւանի մէջ, Օգս· 25-ին, իր մահկանացուն կնքած է վարչապետի տեղակալ Ֆելիքս Գէորգի Պետրոսեան: Ծնած էր 1933-ին՝ Ապարան գիւղը: 1956-ին աւարտած է Երեւանի Բազմարուեստից հիմնարկի մեքենագիտութեան լսարանը եւ պաշտօնի կոչուած Գորկի քաղաքը: Այնուհետեւ պաշտօնավարած է Երեւանի էլեկտրական սարքերու գործատունը: Շրջանաւարտ եղած է Կիեւի բազմարուեստից հիմնարկէն: 1964 - 1973 թուականներուն դասախօսած է Երեւանի Բազմարուեստից հիմնարկին մէջ· եղած է վարիչը մետաղաբանութեան ամպիոնին: Հեղինակն է աւելի քան 30 գիտական աշխատութիւններու: 1981-էն ի վեր Ֆելիքս Պետրոսեան կը վարէր Հայաստանի Նախարարաց Խորհուրդի նախագահի տեղակալի պաշտօնը: Եղած է ձեռներէց, կազմակերպիչ, եռանդուն դեկավար մը:

Թաղումը կատարուած է Օգս· 27-ին: Դագաղը ղրուած «Արամ Խաչատրեան» սրահը: Բացի Հայաստանի կուսակցական եւ պետական դէմքերէ եւ հասարակութենէ, իրենց յարգանքի վերջին տուրքը ընծայած են նաեւ Վրաստանէն եւ Ադրբեջանէն դեկավար ներկայացուցիչներ: Պատուոյ պահակ կեցած են կարէն Դեմիրճեան, Բաբկէն Սարգիսով, Ֆաղէյ, Սարգսեան եւ դեկավար այլ դէմքեր: Հուսկ Երեւանի պանդէոնին մէջ արտասանուած են դամբանականներ եւ մարմինը յանձնուած է հողին:

HISTORAMA-Ի ՀԱՅԿ. ՆԱՄԱԿԱՆԻՆ

Հիսքորամա ամսաթերթին նոր - Սեպտեմբերի - թիւին մէջ լոյս տեսած է Հայկ· Նամականի մը, ի պատասխան նոյն պարբերականին Ցունիսին լոյս ընծայած (տես «Ցառաջ» Մայիս 25/26) փիէռ Մոզէրի մէկ յօդուածին, ուր ըստ յօդուածագրին սովորութեան (դիրք մը հրատարակած էր այդ առընչութեամբ, 1980-ին), կ'ուրացուէր Հայերու ցեղասպանութիւնը, պաշտպանելով Թրքական տեսակէտը:

Հիսքորամայի խմբագրութիւնը կը յայտնէ թէ բողոքի բազմաթիւ նամակներ առացած է «ծագումով հայ իր ընթերցողներէն» եւ ընտրելով ամէնէն յատկանշականները - թէեւ վրդովածները - նկատած 4 նամակներէ հատուածներ կը ներկայացնէ:

Նամակագիրները հակիրճ կերպով կը ներկայացնեն մեզի այնքան ծանօթ փաստերը, զորս դեռ կը շարունակեն ուրանալ Թուրքերն ու իրենց «չահակից» արբանեակ դրիչները...:

ՎԱՂԸ՝

«ՑԱՌԱՋ - ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ»

«Ցառաջ Միտք եւ Արուեստ»ի նոր (97) թիւը լոյս կը տեսնէ վաղը: Ամբողջութեամբ նուիրուած է «Ներքին նոր բնանկարը» ընդհանուր խորագիրը կրող սեմինարի մը, որ տեղի ունեցաւ Փարիզ, 1985, Մայիս 17 եւ 18ին:

«ԱԶԴԱԿ»Ի ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԹԵՀՐԱՆԻ «ԱԼԻՇԱՆ» ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՏԵՍՈՒՉ ՄԱՆՈՒԷԼ Ծ. ՎՐԴ. ՓՈԼԱՏԵԱՆԻ ՀԵՏ

Ամառնային արձակուրդով Թեհրանէն ճամբայ ելած եւ դէպի Եւրոպա ու Հիւսիսային Ամերիկա կատրելիէ իր շրջապտոյտի ճամբուն վրայ, Մանուէլ Ծ. վրդ. Փոլատեան այցելեց Պէյրութ, իր հաբազատները տեսնելու:

Վարդապետը, հոգեւորականի իր պաշտօնին առընթեր, կը ծառայէ նաեւ իբրեւ կրթական մշակ, Թեհրանի «Ալիշան» երկրորդական վարժարանին մէջ, որուն տնօրէնն է նոյն ատեն, պարբերաբար գրիչ կը շարժէ եւ իր յօդուածները լոյս կը տեսնեն Թեհրանի «Ալիֆ» օրաթերթին մէջ:

Պէյրութ գտնուած միջոցին ան ջանացած է այցելել «*Ազդակ*»ի խմբագրատունը, բայց մեր երկրին մէջ տիրող անապահովութեան ծանօթ պատճառներով չէ կարողացած հանդիպիլ խմբագրատուն, բայց փափաքած է տեսնել «*Ազդակ*»ի ընտանիքի մէկ անդամը: Անակնկալ բայց հաճելի տեսակցութիւն մը, որուն ընթացքին մեր ունեցած զրոյցէն մաս մը կը ներկայացնենք մեր ընթերցողներուն:

×

- Վարդապետ, ձեր առաջին այցելութի՞ւնն է Լիբանան:

- *Ճամփա այցելած եմ Լիբանան, որովհետեւ լիբանանցի եմ եւ հարազատներս կ'ապրին Պուրճ Համուտի մէջ:*

- Քանի՞ տարիէ ի վեր կը գտնուիք Թեհրան:

- *Հազիւ չրջանաւարտ եղած եւ վարդապետ օծուած, չատ երիտասարդ տարիքիս, Հոմկէն դիս առաքեցին Թեհրան, իբրեւ ժողովրդապետ տեղւոյն Կաթողիկէ համայնքին:*

- Ներկայիս ի՞նչ է ձեր պաշտօնը եւ առաքելութեան մարզը:

- *Հիմնադիր - արտօնատէրն եմ Թեհրանի «Ալիշան» երկրորդական վարժարանին: Դպրոցը հիմնած եմ 23 տարի առաջ: Վարժարանը ունի 900 աշակերտութիւն, սերթիֆիքայի եւ պրեվէի մակարդակով:*

- Երկսե՞ռ է «Ալիշան» վարժարանը:

- *Նախքան իսլամական յեղափոխութիւնը երկսեռ էր: Յեղափոխութեան առեն արգիլուեցաւ երկսեռ մնալ եւ դարձաւ երկու դպրոց, աղջիկներու տարրական դպրոց եւ մանչերու երկրորդական վարժարան: Երկու դպրոց քով-քովի: Առաջ միեւնոյն չէնքին մէջ էինք, հիմա չէնքը բաժնեցինք երկու մասին: Մեր դպրոցին մէջ միայն ու միայն հայ աշակերտներ ուսանած են: Ո՛չ մէկ օտար աշակերտ: Այս պարագան օգնեց մեզի, որ մենք կարենանք չարունակել մեր դպրոցը իբրեւ հայկական դպրոց: Քանի որ դադրեցան, օտար աշակերտներ ունեցող հայ վարժարանները, որոնց արգիլուեցաւ աշխատանքը եւ փակուեցան:*

- Հայերէն լեզուի ուսուցումը ի՞նչպէս կը կատարէք:

- *Մեզի արտօնուած է ունենալ կրօնքի պահ, չաբաթը երկու ժամ: Բայց հետզհետէ ազգին զաւակներուն եւ մասնաւորաբար ծնողքներուն դիմումներուն եւ բողոքին վրայ, փոխադարձ հասկացողութեամբ ունեցանք յաւելեալ պահեր Սուրբ Գիրքի եւ կրօնական դիտելիքներու, ինչ որ կը դասաւանդուի հայերէն լեզուով: Ներկայիս դժուարութիւնները մասամբ չքացած են եւ յոյս ունինք, որ հետզհետէ պիտի բարելաւուի հայերէնի ուսուցումը: Կրօնի դասը օտար լեզուով կարելի չէր դասաւանդել, հետեւաբար կարելի եղաւ ձեռք ձգել պետական բարեացակամութիւն եւ չարունակել մեր կրօնին ուսուցումը հայերէն լեզուով:*

Վերջերս, մեր երեսփոխանը՝ Վարդան Վարդանեան այցելեց մեր դպրոցը եւ ըսաւ, թէ մեծ յոյս կայ, որ մենք մեր բոլոր պահանջներուն գոհացում ստանանք:

- Վարդապետ, շատ գաղթողներ կա՞ն երկրէն:

- *Դժբախտաբար գաղթողները չատ են: Մեծ դժբախտութիւնը ա՛յն եղաւ, որ այս աքանչելի գաղութը, պարսկահայ գաղութը սկսած է քայքայուիլ: Ընտանիքներ տուն - տեղ կը ծախեն եւ կ'արտագաղթեն: Անցեալ տարիներու չրջապտոյտս վերադարձին յօդուածաշարք մը գրեցի «Ալիֆ»ի մէջ՝ «Արեւմտեան կողմը, գաղթաշխարհիս Հայոց» խորագիրով: Երկրորդ չրջապտոյտիս, դարձեալ ուսումնասիրեցի ամերիկեան հայկական գաղութները եւ յօդուածաշարք մը գրեցի, որ չատ արձագանգ տուաւ՝ «Յո՛ երթաս, սփիւռհայութիւն»:*

- Ամերիկայի ո՞ր շրջանները այցելած էիք:

- *Հիւսիսային Ամերիկայի բոլոր չրջանները, Քալիֆորնիա, Քանատա: Անցեալ տարուան այցելութենէս հետք, գրեցի յօդուածաշարք մը՝ «Մաշտոցեան զանգի զօղանջները գաղթաշխարհում Հայոց» վերնագրով:*

- Ի՞նչ էր ձեր նպատակը եւ ընելիքը այս յօդուածաշարքով:

- *Ուզեցի մատնանշել ամբողջ հայ դպրոցներու վիճակը, ինչ է անոնց ապագան եւ ինչ կը սպասէ անոնց: Յօդուածիս վերջաւորութեան գրած էի «Տխուր է զանգը, տխուր է հնչում զանգը»:*

- Մշակութային կեանքը ներկայիս ի՞նչ պատկեր կը պարզէ:

- *Մշակութային կեանքը յեղափոխութենէն հետք չատ աչխուժացաւ, աննկարագրելի կերպով: Զարմանալի մէկ զարթօնք տեղի ունեցաւ: Առաջ քանի մը թատերախումբեր կային, հիմա վեց - եօթը թատերախումբեր կան եւ հայերէն ներկայացումներ կը բեմադրեն: Մշակութային եւ մարզական կեանքը եռուզեռի մէջ են: Շատ աչխուժացաւ:*

- Դպրոցները ներկայիս ի՞նչպիսի մարմիններով կը կառավարուին:

- *Հայ դպրոցները, բոլորն ալ, ունին իրենց ծնողական վարչութիւնները: Պէտք է ըսել, որ հայ ծնողքները քաջութիւն ցուցաբերեցին հայերէն լեզուի ուսուցման եւ կրթական այլ հարցերու մէջ իրաւունքներու պաչտպանութեան համար: Եթէ կորովի ծնողքներ չըլլային, աչակերտութիւն ալ չէր ըլլար: Կրթական նախարարութեան կողմէ ընդունուած մարմիններ են ծնողական վարչութիւնները: Անոնք մեծ դեր խաղացին: Անչուշտ ունինք դպրոցներու կեդրոնական հոգաբարձութիւնը: Կրթական - դպրոցական հարցերու մէջ միասնականութիւն ցուցաբերուեցաւ: Միասնաբար կ'աչխատինք մեր դպրոցներու մէջ հայեցի դաստիարակութիւն չամբելու նպատակով. կրթողացած ենք լեզու դնել պետականպատկան մարմիններու տեսուչներուն հետ, որոնք պատրաստակամ են մեր խնդրանքներուն դիմաց:*

- Ներկայիս, ի՞նչ է պարսկահայութեան թիւը:

- *200 հազար էր մեր թիւը, որուն մօտ քսան հազարը գաղթեց: Մեր դիրքը չատ տարրեր է միւս գաղութներէն: Պարսիկ կառավարութիւնը այսօր չատ մեծ վստահութիւն եւ համակրանք ունի հայութեան նկատմամբ: Զինուոր կ'ուզէ, կուտանք: Երիտասարդներ կ'երթան ճակատ: 60-70 նահատակ զինուորներ ունեցանք: Պետական անձնաւորութիւններ մեծ յարգանքով կ'այցելեն նահատակ զինուորներու ծնողքներուն, ընտանիքներուն: Արիւն տուած ենք վիրաւորներու:*

Պատահած է, որ ճակատի վրայ բազմաթիւ մեքենաներ, լինքնաչարժներ խանգարուած են. հայ արհեստաւորներ ճակատ գացած եւ չինած են խանգարուած մեքենաները: Երկու անդամ 17 - 20 արհեստաւորներ գացին ճակատ եւ նորոգեցին կոտրած - ուրուած լինքնաչարժները: Պարսիկ ժողովուրդը եւ պետութիւնը մեծապէս կը գնահատեն հայ ժողովուրդը, որ միշտ եղած է պարսիկ ժողովուրդի կողքին: Հաւատարիմ մնացած է իրանեան իր հայրենիքին եւ կատարած իր քաղաքացիական պարտականութիւնը:

- Հայաստան գացող հայեր ալ կա՞ն:

- *Այո, մաս մը՝ գիւղացի դասակարգէն, որ ժամանակին պիտի երթային ու չկարողացան երթալ, հիմա կ'երթան:*

×

Մանուէլ Ծ. վրդ. Փոլատեան յոյսով է, որ հետզհետէ Իրանի մէջ կեանքը պիտի բարելաւուի, դժուարութիւնները պիտի չքանան: Ան պէտք է արտագաղթի, որովհետեւ, ըստ իր ականատեսի վկայութեան, Մէջին Արեւելքէն դուրս հայութեան միայն կորուստ կը սպասէ:

ՇԱՀԱՆԴՈՒԽՏ

ՀԻՐՈՇԻՄԱՅԷՆ ԵՏՔ

ՃԱՓՈՆԻ ԺՊԻՏԸ

——×——

Ա.

1940-ին Հաւասլրատու գործակալութեան Թոքիոյի թղթակիցը կը ստիպուի ճափոն մնալ ամբողջ պատերազմի տեւողութեան: Ռոպէր Կիյէն տեղւոյն վրայ կ'ապրի այս երկրին զարմանալի անցքը պատմութեան մէկ էջէն միւսը: Այս ներքին յատկացուցած է ան «Պատերազմը՝ ճափոնի մէջ» իր հատորին վերջին գլուխը· հատորին Ա· հրատարակութիւնը եղած է 1946-ին, իսկ երկրորդը՝ 1979-ին: Ստորեւ հատուածներ իր վկայութենէն, լոյս տեսած *Հիսթորամայլ* Օգս·ի թիւին մէջ:

×

Քարուիզավա լեռնային դիւղին մէջ ուր Ֆրանսացիները կ'ապրէին հակոզութեան տակ, Հիրոշիմայի պատահարը լսուած էր յաջորդ օրն իսկ, Օգս· 7-ին: Ռումբը նախ մեզի թուած էր այն անհատաստալի հրաչքը, որ մեզի կը բանար ազատութեան դռները: Սակայն մեր խանդավառութիւնը կարճ տեւեց, չուտով անդրադարձանք թէ ռումբին մեզի թերածը ճնշող անձկութիւն մըն էր յատկապէս, եւ որ մեր ճակատագիրը կը մատնէր ահռելի անորոշութեան մը:

Ամբողջ օրեր, որոնք անվերջանալի կը թուէին մեզի, ճափոն անձնատուութեան ու զերազոյն մարտի մը երկնտրանքին մէջ կը գտնուէր, ինչ որ կը նշանակէր թէ մենք ալ կը տարուբերէինք մահուան եւ կեանքի միջեւ:

Օգոստոս 14-ի առաւօտը· հովը ահռելի ամպակոծութեան մը ղղրդիւնը կը բերէ Թոքիոյի կողմէն· պատերազմը կը չարունակուի···: Նոյն իրիկունը Սան Ֆրանսիսքոյի ձայնասփիւռը կը հաղորդէ· «պատերազմը վերջացած է»:

Գաղտնիքն հոն է որ ճափոնները ոչինչ գիտեն տակաւին: Ռումբին մասին իրենց չատ անորոշ տեղեկութիւններ միայն տրուած են: Վերջապէս 15-ին զինուորական ատիկանութիւնը ժողովուրդին կը յայտարարէ թէ տեղեկութիւն պիտի տրուի վկայութեան մասին: Կայսրը ինք պիտի խօսի ձայնասփիւռէն, ինչ որ անհնարինի պարագայ մըն է:

Որոշեալ ժամէն քիչ առաջ կը դիտեմ ժողովուրդը որ կը խմբուի ձայնասփիւռի գործիքներուն չուրջ· տարաձայնութիւններ կան նոյնիսկ թէ կայսրը ոգեչունչ կոչ մը պիտի ուղղէ դիմադրելու եւ չատեր կը հաւատան: Վերջապէս ժամը չորսին խօսնակ մը բեկանուած ձայնով կը սկսի խօսիլ, մարդիկ կը խոնարհեն իրենց գլուխը, այս յարգանքի արտայայտութիւն մըն է կայսեր ներկայութեան:

Լռութիւն մը···: Ապա կը լսուի ձայնը դոր ոչ ոք լսած է· կը խօսի դանդաղօրէն, ու ի՛նչ անակնկալ· կը խօսի այն հանդիսաւոր ու արտասովոր լեզուով որ վերապահուած է միայն Երկնքի Որդիին: Հին լեզուն է այդ, գրեթէ չհնարէն, որ հասարակաց քիչ բան ունի գործածական լեզուին հետ: Պէտք կ'ըլլայ որ խօսնակ մը թարգմանէ լսուածները, որմէ ետք միայն հասկնալի կը դառնայ ամէն բան:

Երբ խօսնակը կը թարգմանէ ամէն բան դոր ըսած է կայսրը, մարդիկ պահ մը կը չարունակեն անխօս մնալ, լարուած ուշադրութեամբ մը, յետոյ երբ կ'ըմբռնեն կատարուածը, հառաչանքներ, հեծեծանքներ կը լսուին ու ընդհանուր խառնակութիւն մը կը տիրէ: Հակայական բան մը բեկանուած է· Մեծ ճափոնի փառամոլ երազը: Միլիոնաւոր ճափոնները իրական ու միակ յաւ մը ունին. իրենց պարտուած հայրենասիրութեան արիւնոտ վէրքին յաւն է ան: Կը փախչին, կը պահուըտին իրենց փայտաչէն տուներուն խորերը, լալու համար: Գիւղին մէջ համատարած լռութիւն մը կը տիրէ:

Յաջորդ օրը ժողովուրդը կը թափի մէկ էջով թերթին վրայ, մանրամասնօրէն տեղեկանալու թէ ինչ է կատարուածը: Հոն կ'ըսուի· «Մենք՝ որպէս կայսր, որոշեցինք արտակարգ միջոցներու դիմելով հարթել ներկայ կացութիւնը. հրամայեցինք կայսերական կառավարութեան տեղեկացնել ԱՄՆ-ու, Մեծն Բրիտանիոյ, Չինաստանի եւ Խորհ· Միութեան որ կ'ընդունինք իրենց միացեալ յայտարարութիւնը: (···) Այսօր զինուրական կացութիւնը դժուար է որ մեզի ի նպաստ դարձուածք մը ունենայ: (···) Մանաւանդ որ թշնամին սկսած է զործածել նոր, ահարկու ռումբ մը, որ մահ ու աւեր կը տեղացնէ անմեղ բնակչութեան գլխուն: Այս պայմաններուն մէջ պատերազմը չարունակել, ոչ միայն ոչընչացումի կ'առաջնորդէր մեր ժողովուրդը, այլեւ պիտի սպառնար նաեւ մարդկային քաղաքակրթութեան»:

Ո՛չ մէկ ակնարկութիւն պարտութեան մասին, ոչ իսկ անձնատուութեան: Եւ ահա ինչ որ կ'ըսուի ապագային մասին.

«Մեր փափաքն է խաղաղութեան մեծ դարաշրջան մը բանալ ապագայ սերունդներու համար, կրելով անկարելի սառասանքներ ու հանդուրժելով անհանդուրժելիին»:

Այսպէս, վերջացած է ամէն բան· ճափոն անձնատուր է:

Սակայն ոչ, այս չէ ամէնը: Ճափոնական նկարագիրը մեզի վերապահած է անակնկալ մը: Ճափոն արտասուելու համար իր դէմքը պահելէ ետք, դարձեալ կը յայտնուէր մեր դիմաց երբ հանդարտօրէն կ'իրագնէր պարտութիւնը, կարծես դիւրութիւն մը ունէր ընկալելու տըրուած նոր կացութիւնը· էջը կը դարձնէր առանց ակնարեւ ողբերգականութեան, նոյնիսկ դէմքերու վրայ երկար տեւ բացակայ արտայայտութեամբ մը· ճափոնական ժպիտով:

Ժպիտը՝ նախ ոտիկաններու, մեր ճամբորդներու տէրերուն: Սեւ համազգեստով այս նոյն անձերը որոնք այնքան տեն մեզի տեւութիւն ներչնչած էին, կ'այցելեն իւրաքանչիւր օտարականի եւ լայն ժպիտով մը հարց կու տան· «ի՞նչ կըրնամ ընել ձեզի համար, պարո՛ն»:

Երբ Քարուիզավային կը մեկնիմ Թոքիո միակ սպիտակամորթն եմ Ախացիներու ամբոխի մը մէջ· ամենազոյգն թշնամութիւն մը իսկ չեմ զգար անձիս հանդէպ, ընդհակառակն: Որպէս թէ յանկարծ ես եկած ըլլային անցեալի ճափոնի մը դեղեցիկ օրերը, Բարեկիրթ եւ հիւրասէր կամաւորներ կը չրջապատեն զիս հարց տալով· «կրնա՞մ օգնել ձեր բեռները կրելու: Պիտի գտնէ՞ք ձեր ճամբան: Վայրերը որքան փոխուեցան, էէ՞»: Ու ինքնակամ առաջնորդը չարժումով մը ցոյց կուտայ աւերուած կայարանը Թոքիոյի վերստահներուն մէջեւ, ու կը ժպտի, այդ ճափոնական ժպիտով···:

Թ. Ա. Թ.

(Մնացեալը յաջորդով)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ԱՐԴԻԱԿԱՆԱՑՈՒՄԸ

*Հայաստանի մէջ յաջողութեամբ կը կատարուի 11րդ հնգամեակի ծրագիրը, որու աւարտին մնացած է ընդամէնը հինգ ամիս: Անցեալ ժամանակամիջոցին ազգային եկամուտը աճած է 23 տոկոսով, արդիւնաբերական արտադրութեան ծաւալը՝ 25: Գիւղատնտեսութեան խառն արտադրանքի աճը կազմած է 12 տոկոս, որ կը դերապանցէ հնգամեակի առաջադրանքները: Խորհ· Միութիւնը «պլան»է դուրս ատացած է աւելի քան 500 միլիոն ռուբլիի մեսաղահատ հատոց, չարժական եւ կոշկարական, ժեներատէօր, կօչիկ, բանուածք եւ այլ արտադրութիւններ: Հայաստանի արդիւնաբերական ձեռնարկներուն մէջ ներդրուած է 1 միլիառ 200 միլիոն ռուբլի: Ներդրումներուն 70 տոկոսը ուղղուած է նոր ձեռնարկներու կառուցման եւ ընդարձակման: Հայաստանի արդիւնաբերական ձեռնարկները կը գործածեն աշխարհի 60 երկիրներէ ներածուած մեքենաներ եւ սարքեր

ԱՂՋԿԱՀԱՍԱԿ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

ՀԱՅՈՑ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹՅԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՄՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ՄԱՐՄՆԻ

ՈՎՍԱՎԱՆԴԱՏ

ԿՈՉՆԱԿ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՇԽԱՏԱՎՈՐ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹՅԱՆ

ՀԱՅՈՑ ԱՇԽԱՏԱՎՈՐ ՄԱՐԴՈՒ ՄԵԾ ՀԱՆՃԱՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՄԱՅՆԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ ՄԵԾ ՊԱՏԻՎ Է ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՇԽԱՏԱՎՈՐ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹՅԱՆ ՄԱՐՄՆԻ

Տիկին Նինի Վարժապետեան ցաւով կը ծանուցանէ իր հօրաքրոջ՝

ՏԻԿԻՆ ՄԱՐԻ ԵՍԱՑԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Օգս. 29-ին, 82 տարեկանին։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի երկուշաբթի, Սեպ. 2, ժամը 10-ին, Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս - Պետրոս եկեղեցին։

Որեւէ մահազդ դրկուած չըլլալով կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել։

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Լիոնի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները Շաբաթ, Սոպտեմբեր 7-ին, կէս օրէ վերջ ժամը 3-ին, Լիոնի Ազգային Տան սրահը։ Կը խնդրուի բոլոր ընկերուհիներէն ներկայ գտնուիլ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի Շրջանային վարչութիւնը խորին շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուիրատուութիւնները, Յուլիսի եւ Օգոստոսի դաչտահանդէսներուն՝ կայանին մէջ, ի նպաստ կայանի նորոգութիւններուն.-

ՑՈՒԼԻՍԻՆ

Ոմն, Մուրատեան 200ական, Ոմն 100, Արզումանեան 300, Ալթունեան, Սապունճեան 500ական, Ճէրճեան - Ճելոյեան 200, Տոքթ. Միքայէլեան 1000, Մարսէյլի չորս մասնաճիւղերը 8000, Պէյկպէյեան 500, Բարսեղեան 1000, Թիւթէլեան 300, Միջին Ֆրանսայի Կապ. Խաչի մասնաճիւղերը 10.000, Բուլուբ 400, Խաչատուրեան 500, Ունճուօղլու, Նուքուճիքեան 300ական, Ճէլոյեան 200, Գրիգորեան 500, Մամուրեան 300, Ղազարեան 100, Խաքիճեան 200, Ոմն 150 Ֆ.։

Ս. ՄԵՍՐՈՊ ԿՐԹԱՐԱՆ-Ի ՏԱՐԵԿԱՆ ՃԱՇ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՇԱԲԱԹ, ՆՈՅԵՄԲԵՐ 16

Ս. ՄԵՍՐՈՊ ԿՐԹԱՐԱՆ

Ս. Մեսրոպ Կրթարանի մանկապարտէզի վերամուտը՝ երկուշաբթի, Սեպտեմբեր 9։ Տեղեկութիւններու եւ արձանագրութեանց համար կը խնդրուի դիմել վարժարան։

Հեռաձայն՝ 378 - 92 - 91

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ 55ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹԸ

Կիրակի, Մարտ 2-ին
կէսօրէ վերջ ժամը 2·30-ին
Salle de la Chimie
28 bis, rue St. Dominique
Paris 7e — Métro: Invalides

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տունը կը պատրաստէ՝

«ՀԱՅ ԳՐՔԻ»

ցուցադրութիւն մը, 1985, Հոկտեմբերին համար, որ տեղի պիտի ունենայ՝

Palais de la Bourse «Musée de la Marine»
La Canebière. Marseille

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՈՐԲԵՐՈՒ ՕԳՆ. ՄԱՐՄԱՆԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 8-ԻՆ

Ի ՆՊԱՍՏ ՀԱՅ ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐՈՒՆ

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ պարահանդէսը՝ Նոյեմբեր 9, Շաբաթ դիշեր։

×

Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի Մարսէյլ քաղաքի վարչութեան ճաշը տեղի կ'ունենայ Հոկտեմբեր 6-ին, Կիրակի, ցերեկ։

×

Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս - Պետրոս Եկեղեցւոյ Մատաղօրհնութիւնը, Կիրակի, Հոկտեմբեր 13-ին։

×

Մարսէյլի բոլոր կազմակերպութիւններէն կը խնդրուի նկատի առնել ՅՈՒՆՈՒԱՐ 25-ի Թուականը՝ զբաղուած օր կապոյտ Խաչի քաղաքի մասնաճիւղի կողմէ։

×

Հ. Բ. Ը. Միութեան Փարիզի մասնաճիւղի՝

ՏԱՐԵԿԱՆ ՃԱՇ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Շաբաթ, Հոկտեմբեր 19-ին՝ էնթէրֆօնթինեպլ պանդոկի սրահին մէջ։

×

Հ. Բ. Ը. Մ. եւ Խաեան Բարեկամական Միութիւնը կ'ողեկոչեն՝

ՎԱՀԱՆ ՏԷՐԵԱՆԻ

ծննդեան 100-ամեակը, Կիրակի, Հոկտեմբեր 6-ին։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՑՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

ԳՐԱՒԱՆՈՒԹԸ
ՏՐԱՄԱԴՐԵԼԻ ԵՆ

Եկեղեցւոյս գրախանութը ստացած է Հայկական Սովետական Հանրապետարանի 10-րդ հատորը։ Կան նաեւ 4-րդ, 9-րդ հատորները, ինչպէս նաեւ մանկական Հանրապետարանի Ա. հատորը։ Ստանալու համար դիմել՝

Eglise Arménienne
339, ave. du Prado — 13008 Marseille
Tél. : (91) 77 - 84 - 70

Radio ASK

98.5 mHz F. M.

BOITE POSTALE No 425
75424 PARIS CEDEX 09
Tél. : 878 - 22 - 00

La Radio Arménienne de Paris et de sa région

LUNDI au VENDREDI
de 08h00 à 15h30

SAMEDI et DIMANCHE
de 10h00 à 16h00

3 nuits par semaine :

du DIMANCHE au LUNDI
du LUNDI au MARDI
du MARDI au MERCREDI
de 01h00 à 06h00

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԵՐ

- ՀԱՏԸՆՏԻՐ ՀԱՑ ԴԱՏԻ ՎԵՐԱԲԵՐՈՂ ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ՀԱՑԵՐԸ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՄԷՋ ՍԿԻԶԲԷՆ Ի ՎԵՐ -

ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ «ՅԱՌԱՋ»

Գին 80 Ֆր. *Թղթատարի Ծախքով* 88Ֆր. 50

Դիմել՝

ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ
51, rue Monsieur Le Prince 75006 PARIS

կամ՝

«ՅԱՌԱՋ»

OPTIMA Tours
ARMENIE
-- 1985 - 1986 --

— **Du 14 au 28 Septembre** ..... **6.780 F**
(tous ces voyages avec aller et retour par KIEV).

— **Du 5 au 19 Octobre** (via Kiev) ..... **5.750 F**

— **Du 18 au 27 Octobre** (via Moscou) ..... **4.750 F**

(Possibilité semaine supplémentaire en ARMENIE du **27 Octobre au 2 Novembre** en pension complète à **1.450 F**)

— **Du 25 Octobre au 3 Novembre** (via Moscou) ..... **4.550 F**
(Possibilité semaine supplémentaire en ARMENIE **Du 3 au 9 Novembre** en pension complète à **1.130 F**)

Spécial Réveillon & Noël arménien en Arménie

— **Du 28 Décembre 1985 au 11 Janvier 1986** (via Moscou) .... **5.580 F**

Pâques en Arménie

— **Du 29 Mars au 12 Avril** (via Kiev) ..... **6.050 F**

Spécial Cérémonie du 24 Avril en Arménie

— **Du 19 Avril au 3 Mai**
(Prix et conditions de ce voyage nous consulter).

(Nos prix comprennent — le transoprt aérien, tous les transferts, la pension complète, le logement dans des hôtels de 1ère classe A en chambre double / bain, les excursions et visites mentionnées dans notre programme, l'ASSURANCE).

(Nos prix ne comprennent pas — la chambre individuelle, les boissons et les frais de nature personnelle, frais de visa 100 F.)

(Groupe minimum 20 inscriptions accompagnateur assuré par notre agence).

Renseignements et Inscriptions:

PARIS

Madame COUMRYANTZ Sonia
OPTIMA TOURS
12, rue Vignon — 75009 PARIS
Tél : 742 - 10 - 35

LIC A 130

ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ԶԵՐ ԳՈՐԾԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՐՍԱՆԵԿԱՆ ՀՐԱՒԷՐ, ԹՈՒՒՑԻԿ, ՏՈՄՍ ԿԱՄ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԶԱՆԱԶԱՆ ԹՈՒՂԹԵՐ (ՀԱՇՈՒԵՑՈՅՑ, ՆԱՄԱԿԻ ԹՈՒՂԹ, ՊԱՇԱՐԱՆ, ԵՒԱՅԼՆ)

FAIRE-PART DE MARIAGE, BILLETS, PROSPECTUS, DIVERS TRAVAUX DE VILLE (TÊTE-DE-LETTRE, FACTURES, ENVELOPPES, ETC.)

«ՅԱՌԱՋ — HARATCH»

83, RUE D'HAUTEVILLE - 75010 PARIS

LES APRES-MIDI,
DE 14 à 18 h. 30
SAUF SAMEDI ET DIMANCHE

ԴԻՄԵԼ ԱՄԷՆ ՕՐ,
ԺԱՄԸ 14.00 - 18.30
ԲԱՑԻ ՇԱԲԱԹ ԵՒ ԿԻՐԱԿԻ

Խնամուած աշխատանք — Travail soigné

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH» — 83, Rue d'Hauteville - 75010 Paris
Commission Paritaire: N° 55935